

การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ
PARLIAMENTARY MEMBERS MORAL ETHICS DEVELOPMENT
ACCORDANCE WITH BUDDHISM PATH

นายไชยอนันต์ ตรีไพบูลย์

คุณิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาคุณิบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ

นายไชยอนันต์ ตรีไพบูลย์

ดุขฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุขฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Parliamentary Members Moral Ethics Development
Accordance with Buddhism Path

Mr. Chaianan Tripaiboon

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Doctor of Philosophy
(Public Administration)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับคุชฎินิพนธ์
เรื่อง "การพัฒนากิจวัตรธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ" เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

(พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, ดร.)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบคุชฎินิพนธ์

(ศ.ดร.บุญทัน ตอกโหลง)

ประธานกรรมการ

(ผศ.ว่าที่ พ.ต.ดร.สวัสดิ์ จิรัฎฐิติกาล)

กรรมการ

(ศ.พล.ต.ท.หญิง ดร.นัยนา เกิดวิชัย)

กรรมการ

(ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร)

กรรมการ

(ผศ.ดร.ธนวัฒน์ กระสังข์)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมคุชฎินิพนธ์

ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร

ประธานกรรมการ

ผศ.ดร.ธนวัฒน์ กระสังข์

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(นายไชยอนันต์ ศรีใหญ่)

ชื่อคุณูปนิพนธ์ : การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ

ผู้วิจัย : นายไชยอนันต์ ตรีไพบูลย์

ปริญญา : พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต(รัฐประศาสนศาสตร์)

คณะกรรมการควบคุมคุณูปนิพนธ์

: ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร, ศศ.บ. (ปรัชญาและศาสนา), น.บ. (นิติศาสตร์)

พบ.ม. (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์), รป.ด.(รัฐประศาสนศาสตร์)

: ผศ.ดร.อนุวัต กระสังข์, พธ.บ. (พระพุทธศาสนา), พธ.ม.

(พระพุทธศาสนา), พธ.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์)

วันสำเร็จการศึกษา : ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ” มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย ๒) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป ในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย และ ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ

การวิจัย ครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพได้ศึกษาจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีงานวิจัย ที่เกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ และทำการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant)จำนวน ๒๕ รูป/คน สรุปรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ นำมาการสนทนากลุ่มเฉพาะจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๑๐ รูป/คน จึงทำการคิดวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา แล้วนำมาสังเคราะห์เชิงระบบอย่างละเอียดกลุ่มลึกลับประเด็นร่วมและประเด็นหลักอธิบายเนื้อหาที่ละประเด็นๆ

ผลการวิจัยพบว่า

๑.แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาไทย แบ่งเป็น ๓ หมวด อันประกอบด้วย ๑. จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อตนเอง ๒. จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อตนเอง และ ๓. จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อตนเองและหลักวิถีพุทธได้แก่หลักทศพิธราชธรรม ๑๐

๒. ศึกษาสภาพทั่วไป ในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาที่เป็นหลักการชัดเจนในการกำหนดทิศทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม เพียงแต่ยังสร้างความ

เข้าใจ การรณรงค์ เผยแพร่ ไม่กว้างขวางแพร่หลายเพียงพอ และขาดการเชื่อมโยงระหว่างประมวลจริยธรรมกับระบบการบริหารทรัพยากรบุคคล จึงจำเป็นต้องมีการรณรงค์เผยแพร่ สร้างคู่มือในการปฏิบัติ เสริมระบบการนำประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาไปใช้โดยเชื่อมโยงกับระบบการบริหาร เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนและบังคับใช้ประมวลจริยธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

๓.รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธมี ๑๐ รูปแบบ ๑) รูปแบบช่วยเหลือประชาชนด้านทาน ส่งเสริมความรู้ ช่วยเหลือประชาชน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การให้อภัย ไม่หวังผลตอบแทน๒) รูปแบบความรับผิดชอบด้านศีล ประพฤติตัวเหมาะสม เข้าประชุมเสมอ กล้าหาญ การรักษาระบบ ไม่บกพร่องในหน้าที่ ๓) รูปแบบเสียสละตนเองด้านปริจจาคะ เสียสละแนะนำสั่งสอน พอเพียง อุทิศเวลา ใจกว้าง ๔) รูปแบบรักษาคำมั่นสัญญา ด้านอาชวชะ จงรักภักดี ซื่อสัตย์สุจริต ไม่ผิดเพราะกฎหมายไม่ได้ห้าม ชอบธรรมเรื่องกฎหมายค่านิยมทางการเมืองที่ดี ตรงต่อเวลา มีสัจจะ เป็นกลาง ๕) รูปแบบความอ่อนโยนด้านมัทวะะ สุขภาพเรียบร้อย สำรวมกิริยาวาจาสุภาพ เสริมสร้างบุคลิก ให้เกียรติผู้อื่น ๖) รูปแบบการยับยั้งชั่งใจข่มใจด้านตปะ ขยันหมั่นเพียร มุ่งมั่นในงานที่ทำ ยับยั้งชั่งใจ ข่มใจ ละอายต่อบาป รักษาความดี ๗) รูปแบบความมีเมตตาด้านอภิกะระ มีเมตตา ใช้สติไตร่ตรอง ไม่ใช้กำลังแก้ปัญหา ควบคุมอารมณ์ รักสามัคคี ๘) รูปแบบเคารพสิทธิเสรีภาพ ด้านอิหิงสา เคารพสิทธิเสรีภาพ ไม่ลุแก่อำนาจ ไม่บีบบังคับกดขี่ ไม่หมิ่นประมาท ไม่เสียตีสี่ ยั่วยุก่อก่อความโหส๙) รูปแบบความอดทนด้านขันติ อดทนต่อคน อดทนต่องาน จิตใจหนักแน่น ไม่ท้อถอย รู้เวลาที่เหมาะสม ๑๐) รูปแบบความซื่อสัตย์ สุจริต ด้านอิโรธนะ ยุติธรรม มีความรับผิดชอบ ยอมรับผลของการกระทำ พร้อมรับการตรวจสอบ ยึดความถูกต้อง

Dissertation Title : Parliamentary Members Moral Ethics Development Accordance with Buddhism Path

Researcher : Mr. Chaianan Tripaiboon

Degree : Doctor of Philosophy (Public Administration)

Dissertation Supervisory Committee

: Asst.Prof.Dr.Busakorn Watthanabut, B.A. (Phylosophy and Religion), LL.B.(Becheler of Laws), M.A.(Human Resource Development), D.P.A. (Public Administration)

: Asst. Prof. Dr.Anuwat Krasang, B.A. (Buddhism), M.A. (Buddhism), Ph.D. (Public Administration)

Date of Graduation : May 31, 2018

Abstract

The research entitled “Parliamentary Members Moral Ethics Development Accordance with Buddhism Path”. The purposes of this research were : 1) to study the parliamentary members moral ethics development accordance with Buddhism path, 2) to study the general state of parliamentary members moral ethics development accordance with Buddhism path, 3) to propose a model for parliamentary members moral ethics development accordance with Buddhism path.

This research was the qualitative research through studying from the document, concept, theory and related research about parliamentary members moral ethics development accordance with Buddhism path and collected the data through indepth interview from 25 key informants and summarized the model of parliamentary members moral ethics development accordance with Buddhism path from 10 specialist from group discussion. Then, the content analysis for content classification for system

analysis in details for searching the co-matter and main principle for explanation in each matter.

The findings of research were as follows :

1. The properly theory for parliamentary members moral ethics development accordance with Buddhism path is the theory of moral ethics development of Kohlberg, has the three levels such as pre conventional level, conventional morality level and post conventional level to match with the parliamentary members moral ethics development accordance with Buddhism path into 3 aspects that consist of 1. Self moral ethics code 2. Moral Ethics code to others and 3. Moral Ethics code to society and principle of Buddhism path such as 10 Tossapitradhammas

2. The general state of parliamentary members moral ethics development accordance with Buddhism path is to stick with the moral ethics code to parliamentary members and committee in 2553 B.E. and regulation about moral ethics code of senators and committee in 2553 B.E.

3. The model for parliamentary members moral ethics development accordance with Buddhism path has 10 aspects 1. The form of helping the people through charity, knowledge supporting, hospitality, forgiveness and no self interest. 2. The form of responsibility towards five precepts, properly behaviour, always meeting attendance, bravery, system keeping and on duty correctly. 3. Form of self sacrifice like donation, teaching, sufficiency, no narrowed mind 4. Form of Promise, royalty, honesty, obey the law, good citizen, punctuality, truthfulness, neutrality. 5. Form of Politeness, good action, good speech, good personality, to give honour to others. 6. Form of Self restraint, patience, work hard, control own mind, be shy on shameful, to do good thing 7. Form of Compassion, have the kindness, consideration, solve the problem by brain, control the emotion, have the harmony 8. Form of respect the rights and freedom, non violent, respect right and freedom, no force and no looking down on others 9. Form of

Patience, be patient to people, work, stable mind, work hard and to know properly time
10. Form of honesty, honesty, justice, responsibility, self action acceptance, accept the
checking and balancing and rely on right thing.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ” สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลือ ดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดีจากหลาย ๆ ฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาจารย์ที่ปรึกษาสองท่าน คือ ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร ผศ.ดร.อนุวัต กระสังข์ และ รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม ที่กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจสอบแก้ไข ให้ข้อเสนอแนะ ติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์ทั้งสามท่านนี้เป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ขอกราบขอบพระคุณ คณะผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ที่สละเวลาในการตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตรวจทานความถูกต้องของภาษา และพิจารณาแบบสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แนะนำแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้เครื่องมือที่มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ดารารพร ตรีไพบูลย์ ผู้เป็นมารดาของผู้วิจัย ผู้เป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยเสมอมา คุณค่าและประโยชน์อันเกิดจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบความกตัญญู กตเวทิตาคุณ แต่บิดา มารดา ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ และขออนุญาตบูชาท่านบูรพาจารย์ทุกท่านโดยเฉพาะอย่างยิ่ง รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ด้วยความรัก และเมตตา จึงขอมอบส่วนดีทั้งหมดนี้ ให้แก่เหล่าคณาจารย์ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ทั้งที่ได้เฝ้าสอนและมีได้เฝ้าสอน

ไชยอนันต์ ตรีไพบูลย์

๖ พฤษภาคม ๒๕๖๑

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญแผนภาพ	ฎ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฏ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๔
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๔
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๔
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๖
บทที่ ๒ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗
๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา	๗
๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับจริยธรรม	๑๕
๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับของสมาชิกวุฒิสภาไทย	๖๙
๒.๔ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวิถีพุทธ	๑๐๗
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑๑๘
๒.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย	๑๓๘
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๓๘
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๑๓๘
๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย	๑๓๙
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๑๔๐

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๔๒
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๑๔๕
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๑๔๖
๔.๑ สภาพทั่วไปในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย	๑๔๖
๔.๒ ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย	๑๖๕
๔.๓ รูปแบบการพัฒนากจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ	๑๗๗
๔.๔ องค์กรความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๒๑๐
บทที่ ๕ สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	๒๑๑
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๒๑๑
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๒๒๘
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๒๔๓
บรรณานุกรม	๒๔๔
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย	๒๕๐
ภาคผนวก ข รายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)	๒๕๗
ภาคผนวก ค รายนามผู้สนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)	๒๗๙
ภาคผนวก ง แบบสัมภาษณ์	๒๘๑
ภาคผนวก จ ภาพการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเฉพาะ	๒๘๔
ประวัติผู้วิจัย	๒๙๗

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒.๑	สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา	๑๐
๒.๒	ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา	๑๕
๒.๓	สรุปความหมายของจริยธรรม	๒๐
๒.๔	แนวคิดหลักที่นักวิชาการนักวิจัยทำการศึกษาเกี่ยวกับ จริยธรรมตะวันออกตะวันตก	๒๘
๒.๕	สรุปการเกิดและพัฒนาการของจริยธรรม	๓๒
๒.๖	สรุปประเภทและระดับชั้นของจริยธรรม	๔๘
๒.๗	สรุปคุณลักษณะแลงองค์ประกอบของจริยธรรม	๕๘
๒.๘	สรุปความสำคัญและประโยชน์ของจริยธรรม	๖๘
๒.๙	ตารางสรุปแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของเมตตา	๑๑๐
๒.๑๐	ตารางสรุปแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะการให้ทาน	๑๑๓
๒.๑๑	ตารางสรุปแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะการรักษาศีล	๑๑๖
๒.๑๒	ตารางสรุปแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะการเจริญภาวนา	๑๑๙
๒.๑๓	แนวคิดหลักของนักวิชาการเกี่ยวกับหลักปาปนิกธรรม	๑๓๓
๓.๑	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย	๑๓๙
๔.๑	แนวคิดและทฤษฎีที่เหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรม ของสมาชิกรัฐสภาไทย	๑๔๙
๔.๒	หลักจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยที่ใช้ในปัจจุบัน	๑๕๔
๔.๓	จุดแข็ง ในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภา	๑๕๗
๔.๔	จุดอ่อน ในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภา	๑๕๘
๔.๕	โอกาส ในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภา	๑๕๙
๔.๖	อุปสรรค ในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภา	๑๖๐
๔.๗	หลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรม สมาชิกรัฐสภาไทย	๑๖๓
๔.๘	การวิเคราะห์สถานการณ์จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาโดย SWOT	๑๗๑
๔.๙	ความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรม ของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านทาน	๑๗๙
๔.๑๐	ความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรม ของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านศีล	๑๘๒

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๔.๑๑	ความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนา จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านบริจาค (จาคะ)	๑๘๕
๔.๑๒	ความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรม ของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ความซื่อตรง (อาชชวะ)	๑๘๘
๔.๑๓	ความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรม ของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ความอ่อนโยน (มัททวะ)	๑๙๑
๔.๑๔	ความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนา จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความเพียร (ตบะ)	๑๙๔
๔.๑๕	ความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรม ของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความไม่โกรธ (อภิกโรธะ)	๑๙๗
๔.๑๖	ความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรม ของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความไม่เบียดเบียน (อวิหิงสา)	๒๐๐
๔.๑๗	ความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรม ของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความอดทน (ขันติ)	๒๐๓
๔.๑๘	ความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรม ของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความเที่ยงธรรม (อวิโรธนะ)	๒๐๖
๔.๑๙	สรุปผลการสนทนากลุ่มเฉพาะรูปแบบการพัฒนาจริยธรรม ของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ โดยมีแนวปฏิบัติตาม หลักทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ	๒๐๘

สารบัญภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒.๖	แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	๑๓๘
๔.๑	ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ก (Kohlberg) และประมวลจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย พ.ศ. ๒๕๕๓	๑๗๐
๔.๒	หลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย	๑๗๗
๔.๓	รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านทาน	๑๘๐
๔.๔	รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านศีล	๑๘๓
๔.๕	รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านบริจาค	๑๘๖
๔.๖	รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความอ่อนโยน	๑๘๙
๔.๗	รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ความอ่อนโยน (มีทหะ)	๑๙๒
๔.๘	รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความเพียร (ตบะ)	๑๙๕
๔.๙	รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความไม่โกรธ (อักโกธะ)	๑๙๘
๔.๑๐	รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความไม่เบียดเบียน (อวิหิงสา)	๒๐๑
๔.๑๑	รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความอดทน (ขันติ)	๒๐๔
๔.๑๒	รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความเที่ยงธรรม	๒๐๗
๔.๑๓	รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ	๒๑๐

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

๑. คำย่อเกี่ยวกับพระไตรปิฎก

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นหลัก โดยใช้ระบวย่อคำดังต่อไปนี้

พระสุตตันตปิฎก

ที.ปา	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎิกวรรค	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ติก.	(ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ติกนิบาต	(ภาษาไทย)

๒. การระบุเลขหมายพระไตรปิฎก

ในงานวิจัยฉบับนี้ ใช้พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐ และพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ เป็นหลักการอ้างอิงพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลีใช้ระบบระบุ เล่ม/ชื่อ/หน้า เช่น ขุ.ธ.(บาลี) ๒๕/๓๒๑ - ๓๒๒/๗๒ หมายความว่า การอ้างอิงนั้นระบุถึง สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมปทปาลี ฉบับภาษาบาลี พระไตรปิฎกเล่มที่ ๒๕ ชื่อที่ ๓๒๑-๓๒๒ หน้าที่ ๗๒ ส่วนพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย จะระบุ เล่ม / ชื่อ / หน้า / เช่น ขุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๓๒๑ - ๓๒๒/๑๓๓ หมายความว่า ระบุถึง สุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท ฉบับภาษาไทย พระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๕ ชื่อที่ ๓๒๑ - ๓๒๒ หน้าที่ ๑๓๓ เป็นต้น

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในอดีตที่ผ่านมาในประเด็นเรื่องจริยธรรมของนักการเมืองไม่ว่าจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา เช่น การทุจริตการเลือกตั้ง การฉ้อราษฎร์บังหลวง การใช้อำนาจอิทธิพล การติดสินบน และรวมถึงมารยาทในการประชุม ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ในเชิงลบเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ขาดจริยธรรมที่เกิดขึ้นมากมายที่มักถูกนำมาตีแผ่บนหน้าหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ รวมถึงสื่อออนไลน์ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง สิ่งเหล่านี้แสดงถึงลักษณะหรือประเภทของนักการเมืองที่สังคมไม่ปรารถนา

หลายฝ่ายได้ประเมินสาเหตุของวิกฤติของชาติซึ่งเกิดขึ้นใน ๑๐ ปีที่ผ่านมาว่า เกิดจากการที่คนในชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งชนชั้นปกครอง (Elite) ของประเทศ “บกพร่อง” ในเรื่องคุณธรรม จึงมีความประพฤติที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม จนทำให้มีการทุจริต ประพฤติมิชอบ และใช้อำนาจโดยมิชอบมากด้วยเหตุนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗๙ จึงบัญญัติไว้ว่า “มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น”

นอกจากนั้น ยังบัญญัติให้มีกลไกและระบบในการบังคับใช้ให้มีประสิทธิภาพ และหากเป็นการกระทำผิดที่ร้ายแรงให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการ โดยให้ถือว่าเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๗๐ บุคคล “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ตามที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตกำหนด ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง ซึ่งหมายถึง คณะรัฐมนตรี/ผู้ที่รัฐมนตรีแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และผู้บริหาร/สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามปกติการจัดทำประมวลจริยธรรมขององค์กรต่าง ๆ จะนำ “ค่านิยม” ของผู้ตรวจการแผ่นดินมา กำหนดมาตรฐานความประพฤติในรูปของพฤติกรรมที่ “ทำและไม่ทำ” (Do & Don't) ซึ่งอาจใช้คำว่า “ต้อง” “พึง” หรือ “ควร” นำหน้าแล้วแต่ว่าต้องการบังคับให้ปฏิบัติมากหรือน้อยเพียงใดมีเพียงประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเท่านั้น ที่กำหนดมาตรฐานความประพฤติจาก “อุดมคติ” ที่คณะกรรมการจัดการจัดทำร่างข้อบังคับฯ กำหนดขึ้น และนำเข้าพิจารณาให้ความเห็นชอบเป็น “มติ” ของที่ประชุมสภา จึงนับได้ว่าเป็น “ฉันทานุมัติ” ที่สมาชิกของแต่ละสภายอมรับที่จะนำไปปฏิบัติอย่างเคร่งครัดจนเกิดเป็นลักษณะนิสัยโดยคุณภาพ

แม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในอดีตจะมีบทบัญญัติห้ามสมาชิกวุฒิสภากระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์สาธารณะมานานแล้วก็ตาม แต่จากการศึกษาพบว่า ในรัฐธรรมนูญทุกฉบับ รวมถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ขาดกลไกสำคัญอันจะช่วยให้การบังคับใช้ประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง ทำให้สมาชิกวุฒิสภาสามารถอาศัยช่องโหว่ของกฎหมายสร้างอิทธิพลในตำแหน่งหน้าที่และอาศัยตำแหน่งหน้าที่ในฐานะที่เป็นสมาชิกวุฒิสภาเรียกร้องผลประโยชน์โดยมิชอบให้แก่ตนเองและพวกพ้อง ด้วยวิธีการกระทำตนเสมือนเป็นผู้สนับสนุนให้เกิดการทุจริตเชิงนโยบายหรือการทุจริตแบบใหม่ที่แนบเนียนมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการตรากฎหมายโดยเอื้อประโยชน์พวกพ้องของตนเอง การไม่แก้ไขกฎหมายที่อาจจะส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของธุรกิจครอบครัวของตนเองหรือพวกพ้อง การวางตัวไม่เป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นสมาชิกวุฒิสภาในการสรรหาผู้ว่าราชการอิสระ การเรียกรับสินบนการซื้อขายตำแหน่งกรรมการ การซื้อขายตำแหน่งผู้ว่าราชการอิสระ เป็นต้น ส่งผลให้วุฒิสภาซึ่งเป็นองค์กรที่มีศักดิ์ศรีหนึ่งในสามอำนาจขององค์กรหลักในการปกครองประเทศเสื่อมเสียอย่างไม่เคยมีมาก่อน และได้กลายเป็นองค์กรที่มีไว้เพื่อเป็น “ตลาดกลางสำหรับการแลกเปลี่ยนอำนาจและผลประโยชน์”

สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในระบบรัฐสภาและระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอย่างยิ่ง กล่าวคือ ทำให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตย และเปื้อนหายากเลือกตั้ง เพราะเห็นว่า สมาชิกวุฒิสภาไม่ได้ทำหน้าที่เป็นผู้แทนราษฎร และประชาชนจะหันมาใช้วิธีการรุนแรงหรือรูปแบบอื่น ๆ ในการเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพของตนเองเพื่อตัดสินปัญหาหรือเรียกร้องความสนใจจากรัฐบาล เช่น การเดินขบวนประท้วงตามถนน การปิดถนน เป็นต้นเมื่อสมาชิกวุฒิสภาไม่ได้ทำหน้าที่ในการตรวจสอบและควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหาร ทำให้ฝ่ายบริหารขาดความระมัดระวังในการใช้อำนาจหรือใช้อำนาจโดยมิชอบในการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งผลท้ายที่สุดคือการก่อให้เกิดภาวะวิกฤตการณ์ของประเทศไทยดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

จากการศึกษาพบว่า ในอดีตที่ผ่านมา ก่อนปีพุทธศักราช ๒๕๔๑ พัฒนาการของแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ของสมาชิกวุฒิสภาไม่ปรากฏรูปแบบหรือการศึกษากฎหมายที่ชัดเจนมากนัก แม้ในประเทศอังกฤษซึ่งเป็นแม่แบบของระบอบประชาธิปไตยของโลกเองเดิมก็มีแนวความคิดว่าสมาชิกวุฒิสภาเป็นบุคคลผู้ทรงเกียรติ เป็นผู้มีความรู้สูง เป็นบุคคลที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐแต่เป็นผู้แทนของประชาชน การบังคับจรรยาบรรณหรือความประพฤติของ

สมาชิกรัฐสภาจึงเป็นในรูปแบบของธรรมเนียมปฏิบัติของรัฐสภามากกว่าจะมีการบัญญัติกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร^๑

ต่อมาแนวความคิดดังกล่าวก็เปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากมีสมาชิกรัฐสภาบางคนอาศัยอำนาจหน้าที่ในตำแหน่งแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวโดยมิชอบ เรียกรับสินบนจากนักธุรกิจและบุคคลอื่นแล้วเกิดเป็นคดีอื้อฉาวขึ้น การกระทำดังกล่าวส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบรัฐสภา จึงทำให้เกิดกระแสกดดันจากสังคมให้มีมาตรการใดมาตรการหนึ่งขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาลักษณะนี้ และเพื่อปกป้องเกียรติภูมิของรัฐสภา และต่อมาเป็นที่มาของการบัญญัติกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อวางกฎเกณฑ์ควบคุมความประพฤติและวางมาตรฐานการดำเนินชีวิตสาธารณะของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองขึ้นเป็นรูปแบบแห่งจรรยาบรรณของสมาชิกรัฐสภา และสิ่งนี้เองได้กลายเป็นจุดเปลี่ยนแนวความคิดทางกฎหมายซึ่งแต่เดิมไม่เคยมีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาเพราะคิดว่าสมาชิกรัฐสภาเป็นตำแหน่งอันทรงเกียรติ มาเป็นความคิดที่ว่า สมาชิกรัฐสภาอยู่ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐซึ่งจำเป็นจะต้องดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สังคมและเป็นบุคคลสาธารณะที่สังคมคาดหวังและได้รับความไว้วางใจให้ทำหน้าที่ดำรงไว้ซึ่งความเชื่อมั่นในรัฐเช่นเดียวกันกับคณะรัฐมนตรี จึงจำเป็นต้องมีมาตรฐานทางจริยธรรมสูงกว่าปัจเจกชนธรรมดา

จากที่กล่าวมาข้างต้นคำว่าจริยธรรม ล้วนมีเป้าหมายเพื่อการควบคุมตนเอง และส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคลนั้น ส่วนคำว่าธรรมาภิบาลใช้เพื่อเป็นกลไกควบคุม โครงสร้าง ระบบ และกระบวนการส่งผลต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานหรือองค์กรกล่าวโดยสรุปจริยธรรม คือ สิ่งที่มีอยู่แล้วในตัวมนุษย์ โดยธรรมชาติ ซึ่งจะต้องพัฒนาขึ้นโดยอาศัยกฎเกณฑ์ความประพฤติที่มนุษย์ควรประพฤติ ที่ได้จากหลักการทางศีลธรรม หลักปรัชญา วัฒนธรรม กฎหมายหรือจารีตประเพณี เพื่อประโยชน์สุขแก่ตนเองและสังคม นอกจากนี้ จริยธรรมยังใช้เป็นรูปแบบประกอบการตัดสินใจเลือกความประพฤติ การกระทำที่ถูกต้องเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ เป็นศีลธรรมที่ใช้เฉพาะกลุ่ม

ดังนั้นผู้วิจัย จึงได้นำหลักทศพิธราชธรรมมาใช้ในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ เนื่องด้วยสมาชิกรัฐสภามีหน้าที่ในการตรวจสอบและควบคุมการทำงานของฝ่ายบริหารทำให้ฝ่ายบริหารเกิดความระมัดระวังในการใช้อำนาจหรือใช้อำนาจโดยมิชอบในการบริหารราชการแผ่นดินและไม่ก่อให้เกิดภาวะวิกฤตการณ์ของประเทศไทยดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

^๑คริสฐา ดาราธร, การบังคับใช้ประมวลจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ศึกษาเฉพาะกรณีการขัดกันระหว่างผลประโยชน์, บทความทางวิชาการ: (สำนักนายกรัฐมนตรี.บ.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, น.ม.(กฎหมายมหาชน): ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๐).

๑.๒ คำถามการวิจัย

๓.๑ แนวคิด ทฤษฎีและหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิก
รัฐสภาไทย เป็นอย่างไร

๓.๒ สภาพทั่วไปในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยเป็นอย่างไร

๓.๓ เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ
เป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษาศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย

๒.๒ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป ในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย

๒.๓ เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเกี่ยวกับ “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย
ตามวิถีพุทธ” มีการกำหนดขอบเขตดังนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของ
สมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ มีเนื้อหาประกอบด้วย

(๑) แนวคิด ทฤษฎีและหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิก
รัฐสภาไทย

(๒) สภาพทั่วไปในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย

(๓) นำเสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านตัวแปร

การวิจัยเรื่องการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ นี้ได้กำหนด
ขอบเขตด้านตัวแปรเพื่อตอบคำถามการวิจัย คือ ตัวแปรที่ศึกษา ซึ่งได้แก่ แนวคิด ทฤษฎีและการนำ
หลักทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจะกำหนดขอบเขตผู้ให้ข้อมูลสำคัญในเรื่องการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ ซึ่งแบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่

(๑) ประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเชิงลึก (In-Depth Interview) รวมทั้งหมด ๒๕ รูป/คน แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มที่ ๑ คือ อดีตสมาชิกรัฐสภาไทย จำนวน ๑๐ คน กลุ่มที่ ๒ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิหรือนักวิชาการ จำนวน ๑๐ คน และกลุ่มที่ ๓ คือ ผู้นำทางพระพุทธศาสนา จำนวน ๕ รูป/คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive หรือ Judgmental Sampling)

(๒) ประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญพิเศษ (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยได้กำหนดผู้เชี่ยวชาญโดยการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive หรือ Judgmental Sampling) จำนวน ๑๐ รูป/คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากพื้นที่กรุงเทพมหานครสำนักงานรัฐสภา

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยได้กำหนดแผนระยะเวลาในการศึกษาวิจัยระหว่างเดือน เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐ ถึง เดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ รวมเป็นระยะเวลา ๑๒ เดือน

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ให้คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ ไว้ดังนี้

การพัฒนาหมายถึง การทำให้สมาชิกรัฐสภามีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีขึ้น

จริยธรรมหมายถึง แนวทางปฏิบัติและการส่งเสริมจริยธรรมให้กับของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาตามประมวลจริยธรรมของสภาผู้แทนราษฎร

สมาชิกรัฐสภาไทย หมายถึงบุคคลซึ่งได้มาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาพ.ศ. ๒๕๕๐

วิถีพุทธหมายถึงแนวทางปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ อันประกอบด้วย

๑. ทาน หมายถึง การให้

๒. ศีล หมายถึง การเสียสละความสุขส่วนตนเพื่อความสุขส่วนรวม

๓. บริจาค หมายถึง การเสียสละความสุขส่วนตนเพื่อความสุขส่วนรวม
๔. ความซื่อตรง หมายถึง การสุจริตต่อหน้าที่การงานของตน ต่อมิตรสหาย ต่อองค์กรหรือหลักการของตน
๕. ความอ่อนโยน หมายถึง การมีอัธยาศัยอ่อนโยน
๖. ความเพียร หมายถึง ความเพียร
๗. ความไม่โกรธ หมายถึง การไม่แสดงอาการโกรธ
๘. ความไม่เบียดเบียน หมายถึง การดำเนินชีวิตไปตามทางสายกลาง การผลิต การบริโภคที่สมดุลไม่เน้นประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก ซึ่งนำไปสู่การแข่งขันแย่งชิงจนเป็นการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่นและทำลายสิ่งแวดล้อม
๙. ความอดทน หมายถึง การรักษาปกติภาวะของตนไว้ได้ ไม่ว่าจะถูกกระทบกระทั่งด้วยสิ่งอันเป็นที่พึงปรารถนาหรือไม่พึงปรารถนาก็ตาม มีความมั่นคงหนักแน่นไม่หวั่นไหว
๑๐. ความเที่ยงธรรม หมายถึง ความหนักแน่น ถือความถูกต้อง เที่ยงธรรมเป็นหลัก

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- ๑.๖.๑ ได้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี ที่เหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย
- ๑.๖.๒ ได้ทราบถึงสภาพทั่วไป ในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย
- ๑.๖.๓ ได้รู้รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามหลักทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ
- ๑.๖.๔ ผลการวิจัยนี้ สามารถที่จะนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวินัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารมารวบรวมแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยแบ่งการนำเสนอ ดังต่อไปนี้

- ๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา
- ๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับจริยธรรม
- ๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับของสมาชิกรัฐสภาไทย
- ๒.๔ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวิถีพุทธ
- ๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา

คำว่า การพัฒนา แปลว่า ทำให้เจริญขึ้น มีความหมายตรงกับคำว่า ภาวนา ในภาษาบาลีซึ่งแปลเป็นภาษาไทยว่า เจริญ หรือทำให้เจริญ การพัฒนาตามหลักพุทธศาสนามี ๓ ประการคือ กายภาวนา จิตตภาวนา และปัญญาภาวนา บุคคลที่ปฏิบัติตามหลักธรรมนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ ๓ ประการ คือ

๑. ทำให้เป็นคนดี เป็นผู้มีระเบียบวินัย
๒. ทำให้เป็นผู้มีจิตใจและอารมณ์ที่มั่นคง มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น ทำให้เข้าใจสิ่งต่าง ๆ

การพัฒนาตามแนวพุทธศาสนา เน้นการฝึกฝนปฏิบัติอย่างถูกต้องตามความเป็นจริงเป็นสัมมาทิฐิ^๑ การพัฒนาตามหลักพุทธ เรียกว่า ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นระบบศึกษาพัฒนาอย่างบูรณาการ ดังนี้

๑. ศีล เป็นการฝึกฝนด้านพฤติกรรม โดยใช้ศีลเป็นเครื่องมือ คือวินัย เป็นตัวจัดการเตรียมชีวิตให้เอื้อต่อการพัฒนาทำให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์

๒. สมาธิ เป็นการฝึกคุณภาพของจิตใจ หรือยกจิตใจให้สูง พัฒนาคุณสมบัติของจิตในด้านคุณธรรม เช่น เมตตา กรุณา

^๑พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), สู่การศึกษาแนวพุทธ, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๘), หน้า ๑๑๒.

๓. ปัญญา เป็นการฝึกอบรมหรือพัฒนาในด้านความรู้จริง รู้เท่าทันโลกและชีวิต^๒
การพัฒนาคุณลักษณะของผู้นำที่สำคัญ ได้แก่

๑. การพัฒนาความสามารถในการพูดหรือการสนทนา ควรฝึกตนเองให้มีความ
สามารถในการถ่ายทอดความคิดและความรู้สึกของตน เพื่อให้ผู้อื่นรับรู้ในสิ่งที่ต้องการสื่อสาร การ
พัฒนาควรดำเนินการดังนี้

๑.๑ เตรียมตนเอง และเรื่องที่จะพูดให้พร้อม

๑.๒ พูดให้เข้าใจง่าย สั้น และเป็นประโยชน์

๑.๓ แสดงออกกับกิริยาประกอบคำพูด เสริมความเข้าใจ ให้การพูดมีชีวิตชีวา ชวนให้
สนใจไม่น่าเบื่อ

๑.๔ สรุปประเด็นสำคัญให้เข้าใจชัดเจน

๒. พัฒนาความสามารถในการฟัง หรือการเป็นผู้ฟังที่ดี

๓. การพัฒนาการแต่งกาย เพราะเป็นสิ่งที่ผู้พบเห็นครั้งแรก เกิดความรู้สึกว่าเราเป็นผู้
นำหรือไม่ ควรพิจารณาการแต่งกายให้เหมาะสมดังนี้

๓.๑ เหมาะสมกับสภาพอากาศ

๓.๒ เหมาะสมกับตัวตน ไม่คับ ไม่หลวมเกินไป

๓.๓ เหมาะสมกับเพศ วัย รูปร่าง ผิวพรรณและตำแหน่ง

๓.๔ เหมาะสมกับงานหรือสังคม และกาลเทศะ

๓.๕ มีความมั่นใจในขณะสวมใส่ ไม่ลำสมัยหรือทันสมัยจนเกินไป

๓.๖ เคลื่อนไหวคล่องตัว และสวมใส่สะดวก

๓.๗ ดูสวยงาม เรียบร้อย สะอาด ไม่ซ้ำชุด

๔. การพัฒนาด้านอารมณ์ ผู้นำต้องสามารถควบคุมอารมณ์ได้ ไม่โกรธง่าย ไม่ตื่นตูมกับ
คำพูดบางคำ เพราะทำให้เกิดความรู้สึกได้แย้งในใจหรือไม่ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง สร้างนิสัย
มองโลกในแง่ดี คิดบวก

๕. พัฒนาความรู้ให้กว้างขวางและทันสมัยอยู่เสมอ

๖. พัฒนาความจำ เพราะความจำที่ดีจะช่วยให้บุคคลเกิดความก้าวหน้าในงาน การ
พัฒนาความจำเช่น ฝึกสมาธิ ทบทวนสิ่งที่สำคัญ มีสมุดบันทึกความจำที่เป็นข้อมูลสำคัญ^๓

การพัฒนาการเป็นผู้นำของผู้บริหารควรจะเรียนรู้หลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ
ฝึกเรียนรู้จากข้อมูลการพัฒนาภาวะผู้นำ วิเคราะห์และสังเคราะห์รายงานการศึกษาวิจัยต่าง ๆ วิธีการ
พัฒนาภาวะผู้นำมี ๔ วิธี ดังนี้

^๒พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พัฒนาปัญญา**, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๐), หน้า ๓๕.

^๓ฉันทนา จันทร์บรรจง, **จิตวิทยาการบริหาร**, (พิษณุโลก: โรงพิมพ์ตระกูลไทย, ๒๕๔๕), หน้า ๑๖๙.

๑. การเรียนรู้จากคนอื่น เช่นผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชา ในองค์การ ถือว่าผู้บังคับบัญชาจะเป็นตัวแบบของบทบาททั้งด้านดีหรือด้านไม่ดีและเป็นแหล่งข้อมูลย้อนกลับในการทำงาน

๒. การเรียนรู้จากการทำงาน การเป็นผู้นำสามารถเรียนรู้จากการทำงาน และงานที่ทำ ทายจะกระตุ้นให้คนมีความคิดสร้างสรรค์ เกิดผลงานช่วยส่งเสริม

๓. การเรียนรู้จากการฝึกอบรม

๔. การเรียนรู้จากความผิดพลาดหรือผิดเป็นครู^๔

การเป็นผู้นำไม่ใช่เป็นมาแต่กำเนิด แต่เป็นสิ่งที่สามารถเรียนรู้ได้ ดังนั้นผู้บริหารที่ต้องการประสบความสำเร็จ เป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ย่อมต้องฝึกฝนและพัฒนาภาวะผู้นำให้บังเกิดขึ้น^๕ ซึ่งวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำเป็น ๕ วิธี คือ

๑. การทำความรู้จักตนเอง หลักสำคัญในการพัฒนาตนเองต้องอาศัยข้อมูลย้อนกลับ เพื่อช่วยให้สามารถปรับปรุงตนเองให้ดียิ่งขึ้น โดยมีวิธีการเรียนรู้ได้ ๒แบบ คือ การเรียนรู้แบบคิดครึ่งวงจรร และ การเรียนรู้ครบวงจรร

๒. การสร้างวินัยในตนเอง การมีวินัยในตนเองจะบังคับให้รักษาระดับความสนใจ ผู้นำที่ดีต้องเป็นผู้ฟังที่ดี

๓. การศึกษามีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการบริหาร และตำแหน่งของผู้บริหาร เพราะการศึกษาสามารถนำมาพัฒนางานและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔. การแสวงหาประสบการณ์ การพัฒนาภาวะผู้นำจำเป็นต้องรวบรวมประสบการณ์ทางการบริหารจากที่ต่าง ๆ และนำมาพัฒนางาน มีเทคนิคใหม่ ๆ ในการบริหาร

๕. การให้คำปรึกษาเป็นการพัฒนาที่ยืดประสบการณ์เป็นหลัก โดยเชื่อว่าการพัฒนาภาวะผู้นำควรมีการฝึกสอนโดยผู้นำที่มีความรู้ และประสบการณ์เรียกว่าที่ปรึกษา^๖

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงสรุปได้ว่าการพัฒนาภาวะผู้นำจะต้องพัฒนาคุณลักษณะทั้งภายนอก และภายใน การพัฒนาคุณลักษณะภายนอกได้แก่ ลักษณะทั่วไป การพูด การฟัง บุคลิกภาพ เป็นต้น ส่วนการพัฒนาคุณลักษณะภายใน เป็นการพัฒนาด้านจิตใจ การพัฒนาตามแนวพุทธศาสนา เน้นการฝึกฝนปฏิบัติอย่างถูกต้องตามความเป็นจริงเป็นสัมมาทิฐิ การพัฒนาตามหลักพุทธศาสนามี

^๔เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, ภาวะผู้นำ, ประมวลสาร ชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหาร การศึกษา หน่วยที่ ๕-๘ นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๖), หน้า๒๙.

^๕นิพนธ์ กินาวงค์, หลักการบริหารการศึกษา, (พิษณุโลก: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๒), หน้า๗๔.

^๖DuBrin,A.J, Leadership: Research Findings Practice and Skills, Boston Houghton: 1995), pp.330-356.

๓ประการคือ กายภาวนา จิตตภาวนา และปัญญาภาวนา การปฏิบัติตามหลัก ๓ ประการนี้ถือเป็นหลักการพื้นฐานทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า หลักไตรสิกขา ขั้นตอนการปฏิบัติ ๓ประการคือ

๑. ปรียติ เป็นการศึกษาศาสนธรรมให้เข้าใจก่อนแล้วนำไปปฏิบัติ
๒. ปฏิบัติ เป็นการลงมือกระทำตามหลักคำสอนเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ
๓. ปฏิเวธ เป็นผลของการปฏิบัติ^๗

จากแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำตลอดจนผลการศึกษานักวิชาการต่าง ๆ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ประมวลแนวคิดหลักการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยโดยมีหลักแนวคิดที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ตามตารางที่ ๒.๑ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๒.๑ สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), (๒๕๔๘, หน้า ๑๑๒)	<ol style="list-style-type: none"> ๑) ศีล เป็นการฝึกฝนด้านพฤติกรรม โดยใช้ศีลเป็นเครื่องมือ คือวินัย เป็นตัวจัดการเตรียมชีวิตให้เอื้อต่อการพัฒนาทำให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ๒) สมาธิ เป็นการฝึกคุณภาพของจิตใจ หรือยกจิตใจให้สูงพัฒนาคุณสมบัติของจิตในด้านคุณธรรม เช่น เมตตา กรุณา ๓) ปัญญา เป็นการฝึกอบรมหรือพัฒนาในด้านความรู้จริง
พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), (๒๕๔๐), หน้า ๓๕.)	<ol style="list-style-type: none"> ๑) เตรียมตนเอง และเรื่องที่จะพูดให้พร้อม ๒) พูดให้เข้าใจง่าย สั้น และเป็นประโยชน์ ๓) แสดงออกับกิริยาประกอบคำพูด เสริมความเข้าใจ ให้การพูดมีชีวิตชีวา ชวนให้สนใจไม่น่าเบื่อ ๔) สรุปประเด็นสำคัญให้เข้าใจชัดเจน
เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, (๒๕๓๖, หน้า ๒๙.)	การเป็นผู้ผู้นำไม่ใช่เป็นมาแต่กำเนิด แต่เป็นสิ่งที่สามารถเรียนรู้ได้

^๗พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), ภาวะผู้นำ, (กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ, ๒๕๕๐), หน้า ๖.

ตารางที่ ๒.๑ สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, (๒๕๓๖, หน้า ๒๙.)	การเป็นผู้นำไม่ใช่เป็นมาแต่กำเนิด แต่เป็นสิ่งที่สามารถเรียนรู้ได้
นิพนธ์ กินาวงค์, (๒๕๔๒, หน้า ๗๔)	การให้คำปรึกษาเป็นการพัฒนาที่ยืดประสบการณ์เป็นหลัก โดยเชื่อว่าการพัฒนาภาวะผู้นำควรมีการฝึกสอนโดยผู้ที่มีความรู้
Du Brin, A.J, (1995, pp. 330-356)	วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำมี ๕ วิธี ๑) การทำความรู้จักตนเอง ๒) การสร้างวินัยในตนเอง ๓) การศึกษามีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการบริหาร และตำแหน่งของผู้บริหาร ๔) การแสวงหาประสบการณ์ ๕) การให้คำปรึกษา
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (๒๕๕๐, หน้า ๖)	การพัฒนาผู้นำตามหลักพุทธ เรียกว่า ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา

๒.๑.๑ ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนา

การพัฒนาสมรรถภาพในวิชาชีพ”^๘ คือ การพัฒนาตนเองด้วยการทำให้ตนเอง เป็นผู้ที่มีสมรรถภาพในวิชาชีพของตนเอง โดยพวกเขากำหนดว่าบุคคลจะต้องมีคุณสมบัติในด้านความรู้ที่จำเป็นและมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพของงานไว้ ๓ ระดับ ดังนี้

ระดับที่ ๑ ความรู้ บุคคลผู้ปฏิบัติงานควรมีความรู้ในเรื่อง ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงในองค์การ เช่น วัตถุประสงค์ เป้าหมาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมขององค์การ รวมถึง ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพ เช่น ความรู้ความเข้าใจในงานที่ตนปฏิบัติ

ระดับที่ ๒ ทักษะ คือ ความสามารถในการทำในสิ่งที่รู้ได้ ทักษะที่จะเพิ่มพูนสมรรถภาพในการทำงาน ได้แก่ ทักษะที่เกี่ยวข้องกับคน เช่น ทักษะการเป็นผู้นำ การจูงใจคน ทักษะที่เกี่ยวข้อง

^๘สงวน สุทธิเลิศอรุณ, พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน, (กรุงเทพมหานคร: อักษราพิพัฒน์, ๒๕๔๕), หน้า ๒๗-๒๘.

กับวัตถุประสงค์ของ เช่น ทักษะในการใช้วัสดุอุปกรณ์ในสำนักงาน และทักษะในการทำตนให้ทันสมัยต่อเหตุการณ์ เช่น นำวิธีการใหม่ ๆ มาปรับปรุงงาน

ระดับที่ ๓ คุณสมบัตส่วนตัว เจตคติ ค่านิยม และความเชื่อ

ภาวิณี วรรณสุขได้เสนอแนวทางในการพัฒนาตนเองไว้ ๖ วิธี^๙ ดังต่อไปนี้

๑. การเข้าร่วมประชุม
๒. การสัมมนา
๓. การฝึกอบรม
๔. การฟังอภิปรายและการปาฐกถาทางการศึกษา
๕. การอ่านหนังสือทางการศึกษา
๖. การรับฟังข่าวการศึกษาจากสถานีวิทยุหรือโทรทัศน์

องค์ประกอบของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เนื่องจากตัวของบุคคลประกอบด้วย องค์ประกอบหลายด้าน ซึ่งความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบ ทำให้ต้องมีการพัฒนาเกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน ดังนี้^{๑๐}

๑. องค์ประกอบทางร่างกาย หมายถึง รูปร่างหน้าตาการแสดงออกด้วยสีหน้า ท่าทาง น้ำเสียงในการเจรจาและการสื่อความหมาย การแต่งกาย การรักษาความสะอาดของร่างกาย รวมไปถึงถึงสุขภาพและสุขอนามัยของร่างกาย

๒. องค์ประกอบทางด้านจิตใจ หมายถึง สภาพของจิตที่มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและสิ่งแวดล้อม มีความสงบเยือกเย็น มีคุณธรรมและมีความยุติธรรม เป็นต้น

๓. องค์ประกอบทางด้านอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการควบคุมความรู้สึกและการแสดงออกซึ่งเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาตน เช่น ไม่แสดงอาการทางอารมณ์อย่างรุนแรงจนเกินไปฝึกการควบคุมอารมณ์ที่เป็นโทษต่อตนเองและผู้อื่น

๔. องค์ประกอบทางด้านสังคม หมายถึง ท่าทีและการปฏิบัติต่อสิ่งแวดล้อม เช่น รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ขจัดพฤติกรรมเห็นแก่ตัว มีจรรยาบรรณทางสังคม ประพฤติตนตามปทัสถานสังคม เป็นต้น

^๙ภาวิณี วรรณสุข, รายงานการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของข้าราชการสาย ข และสาย ค ต่อการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัยรามคำแหง, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง สำนักงานอธิการบดีกองการเจ้าหน้าที่, ๒๕๔๑), หน้า ๓๗.

^{๑๐}รุ่งฤดี กิจจวร, การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์คืออะไร: พัฒนาทำไม ทำไมต้องพัฒนา, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://joomla.ru.ac.th/hrd/Journal/vol_1No_1/rungredee.pdf [๔ มี.ค. ๒๕๕๓].

๕. องค์ประกอบทางด้านทักษะและสติปัญญา หมายถึง การรอบรู้ศิลปะ และศาสตร์ต่าง ๆ การมีความฉลาดและไหวพริบในการวิเคราะห์และตัดสินใจ ความสามารถในการแสวงหาความรู้ และฝึกทักษะใหม่ ๆ และมีความสามารถในการเรียนรู้รูปแบบในการดำเนินชีวิตที่ดี

ฉะนั้น ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรนั้นจำเป็นต้องศึกษารูปแบบที่เหมาะสมกับสถานการณ์ขององค์กรเนื่องจากรูปแบบการพัฒนาย่อมแตกต่างกันตามปัญหาที่เกิดขึ้นของแต่ละองค์กร และแต่ละความต้องการของบุคคลที่จะพัฒนาตนเอง ฉะนั้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development: HRD) จึงเป็นการทำให้มนุษย์มีคุณค่ายิ่งขึ้นด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรม การสัมมนา การศึกษาระยะสั้น ระยะยาว และการพัฒนาอาชีพ การพัฒนาตนเองเพื่อปรับปรุงทีมและประสิทธิผลขององค์กร การพัฒนาทรัพยากรบุคคลไม่ใช่ผลรวมของกิจกรรม แต่เป็นการใช้ประโยชน์ทั้งหมดเพื่อการพัฒนาให้เกิดความสำเร็จในระดับที่สูงขึ้นของแต่ละคนและก่อให้เกิดประสิทธิผลขององค์กร

ไมเคิลโอดาโร (Michael Todaro) สรุปเอาไว้ว่าหลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา ทฤษฎีการพัฒนาที่สำคัญมีอยู่ ๔ ทฤษฎีแต่ขณะเดียวกันเมื่อไม่นานมานี้ก็มีความพยายามเสนอทฤษฎีที่ ๕ เข้ามารวมทั้งหมดแล้วจึงเป็น ๕ ทฤษฎีดังนี้

๑. ทฤษฎีการพัฒนาตามขั้นตอน (Linear-Stages Theory) ทฤษฎีนี้ยึดประเทศอุตสาหกรรมเป็นแม่แบบวิเคราะห์ว่าประเทศเกษตรกรรมส่วนใหญ่ยังไม่พัฒนาเศรษฐกิจจึงพยายามวางแผนให้พัฒนาไปสู่อุตสาหกรรมโดยกำหนดเป็นขั้นตอนเช่นทฤษฎีความเจริญเติบโตของรอสทอว์ (Rostow's Stages of Growth) หรือตัวแบบการออมและการลงทุนเพื่อสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของฮาร์รอดและโดมาร์ (Harrod-Domar Growth Model) เป็นต้น

๒. ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้าง (Structural Changed models) ทฤษฎีนี้ต้องการให้เปลี่ยนโครงสร้างจากภาคเกษตรไปเป็นภาคอุตสาหกรรมซึ่งสามารถผลิตได้มูลค่ามากกว่า อาจต้องมีการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรไปยังภาคอุตสาหกรรมเพื่อดูซับแรงงานส่วนเกินและพัฒนาเทคโนโลยีในการผลิตเช่นทฤษฎีการพัฒนาของลูอิส (Lewis Theory of Development) เป็นต้น

๓. ทฤษฎีพึ่งพาระหว่างประเทศ (International-Dependence Revolution) นักทฤษฎีในประเทศกำลังพัฒนาหรือมองจากจุดยืนของประเทศกำลังพัฒนาโดยเฉพาะละตินอเมริกานั้นไม่เห็นด้วยกับทฤษฎีการพัฒนาไปสู่ความทันสมัยของตะวันตกเพราะมองว่าเป็นการครอบงำซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาที่พึ่งพาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพึ่งพาทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีจนมีสภาพเหมือนเป็นอาณานิคมสมัยใหม่และยิ่งพัฒนาไปจะมีคนรวยเพียงกลุ่มน้อยที่ได้รับผลประโยชน์ปัญหาความเป็นธรรมและการกระจายรายได้จะยิ่งรุนแรงยิ่งขึ้นรวมไปถึงการสร้างค่านิยมในการพัฒนาในทางที่ผิดที่ต้องพึ่งภายนอกอยู่ตลอด

๔. ทฤษฎีเสรีนิยมใหม่ (Neoclassical Counterrevolution) ทฤษฎีนี้เกิดในช่วงทศวรรษ ๑๙๘๐ เมื่อรัฐบาลอนุรักษ์นิยมของตะวันตกได้แก่สหรัฐอเมริกา อังกฤษ แคนาดา และเยอรมนีตะวันตก พร้อมใจกันรับเอาแนวคิดเสรีนิยมใหม่มาเป็นหลักในการกำหนดนโยบายแนวคิดนี้จะเน้น เศรษฐศาสตร์มหภาคทางด้านอุปทาน (Supply-side Economics) หมายความว่าสนใจการปรับปรุงทางการผลิตมากกว่าการบริโภคขณะเดียวกันก็เน้นการแปรรูปลดขนาดของรัฐบาลการวางแผนจากส่วนกลางลดการควบคุมและลดกฎระเบียบแนวคิดนี้มีอิทธิพลต่อองค์การระหว่างประเทศที่สำคัญคือธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศหรือ IMF ตลอดจนองค์การระหว่างประเทศอื่น ๆ จึงทำให้สามารถเผยแพร่แนวคิดของการเปิดเสรีไปอย่างรวดเร็ว

๕. ทฤษฎีความเจริญเติบโตแนวใหม่ (New Growth Theory) ทฤษฎีนี้เห็นว่าการเปิดเสรีมีปัญหาเพราะความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่พึ่งพิงภายนอกขณะที่สถานการณ์ภายนอกผันผวนยากจะคาดการณ์ได้นอกจากนี้การเติบโตที่เกิดขึ้นยังมีภาวะไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงของภายนอกเช่นการเคลื่อนย้ายทุนและการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีดังนั้นการเพิ่มของผลผลิตมวลรวมจึงเป็นการปรับตัวระยะสั้นและอาจไม่ยั่งยืนด้วยเหตุนี้ทฤษฎีนี้จึงหันมาสนใจความเจริญเติบโตแนวใหม่ ที่เน้นการเติบโตจากภายใน (Endogenous Growth Theory) และเน้นการเติบโตที่ยั่งยืน (Sustainable Growth) ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างทุนกับแรงงานไม่ใช่เป็นเพียงการเคลื่อนย้ายทุนทฤษฎีความเจริญเติบโตแนวใหม่จึงเน้นการใช้ทรัพยากรภายในและเน้นการพัฒนาทุนมนุษย์ (Human capital) โดยเฉพาะลงทุนทางด้านการศึกษาการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) และการวิจัยและการพัฒนา (R&D) ซึ่งเป็นทางเลือกอีกทางเลือกหนึ่งของการลงทุนในปัจจุบัน

ทฤษฎีความเจริญเติบโตจากภายในนี้เริ่มเข้ามาทดแทนทฤษฎีรุ่นเก่าที่เน้นความเจริญเติบโตจากภายนอก (Exogenous Growth Theory) นอกจากนี้ทฤษฎีความเจริญเติบโตจากภายในยังมองว่าความเจริญเติบโตขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมเริ่มต้น (Initial Conditions) เช่นระดับ การศึกษาระดับการพัฒนาของตลาดทุนและที่สำคัญคือแบบแผนการกระจายรายได้ก็มีผลต่อความเจริญเติบโตเช่นกันเนื่องจากการกระจายรายได้มีผลทำให้คนมีทุนต่างกันและมีการลงทุนต่างกันระบบ เศรษฐกิจที่มีการกระจายรายได้ดีนั้นคนลงทุนก็มากและสามารถลงทุนพร้อม ๆ กันได้จึงชักนำให้ เศรษฐกิจเติบโตเข้าสู่จุดดุลยภาพที่สูงกว่าได้^{๑๑}

^{๑๑}สมชัย จิตสุชน, “การกระจายรายได้: บทสำรวจความรู้อันยาวไกล,” วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์, ๒๒, ๓ (กันยายน ๒๕๔๗): ๗๗-๗๘.

ตารางที่ ๒.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา

ลำดับ	นักวิชาการหรือผู้วิจัย	แนวคิดหลัก
๑	Kemp and Williams, อ้างถึงใน สงวน สุทธิเลิศอรุณ, (๒๕๔๕, หน้า ๒๗-๒๘.)	การพัฒนาตนเองด้วยการทำให้ตนเอง เป็นผู้ที่มีสมรรถภาพในวิชาชีพของตนเอง โดยพวกเขา กำหนดว่าบุคคลจะต้องมีคุณสมบัติในด้านความรู้
๒	ภาวิณี วรรณสุข, (๒๕๔๑, หน้า ๓๗.)	๑. การเข้าร่วมประชุม ๒. การสัมมนา ๓. การฝึกอบรม ๔. การฟังอภิปรายและการปาฐกถาทางการศึกษา

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับจริยธรรม

เมื่อกล่าวถึงคำว่า “จริยธรรม” หลายท่านมักจะพิจารณาอยู่ในกรอบความคิดเกี่ยวกับศาสนา ทั้งนี้ เพราะคำสอนทางศาสนามีส่วนสร้างระบบจริยธรรมให้สังคมดังกล่าวของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมชที่ว่า “จริยธรรมของสังคมไทยขึ้นอยู่กับระบบศีลธรรมของพุทธศาสนาที่กำหนดหลักในการปฏิบัติในชีวิตประจำวันไว้อย่างไร หลักจริยธรรมก็จะกำหนดให้ปฏิบัติตามนั้น”^{๑๒}

๒.๒.๑ ความหมายของจริยธรรม

จริยธรรมมาจากคำว่า จริยกับธรรมะ โดยคำว่า จริย หมายถึงความประพฤติปฏิบัติที่ควรประพฤติ ธรรมะหมายถึงคุณความดีคำสั่งสอนในศาสนาหลักประพฤติปฏิบัติในศาสนาความจริงความยุติธรรมความถูกต้องกฎเกณฑ์กฎหมาย สิ่งของทั้งหลายเมื่อพิจารณาตามรูปคำจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้คำนิยามว่า “จริยธรรม” คือธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม

จากความหมายดังกล่าวหากมีการจัดระดับจริยธรรม^{๑๓} ได้ให้ความเห็นว่าจริยธรรมมีหลายระดับซึ่งสามารถจำแนกตามระดับกว้าง ๆ ได้ ๒ ระดับได้แก่ระดับของผู้ครองเรือนคือโลกียธรรมกับ

^{๑๒}<http://comm.raf.mi.th/sitedirectory/> สืบค้นวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๗.

^{๑๓}สาโรช บัวศรี, **จริยธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๒๖), หน้า ๑๕.

ระดับของผู้ที่สละบ้านเรือนแล้ว คือโลกุตรธรรมในความหมายที่เฉพาะเจาะจงนั้น^{๑๔} เห็นว่าจริยธรรมหมายถึงความถูกต้องดีงามสังคมทุกสังคมจะกำหนดกฎเกณฑ์กติกาบรรทัดฐานของตนเองว่าอะไรเป็นสิ่งที่ดีงามและอะไรคือความถูกต้องโดยทั่วไปมิได้มีการเขียนเป็นกฎข้อบังคับให้สมาชิกทุกคนต้องยึดถือปฏิบัติตามที่หากมีการละเมิดจะถูกลงโทษโดยสังคม ในขณะที่เดียวกัน^{๑๕} จริยธรรมกับค่านิยมมีความหมายแตกต่างกันเฉพาะในทางทฤษฎีแต่ในทางปฏิบัติยากที่จะชี้ให้เห็นความแตกต่างกันอย่างชัดเจน กล่าวคือจริยธรรมหมายถึง คุณสมบัติทางความประพฤติที่สังคมมุ่งหวังให้คนในสังคมนั้นประพฤติดีมีความถูกต้องในความประพฤติมีเสรีภาพภายในขอบเขตของมโนธรรม (Conscience) เป็นหน้าที่ที่สมาชิกในสังคมพึงประพฤติปฏิบัติต่อตนเองต่อผู้อื่นและต่อสังคมทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองขึ้นในสังคมการที่จะปฏิบัติให้เป็นไปเช่นนั้นได้ผู้ปฏิบัติจะต้องรู้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด

นอกจากนี้ ยังเห็นว่าโครงสร้างของแนวคิดด้านจริยธรรม จะประกอบด้วยคุณธรรมหลายประการ ซึ่งส่วนมากมาจากคำสอนทางศาสนา ดังนี้

๑. ความรับผิดชอบ (Accountability) คือความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพันด้วยความพากเพียรและความละเอียดรอบคอบยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายทั้งพยายามที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

๒. ความซื่อสัตย์ (Honesty) คือการประพฤติอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริง ประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาทั้งกายวาจาใจต่อตนเองและผู้อื่นคำว่าจริยธรรม (Ethics) มีความหมายตามตัวอักษรว่า “หลักแห่งความประพฤติ” หรือ “แนวทางของการประพฤติ” มีผู้ให้ความหมายของคำว่า “จริยธรรม” มีความหมายใกล้เคียงกันซึ่งก็คือการประมวลกฎเกณฑ์ความประพฤติ^{๑๖} การทำความเข้าใจความหมายและขอบข่ายของจริยธรรมกับศัพท์ที่เกี่ยวข้องในหลายมิติ ทำให้ทราบถึงทรรศนะมุมมองของผู้รู้ต่าง ๆ ที่พยายามศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมในด้านที่แตกต่างกันออกไป

จริยธรรม เป็นคำที่มีผู้ใช้มากที่สุดเมื่อต้องการสื่อความหมายให้เห็นถึงหลักการประพฤติปฏิบัติ โดยแยกออกเป็น จริย + ธรรม ซึ่งคำว่า จริย มาจากภาษาบาลีรากศัพท์เดิมคือ จร แปลว่า เที่ยงไปหรือเดินไป การดำเนินไปหรือเดินทางในภาษาไทยนั้นแปลว่าประพฤติจริยธรรมมีความหมายแคบลงเท่า ๆ กับคำว่า ศีลธรรมหรือบางทีใช้เป็นคำแทนไป เพราะคำว่า “ethics” ก็คือความประพฤติอย่างที่ใช้ในภาษาไทยก็ดี เป็นเรื่องในระดับที่เรียกว่า “ศีล” ตลอดจนจริยธรรมมีความหมายกว้างกว่านั้นหมายถึง การดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ การครองชีวิต การใช้ชีวิต การเคลื่อนไหวของชีวิต

^{๑๔} สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, **จริยธรรมทงวิชาการ**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เฟื่องฟ้า, ๒๕๔๒), หน้า ๒๑.

^{๑๕} แสง จันทร์งาม, **๘๐ ปีเชียงใหม่**, (กรุงเทพมหานคร: หจก.ธนุชรินทร์ตั้ง, ๒๕๕๐), หน้า ๓๒.

^{๑๖} กীরติ บุญเจือ, **ชุดพื้นฐานปรัชญาจริยศาสตร์สำหรับผู้เริ่มเรียน**, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๓๘), หน้า ๔.

ในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจทั้งทางด้านส่วนตัว ด้านสังคม ด้านอารมณ์ ด้านจิต
ด้านปัญญา^{๑๗}

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า
“น.ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม ซึ่งอักษร น.หมายถึง คำนาม^{๑๘} สังคมปัจจุบัน
ต่างให้ความสำคัญในเรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมทุกรูปแบบ จริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาให้
ความหมายว่าหลักประพฤติ หลักการดำเนินชีวิต หรือหลักการครองชีวิต คือมรรคหรือมัชฌิมาปฏิปทา
ซึ่งเป็นหลักคำสอนในการดำเนินชีวิตที่เที่ยงม ชีวิตที่ถูกต้องสมบูรณ์ของมนุษย์ที่จะนำไปสู่จุดหมาย
การปฏิบัติกรรมฐาน เจริญสมาธิ เจริญวิปัสสนา คือความดับทุกข์ หรือความสิ้นสุดปัญหา^{๑๙} การ
ปฏิบัติตามหลักจริยธรรมเป็นสิ่งที่มีความค่า เพราะเป็นเจตนาที่ดี เกิดจากการตั้งใจจริงหรือมีมูลเหตุจูง
ใจที่ทำในสิ่งที่ถูกต้อง การกระทำในสิ่งที่ถูกต้องเป็นสิ่งสากลโดยเริ่มที่เหตุจูงใจที่ดี เป็นเงื่อนไขให้เกิด
การกระทำที่ดี และผลจากการกระทำนั้นก็จะเป็ผลดี สิ่งที่มีความค่าสูงสุดในทางจริยธรรมต้องมี
ลักษณะเป็นสากล เป็นลักษณะของการกระทำตามหน้าที่และการให้ความเคารพยำเกรงจึงมีเงื่อนไข มี
ความเด็ดขาดอยู่ในตัว^{๒๐} เมื่อใดก็ตามที่นักวิชาชีพล้อมลชนนำหลักจริยธรรมมาใช้ในการสื่อสาร จะ
สามารถลดปัญหาความวุ่นวายในสังคมจากการสื่อสารทางสื่อต่าง ๆ ลงได้ไม่น้อยซึ่งหากใช้
อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางในการส่งสารไปยังผู้รับสาร และหลักจริยธรรมนี้เองที่สามารถสร้างสรรค์
สังคมให้มีความสุขได้เพราะเป็นสิ่งที่พึงประพฤติและจะต้องประพฤติ “จริยธรรมหรือ Ethics” อยู่ในรูปของ
ปรัชญา จึงเป็นสิ่งที่ต้องคิดต้องทำซึ่งสังคมและบุคคลจำต้องยึดมั่นถือมั่น^{๒๑} ตามนัยสำคัญจริยธรรมนั้น
ก็คือการใช้ในความหมาย “นำพึงประสงค์” “นำพึงปรารถนา”หรือระบบการทำความดีละเว้นความ
ชั่ว^{๒๒} ซึ่งก็คือหลักความประพฤติที่ดีการอบรมกิริยาและปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของ
คุณธรรมหรือศีลธรรมจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับสติปัญญา ผู้ที่มีคุณสมบัติด้านสติปัญญาอ่อน

^{๑๗}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **จริยธรรมสำหรับคนรุ่นใหม่**, (กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๓),
หน้า ๑๐-๑๑.

^{๑๘}ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ.๒๕๕๔**, (กรุงเทพมหานคร: ศิริวิวัฒนา
อินเตอร์พริ้นท์, ๒๕๕๖), หน้า ๓๐๓.

^{๑๙}พระราชวรมุนี (ป.อ. ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**, (กรุงเทพมหานคร:
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๒๘), หน้า ๖๕.

^{๒๐}จำเริญรัตน์ เจือจันทร์, **จริยศาสตร์: ทฤษฎีจริยธรรมสำหรับนักบริหารการศึกษา**,
(กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์, ๒๕๔๘), หน้า ๙๖.

^{๒๑}พระราชชัชวารี (พุทธทาสภิกขุ อินทปญโญ), **การสร้างเสริมจริยธรรมแก่เด็กวัยรุ่น**, (พระนคร: ห้าง
หุ้นส่วนจำกัด การพิมพ์พระนคร, ๒๕๑๑), หน้า ๓.

^{๒๒}ดวงเดือน พันธมนาวิน, **ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม: การวิจัยและการพัฒนาบุคคล**, (กรุงเทพมหานคร:
โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๘), หน้า ๑๑๓.

ได้เปรียบในด้านความคิดและการแสวงหาเหตุผล สามารถพิจารณาผลที่จะบังเกิดขึ้นจากการกระทำของตนได้^{๒๓} จริยธรรมจึงเป็นความรับผิดชอบที่สำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งของทุกคนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะผู้บริหารบ้านเมือง อันจะส่งผลกระทบต่อประชาชนทุกหมู่เหล่า และทุกคนในชาตินั้น ๆ เป็นที่น่ายินดีที่ประเทศไทยมิได้ละเลยให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าว มีการระบุไว้เป็นตัวบทกฎหมายเป็นแนวทางในการบริหารงานอย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้น หากกล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่า จริยธรรม ก็คือ การที่มนุษย์ในสังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งดีงามและเห็นควรยึดถือปฏิบัติ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคมนั้นเอง และเมื่อนำไปใช้กับการประกอบอาชีพ วิชาชีพในการทำงานซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของมนุษย์และสังคม ก็ย่อมหมายความว่ามนุษย์จะต้องมีจริยธรรมในการทำงานหรือการประกอบวิชาชีพเพราะในการทำงานนั้นมนุษย์ย่อมต้องมีสังคมซึ่งประกอบด้วยคนจำนวนมากที่มีความเชื่อและความคิดเห็นต่างกัน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องมีการวางกรอบให้มนุษย์ประพฤติปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อการทำงานร่วมกันอย่างสงบสุขและบรรลุเป้าหมายในงานนั้น ๆ

จะเห็นได้ว่า คำว่า จริยธรรม (Ethics) คือ ธรรมที่ควรประพฤติ มงคลในพระพุทธศาสนา เรียกว่า ธรรมจริยา ความประพฤติหรือกิริยาที่ควรประพฤติ หลักแห่งความประพฤติ หรือแนวทางของการประพฤติ ความประพฤติหรือกิริยาที่ควรประพฤติธรรม หมายถึง คุณความดี ความชอบ การปฏิบัติตามคำสั่งสอนทางศาสนาโดยทั่วไปจริยธรรมมักอิงอยู่กับศาสนา ทั้งนี้ เพราะคำสั่งสอนทางศาสนามีส่วนร่วมสร้างระบบจริยธรรมให้สังคม จริยธรรมไม่แยกเด็ดขาดจากศีลธรรม แต่จริยธรรมจะมีความหมายกว้างกว่าศีลธรรม เพราะศีลธรรมเป็นหลักคำสอนทางศาสนาที่ว่าด้วยความประพฤติปฏิบัติชอบ ส่วนจริยธรรม หมายถึง หลักแห่งความประพฤติปฏิบัติชอบ อันวางรากฐานอยู่บนหลักคำสอนของศาสนาปรัชญา และขนบธรรมเนียมประเพณีแบบแผนของการกระทำที่ถูกต้อง หรือเป็นเครื่องนำทางไปสู่หลักในการประพฤติปฏิบัติที่ถูกหลักศีลธรรม หรือเป็นแนวคิดของการประพฤติที่ถูกต้อง ซึ่งจะช่วยบอกได้ว่าพฤติกรรมใดเป็นการกระทำที่มีศีลธรรม หรือไม่มีศีลธรรม และยังเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์พื้นฐานของมนุษย์ ว่าองค์กรหรือบุคคลนั้นคิดและปฏิบัติต่อคนอื่นอย่างไร ต้องการให้เขาคิดและปฏิบัติต่อเราอย่างไรหรือหมายถึงสิ่งที่พึงปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคม หรือเป็นธรรมะที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติเพื่อให้อยู่ในแนวทางของศีลธรรมหรือเป็นหลักความประพฤติที่ดีงาม มีคุณธรรมถูกต้องตามศีลธรรม เช่น เบญจศีล เบญจธรรม หิริ โอตตัปปะ อิทธิบาท ๔ กุศลกรรมบถ ๑๐ อริยมรรคมีองค์ ๘ เป็นต้น ฉะนั้น จริยธรรมก็คือ ค่านิยมในระดับต่าง ๆ ซึ่งสังคมและบุคคลจำเป็นต้องยึดมั่น แสดงให้เห็นว่า ในการที่จะศึกษาเรื่องราวของจริยธรรมให้ลึกซึ้ง ลงไป ต้อง

^{๒๓}สุภัททา ปิณฑะแพทย์, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรม, ดูเพิ่มเติมใน http://www.supatta.haysamy.com/moral_ethics.html. [๑๙ พ.ย.๕๖].

ศึกษาเรื่องค่านิยมเรื่องความดีให้กว้างขวางละเอียดลออกไปอีก เพื่อให้สามารถเข้าใจง่าย ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า^{๒๔}

๑. ค่านิยม ได้แก่ สภาพ (หรือการกระทำ) บางประการที่เราเชื่อว่าควรยึดมั่นถือมั่น

๒. ความดี ได้แก่ ค่านิยมที่ไม่เจือปนด้วยความโลภ ความโกรธ และความหลงผิด หรือ ได้แก่ค่านิยมที่อาจจะมีโลภ โกรธ หลง เจือปนอยู่บ้างแต่ก็มีเพียงเล็กน้อยที่สุด

๓. จริยธรรม ได้แก่ ความดีระดับต่าง ๆ ที่สังคมหรือบุคคลจำเป็นต้องยึดมั่นถือมั่น ซึ่งสิ่งทั้งสามประการนี้ จะเห็นได้ว่าสัมพันธ์เป็นอันเดียวกันอย่างจริยธรรมกับการครองชีวิต

สำหรับผู้มีจริยธรรมหรือมนุษยธรรม เป็นผู้เจริญหรือเป็นอารยชน มีคุณสมบัติดังนี้

๓.๑ มีความประพฤติชอบหรือสุจริต ๓ ประการ

(ก) กายสุจริต ความสุจริตทางกาย ทำสิ่งที่ตั้งามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยกาย

(ข) วาสุจริต ความสุจริตทางวาจา พูดสิ่งที่ตั้งามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยวาจา

(ค) มโนสุจริต ความสุจริตทางใจคิดสิ่งที่ตั้งามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยใจ

๓.๒ มีความประพฤติตามอารยธรรม คือ ธรรมที่ทำให้ผู้ประพฤติและสังคมเจริญรุ่งเรือง เพราะปฏิบัติถูกต้องตามทางแห่งกุศลธรรม คือวิถีทางที่ดีที่ฉลาด ๑๐ ประการ คือ

๓.๒.๑ ประพฤติดีทางกาย ๓ ประการ คือ

(ก) ละเว้นการฆ่าสัตว์ การสังหารผลาญชีวิตสัตว์และการบีบคั้นเบียดเบียน มีเมตตากรุณาช่วยเหลือเกื้อกูล สังเคราะห์กัน

(ข) ละเว้นการแย่งชิง ลักขโมยและการเอารัดเอาเปรียบ เคารพสิทธิในทรัพย์สินของกันและกัน

(ค) ละเว้นการประพฤติผิดล่วงละเมิดในของรักของหวงแหนของผู้อื่น ไม่ข่มเหงจิตใจทำลาย ลบหลู่เกียรติและวงศ์ตระกูลของกันและกัน

๓.๒.๒ ประพฤติทางวาจา ๔ ประการ คือ

(ก) ละเว้นการพูดเท็จ โกหกหลอกลวง กล่าวแต่คำสัตย์ ไม่จงใจพูดผิดจาความจริงเพราะเห็นแก่ประโยชน์ใด ๆ

(ข) ละเว้นการพูดส่อเสียดยุยงสร้างความแตกแยก พูดแต่คำที่สมานไมตรีและเสริมสร้างสามัคคี

(ค) ละเว้นการพูดคำหยาบ พูดแต่คำสุภาพ นุ่มนวลควรฟัง

(ง) ละเว้นการพูดเหลวไหลเพ้อเจ้อ พูดแต่คำจริงมีเหตุผล มีสารประโยชน์ถูกกาลเทศะ

๓.๒.๓ ประพฤติทางใจ ๓ ประการ คือ

^{๒๔}วคิน อินทสระ, พุทธจริยศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ทองกวาว, ๒๕๔๑), หน้า ๖ - ๔๔.

(ก) ไม่ละโมภ ไม่เพ่งเล็งคิดหาทางเอาแต่จะได้ ควรให้คิดเสียสละ ทำใจให้เผื่อแผ่กว้างขวาง

(ข) ไม่คิดร้ายมุ่งเบียดเบียน หรือเพ่งมองในแง่ที่จะทำลาย ตั้งใจปรารถนาดีแผ่ไมตรีมุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่กัน

(ค) มีความเห็นถูกต้องสัมมาทิฐิ เข้าใจหลักธรรม ทำดีมีผลดี ทำชั่วมีผลชั่ว

๔. มีธรรมอันประเสริฐประจำใจ กล่าวคือ เป็นผู้ผู้มีจิตใจประเสริฐ จิตใจกว้างขวางดุจพระพรหม ที่เรียกว่า มีพรหมวิหารธรรม ๔ อย่าง คือ

(๑) เมตตา ความรัก คือ ความปรารถนาดีมีไมตรีจิตร ต้องการช่วยเหลือให้ทุกคนประสบประโยชน์และความสุข

(๒) กรุณา ความสงสาร คือ อยากร่วมทุกข์ผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ไข้ใจที่จะปลดเปลื้อง บำบัดความทุกข์ยาก เดือดร้อนของคนและสัตว์ทั้งปวง

(๓) มุทิตา ความเบิกบานพลอยยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นอยู่ดีมีสุข ก็มีจิตใจชื่นแจ่มใสเบิกบาน เมื่อเห็นเขาประสบความสำเร็จ งามงามยิ่งขึ้นไปก็พลอยยินดี ปริตาปราโมทย์บันเทิงใจด้วย

(๔) อุเบกขา ความมีใจเป็นกลาง คือ มองตามความเป็นจริง โดยวางจิตเรียบสม่ำเสมอมั่นคง แน่วแน่ เทียงตรงดุจตราขึง มองเห็นการที่บุคคลจะได้รับผลดีหรือผลชั่ว สมควรแก่เหตุผลที่ตนประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัยวางตนและปฏิบัติไปตามความเที่ยงธรรม

จริยธรรมทั้ง ๔ อย่างนี้ เป็นคุณธรรมภายในเป็นพื้นฐานจิตใจ เมื่อบุคคลมีคุณธรรมภายในจิตใจสูงหรือประเสริฐแล้ว ย่อมแสดงออกภายนอกในทางที่ดี ที่ถูกต้องที่ควรในการเป็นอยู่ ครองชีวิตได้อย่างเป็นสุขอย่างแท้จริง

สรุปความหมายของจริยธรรม คือ กฎเกณฑ์หรือหลักแห่งการประพฤติปฏิบัติที่แต่ละสังคมสร้างขึ้นและต้องเป็นที่ยอมรับของทุกคนในสังคม พฤติกรรมของบุคคลแต่ละบุคคลที่ต้องการทำความดีสำหรับตนเองและเป็นพฤติกรรมที่ดีที่แต่ละบุคคลแสดงออกมา มีส่วนต่อการจรรโลงสังคม คือมีส่วนก่อให้เกิดความสงบสุขต่อสังคมนั้นเอง

ตารางที่ ๒.๓ สรุปความหมายของจริยธรรม

ลำดับที่	นักวิชาการ	ความหมายของจริยธรรม
๑	สาโรช บัวศรี,(๒๕๒๖, หน้า ๑๕.)	ระดับของผู้ครองเรือนคือโลกียธรรมกับระดับของผู้ที่สละบ้านเรือนแล้ว
๒	สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, (๒๕๔๒, หน้า๒๑)	จริยธรรม หมายถึงความถูกต้องดีงามทุกสังคมจะกำหนด กฎเกณฑ์กติกากฎบรรทัดฐานของตนเองว่าอะไรเป็นสิ่งที่ดีงาม

ตารางที่ ๒.๓ สรุปความหมายของจริยธรรม (ต่อ)

ลำดับที่	นักวิชาการ	ความหมายของจริยธรรม
๓	แสง จันทร์งาม, (๒๕๕๐, หน้า ๓๒)	จริยธรรมกับค่านิยมมีความหมายแตกต่างกันเฉพาะในทางทฤษฎีแต่ในทางปฏิบัติยากที่จะชี้ให้เห็นความแตกต่างกันอย่างชัดเจน กล่าวคือจริยธรรมหมายถึง คุณสมบัติทางความประพฤติที่สังคมมุ่งหวังให้คนในสังคมนั้นประพฤติดีมีความถูกต้องในความประพฤติมีเสรีภาพภายในขอบเขตของมโนธรรม (Conscience)
๔	กิริติ บุญเจือ, (๒๕๓๘, หน้า ๔)	การทำความเข้าใจความหมายและขอบข่ายของจริยธรรมกับศัพท์ที่เกี่ยวข้องในหลายมิติ ทำให้ทราบถึงทรรศนะมุมมองของผู้รู้ต่าง ๆ ที่พยายามศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมในด้านที่แตกต่างกันออกไป
๕	พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), (๒๕๔๓, หน้า ๑๐-๑๑)	จริยธรรมมีความหมายกว้างกว่านั้นหมายถึง การดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ การครองชีวิต การใช้ชีวิต การเคลื่อนไหวของชีวิตในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจทั้งทางด้านส่วนตัว ด้านสังคม ด้านอารมณ์ ด้านจิต ด้านปัญญา
๖	ราชบัณฑิตยสถาน, (๒๕๕๖, หน้า ๓๐๓)	ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม ซึ่งอักษร หมายถึง คำนาม
๗	พระราชวรมุนี (ป.อ. ประยูตโต), (๒๕๒๘, หน้า ๖๕)	คือมรรคหรือมัชฌิมาปฏิปทา ซึ่งเป็นหลักคำสอนในการดำเนินชีวิตที่เที่ยงม ชีวิตที่ถูกต้องสมบูรณ์ของมนุษย์ที่จะนำไปสู่จุดมุ่งหมายการปฏิบัติกรรมฐาน เจริญสมาธิ เจริญวิปัสสนา คือความดับทุกข์ หรือความสิ้นสุดปัญหา
๘	จำเริญรัตน์ เจือจันทร์ (๒๕๔๘, หน้า ๙๖)	เป็นลักษณะของการกระทำตามหน้าที่และการให้ความเคารพยำเกรงจึงมีเงื่อนไข มีความเด็ดขาดอยู่ในตัวเมื่อใดก็ตามที่นักวิชาชีพเสื่อมลงก็นำหลักจริยธรรมมาใช้ในการสื่อสาร จะสามารถลดปัญหาความวุ่นวายในสังคมจากการสื่อสารทางสื่อต่าง ๆ
๙	พระราชชัชวาล (พุทธทาสภิกขุ อินทปญโญ), (๒๕๑๑, หน้า ๓)	การกระทำในสิ่งที่ถูกต้องเป็นสิ่งสากลโดยเริ่มที่เหตุจูงใจที่ดี เป็นเงื่อนไขให้เกิดการกระทำความดี และผลจากการกระทำนั้นก็จะดี สิ่งที่มีคุณค่าสูงสุดในทางจริยธรรมต้องมีลักษณะเป็นสากล

ตารางที่ ๒.๓ สรุปความหมายของจริยธรรม (ต่อ)

ลำดับที่	นักวิชาการ	ความหมายของจริยธรรม
๑๐	ดวงเดือน พันธุนาวิน (๒๕๓๘, หน้า ๑๑๓)	นักวิชาชีพสื่อมวลชนนำหลักจริยธรรมมาใช้ในการสื่อสาร จะสามารถลดปัญหาความวุ่นวายในสังคมจากการสื่อสารทางสื่อต่าง ๆ
๑๑	ดวงเดือน พันธุนาวิน (๒๕๓๘, หน้า ๑๑๓)	นำพึงปรารถนา”หรือระบบการทำความดีละเว้นความชั่วซึ่งก็คือหลักความประพฤติที่ดีการอบรมกิริยาและปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของคุณธรรม
๑๒	สุภัททา ปิณฑะแพทย์,	จริยธรรมจึงเป็นความรับผิดชอบที่สำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งของทุกคนทุกกลุ่มโดยเฉพาะผู้บริหารบ้านเมือง อันจะส่งผลกระทบต่อไปยังประชาชนทุกหมู่เหล่า และทุกคนในชาตินั้น ๆ เป็นที่น่ายินดีที่ประเทศไทยมิได้ละเลยให้ความสำคัญในเรื่องดังกล่าว มีการระบุไว้เป็นตัวบทกฎหมายเป็นแนวทางในการบริหารงานอย่างเป็นรูปธรรม

๒.๒.๒ จริยธรรมตามแนวคิดตะวันออก^{๒๕}

ในการศึกษาปรัชญาแนวคิดจริยธรรมตะวันออกนั้น จะกล่าวถึงปรัชญาของจีนซึ่งมีแนวคิดเน้นที่การปฏิบัติมีลักษณะเป็น Ethical Philosophy ที่เน้นด้านความคิด (Wisdom) การมีมโนธรรมและการปฏิบัติเพราะฉะนั้นปรัชญาจีนจะเป็นปรัชญาของการปฏิบัติจริงๆในสังคมและในชีวิตประจำวัน โดยไม่ได้กล่าวถึงชีวิตหลังความตาย ซึ่งแตกต่างจากปรัชญาของอินเดียที่ไม่แยกขาดจากศาสนา ปรัชญาอินเดีย ทุกระบบจะรวมอยู่กับศาสนา เพราะฉะนั้นนอกจากจะเน้นที่ปรัชญา เน้นที่มโนธรรมแล้ว ยังมีเรื่องศรัทธา (Faith) กับความเชื่อ (Believe) ด้วยซึ่งทำให้มีข้อผูกมัด (Commitment) กับหลักศีลธรรมหรือหลักจริยธรรม จึงออกมาเป็นการปฏิบัติได้ พุทธศาสนาเป็นปรัชญาอินเดีย เพราะฉะนั้นจริยธรรมในพุทธศาสนาจึงมีลักษณะของปรัชญาอินเดีย มีศรัทธา ความเชื่อ และการปฏิบัติเข้ามาเกี่ยวข้อง

^{๒๕}ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, นักการเมืองไทย: จริยธรรม ผลประโยชน์ทับซ้อน การคอร์รัปชัน สภาพปัญหา สาเหตุ ผลกระทบ แนวทางแก้ไข, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๔๙), หน้า ๑๗.

ทั้งนี้ แนวคิดพื้นฐานทางด้านปรัชญาตะวันออกว่าด้วยจริยธรรมของนักการเมืองที่สำคัญ ได้แก่ ปรัชญาเต๋า ปรัชญาขงจื้อ ปรัชญาโมจื้อ แนวคิดของเม้งจื้อ แนวคิดของซุนจื้อ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. ปรัชญาเต๋า ถือเป็นกระบวนการความคิดทางธรรมและทางปรัชญาที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของชาวจีนมากที่สุด ซึ่งประกอบด้วย ๒ แนวทาง คือ ลัทธิธรรมของขงจื้อและปรัชญาเต๋าของเหลาจื้อ เหลาจื้อเห็นว่า กฎธรรมชาติที่ยิ่งใหญ่ที่สุด ซึ่งครอบคลุมสรรพสิ่งทั้งหลายทั่วสากลจักรวาล คือ เต๋า ซึ่งแปลว่า ทางหรือสัจธรรม และสำหรับสิ่งที่มีชีวิตไม่ว่าจะเป็นมนุษย์ สัตว์ พืช หรืออื่น ๆ จะมีคุณสมบัติอย่างหนึ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัว เรียกว่า “เต๋อ” ซึ่งแปลว่าพลังอำนาจ (Power) หรือคุณธรรม (Virtue) หลักจริยธรรมของเหลาจื้อ จำแนกได้ ๔ ประการ คือ

- ๑.๑ การรู้จักตนเอง
- ๑.๒ การชนะตนเอง
- ๑.๓ ความสันโดษ
- ๑.๔ และอุดมคติแห่งเต๋า

๒. ปรัชญาขงจื้อเห็นว่า จริยธรรมมีรากฐานมาจากคุณธรรม ความกตัญญู ความเมตตา คุณงามความดี ความถูกต้อง ความตรงไปตรงมา การสนับสนุนและความไว้วางใจจากประชาชน โดยสั่งสอนให้คนปลูกฝังตนเองก่อน ดูแลจัดการเรื่องในครอบครัวให้เรียบร้อย จึงจะปกครองประเทศให้มีสันติสุขได้

๓. ปรัชญาโมจื้อ ถือว่าคุณธรรมของผู้ปกครองเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด เนื่องจากอำนาจรัฐเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องให้ประชาชนปฏิบัติตามหลัก “ความรักสากล” (Universal love) ดังนั้น หน้าที่ที่สำคัญของผู้ปกครองของรัฐ คือ การดูแลความประพฤติของประชาชน คอยให้รางวัลแก่ผู้ปฏิบัติตามหลัก “ความรักสากล” และคอยลงโทษผู้ที่ไม่ปฏิบัติตาม

๔. แนวคิดของเม้งจื้อได้แก่ การเริ่มต้นจากการมองว่าโดยธรรมชาติมนุษย์ดีมาแต่กำเนิด มีความรู้สึกที่ดี ๔ ประการคือ

- ๔.๑ ความเห็นอกเห็นใจ
- ๔.๒ ความละเอียดในสิ่งที่ผิด
- ๔.๓ ความภาคภูมิใจในสิ่งที่ถูก
- ๔.๔ ความอ่อนน้อมถ่อมตนและความรู้สึกผิดชอบชั่วดี

๕. แนวคิดของซุนจื้อถือว่า ธรรมชาติของมนุษย์เลวมาแต่กำเนิด ความดีเกิดจากการฝึกฝนอบรม ความดีหรือคุณธรรมมีมาจากการที่มนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นสังคม โดยร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันทำให้มีสภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ดังจะเห็นได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมของนักคิดตะวันตกจะเชื่อในเรื่องการปลูกฝัง ค่านิยมตั้งแต่กำเนิด ความมีกตัญญูรู้คุณ ความเห็นอกเห็นใจละอายในสิ่งผิด ความรู้จักพอเพียงรู้จัก ตนเอง รู้จักผิด ชอบ ชั่ว ดี เป็นสำคัญ

๒.๒.๓ จริยธรรมตามแนวคิดตะวันตก

วิวัฒนาการด้านจริยธรรมของแนวคิดตะวันตก มีความเป็นมาจากพื้นฐานและ กระบวนการอย่างต่อเนื่อง คำว่า “จริยธรรม” มิได้เกิดขึ้นลอย ๆ แต่มีจุดกำเนิดจากปรัชญาจึงทำให้ เห็นคุณค่าที่แท้จริงของจริยธรรม การขยายตัวของสิทธิเสรีภาพของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย เสรีนิยม โดยเฉพาะการรับรู้ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของทางราชการ การเรียกร้องจากสื่อมวลชน และกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมให้มีความโปร่งใส รวมถึงการตรวจสอบนโยบายสาธารณะและ พฤติกรรมของนักการเมือง แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแม็กซ์ เวเบอร์ ซึ่งได้กล่าวถึงนักการเมืองใน ฐานะอาชีพหนึ่ง โดยเวเบอร์แบ่งนักการเมืองอาชีพออกเป็น ๒ ประเภทคือ ผู้มีชีวิตเพื่อการเมือง (Live for Politics) และผู้ที่อาศัยและหากินจากการเมือง (Live from Politics)^{๒๖}

จริยธรรมในทฤษฎีของนักปรัชญากรีกเริ่มศึกษาถึงฐานะและเรื่องราวต่าง ๆ ของมนุษย์ในจักรวาลโดยการศึกษาสังเกตจากข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ล้อมรอบตัวมนุษย์นัก ปรัชญากรีกมีทฤษฎีทางจริยธรรมว่ามนุษย์เป็นเครื่องตัดสินความถูกต้องทางจริยธรรม คุณค่าทางจริยธรรมเป็นสิ่งสัมพันธ์และขึ้นอยู่กับความรู้สึกส่วนบุคคลเช่นสิ่งใด ๆ ก็ตามที่บุคคลใดเห็นว่าดีและถูกต้องสิ่งนั้น ๆ ก็ดีและถูกต้องสำหรับบุคคลนั้น ๆ เท่านั้นโดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงบุคคล อื่น ๆ

ดังนั้นความดี ความถูกต้อง ความจริง และความเหมาะสมจึงเป็นเรื่องส่วนบุคคลเป็นอัตนัย เป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับความรู้สึกของบุคคลแต่ละคน จากทฤษฎีของนักปรัชญากรีกดังกล่าวนี้มี แนวโน้มให้เห็นว่าหลักคำสอนทางจริยธรรมของกลุ่มโซพิสต์มีอิทธิพลและมีผลในแง่ลบที่เป็นไปใน แนวทางที่จะทำลายล้างหลักจริยธรรมที่ดีงามของสังคม และกฎหมายบ้านเมืองเพราะคำสอนของ กลุ่มนี้เป็นการปฏิเสธหลักการของสังคม แต่ยึดถือผู้สละหรือความรู้สึกส่วนตัวเป็นหลักแนวคิด เกี่ยวกับจริยธรรมของกลุ่มต่าง ๆ ประกอบด้วย

๑. จริยธรรมในทฤษฎีของ โซคราตีส (Socrates. ก่อน ค.ศ. ๔๖๙-๓๙๙) นักปรัชญา ชาวกรีกหลักคำสอนหรือหลักปรัชญาของโซคราตีสนั้นมีเนื้อหาที่เน้นหนักในทางจริยธรรมเขาได้สร้าง หลักการทางจริยธรรมขึ้นเพื่อต่อต้านหลักการของกลุ่มโซพิสต์เพราะเขามีความเห็นว่าการโซพิสต์เป็น

^{๒๖}ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์, นักการเมืองไทย: จริยธรรม ผลประโยชน์ทับซ้อน การคอร์รัปชัน สภาพ ปัญหา สาเหตุ ผลกระทบ แนวทางแก้ไข, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๔๙), หน้า ๗-๙.

ผู้ทำลายมาตรฐานทางคุณธรรมจริยธรรมและมาตรฐานของความจริง โสคราตีสกล่าวว่า ความจริง ความเที่ยง ความดี ความซื่อ ความถูกต้อง ความผิด เป็นสิ่งสากลที่สามารถรับรู้ได้ตรงกันด้วยเหตุผล คุณธรรมนั้นเป็นธรรมชาติที่กระตุ้นเตือนให้มนุษย์ระลึกถึงและพยายามประพฤติปฏิบัติตามซึ่งมี ลักษณะสำคัญ ๕ ประการ คือ

๑.๑ ความรู้ได้แก่ ความรู้ที่เกี่ยวกับความดี อะไรดี อะไรชั่ว อะไรถูกต้องอะไรผิด

๑.๒ การปฏิบัติหน้าที่ทางศาสนา ได้แก่ การทำความดี การเคารพนับถือบูชา กราบไหว้ และยกย่องสิ่งที่ควรยกย่อง ตามหลักคำสอนของศาสนา

๑.๓ ความกล้าหาญ ได้แก่ ความกล้าหาญในการกระทำการต่างๆและความกล้าใน สิ่งที่สมควรกลัว

๑.๔ การควบคุมตัวเอง ได้แก่ การใช้ปัญญาควบคุมอารมณ์ความอยากและความ ต้องการของตน

๑.๕ ความยุติธรรม ได้แก่ความเสมอภาคกัน และความเป็นธรรมในทุกๆกรณี เช่น การไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่นการไม่กีดกันความสามารถของคนอื่น

๒. จริยธรรมในทรรศนะของเพลโต ในทฤษฎีทางจริยธรรมนี้เพลโตได้ยึดหลักการของโสคราตีส และมีความเชื่อเช่นเดียวกันกับโสคราตีส ทฤษฎีทางจริยธรรมของเพลโตนี้ได้ผสมผสานเข้ากับแนวความคิดทางรัฐศาสตร์ด้วยโดยเพลโตเชื่อว่า คุณธรรม คือความดีสูงสุดบุคคลไม่สามารถบรรลุ คุณธรรมได้โดยลำพังแต่บุคคลสามารถบรรลุคุณธรรมได้ในสังคมเท่านั้น ดังนั้น รัฐจึงมีหน้าที่ในการ ส่งเสริมคุณธรรมและความสุขของประชาชน เพลโตมีความเห็นว่า คุณธรรมมิใช่ความพอใจคุณธรรม และความรู้จะต้องไปด้วยกันเสมอ และคุณธรรม หมายถึงการกระทำที่ถูกต้องที่เกิดจากความรู้ความ เข้าใจอย่างแท้จริงด้วยปัญญาหรือเหตุผล คุณธรรม ตามทรรศนะของเพลโตนั้นจำแนกออกเป็น ๒ ประการคือ

๒.๑ คุณธรรมทางปัญญา หมายถึง คุณธรรมที่เกิดจากปัญญา หรือเหตุผลและความ เข้าใจอย่างแท้จริงในหลักแห่งคุณธรรมนั้น

๒.๒ คุณธรรมทางสังคม หมายถึงคุณธรรมที่เกิดขึ้นจากการกระทำและการประพฤติ ปฏิบัติในสิ่งที่ดีตามสิ่งที่ถูกต้องตามสังคม ขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณี ความเชื่อและสามัญสำนึก ทั่วๆไปเพลโตสรุปไว้ตอนท้ายว่าคุณธรรมที่แท้จริงต้องเป็นคุณธรรมที่รู้จักจุดหมายในตัวเองและ จุดหมายปลายทางของคุณธรรมก็คือ ความดี เป็นความดี เพื่อความดีนั่นเอง

๓. จริยธรรมในทรรศนะของ คานต์ ตามทฤษฎีทางจริยธรรมคานต์แสดงทรรศนะไว้ว่า ความดี ความซื่อ ความถูกต้อง ความผิด เป็นสิ่งที่มีความเป็นจริงแน่นอนและตายตัวในตัวของมันเองไม่ ขึ้นอยู่กับสิ่งใด ๆ ไม่ว่าจะบุคคลกาลเวลาหรือสถานที่คานต์กล่าวว่าเจตน์เจานงเป็นเครื่องตัดสิน ความดีความซื่อความถูกต้องความผิดการกระทำที่ดีหรือถูกต้องได้แก่การกระทำที่มาจากเจตน์เจานงดี

(Good Will) และนัยตรงกันข้ามการกระทำที่ชั่วหรือไม่ดีได้แก่การกระทำที่มาจากเจตน์จำนงเลว (Bad Will) และคานต์ได้กล่าวสรุปว่า การกระทำที่มาจากเจตน์จำนงนี้คือการกระทำตามหน้าที่

ดังนั้นในทรรศนะทางจริยธรรมของนักคิดตะวันตกส่วนใหญ่มองว่าคุณธรรมคือความดีอันสูงสุด ถึงแม้ว่า ความจริง ความเท็จ ความถูก ความผิดนั้นเป็นหลักการทางสากลอยู่แล้วที่สังคมมองเห็นและสามารถตัดสินได้แต่คุณธรรมภายในเป็นสิ่งสำคัญยิ่งกว่า โดยที่คานต์ ได้มุ่งหวังไปที่การกระทำตามหน้าที่เพื่อหน้าที่ (Duty for Duty's Sake) โดยไม่ยึดถือผลใด ๆ ที่จะเกิดขึ้นตามมาจากการกระทำตามหน้าที่นั้นมาเป็นเครื่องชี้ขาดหรือตัดสินคุณค่าทางจริยธรรมเมื่อบุคคลกระทำตามหน้าที่ของตนเองและรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนแล้วความดีก็จะเกิดขึ้นกับบุคคลและสังคมส่วนรวมด้วย ในความเห็นของผู้วิจัยมองว่า จริยธรรมที่แท้จริงควรเกิดจากการทำหน้าที่ด้วยหลักคุณธรรม

๒.๒.๔ วิวัฒนาการของจริยธรรม

จากแนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมของนักคิดตะวันตกดังกล่าว สามารถจำแนกวิวัฒนาการของจริยธรรมในยุคต่าง ๆ ได้ ๔ ยุคดังนี้

๑. ยุคกรีกโบราณ: Ancient Greek Philosophy (ก่อนคริสตกาล)

กรีกโบราณอยู่ในช่วงประมาณ ๖๐๐ ปีก่อนคริสตกาล (ใกล้เคียงกับพระพุทธศาสนา เพราะพุทธศาสนาเกิดก่อนคริสต์ศักราช ๕๔๓ ปี) ลักษณะแนวคิดของกรีกโบราณในช่วงเริ่มแรกมีลักษณะเป็นอภิปรัชญา ซึ่งเป็นการคิดแบบปรัชญา-วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ มีนักคิดที่มีอิทธิพลในช่วงแรก ๆ คือ Thales ตั้งคำถามว่า อะไรคือปฐมธาตุของจักรวาล (What is the first Element?) จักรวาล (Universe) เกิดจากอะไร โดยเชื่อว่าธรรมชาติจะต้องมีกฎเกณฑ์แน่นอน นักคิดช่วงแรกๆ เกิดความสงสัยในธรรมชาติ พยายามหาหลักเกณฑ์เพื่อนำมาอธิบาย โดยใช้วิธีการโต้แย้งเพื่อช่วยกันค้นหาความจริง ซึ่งถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการวิชาอภิปรัชญา ขณะเดียวกันก็เกิดกลุ่มนักปรัชญาที่เรียกตัวเองว่า “โซฟิสต์” ซึ่งไม่สนใจปัญหาของ Thales ที่ว่า “โลกเกิดจากอะไร หรือสรรพสิ่งเกิดจากอะไร” แต่กลุ่มโซฟิสต์กลับตั้งปัญหาขึ้นว่า “ชีวิตที่ดีเป็นอย่างไร?” (What is good life?) “เราควรดำรงอยู่อย่างไรจึงจะมีความสุข (How Should Man Live?)” จึงกล่าวได้ว่ากลุ่มแรกคือกลุ่มโซฟิสต์มีทรรศนะทางจริยธรรมว่ามนุษย์เป็นเครื่องตัดสินความถูกผิดทางจริยธรรมคุณค่าทางจริยธรรมเป็นสิ่งสัมพันธ์และขึ้นอยู่กับความรู้สึกส่วนบุคคล

ต่อมาจึงเกิดนักคิดที่ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดของโซฟิสต์หลายท่าน เช่น โสคราตีส เพลโต และอริสโตเติล ได้ประกาศโต้แย้งกับกลุ่มโซฟิสต์ ซึ่งถือเป็นปัญหาโต้แย้งทางจริยศาสตร์ที่เกิดขึ้นโดยตรงครั้งแรกและเป็นประเด็นสำคัญ การโต้แย้งที่ว่านี้ควรจะมีการแสวงหาคำตอบของคำถามที่ว่า

อะไรคือความสุขที่แท้จริงของชีวิต? ความยุติธรรมคืออะไร? เราจะแสวงหาความสุขในชีวิตได้อย่างไร ซึ่งแนวคิดดังกล่าวเป็นประเด็นทางจริยศาสตร์ที่ถือเป็นหลักในการดำเนินชีวิตที่ชัดเจนมากที่สุด^{๒๗}

๒. ยุคปรัชญาสมัยกลางหรือยุคบุพกาล: Medieval Philosophy (ศตวรรษที่ ๑-๑๕) แม้ว่ายุคปรัชญาสมัยกลางจะถือว่าเป็นยุคทองของศาสนาคริสต์ แต่หลักปรัชญาคำสอนของนักปรัชญาชาวกรีกยังคงมีอิทธิพลอยู่มาก ดังนั้นนักปรัชญาชาวคริสต์จึงพยายามรวบรวมและพิสูจน์คำสอนให้พลเมืองเห็นว่า คำสอนหรือความเชื่อของศาสนาคริสต์กับปรัชญากรีกเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยบูรณาการปรัชญากรีกเข้ากับคำสอนของศาสนาคริสต์ประเด็นที่เกี่ยวกับจริยศาสตร์ คือ การอธิบายจริยศาสตร์กรีกเข้ากับจริยศาสตร์ของศาสนาคริสต์

๓. ปรัชญาสมัยใหม่: Modern Philosophy (ศตวรรษที่ ๑๖-๑๘)

ยุคปรัชญาสมัยใหม่มีอิทธิพลคริสต์ศาสนาตกลง พลเมืองเริ่มให้ความสนใจกับแนวคิดของศาสนาอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น และถือเป็นยุคเริ่มต้นของวิทยาศาสตร์มีการพัฒนาวิทยาศาสตร์ การปฏิวัติอุตสาหกรรม ทั้งยังเป็นช่วงที่ปรัชญาการเมืองมีความโดดเด่นชัดมาก ถือเป็นยุคกำเนิดและเฟื่องฟูของกฎหมาย รวมถึงขบวนการฟื้นฟูศิลปะวิทยาการ นักปรัชญา และสำนักปรัชญาที่สำคัญ คือ Immanuel Kant หรือ Kant's Ethics และสำนัก Utilitarianism (ประโยชน์นิยม) ซึ่งมีนักคิดที่สำคัญคือ John Stuart Mill ในยุคนี้นักปรัชญาจะโต้เถียงกันด้วยเรื่อง“อภิจริยศาสตร์” (Meta-Ethics) เป็นการใช้คุณค่าทางจริยธรรม คือการโต้แย้งถึงคุณค่าการกระทำว่าเป็นอย่างไรโดยศึกษาจาก good/bad right/wrong ought/ought not should/should not โดยมีหลักคิดที่สำคัญคือเกณฑ์การตัดสินทางจริยธรรม หรือการตัดสินการกระทำ (Moral judgment)การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมาเป็นเกณฑ์ (Moral Reasoning)

๔. ปรัชญาร่วมสมัย: Contemporary Philosophy (ศตวรรษที่ ๑๙-๒๐)

ปรัชญาด้านจริยธรรมร่วมสมัยที่สำคัญได้แก่ สำนักปณิธานนิยมตรรกะวิทยา Logical Positivism ซึ่งเน้นหลักเหตุผล คำว่า Logical Positivism เป็นคำที่ใช้เรียกชื่อตัวนักปรัชญาสำนักนั้น ๆ ซึ่งนักปรัชญาในสำนักนี้มักจะเป็นนักวิทยาศาสตร์ทั้งหมด และไม่เห็นด้วยกับปรัชญาเก่า ๆ แต่เห็นด้วยกับความรู้ที่ถูกต้องคือความรู้ทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น และสำนักอัตถภาวนานิยม Existential นักคิดแนวนี้เป็นนักปรัชญาแห่งเสรีภาพ เน้นภาวะการณ์อยู่ร่วมกันของมนุษยชาติ

จากทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมและพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ ซึ่งผลการศึกษาของนักวิชาการและนักวิจัยทั้งตะวันออกและตะวันตก ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านจริยธรรมของมนุษย์ไว้อย่างน่าสนใจ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวทฤษฎีดังกล่าวเพื่อนำมากำหนดรูปแบบการเสริมสร้างจริยธรรมการสื่อสารเชิงพุทธทางสื่อออนไลน์ ดังต่อไปนี้

^{๒๗}ดูเพิ่มเติมใน <http://www.wareeya.com/index.php?lay=show&id=article&id=๕๓๕๐๘๘๓> [๓๑มี.ค.๒๕๕๓].

ตารางที่ ๒.๔ แนวคิดหลักที่นักวิชาการนักวิจัยทำการศึกษเกี่ยวกับจริยธรรมตะวันออกตะวันตก

ลำดับ	นักวิชาการ	แนวคิดหลัก
๑	ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ (๒๕๔๙, หน้า ๗-๘)	จริยธรรมเป็น Ethical Philosophy ที่เน้น ๑. ความคิด (Wisdom) ๒. การมีมโนธรรม ศรัทธา (Faith) กับ ๓. ความเชื่อ (Believe)

๒.๒.๕ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของพือาเจต์ (Piaget is Theory of intellectual Development)

พือาเจต์ (Piaget J.) เป็นผู้ริเริ่มทางความคิดว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความฉลาดในการที่จะรับรู้กฎเกณฑ์และลักษณะต่างๆทางสังคมพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจึงขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้น^{๒๘} เมื่อพือาเจต์ พบว่า เด็กจะพัฒนาการทางสติปัญญาได้ถึงขั้นสูงสุดเมื่ออายุได้ประมาณ ๘-๑๐ ปี ดังนั้นพัฒนาการทางด้านจริยธรรมของเด็กจึงบรรลุขั้นสูงสุดเมื่ออายุประมาณ ๘-๑๐ เช่นกัน พือาเจต์ ได้แบ่งขั้นของการพัฒนาจริยธรรมของมนุษย์ออกเป็น ๓ ขั้น คือ ขั้นก่อนจริยธรรม ขั้นยึดคำสั่ง ขั้นยึดหลักแห่งตน

ขั้นก่อนจริยธรรม นับตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ ๒ ขวบ เด็กในขั้นนี้ยังไม่มีความสามารถในการรับรู้ต่อสิ่งแวดล้อมอย่างละเอียดมีแต่ความต้องการทางด้านร่างกายซึ่งต้องได้รับการบำบัดโดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะใด ๆ ทั้งสิ้น เมื่อเด็กมีความสามารถในการพูดก็จะเริ่มรับรู้สภาพแวดล้อมและบทบาทของตนเองต่อบุคคลอื่น ๆ ขั้นยึดคำสั่งในขั้นนี้เด็กจะมีอายุตั้งแต่ ๒-๘ ปี ในช่วงนี้เด็กจะกลัวผู้ใหญ่และเห็นว่าคำสั่งของผู้ใหญ่คือประกาศิตที่ตนต้องทำตาม การพัฒนาจากขั้นที่ ๒ ไปยังขั้นที่ ๓ คือ ยึดหลักแห่งตน พือาเจต์ เชื่อว่าเกิดขึ้นจากการพัฒนาทางสติปัญญาและประสบการณ์ในการมีบทบาททางกลุ่มเพื่อนเด็กด้วยกัน ความเกรงกลัวอำนาจภายนอกจะกลายเป็นหลักภายในจิตใจของเด็กเกี่ยวกับความยุติธรรม ซึ่งหมายถึงการแลกเปลี่ยนกันและความเท่าเทียมกันของบุคคลในช่วงอายุ ๘-๑๐ ปี เด็กที่อยู่ในสภาพสังคมปกติจะบรรลุถึงขั้นที่ ๓ แต่ก็อาจจะมีเด็กบางคนที่พัฒนาการหยุดชะงักในขั้นที่ ๒ เนื่องมาจากการบีบบังคับอย่างผิดปกติของผู้เลี้ยงดูหรือสังคมหรืออาจจะเกิดจากการขาดประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อนก็ได้ ในการวัดความสามารถในการตัดสินใจจริยธรรมของเด็ก พือาเจต์ ได้พิจารณา ๒ ขั้นหลัง คือ ขั้นยึดคำสั่งและขั้นยึดหลักแห่งตน ขั้นยึดคำสั่ง คือ การตัดสินใจ

^{๒๘}Piaget, J., *The Moral Judgment of the Child*, (London: Routledge & Kegan Paul, ๑๙๓๒), pp. 25- 45.

จริยธรรมขั้นต้นที่เกี่ยวกับสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนแล้วตัดสินใจลงไปว่าผิดหรือถูก โดยอาจจะดูที่ปริมาณผลเสียหายอันเกิดจากการกระทำของจุดมุ่งหมายเบื้องหลังการกระทำนั้น ถ้าจุดมุ่งหมายดีเจตนาบริสุทธิ์แม้จะเกิดผลเสียหายบ้างบุคคลนั้นก็ยังมีความผิดน้อยกว่าผู้ที่มีเจตนาที่ไม่ดี และการกระทำการจนเกิดผลเสียหายแม้จะเล็กน้อยก็ตามการพัฒนาจากการตัดสินใจเชิงจริยธรรมในขั้นต้นไปยังขั้นสูงสุดนั้นเกิดจากประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อนทำให้เกิดความรู้เท่าเทียมกันกับผู้อื่นและสามารถที่จะเข้าใจบทบาทของผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น

๒.๒.๖ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก

โคลเบอร์ก (Kohlberg) ได้ประมวลผลการวิจัยที่ศึกษาพัฒนาการของการ^{๒๙} ตัดสินใจเชิงจริยธรรมของเด็กไว้ว่า เด็กอายุ ๔ ขวบ แทบทุกคนจะถูกตัดสินความผิดถูกโดยดูที่ผลเสียหายอันเกิดจากภาระกระทำของบุคคล แม้เด็กจะอายุ ๖ ขวบ แล้วมากกว่าขึ้นก็ยังตัดสินโดยดูที่ผลเสียหายต่อเมื่อเด็กอายุได้ ๙ ปี จึงจะตัดสินความถูกผิดของบุคคลตามเจตนาที่มาก่อนการกระทำของบุคคลนั้นโคลเบอร์ก ได้ศึกษาจริยธรรมตามแนวของพือาเจต์และพบความจริงว่า “ในพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้น ส่วนมากไม่ได้บรรลุจุดสมบูรณ์ในบุคคลอายุ ๑๐ ปี แต่มนุษย์ในสภาพปกติจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมอีกหลายขั้นตอนจากอายุ ๑๑-๒๕ ปี แม้กระนั้นก็ตามจริยธรรมขั้นสูงสุดของโคลเบอร์ก คือ ขั้นยึดอุดมคติสากลนั้น ก็ยังมีผู้วิจารณ์ว่าเป็นจริยธรรมขั้นอุดมคติของวัยหนุ่มสาวเท่านั้นและไม่ช่วยให้เข้าใจการตัดสินใจการกระทำสิ่งต่างๆ ที่สำคัญ คือ ความรู้และความรู้สึกจริยธรรมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมและเหตุผลเชิงจริยธรรมมีผู้พบว่าความรู้เชิงจริยธรรมนั้นส่วนใหญ่เด็กจะมีอยู่แล้วภายในปีแรกที่เข้าโรงเรียนตลอดจนการพัฒนาการด้านนี้ก็จะไม่เปลี่ยนแปลงอย่างมากในช่วงอายุต่อมา ส่วนพฤติกรรมเชิงจริยธรรมนั้นส่วนมากขึ้นอยู่กับลักษณะของสถานการณ์ซึ่งทำให้การศึกษาพัฒนาการด้านนี้เป็นไปอย่างลำบาก โคลเบอร์ก จึงเห็นว่าการใช้เหตุผลเพื่อตัดสินใจที่จะเลือกการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในสถานการณ์ต่าง ๆ ย่อมแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางด้านจิตใจของบุคคลได้อย่างมีแบบแผน นอกจากนี้ยังอาจจะทำให้เข้าใจพฤติกรรมของบุคคลในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้และท้ายสุดอาจทำให้สามารถใช้เหตุผลเชิงพฤติกรรม เป็นเครื่องทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเขาในสถานการณ์แต่ละชนิดได้”

โคลเบอร์ก เชื่อว่าการบรรลุวุฒิภาวะเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นจะแสดงออกในทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้อย่างเด่นชัดที่สุดเหตุผลทางจริยธรรมนี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ เพราะเหตุผลเชิงจริยธรรมมิใช่การประเมินค่าการกระทำไปในทำนองที่ว่า ดีหรือเลว แต่เป็นการใช้เหตุผลที่ลึกซึ้งที่ยากแก่การเข้าใจยิ่งขึ้นไปตามลำดับ เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้น

^{๒๙}Kohlberg, L., *Essays on Moral Development: Vol. 2 The Psychology of Moral Development: Moral Stages, (Their Nature and Validity, 1984), pp. 90-105.*

สูงสุดคือ ขั้นที่ ๖ ของโคลเบิร์กนั้นตรงกับสิ่งที่นักปรัชญียอมรับว่าเป็นเหตุผลเชิงจริยธรรมที่บริสุทธิ์ มิได้เจอเหตุผลประเภทอื่น ๆ ใดเลย ดังนั้น เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงสุดจึงเป็นสากลกว้างขวางไม่มีความขัดแย้งกันและมีรากฐานจากความรู้หลักการไม่เข้าข้างตัวเองและเป็นอุดมคติ เหตุผลเชิงจริยธรรมทั้ง ๖ ขั้นนี้ โคลเบิร์กได้มาจากการวิเคราะห์ลักษณะคำตอบของเยาวชนชาวอเมริกันอายุ ๑๐-๑๖ ปี เกี่ยวกับเหตุผลในการเลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งระหว่างความต้องการส่วนบุคคลและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของกลุ่มหรือสังคม โคลเบิร์กได้แบ่งประเภทเหตุผลเชิงจริยธรรมเหล่านี้ออกเป็น ๖ ประเภท แล้วเรียงเหตุผลเหล่านั้นตามอายุของผู้ใช้เหตุผลนั้น ๆ โดยเรียงเหตุผลประเภทที่มีอายุ ๑๐ ปี ใช้ตอบมากที่สุดไปจนถึงประเภทที่ ๖ ซึ่งผู้ตอบอายุ ๑๖ ปี ใช้ตอบมากกว่าผู้ตอบอายุต่ำกว่าทั้งหมด ขั้นการพัฒนาจริยธรรมทั้ง ๖ ขั้น ของโคลเบิร์ก ได้ถูกจัดเป็น ๓ ระดับ คือ

ระดับที่ ๑ คือ ระดับก่อนเกณฑ์ หมายถึง การตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองโดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้อื่น ในขั้นแรก คือ การมุ่งที่จะหลบหลีกมิให้ตนเองโดนลงโทษทางกายเพราะกลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับและยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่เพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจทางกายเหนือตน ขั้นที่สอง คือ การเลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจมาให้แก่ตนเองเท่านั้น เริ่มรู้จักการแลกเปลี่ยนแบบเด็ก ๆ คือ เขาทำมาฉันต้องทำไป เขาให้ฉันมา ฉันก็ต้องให้เขาไป เป็นต้น

ระดับที่ ๒ คือ ระดับตามเกณฑ์ หมายถึงการกระทำตามเกณฑ์ของกลุ่มย่อยๆของตนหรือทำตามกฎหมายและศาสนา บุคคลที่มีจริยธรรมตั้งแต่ระดับที่ ๒ นี้ยังต้องการควบคุมจากภายนอกแต่ก็มีความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเราและความสามารถที่จะแสดงบทบาททางสังคมได้ในขั้นที่ ๓ บุคคลยังไม่เป็นตัวเอเองชอบคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่นโดยเฉพาะเพื่อน ส่วนในขั้นที่ ๔ บุคคลมีความรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นหน่วยงานหนึ่งในสังคมของตนจึงถือว่าตนมีหน้าที่ทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมของตนกำหนดหรือคาดหวัง

ระดับที่ ๓ คือ ระดับเหนือเกณฑ์ หมายถึง การตัดสินใจขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยการนำมาคิดตรึกตรองด้วยใจของตนเองแล้วตัดสินใจไปตามแต่ว่าจะเห็นความสำคัญของสิ่งใดมากกว่ากัน ขั้นที่ ๕ คือ การเห็นความสำคัญของคนหมู่มาก ไม่กระทำจนขัดต่อสิทธิที่พึงมีพึงได้ของผู้อื่น สามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้ ส่วนขั้นที่ ๖ เป็นขั้นสูงสุด เป็นขั้นที่แสดงการมีความรู้สากลนอกเหนือจากกฎเกณฑ์ในสังคมของตนและการมีความยึดหยุ่นทางจริยธรรมเพื่อจุดมุ่งหมายในบั้นปลาย อันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่ นอกจากนี้ยังมีหลักประจำใจซึ่งตรงกับหลักในพุทธศาสนาที่เรียกว่า หิริ โอตตปปะ ด้วย คือ ความละอายใจต่อการทำความชั่วและกลัวบาป

โคลเบิร์ก (Kohlberg) ได้แบ่งพัฒนาทางจริยธรรมออกเป็น ๓ ระดับ และแบ่งแต่ละระดับเป็น ๒ ขั้น รวมทั้งหมดเป็นพัฒนาการ ๖ ขั้น โดยพัฒนาการขั้นสูงสุดนั้นใช้หลักพิจารณาความถูกต้องตามหลักจริยธรรมสากล (Universal Ethical Principle)

ระดับที่ ๑ ระดับก่อนบัญญัติในระดับนี้บุคคลจะพิจารณาว่าสิ่งใดถูก ผิด ดี ชั่ว โดยยึดถือกฎเกณฑ์ศีลธรรมของผู้ที่มีอิทธิพลเหนือกว่าตน ใช้การหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษหรือความต้องการได้รางวัลเป็นหลักพิจารณาตัดสินใจในการกระทำสิ่งดี หรือไม่กระทำสิ่งชั่ว พัฒนาการในระดับนี้แบ่งออกเป็น ๒ ชั้น ได้แก่

ชั้นที่ ๑ ยึดถือการลงโทษและการเชื่อฟังเป็นหลัก พัฒนาการในช่วงนี้จะอยู่ในวัย ๒-๗ ปี บุคคลที่มีการพัฒนาทางจริยธรรมอยู่ในขั้นนี้จะใช้หลักการหลีกเลี่ยงมิให้ได้รับโทษเป็นเหตุผลในการกระทำบุคคลจะทำดีตามกฎเกณฑ์ของผู้มีอำนาจเหนือตนตามคำสั่งของผู้ใหญ่อยู่ภายใต้อำนาจของผู้ใหญ่เพราะกลัวถูกลงโทษ

ชั้นที่ ๒ ยึดถือว่ากฎเกณฑ์เป็นสิ่งที่ช่วยให้ตนได้รับผลตอบแทนเมื่อมีการกระทำในสิ่งดีและไม่กระทำสิ่งชั่ว พัฒนาการในขั้นนี้จะอยู่ในวัย ๗ -๑๐ ปี บุคคลที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในขั้นนี้จะพิจารณาว่า ในการกระทำดีหรือการกระทำที่ถูกต้อง เกิดจากการที่เห็นความสำคัญของการได้รับรางวัลหรือคำชมเชย

ระดับที่ ๒ ระดับบัญญัติ ในระดับนี้บุคคลจะเห็นความสำคัญของหน้าที่ความรับผิดชอบของกลุ่มสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ และรู้จักรักษากฎเกณฑ์ เพราะเห็นความสำคัญของกลุ่ม หรือเพราะมีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นหลัก การกระทำดีหรือไม่กระทำความผิดของเด็ก เกิดจากความต้องการให้ผู้อื่นยอมรับหรือชมเชยพัฒนาการทางจริยธรรมและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับนี้แบ่งออกเป็น ๒ ชั้น คือ

ชั้นที่ ๑ ยึดถือการยอมรับและการทำให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้อื่นเป็นหลักพัฒนาการในขั้นนี้จะอยู่ในวัย ๑-๑๘ ปี บุคคลที่มีการพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในขั้นนี้จะคิดและกระทำสิ่งดีหรือกระทำสิ่งไม่ดีโดยมุ่งจะให้ผู้อื่นสบายใจพึงพอใจเพื่อตนเองจะได้ความยอมรับว่าเป็นคนดี

ชั้นที่ ๒ ยึดถือการรักษากฎระเบียบเพื่ออ้างสังคมเป็นหลักเพื่อประโยชน์ต่อกลุ่มสังคมของตนพัฒนาการในขั้นนี้จะอยู่ในวัย ๑๓-๑๖ ปี บุคคลที่มีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในขั้นนี้จะคิดและเลือกที่จะกระทำดีหรือละเว้นชั่วเพื่อให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์และมาตรฐานทางสังคมปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบของสังคม โดยถือเป็นหน้าที่ของตนที่จะต้องเคารพกติกา เพื่อความเรียบร้อยของสังคมเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของบุคคลที่พึงปฏิบัติต่อส่วนร่วม

ระดับที่ ๓ ระดับเหนือบัญญัติ (Post conventional Level) พัฒนาการทางจริยธรรมและการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับนี้จะคิดพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างลึกซึ้งและกว้างขวางไม่ยึดหลักเกณฑ์ตายตัว ไม่ยึดตัวบุคคลหรือค่านิยมของกลุ่มเกณฑ์ มีความเที่ยงธรรม รู้จักไตร่ตรอง และตัดสินใจต่าง ๆ ตามที่เห็นว่าสิ่งใดจะสำคัญมากกว่ากัน ถือว่าจริยธรรมที่แท้ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ที่เป็นบัญญัติของสังคมแต่อยู่ที่ความดีงามถูกต้องซึ่งเป็นเป้าหมายของบัญญัตินั้น พัฒนาการทางจริยธรรมในระดับนี้แบ่งออกเป็น ๒ ชั้น คือ

ขั้นที่ ๑ ยึดถือกฎเกณฑ์ในฐานะสัญญาประชาคมเป็นหลักพัฒนาการในขั้นนี้จะอยู่ในวัย ๑๖ ปีขึ้นไป บุคคลมีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในขั้นนี้จะคำนึงถึงสภาพการณ์และกฎเกณฑ์ที่มีเหตุผล มีความเข้าใจว่ากฎเกณฑ์ต่าง ๆ ย่อมเปลี่ยนแปลงได้ ถ้ามีเหตุผลที่เหมาะสมกว่า รู้ตระหนักว่ากฎเกณฑ์ที่บัญญัติกันไว้เพียงเครื่องมือจัดสรรสังคมให้บรรลุความสงบเรียบร้อยและประโยชน์สุขจะต้องปฏิบัติตาม แต่ก็ต้องเป็นไปด้วยวิจรรณญาณโดยคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนและประโยชน์สุขของสังคมนั้น

ขั้นที่ ๒ ถือจริยธรรมสากลเป็นหลักพัฒนาการในขั้นนี้จะอยู่ในช่วงวัยผู้ใหญ่ บุคคลที่มีการพัฒนาทางจริยธรรมอยู่ในขั้นนี้จะสามารถแยกได้ชัดระหว่างจริยธรรมที่แท้กับบัญญัติธรรมที่แท้ของสังคมกำหนดขึ้น เช่น กฎหมาย เป็นต้น ความถูกต้องชอบธรรม เป็นไปตามหลักจริยธรรมที่เป็นนามธรรม ซึ่งแต่ละบุคคลสามารถใช้วิจรรณญาณพิจารณาปฏิบัติให้ถูกต้องในแต่ละสถานการณ์หรือเป็นเรื่อง ๆ เป็นกรณี ๆ ไป คุณธรรมของบุคคลในขั้นนี้จะเป็นามธรรม เช่น การยอมรับในคุณค่าของมนุษย์ทุกคน การยอมรับว่าทุกคนมีสิทธิ์ที่เท่าเทียมกันในความเป็นมนุษย์ พัฒนาการทางจริยธรรมและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นนี้จะเกิดขึ้นในบุคคลที่มีความเจริญทางสติปัญญาในขั้นสูง

ระดับขั้นของการพัฒนาทางจริยธรรมของบุคคลตามทฤษฎีของโคลเบอร์ก พิจารณาจากการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่บุคคลนั้นตอบคำถามในสถานการณ์ทางจริยธรรมที่โคลเบอร์กสร้างขึ้น แต่ที่ว่าพัฒนาการทางจริยธรรมขั้นสูงสุด คือ ขั้นที่ ๖ ขั้นของการใช้หลักจริยธรรมสากลนั้น จะมีบุคคลที่อยู่ในพัฒนาการขั้นนี้น้อยมาก โคลเบอร์กจึงได้ตัดออกจากการใช้จำแนกการทางจริยธรรมของบุคคลเนื่องจากเขาไม่พบตัวอย่างในกลุ่มคนที่ทำการศึกษา นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตเกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรมและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กในประเด็นต่าง ๆ ^{๓๐}

ตารางที่ ๒.๕ สรุปการเกิดและพัฒนาการของจริยธรรม

ลำดับที่	นักวิชาการ	การเกิดและพัฒนาการของจริยธรรม
๑	Piaget, J., (1932, pp. 25- 45)	การพัฒนาจริยธรรมของมนุษย์ออกเป็น ๓ ขั้น คือ ขั้นก่อนจริยธรรม ขั้นยึดคำสั่ง ขั้นยึดหลักแห่งตน

^{๓๐}ชูชัย คุ่มทวี, จริยศาสตร์ ทฤษฎีและการวิเคราะห์ปัญหาจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร: Mild Punishing, ๒๕๕๑), หน้า ๒๗๙ - ๒๘๓.

ตารางที่ ๒.๕ สรุปการเกิดและพัฒนาการของจริยธรรม (ต่อ)

ลำดับที่	นักวิชาการ	การเกิดและพัฒนาการของจริยธรรม
๒	Kohlberg, L., (1984, pp. 90-105)	การพัฒนาจริยธรรมของโคลเบิร์กได้ถูกจัดเป็น ๓ ระดับ คือ ระดับที่ ๑ คือ ระดับก่อนเกณฑ์ ระดับที่ ๒ คือ ระดับตามเกณฑ์ ระดับที่ ๓ คือ ระดับเหนือเกณฑ์

๒.๒.๗ จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย

ประเทศไทยรวมอยู่ในดินแดนที่เรียกว่า สุวรรณภูมิ ซึ่งมีขอบเขตกว้างขวางประกอบด้วยประเทศที่รวมกันอยู่ในดินแดนส่วนนี้ ๗ ประเทศ ในปัจจุบัน ได้แก่ ไทย พม่า ศรีลังกา เวียดนาม กัมพูชา ลาว และ มาเลเซีย ได้มีการขุดค้นพบโบราณสถานและโบราณวัตถุที่สำคัญ คือ พระปฐมเจดีย์ และรูปธรรมจักรทรงกลม เป็นหลักฐานสำคัญจึงอ้างว่า จังหวัดนครปฐม เป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนาในสุวรรณภูมิ ส่วนเบียงมาก็อ้างว่า เมืองสะเทิมเมืองทางตอนใต้ของประเทศเป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนาเช่นเดียวกัน

พระพุทธศาสนา เข้าสู่ยุคสุโขทัย ยุคกรุงศรีอยุธยา ยุคกรุงธนบุรี และยุครัตนโกสินทร์หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาปรากฏอยู่ในศิลาจารึกและเอกสารโบราณต่าง ๆ โดยหลักธรรมคำสอนได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตไทยแต่เดิมมีการปกครองสมบูรณาญาสิทธิราช แล้วพัฒนาเป็นระบอบประชาธิปไตยดังเช่นปัจจุบันนี้สิทธิเสรีภาพของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยเสรีนิยมได้ก้าวหน้าขึ้นเป็นลำดับโดยเฉพาะการรับรู้ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของทางราชการ การเรียกร้องจากสื่อมวลชน และ กลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมให้มีความโปร่งใส มีธรรมาภิบาล รวมถึงการตรวจสอบนโยบายสาธารณะและพฤติกรรมของนักการเมืองทำให้กรณีที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมของนักการเมือง ได้ปรากฏเป็นประเด็นที่ก่อให้เกิดการถกเถียงอย่างกว้างขวางและมากมายนำไปสู่การกดดันให้มีการปฏิรูปการเมืองรวมถึงการสร้างมาตรฐานทางกฎหมายและจริยธรรมทางการเมืองควบคู่กันไปเพื่อควบคุมการใช้อำนาจทางการเมืองในทางที่ผิด

เมื่อคนไทยนับถือพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ ทุกคนต่างล้วนคาดหวังว่าผู้ปกครองหรือนักการเมืองจะต้องอยู่ในความดี ซื่อสัตย์สุจริต และ มีความเป็นธรรม เสมอภาคกันโดยทั่วหน้าแต่ปรากฏในเอกสารการบรรยายเรื่องการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบซึ่งได้กล่าวถึงกลวิธีการทุจริตในวงราชการและวงการเมืองมีความต่อนหนึ่งว่าผลประโยชน์ทับซ้อนคือผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับผลประโยชน์ส่วนรวมขัดกันและผลประโยชน์ทับซ้อนจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลปล่อยให้ประโยชน์ส่วนตนมา มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่นำอำนาจหน้าที่ที่ตนมีมาใช้ประโยชน์แก่

ตนเอง ตัวอย่าง เช่น การเล่นพรรค เล่นพวกการรับฝากพี่น้องเพื่อนฝูงเข้าทำงาน การเอื้อประโยชน์ต่อผู้รู้จักมักคุ้น เป็นต้น

จุดมุ่งหมายของการเมืองนั้น คือ การสร้างสภาพเอื้อเพื่อให้ชีวิตและสังคมพัฒนาไปสู่จุดหมายของมัน นักการเมืองจะต้องป้องกันและปราบปรามการกระทำที่ไม่เป็นธรรมไม่ถูกต้องและความอยุติธรรมต่าง ๆ ซึ่งรวมถึง การไม่การทุจริตด้วย (พระพรหมคุณาภรณ์: ๒๕๕๑)

จริยธรรม จึงเป็นข้อประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องดีงามตามหลักธรรมที่สมาชิกในสังคมพึงประพฤติปฏิบัติทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่นต่อสังคม เพื่อก่อให้เกิดสันติสงบสุขและความเจริญรุ่งเรืองขึ้นในสังคม และหลักธรรมหรือพุทธธรรม คือ หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา

จริยธรรม เป็นแนวคิดที่ต้องการควบคุมความพฤติกรรมของคน โดยเฉพาะบุคคลที่อยู่ในฐานะเป็นนักการเมืองในที่นี่จะกล่าวถึง เฉพาะสมาชิกรัฐสภาไทยซึ่งประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาหรือวุฒิสมาชิกซึ่งเป็นบุคคลสาธารณะโดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความเกี่ยวข้องกับภารกิจที่สำคัญของประเทศในเรื่องเกี่ยวข้องกับการอนุมัติเงินงบประมาณแผ่นดิน การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของฝ่ายบริหาร การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ตลอดจนการปฏิบัติหน้าที่ตราพระราชบัญญัติเพื่อให้ฝ่ายประจำที่มีหน้าที่รับไปปฏิบัติทางการปกครองให้เป็นไปตามกรอบของกฎหมาย ดังนั้นหากนักการเมืองที่อยู่ในฐานะสมาชิกรัฐสภาใช้อำนาจและหน้าที่โดยมีการฝ่าฝืนจริยธรรม ย่อมส่งผลกระทบต่อสังคมในขอบเขตที่กว้างขวาง^{๓๑}

รัฐสภาไทย ประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ซึ่งสมาชิกของทั้งสองสภาต้องปฏิบัติหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนด สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิก เรียกว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือ ส.ส. จำนวน ๕๐๐ คน และวุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิก เรียกว่า สมาชิกวุฒิสภา หรือ วุฒิสมาชิก หรือ ส.ว. จำนวน ๑๕๐ คน โดยแต่ละสภาต่างมีข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมใช้บังคับเฉพาะของสภานั้น ๆ กล่าวคือ ข้อบังคับสภาผู้แทนราษฎรว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๓ และข้อบังคับวุฒิสภา ว่าด้วยประมวลจริยธรรมของวุฒิสมาชิกและกรรมาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๓ เมื่อได้ทำการศึกษาวิเคราะห์สาระสำคัญที่เป็นเนื้อหาของข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๓ และข้อบังคับ ว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๓ แล้วพบว่า มีประเด็นทางจริยธรรม รวมทั้งสิ้น ๓๒ ประเด็น ดังต่อไปนี้

๑. จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อตนเอง

จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อตนเอง พบว่า มาจำนวน ๑๒ ประเด็น ดังนี้

(๑) ความรับผิดชอบหมายความว่า “ยอมรับผลทั้งที่ดีและไม่ดีในกิจการที่ตนได้ทำลง

^{๓๑}เข้าถึงเมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๖, <http://www.oknation.net/blog/SocialDevelopment>

ไปหรือที่อยู่ในความดูแลของตน” เป็นการยอมรับในการกระทำคือกรรมของตน

(๒) การเคร่งครัดในการปฏิบัติหน้าที่เคร่งครัด หมายความว่า “เข้มงวด กวดขัน ถูกต้องครบถ้วน” เป็นการรักษาคุณความดีในการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กติกาข้อบังคับ โดยเคร่งครัด

(๓) ความกล้าหาญ หมายความว่า “ไม่กลัวไม่ครั่นคร้าม” เป็นดำเนินชีวิตด้วยความมั่นใจไม่หวั่นต่อภัยทุกอย่างที่จะเกิดเนื่องจากการตัดสินใจกระทำกรณนั้น ๆ

(๔) การปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ หมายความว่า “ไม่พร่อง” และความสามารถ หมายความว่า “มีคุณสมบัติที่จะทำได้โดยเฉพาะทางความรู้หรือความชำนาญ” เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามคุณสมบัติทางด้านความรู้ความชำนาญของตนอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง

(๕) การไม่กระทำให้เกิดความเสียหายเกียรติภูมิหมายความว่า “การไม่กระทำให้เกิดความเสียหายหรือสูญสิ้นไป” เป็นการกระทำความดี โดยไม่กระทำ ความชั่วทั้งปวง

(๖) ความเป็นอิสระ หมายความว่า “ความเป็นไทแก่ตัว ไม่ขึ้นแก่ใคร” คือ การมีความเที่ยงธรรม ไม่ลำเอียงใด ๆ ด้วยเหตุใด ๆ ตัดสินใจกระทำเองโดยปัญญาของตนเองโดยไม่มีผู้ใดบงการ

(๗) การรักษาชื่อเสียง หมายความว่า “การรักษาเกียรติยศ” เป็นการกระทำที่รักษาความดีไว้ไม่ทำความชั่วใด ๆ

(๘) การประกอบสัมมาอาชีพะ หมายความว่า “การเลี้ยงชีพในทางชอบ” เป็นการหาเลี้ยงชีพในทางสุจริต เว้นมิฉฉาชีพทั้งปวง

(๙) การไม่คบคนพาล พาล หมายความว่า “หาเรื่องทำให้วุ่นวาย หาเรื่องทำให้เดือดร้อน” เมื่อได้หลีกเลี่ยงการคบคนพาลแล้ว จึงควรคบแต่มิตรมิตรที่ดีมีน้ำใจ

(๑๐) การตรงต่อเวลา หมายความว่า “เที่ยงตามกำหนดถูกต้องตาม” เป็นการรู้เวลาอันเหมาะสม ระยะเวลาที่ควรหรือจะต้องใช้ในการประกอบกิจ ทำหน้าที่ต่าง ๆ หรือ ปฏิบัติการต่าง ๆ ให้ตรงเวลาให้เป็นเวลาให้ทันเวลา

(๑๑) การแต่งกายสุภาพเรียบร้อยเรียบร้อย หมายความว่า “สุภาพเป็นระเบียบ มีระเบียบ ประณีต” เป็นผู้รู้จักการแต่งกายให้เหมาะสมตามฐานะ เพศ วัยตามกาละ เทศะ และตามประเพณีนิยม

(๑๒) ความรวดเร็วในการปฏิบัติหน้าที่รวดเร็วหมายถึง “เร็วไว เช่น การทำงานรวดเร็ว” การเป็นผู้รู้จักกาล เวลา รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และ ระยะเวลาที่ควรที่จะต้องใช้ในการประกอบกิจ ทำหน้าที่การทำงานหรือปฏิบัติการต่าง ๆ ให้ทันเวลาให้พอเวลา ให้เหมาะสมเวลา

๒.จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อผู้อื่น

จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อผู้อื่น พบว่ามีจำนวน ๙ ประเด็น ดังนี้

(๑) ความจงรักภักดีหมายความว่า “การรู้จักคุณอย่างยิ่ง” การเป็นผู้รู้จักคุณของ บุคคล ผู้กระทำความดี

(๒) ความซื่อสัตย์สุจริตหมายความว่า “ประพฤติชอบประพฤติถูกต้องตาม คลองธรรม” เป็นผู้มีความประพฤติ ดี ความประพฤติชอบ ทางกาย วาจาและ ใจ

(๓) ความถูกต้องเป็นธรรม ธรรม หมายความว่า “ความจริง ความดี ความถูกต้อง” เป็นความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์

(๔) การไม่ดูหมิ่นและหมิ่นประมาทผู้อื่น ประกอบด้วยคำว่า “ดูหมิ่น หมายความว่า แสดงกิริยาท่าทางพุดจาหรือเขียนเป็นลายลักษณ์ อักษรเป็นเชิงดูถูกว่ามีฐานะต่ำต้อยหรือมีดีจริงไม่ เก่งจริง” และ หมิ่นประมาท หมายความว่า แสดงกิริยาวาจาดูถูกเหยียดหยามผู้อื่น”

(๕) การเคารพสิทธิเสรีภาพผู้อื่นประกอบด้วย คำว่า เคารพ หมายความว่า “แสดงอาการนับถือ ไม่ล่วงเกิน ไม่ล่วงละเมิดสิทธิหมายความว่า “อำนาจอันชอบธรรม” และ เสรีภาพ หมายความว่า “ความสามารถที่จะกระทำการใด ๆ ได้ตามที่ตนปรารถนาโดยไม่อุปสรรคขัดขวาง” สรุปความหมายรวมว่า เป็นการแสดงอาการนับถือไม่ล่วงละเมิดอำนาจหรือการแสดงออกอันชอบธรรมของผู้อื่นทั้งกายวาจาและใจ

(๖) การไม่เสียดสีและใส่ร้ายป้ายสีบุคคลอื่นประกอบด้วย คำว่า เสียดสี หมายความว่า “อาการที่ว่ากระทบกระเทียบเหน็บแนมด้วยความอิจฉา” และ ใส่ร้ายป้ายสี หมายความว่า “หาความร้ายป้ายสีผู้อื่นให้ได้รับความเสียหาย” สรุปรวมความหมายว่า “เป็นการพุดจากระทบกระเทียบเหน็บแนมและหาความไม่ดีให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายด้วยความอิจฉา”

(๗) การใช้วาจาและกิริยาสุภาพประกอบด้วยคำว่า วาจา หมายความว่า “ถ้อยคำ คำกล่าว คำพุด” กิริยา หมายความว่า “การกระทำอาการที่แสดงออกมาด้วยกาย” และสุภาพ หมายความว่า “เรียบร้อย อ่อนโยนละมุน ละม่อม ไม่กระโชกโฮกฮาก”สรุปรวมได้ความหมายว่า “การใช้ถ้อยคำหรือคำพุดและการแสดงออกที่เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละม่อม”

(๘) การไม่คุกคามหรือระรานทางเพศประกอบด้วยคำว่า คุกคาม หมายความว่า “แสดงอำนาจด้วยกิริยาหรือวาจาให้หวาดกลัว ทำให้หวาดกลัว” และความหมายของคำว่า ระราน หมายความว่า “ประพฤติเป็นพาลเกรทำให้เดือดร้อน” สรุปรวมความหมายได้ว่า “การไม่ทำให้เกิดความหวาดกลัวหรือเดือดร้อนทางเพศทั้งกายกรรมและวจีกรรม”

(๙) การเสริมสร้างสถาบันครอบครัว ประกอบด้วยคำว่า เสริมสร้างหมายความว่า “เพิ่มพูนให้ดีหรือมั่นคงยิ่งขึ้น” และครอบครัว หมายความว่า “สถาบันพื้นฐานของสังคม”สรุปรวมความหมายว่า “การเพิ่มพูนให้สถาบันพื้นฐานของสังคมมั่นคงยิ่งขึ้น”

๓.จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อสังคม

จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อสังคม พบว่ามี จำนวน ๑๑ ประเด็นดังนี้

(๑) การอนุรักษ์ หมายความว่า “การรักษาและเสริมทวี รักษาให้คงเดิม” เป็นการเพียรรักษาคุณธรรมที่เกิดขึ้นแล้วให้ตั้งมั่นและเจริญยิ่งขึ้นไปให้พูนพล้ย

(๒) ความเสียสละหมายความว่า “การให้โดยยินยอม การให้ด้วยความเต็มใจ” เป็นการให้สิ่งของหรือ การให้ธรรมการให้ความรู้แนะนำสั่งสอนแก่ผู้อื่นและสังคม

(๓) ความรักสามัคคีหมายความว่า ความพร้อมเพรียงกัน ความปรองดองกัน ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อมแตกความสามัคคี

(๔) การรักษาระบบคุณธรรม คุณธรรมหมายความว่า “สภาพคุณงามความดี สภาพที่เกื้อกูล” เป็นหลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ ในการเป็นผู้ที่มีความเที่ยง ตรงถูกต้องเป็นธรรม

(๕) ความเที่ยงธรรมหมายความว่า “ตั้งตรงด้วยความเป็นธรรม” ไม่พึงประพฤติในทางที่ผิด ทางที่เกิดความลำเอียง

(๖) การอุทิศเวลาหมายความว่า “เจาะจงให้เวลา” เป็นผู้ซึ่งรู้เวลาอันเหมาะสม สมระยะเวลาที่ควรหรือจะต้องใช้ในการประกอบกิจการหน้าที่ต่าง ๆ หรือ ปฏิบัติการต่าง ๆ

(๗) การให้เกียรติและการเคารพสถานที่ประกอบด้วยคำว่าเกียรติ หมายความว่า “ความยกย่องนับถือ” และ เคารพ หมายความว่า “ไม่ล่วงเกินไม่ล่วงละเมิด” สรุป รวมความหมายว่า “เป็นผู้ซึ่งยกย่องนับถือโดยไม่ล่วงเกิน หรือล่วงละเมิดสถานที่”

(๘) การยึดถือและรักษาประโยชน์ส่วนรวมเป็นสูงสุดประโยชน์ หมายความว่า “สิ่งที่มีผลใช้ได้ดีสมกับที่คิดมุ่งหมายไว้” หมายความว่า รวมรวมว่า การยึดถือและรักษาซึ่งสิ่งซึ่งมีผลดีร่วมกันของหมู่คณะให้มากที่สุด

(๙) การใช้จ่ายเงินงบประมาณอย่างประหยัดโดยให้เกิดประโยชน์สูง ประหยัดมีหมายความว่า “ยับยั้ง ระมัด ระวัง ใช้จ่ายแต่พอควรแก่ฐานะ” เป็นผู้ที่มีปัญญาในการใช้จ่ายเงินงบประมาณอย่างยับยั้ง ระวัง ใช้จ่ายแต่พอควรพอประมาณแก่ฐานะโดยให้เกิดประโยชน์สูง

(๑๐) ความเป็นกลางในทางการเมืองเป็นกลางหมายความว่า “ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง” เป็นผู้ที่ไม่เอนเอียงด้วยชอบหรือชังพึงใช้ปัญญาพิจารณาเห็นผลอันเกิดขึ้น และปฏิบัติ ต่อไปตามควรแก่เหตุนั้น

(๑๑) การสร้างความศรัทธาคำว่าศรัทธา หมายความว่า “ความเชื่อ ความเลื่อมใส” การสร้างความเชื่อถือ ความเลื่อมใส จะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อนั้นเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติดี ละเว้นการกระทำความชั่วทั้งปวงและเป็นผู้มีจิตใจอันสะอาดบริสุทธิ์

๒.๒.๘ ขรรษาธรรม ๔

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้ยึดแนวทางและแก้ไขจุดอ่อนของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๔๐ เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากรัฐธรรมนูญให้ได้มากที่สุดนอกเหนือจากการคุ้มครองส่งเสริมขยายสิทธิและเสรีภาพของประชาชนลดการผูกขาดอำนาจรัฐและเพิ่มอำนาจประชาชนแล้วการเมืองต้องมีความโปร่งใสมีคุณธรรมและจริยธรรมการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) โดยมุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการไทยในด้านคุณภาพให้แก่ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสอดคล้องกับกลยุทธ์หลักในการสร้างความเป็นเลิศในระบบราชการแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๕๕ และเป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ หรือแนวความคิดในการบริหารบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) และตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดให้ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องรักษาจรรยาข้าราชการให้ส่วนราชการกำหนดข้อบังคับว่าด้วยจรรยาข้าราชการให้สอดคล้องกับลักษณะงานในส่วนราชการนั้น ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารราชการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีหลักธรรมาภิบาลอันจะทำให้ประชาชนเกิดความมั่นใจศรัทธาและไว้วางใจในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลจึงได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการสร้างระบบการกำกับดูแลตนเองที่ดีเกิดความโปร่งใสมั่นใจและสามารถตรวจสอบได้รวมทั้งทำให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างมีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อตนเองต่อประชาชนและต่อสังคมโดยการปลูกฝังให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือแนวทางบริหารตามหลักทศพิธราชธรรมซึ่งจะเห็นได้ว่าไม่ว่ากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับใด ๆ ต่างก็มุ่งส่งเสริมให้คนไทยเป็นผู้ที่มีจิตสำนึกที่ดีมีคุณธรรมและจริยธรรมเมื่อบุคคลในสังคมไม่มีคุณธรรมและจริยธรรมแล้วก็จะเกิดเอาเปรียบซึ่งกันและกันค้ำค้ำถึงแต่ประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้องและเป็นสาเหตุหนึ่งของระบบอุปถัมภ์กับพวกพ้องตนเองซึ่งไม่สามารถตัดออกไปจากสังคมไทยได้จึงเพียงหวังว่าเมื่อทุกคนมีสติและจิตสำนึกที่ดีมีคุณธรรมและจริยธรรมแล้วจะทำให้ปัญหาดังกล่าวลดน้อยลงไปได้บ้างซึ่งหลักทศพิธราชธรรมหรือราชธรรม ๑๐ เป็นธรรมของพระราชาที่พระเจ้าแผ่นดินควรประพฤติปฏิบัติหรือคุณธรรมของผู้ปกครองบ้านเมืองเป็นหลักธรรมสำหรับทำให้ผู้อื่นรักใคร่พอใจ ๑๐ อย่างหลักทศพิธราชธรรมจึงเป็นหลักธรรมของผู้ปกครองหรือบุคคลทั่วไปที่สามารถนำไปประพฤติปฏิบัติตนได้ทศพิธราชธรรมหรือราชธรรม ๑๐ ได้แก่

๑. ทานหมายถึงการให้ (Charity) การเป็นผู้ให้เป็นคุณธรรมข้อแรกของนักบริหารตามหลักทางพุทธศาสนาการให้นั้นมีอยู่ ๒ อย่างคือ **อมิสทาน** ได้แก่การให้วัตถุสิ่งของเช่นให้เงินทองเสื้อผ้าให้ที่อยู่อาศัยให้อาหาร **ธรรมทาน** ได้แก่การให้ธรรมหรือความรู้ให้สติปัญญาให้กำลังใจให้อภัยให้ความรักให้ความเอื้อเฟื้อให้ความเมตตา

๒. ศิลหมายถึงความมีระเบียบวินัย (Self – Discipline) ผู้ปฏิบัติทุกระดับเป็นบุคคลแบบอย่างที่ดีก็ต้องมีความ “งามด้วยศีล” ได้แก่ต้องเป็นบุคคลที่มีระเบียบวินัยเคร่งครัดระมัดระวังควบคุมตนเองได้จะต้องรู้จักบริหารคนบริหารงานและบริหารบ้านเมือง

๓. ปริจาคะหมายถึงการเสียสละ (Self – Sacrifice) คือการเสียสละละทิ้งความหมายเชิงปฏิบัติว่าให้ในลักษณะของ “ทาน” เป็นการให้สิ่งที่ตนมีอยู่และในเพียงบางส่วนแต่การให้ลักษณะของ “บริจาค” นั้นเป็นการให้ทั้งหมดให้ไม่มีส่วนเหลือผู้ปฏิบัติที่ดีย่อมต้องมีความพร้อมในการเสียสละคือการเสียสละทั้ง๔คือเสียสละทรัพย์เสียสละอวัยวะเสียสละชีวิตเสียสละทั้งหมดทั้งทรัพย์อวัยวะและชีวิตเพื่อรักษาความถูกต้องดีงามของบ้านเมือง

๔. อาชวะหมายถึงความซื่อตรง (Honesty) ความซื่อตรงเป็นหลักธรรมที่สำคัญอย่างยิ่งของนักบริหารอีกประการหนึ่งนักบริหารต้องเป็นบุคคลที่ซื่อตรงไม่คดโกงโปร่งใสตรวจสอบได้จึงสามารถนำคนนำงานนำบ้านเมืองวิ่งตรงไปสู่เป้าหมายได้อย่างปลอดภัยรวดเร็วตรงกันข้ามหากนักบริหารไร้ความซื่อสัตย์สุจริตไม่ซื่อตรงคดโกงคิดคดทรยศต่อชาติบ้านเมืองพระพุทธศาสนาเปรียบเทียบไว้ว่าเป็น “มหาโจร” ปล้นชาติปล้นแผ่นดินตามวิสัยของมหาโจร

๕. มัทวะหมายถึงความอ่อนโยน (Gentleness) เป็นคุณธรรมที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับนักบริหารโดยนักบริหารที่ต้องการให้เป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลอื่นๆแล้วจะต้องเป็นบุคคลที่อ่อนโยนนุ่มนวลไม่หยาบคายไม่แข็งกระด้างไม่เย่อหยิ่งโสโอหังที่บังอาจทาดนเป็นเหมือน “คางคกขึ้นวอ” ให้ลดมานะละทิฐิทั้งปวง

๖. ตปะหมายถึงการระงับยับยั้งขมใจ (Self – Austerity) นักบริหารที่ดีต้องมี “ตปธรรม” คือการแผดเผากิเลสตัณหาให้เข้ามาครอบงำจิตใจของตนเองอยู่เสมอคือละความชั่วภายในตนเองให้หมดไปหล่อหลอมเอาแต่ความดีงามใส่ตัวมีความดีเป็นแบบอย่างมีความพากเพียรเป็นเครื่องเผากิเลส

๗. อักโธระหมายถึงความไม่โกรธ (Non – Anger) นักบริหารคือบุคคลผู้มีบทบาทมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการโดยเฉพาะการตัดสินใจ (Decision – Making) ให้ทำหรือไม่ทำอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งในสถานการณ์อย่างนี้นักบริหารจะมีอารมณ์โกรธไม่ได้เลยต้องมีความสุขสงบเยือกเย็นเห็นตนเห็นคนเห็นงามเห็นบ้านเมืองอย่างแจ่มใสไม่ขุ่นมัว

๘. อวิหิงสาหมายถึงการไม่เบียดเบียน (Non – Violence) นักบริหารที่ดีต้องไม่เบียดเบียนทั้งคนและสัตว์รวมทั้งไม่เบียดเบียนธรรมชาติสิ่งแวดล้อมต่างๆตามหลักพระพุทธศาสนาคือไม่มีความเห็นผิดจากทานองคลองธรรมให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้ความเท่าเทียมกันเหมือนกันเสมอภาคกันเคารพในกฎหมายไม่ทะเลาะวิวาทบาดหมางกันด้วยความคิดเห็นที่แตกต่างกันนำความคิดเห็นที่แตกต่างกันมาสร้างความสามัคคี

๙. **ขันติหมายถึงความอดทน (Tolerance)** ความงามของนักบริหารอยู่ที่การมีความอดทนหรือการมีขันติและการมีความสงบเสงี่ยมเจียมตัวหรือการมีโสร้งจะนักบริหารที่ดีจึงจำเป็นต้องฝึกฝนอบรมตนเองให้เป็นคนมีความอดทนและความเสงี่ยมเจียมตัวอยู่เสมอ

๑๐. **อวิโรธนะหมายถึงความไม่คลาดธรรมดา (Non - Opposition)** คือมีความหนักแน่นในธรรมไม่มีความเอนเอียงหันไหวสลดถ่มในธรรมนักรับการบริหารทุกระดับตั้งแต่บริหารตนบริหารบุคลากรบริหารงานและการบริหารบ้านเมืองไม่ว่าจะระดับใดจะต้องไม่มีความผิดพลาดความเสียหายต้องไม่มีพิรุณใด ๆ เพราะหากมีความผิดพลาดมีพิรุณบกพร่องย่อมเป็นช่องทางให้เกิดความหายนะสะสมทับถมต่อเนื่องและเรื้อรังจะแก้ไขลาบากยากที่จะกำจัดได้และเป็นการแสดงให้เห็นว่านักบริหารที่ดีจะต้องมีหลักการหลักวิชาและหลักธรรมในการบริหารการทางานใด ๆ ไม่ว่าจะใหญ่หรือเล็กจะต้องไม่มีข้อผิดพลาดไม่ผิดพลาดห่างเป้าหมาย

การปฏิบัติราชการตามหลักทศพิธราชธรรมคือหลักในการที่ข้าราชการเจ้าหน้าที่ทุกคนจะต้องมีไว้ในตัวเองนั่นคือการมีคุณธรรมและจริยธรรมใช้ศีลเป็นเครื่องมือให้เกิดสมาธิและใช้สมาธิก่อให้เกิดปัญญาการเป็นผู้ให้เป็นผู้มีความประพฤติเรียบร้อยดีงามทั้งกายวาจาและจิตใจมีการเสียสละหรือบริจาคสิ่งของต่าง ๆ มีความซื่อตรงคือความซื่อสัตย์ปฏิบัติภารกิจหน้าที่โดยสุจริตมีความจริงใจมีอัธยาศัยไมตรีอ่อนโยนไม่เย่อหยิ่งในตนและในงานนั้นเป็นผู้ที่มีความหนักแน่นคือการแผดเผากิเลสตัณหาให้เข้ามาครอบงำจิตใจระงับยับยั้งข่มใจรู้จักความรู้สึกผิดชอบชั่วดีโดยการใช้เมตตาธรรมคือความไม่โกรธไม่เบียดเบียนการให้อภัยบุคคลอื่นเป็นผู้ที่มีความอดทนในการปฏิบัติหน้าที่ที่การทำงานและอดทนต่อการกล่าววาติเตียนของผู้อื่นและคนรอบข้างซึ่งจะเห็นว่าการประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีนั้นกระทำได้ยากเนื่องจากสภาพแวดล้อมสิ่งจูงใจทั้งหลายที่อยู่รอบตัวเราเป็นตัวแปรที่สำคัญสังคมมุ่งเน้นความเจริญทางด้านวัตถุมากกว่าจิตใจและสาเหตุของการกระทำผิดต่าง ๆ นั้นเกิดจากการที่บุคคลนั้นขาดคุณธรรมหรือจริยธรรมเช่นการละเว้นการปฏิบัติตามหน้าที่หรือการฉ้อราษฎร์บังหลวงก็ล้วนแต่มีสาเหตุมาจากการขาดคุณธรรมและจริยธรรมทั้งสิ้นดังนั้นเราจะต้องอบรมและส่งเสริมให้ความรู้ความเข้าใจกับบุคคลในครอบครัวถึงเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมก่อนเพื่อจะได้นำไปประพฤติปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันเมื่อบุตรหลานเติบโตขึ้นมาก็จะเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นข้าราชการหรือพลเมืองที่ดีของประเทศชาติต่อไปจึงขอให้ทุกคนมีสติหนักแน่นในคุณธรรมและจริยธรรมไม่มีความเอนเอียงหันไหวสลดถ่มในสิ่งที่ถูกต้องตั้งมั่นในการครองตนให้ได้มากที่สุดเพื่อสืบทอดหลักพุทธศาสนาที่สังคมไทยยึดถือปฏิบัติกันมา^{๓๒}

^{๓๒}เข้าถึงเมื่อวันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๖, <http://www.google.com.sg/url?sa=t&rc=t&q=&esrc=s&frm=๑&source=web&cd=๑&ved=๐CCQQFJAA&url=http%3A%2F%2Fwww.fisheries.go.th%2Fforeign%2Fimages%2Fstories%2Ffisheries%2FTossapitrachtum.pdf&ei=๔CGUUpfYOMOHrQfcjoGIDA&usq=AFQjCNEff๙TMMcMbt๘๖aQKi๙YFEBDWRpWg>

๒.๒.๙ ประเภทและระดับขั้นของจริยธรรม

๑. ประเภทของจริยธรรมเป็นหลักพฤติกรรมของมวลมนุษย์โดยแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท มีหลักปฏิบัติที่เป็นประเภทข้อห้ามเบื้องต้น เพื่อเป็นการเตือนสติก่อนการลงมือปฏิบัติและคำนึงถึงผลของการประพฤติปฏิบัติ ดังนั้น ประเภทจริยธรรมที่เป็นข้อห้ามหรือละเว้นจากการทำชั่วที่ผิดต่อศีลธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นหลักจริยธรรมที่บรรพบุรุษได้เคยปฏิบัติมาอย่างมีความสุขในสังคม ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาจริยธรรมที่เป็นข้อห้ามในการแสดงออกทางกาย วาจา ใจ ดังนี้^{๓๓}

๑.๑ ประเภทจริยธรรมที่เป็นข้อห้ามทางกาย ๓ ประการ ดังนี้

- (๑) ห้ามจากการฆ่าสัตว์หรือเบียดเบียนให้ทุกข์ทรมานมีมนุษย์ เป็นต้น
- (๒) ห้ามลักทรัพย์ของผู้อื่นที่ยังหวงแหนอยู่หรือมีเจ้าของครอบครองอยู่
- (๓) ห้ามประพฤติผิดในสามมี ภรรยาและเด็กที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ

๑.๒ ประเภทจริยธรรมที่เป็นข้อห้ามทางวาจา ๔ ประการ ดังนี้

- (๑) ห้ามพูดเท็จจนกระทั่งทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน
- (๒) ห้ามพูดจาส่อเสียดจนทำให้เกิดความรำคาญแก่ผู้อื่น
- (๓) ห้ามการพูดคำหยาบจนกระทั่งไม่มีผู้อื่นคบเป็นมิตร
- (๔) ห้ามการพูดจาเพื่อเจ้อ ไร้สาระ เพราะจะทำให้ตนเป็นคนไม่มีสาระ

๑.๓ ประเภทจริยธรรมที่เป็นข้อห้ามทางใจ ๓ ประการ ดังนี้

- (๑) ห้ามคิดอาฆาตพยาบาทผู้อื่น เพราะจะทำให้จิตใจไม่สงบ
- (๒) ห้ามอิจฉาริษยาผู้อื่นเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ
- (๓) ห้ามคิดโลภอยากได้ของคนอื่นมาเป็นของตนเอง^{๒๓}

๒. ประเภทจริยธรรมที่เป็นข้อควรนำไปปฏิบัติซึ่งเป็นการประพฤติปฏิบัติตามหลักของเบญจธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่ควรแสดงออกทางกาย ๓ วาจา ๔ จิตใจ ๓ ดังนี้

๒.๑ ประเภทจริยธรรมที่ควรนำไปประพฤติชอบทางกาย ๓ ประการ คือ

- (๑) มีความเมตตากรุณาต่อตนเองและผู้อื่น
- (๒) มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปันสิ่งของให้แก่ผู้ที่ยากจนกว่าตน
- (๓) มีความยินดีในสามมี ภรรยาของตนโดยการประพฤติชอบพรหมจรรย์

๒.๒ ประเภทจริยธรรมที่ควรนำไปปฏิบัติทางวาจา ๔ ประการ คือ

- (๑) เป็นบุคคลที่ชอบพูดแต่ความจริง มีสัจจะในวาจา
- (๒) พูดจาสุภาพเรียบร้อย อ่อนหวาน มีอัธยาศัยในการพูดที่มีมโนธรรม

^{๓๓}กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการศึกษาระดับมัธยมศึกษาชั้นตรี, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๑), หน้า ๓๘.

(๓) พุดจาไฟเพราะ มีปียวจา พุดให้กาลสถานที่

(๔) พุดแต่สิ่งที่มีเหตุมีผลที่น่าเชื่อถือได้หรือสัมมาวาจาคือการเจรจาที่ดี

๒.๓ ประเภทจริยธรรมที่ควรนำไปปฏิบัติทางจิตใจ ๓ ประการ คือ

(๑) การมีจิตใจที่รู้จักการเพียงพอไม่โลภอยากได้ของคนอื่นโดยไม่ชอบธรรม

(๒) การปล่อยวางอารมณ์ที่มีความอาฆตพยาบาทรู้จักให้อภัยแก่ผู้อื่นและตนเอง

(๓) การมีความคิดเห็นที่เป็นจริง เห็นถูกก็ว่าถูก เห็นผิดก็ว่าผิดตามความเป็นจริง

ประเภทจริยธรรมที่ควรนำไปปฏิบัตินี้เป็นหลักการที่ส่งผลในทางปฏิบัติที่มีคุณค่าในทางบวกหรือคุณค่าของชีวิตสำหรับผู้นำไปปฏิบัติและทำให้สังคมสงบสุขและผลของการนำหลักจริยธรรมที่ควรไปประพฤติปฏิบัติ^{๓๔}

๓. ประเภทของผลการนำจริยธรรมที่ควรนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน จะยังส่งผลสู่ผู้ปฏิบัติ ดังนี้

๓.๑ เป็นผู้มีอายุยืนประสพแต่สิ่งที่เป็นมหากุศล

๓.๒ เป็นผู้ไม่หวาดระแวงเพราะกลัวคนอื่นมาขโมยทรัพย์ของตน

๓.๓ เป็นผู้ไม่หวาดระแวงกลัวคนอื่นโกหก

๓.๔ เป็นผู้ทำให้พระพุทธศาสนาในเจริญ

๓.๕ ประสพกับความสุขทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

๓.๖ เป็นผู้ไม่ก่อภัยให้แก่ใคร

๓.๗ เป็นผู้ให้อภัยแก่สรรพสัตว์

๓.๘ ได้ชื่อว่าเป็นผู้ดำเนินตามปฏิบัติของนักปราชญ์

๓.๙ ได้ชื่อว่าเป็นผู้สร้างความเจริญ ความสงบสุขแก่ตนเองและส่วนรวม

๓.๑๐ เป็นผู้สร้างทางมนุษย สวรรค์ พรหม นิพพาน^{๒๕}

ประเภทของผลการนำจริยธรรมไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันซึ่งเป็นผลต่อเนื่องมาจากการปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักการของจริยธรรมดังกล่าวมา

๔. ประเภทของจริยธรรมตามแนวคิดของผู้รู้ สามารถแบ่งออกได้ตามลักษณะเชิงความรู้และความคิดเห็นต่าง ๆ ๔ ประเภท คือ

๔.๑ ประเภทของความรู้เชิงจริยธรรม ซึ่งเป็นการรู้ถึงหลักของการประพฤติว่าสิ่งใดถูกหรือผิด ควรไม่ควร อันเป็นสิ่งที่จะต้องรู้ให้ได้

^{๓๔}ดวงเดือน พันธมนาวินและเพ็ญแข ประจันปัจจุบัน, **จริยธรรมของเยาวชนไทย**, (รายงานการวิจัยฉบับที่๒๑ ของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๒๐), หน้า ๓-๔.

๔.๒ ประเภททัศนคติเชิงจริยธรรม เป็นความรู้สึกนึกคิดที่เกี่ยวกับจริยธรรมว่า หลักจริยธรรมข้อใดที่เข้ากับนิสัยใจคอของตนและมีความสอดคล้องในค่าของสังคม ขนบธรรมเนียม และสถานการณ์ในสังคมนั้น ๆ เป็นต้น

๔.๓ ประเภทเหตุผลเชิงจริยธรรม ซึ่งเป็นการใช้เหตุผลในการที่จะประพฤติปฏิบัติ ในหลักของจริยธรรมที่ตนชอบและเป็นแรงจูงใจเพื่อให้เกิดมีความต้องการในการประพฤติปฏิบัติตาม หลักของจริยธรรมนั้น ๆ เป็นต้น

๔.๔ ประเภทพฤติกรรมเชิงจริยธรรม เป็นการแสดงออกตามหลักของจริยธรรมที่ ทำให้สังคมมีความชื่นชอบหรือการละเว้นจากการกระทำในสิ่งที่ไม่ดี เป็นต้น

๒.๒.๑๐ ระดับขั้นของจริยธรรม

จริยธรรมมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บุคคลมีชีวิตที่ดี ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สามารถอยู่ร่วมกันเป็น สังคมได้เป็นอย่างดี มีความสุข และทำให้มีการดำเนินชีวิต การครองชีพอย่างประเสริฐ เพราะฉะนั้น จริยธรรมจึงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีของชาวโลก การจัดระดับขั้นจริยธรรม สามารถจัดได้ ดังนี้

๑. จริยธรรมขั้นพื้นฐานเป็นเบื้องต้นของธรรมจริยา หรืออภุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ และยังเป็นพื้นฐานของคุณธรรมขั้นสูง ๆ ขึ้นไปจริยธรรมในระดับนี้จะเป็นจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ได้แก่ เบญจศีล อันได้แก่ ศีล ๕ (Five precepts) และเบญจธรรม อันได้แก่ ธรรม ๕ ประการ ซึ่งเป็นข้อ ปฏิบัติฝ่ายศีลและธรรมที่สนับสนุนกันเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติควบคู่กัน ดังนี้^{๓๔}

(๑) เบญจศีล

๑) เว้นจากการฆ่าสัตว์ (ปาณาติปาตา เวรมณี)

ระดับจริยธรรมมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บุคคลมีชีวิตที่ดีมุ่งให้มนุษย์ปลูกเมตตาจิต ในสัตว์ทุกจำพวก หรือแม้ในมนุษย์ด้วยกัน เพราะเมตตาจิตนี้เป็นความดี มีทั่วไป ทั้งในมนุษย์และสัตว์ เดียวกันคำว่า “สัตว์” ในที่นี้หมายถึง สัตว์ที่มีชีวิตทุกชนิด ทั้งมนุษย์และสัตว์เดียวกัน ที่ว่ามีชีวิต นั้น นับตั้งแต่สัตว์นั้นมีปราณหรือลมหายใจ ตั้งแต่อยู่ในครรภ์หรือในไข่ จนกระทั่งสิ้นลมหายใจ คือ ตายสัตว์ทุกชนิดย่อมมีสิทธิ์โดยชอบในการมีชีวิตของตนไปจนตาย ผู้ใดทำให้เขาเสียชีวิตด้วยเจตนา ศีลของผู้นั้นก็ขาด เมื่อเพ่งเจตนาจิตเป็นใหญ่ ข้อนี้มีข้อห้าม ๓ อย่าง (เว้นการกระทำ) คือ การฆ่า การทำร้ายร่างกาย และการทรมาน ทั้งหมดนี้ล้วนมีเจตนาเป็นมุ่งหมายชีวิต

๒) เว้นจากการลักทรัพย์ (อทินนาทานา เวรมณี)

^{๓๔}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), ธรรมบุญชีวิต: พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๕), หน้า ๔๕.

ข้อนี้บัญญัติขึ้น เพื่อป้องกันการทำลายกรรมสิทธิ์ ในทรัพย์สินสมบัติของกันและกัน โดยหวังจะให้เลี้ยงชีพในทางที่ชอบ เว้นจากการเบียดเบียนกันและกัน การประพฤติดังเช่นนี้ ได้ชื่อว่าประพฤติดีธรรม เป็นบาปข้อนี้หมายถึง การเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของมิได้ให้ คือถือเอาด้วยอาการเป็นโจร สิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ กำหนดดังนี้

ก. สิ่งของที่มีเจ้าของ ทั้งที่เป็นวิญญานกทรัพย์ และอวิญญานกทรัพย์ อันเจ้าของไม่ได้ยกให้เป็นสิทธิ์ขาด

ข. สิ่งของที่ไม่ใช่ของใคร แต่มีผู้รักษาหวงแหน ได้แก่ สิ่งของที่เขากุทิศบูชาปูชนียวัตถุในศาสนานั้น ๆ

ค. สิ่งของที่เป็นของในหมู่อันไม่พึงแบ่งกัน ได้แก่ ของสงฆ์ และของมหาชนในสมณสถานนั้น ๆ เมื่อเพ่งถึงความประพฤติชอบธรรม ในทรัพย์สินสมบัติของผู้อื่นเป็นสำคัญ พึงทราบในสิกขาบทนี้ ท่านห้าม ๓ ประการ คือ ๑) โจรกรรม ประพฤติเป็นโจร ๒) ความเลี้ยงชีพอนุโลมโจรกรรม ๓) กิริยาเป็นฉายาโจรกรรม การกระทำในข้อนี้ พึงตัดสินด้วยเจตนา ถ้ามุ่งทำลายกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของผู้อื่น ศีลขาด ถ้าไม่เจตนา ศีลต่างพร้อย

๓) เว้นจากประพฤติดีในกาม (กาเมสุ มิจฉาจารา เวมณิ)

ข้อนี้บัญญัติขึ้น ด้วยหวังปลูกความสามัคคี สร้างความเป็นปึกแผ่น ป้องกันความแตกร้างในหมู่มนุษย์ และทำให้วางใจกันและกัน ชายกับหญิงแม้ไม่ได้เป็นญาติกัน ก็ยังมีความรักใคร่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ ด้วยอำนาจความปฏิพัทธ์ในทางกาม แปลว่า เว้นจากการประพฤติดีในกามทั้งหลาย คำว่า “กามทั้งหลาย” ในที่นี้ได้แก่ กิริยาที่รักใคร่กันทางประเวณี หมายถึง เมถุน คือ การส้องเสพระหว่างชายหญิงการผิดในกาม หมายถึง การเสพเมถุนกับคนที่ต้องห้ามดังจะกล่าวต่อไป ผู้ใดเสพเมถุนกับคนที่ต้องห้าม ผู้นั้นทำผิดประเวณี ศีลข้อนี้ขาด เมื่อเพ่งความประพฤติไม่ให้ผิดเป็นใหญ่สำหรับชายและหญิงกาเมสุมิจฉาจารา นี้ เป็นความประพฤติชั่วร้าย มีโทษทั้งทางโลก และทางธรรม ฝ่ายอาณาจักรมีกฎหมายลงโทษผู้ประพฤติล่วง ฝ่ายพุทธจักรก็จัดเป็นบาปแก่ผู้ทำเมื่อกล่าวโดยความเป็นกรรม จัดว่ามีโทษหนัก

๔) เว้นจากการพูดปด (มุสาวาทา เวมณิ)

ข้อนี้บัญญัติขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันการทำลายประโยชน์ของกันและกัน ด้วยการพูด คือ ตัดประโยชน์ทางวาจา และรักษาวาจาของตนให้เป็นที่เชื่อถือของคนอื่นการพูดเท็จ คือ การโกหก กล่าวคือ การแสดงออกด้วยเจตนาบิดเบือนความจริง ให้คนหลงเชื่อแสดงออกได้ ๒ ทาง คือ ทางวาจา ได้แก่ พูดโกหกชัด ๆ และทางกาย ทำเท็จทางกาย เช่น เขียนจดหมาย โกหก ทำรายงานเท็จ ทำหลักฐานปลอม หรือ มีใครถามข้อความที่ควรรับ ก็สั่งศิระะแสดงปฏิเสธเพื่อความสะดวกในการเรียน และการปฏิบัติบุคคลพุทธมูสา มีโทษทั้งทางโลกและทางธรรม ทางโลกปรับโทษ

ทางกฎหมายที่หักประโยชน์ของผู้อื่น ทางธรรมปรับโทษอย่างหนักถึงปาราชิก อย่างเบาปรับเสมอ ปาจิตตีย์ กล่าวโดยความเป็นกรรมมีโทษหนักเป็นชั้นกัน โดย วัตถุ เจตนา ประโยค

๕) เว้นจากการดื่มสุราและเมรัย (สุราเมรัยมชชปมาทฐานา เวมณี)

ข้อนี้บัญญัติขึ้น เพื่อให้คนรู้จักรักษาสติของตนให้บริบูรณ์ เพราะสุราเป็นของที่ทำให้ผู้ดื่มมีเมามา เมื่อมีเมามาแล้วย่อมทำให้เสียสติ เป็นที่ตั้งของความประมาท จะทำอะไรก็ผิดพลาด ทั้งเป็นเหตุทอนคุณความดีที่มีอยู่ในน้อยลงเมื่อเสพเข้าไปแล้วทำให้สติเลือนลอย ขาดการควบคุมตัวเอง ทำในสิ่งที่ไม่เคยทำ พุดในสิ่งที่ไม่เคยพุด เป็นเหตุให้ล่วง อีก ๔ ข้อข้างต้นได้ ศีลข้อ ๕ นี้ นับว่ามีความสำคัญที่สุดในเบญจศีล น้ำเมา มี ๒ ชนิด คือ สุรา เป็นน้ำเมาที่กลั่นแล้ว ภาษาไทยเรียกว่า เหล้า และเมรัย เป็นน้ำเมาที่ไม่ได้กลั่น เป็นของหมักดอง เช่น เหล้าดิบ น้ำตาลเมา กระแช่ ของมีน เมาเสพติดต่าง ๆ เช่น ผีน กัญชา ก็รวมเข้าในศีลข้อนี้ด้วยในปัจจุบันมีสิ่งเสพติดให้โทษร้ายแรงระบอบ อยู่ในหมู่ของประชาชนทั่วไปทั้งหมดนี้เป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานที่เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตนเองให้มีความสมบูรณ์ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วยจริยธรรม ถ้านำไปปฏิบัติก็จะเกิดจริยธรรมที่ดีต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

(๒) เบญจธรรม

- ๑) มีเมตตากรุณาต่อสัตว์ (เมตตา - กรุณา)
- ๒) เลี้ยงชีวิตในทางที่ถูกต้อง (สัมมาอาชีวะ)
- ๓) มีความสำรวมระวังในกาม (กามสังวร)
- ๔) พุดแต่คำสัตย์จริง (สัจจะ)
- ๕) มีสติรักษาดนไว้เสมอ (สติ - สัมปชัญญะ)

๒. จริยธรรมชั้นกลาง ในระดับนี้เป็นการพัฒนาจริยธรรมให้สูงขึ้นไป คือ กุศลกรรมบถ

๑๐ ประการ แบ่งประเภทออกเป็น ๓ ทาง คือ

(๑) ความดีทางกาย มี ๓ อย่าง คือ

- ๑) เว้นจากการฆ่าสัตว์
- ๒) เว้นจากการลักทรัพย์
- ๓) เว้นจากการประพฤติดนในกาม

(๒) ความดีทางวาจา มี ๔ อย่าง คือ

- ๑) เว้นจากการพุดปด
- ๒) เว้นจากการพุดคำหยาบ
- ๓) เว้นจากการพุดส่อเสียด
- ๔) เว้นจากการพุดเพื่อเจ้าอไร้สาระ

(๓) ความดีทางใจ มี ๓ อย่าง คือ

- ๑) ไม่โลภอยากได้ของเขา
- ๒) ไม่คิดปองร้ายผู้อื่น
- ๓) ไม่เห็นผิดจากทำนองคลองธรรม๒๘

จริยธรรมขั้นสูง คือ อริยอัฏฐังคิกมรรค ได้แก่ มรรคมืองค์ ๘ หรือเรียกอีกอย่างว่า อริยมรรค มีความหมายว่า ทางอันประเสริฐหรือทางนำผู้ปฏิบัติให้เป็นผู้ประเสริฐมี ๘ ข้อ คือ

(๑) สัมมาทิฏฐิ มีความเข้าใจถูกต้อง ดังนี้ คือ

- ๑) เห็นว่าทานที่ให้แล้วมีผล
- ๒) เห็นว่าของที่เรากุศลแล้วมีผล
- ๓) เห็นว่าของที่เรากุศลแล้วมีผล
- ๔) เห็นผลของกรรมดี กรรมชั่วมี
- ๕) เห็นว่าโลกนี้มี
- ๖) เห็นว่าโลกหน้ามี
- ๗) เห็นว่ามารดา มี
- ๘) เห็นว่าบิดามี
- ๙) เห็นว่าสัตว์ที่ผูกพันเองมี
- ๑๐) เห็นว่าสมณพราหมณ์ที่หมกมุ่นปฏิบัติดีมีอยู่

(๒) สัมมาสังกัปปะ มีความคิดถูกต้อง ดังนี้ คือ

- ๑) คิดออกจากกาม
- ๒) ไม่คิดพยาบาทปองร้ายใคร
- ๓) ไม่คิดเบียดเบียนใคร

(๓) สัมมาวาจา มีวาจาถูกต้อง ดังนี้ คือ

- ๑) พูดคำจริง
- ๒) ไม่พูดส่อเสียด
- ๓) พูดไพเราะอ่อนหวาน ไม่พูดคำหยาบ
- ๔) พูดอย่างมีสติใคร่ครวญ ไม่เหลวไหลเลื่อนลอย

(๔) สัมมากัมมันตะ มีการงานถูกต้อง ดังนี้ คือ

- ๑) ไม่ฆ่าสัตว์
- ๒) ไม่ลักทรัพย์
- ๓) ไม่ประพฤตินอกกามทั้งหลาย

(๕) สัมมาอาชีวะ มีอาชีพถูกต้อง ดังนี้ คือ

๑) ละอาชีพรที่ทุจริต

๒) ประกอบอาชีพที่สุจริต

(๖) สัมมาวายามะ มีความเพียรพยายามถูกต้อง ดังนี้ คือ

๑) เพียรระวังไม่ให้ความไม่ดีเกิดขึ้นตัวเอง

๒) เพียรพยายามละความชั่วที่เกิดขึ้นแล้วให้หมดไป

๓) เพียรสร้างกุศลความดีที่ยังไม่เกิดขึ้นให้เกิดมีขึ้น

๔) เพียรรักษาความดีที่มีอยู่แล้วให้คงอยู่และให้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไปตามลำดับ

(๗) สัมมาสติมีความระลึกทั่วทั้งพร้อมในสติปัฏฐาน ๔ ดังนี้

๑) การพิจารณาภายในกาย

๒) การพิจารณาเห็นเวทนาในเวทนา

๓) การพิจารณาเห็นจิตในจิต

๔) การพิจารณาเห็นธรรมในธรรม

(๘) สัมมาสมาธิ การที่จิตตั้งมั่นในอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ความที่จิตใจมั่นคงไม่
หวั่นไหว ไม่ฟุ้งซ่าน ท่านแสดงสมาธิไว้ ๓ ระดับ คือ^{๓๖}

๑) ขณิกสมาธิ สมาธิชั่วขณะ

๒) อุปจารสมาธิ สมาธิเฉียดฉานหรือใกล้ฉาน

๓) อัปปนาสมาธิ สมาธิแน่วแน่หรือสมาธิในฉาน

แต่สมาธิที่หมายถึงในมรรคมี ๘ องค์ นี้ คือ อัปปนาสมาธิ หรือสมาธิในฉาน ๔ ฉาน แปลว่า ความเพ่ง
หมายถึง ความที่จิตสงบนิ่งอยู่กับอารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่งปลอดจากนิเวรณทั้ง ๕ คือ

๑) กามฉันทะ ความพอใจในกามคุณ

๒) พยาบาท ความปองร้ายผู้อื่น

๓) ถีนมิทธะ ความง่วงเหงา ความเกียจคร้าน

๔) อุทธัจจกุกกุกจะ ความฟุ้งซ่านและรำคาญ

๕) วิจิกิจฉา ความลังเลสงสัย ตัดสินใจไม่ได้

เมื่อปลอดจากนิเวรณทั้ง ๕ แล้วเข้าสู่ฉาน ประกอบด้วยฉาน ดังนี้ คือ

๑) ปฐมฉาน (ฉานที่ ๑) มีองค์ ๕ คือ วิตก วิจารณ์ ปีติ สุข เอกัคคตา

๒) ทุตติยฉาน (ฉานที่ ๒) มีองค์ ๓ คือ ปีติ สุข เอกัคคตา

๓) ตติยฉาน (ฉานที่ ๓) มีองค์ ๒ คือ สุข เอกัคคตา

๔) จตุตถฉาน (ฉานที่ ๔) มีองค์ ๒ คือ อุเบกขา เอกัคคตา

^{๓๖}ดูรายละเอียดใน ที.มหา. (ไทย) ๑๐/๓๔๙/๒๙๙.

อริยมรรคมืองค์ ๘ นี้ เรียกว่า ทางสายกลาง คือ ข้อปฏิบัติที่อยู่ระหว่างกามสุขัลลิกานุโยค และอัสติกัลมถานุโยค เป็นทางสายเอกเพื่อความบริสุทธิ์เปรียบเหมือนเชือกที่มี ๘ เกลียว แต่รวมกันเข้าเป็นอันเดียว หมายถึง ผู้ปฏิบัติในอริยมรรคนี้ ต้องกระทำไปพร้อม ๆ กัน

จากการจัดลำดับจริยธรรมที่กล่าวมาข้างต้นนั้น สรุปรการจัดระดับจริยธรรมตามแนวมรรคมืองค์ ๘ ประการ ดังกล่าวแล้วนั้น สามารถแบ่งออกเป็น ๓ ระดับย่นย่อลงในไตรสิกขา คือ ระดับศีล ระดับสมาธิและระดับปัญญาหรือแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ได้ดังนี้

- ๑) ระดับต้น ได้แก่ เบญจศีล เบญจธรรม
- ๒) ระดับกลาง ได้แก่ กุศลกรรมบถ ๑๐ ประการ
- ๓) ระดับสูง ได้แก่ มรรคมืองค์ ๘ ประการ

กล่าวโดยสรุปจริยธรรม ได้แก่ มรรคมืองค์ ๘ เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา ย่อเข้าในไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญาเพราะเป็นข้อปฏิบัติที่สามารถนำไปสู่ประโยชน์และความสุขทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น

ตารางที่ ๒.๖ สรุปรประเภทและระดับชั้นของจริยธรรม

ลำดับที่	นักวิชาการ	ประเภทและระดับชั้นของจริยธรรม
๑	กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, (๒๕๔๑, หน้า ๓๘)	มุ่งศึกษาจริยธรรมที่เป็นข้อห้ามในการแสดงออกทางกาย วาจา ใจ และประเภทจริยธรรมที่เป็นข้อห้ามทางกาย ข้อห้ามทางวาจา และข้อห้ามทางจิต
๒	ดวงเดือนพันธุ์มณาวิน (๒๕๒๐, หน้า ๓-๔),	ระดัั้งชั้นของจริยธรรม ได้แก่ ระดับหลักการที่ส่งผลในทางปฏิบัติที่มีคุณค่าในทางบวกหรือคุณค่าของชีวิตสำหรับผู้นำไปปฏิบัติและทำให้สังคมสงบสุข ระดับจริยธรรมเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ คือ ความรู้ ความคิด การใช้เหตุผล และการกระทำที่แสดงออกของบุคคลหรือพฤติกรรม
๓	พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), (๒๕๔๕, หน้า ๔๕),	ระดับชั้นของจริยธรรม ได้แก่ ๑.พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม ใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ๒.จริยธรรมจึงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดีของชาวโลก ๓.เป็นหลักคำสอนที่มุ่งเน้นการประพฤติปฏิบัติที่สมควรถูกต้องเหมาะสม เป็นที่ยอมรับของสังคม หรือเป็นกฎที่เป็น

ลำดับที่	นักวิชาการ	ประเภทและระดับชั้นของจริยธรรม
		มาตรฐานที่ใช้เป็นเครื่องตัดพุดติกรรมของบุคคลในสังคมว่าเป็นอย่างไร ที่เรียกว่าถูกผิดและดีหรือชั่ว

๒.๒.๑๑ คุณลักษณะและองค์ประกอบของจริยธรรม

๑. คุณลักษณะของจริยธรรม

โครงสร้างคุณลักษณะของจริยธรรม คือ ความประพฤติที่ดีที่เป็นไปเพื่อละความชั่ว ความประพฤติที่ถูกต้อง ที่เป็นไปเพื่อ ละความผิด ดังนี้

ความรับผิดชอบหมายถึง ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน ด้วยความเพียร ความละเอียด รอบคอบ ยอมรับการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

๒. ความซื่อสัตย์ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมและตรงต่อความเป็นจริงประพฤติปฏิบัติอย่างตรงไปตรงมาทั้ง กาย วาจา ใจ ต่อตนเองและผู้อื่น รวมไปถึงสังคม ประเทศชาติความมีเหตุผล หมายถึง ความสามารถในการใช้ปัญญาในการประพฤติปฏิบัติ รู้จักไตร่ตรองพิสูจน์ให้ประจักษ์ ไม่หลงงมงาย มีความยับยั้งชั่งใจ โดยไม่ผูกพันกับอารมณ์และความยึดมั่นของตนที่มีอยู่เดิมซึ่งอาจผิดได้ ไม่เป็นคนหูเบาเชื่อง่าย รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ และรู้จักกาลเทศะ

๔. ความกตัญญูกตเวที หมายถึง กตัญญู หมายถึง ความรู้สำนึกในอุปการคุณหรือบุญคุณหรือสิ่งอื่นที่มีต่อเรา กตเวที หมายถึง การแสดงออกและการตอบแทนบุญคุณกตัญญูกตเวที หมายถึง ความรู้บุญคุณและตอบแทนคุณต่อคนอื่นและสิ่งอื่นที่มีบุญคุณ ได้แก่ บุพการี ครู อาจารย์ โรงเรียน ประเทศชาติ ศาสนา

๕. การรักษาระเบียบวินัย หมายถึง การควบคุมความประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องและเหมาะสมกับจรรยาบรรณ ขอบบังคับ ข้อตกลง กฎหมาย และศีลธรรม

๖. ความเสียสละ หมายถึง การละความเห็นแก่ตัว การแบ่งปันแก่คนที่ควรให้ด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังสติปัญญา รวมทั้งการรู้จักสละทิ้งอารมณ์ร้ายในตัวเองด้วย

๗. ความสามัคคี หมายถึง ความพร้อมเพรียงเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันร่วมมือกระทำกิจการได้สำเร็จลุล่วงด้วยดีโดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว ปรับตนเองเข้ากับผู้อื่นได้ดี รับผิดชอบปรึกษาคณะ

๘. การประหยัด หมายถึง การใช้สิ่งทั้งหลายอย่างพอเหมาะพอควรให้ได้ประโยชน์มากที่สุดรู้จักระมัดระวังไม่ให้มีส่วนเกินเหลือทิ้งรู้จักยับยั้งความต้องการให้อยู่ในกรอบและขอบเขตไม่ฟุ้งเฟ้อและฟุ่มเฟือย

๙. ความยุติธรรมหมายถึง การปฏิบัติด้วยความเที่ยงตรงสอดคล้องกับความจริงไม่มีความลำเอียง

๑๐. ความอดุสาหะหมายถึง ความพยายามอย่างเข้มแข็ง เพื่อให้เกิดความสำเร็จในการทำงาน ขยัน อดทน ไม่ท้อถอย กระทื่อรีอรั้น หนักแน่น ไม่หวั่นไหว และไม่ยอมแพ้

๑๑. ความเมตตากรุณา หมายถึง เมตตา คือ ความรักใคร่ปรารถนาจะให้ผู้อื่นเป็นสุข กรุณา คือความสงสาร คิดจะช่วยให้ผู้อื่นพ้นทุกข์

๒.๒.๑๒ องค์ประกอบของจริยธรรม

องค์ประกอบของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมนั้น ดวงเดือน พันธุนาวิน แบ่งออก ได้ ๔ ประการ คือ

๑. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ในสังคมของตนนั้นถือว่าการกระทำชนิดใดดี เหมาะสม สมควรกระทำ และชนิดใดเลวไม่เหมาะสม ควรดเว้น

๒. ทัศนคติจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่เกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ ว่าคนชอบหรือไม่ชอบเพียงใด ซึ่งส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้นแต่อาจมีบางคนแตกต่างกันออกไปจากค่านิยมของสังคมได้

๓. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลให้เหตุผลในการเลือกกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เหตุผลที่กล่าวถึงนี้จะแสดงให้เห็นถึงแรงจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล นอกจากนี้ยังพบว่าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประเภทต่างๆของบุคคลด้วย

๔. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรือดเว้นแสดงพฤติกรรมฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคม โครงการวิจัยการศึกษาจริยธรรมของกรมวิชาการ ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของจริยธรรมมีอยู่ ๓ ประการ คือ^๗ ๑) องค์ประกอบด้านความรู้ ได้แก่ การเข้าใจเหตุผลของการถูกต้องดีงามโดยกระบวนการคิด ๒) องค์ประกอบด้านความรู้สึก ได้แก่ ความพึงพอใจ ศรัทธาเลื่อมใสเกิดความนิยมยินดีที่จะได้รับจริยธรรมนั้นเป็นแนวปฏิบัติ ๓) องค์ประกอบด้านพฤติกรรมการแสดงออก ได้แก่ พฤติกรรมการกระทำที่บุคคลคิดตัดสินใจกระทำถูกหรือกระทำผิดในสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ กัน

และได้จำแนกองค์ประกอบของจริยธรรมแบ่งออกเป็น ๓ มิติ คือ ๑) ความรู้ (Knowledge) ๒) ความรู้สึก (Feeling) ๓) ความประพฤติ (Conduct) จำแนกองค์ประกอบของ

^๗กรมวิชาการ, รายงานวิจัยเรื่องโครงการทดลองรูปแบบที่มีประสิทธิภาพต่อการเรียนการสอนจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร: ขนประดิษฐ์การพิมพ์, ๒๕๒๗), หน้า ๗.

จริยธรรมไว้เป็นกระบวนการสัมพันธ์ซึ่งกันและกันขององค์ประกอบที่มีอิสระจากกัน ได้แก่^{๓๘} ๑) ความคิดทางจริยธรรม (Moral Thought) ๒) ความรู้สึกทางจริยธรรม (Moral Feeling) ๓) พฤติกรรมทางจริยธรรม (Moral Behavior)

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้นพอสรุปได้ว่าจริยธรรมเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ คือ ความรู้ ความคิด การใช้เหตุผล และการกระทำที่แสดงออกของบุคคลหรือพฤติกรรมนั่นเอง

๒.๒.๑๒ ค่านิยมทางจริยธรรม

จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติอันพึงปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองสงบสุขขึ้นในสังคมและสมาชิกของสังคมการที่จะปฏิบัติอย่างนั้นได้ผู้ปฏิบัติจะต้องรู้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด ดังนั้น การปฏิบัติตามหลักจริยธรรมจึงต้องประกอบกันขึ้นมาด้วยความรู้สึกทางจิตใจและการปฏิบัติทางกายที่สอดคล้องกับความรู้สึกทางจิตนับแต่อดีตกาลคนไทยยึดถือคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตหลักจริยธรรมของพระพุทธศาสนาจึงเป็นแบบแผนของความรู้สึกนึกคิดค่านิยมและความประพฤติในชีวิตประจำวันแท้จริงหากคนไทยได้ดำเนินชีวิตตามวิถีแห่งคำสั่งสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างเคร่งครัดแล้วปัญหาทางสังคมของประเทศจะเกิดขึ้นน้อยกว่านี้มากแต่ด้วยเหตุที่ค่านิยมอย่างอื่นกำลังมาแรงกว่าโดยเฉพาะอย่างยิ่งความหลงผิดในค่านิยมของต่างชาติทำให้ค่านิยมของคนไทยแปรเปลี่ยนไปในทางที่ไม่เหมาะสมอยู่มากค่านิยมทางด้านจิตใจอันเป็นลักษณะที่จะนำความสุขสงบทางจิตใจมาให้มันจำเป็นต้องหลีกเลี่ยงให้กับค่านิยมทางวัตถุจำต้องเปลี่ยนวัตถุอันเป็นบ่อเกิดแห่งความสุขเพื่อให้เกิดความสุขมากกว่าเดิมอยู่ตลอดเวลา ขอบเขตของจริยธรรมได้ให้ข้อตัดสินและบทสรุปกับศาสตร์ต่าง ๆ เสมอโดยเฉพาะเกี่ยวกับปัญหาเหล่านี้ คือ

๑. อะไรคือความดีอันสูงสุดหรืออุดมคติทางศีลธรรมจริยธรรม
๒. อะไรคือยอดแห่งความดี
๓. ในการทำความดีหลายๆอย่างอะไรคือความดีอันยิ่งใหญ่หรือมีคุณค่ากว่า

การตัดสินปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมหรือการแสดงออกของมนุษย์จัดว่าเป็นขอบเขตของจริยธรรมด้วยว่า สิ่งเหล่านี้จะเป็นประเด็นให้จริยธรรมเข้าไปแก้หรือตัดสินเสมอ

^{๓๘} ดวงเดือน พันธมนานิน, การสอนค่านิยมและจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์, ๒๕๒๔), หน้า ๒.

๒.๒.๑๓ วิธีปลูกฝังจริยธรรม

จริยธรรมในพุทธปรัชญาเถรวาท เป็นหลักคำสอนที่มุ่งเน้นการประพฤติปฏิบัติที่สมควร ถูกต้องเหมาะสม เป็นที่ยอมรับของสังคมหรือเป็นกฎที่เป็นมาตรฐานที่ใช้เป็นเครื่องตัดพฤติกรรมของ บุคคลในสังคมว่าเป็นอย่างไร ที่เรียกว่าถูกผิดและดีหรือชั่ว ฉะนั้น เห็นได้ว่าจริยธรรมในพระพุทธศาสนา มุ่งเน้น ความประพฤติปฏิบัติที่ประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้

๑) ว่าโดยที่มาจริยธรรมสัมพันธ์กับความจริงที่มีอยู่เหนือธรรมชาติ หรือกฎธรรมชาติ พื้นฐาน เป็นการนำความรู้เกี่ยวกับกระบวนการธรรมชาติที่เป็นไปอยู่เองตามธรรมดาแห่งเหตุปัจจัย มาใช้เป็นประโยชน์แก่มนุษย์ โดยจัดวางเป็นระบบวิธีประพฤติปฏิบัติ หรือแบบแผนการดำเนินชีวิต ที่ให้ผลสอดคล้องกับความจริงที่เป็นไปตามธรรมชาติ

๒) ว่าโดยลักษณะทั่วไป จริยธรรมนี้มองไปได้กว้างขวางครอบคลุมวงการใช้ธรรม ทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นความประพฤติศีลธรรม หรือการทำจิตใจให้มีความสุข วิธีสร้างสุขภาพจิตการฝึก จิตบำเพ็ญสมาธิภาวนาการเจริญวิปัสสนา ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว การอยู่ร่วมกันด้วยดีในสังคม รวมอยู่ในคำว่า จริยธรรม

๓) ว่าโดยเนื้อหาจริยธรรมที่เป็นเนื้อหากระบวนการดำเนินชีวิตที่ดั่งตามหรือระบบการปฏิบัติ ธรรมทั้งหมด ในพระพุทธศาสนา รวมไปถึงการฝึกอบรมจิต การปลูกฝังวางรากฐานคุณธรรมในจิตใจ และการสร้างญาณทัสสนะต่าง ๆ ที่เป็นเรื่องของปัญญาภาวนาในขั้นสูง พุทธรวมว่า เป็นเครื่องมือ ฝึกปรือคุณธรรมทั้งหลาย ทางวาจาและทางจิตใจหรือมองในแง่ไตรสิกขาว่า มีทั้งศีล สมาธิ และ ปัญญา

๔) ว่าโดยจุดหมายจริยธรรม ปฏิบัติเพื่อบรรลุจุดหมายทุกชั้นทุกระดับ เท่าที่ พระพุทธศาสนาแสดงไว้ จนถึงจุดหมายสูงสุดที่เรียกว่า พรหมจริยปริโยสานะ หรือความสิ้นโลภะ โทสะ โมหะ บรรลิวชิชา วิมุตติ วิสสุทธิ สันติ นิพพาน^{๓๙}

การจะปลูกฝังจริยธรรมควรเริ่มต้นที่จิตใจก่อน ด้วยว่า จิตใจเป็นผู้ครอบครองร่างกาย ถ้าใจเข้มแข็งบริสุทธิ์ ย่อมเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ร่างกายเข้มแข็ง การกระทำก็ย่อมบริสุทธิ์ไปตาม สภาวะของจิตใจ ดังพระพุทธพจน์ที่ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราย่อมไม่เล็งเห็นธรรมอื่นแม้อย่างหนึ่ง ที่ไม่อบรมแล้วย่อมเป็นไปเพื่อมิใช่ประโยชน์อย่างใหญ่”^{๔๐} การปลูกฝังจริยธรรมนั้น เน้นไปที่จิตหรือ มโนธรรมก่อน แล้วค่อยพัฒนาไปสู่กายกรรมหรือวจีกรรม แต่จริยธรรมก็มีข้อจำกัดอยู่บางประการ คือ จริยธรรมต้องมีการประพฤติปฏิบัติบ่อย ๆ หรือเป็นประจำจนกลายเป็นอุปนิสัย จึงจะเบาใจได้ ถือว่าการป้องกันหรือขัดเกลาความไม่ดีที่มีอยู่จำเป็นต้องใช้ประโยชน์จากจริยธรรม คือ ถ้าจะใช้

^{๓๙}พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **พุทธธรรม**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๕๙๑.

^{๔๐}ดูรายละเอียดใน อ.เอก. (ไทย) ๒๐/๒๔/๕.

ประโยชน์จากจริยธรรมก็ต้องกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ ให้เป็นอุปนิสัยของตนเองให้ได้ เช่น ถ้าอยากได้ประโยชน์จากศีล ๕ ซึ่งถือว่าเป็นจริยธรรมที่เป็นหลักการประพฤติปฏิบัติสำหรับสังคมต้องประพฤติปฏิบัติศีล ๕ นั้นให้กลายเป็นอุปนิสัยของตัวเองให้ได้ก่อน ฉะนั้นในพุทธปรัชญาจึงมีแนวทางหรือวิธีสำหรับปลูกฝังจริยธรรมไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลายจงฝึกอบรมกุศลเถิดกุศลเป็นสิ่งที่อาจฝึกอบรมได้หากกุศลเป็นสิ่งที่ไม่อาจฝึกอบรมได้เราไม่กล่าวอย่างนั้นแต่เพราะกุศลเป็นสิ่งที่อาจฝึกอบรมได้เราจึงกล่าวอย่างนั้นหากกุศลที่คนฝึกอบรมแล้วจะเป็นไปเพื่อมิใช่ประโยชน์เกื้อกูลเพื่อความทุกข์แล้วไซ้เราไม่กล่าวว่าจงฝึกอบรมกุศลเถิดแต่เพราะกุศลนี้คนฝึกอบรมแล้วยอมเป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขเราจึงกล่าวว่า จงฝึกอบรมกุศลทั้งหลาย”^{๔๑}

จากพระพุทธรพจน์นี้เห็นได้ว่า การกระทำหรือประพฤติจริยธรรมเป็นสิ่งที่มีความหมายมากมายนับทั้งประโยชน์ในปัจจุบันและประโยชน์ในอนาคต แต่ว่า อุปสรรคของประพฤติปฏิบัติจริยธรรมนั้นมีเช่นกันซึ่งก็คือความขี้เกียจหรือไม่อาจไม่ประพฤติปฏิบัติจริยธรรมต่อเนืองหมายความว่าทำแล้วก็หยุดหยุดแล้วก็ทำ สาเหตุนี้เองทำให้การปลูกฝังจริยธรรมไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรจะเป็นจากประเด็นนี้จึงได้มีแบบแผนการปลูกฝังจริยธรรมปรากฏอยู่ในพุทธปรัชญาอยู่ ๓ ชั้น คือ

๑. ชั้นปริยัติ หมายถึงการศึกษาเล่าเรียนเพื่อให้รู้ความจริงเกี่ยวกับเรื่องสำคัญ ๔ เรื่อง คือ

(๑) เรื่องของโลกและจักรวาล (ภพภูมิต่าง ๆ)

(๒) เรื่องของชีวิตว่าชีวิตคืออะไรเกิดขึ้นมาได้อย่างไรประกอบด้วยอะไรบ้างอยู่ได้อย่างไรต่างจากสัตว์อื่นอย่างไร เป็นต้น

(๓) เรื่องของเป้าสูงสุดของชีวิต

(๔) เรื่องทางปฏิบัติเพื่อไปสู่เป้าหมายสูงสุดนั้น

๒. ชั้นปฏิบัติ หมายถึงการตัดกาย วาจาและใจของตนตามหลักการได้เท่าที่ศึกษามาแล้วโดยพิสดาร ได้แก่ การสร้างมรรคมืองค์ ๘ ให้เกิดขึ้นในตนโดยย่อได้แก่ การตัดกายวาจาด้วยศีล ตัดจิตใจด้วยสมาธิและปัญญา

๓. ชั้นปฏิเวธ หมายถึง ความรู้ระดับสูงที่เกิดขึ้นจนเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางมีขึ้นในตัวผู้รู้^{๔๒}

แบบแผนหรือหลักสัจธรรม ๓ ประการข้างต้นนี้ถือได้ว่าเป็นหลักในการปลูกฝังจริยธรรมตามแนวพุทธปรัชญาโดยตรงทีเดียวเพราะครอบคลุมทั้งการศึกษา ปฏิบัติและผลของการปฏิบัติ

๒.๒.๑๔ เกณฑ์ตัดสินจริยธรรม

หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา เมื่อพิจารณาในแง่จริยธรรม ย่อมมีความเกี่ยวข้องกับการอธิบายเรื่องความดีสูงสุดของชีวิตมนุษย์ และเกณฑ์ตัดสินความประพฤติของมนุษย์ว่า ความ

^{๔๑}ดูรายละเอียดใน อภ.เอก. (ไทย) ๒๐/๒๖๕/๖๙.

^{๔๒}แสง จันทร์งาม, วิธีสอนของพระพุทธเจ้า, (กรุงเทพมหานคร: กมลการพิมพ์, ๒๕๒๖), หน้า ๑ - ๒.

ประพจน์ใดเป็น ความประพจน์ที่ดี ควรและไม่ควร รวมทั้งการพิจารณาคุณค่าทางศีลธรรม ซึ่งในเรื่องเหล่านี้ จำเป็นต้องเข้าใจในโครงสร้างหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา คำว่า ธรรม ซึ่งหมายถึง สภาวะปรากฏการณ์ มีอยู่ ๒ ประเภท ได้แก่ ธรรมในความหมายของข้อเท็จจริงที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ข้อเท็จจริงเหล่านี้ พระพุทธศาสนาเชื่อว่ามีอยู่แล้ว และมีอยู่ตลอดเวลาไป ไม่ว่าจะมนุษย์จะรับรู้ข้อเท็จจริงเหล่านี้หรือไม่ก็ตาม ความจริงในลักษณะนี้ จึงเป็นความจริงที่เรียกว่า สัจธรรม ส่วนธรรมอีกประเภทหนึ่ง ได้แก่ หลักธรรมที่พระพุทธเจ้านำมาสั่งสอนประชาชน ซึ่งเป็นหลักธรรมที่มนุษย์สามารถรับรู้และเข้าใจได้ด้วยประสบการณ์ซึ่งเรียกว่า ความจริงในระดับที่เป็นศีลธรรม ฉะนั้น ในการพิจารณาปัญหาความประพจน์ของมนุษย์ จึงสามารถพิจารณาได้จากหลักธรรมสองประเภทนี้

การพิจารณาปัญหาเรื่องความดีความชั่ว จะพบว่าความดีความชั่วในพระพุทธศาสนา เป็นเรื่องที่ตายตัวและเป็นสิ่งที่มีค่าในตัวเอง ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมของสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี เวลา สถานที่ หรือสิ่งอื่นใดได้ ความดีความชั่วเป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วในธรรมชาติ เป็นกฎเกณฑ์ในธรรมชาติที่ไม่ขึ้นกับการรับรู้ของมนุษย์มนุษย์ไม่ได้เป็นผู้ตัดสินว่าการกระทำใดเป็นความดีการกระทำใดเป็นความชั่ว เพราะว่าความดีความชั่วในกระทำของมนุษย์ เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดไว้แล้วโดยธรรมชาติ กล่าวคือ ความดีความชั่วเป็นเรื่องสัจธรรมในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เกี่ยวกับหลักศีลธรรม ซึ่งเป็นการวางแนวความประพจน์ของมนุษย์ให้สอดคล้องกับหลักสัจธรรม

สำหรับการตัดสินความประพจน์ใดว่าเป็นความดี เป็นสิ่งที่เรียกว่า จริยธรรมในพระพุทธศาสนา นั้นนับว่ามีเกณฑ์การตัดสินอยู่มาก แต่ว่าเมื่อพิจารณาจากพระพุทธภาษิตอยู่ตอนหนึ่งว่า “เจตนาหิ ภิกขเว กम्मิ วทามิ แปลว่า ภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวเจตนาว่าเป็นกรรม” ซึ่งสามารถวินิจฉัยได้ดังต่อไปนี้ คือ^{๔๓}

๑. พิจารณาตามมูลเหตุ คือ เป็นเจตนาที่เกิดจากกุศลคือ อโลภะอโทสะ โมหะ หรือเกิดจากอกุศลคือ โโลภะ โทสะ โมหะ

๒. พิจารณาตามสภาวะ คือ เป็นสภาพเกื้อกูลแก่ชีวิตจิตใจหรือไม่ ทำให้จิตสบายไร้โรค ปลอดภัยโปร่ง ผ่องใส สมบูรณ์หรือ ส่งเสริมหรือบั่นทอนคุณภาพและสมรรถภาพของจิต ช่วยให้กุศลธรรมสภาพที่เกื้อกูล ทั้งหลายเจริญงอกงามขึ้น ตลอดจนมีผลต่อบุคลิกภาพอย่างไร

๓. ใช้มโนธรรม ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีของตนเองพิจารณา การกระทำนั้นตนเอง ดี เตียนตนเองหรือไม่ เสียความเคารพตนหรือไม่

๔. พิจารณาความยอมรับของวิญญูชนหรือนักปราชญ์หรือบัณฑิตชน คือ เป็นสิ่งที่วิญญูชนยอมรับหรือไม่ ขึ้นชมสรรเสริญ หรือตำหนิติเตียน

๕. พิจารณาลักษณะและผลของการกระทำ

(๑) เป็นการเบียดเบียนตน เบียดเบียนผู้อื่น ทำตนเองหรือผู้อื่นให้เดือดร้อนหรือไม่

^{๔๓}วสิน อินทสระ, *พุทธจริยศาสตร์*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณาคาร, ๒๕๔๙), หน้า ๒๗.

(๒) เป็นไปเพื่อประโยชน์สุข หรือเป็นไปเพื่อโทษทุกข์ ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นส่วนหลักเกณฑ์สำหรับตัดสินจริยธรรม หรือความดีความชั่ว หรือกรรมดีกรรมชั่วตามแนวกรรมนิยามล้วน ๆ และกรรมนิยามที่สัมพันธ์กับสังคมนิยม ทั้งโดยสภาวะและโดยคุณค่า ซึ่งเป็นคุณค่าโดยสภาวะบ้าง คุณค่าตามที่กำหนดให้บ้างได้อีกสำนวนหนึ่ง แต่จัดจำแนกข้อต่างกัน มีใจความคาบเกี่ยวกัน ดังนี้

ก. ว่าโดยคุณโทษต่อชีวิต หรือต่อจิตใจและบุคลิกภาพ คือ เป็นสภาวะที่เกื้อกูลแก่ชีวิตจิตใจหรือไม่ เกื้อกูลหรือแก่ชีวิตจิตใจหรือไม่ เกื้อกูลหรือไม่ต่อคุณภาพชีวิต ส่งเสริมหรือบั่นคุณภาพรอนคุณภาพหรือสมรรถภาพของจิต ทำให้กุศลธรรมหรืออกุศลธรรมทั้งหลายอื่นลดถอยหรือเจริญงอกงาม ช่วยสร้างเสริมบุคลิกภาพที่ดีงามหรือไม่

ข. ว่าโดยคุณโทษต่อสังคม คือ ระเบิดเบียนตนหรือไม่ ทำตนให้เดือดร้อนหรือไม่ เป็นไปเพื่อทำลายหรืออำนวยความสะดวกที่แท้จริงแก่ตน

ค. ว่าโดยคุณโทษต่อสังคม คือ เป็นการเบียดเบียนผู้อื่นหรือไม่ ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนหรือไม่ เป็นไปเพื่อทำลายหรืออำนวยความสะดวกที่แท้จริงแก่ผู้อื่นและส่วนรวม

ง. ว่าโดยมโนธรรม หรือ โดยสำนึกอันมีตามธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ คือ พิจารณาเห็นด้วยความรู้สึกลึกซึ้งของชีวิตของตนเองว่า การกระทำนั้นเมื่อทำแล้ว ตนเองดีเตียนหรือกล่าวโทษตนเองได้หรือไม่

จ. ว่าโดยมาตรฐานทางสังคม คือ ตามบัญญัติทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และสถาบันต่าง ๆ ทางสังคม เช่น กฎหมาย เป็นต้น ซึ่งขึ้นต่อการใคร่ครวญ ตรวจสอบ กลั่นกรองของวิญญูชนทั้งหลาย ตามกาลสมัย ที่จะให้ถือกันไปโดยมงายหรือผิดพลาดคลาดเคลื่อน ตลอดจนการใคร่ครวญแล้วยอมรับหรือไม่ของวิญญูเหล่านั้น ในแต่ละกรณี

๒.๒.๑๕ จุดหมายของจริยธรรม

คุณค่าของจริยธรรม คือ ความดีโดยที่ความดีดังกล่าวนั้นแบ่งออกได้ ๓ ประเภท คือ

๑. ความดีที่เป็นเนื้อแท้ หรือความดีในตัวเอง ความดีประเภทนี้จะมีคุณค่าในตัวเองไม่ต้องอาศัยสิ่งอื่นมาตีความให้ เช่น ความดี ความจริง ความงาม

๒. ความดีที่เป็นเครื่องอำนวยความสะดวก หรือส่งเสริมความดีให้สูงขึ้นไปอีก เช่น ความมีสุขภาพดี ความมั่งมีในทรัพย์สิน การมีความรู้ความสามารถ

๓. ความดีทั้ง ที่เป็นเนื้อแท้ในตัวเองและความดีที่เป็นเครื่องเอื้ออำนวยความสะดวกให้สูงขึ้นไปอีก เช่น ความเมตตา ความรัก ความสามัคคี ความอดทน ความขยันมั่นเพียร การสร้างสรรค์ประโยชน์ร่วมกัน ความเป็นพี่เป็นน้องร่วมกัน (ภราดรภาพ) การประหยัดอดออม

ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์และขอบเขต รวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่าง ๆ ลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งใน

สองประเภทคือ เป็นพฤติกรรมที่สังคมชมชอบให้การสนับสนุน ผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจ การกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วนอีกประเภทหนึ่ง คือ ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มืออยู่ สมาชิกในสังคมเป็นการกระทำที่สังคมลงโทษ พยายามกำจัด และผู้กระทำพฤติกรรมนั้น ส่วนมาก รู้สึกว่าเป็นสิ่งไม่ถูกต้องและเหมาะสม ฉะนั้นจริยธรรมจึงถือว่าเป็นศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อระบบสังคม และพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคล คือ จริยธรรมมีจุดหมายเพื่อให้รู้จักลักษณะแห่งความดีอันสูงสุด อันจะเป็นหลักในการ ดำเนินชีวิตที่ถูกต้องเหมาะสม และจริยธรรมก็มีจุดหมายเพื่อจะแก้ปัญหิต่าง ๆ เช่น ปัญหาด้านการเมือง เศรษฐกิจ และการศึกษา รวมความว่า จุดหมายของจริยธรรมมีเป้าหมาย เพื่อการพัฒนา ๒ ประเด็น^{๔๔} คือ

๑. มีจุดหมายเพื่อพัฒนาบุคคล (จริยธรรมบุคคล) คือ จริยธรรมส่วนนี้มีการทำตนเองให้บริสุทธิ์เป็นหลัก โดยเน้นไปที่ความประพฤติส่วนบุคคล ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าเป็นความประพฤติที่มีผลต่อสังคม ด้วยว่า บุคคลนั้นก็สมาชิกคนหนึ่งของสังคมด้วย

๒. มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาสังคม (จริยธรรมสังคม) คือ จริยธรรมส่วนนี้เป็นการกระทำหน้าที่ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ในการกระทำนั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานเพื่อความสงบสุขของสังคมเป็นหลัก และในพุทธปรัชญาเถรวาทได้แสดงการปฏิบัติ เพื่อเป็นทางนำไปสู่ความดีอันเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของชีวิตไว้ ๓ เรียกว่า ไตรสิกขา คือ

(๑) ศีล คือ ความปกติกาย วาจา และเป็นคุณธรรมขั้นพื้นฐานในการปฏิบัติไตรสิกขา คือ เป็นเบื้องต้นแห่งพระพุทธศาสนา คือเป็นเครื่องมือละกิเลส ศีลยอมชำระปัญญาให้บริสุทธิ์ หรือเป็นที่ตั้งและบ่อเกิดแห่งความดี และศีลนำไปสู่นิพพาน

(๒) สมาธิ คือ ความตั้งมั่นของจิต หรือภาวะที่จิตแน่วแน่ต่อสิ่งที่กำหนด คำจำกัดความของสมาธิที่พบเสมอคือ จิตตัสเสกัคคตา หรือเรียกสั้น ๆ ว่า เอกัคคตา แปลว่า ภาวะที่จิตมีอารมณ์เป็นหนึ่งคือ การที่จิตกำหนดแน่วแน่วอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่ฟุ้งซ่านหรือส่ายไป ส่วนคัมภีร์รุ่นอรรถกถาระบุความหมายจำกัดลงไปอีกว่า สมาธิ คือภาวะมีอารมณ์หนึ่งเดียวของกุศลจิตและไขความออกไปว่าหมายถึง การดำรงจิตและเจตสิกไว้ในอารมณ์หนึ่งเดียว และด้วยดี^{๔๕}

(๓) ปัญญา คือ ความรู้ทั่วไป ความรอบรู้ ความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจน สามารถแยกแยะเหตุผลชั่วดี คุณโทษได้ เป็นความรู้ที่จัดแจง จัดสรร จัดการสิ่งต่าง ๆ ได้

ไตรสิกขาหรือวิธีการที่จะทำให้เข้าสู่จุดหมายของชีวิตในพระพุทธศาสนาถือเป็นหลักการที่สำคัญมากคือ ไตรสิกขานี้ จัดว่าเป็นเครื่องมือในการควบคุมความประพฤติทั้งในด้านการกระทำ วาจา

^{๔๔} เตือน คำดี, **พุทธปรัชญา**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๔), หน้า ๑๕๔.

^{๔๕} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๘ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๘๒๔.

ที่ใช้เจรจา หรือแม้กระทั่งความคิด ซึ่งอาการเหล่านี้ถ้าไม่ได้อยู่ในกรอบ ซึ่งเป็นไปเพื่อจริยธรรมหรือคุณงามความดีแล้ว ถือได้ว่าอาการเหล่านี้ไม่เป็นไปตามที่พระพุทธศาสนาตั้งจุดมุ่งหมายไว้

๒.๒.๑๖ บทบาทหน้าที่ของจริยธรรม

บทบาทของจริยธรรม หมายถึง การแสดงออกทางกาย วาจา เป็นจริยธรรมที่เป็นการประพฤติปฏิบัติออกมาตามหลักธรรมคำสอน เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของมวลมนุษยชาติตามกฎของธรรมชาติ คือ ความดีงามในสิ่งที่ถูกต้องหรือทั้งถูกและดี^{๔๖} ซึ่งเป็นหลักความประพฤติที่แสดงออกทั้งทางกายและวาจา ในการดำรงชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผนตามวัฒนธรรมของบุคคลที่มีจริยธรรมประจำใจ

หน้าที่ของจริยธรรม หมายถึง มนุษย์ทุกคนมีหน้าที่ด้วยกันทุกคน นับตั้งแต่เกิดเป็นมนุษย์มาจะต้องมีหน้าที่ในการหาใจเพื่อให้ชีวิตดำเนินต่อไป ซึ่งเป็นหน้าที่เบื้องต้นที่สำคัญ คือ หน้าที่แบบต่อเนื่อง หน้าที่ตามอุดมการณ์ และหน้าที่พาชีวิตมุ่งสู่ความดีอันสูงสุด ดังนี้

๑. หน้าที่แบบต่อเนื่อง หมายถึง มนุษย์ทุกคนที่เกิดขึ้นมรบนโลกใบนี้ ทุกคนมีหน้าที่ด้วยกันหมดทุกคน ซึ่งเป็นหน้าที่แบบต่อเนื่องทุกคนมีหน้าที่เกี่ยวพันถึงกันหมดทุกคน เช่น พ่อ แม่ จะต้องรับดูแลลูกให้เป็นคนดีของสังคม และสังคมก็มีความสุข ครอบครัวก็มีความสุขตามไปด้วย ดังนั้น มนุษย์ทุกคนจะต้องมีหน้าที่เกี่ยวข้องกันหมดทุกคนแบบต่อเนื่อง

๒. หน้าที่ตามอุดมการณ์ หมายถึง การทำตามอุดมการณ์อันสูงสุดของชีวิตมนุษย์ มีความตั้งมั่นอยู่ในความคิดของตนเองที่ตั้งไว้ ซึ่งเป็นการตั้งความหวังไว้ในชีวิต เช่น ทหารมีอุดมการณ์อันสูงสุดว่าการเสียสละเพื่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ถือว่าเป็นเกียรติอันสูงสุดของทหาร และมนุษย์ในโลกนี้ทุกคน จะต้องมียุทธศาสตร์ทุกคน เพราะเป็นสิ่งที่หวังไว้ในชีวิต แม้แต่คนขี้เกียจ ก็มีอุดมการณ์ของคนขี้เกียจ อุดมการณ์อันสูงสุดของคนขี้เกียจ คือ การไม่อยากจะทำอะไรเลยในชีวิตนี้เป็นต้น

๓. หน้าที่ในการนำพาชีวิตมุ่งสู่ความดีอันสูงสุด หมายถึง บุคคลผู้มีความประเสริฐสูงสุด คือ บิฑามารดา ผู้กระทำความดีกับบุตรธิดาแล้ว ไม่หวังสิ่งตอบแทน เมื่อเปรียบเทียบกับสังคมภายนอกครอบครัวแล้วนั้นหมายถึง การเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม โดยไม่หวังในชื่อเสียง ลาภ ยศและสรรเสริญ เป็นเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวมด้วยความบริสุทธิ์ใจ ทางพระพุทธศาสนาจะเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติจนถึงขั้นเป็นพระอรหันต์ผู้ไม่มีกิเลสหลงเหลืออยู่ เรียกว่า หน้าที่ในการนำพาชีวิตมุ่งสู่ความดีอันสูงสุดของมนุษย์นั้น เป็นการทำความดีลงไปแล้วไม่หวังสิ่งตอบแทน

^{๔๖}ไสว มาลาทอง, การศึกษาจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๒), หน้า ๕.

แทน หรือกระทำความดีลงไปแล้ว แต่ก็ได้รับสิ่งตอบแทนมาโดยไม่ได้เรียกสิ่งตอบแทนนั้นอย่างนี้ เรียกว่าเป็นเพียงผลพลอยได้เท่านั้น^{๔๗}

กล่าวโดยสรุปจริยธรรม ไปที่หลักปฏิบัติตามที่ได้กำหนดไว้ในข้อบัญญัติทางศาสนาเป็นสำคัญแต่สำหรับองค์กรแล้ว จะต้องมึนัยความหมายครอบคลุมไปถึงสิทธิและหน้าที่ ตลอดจน กฎ กติกา และมรรยาทสังคม ทุกด้าน ที่ถือปฏิบัติอยู่ในองค์กรและสังคมที่เกี่ยวข้องกับองค์กรด้วย ในแง่ชีววิทยา มนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิต เป็นสัตว์ชนิดหนึ่ง เป็นเวไนยสัตว์ คือสัตว์ที่มีวินัยสามารถฝึกได้ (สัตว์อื่นก็ฝึกได้ แต่ฝึกได้จำกัด) แต่มนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ เพราะมนุษย์มีจิตใจสูง เนื่องจากมนุษย์มีสติปัญญา รู้จักพิจารณาความจริง ความถูกต้องดีงาม สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีอิสระ ไม่อยู่ในบังคับของสิ่งใด (แม้แต่ธรรมชาติ) คุณสมบัติที่ทำให้มนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ คือ (๑) มนุษย์มีสัจจะ (๒) มนุษย์มีความชื่นชอบในความงาม ที่เรียกกันว่าสุนทรียภาพ (๓) มนุษย์มีคุณธรรม

ตารางที่ ๒.๗ สรุปคุณลักษณะแลงค์ประกอบของจริยธรรม

ลำดับที่	นักวิชาการ	คุณลักษณะแลงค์ประกอบของจริยธรรม
๑	กรมวิชาการ, (๒๕๒๗, หน้า ๗),	องค์ประกอบทางจริยธรรมแบ่งออกเป็น ๓ มิติ คือ ๑) ความรู้(Knowledge) ๒) ความรู้สึก (Feeling) ๓) ความประพฤติ (Conduct)
๒	ดวงเดือน พันธุนาวิน, (๒๕๒๔, หน้า ๒)	องค์ประกอบทางจริยแบ่งเป็น ๑) ความคิดทางจริยธรรม (Moral Thought) ๒) ความรู้สึกทางจริยธรรม (Moral Feeling) ๓) พฤติกรรมทางจริยธรรม (Moral Behavior)
๓	พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), (๒๕๔๑, หน้า ๕๙๑)	องค์ประกอบทางจริยว่าด้วย ๑) ว่าโดยที่มาจริยธรรมสัมพันธ์กับความจริง ๒) ว่าโดยลักษณะทั่วไป ๓) ว่าโดยเนื้อหาจริยธรรมเป็นระบบการดำเนินชีวิตที่ดีงาม ๔) ว่าโดยจุดหมายจริยธรรม

^{๔๗}ชัยวัฒน์ อัตพัฒน, จริยศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๐), หน้า ๓.

ตารางที่ ๒.๗ สรุปคุณลักษณะแลองค์ประกอบของจริยธรรม (ต่อ)

ลำดับที่	นักวิชาการ	คุณลักษณะแลองค์ประกอบของจริยธรรม
๔	แสง จันทร์งาม, (๒๕๒๖, หน้า ๑ - ๒)	องค์ประกอบทางจริยธรรม ๓ ชั้นได้แก่ ๑. ชั้นปรียัติ หมายถึงการศึกษาเล่าเรียน ๒. ชั้นปฏิบัติ หมายถึงการตัดกาย วาจาและใจ ๓. ชั้นปฏิเวธ หมายถึง ความรู้ระดับสูงที่เกิดขึ้นจนเกิดการเปลี่ยนแปลง
๕	วสิน อินทสระ, (๒๕๔๙, หน้า ๒๗)	องค์ประกอบทางจริยธรรมต้องพิจารณาจาก ๑) พิจารณาตามมูลเหตุ ๒) พิจารณาตามสภาวะ ๓) ใช้มโนธรรม ๔) พิจารณาความยอมรับ ๕) พิจารณาลักษณะและผลของการกระทำ
๖	เดือน คำดี, (๒๕๓๔, หน้า ๑๕๔)	องค์ประกอบทางจริยธรรมต้องไปที่ ๑. มีจุดหมายเพื่อพัฒนาบุคคล (จริยธรรมบุคคล) ๒. มีจุดหมายเพื่อพัฒนาสังคม (จริยธรรมสังคม)
๗	ไสว มาลาทอง, (๒๕๔๒, หน้า ๕)	องค์ประกอบทางจริยธรรมตามหน้าที่ ได้แก่ ๑. หน้าที่แบบต่อเนื่อง ๒. หน้าที่ตามอุดมการณ์ ๓. หน้าที่ในการนำพาชีวิตมุ่งสู่ความดีอันสูงสุด

๒.๒.๑๗ ความสำคัญและประโยชน์ของจริยธรรม

๑. ความสำคัญของจริยธรรม

จริยธรรม เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับชีวิตมนุษย์ เพราะเรื่องเกี่ยวกับการแสดงออกของพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งอาจจะกระทำไปในทางที่ถูกต้องดีงาม หรือไม่ถูกต้องเลวทรามก็เป็นได้ พฤติกรรมที่มีจริยธรรมเป็นลักษณะของการกระทำที่เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น เพราะเป็นการกระทำที่ไม่ขัดต่อสภาพความเป็นอยู่ ความต้องการและความรู้สึกนึกคิดของคนโดยทั่วไป ส่วนการกระทำที่ไม่ดีไม่ถูกต้อง ย่อมก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น เนื่องจากเป็นสิ่งที่สังคมไม่ต้องการ ไม่ยอมรับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแต่ละสังคมประกอบด้วยบุคคลหลายกลุ่ม แต่ละกลุ่มย่อมมีกิจกรรมในอาชีพของตนเองเป็นลักษณะเด่นเฉพาะ การประกอบกิจกรรมในงาน

อาชีพต้องถูกกฎหมายและหลังจริยธรรม หากเป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการคนอื่น หรืออาชีพที่ต้องเกี่ยวข้องกับคนส่วนมาก หรือ งานอาชีพที่ใช้วิชาชีพนิยมสูง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการควบคุมงานอาชีพนั่นทั้งนี้ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของสังคม เป็นต้น ซึ่งจรรยาบรรณเหล่านี้เป็นเรื่องของคุณธรรมและจริยธรรมนั่นเอง

จริยธรรม ชื่อว่าเป็นเครื่องมือในการควบคุมความประพฤติของมนุษย์ ให้แสดงออกในทางที่ดีมีคุณธรรม สร้างความสามัคคี มีมิตรภาพ สร้างสันติสุข ไม่ก่อความทุกข์และทารุณกรรม จริยธรรมมีความสำคัญ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

- ๑) จริยธรรมเป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งของมนุษย์
- ๒) จริยธรรมเป็นเครื่องมือควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ ให้เป็นไปในทางสันติสุขอย่างแท้จริง
- ๓) จริยธรรมเป็นเครื่องมือที่ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์อย่างแท้จริง
- ๔) จริยธรรมเป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองหรือทำให้สังคมมนุษย์พัฒนาในระบบที่ถูกต้องสมดุลกันด้วยดี

๕) จริยธรรมเป็นอุปนิสัย อหิสาภัยและนิสสัยของมนุษย์ความประพฤติยอมเป็นกระจกส่องให้เป็นอุปนิสัยของคน ความประพฤติยอมส่งอุปนิสัยรูเล็ก ๆ ที่ช่องฝาหรือช่องประตู ทำให้เรามองเห็นพฤติกรรมของคนในห้องได้ทั้งหมดได้ ฉะนั้น ความประพฤติหรือการกระทำของคนเพียงเล็กน้อยก็อาจทำให้ผู้อื่นมองเห็นอุปนิสัยของเขาได้ ฉะนั้น จริยธรรมได้ช่วยตีค่าของมนุษย์ โดยมองทางนิสัยใจคอ ทางอุปนิสัยและทางความประพฤติที่แน่นอน ที่บุคคลนั้นสมควรใจทำ^{๔๘}

คำสอนในทางพระพุทธศาสนา เน้นความสำคัญของจริยธรรมหรือคุณสมบัตินั้น ๆ ที่มนุษย์พึงจะมี เพราะคุณสมบัตินั้น ๆ นั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะเกื้อกูลให้บรรลุถึงสูงสุด จริยธรรมหรือคุณวิเศษนั้น มิได้เป็นสมบัติที่ติดตัวเราอย่างสมบูรณ์ตั้งแต่เกิด แต่เกิดขึ้นจากการฝึกฝนอบรมเป็นสำคัญด้วยเหตุนี้ พระพุทธศาสนาจึงเน้นเรื่องการฝึกจิตในการพัฒนาคุณภาพชีวิต พระพุทธศาสนา ไม่ได้มุ่งแต่การพัฒนาทางร่างกายเท่านั้น แต่มุ่งให้พัฒนาควบคู่กันไปทั้งกายและจิต โดยถือหลักว่า ทางกายจะต้องรู้จักแสวงหาปัจจัยทั้งสี่มาหล่อเลี้ยง ให้ได้รับความสะดวกตามสมควรแก่ฐานะความเป็นอยู่ของตน ส่วนทางจิตให้ฝึกฝนด้วยการรู้จักหยุดในที่ควรหยุด วางในที่ควรวาง สงบได้พอสมควรด้วยหลักจริยธรรมต่าง ๆ มีการเจริญสติ เป็นต้น การฝึกจิตเป็นเรื่องที่สำคัญ การฝึกจิตเป็นเรื่องที่สำคัญ การฝึกจิตนั้น หมายถึง การเปลี่ยนสภาพของจิตที่มักจำตอกอยู่ภายใต้อำนาจของกิเลสตัณหา หรือความต้องการที่มักไหลไปตามอำนาจของสัญชาตญาณ เมื่อไม่มีการควบคุม ซึ่งมักจะไหลไปตามอำนาจฝ่ายต่ำ และมักจะทำสิ่งที่ไม่ถูกต้องบ่อย ๆ จนกลายเป็นความเคยชินในการคิดสิ่งที่ไม่ดี การแสดงออกในทางวาจาที่ไม่สุภาพ การกระทำทางกายที่โหดร้ายทารุณและจิตถูกอกุศลมูลเป็นสิ่งกระตุ้น จิตที่เศร้าหมองไปแล้วจะกลับมามีสภาพดังเดิมได้อีก ต้องอาศัยการฝึกพัฒนาจิตด้วยการทำจิตให้ว่างจาก

^{๔๘} วลิน อินทสระ, *พุทธจริยศาสตร์*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณาคาร ๒๕๔๙), หน้า ๒๗.

ความอยากได้ในสิ่งที่ไม่ใช่ของตนความเคียดแค้นชิงชัง ตลอดจนความหลงมกมายในสิ่งที่ไร้สาระ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือการทำจิตให้ตั้งมั่นอยู่ในกุศลออกไปได้ กุศลก็กลับมาแทนที่ดูจความสว่างปรากฏขึ้น ณ จุดใดความมืดอันตรธานไป ความสว่างก็มาแทนที่ สิ่งที่พระพุทธศาสนาถือเป็นมาตรฐานสำคัญสำหรับพิจารณาตัดสินการกระทำว่าดีหรือชั่ว จะพิจารณาความจริงลงไปทีสภาวะของจิต ถ้าสภาวะของจิตมีกุศลเป็นพื้นฐาน การกระทำก็จะเป็นไปในทางที่ดี แต่ถ้าสภาวะของจิตมีอกุศลเป็นพื้นฐาน การกระทำก็จะเป็นไปในทางที่ชั่ว สิ่งทำงานประสานสัมพันธ์จนแยกจากกันไม่ได้ ทำงานควบคู่กันไปกับจิตคือเจตนาจิตถ้าไม่มีเจตนาเป็นตัวนำให้เกิดการปรับปรุงแต่งคตินึก ก็ไม่สามารถดำเนินไปได้ เจตนาจึงเป็นตัวนำขับเคลื่อนให้จิตดำเนินไปเป็นสำคัญ จึงกล่าวได้ว่า เจตนามีความเกี่ยวข้องกับสภาวะของจิตของผู้กระทำจนแยกออกจากกันไม่ได้ ดังนั้น ผู้ที่มีจิตตั้งตามความหมายของพระพุทธศาสนา คือผู้มีกุศลเป็นฐานของจิต การกระทำ คำที่พูด ตลอดจนความคิดของผู้นั้น จะมีเจตนาดีเป็นฐานรองรับอยู่เสมอ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ความประพฤติที่เป็นไปตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะคำสอนในเรื่องกุศลกรรมบถ ๑๐ หลักแห่งการปฏิบัติหรือธรรมจรรยา มีความสัมพันธ์กับหลักการปฏิบัติเพื่อให้เข้าถึงความจริง ซึ่งพระพุทธองค์ตรัสสอนไว้ปรากฏหลักฐานในพระไตรปิฎก

จึงกล่าวได้ว่า “จริยธรรมในพระพุทธศาสนา ไม่ใช่เรื่องของความสัมพันธ์ที่แต่ละคนมีในตัวเองเท่านั้น เช่น ในเรื่องของการฝึกจิต เป็นต้น แต่เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับผู้อื่น ด้วยจริยธรรมเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน หรือระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นไปในทำนองต่างฝ่ายต่างถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน ไม่มีการเอาัดเอาเปรียบกัน แต่ต่างฝ่ายต่างคอยเกื้อกูลที่ก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ทุกฝ่ายตามสภาพความเป็นอยู่ของตน” ฉะนั้น คำสอนที่สำคัญในพระพุทธศาสนาจึงเน้นไปที่เรื่องจริยธรรม ซึ่งเป็นหลักแห่งความประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องและเป็นการปฏิบัติที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม จริยธรรมในพระพุทธปรัชญาเถรวาทแบ่ง ๓ ชั้น คือ มีความรักสงสาร ปราบปราม และไม่เบียดเบียนต่อสัตว์อื่น จัดเป็นจริยธรรมขั้นพื้นฐาน การทำความดีทางกาย วาจา และใจหรือการฝึกฝนกาย วาจา และใจ ให้อยู่ในทางที่เป็นกุศล จัดเป็นจริยธรรมขั้นสูง และการดำเนินชีวิตในทางสายกลางคือไม่ปฏิบัติเคร่งครัดจนเกินไป หรือไม่ปฏิบัติย่อหย่อนเกินไป ให้มีการปฏิบัติอยู่ในมรรคมืองค์ ๘ อันเป็นการปฏิบัติสายกลาง เพื่อบรรลุมรรคผลและนิพาน จัดเป็นจริยธรรมขั้นสูงสุด จากข้อความที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า จริยธรรมหรือการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องนั้น มีความจำเป็นอย่างมาก เพราะการปฏิบัติที่ดีย่อมเป็นการส่งเสริมตนเองและสังคมด้วย ดังนั้น การเห็นความสำคัญของจริยธรรมทั้ง ๓ ชั้น จึงถือว่าเป็นการดำเนินไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม

๒. ประโยชน์ของจริยธรรม

จริยธรรม คือ หลักแห่งการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องและเหมาะสม โดยเน้นไปที่การ

ปฏิบัติที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม จริยธรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทจัดเป็น ๓ ชั้น คือชั้นมูล ชั้นสูง และชั้นสูงสุดสุด ทั้ง ๓ ชั้นนั้น ถ้าประพฤติปฏิบัติด้วยความสุจริตใจ ด้วยเจตนาจริงและเพราะความใคร่ธรรม ใฝ่ธรรมแล้ว ย่อมเกิดประโยชน์ ๖ ประการ^{๔๔} คือ

๑) สามารถปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องเรามักได้ยินเสนอว่า ปัญญาชนคือผู้มีปัญญามากหรือเจ้าปัญญาสามารถปกครองหรือสั่งสอนผู้อื่นได้ดีเป็นคงแก่เรียน ทางพระพุทธศาสนาถือว่าปัญญาชน มีปัญญาจริงตามความหมาย แต่ในทางพระพุทธศาสนาแบ่งปัญญาออกเป็น ๒ ระดับ คือ ระดับโลกียปัญญา หมายถึง ปัญญาระดับชาวบ้านที่ใช้ปัญญาทำมาหากินเลี้ยงชีพได้มากเท่าไรย่อมไม่พอแก่ความต้องการของตน เพราะว่า ความโลภความอยากได้อีกยังไม่หมด และระดับโลกุตตรปัญญา หมายถึง ปัญญาระดับสูงเป็นปัญญาที่ประเสริฐ ปัญญาของอริยชน ปัญญาในระดับนี้เน้นในด้านคุณธรรมภายในอาศัยจิตใจเป็นเครื่องหมายกำหนด จึงไม่คำนึงว่าวัตถุที่ตนได้มากหรือน้อย แต่มี แต่มีความพอใจมีความสุขุมใจ เพราะวัตถุภายนอกมีมากย่อมก่อให้เกิดทุกข์โทษมากตามมา หมดความโลภหมดความต้องการอีก นั่นคือผู้มีปัญญาระดับนี้ จะมีสติพร้อมมูล คือมีทั้งปัญญาและสติ เพราะถ้ามีปัญญา อย่างเดียว แต่ขาดสติคล้ายมีแต่ร่างกายแต่ไร้วิญญาณหรือไร้จิตใจ เพราะผู้ที่ขาดสติย่อมไม่นึกถึงความดี ความงาม ความโลก ผู้ที่มีลักษณะเช่นนี้จึงขาดคุณธรรมขาดจริยธรรม เนื่องจากผู้ที่ขาดสติ ขาดคุณธรรม อาจจะใช้ปัญญานั้นไปในทางที่ผิด ในทางที่ไม่ควรได้ ที่เรียกว่ามิจฉาปัญญา คือใช้ปัญญาในทางคดโกงเอาเปรียบผู้อื่น มีปัญญามากก็รู้จักหลบหลีก ผู้มีปัญญาน้อย ก็ตามไม่ทัน

๒) ทำให้บุคคลมีชีวิตอยู่อย่างมั่นใจ เพราะมีความมั่นใจในชีวิตของตนจะต้องประพฤติสุจริตด้วยกาย วาจา และใจ หนักแน่นมั่นคงในหลักธรรมคือความถูกต้อง ดำเนินชีวิตอย่างดีที่ได้ประโยชน์และมีคุณค่ามากที่สุด และในชีวิตนี้จะต้องทำอะไรให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ากับการที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ด้วยความลำบากยากยิ่ง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือการได้ชีวิตมาอย่างมีชัย มั่นใจในความถูกต้อง ความสุจริต เพราะได้ดำเนินชีวิตให้บรรลุประโยชน์ที่เป็นจุดหมายของการใช้ชีวิตที่เรียกว่า ประโยชน์ ๓ ประการ ในปัจจุบัน คือ

๒.๑ อัตตัตถะ หมายถึง ประโยชน์ที่ได้ฝึกฝน อบรมเองด้วยดี บรรลุผลแห่งการศึกษาที่แท้จริง ถึงความเจริญงอกงามแห่งสติปัญญาและคุณธรรมต่าง ๆ เช่น สมบูรณ์ด้วยวิชาความรู้และจรณะ ความประพฤติพึ่งตนเองได้ทั้งทางกายและทางจิตใจ ทั้งในแง่เศรษฐกิจ สังคม และจริยธรรม ตลอดทั้งปรมาตอันเป็นประโยชน์สูงสุดหรือประโยชน์ที่เป็นสาระแท้ของชีวิต

๒.๒ ปรัตถะ หมายถึง ประโยชน์แก่ผู้อื่นหรือประโยชน์ท่าน คือ ประกอบด้วยเมตตา กรุณา และมีความสามารถที่จะนำชีวิตของตนให้เกื้อกูลอุกหนุนแก่ผู้อื่นได้ด้วยการช่วยเหลือ

^{๔๔}บุญมี แทนแก้ว, ความจริงของชีวิต, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๒), หน้า ๙๑.

อนุเคราะห์สงเคราะห์ผู้อื่น ทำตนให้เป็นคุณประโยชน์แก่ผู้อื่น ทั้งทางวัตถุอันเป็นรูปธรรมและทางจิตใจอันเป็นนามธรรม

๒.๓ อุกยัตถะ หมายถึง ประโยชน์รวมทั้ง ๒ ฝ่าย คือ ประโยชน์ร่วมกันอันเกิดจากสิ่งที่เป็นกลางในทางวัตถุ เช่น ถนนหนทาง เช่น ถนนหนทาง ไฟฟ้า น้ำประปา ไฟฟ้า น้ำประปา ผลิตโดยसार เป็นต้น ในทางนามธรรม เช่น ศิลปวิทยาและศีลธรรม ดำเนินชีวิตของตนให้เป็นประโยชน์เพื่อความสุขและความดีงามร่วมกัน อย่างน้อยไม่แสวงหาประโยชน์ตนแต่ไปกระทบกระเทือนเขา เพื่อให้เขาเสียหายหรือไม่ให้ประโยชน์สุขส่วนรวมเสียหาย^{๕๐}

๓) ทำให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความมีระเบียบเรียบร้อยเป็นเรื่องใหญ่สำคัญมากในสังคม เพราะเป็นเหตุให้เกิดความสงบเรียบร้อย ความสวยงาม ความเจริญรุ่งเรือง การพัฒนาไม่สับสนวุ่นวายและไม่เดือดร้อน ตลอดถึงเกิดความมั่นคงก้าวหน้าในกิจการทั้งปวง หลักธรรมของผู้มีจริยธรรมควรนำไปประพฤติ เพื่อให้เกิดความระเบียบเรียบร้อย คือ

๓.๑ มีความละเอียดใจแก่ตนเอง ในการกระทำไม่ดั่งาม พยายามบังคับใจตนเองไม่ถลำไปในอบายมุข ไม่ทำอะไรตามใจตน แม้นคนอื่นจะไม่รู้ไม่เห็น แต่ควรมีความละเอียดใจในตนเอง เพราะการที่เราละเอียดใจตนเองนี้แหละ จึงไม่กล้าทำความชั่วความเสียหายทั้งในที่ลับและที่แจ้ง เนื่องจากจะเกิดความไม่ดีความไม่งาม ความเสื่อมเสีย ความเดือดร้อนใจ ขาดความสุขทางใจ ในทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า ขาดhiri

๓.๒ มีความเกรงกลัวบาป ความชั่ว ความไม่ดี โดยเกรงกลัวผลแห่งความชั่วที่ตนทำลงไปนั้น อาจจะได้รับคำทักท้วงติเตียนจากสังคม จากเพื่อนฝูง จากสามี หรือจากภรรยา หรือบางทีถ้าเป็นโทษหนัก ก็อาจจะได้รับโทษทัณฑ์ตามกฎหมายบ้านเมืองก็ได้ เพราะความเกรงกลัวต่อความชั่วความไม่ดีนี้เอง ในทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า ขาดโอดตັปะปะ

ธรรมทั้ง ๒ ข้อนี้ เรียกว่าธรรมคัมครองโลก เพราะเป็นธรรมที่ช่วยเหลือโลกให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่เดือดร้อน และไม่สับสนวุ่นวาย สังคมมนุษย์ที่สับสนวุ่นวาย ทะเลาะวิวาทกัน เกิดสงครามกัน ฆ่ากัน แย่งความดีความเด่นกัน ผูกอาฆาตพยาบาทกัน การจลาจลวุ่นวาย พวกมิฉฉาชีพหากินโดยทุจริต เพราะคนเราขาดจริยธรรม ๒ ข้อนี้

๔) สามารถทำประโยชน์แก่สังคมได้อย่างกว้างขวาง ผู้มีจริยธรรมหรือคุณธรรมสูงจะทำอะไรควรระวังประโยชน์ส่วนใหญ่ให้มากกว่าประโยชน์ส่วนน้อย หรือประโยชน์ส่วนตน กล่าวคือ การดำเนินชีวิตของมนุษย์ให้บรรลุประโยชน์เป็นจุดหมายของชีวิตอย่างแท้จริง เรียกว่า อรรถะ ซึ่งมี ๓ ประการคือ

^{๕๐}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **ธรรมนุญชีวิตร**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๙), หน้า ๕๐.

๔.๑ ประโยชน์ในปัจจุบัน หรือประโยชน์ที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวัน อันเป็นขั้นต้น คือ ธรรมดาสามัญ ทุกคนย่อมมุ่งหวังในปัจจุบัน คือ ทรัพย์ ยศ เป็นต้น อันเกิดขึ้นเพราะกำลังความเพียร สติปัญญาของตนโดยชอบธรรม และรู้จักปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขโดยชอบ ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น ในทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์

๔.๒ ประโยชน์เบื้องหน้าหรือประโยชน์คุณค่าของชีวิต ซึ่งเป็นขั้นลึกซึ่งล้ำลึกสำหรับชีวิตในด้านใน เป็นหลักประกันชีวิตในอนาคตและภพหน้า คือความเจริญงอกงามในชีวิต จิตใจที่ก้าวหน้าเติบโตใหญ่ขึ้นด้วยคุณธรรม มีศรัทธา คือจากอะและปัญญา ดำรงตนอยู่ในศีลธรรม และจริยธรรม ได้ใช้ประโยชน์ข้อแรกในทางที่ที่ชอบที่ถูกที่ควร เป็นคุณประโยชน์จนเป็นผู้มีความมั่นใจในความดีงามของตน ถึงเวลาละโลกนี้ไปก็มีใจสงบรองสติได้ไม่หวั่นไหว ทุณทุรายหรือหวาดหวั่นภัยแห่งโลกหน้า ในทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า สัมปรายิกัตถประโยชน์

๔.๓ ประโยชน์สูงสุดหรือประโยชน์ที่เป็นสาระแท้จริงของชีวิต ซึ่งเป็นจุดหมายขั้นสุดท้ายที่จะเข้าถึง คือการรู้แจ้งสภาวะของสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้เท่าทันคติธรรมดาสองสังขารธรรม ไม่ตกเป็นทาสของโลกและชีวิต ไม่ถูกบีบคั้นด้วยอำนาจความยึดติด ความถือมั่น สามารถทำจิตใจเป็นอิสระปลอดโปร่ง ผ่องใส สะอาด สว่าง สงบ มีความสุข ประณีต เยือกเย็นภายใน เรียกสั้น ๆ ว่า นิพพาน อันเป็นสภาวะที่ดับกิเลสและกองทุกข์ทั้งปวง ในทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า ปรมาตถประโยชน์ ผู้มีคุณธรรมดังกล่าวจะปฏิบัติงานอยู่ที่ใด หน่วยงานใด งานอะไร สังคมใด ย่อมจะเห็นประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ผู้มีคุณธรรมหรือจริยธรรมเช่นนี้ จึงเปรียบเทียบกับผู้มีพรหมวิหารธรรม คือธรรมของผู้ประเสริฐ ธรรมของนักปกครอง ธรรมของผู้เป็นใหญ่ ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ผู้มีวิญญูณอันยิ่งใหญ่และกว้างไกล ที่สามารถช่วยเหลือสงเคราะห์ อนุเคราะห์ ปวงมนุษย์ได้เป็นอย่างดี หรือผู้ที่สามารถช่วยเหลือหมู่มสัตว์ให้บรรลุนิพพาน จัดเป็นการประพฤติจริยธรรมชั้นสูง หรือระดับอุดมคติสากล คือเป็นผู้มีคุณธรรมอย่างกว้างขวางไม่มีขอบเขตจำกัด

๕) ทำให้เจริญก้าวหน้าในชีวิต ชีวิตคือความเป็นอยู่ และการเป็นอยู่ด้วยดีจะต้องอาศัยหลักคุณธรรม จริยธรรม เพราะคุณธรรมจริยธรรมเป็นประดุจยาบำรุงจิตใจ ผู้ที่ไร้คุณธรรมจริยธรรม แม้จะมีชีวิตอยู่ก็เหมือนตายแล้ว ผู้ไร้คุณธรรมจริยธรรมคือ อนารยชน คนป่าเถื่อนอยู่ที่ใด ย่อมไม่ทำให้ที่นั่นเจริญ เพราะตนเองก็ไม่เจริญสมบูรณ์ สร้างแต่ความเดือดร้อนความเสียหายให้แก่ตนเองและผู้อื่นเนื่องนิตย์ แม้จะมีทรัพย์สมบัติมากเท่าไร ก็สามารถรักษาคุ้มครองเอาไว้ได้ เพื่อให้เข้าใจชัดและได้ประโยชน์

เรื่องศีลธรรมจริยธรรมนี้สำคัญมากพระพุทธองค์ผู้บรมครูของพระพุทธศาสนาตรัสไว้ว่า “ผู้ไร้ศีลธรรมจริยธรรมแม้จะมีชีวิตตั้งร้อยปียังสู้ผู้มีศีลธรรมจริยธรรมที่มีชีวิตอยู่เพียงวันเดียว

ประเสริฐกว่า”^{๕๑} ดังนั้น ผู้ต้องการดำเนินชีวิตให้เจริญก้าวหน้าประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะในด้าน การศึกษา การประกอบอาชีพ การครองตนครองเรือน พึงปฏิบัติตามหลักธรรมที่จะนำชีวิตไปสู่ความ เจริญรุ่งเรือง ที่เรียกว่า จักร หมายถึง ธรรมะประดุจล้อทั้งสี่ที่นำไปสู่จุดหมายที่ต้องการ ซึ่งมี ๔ ประการ คือ

- ๑) เลือกอยู่ในถิ่นที่เหมาะสม ในทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า ปฏิรูปเทสวาสะ
- ๒) คบคนที่ดีมีคุณธรรม ในทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า สัมปยุตฺตสัมปะสยะ
- ๓) การตั้งต้นไว้ถูกต้อง ในทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า อัตตสัมมนาปณิธิ
- ๔) มีทุนที่ตั้งเตรียมไว้อย่างมั่นคง ทุนที่ดีส่วนหนึ่งคือความมีสติปัญญา ความถนัด

และร่างกายมีสุขภาพดี เป็นต้น ในทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า ปุพเพกตปุญญตา

๖) ทำให้เจริญในหมู่อารยชน ผู้มีคุณธรรมจริยธรรม ถือว่าเป็นผู้ประเสริฐแล้ว อยู่ในที่ใดสังคมใด หรือประเทศใด ๆ ก็ทำที่นั่น ๆ ให้เจริญ ไม่เกิดปัญหา ผู้ปกครองก็มีสุข หากเป็นผู้ปกครองผู้อื่น ผู้อื่นภายใต้การ ปกครองก็มีความสุขก้าวหน้าเพราะว่าเป็นผู้มีจิตใจสูงจึงเรียกว่า อริยชนบ้าง อริยบุคคลบ้าง

สรุปความสำคัญของประโยชน์ของจริยธรรมได้ดังนี้^{๕๒} ดังนี้

๑. จริยธรรมเป็นรากฐานอันสำคัญแห่งความเจริญรุ่งเรือง ความมั่นคง และความสงบสุข ของปัจเจกชน สังคมและประชาชาติอย่างยิ่ง รัฐควรมีนโยบายให้ประชาชนมีจริยธรรมอันดี เป็นหลัก ประการแรกและถือว่าเป็นอุดมคติที่เดียว ส่วนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและอื่น ๆ ให้เป็นอันดับ รองลงมา ทั้งนี้ เพราะการพัฒนาเศรษฐกิจ การศึกษาวิชาการเมืองการปกครอง ซึ่งไม่มีจริยธรรมเป็น แกนกลางหรือเป็นหลักยึดแล้ว ย่อมให้โทษมากกว่าให้คุณ เพราะคนนำสิ่งเหล่านั้นไปใช้ในทางเสีย มากกว่าทางดี ผู้มีความรู้แต่ไม่รู้จักวิธีจะประพடுத்தิน ย่อมก่อความเสียหายได้มากกว่าผู้มีความรู้่น้อย ถ้าเปรียบความรู้เหมือนดิน จริยธรรมย่อมเป็นน้ำ ดินที่ไม่มีน้ำยึดเหนี่ยวเกาะกุมย่อมเป็นฝุ่นละอองให้ ความรำคาญมากกว่าให้ประโยชน์ คนที่มีความรู้แต่ไม่มีจริยธรรม จึงมักเป็นคนทีก่อความรำคาญหรือ ก่อความเดือดร้อนให้แก่คนอื่นอยู่เนื่อง ๆ

๒. การพัฒนาบ้านเมืองต้องพัฒนาจิตใจของคนก่อน หรืออย่างน้อยก็ให้พร้อม ๆ กันไป กับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาวิชาอื่น ๆ เพราะการพัฒนาที่ไม่มีจริยธรรมเป็นแกนนำ นั้น จะสูญเปล่าเสียเป็นอันมาก ทำให้บุคคลลุ่มหลงในวัตถุและอบายมุขมากขึ้น จริยธรรมในสังคมจึง ควรได้รับการพิจารณาเป็นอันดับแรก ถ้าจริยธรรมดีขึ้น อบายมุขลดลงแล้ว เศรษฐกิจและปากท้อง ของประชาชนก็จะดีขึ้น ที่เศรษฐกิจต้องเสื่อมโทรม ประชาชนบางส่วนต้องหิวโหยนั้น เพราะ ประชาชนบางส่วนของสังคมนั้นเอง ละเลยจริยธรรมกอบโกยเอาทรัพย์สินไว้เป็นประโยชน์ส่วนตัว

^{๕๑}สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, **พุทธศาสนสุภาษิต ฉบับรวบรวมเล่ม**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๖๔.

^{๕๒}วสิน อินทสระ, **พุทธจริยศาสตร์**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บรรณาคาร ๒๕๔๙), หน้า ๖.

มากเกินไปด้วยวิธีการต่าง ๆ ความเห็นแก่ตัวจัดเลี้ยงน้ำใจเอาวัดเอาเปรียบ ขาดเมตตาปราณีในการดำเนินการทางเศรษฐกิจนั้น มิใช่สัญลักษณ์ของการขาดจริยธรรมหรือถ้าไม่ยอมให้จริยธรรมก้าวขึ้นมาเป็นอันดับหนึ่งในการพัฒนาบ้านเมืองก็ควรให้เดินเคียงคู่กันไปกับการพัฒนาในด้านอื่น ๆ มิฉะนั้นแล้ว ความรุ่มรวยในสังคมหาสิ้นสุดไปได้ไม่ เพราะการพัฒนาที่ยั่วยุให้คนมีความโลภและมีตัณหามากขึ้นนั้น มีแต่จะก่อความยุ่งเหยิงซับซ้อนให้แก่มนุษย์มากขึ้น

๓. พุทธจริยธรรมคนส่วนมากเล็งไปถึงการถือศีลกินเพล เข้าวัดฟังธรรม จำศีลภาวนา ไม่ทำอย่างอื่นอันช่วยให้สังคมก้าวหน้า แต่ตามความเป็นจริงแล้วหมายถึงความประพฤติ การกระทำที่ถูกต้องและความคิดเหมาะสม การทำหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องสมบูรณ์ เว้นสิ่งที่ควรเว้น กระทำสิ่งที่ควรกระทำ ด้วยความฉลาดรอบคอบรู้เหตุผลถูกต้องตามกาลเทศะ และบุคคลนำสิ่งเหล่านี้มาใช้ในชีวิตประจำวัน โดยนัยนี้จะเห็นว่าจริยธรรมมีคุณค่าและจำเป็นสำหรับทุกคนในทุกอาชีพ ทุกสังคม สังคมจะอยู่รอดได้ก็ต้องมีจริยธรรม จะสงบสุขหรือรุ่มรวยขึ้นอยู่กับจริยธรรมที่ปัจเจกชนครอบครองหรือสังคมนั้น ๆ ประพฤติปฏิบัติได้มากน้อยเพียงใด แม้ในการเกษตรเป้าหมายสูงสุดของเกษตรกรกรรมไม่ใช่การเพาะปลูกพืชผล แต่คือการบ่มเพาะความสมบูรณ์แห่งความเป็นมนุษย์ การบำรุงรักษา พื้นแผ่นดินและการชำระจิตใจของมนุษย์ให้บริสุทธิ์เป็นกระบวนการเดียวกัน

๔. การทุจริตคดโกงในวงการต่าง การเบียดเบียนกันในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นเหตุให้สังคมเสื่อมโทรม มีสาเหตุที่แท้จริงมาจากการขาดจริยธรรมของคนในสังคมนั้น ๆ ทรัพยากรในโลกนี้น่าจะพอเลี้ยงชาวโลกไปได้อีกนาน ถ้าชาวโลกช่วยกันละทิ้งความโลภโลภมากเสียแล้ว มามีชีวิตอยู่อย่างเรียบง่ายและช่วยกันสร้างสรรค์สังคม โดยยึดเอาจริยธรรมเป็นทางดำเนิน ไม่ใช่ยึดเอาลาภยศมีหน้าตาในสังคมเป็นจุดหมาย ถ้าสิ่งนั้นจะเกิดขึ้นก็ขอให้ถือเป็นเพียงผลพลอยได้ และนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการประพฤติธรรม เช่น อาศัยลาภผลเป็นเครื่องมือในการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ อาศัยยศและความมีหน้ามีเกียรติในสังคมเป็นเครื่องมือ ในการจูงผู้เคารพนับถือเข้าหาเข้าหาธรรม

๕. จริยธรรมสอนให้เราเลิกดูหมิ่นกดขี่คนยากจน ให้เอาใจใส่ดูแลเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุซึ่งเป็นบุพการีของชาติ สอนให้เราถ่อมตัว เพื่อเข้ากันได้ดีกับคนทั้งหลาย ไม่วางโตโอหังอวดดีหรือก้าวร้าวผู้อื่น สอนให้เราลดทิฐิมานะลงให้มาก ๆ เพื่อจะได้มองเห็นสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริงไม่หลงตัวคิดวิปลาสไปว่าตนสำคัญกว่าใคร รู้ดีและสามารถกว่าใคร ๆ หมัด จริยธรรมสอนให้ ผู้นำสังคมหรือผู้นำรัฐมีจริยธรรมสูง เพื่อเป็นที่เคารพกราบไหว้อย่างสนิทใจอีกด้วยปวงชนควรเลือกผู้มีลักษณะดังกล่าวมาเป็นผู้นำของตน สันติสุขจะเกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกเพราะความสามารถของผู้นำ เช่นนั้น ความแข็งแกร่งทางกำลังกาย กำลังทรัพย์ และกำลังอาวุธนั้น ถ้าปราศจากความแข็งแกร่งทางจริยธรรมแล้ว บุคคลและประเทศชาติจะเจริญมั่นคงอยู่ไม่ได้

สรุปแนวคิดทฤษฎีจริยธรรมได้ว่า มนุษย์ควรปฏิบัติต่อคนอื่น ๆ อย่างไรและคนที่มีเหตุผลทุกคนตกลงที่จะยอมรับเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันโดยมีเงื่อนไขว่า คนอื่น ๆ จะปฏิบัติตามกฎนี้

เช่นเดียวกัน สำหรับการกระทำที่มีคุณค่าทางจริยธรรม คือกระทำตามกฎสมบุรณ์ จะไม่มีกรรม ยกเว้น คือถ้าการกระทำนั้นถูกต้องถูกเสมอไป จะมีกรรมยกเว้นที่ผิดไม่ได้ และการกระทำตามกฎนี้ ผู้กระทำไม่ต้องสนใจผลที่ติดตามมาของการกระทำ ว่าการกระทำนั้นก่อให้เกิดผลดีหรือประโยชน์ หรือความสุขแก่ผู้กระทำหรือผู้เกี่ยวข้องหรือไม่ เพราะการพิจารณาในแง่ นั้น เท่ากับเป็นการทำให้ทำตามกฎ เป็นการกระทำโดยมีเป้าหมายอย่างอื่น มนุษย์เป็นชีวิตแห่งเหตุผลซึ่งทำให้มนุษย์มีวิจรรย์ญาณที่จะคิดตั้งเป้าหมายและเลือกกระทำเพื่อบรรลุเป้าหมายของตน คือมนุษย์ทุกคนเป็นเป้าหมายสัมบูรณ์ในตนเอง ถ้ามีแนวความคิดหรือการกระทำใด ๆ ก็ตามที่ปฏิบัติต่อมนุษย์ในฐานะเป็นเพียงเครื่องมือหรือวิธีการ เพื่อบรรลุเป้าหมายอย่างอื่นแล้ว ถือว่าสิ่งนั้นได้ทำลายความสง่างามของมนุษย์

จริยธรรมหรือหลักแห่งความประพฤติปฏิบัติ ในพุทธปรัชญาเถรวาทมีอยู่ ๓ ชั้น คือ ข้อมูลฐานขั้นสูง และขั้นสูงสุด เป็นชั้นแห่งการปฏิบัติที่เป็นไปเพื่อฝึกฝนกาย วาจา และ ใจเป็นลำดับไป คือ เป็นกฎเกณฑ์แห่งการฝึกหัดกายและวาจาให้เรียบร้อย ตลอดจนฝึกฝนจิตใจให้สงบจากกิเลส เป็นเครื่องเศร้าหมองต่าง ๆ เมื่อบุคคลประพฤติปฏิบัติได้ตามหลักจริยธรรมได้ทั้ง ๓ ชั้น ในพุทธปรัชญาเถรวาทนี้แล้ว จุดหมายของชีวิตในระดับต่าง ๆ เช่น ระดับโลกียธรรมหรือระดับโลกุตระธรรม เป็นต้น บุคคลย่อมสามารถที่จะเข้าถึงได้โดยจุดหมายต่างๆของแต่ละบุคคล ทั้งนี้ ต้องมีหลักจริยธรรมเป็นพื้นฐานรองรับด้วยการพัฒนาส่วนบุคคลหรือสังคมนั้น จริยธรรมมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะว่าบุคคลจะขึ้นชื่อว่ามีคุณภาพหรือศักยภาพนั้น จะต้องเป็นผู้ประกอบด้วยความประพฤติที่ถูกต้องและเหมาะสม คือเป็นผู้ประกอบจริยธรรมศีลธรรม เช่น การประกอบอาชีพที่สุจริต เป็นต้น เมื่อบุคคลซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้รับการพัฒนาหรือ มีจริยธรรมแล้ว สังคมส่วนรวมหรือคนส่วนใหญ่ก็จะได้รับประโยชน์ด้วย ในทางตรงกันข้าม ถ้าบุคคลและสังคมส่วนรวมปราศจากจริยธรรมแล้ว ความวุ่นวาย เช่น การลักทรัพย์ การฆ่ากันและกัน เป็นต้น ก็เกิดขึ้นตามมา และในที่สุดสังคมก็จะกลายเป็นสังคมที่น่ากลัว และไม่น่าอยู่อาศัย ดังนั้น การให้ความสำคัญแก่จริยธรรมซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์ คือเป็นการส่งเสริมบุคคลให้ดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกที่ควร เป็นการสร้างเสริมความสงบสุขร่มเย็นให้เกิดแก่สังคมส่วนรวมด้วย จริยธรรมเป็นกฎเกณฑ์หรือแนวทางที่ตีงามและถูกต้องที่ใช้ในการประพฤติ เพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และแนวทางของการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นคนดีเป็นประโยชน์สุขของตนเองและส่วนรวม สิ่งที่มีอยู่แล้วในตัวมนุษย์ โดยธรรมชาติ ซึ่งจะต้องพัฒนาขึ้นโดยอาศัยกฎเกณฑ์ความประพฤติที่มนุษย์ควรประพฤติ ที่ได้จากหลักการทางศีลธรรมหลักปรัชญาวัฒนธรรม กฎหมายหรือจารีตประเพณี เพื่อประโยชน์สุขแก่ตนเองและสังคม นอกจากนี้ จริยธรรมยังใช้เป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจเลือกความประพฤติ และการกระทำที่ถูกต้องเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม เป็นที่ยอมรับ

ตามมาตรฐานของสังคมซึ่งทำให้เกิดความสุขความเจริญรุ่งเรืองทั้งต่อตนเองและผู้อื่นตลอดจนสังคมส่วนรวมสืบต่อไป

ตารางที่ ๒.๘ สรุปความสำคัญและประโยชน์ของจริยธรรม

ลำดับที่	นักวิชาการ	ความสำคัญและประโยชน์ของจริยธรรม
๑	วสิน อินทสระ, (๒๕๔๙, หน้า ๒๗)	ความสำคัญและประโยชน์ของจริยธรรม ได้แก่ ๑) เป็นเครื่องมือที่สำคัญยิ่งของมนุษย์ ๒) เป็นเครื่องมือควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ ให้เป็นไปในทางสันติสุขอย่างแท้จริง ๓) เป็นเครื่องมือที่ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์อย่างแท้จริง ๔) เป็นเครื่องมือที่ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์อย่างแท้จริง ๕) เป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองหรือทำให้สังคมมนุษย์พัฒนาในระบบที่ถูกต้องสมดุลกันด้วยดี ๖) เป็นอุปนิสัย อัจฉริยะและนิสัยของมนุษย์
๒	บุญมี แทนแก้ว, (๒๕๔๒, หน้า ๙๑)	จริยธรรมมีประโยชน์ ๖ ประการคือ ๑) สามารถปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง ๒) ทำให้บุคคลมีชีวิตอยู่อย่างมั่นใจ ๓) ทำให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ๔) สามารถทำประโยชน์แก่สังคมได้อย่างกว้างขวาง ๕) ทำให้เจริญก้าวหน้าในชีวิต ๖) ทำให้เจริญในหมู่อารยชน
๓	สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, (๒๕๔๖, หน้า ๖๔)	ความสำคัญของประโยชน์ของจริยธรรมได้แก่ ๑. จริยธรรมเป็นรากฐานอันสำคัญแห่งความเจริญรุ่งเรือง ๒. การพัฒนาบ้านเมืองต้องพัฒนาจิตใจของคนก่อน ๓. การกระทำที่ถูกต้องและความคิดเหมาะสม ๔. การทุจริตคดโกงในวงการต่าง ๕. จริยธรรมสอนให้เราเลิกดูหมิ่นกตขี้คนยากจน

๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับของสมาชิกรัฐสภาไทย

๒.๓.๑ สมาชิกรัฐสภาไทย

สภาผู้แทนราษฎรไทย ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงทั้งหมด ๕๐๐ คน และแบ่งการได้มาออกเป็น รูปแบบการแบ่งเขตเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด จำนวน ๓๗๕ คน และรูปแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง โดยให้เขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง จำนวน ๑๒๕ คน ซึ่งหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรูปแบบนี้ เป็นไปตามการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ ทั้งนี้ อายุของสภาผู้แทนราษฎร มีกำหนดคราวละ ๔ ปี นับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ย่อมเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของปวงชนชาวไทย สภาผู้แทนราษฎรมีหน้าที่โดยตรงในทางนิติบัญญัติ ซึ่งร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ จะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ ก็ด้วยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ซึ่งประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา และยังมีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินด้วย เช่นการให้ความเห็นชอบบุคคล ซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี การตั้งกระทู้ถาม และการเสนอญัตติขอให้เปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี ทั้งนี้ เป็นไปตามการปกครองระบอบประชาธิปไตยระบบรัฐสภา

๑) คุณสมบัติ

๑. มีสัญชาติไทย
๒. มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง
๓. เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในกรณีที่มีการเลือกตั้งทั่วไปเพราะเหตุยุบสภา ต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสามสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง
๔. ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ด้วย
 ๕. มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกัน ไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง
 ๖. เป็นบุคคลซึ่งเกิดในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง
 ๗. เคยศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปีการศึกษา

๘. เคยรับราชการหรือเคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้ง เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปี

๙. ผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบสัดส่วนต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งตาม (๔) ด้วย แต่ลักษณะดังกล่าวในกรณีใดที่กำหนดถึงจังหวัด ให้หมายถึงกลุ่มจังหวัด

๑๐. คุณสมบัติอื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

๒) ลักษณะต้องห้าม

๑. ตัดยาเสพติดให้โทษ

๒. เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต

๓. เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๑๐๐ (๑) (๒) หรือ (๔)

๔. ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล

๕. เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

๖. เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

๗. เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

๘. เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำนอกจากข้าราชการการเมือง

๙. เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

๑๐. เป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงแล้วยังไม่เกินสองปี

๑๑. เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือ เป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ

๑๒. เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๑๓. อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๒๖๓

๑๔. เคยถูกวุฒิสภามีมติตามมาตรา ๒๗๔ ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง

๓) บทบาทในสภา

๒.๓.๒ อำนาจในการตรากฎหมาย

๑. การตราพระราชบัญญัติ คือ กระบวนการหรือขั้นตอนในการเสนอและการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมาย

๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

๑.๑ ผู้มีสิทธิเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

๑.๒ คณะรัฐมนตรี

๒) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๑๐ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๑๐ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา

๓) ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลฎีกา หรือองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งประธานศาลและประธานองค์กรนั้นเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น

๒.๓.๓ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาและให้ความเห็นชอบก่อน จากนั้นจึงให้วุฒิสภาพิจารณาและให้ความเห็นชอบต่อไป เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ก่อนนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย ให้ส่งศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อน ซึ่งต้องกระทำให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง หากเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าข้อความไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระมหากษัตริย์เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อใช้บังคับเป็นกฎหมายต่อไป แต่ถ้ามีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ให้ข้อความที่ขัดหรือแย้งนั้นเป็นอันตกไป ในกรณีที่วินิจฉัยว่าข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ นั้นเป็นอันตกไป

๒.๓.๔ พระราชบัญญัติ

๑. ผู้มีสิทธิเสนอร่างพระราชบัญญัติ

๒. คณะรัฐมนตรี

๓. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า ๒๐ คน โดยไม่ต้องให้พรรคการเมืองที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นสังกัดมีมติให้เสนอได้

๔. ศาลหรือองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ เฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดองค์กรและกฎหมายที่ประธานศาลและประธานองค์กรนั้นเป็นผู้รักษาการ

๕. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ คน

๖. การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ

ให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาและให้ความเห็นชอบก่อน จากนั้นจึงให้วุฒิสภาพิจารณาและให้ความเห็นชอบต่อไป เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระมหากษัตริย์เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธยและประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อใช้บังคับเป็นกฎหมายต่อไป

๒.๓.๕ โครงสร้างของรัฐสภา^{๕๓}

๑. รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา (มาตรา 88) รัฐสภาจะประชุมร่วมกันหรือแยกกัน ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ บุคคลจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในขณะเดียวกันมิได้

๒. ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภาเป็นรองประธานรัฐสภา (มาตรา ๘๙)

ในกรณีที่ไม่มีประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานสภาผู้แทนราษฎรไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ประธานรัฐสภาได้ ให้ประธานวุฒิสภาทำหน้าที่ประธานรัฐสภาแทน ประธานรัฐสภามีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ และดำเนินการของรัฐสภาในกรณีประชุมร่วมกันให้เป็นไปตามข้อบังคับ

ประธานรัฐสภาและผู้ที่ทำหน้าที่แทนประธานรัฐสภาต้องวางตนเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่

รองประธานรัฐสภามีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ และตามที่ประธานรัฐสภามอบหมาย

๓. ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำ และยินยอมของรัฐสภา และเมื่อพระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยหรือถือเสมือนว่าได้ทรงลงพระปรมาภิไธยตามรัฐธรรมนูญนี้แล้ว ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อใช้บังคับเป็นกฎหมายต่อไป (มาตรา ๙๐)

๔. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๖ (๓) (๔) (๕) (๖) (๗)

^{๕๓}https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_news.php?nid=๑๐๘๓๖

(๘) (๑๐) หรือ (๑๑) หรือมาตรา ๑๑๙ (๓) (๔) (๕) (๗) หรือ (๘) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่ (มาตรา๙๑)

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว ให้ศาลรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัย นั้นไปยังประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่ง

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งเห็นว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งมีเหตุสิ้นสุดลงตามวรรคหนึ่ง ให้ส่งเรื่องไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก และให้ประธานแห่งสภานั้นส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง

5. การออกจากตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาภายหลังวันที่สมาชิกภาพสิ้นสุดลง หรือวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลง ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่สมาชิกผู้นั้นได้กระทำไปในหน้าที่สมาชิกรวมทั้งการได้รับเงินประจำตำแหน่งหรือประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นก่อนที่สมาชิกผู้นั้นออกจากตำแหน่ง หรือก่อนที่ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแล้วแต่กรณี เว้นแต่ในกรณีที่ออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่ผู้นั้นได้รับเลือกตั้งหรือสรรหามาโดยไม่ชอบด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ให้คืนเงินประจำตำแหน่งและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่ผู้นั้นได้รับมาเนื่องจากการดำรงตำแหน่งดังกล่าว (มาตรา ๙๒)

๒.๓.๖ รัฐสภา

รัฐสภามีหน้าที่ในการออกกฎหมาย ประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา สมาชิกรัฐสภาเป็นผู้แทนปวงชนทั้งประเทศ การเข้าเป็นสมาชิกรัฐสภา จึงต้องมีการกลั่นกรองคุณสมบัติก่อนได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนและต้องไม่กระทำการอันเป็นปฏิปักษ์ต่อการปฏิบัติหน้าที่

๒.๓.๗ สาระการเรียนรู้

๑. รัฐสภา

- ๑.๑ บทบาทหน้าที่ของรัฐสภา
- ๑.๒ รูปแบบของรัฐสภา
- ๑.๓ สภาผู้แทนราษฎร
- ๑.๔ วุฒิสภา
- ๑.๕ การสิ้นสุดสมาชิกภาพของ สส. และ สว.
- ๑.๖ การประชุมของรัฐสภา

- ๑.๗ สมัยประชุม
- ๑.๘ เอกสิทธิ์และการคุ้มกัน
- ๑.๙ ประชาชนกับรัฐสภา
- ๒. การเลือกตั้ง
 - ๒.๑ การเลือกตั้ง
 - ๒.๒ ประโยชน์ของการเลือกตั้ง
 - ๒.๓ หลักการของการเลือกตั้ง
 - ๒.๔ การเลือกตั้งที่ไม่บริสุทธิ์ยุติธรรม
 - ๒.๕ กฎหมายเลือกตั้ง
 - ๒.๖ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)
 - ๒.๗ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา
 - ๒.๘ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง กกต.
 - ๒.๙ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด (กกต.จว.)
 - ๒.๑๐ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง (กกต.เขต)
 - ๒.๑๑ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง (กปน.)
 - ๒.๑๒ บทบาทของประชาชนในการเลือกตั้ง
 - ๒.๑๓ ผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งและมีได้แจ้งเหตุ หรือแจ้งแล้วมิใช่เหตุอันสมควร
 - ๒.๑๔ การลงคะแนนและการนับคะแนน
 - ๒.๑๕ ประชาชนถอดถอนผู้ได้รับเลือกตั้งได้
- ๓. พรรคการเมือง
 - ๓.๑ พรรคการเมือง
 - ๓.๒ บทบาทของพรรคการเมือง
 - ๓.๓ ประโยชน์ของพรรคการเมือง
 - ๓.๔ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

๒.๓.๘ รัฐสภา

หลักการของประชาธิปไตย คือ ประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ ดังนั้นจึงมีสิทธิและหน้าที่ที่จะจัดการปกครองประเทศ ดังนั้นรัฐบาลซึ่งเป็นองค์การปกครองประเทศจึงเป็นของประชาชน โดยประชาชน และ เพื่อประชาชนแต่เนื่องจากประชาชนมีจำนวนมาก ไม่สามารถทำหน้าที่ปกครองตนเองโดยตรงได้จึงจัดให้มีตัวแทนของประชาชนไปทำหน้าที่แทนโดยการเลือกตั้ง ที่ประชุมของผู้แทนประชาชนซึ่งทำหน้าที่ปกครองประเทศเรียกว่า รัฐสภา

๒.๓.๙ บทบาทหน้าที่ของรัฐสภา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติให้รัฐสภามีหน้าที่สำคัญ ๓ ประการ คือ การพิจารณาตรากฎหมาย การควบคุมการบริหารงานของคณะรัฐมนตรี และการให้ความเห็นชอบในเรื่องต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดดังนี้

๑. ตรากฎหมาย ในความหมายของรัฐธรรมนูญนั้นถือว่ากฎหมายมีอยู่ ๓ ประเภท ได้แก่

๑) รัฐธรรมนูญและกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ ซึ่งมีศักดิ์เท่ารัฐธรรมนูญ

๒) พระราชบัญญัติ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นการใช้อำนาจนิติบัญญัติของพระมหากษัตริย์และรัฐสภา

๓) พระราชกำหนด ซึ่งเป็นการใช้อำนาจนิติบัญญัติ เป็นข้อยกเว้น โดยพระมหากษัตริย์ โดยคำแนะนำของคณะรัฐมนตรีกฎหมายทั้ง ๓ ประเภทนี้เท่ากันที่เป็นความหมายของกฎหมายในความหมายของรัฐธรรมนูญ นอกจากนั้นถึงแม้จะเรียกว่ากฎหมาย แต่ในรัฐธรรมนูญไม่ถือว่าเป็นกฎหมาย เช่น พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง เทศบัญญัติ ข้อบังคับกรุงเทพมหานคร ข้อบัญญัติจังหวัด เป็นต้น

จะเห็นได้ว่ากฎหมายที่เป็นหลัก คือ พระราชบัญญัติและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ กฎหมายทั้ง ๒ ประเภทนี้ เป็นการใช้อำนาจนิติบัญญัติของพระมหากษัตริย์ โดยคำแนะนำและยินยอมขององค์กรนิติบัญญัติซึ่งหมายถึง รัฐสภานั้นเอง ดังนั้น รัฐสภาจะออกกฎหมายอะไรก็ได้ หรือจะยกเลิกกฎหมายอะไรก็ได้ แต่ต้องไม่ขัดรัฐธรรมนูญ จึงจะเรียกว่าเป็นการใช้อำนาจนิติบัญญัติโดยองค์กรนิติบัญญัติ แต่ก็มีข้อยกเว้นในรัฐธรรมนูญว่า ในสถานการณ์ฉุกเฉิน จำเป็นรีบด่วนบางเรื่อง อาจจะเรียกประชุมสภาไม่ทัน กระบวนการพิจารณากฎหมายจะยาว ก็ให้ออกเป็นพระราชกำหนดได้ โดยพระมหากษัตริย์ โดยคำแนะนำของคณะรัฐมนตรีใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้ และต้องนำพระราชกำหนดนั้นไปให้รัฐสภาให้ความเห็นชอบ สำหรับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะตราขึ้นเป็นกฎหมายนั้น ให้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรก่อน เมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ แล้วจึงเสนอร่างนั้นต่อวุฒิสภาพิจารณา เมื่อรัฐสภาเห็นชอบแล้วให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อลงพระปรมาภิไธยและประกาศเป็นกฎหมายต่อไป

๒. ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ว่า สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา มีอำนาจควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งได้แก่ การเปิดอภิปรายทั่วไป และการตั้งกระทู้ถาม

(๑) การเปิดอภิปรายทั่วไป

๑) การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ แบ่งออกเป็น ๒ กรณี ดังนี้

๑.๑ การไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี โดยให้สมาชิกผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๕ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีได้

๑.๒ การไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล โดยให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน ๖ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลได้

๒) การเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ว่า สมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา มีสิทธิเข้าชื่อขอเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภา เพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงโดยไม่มีการลงมติ

(๒) การตั้งกระทู้ถาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาทุกคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีเรื่องเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ แต่รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบเมื่อเห็นว่าเรื่องนั้นยังไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน การบริการราชการแผ่นดินเรื่องใดที่เป็นปัญหาสำคัญ ที่อยู่ในความสนใจของประชาชน เป็นเรื่องที่กระทบถึงประโยชน์ของประเทศชาติหรือประชาชนหรือที่เป็นเรื่องเร่งด่วน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอาจแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรต่อประธานผู้แทนราษฎรก่อนเริ่มประชุมว่าจะถามนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในการบริหารราชการแผ่นดินเรื่องนั้นโดยไม่ต้องระบุคำถาม

๓. ให้ความเห็นชอบ ความเห็นชอบของรัฐสภา หมายความว่า เป็นความยินยอมสนับสนุนของประชาชน ซึ่งรัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้รัฐสภาประชุมร่วมกันเพื่อให้ความเห็นชอบในต่าง ๆ ดังนี้

(๑) การแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(๒) การสืบราชสมบัติ

(๓) การปิดสมัยประชุม

(๔) การเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

(๕) การให้ความเห็นชอบหรือการแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญ

(๖) การประกาศสงคราม

(๗) การทำหนังสือสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย หรือเขตอำนาจแห่งรัฐ

ดังนั้น การที่รัฐธรรมนูญกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนและการสรรหา ด้วยมุ่งหวังว่า การเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะเป็นปัจจัยส่งผลให้บุคคลซึ่งมีความรู้ความสามารถมากกว่าที่เป็นอยู่ได้เข้ามาเป็นสมาชิกวุฒิสภา อันจะส่งผลต่อการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลก็ดี ของสภาผู้แทนราษฎรก็ดี ของข้าราชการระดับสูงก็ดี มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น วุฒิสภาจึงมีหน้าที่ให้ความเห็นชอบ หรือถวายนโยบายให้พระมหากษัตริย์ทรง

แต่งตั้ง และถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เป็นต้น

๒.๓.๑๐ รูปแบบของรัฐสภา

รัฐธรรมนูญของประเทศไทย กำหนดให้รัฐสภาประกอบด้วยสภา ๒ สภา คือ สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา โดยเรียกชื่ออย่างไม่เป็นทางการว่า สภาล่าง และสภาสูง เหตุผลที่จัดรูปแบบของรัฐสภาซึ่งประกอบด้วย ๒ สภา ดังนี้

๑. ช่วยให้เกิดการตรวจสอบ ยับยั้ง กลั่นกรอง ถ่วงดุล และรอบคอบ ในการออกกฎหมาย เนื่องจากอำนาจนิติบัญญัติ เป็นอำนาจในการออกกฎหมายมาคุ้มครองประชาชน ถ้าให้มีสภาเดียว อาจใช้อำนาจนั้นโดยไม่มีการพิจารณากลั่นกรอง ซึ่งอาจขาดความรอบคอบ เช่น ออกกฎหมายที่ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ ออกกฎหมายที่เอื้อประโยชน์ให้แก่ประชาชนบางกลุ่ม เป็นต้น อาจทำให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศชาติ การมีสองสภาช่วยกันพิจารณากลั่นกรอง ช่วยกันทักท้วง ยับยั้งหรือแก้ไขเพิ่มเติม โดยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จะทำให้ได้กฎหมายที่สมเหตุสมผล ถูกต้อง ยุติธรรม ครอบคลุมทั่วถึง และสอดคล้องกับความต้องการของประเทศชาติ หรือประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ

๒. ช่วยประนีประนอมและประสานความเข้าใจ ในกรณีที่เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐสภา กับรัฐบาล ถ้ามีสภาเดียว คือ สภาผู้แทนราษฎร ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลและรัฐสภาอาจรุนแรง และนำไปสู่การยุบสภาหรือสภาลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสภาผู้แทนราษฎรนั้นมีสมาชิกที่มาจาก การเลือกตั้งโดยตรง แต่รัฐบาลมาจากการแต่งตั้ง ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ถือว่ากลุ่มตนเป็นตัวแทนของประชาชนที่แท้จริง แต่รัฐบาลมาจากการแต่งตั้งของผู้มีอำนาจ จึงดูประหนึ่งว่ารัฐบาล คือ ผู้ที่เข้ามารับใช้หรือรักษาผลประโยชน์ให้แก่ผู้มีอำนาจที่แต่งตั้งพวกเขา ในกรณีเช่นนี้ การมีสภาที่สองอาจช่วยไกล่เกลี่ยประนีประนอมได้ เพราะสภาที่สองหรือวุฒิสภาซึ่งประกอบด้วยสมาชิกส่วนใหญ่ที่เป็นผู้มีประสบการณ์ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นที่เคารพนับถือของคนในสังคม และเป็นที่ยอมรับของรัฐบาลและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย สภาผู้แทนราษฎรมีสมาชิกมาจากการการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต และเลือกตั้งแบบสัดส่วน และวุฒิสภามีสมาชิกมาจากการเลือกตั้ง และแต่งตั้ง นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญยังกำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจหน้าที่ในการออกกฎหมายมากกว่าวุฒิสภา ให้วุฒิสภามีอำนาจหน้าที่มากกว่าสภาผู้แทนราษฎรในการแต่งตั้งและถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญของบ้านเมือง เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อัยการสูงสุด เป็นต้น

และให้สภาทั้งสองมีการประชุมร่วมกันในกรณีสำคัญ ๆ เช่น การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายระเบียบว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ การให้ความเห็นชอบในการสืบราชสมบัติ การปรึกษาพระราชบัญญัติใหม่ ในกรณีที่พระมหากษัตริย์ทรงไม่เห็นชอบและพระราชทานคืนมา การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ การแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี การให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญากับต่างประเทศ การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม เป็นต้น รัฐธรรมนูญกำหนดให้สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๔๘๐ คน เป็นสมาชิกซึ่งได้มาจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วน จำนวน ๘๐ คน และสมาชิกซึ่งได้มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๔๐๐ คน การที่รัฐธรรมนูญกำหนดเช่นนี้ เพราะต้องการให้มีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจนระหว่างหน้าที่นิติบัญญัติกับหน้าที่บริหารในฐานะที่เป็นรัฐบาล โดยทางอ้อมรัฐธรรมนูญนั้นเปิดโอกาสให้นักการเมืองที่มาจากบัญชีรายชื่อ ดำรงตำแหน่งในทางบริหาร คือ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีได้สะดวกกว่านักการเมืองที่มาจากเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งซึ่งทำหน้าที่นิติบัญญัติ เพราะไม่ต้องเลือกตั้งซ่อม และไม่มีการเสี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงเสียงข้างมากในสภา จึงมีคนกล่าวขานถึงระบบเช่นนี้ว่าเลือกแบบสัดส่วนเหมือนเลือกกว่าที่รัฐมนตรี นอกจากนี้รัฐธรรมนูญได้กำหนดวุฒิสภา ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งประชาชนเลือกตั้งโดยตรง โดยใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง จำนวน ๗๖ คน และมาจากการสรรหาจำนวน ๗๔ คน บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเกี่ยวกับรัฐสภากระจ่ายอยู่ในมาตราต่าง ๆ จำเป็นต้องอ่านประกอบกัน จึงจะได้ใจความบริบูรณ์ เพื่อความสะดวกแก่การทำความเข้าใจ จึงสรุปไว้ด้วยกันในหัวข้อต่าง ๆ ดังจะกล่าวต่อไป

๒.๓.๑๑ สภาผู้แทนราษฎร

สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิก จำนวน ๔๘๐ คน มีวาระดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี และเมื่อครบวาระจะต้องมีการจัดตั้งการเลือกตั้งใหม่พร้อมกันทั่วราชอาณาจักร ภายใน ๔๕ วัน จำแนกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) ตามที่มาได้ ๒ ประเภท คือ

๑. สมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วน จำนวน ๘๐ คน โดยให้พรรคการเมืองจัดทำขึ้นพรรคละ ๑ บัญชีมีจำนวนไม่เกิน ๑๐ คน

๒. สมาชิกซึ่งมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๔๐๐ คน โดยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งได้เท่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่มีได้ในเขตนั้นคุณสมบัติ ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

(๑) มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด

(๒) อายุไม่ต่ำกว่า ๒๕ ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

(๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เว้นแต่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือ สมาชิกวุฒิสภา

(๔) เป็นสมาชิกพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๙๐ วัน

(๕) ผู้สมัครแบบแบ่งเขต ต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ด้วยคือ

๑) มีชื่อในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครไม่น้อยกว่า ๑ ปี ติดต่อกันนับจากวันสมัครรับเลือกตั้ง

๒) เคยเป็นสมาชิกผู้แทนราษฎร หรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นใน จังหวัดที่สมัคร

๓) เกิดในจังหวัดที่สมัคร

๔) เคยศึกษาในจังหวัดที่สมัครเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๒ ปีการศึกษา

๕) เคยรับราชการ หรือเคยมีชื่อในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า ๒ ปี

๖) ไม่มีลักษณะต้องห้ามต่อไปนี้

๖.๑ ดิทยาเสพติดให้โทษ

๖.๒ เป็นบุคคลล้มละลาย ซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นจากคดี

๖.๓ วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต นักบวช หรือเป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

๖.๔ ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังโดยหมายของศาล

๖.๕ ต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่ ๒ ปี ขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมาไม่ถึง ๕ ปี ในวันเลือกตั้งเว้นแต่เป็นความผิดโดยประมาท

๖.๖ เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือ รัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ

๖.๗ เคยต้องคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาล ให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

๖.๘ เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ นอกจากข้าราชการการเมือง

๖.๙ เป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

๖.๑๐ เป็นสมาชิกวุฒิสภา

๖.๑๑ เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ

๖.๑๒ เป็นกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

๖.๑๓ อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เนื่องจากจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบหรือจงใจรายการอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๖.๑๔ เคยถูกวุฒิสภามีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง และยังไม่พ้นกำหนด ๕ ปี นับแต่วันที่มามีมติ จนถึงวันที่เลือกตั้งหากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงด้วยเหตุอื่น ๆ เช่น การยุบสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกผู้แทนราษฎรตาย ลาออก ขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้าม ต้องจัดให้มีการเลือกตั้งซ่อมภายใน ๔๕ วัน เว้นแต่อายุของสภาผู้แทนราษฎรจะเหลือไม่ถึง ๑๘๐ วัน จะไม่จัดให้มีการเลือกตั้งซ่อมก็ได้ ส่วนผู้ที่ได้รับเลือกตั้งซ่อมจะอยู่ในตำแหน่งได้เท่าอายุของสภาผู้แทนราษฎรที่เหลืออยู่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี ให้พ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวันถัดจากวันที่ครบ ๓๐ วัน นับแต่วันที่มิพระบรมราชโองการแต่งตั้งให้สมาชิกผู้แทนราษฎรคนหนึ่งเป็นประธานสภา และให้มีรองประธานสภาหนึ่งหรือสองคน โดยพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามมติของสภา นอกจากตำแหน่งประธานสภาและรองสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ให้มีตำแหน่ง ผู้นำฝ่ายค้าน ในสภาด้วย โดยแต่งตั้งจากสมาชิกผู้แทนราษฎรที่เป็นหัวหน้าพรรคการเมือง ซึ่งมีสมาชิกผู้แทนราษฎรจำนวนมากที่สุด แต่ไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๕ ของสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกในสังกัดพรรคการเมืองนั้นมีได้เป็นรัฐมนตรี

๒.๓.๑๒ วุฒิสภา

วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งจำนวน ๗๖ คน และมาจากการสรรหา ๗๔ คน สมาชิกวุฒิสภา (สว.) มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๖ ปี คุณสมบัติ ผู้มีสิทธิรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

- (๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่า ๔๐ ปี ในวันเลือกตั้ง
- (๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- (๔) มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ต่อไปนี้
 - ๑) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัคร
 - ๒) เคยเป็นสมาชิกผู้แทนราษฎรในจังหวัดที่สมัคร
 - ๓) เกิดในจังหวัดที่สมัคร
 - ๔) เคยศึกษาในสถานศึกษาในจังหวัดที่สมัคร

๕) เคยรับราชการในจังหวัดที่สมัคร

๕) ไม่มีลักษณะต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่ง ต่อไปนี้

๕.๑ เป็นสมาชิกหรือดำรงตำแหน่งทางการเมือง

๕.๒ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือเคยเคยเป็นสมาชิกผู้แทนราษฎรมาแล้วยังไม่เกิน ๑ ปี นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

๕.๓ เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับการเลือกตั้งในวุฒิสภาชุดก่อนการสมัคร

๕.๔ เป็นบุคคลที่ไม่มีลักษณะต้องห้าม เช่นเดียวกับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎร

เมื่ออายุอายุของวุฒิสภาลิ้นสุดลงตามวาระ จะต้องจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปพร้อมกันทั่วราชอาณาจักรภายใน ๓๐ วัน แต่ถ้าสมาชิกภาพของวุฒิสมาชิกสิ้นสุดลงด้วยเหตุอื่น เช่น ตาย ลาออก ขาดคุณสมบัติ เป็นต้น จะต้องจัดให้มีการเลือกตั้งซ่อมภายใน ๔๕ วัน และผู้ได้รับเลือกจะดำรงตำแหน่งได้เท่ากับวาระผู้ที่ตนแทนสมาชิกวุฒิสภาเป็นรัฐมนตรีไม่ได้

ให้วุฒิสภามีสมาชิกคนหนึ่งเป็นประธานสภา และให้มีรองประธานสภาคนหนึ่งหรือสองคน โดยพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามมติของสภา

๒.๓.๑๓ การสิ้นสุดสมาชิกภาพของ ส.ส. และ ส.ว.

สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา เริ่มต้นตั้งแต่วันเลือกตั้งและสิ้นสุดลงเมื่อ

๑. ตาย

๒. ลาออก

๓. ถึงคราวออกของอายุสภา (สส.๔ ปี สว.๖ ปี) หรือเมื่อมีการยุบสภา (เฉพาะ สส. หรือ สว. ไม่มีการยุบสภา)

๔. ขาดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิรับเลือกตั้ง เป็น สส. หรือ สว. แล้วแต่กรณี

๕. มีลักษณะอันต้องห้าม ระหว่างที่เป็น สส. หรือ สว. แล้วแต่กรณี

๖. กระทำการอันต้องห้าม ระหว่างที่เป็น สส. หรือ สว. แล้วแต่กรณี

๗. วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง หรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพ

๘. ขาดการประชุมเกินจำนวน ๑ ใน ๔ ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่า ๑๒๐ วัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานสภา

๙. ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษนอกจากนี้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรยังมีกรณีที่สิ้นสุดสมาชิกภาพอีกด้วยเหตุ ดังต่อไปนี้

(๑) ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมือง และสมาชิกพรรคการเมืองนั้นไม่อาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง

(๒) ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี หรือนายกรัฐมนตรี

(๓) ลาออกจากพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก หรือพรรคการเมืองที่ตนเองเป็นสมาชิกมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า ๓ ใน ๔ ของที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการบริหารของพรรคการเมือง และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองนั้น ให้พ้นจากการเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่า สิ้นสุดสมาชิกภาพ นับแต่วันที่ลาออกหรือพรรคการเมืองมีมติ เว้นแต่สมาชิกผู้แทนราษฎรผู้นั้นได้อุทธรณ์ต่อศาลรัฐธรรมนูญภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่พรรคการเมืองมีมติคัดค้านว่ามติดังกล่าวมีมติขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกผู้แทนราษฎร หรือขัด หรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขถ้าการคัดค้านไม่ได้ผลให้ถือว่าสมาชิกภาพสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ถ้าคำคัดค้านได้ผล คือ ศาลรัฐธรรมนูญเห็นด้วยกับคำคัดค้าน สมาชิกผู้แทนราษฎรผู้นั้นอาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันวินิจฉัย

๒.๓.๑๔ การประชุมของรัฐสภา

รัฐสภา ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติจำเป็นต้องมีหน่วยงานรับผิดชอบในการดำเนินกิจการต่าง ๆ ทั้งทางด้านธุรการและการประชุม ระยะเวลาของรัฐสภาไทยซึ่งจัดให้มีขึ้นภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง และประกาศให้พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช ๒๔๗๕ แล้ว ได้มีการจัดตั้งกรมเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรขึ้น เพื่อทำหน้าที่ฝ่ายธุรการของสภาผู้แทนราษฎร ต่อมากรมนี้ได้เปลี่ยนชื่อเป็น สำนักเลขาธิการรัฐสภา มีฐานะเทียบเท่ากรม แต่ให้เป็นส่วนราชการที่ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี หรือกระทรวง ทบวงใด มีอำนาจหน้าที่ ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบปฏิบัติราชการฝ่ายรัฐสภา และให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของประธานรัฐสภา

๑. สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร มีเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเป็นหัวหน้ารับผิดชอบ

๒. สำนักเลขาธิการวุฒิสภา มีเลขาธิการวุฒิสภาเป็นหัวหน้ารับผิดชอบหน่วยงานทั้งสองมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสถานที่ประชุมสภา การดำเนินงานของคณะกรรมการธิการ การจัดทำ

รายงานการประชุม การเผยแพร่ข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ การประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ เป็นต้น

๒.๓.๑๕ สมัยประชุม

สมัยประชุม คือ ช่วงเวลานับแต่วันเปิดประชุมถึงวันปิดประชุม จำแนกได้ ๒ สมัย ได้แก่ สมัยประชุมสามัญ และสมัยประชุมวิสามัญ

๑. สมัยประชุมสามัญ หมายถึง สมัยประชุมตามปกติ ที่กำหนดไว้ตายตัวว่าจะประชุม ตั้งแต่เมื่อใดถึงเมื่อใด ในแต่ละปีโดยที่รัฐธรรมนูญกำหนดเกณฑ์ไว้ การประชุมสมัยสามัญกำหนด สมัยละ ๑๒๐ วัน ซึ่งอาจประชุมเกิน ๑๒๐ วันได้ เมื่อพระมหากษัตริย์โปรดเกล้าฯให้ขยายเวลา แต่จะประชุมน้อยกว่า ๑๒๐ วันไม่ได้ เว้นแต่รัฐสภาจะมีมติเห็นชอบ ซึ่งสมัยประชุมสามัญ มีปีละ ๒ ครั้ง ครั้งแรกเรียกว่า สมัยประชุมสามัญทั่วไป ครั้งหลังเรียกว่า สมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ

๑.๑ สมัยประชุมสามัญทั่วไป การประชุมรัฐสภาครั้งแรกถือว่าเป็นวันเริ่มต้นของ สมัยประชุมสามัญทั่วไป การประชุมสามัญทั่วไป สามารถดำเนินการตามรัฐธรรมนูญได้ทุกเรื่อง เช่น การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ การอภิปรายทั่วไป การตั้งกระทู้ถามนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรี

๑.๒ สมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้กำหนดว่าจะเริ่มวันใด ถึงวันใด และถ้านับเวลาจากวันประชุมครั้งแรกถึงวันสิ้นศักราช มีเวลาไม่ถึง ๑๕๐ วัน จะไม่มีการประชุมสมัยสามัญนิติบัญญัติในปีนั้นก็ได้ การประชุมสามัญนิติบัญญัติ ประชุมได้เฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ และพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ รวมทั้งกิจการอันเป็นความจำเป็นเร่งด่วน ได้แก่ การอนุมัติพระราชกำหนด การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม หนังสือสัญญา ระหว่างประเทศ การเลือกหรือการให้ความเห็นชอบบุคคลดำรงตำแหน่ง หรือถอดถอนออกจากตำแหน่ง การตั้งกระทู้ถาม การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ถ้าพิจารณาเรื่องอื่นนอกจากนี้ รัฐสภาจะต้องมีมติด้วยคะแนนเสียงเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้ง ๓ สภา

๒. สมัยประชุมวิสามัญ หมายถึง สมัยประชุมที่เพิ่มขึ้นจากสมัยประชุมสามัญ เนื่องจากมีความจำเป็น เช่น มีพระราชบัญญัติสำคัญซึ่งจะต้องพิจารณาให้เสร็จสิ้น หรือมีเรื่องที่ รัฐสภาต้องให้ความเห็นชอบเป็นกรณีเร่งด่วน เป็นต้นปัจจุบันได้มีการจัดแบ่งการดำเนินการของ รัฐสภาออกเป็น ๒ ส่วน คือพระมหากษัตริย์ทรงเรียกประชุมสภา ทั้งสมัยประชุมสภาและวิสามัญ

๒.๓.๑๖ เอกสิทธิ์และการคุ้มกัน

เอกสิทธิ์ คือ อภิสิทธิ์ที่มีเฉพาะตัวและเฉพาะโอกาส ของสมาชิกผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา เพื่อป้องกันการกลั่นแกล้ง ครอบงำ กีดกันจากฝ่ายบริหารไม่ให้สมาชิกผู้นั้นได้อภิปรายซักถาม ควบคุมการบริหาร ซึ่งจะเสียประโยชน์แก่แผ่นดิน ทำให้สมาชิกแต่ละคน สามารถแถลงข้อเท็จจริง

หรือแสดงความคิดเห็น หรือออกเสียงลงคะแนนได้ตามความเห็นของตน ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกในทางใดมิได้ เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนหนึ่ง อาจกล่าวหาว่ารัฐมนตรีผู้ใดทุจริตรับสินบนมาจากใครเท่าใด รัฐมนตรีผู้นั้นหรือผู้รับสินบนหรือผู้ถูกกล่าวหาพาดพิงจะนำไปฟ้องร้องในทางอาญาหรือทางแพ่งมิได้ เอกสิทธิ์เช่นว่านี้คุ้มครองไปถึงรัฐมนตรีที่ไม่ได้เป็น สส. ที่ตอบข้ออภิปรายซักถามดังกล่าว รวมถึงเจ้าหน้าที่ซึ่งประธานในที่ประชุมอนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริงดังกล่าวในรัฐสภาด้วยแต่เอกสิทธิ์นี้จะได้รับความคุ้มครองเฉพาะการกล่าวในรัฐสภาเท่านั้น และจะไม่ได้ได้รับความคุ้มครองในการประชุมที่มีการถ่ายทอดเสียงโดยวิทยุหรือโทรทัศน์ ออกไปนอกบริเวณสภา หมายความว่า หากมีการถ่ายทอดเสียงดังกล่าวออกไปนอกสภาแล้ว ผู้ถูกกล่าวหาพาดพิง ซึ่งมีใช้รัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาย่อมสามารถฟ้องร้องได้ การคุ้มครองจากการจับกุมคุมขัง หรือมีหมายเรียกการคุ้มครองสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภามีเฉพาะในระหว่างสมัยประชุมเท่านั้น

๑. ห้ามมิให้จับ หรือคุมขัง หรือมีหมายเรียกตัวไปสอบสวนในฐานะผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่จะถูกจับขณะกระทำความผิด หรือได้รับอนุญาตจากประธานสภา

๒. การจับในขณะที่กำลังทำความผิด ผู้จับจะต้องรายงานไปยังประธานสภาโดยด่วน และประธานสภาอาจสั่งให้ปล่อยได้

๓. ถ้าสมาชิกถูกฟ้องคดีอาญาไม่ว่าฟ้องนอกหรือฟ้องในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่สังกัด

๔. หากถูกคุมขังก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุม ถ้าประธานสภาที่สมาชิกสังกัดร้องขอ ให้พนักงานสอบสวน หรือศาลต้องสั่งปล่อยทันที

๒.๓.๑๗ การประชุมร่วมกันของสภาทั้งสอง

สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาประชุมร่วมกันเป็นการประชุมรัฐสภาในกรณีที่สำคัญ ๆ เช่น

๑. การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
๒. การปฏิญาณตนเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ต่อรัฐสภา
๓. การรับทราบการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่ตราว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์
๔. การรับทราบหรือให้ความเห็นชอบในราชสมบัติ
๕. การปรึกษาพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
๖. การมีมติให้รัฐสภาพิจารณาเรื่องอื่นในสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ
๗. การให้ความเห็นชอบในการปิดสมัยประชุมก่อนกำหนด
๘. การแถลงนโยบายของรัฐบาล
๙. การเปิดอภิปรายทั่วไป เมื่อคณะรัฐมนตรีต้องการฟังความคิดเห็นของสมาชิก

รัฐสภา

๑๐. การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม
๑๑. การให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญากับต่างประเทศ
๑๒. การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

๒.๓.๑๘ ระหว่างไม่มีสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภาจัดประชุมได้เฉพาะบางกรณี

ในวาระที่สภาผู้แทนราษฎรหมดอายุหรือถูกยุบ จะมีการประชุมวุฒิสภาได้ เว้นแต่เป็นกรณี ดังต่อไปนี้

๑. เป็นการประชุมเพื่อทำหน้าที่ที่รัฐสภาเพื่อรับทราบการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่ตราว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ตามพระราชดำริ ซึ่งเป็นพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ หรือเพื่อให้ความเห็นชอบในการตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ตามที่คณะองคมนตรีเสนอ ในกรณีที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้งไว้
๒. เป็นการประชุมเพื่อทำหน้าที่ที่รัฐสภาเพื่อให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม ซึ่งมติของกรณีนี้ ต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า ๒ ใน ๓
๓. เป็นการประชุมที่ให้วุฒิสภามีอำนาจพิจารณาและมีมติถอดถอนคนออกจากตำแหน่ง
๔. เป็นการประชุมเพื่อทำหน้าที่ เลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบ ให้บุคคลดำรงตำแหน่ง เช่น กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เป็นต้น

๒.๓.๑๙ ประชาชนกับรัฐสภา

สมาชิกรัฐสภาไม่ว่า สภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา ต่างก็เป็นผู้แทนของประชาชนคนไทยทั้งปวง ไม่จำกัดว่าจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตใด หรือจากบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองใด และไม่จำกัดว่าจะเป็นสมาชิกวุฒิสภาจากจังหวัดใด ดังนั้นประชาชนทุกคนย่อมมีสิทธิสอบถามหรือให้คำแนะนำในการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาได้ทุกคน โดยอาจติดต่อสมาชิกแต่ละคนโดยตรงเป็นการส่วนตัว หรือจะร่วมกันเป็นหมู่คณะก็ได้ และอาจทำได้ด้วยวาจาหรือทำเป็นหนังสือ ในกรณีที่เป็นเรื่องสำคัญ เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม เพื่อความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ประชาชนอาจรวมตัวกันเป็นหมู่คณะเสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภา (ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา)

๒.๓.๒๐ การเลือกตั้ง

การเลือกตั้ง คือ การเลือกสรรบุคคล ให้เป็นผู้แทนหรือดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง โดยการออกเสียงลงคะแนน การเลือกตั้งเป็นวิธีการสำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นกระบวนการคัดเลือกผู้ทำหน้าที่เป็นผู้แทนประชาชน ประเทศไทยเริ่มมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกเมื่อ วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๖ แต่ไม่ได้จัดให้มีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากการรัฐประหารที่ผู้นำใช้ระบอบเผด็จการมาปกครองประเทศ โดยไม่จัดให้มีการเลือกตั้ง การเลือกตั้งในประเทศไทยเคยมีมากก็มีลักษณะแบบประชาธิปไตย คือ ให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพและความสะดวก ตลอดจนหลักประกันในการใช้สิทธิใช้เสียง และเป็นการเลือกตั้งโดยตรง คือ ประชาชนเลือก สส. ยกเว้นการเลือกตั้งครั้งแรกเพียงครั้งเดียวที่เป็นการเลือกตั้งโดยอ้อม คือ ประชาชนเลือกผู้แทนตำบล และผู้แทนตำบลไปเลือก สส. อีกทีหนึ่ง การเลือกตั้งที่มีมาเคยใช้ทั้งรวมเขตและแบ่งเขต ระยะเวลาที่มีแนวโน้มที่ใช้ระบบผสมคือ จังหวัดใดที่มี สส. จำนวนมาก ก็ใช้วิธีแบ่งเขต โดยการกำหนดจำนวนประชากรสูงสุดที่เขตหนึ่งพึงมีเอาไว้ เกินจากนั้นต้องใช้วิธีแบ่งเขต ส่วนการลงคะแนนเสียงนั้น ในอดีตมีจำนวนผู้ไปลงคะแนนมักจะไม่ถึงครึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิ แต่ในระยะหลังมีแนวโน้มดีขึ้น คือ มีผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งประมาณ ร้อยละ ๖๐ แต่การเลือกตั้ง สส. ของไทยก็ยังมีจุดอ่อนที่มีการซื้อเสียง และใช้เงินในการหาเสียงเกินกว่าที่กฎหมายเลือกตั้งกำหนดไว้ ทำให้วิพากษ์วิจารณ์ได้ว่าผู้ได้รับการเลือกตั้งไม่ได้เป็นตัวแทนของประชาชนที่แท้จริง และการปฏิบัติหน้าที่ของผู้แทนก็เป็นการเอื้ออำนวยผลประโยชน์ให้แก่ायทุนและนักธุรกิจ แทนที่จะเป็นประชาชน

๒.๓.๒๑ ประโยชน์ของการเลือกตั้ง

รัฐธรรมนูญกำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะการเลือกตั้งมีความสำคัญต่อประชาชนในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ดังนี้

๑. ได้มีส่วนร่วมในการปกครอง โดยประชาชนเลือกผู้แทนไปใช้อำนาจอธิปไตยแทนตน คือ ใช้อำนาจนิติบัญญัติในรัฐสภา และใช้อำนาจบริหารในรัฐบาล
๒. ได้เปลี่ยนอำนาจทางการเมือง การดำรงตำแหน่งหรือการปฏิบัติหน้าที่ของผู้แทนต่างมีการกำหนดระยะเวลา หากเลือกตั้งไปแล้วได้ผู้แทนไม่ดี เมื่อถึงการเลือกตั้งใหม่ก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยการเลือกผู้แทนคนใหม่ หรือพรรคการเมืองใหม่ เป็นการเปลี่ยนอำนาจทางการเมืองอย่างสันติวิธี
๓. ได้ประโยชน์กับประชาชน ตัวแทนที่ประชาชนเลือกเข้าไปปกครองแทนตน ย่อมย่อมรับฟังปัญหาของประชาชน และปฏิบัติหน้าที่เพื่อประชาชน ผลประโยชน์ย่อมตกอยู่กับประชาชนและประเทศชาติ

๒.๓.๒๒ หลักการของการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งจะบรรลุจุดหมายและมีความสำคัญ ต้องประกอบด้วยหลักการ ต่อไปนี้

(๑) หลักการเลือกตั้งอิสระ ได้แก่ การให้อิสระแก่ประชาชนได้ใช้สิทธิเสรีภาพในการเลือกพรรคการเมือง และผู้สมัครรับเลือกตั้งก็มีสิทธิที่จะเลือกสังกัดพรรคการเมืองที่ตนชอบหรือเลื่อมใสศรัทธา โดยไม่มีการบังคับ ชูเชิญ ด้วยการลงคะแนนลับ นับคะแนนเปิดเผยแต่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะใช้สิทธิหรือไม่ก็ได้

(๒) หลักการเลือกตั้งตามกำหนดเวลา ได้แก่ การเลือกตั้งที่มีการกำหนดระยะเวลาไว้แน่นอน เช่น จัดให้มีการเลือกตั้งทุก ๖ ปี ๔ ปี หรือ ๒ ปี แล้วแต่กรณีและแต่ละประเทศ เช่น ประเทศไทยกำหนดให้ สส. อยู่ในตำแหน่งวาระละ ๔ ปี ปกติจึงต้องมีการเลือกตั้ง สส. ทุก ๔ ปี

(๓) หลักการเลือกตั้งอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม ได้แก่ การเลือกตั้งที่ใช้กระบวนการตามกฎหมาย ไม่มีการละเมิดกฎหมาย เช่น การคดโกง การใช้อิทธิพลทางด้านการเงิน การใช้อำนาจหน้าที่บีบบังคับโดยมิชอบ ซึ่งอาจกระทำเพื่อประโยชน์ตนเองหรือหมู่คณะก็ได้

(๔) หลักการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค ได้แก่ การใช้สิทธิในการเลือกตั้งแก่ประชาชนโดยเท่าเทียมกันไม่มีการกีดกันหรือก้ำกจัดสิทธิบุคคล หรือให้สิทธิพิเศษแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด เพราะความแตกต่างทางฐานะ เศรษฐกิจ สังคม เพศ ผิวพรรณ การศึกษา แต่ให้ทุกคนมีสิทธิลงคะแนนเสียงได้คนละหนึ่งเสียงและทุกเสียงต่างมีน้ำหนักเท่ากัน

(๕) หลักการออกเสียงทั่วไป ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกหมู่เหล่าออกเสียงเลือกตั้งอย่างทั่วถึง เว้นแต่กรณีที่มีข้อจำกัดอันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป เช่น บุคคลที่มีอายุยังไม่ครบ ๑๘ ปี บริบูรณ์ ผู้วิกลจริตหรือจิตบกพร่อง ผู้เป็นนักพรต นักบวช นักโทษ เป็นต้น

(๖) หลักการลงคะแนนอย่างสะดวก ได้แก่ จัดกระบวนการให้ประชาชนลงคะแนนเสียงโดยสะดวกด้วยการแบ่งเขตเลือกตั้ง มีหน่วยลงคะแนนเลือกตั้งใกล้บ้าน ใช้บัตรลงคะแนนที่กาเครื่องหมายได้ง่าย มีเจ้าหน้าที่ทั้งฝ่ายรัฐบาล และเอกชนร่วมกันอำนวยความสะดวก และประกาศผลได้รวดเร็ว

๒.๓.๒๓ การเลือกตั้งที่ไม่บริสุทธิ์ยุติธรรม

ความไม่บริสุทธิ์ยุติธรรมในการเลือกตั้งเป็นอันตรายต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย พหุติกรรมที่ไม่บริสุทธิ์ยุติธรรมในการเลือกตั้งที่เคยปรากฏอยู่เสมอ มีดังนี้

๑. การใช้เงินซื้อเสียง คือ การให้เงินแก่ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง เพื่อให้ออกเสียงลงคะแนนให้แก่ตนซึ่งเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือซื้อบัตรประชาชนของผู้มีสิทธิออกเสียงเก็บไว้ชั่วคราว เพื่อไม่ให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีหลักฐานการแสดงตนในการออกเสียงลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งฝ่ายตรงกันข้าม

๒. การใช้สิทธิพลทางราชการ ได้แก่ การสมคบกับเจ้าหน้าที่ของทางราชการในการ
โครงการเลือกตั้ง เช่น การปลอมแปลงบัตรเลือกตั้ง ที่เรียกว่า “ไฟไฟ” การปลอมแปลงบัญชีรายชื่อผู้
มีสิทธิลงคะแนน การยอมให้บัตรประชาชนของผู้อื่นเป็นหลักฐานการใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น

๒.๓.๒๔ กฎหมายเลือกตั้ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๓๕๕๐ กำหนดให้ คณะกรรมการเลือกตั้ง
ย่อว่า กกต. เป็นผู้จัดดำเนินการ และควบคุมการเลือกตั้งทุกประเภท

๒.๓.๒๕ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)

คณะกรรมการการเลือกตั้งประกอบด้วย ประธานกรรมการ 1 คน กับกรรมการอื่น
อีก 4 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ตามคำกราบบังคมทูลฯ และนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความ
เป็นกลางทางการเมือง และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ตามกระบวนการสรรหาซึ่งกำหนดไว้
ในรัฐธรรมนูญ (โดยประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้ง)

๒.๓.๒๖ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่

๑. ควบคุมและดำเนินการ หรือจัดให้มีการเลือกตั้ง และการออกเสียงประชามติ
๒. จัดให้มีการทำทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งจากหลักฐานทะเบียนบ้านตาม
กฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร แยกเป็นรายจังหวัดไว้เป็นประจำ และดำเนินการแบ่งเขต
เลือกตั้งไว้ทุกจังหวัด เพื่อให้ประชาชนทราบล่วงหน้า
๓. ออกประกาศกำหนดการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการ
เลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา การออกเสียงประชามติ กฎหมายพรรคการเมือง
และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น
๔. มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ
รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตาม
กฎหมายตามข้อ 3
๕. แต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำ
จังหวัด บุคคล คณะบุคคล หรือผู้แทนองค์การเอกชน และคณะอนุกรรมการ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่
มอบหมาย ตามข้อ 3
๖. กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการแต่งตั้ง วาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง
และค่าตอบแทน รวมทั้งวิธปฏิบัติงานของบุคคลหรือคณะบุคคลตามข้อ ๕

๗. กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการขอให้รับรอง การรับรอง การเพิกถอนการรับรอง และการปฏิบัติงานขององค์การเอกชน

๘. รับรองให้องค์การเอกชนที่ยื่นคำขอเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการเลือกตั้งและแต่งตั้งผู้แทนขององค์การเอกชนที่ได้รับรองแล้วเข้าช่วยดูแลตรวจสอบการเลือกตั้งและรายงานให้

คณะกรรมการการเลือกตั้งทราบในกรณี que พบเห็นว่าการเลือกตั้งเป็นไปโดยไม่สุจริตหรือเที่ยงธรรมหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

๙. สั่งให้หน่วยราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ดำเนินการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามอำนาจหน้าที่ หรือให้หน่วยงานดังกล่าวมีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ปฏิบัติการอันจำเป็นเกี่ยวกับการเลือกตั้ง หรือการออกเสียงประชามติ

๑๐. ออกระเบียบวิธีการสอบสวนและวินิจฉัยขาดตามข้อ ๑๑

๑๑. สอบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

๑๒. เมื่อเห็นว่าผู้กระทำความผิดตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น มีอำนาจแจ้งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการสอบสวนและมีอำนาจดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลไม่ว่าจะเป็นเรื่องในทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางปกครอง

๑๓. กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาเกี่ยวกับการทุจริตในการเลือกตั้ง หรือออกเสียงประชามติตามข้อ ๑๔

๑๔. สั่งให้เลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง หรือสั่งให้มีการนับคะแนนใหม่ เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้ง หรือการออกเสียงประชามตินั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

๑๕. ประกาศผลการเลือกตั้ง หรือการออกเสียงประชามติ

๑๖. จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี และข้อสังเกตเสนอต่อรัฐสภา

๒.๓.๒๗ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา

๑. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ระบบการเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้เปลี่ยนแปลงจากเดิม ซึ่งเป็นการปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักการเมือง และประสิทธิภาพของระบบการเมืองนั่นเอง การ

เลือกตั้งระบบใหม่เป็นการเลือกตั้งแบบผสม คือ มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒ แบบ ได้แก่ แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง มีผู้แทนราษฎร ๔๐๐ คน และแบบสัดส่วนซึ่งมีผู้แทนราษฎร ๘๐ คน

๒. สมาชิกวุฒิสภา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้บัญญัติให้มีการเลือกตั้งวุฒิสมาชิกโดยตรงจากประชาชน ๗๖ คน และมาจากการสรรหา ๗๔ คน โดยกำหนดให้มีวุฒิสมาชิกจำนวน ๑๕๐ คน

ภายในที่เลือกตั้ง คูหาเลือกตั้ง คือ ที่สำหรับกากบาทในบัตรเลือกตั้ง

เขตเลือกตั้ง หมายถึง อาณาบริเวณที่คณะกรรมการเลือกตั้ง กำหนดขึ้นในแต่ละจังหวัด จังหวัดหนึ่ง ๆ อาจมีเขตเลือกตั้งเดียวหรือหลายเขตก็ได้

หน่วยเลือกตั้ง หมายถึง อาณาบริเวณที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง (กกต. เขต) กำหนดขึ้น โดยใช้เขตหมู่บ้าน เป็นเขตหน่วยเลือกตั้ง เว้นแต่ในกรุงเทพมหานคร เขตเทศบาล เขตสุขาภิบาล หรือเขตชุมชนหนาแน่น อาจใช้แนวถนนหรือซอยเป็นแนวเขตได้ และให้หน่วยเลือกตั้ง ๑ หน่วย สำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๘๐๐ คนเป็นประมาณ ความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทางไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ดังนั้นแต่ละเขตเลือกตั้งจึงประกอบด้วยหลายหน่วยเลือกตั้ง

เลือกตั้ง หมายถึง บริเวณที่ใช้ลงคะแนนเลือกตั้งของแต่ละหน่วยเลือกตั้งโดยจัดให้ ๑ หน่วยเลือกตั้งมี ๑ ที่เลือกตั้ง ซึ่งเป็นสถานที่ที่ประชาชนเข้าออกสะดวก มีป้ายหรือเครื่องหมายเพื่อแสดงขอบเขตบริเวณของที่เลือกตั้ง โดยปกติที่เลือกตั้งจะต้องอยู่ในหน่วยเลือกตั้ง แต่เพื่อความสะดวกและปลอดภัยของผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะอยู่นอกเขตของหน่วยเลือกตั้งก็ได้ แต่ต้องอยู่ในบริเวณใกล้เคียง

คูหาเลือกตั้ง หมายถึง ที่สำหรับกากบาทในบัตรเลือกตั้ง

ที่เลือกตั้งกลาง หมายถึง ที่เลือกตั้งซึ่ง กกต.เขต กำหนดขึ้นสำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาปฏิบัติราชการในเขตนั้น และไม่สามารถไปใช้สิทธิในเขตของตนได้

๒.๓.๒๘ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง กกต.

๑. ประกาศกำหนดวันสมัครรับเลือกตั้ง และวันยื่นบัญชีรายชื่อผู้สมัครของพรรคการเมือง กำหนดจำนวน สว. หรือจำนวน สส.(แบบแบ่งเขต) ของแต่ละจังหวัด และจำนวนเขตเลือกตั้งของแต่ละจังหวัด

๒. แต่งตั้งผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง (ผอ.เขต) เขตละ ๑ คน และกรรมการเลือกตั้ง (กกต.เขต) เขตละไม่น้อยกว่า ๙ คน

๓. กำหนดวิธีปฏิบัติหน้าที่ของ ผอ.เขต และกกต.เขต

๔. กำหนดค่าตอบแทน ผอ.เขต กกต.เขต กรรมการการเลือกตั้งประจำหน่วย (กก.ประจำหน่วย) กรรมการนับคะแนน และผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ช่วยเหลือการปฏิบัติงานในการเลือกตั้ง

๕. กำหนดวิธีแจ้งเหตุของผู้ที่ไม่สามารถไปใช้สิทธิเลือกตั้งในวันเลือกตั้ง

๖. ประกาศกำหนดจำนวนเงินค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของผู้สมัครแต่ละคน และของพรรคการเมือง

๗.หารือกับพรรคการเมืองเพื่อกำหนดวิธีการในการให้รัฐสนับสนุนการเลือกตั้ง เช่น สถานที่ปิดประกาศการพิมพ์ และจัดส่งเอกสาร การโฆษณา หาเสียงทางวิทยุและโทรทัศน์

๘. สั่งให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยุติหรือระงับการกระทำใดที่เห็นว่าเป็นการใช้ตำแหน่งหน้าที่ให้เป็นคุณ หรือโทษแก่ผู้สมัคร หรือพรรคการเมือง โดยแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาของเจ้าหน้าที่ผู้นั้นสั่งให้พ้นจากหน้าที่เป็นการชั่วคราว หรือสั่งให้ประจำกระทรวง ทบวง กรม ศาลากลางจังหวัด หรือที่ว่าการอำเภอในหรือนอกเขตเลือกตั้ง หรือห้ามเข้าเขตเลือกตั้งใดเขตเลือกตั้งหนึ่ง

๙. ประกาศกำหนดลักษณะและวิธีการออกเสียงของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อยู่นอกเขตเลือกตั้ง หรืออยู่ต่างประเทศ

๑๐. กำหนดวิธีนำบัตรเลือกตั้งใส่ลงในหีบบัตรเลือกตั้ง

๑๑. กำหนดวันลงคะแนนใหม่ของหน่วยเลือกตั้งที่ กก. ประจำหน่วยส่งลงคะแนนเนื่องจากมีเหตุสุดวิสัย เช่น จลาจล น้ำท่วม ไฟไหม้

๑๒. กำหนดวิธีให้ กก.ประจำหน่วย ทำบัตรที่เหลือ (หลังจากปิดลงคะแนน) เป็นบัตรที่ใช้ลงคะแนนไม่ได้

๑๓. กำหนดวิธีทำเครื่องหมายเพื่อป้องกันการเปิดหรือเปลี่ยนหีบบัตรระหว่างการนำหีบบัตรไปยังสถานที่นับคะแนน

๑๔. ประกาศกำหนดวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการรับ การเปิดหีบบัตรเลือกตั้ง และการนับคะแนน

๑๕. กำหนดวิธีประกาศผลการนับคะแนน วิธีเก็บบัตรเลือกตั้ง และการเก็บรักษาเอกสาร หลักฐาน

๑๖. ประกาศผู้ได้รับเลือกตั้ง

๒.๓.๒๙ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัด (กกต.จว.)

ในการเลือกตั้ง สส. หรือ สว. แต่ละครั้ง กกต. มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัดผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำจังหวัด และคณะอนุกรรมการ โดยใช้วิธีสรรหาจากภูมิสำเนาในจังหวัดนั้นเป็นหลัก และเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่บัญญัติไว้ใน

รัฐธรรมนูญ โดยมีจำนวนจังหวัดละไม่เกิน ๑๑ คนและให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว ทั้งนี้เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย ดังต่อไปนี้

๑. อำนาจการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติ ที่กระทำภายในจังหวัดนั้น
๒. เสนอแนะการแบ่งเขตเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งที่ใช้วิธีการแบ่งเขตเลือกตั้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง
๓. รวบรวมและตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติ
๔. เสนอแนะต่อคณะกรรมการเลือกตั้งเพื่อพิจารณาแต่งตั้งบุคคล ผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ ตามที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ หรือกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นกำหนดไว้
๕. ปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติ

๒.๓.๓๐ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง (กกต.เขต)

ในการเลือกตั้ง ส.ส หรือ ส.ว แต่ละครั้ง กกต. เป็นผู้แต่งตั้ง กกต.เขตตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ กกต. ประกาศ ให้มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

๑. กำหนดหน่วยเลือกตั้ง ที่เลือกตั้ง และสถานที่นับคะแนนเลือกตั้ง
๒. แต่งตั้งคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง (กก.ประจำหน่วย) จำนวนไม่น้อยกว่า ๗ คน ประกอบด้วย ประธาน ๑ คน และกรรมการ ๒ คน ที่เหลือเป็นผู้แทนพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครในเขตนั้นทำหน้าที่เกี่ยวกับการลงคะแนนเลือกตั้ง ยกเว้นการเลือกตั้ง สว. ไม่มีผู้แทนพรรค
๓. แต่งตั้งคณะกรรมการนับคะแนน (กก.นับคะแนน) จำนวนตามสมควร ทำหน้าที่นับคะแนนของทุกหน่วยเลือกตั้งในสถานที่นับคะแนนของเขต
๔. แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยในการปฏิบัติหน้าที่ของ กก.ประจำหน่วย และ กก.นับคะแนน
๕. จัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งของแต่ละหน่วยเลือกตั้ง และ
 - (๑) ปิดประกาศไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ที่ว่าการอำเภอ สำนักงานเทศบาล ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน เขตชุมชนหนาแน่น และที่เลือกตั้ง หรือบริเวณใกล้เคียงกับที่เลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๒๐ วันก่อนวันเลือกตั้ง
 - (๒) แจงรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งในทะเบียนบ้านไปยังเจ้าบ้านให้ทราบก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน

๖. พิจารณาคำร้องขอมีชื่อ หรือถอนชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และหากมีการยื่นคำร้องต่อศาล ก็ปฏิบัติตามคำสั่งศาล
๗. กำหนดที่เลือกตั้งกลาง สำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อยู่นอกเขตเลือกตั้ง
๘. คู่มือการนับคะแนน และสลักหลังบัตรเสีย
๙. ประกาศผลนับคะแนน จำนวนบัตรทั้งหมด จำนวนบัตรที่ใช้ จำนวนบัตรเสีย จำนวนบัตรเหลือ และทำรายงานผลการนับคะแนน ส่งไปยัง กกต.

๒.๓.๓๑ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง (กปน.)

คณะกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการให้การเลือกตั้งดำเนินไปได้ด้วยความเรียบร้อยบริสุทธิ์ยุติธรรม ดังต่อไปนี้

๑. ในวันเลือกตั้ง ถ้าถึงเวลาเปิดการลงคะแนนแล้วมี กก.ประจำหน่วยมาปฏิบัติหน้าที่ไม่ถึง ๗ คน ให้คณะ กก. ประจำหน่วยที่อยู่ในขณะนั้นแต่งตั้งผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งจนครบ ๗ คน

๒. ก่อนเปิดให้มีการลงคะแนน ให้นำบัตรเลือกตั้งทั้งหมดของหน่วยนั้น และปิดประกาศจำนวนบัตรเลือกตั้งที่มีอยู่ทั้งหมดในที่เลือกตั้งนั้นไว้ในที่เปิดเผย

๓. เมื่อถึงเวลาเปิดการลงคะแนน ให้เปิดหีบบัตรในที่เปิดเผย แสดงให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่ ณ ที่เลือกตั้งนั้นเห็นว่าหีบบัตรเลือกตั้งเป็นหีบ ว่างเปล่า และปิดหีบตามวิธีที่ กกต. กำหนด แล้วบันทึกการดำเนินการดังกล่าวโดยให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๒ คนที่อยู่ ณ ที่เลือกตั้งนั้น (ถ้ามี) ลงลายมือชื่อในบันทึกด้วย

๔. เมื่อเกิดจลาจล อุทกภัย อัคคีภัย หรือเหตุสุดวิสัยอื่นๆ ให้ประกาศงดลงคะแนนแล้วรายงานต่อ กกต.

๕. เมื่อถึงเวลาปิดการลงคะแนน ให้ประกาศปิดการลงคะแนน และงดจ่ายบัตรเลือกตั้ง ทำเครื่องหมายในบัตรที่เหลืออยู่ให้เป็นบัตรที่ใช้ลงคะแนนไม่ได้ แล้วปิดช่องใส่บัตรตามวิธีที่ กกต. กำหนด

๖. ทำรายงาน เกี่ยวกับ

- (๑) จำนวนบัตรเลือกตั้งทั้งหมด
- (๒) จำนวนผู้มาแสดงตนและรับบัตรเลือกตั้ง
- (๓) จำนวนบัตรที่เหลือ

แล้วให้ กก. ประจำหน่วยที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในขณะนั้นทุกคนลงลายมือชื่อไว้ และประกาศให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่ในที่นั้นทราบ

๗. ทำเครื่องหมายที่หีบบัตร เพื่อป้องกันการเปิดหรือเปลี่ยนหีบบัตร โดยลงลายมือชื่อ กก. ประจำหน่วยทุกคนกำกับไว้ตามวิธีที่ กกต. กำหนด

๘. กก. ประจำหน่วยไม่น้อยกว่า ๕ คนนำหีบบัตรเลือกตั้งและเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องไปยังสถานที่นับคะแนนของเขตเลือกตั้งโดยเร็ว กก. ประจำหน่วยผู้ใดไม่อาจร่วมไปด้วยได้ ให้จัดแจ้งเหตุผลไว้ในรายงานนำส่งหีบบัตร

๒.๓.๓๒ บทบาทของประชาชนในการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งเป็นกระบวนการสรรหาผู้ปกครองหรือรัฐบาลโดยสันติวิธี และมีคุณประโยชน์ ๒ ประการ คือ ประการแรกสร้างความชอบธรรมให้กับอำนาจ รัฐบาลหรือผู้ปกครองที่มาจาก การเลือกตั้งสามารถกระทำการต่าง ๆ ในนามประชาชนได้อย่างเต็มที่และมีสิทธิ์เพราะได้รับอำนาจโดย ความนิยมของประชาชน ประการต่อมาเป็นกลไกแห่งการสืบทอดอำนาจโดยสันติ

การเลือกตั้งเป็นสิ่งสำคัญในระบอบประชาธิปไตย ต้องมีอย่างสม่ำเสมอเพื่อเปิดโอกาสให้ ประชาชนเลือกผู้ปกครองที่ตนเห็นว่าดีและเหมาะสมเข้ามาทำหน้าที่แทนตน เป็นเรื่องของ ประชาธิปไตยโดยผู้แทน ขณะเดียวกันเป็นการยอมรับในตัวผู้แทนราษฎรเลือกไปพร้อมกับ การมอบ อำนาจให้ไปปกครองประเทศ ราษฎรจึงเป็นผู้สนับสนุนที่สำคัญของนักการเมืองที่ไปทำหน้าที่แทน ประชาชน ในทางกลับกันผู้แทนที่ราษฎรเลือกเข้าไปทำหน้าที่ต้องระลึกเสมอว่า ต้องทำหน้าที่อย่าง ซื่อสัตย์และมีประสิทธิภาพ มิฉะนั้นประชาชนจะไม่สนับสนุนให้โอกาสกลับเข้ามาทำหน้าที่อีก การ เลือกตั้งเป็นสิทธิของประชาชน จะไปใช้สิทธิหรือไม่ใช้สิทธิก็ได้ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีการบัญญัติ ไว้ชัดเจนว่า "บุคคลซึ่งไม่ไปเลือกตั้งโดยไม่แจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ย่อมเสียสิทธิ ตามที่กฎหมายบัญญัติ" มีการถกเถียงอภิปรายกันมากกว่าผู้นอนหลับหัตถ์สิทธิ์ควรจะเสียสิทธิ อะไร? บ้างว่าควรให้เสียสิทธิทางการเมือง แต่มีคนแย้งว่าผู้ไม่ไปเลือกตั้งคงไม่สนใจการเมือง ถ้าให้เสีย สิทธิทางการเมืองก็คงไม่เป็นไร

คนทั่วไปอาจคิดว่าหน้าที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง คือการไปลงคะแนนในวันเลือกตั้งเท่านั้น แต่บทบาทหน้าที่ของประชาชนในการเลือกตั้งน่าจะมีมากกว่านี้คือ

๑. ๒๐ วันก่อนวันเลือกตั้ง ไปอ่านประกาศ ณ ที่ทำการ อบต. หรือที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ ว่าเราอยู่หน่วยเลือกตั้งใด (ส่วนใหญ่ใช้เขตหมู่บ้านเป็นหน่วยเลือกตั้ง) ที่เลือกตั้งอยู่ที่ใด (ส่วนใหญ่ใช้ที่เดิม) เรามีรายชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือไม่

๒. ๑๕ วันก่อนวันเลือกตั้ง เจ้าบ้านจะได้รับแจ้งรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อยู่ในทะเบียน บ้านของตน

๓. ไม่น้อยกว่า ๑๐ วันก่อนวันเลือกตั้ง หากชื่อตกหล่นไปให้ยื่นคำร้องขอเพิ่มชื่อต่อ คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง (กกต.เขต)

๔. ไม่น้อยกว่า ๑๐ วันก่อนวันเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถยื่นคำร้องต่อ กกต.เขต เพื่อให้ถอนชื่อผู้ไม่มีสิทธิเลือกตั้งออกจากบัญชีรายชื่อ

๕. จนถึงวันเลือกตั้ง เจ้าบ้านสามารถนำหลักฐานทะเบียนบ้านมาแสดงเพื่อถอนชื่อบุคคลที่ปรากฏชื่อในบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้งว่าอยู่ในทะเบียนบ้านของตน แต่แท้ที่จริงไม่ได้อยู่ในทะเบียนบ้านของตน

๖. ไม่น้อยกว่า ๗ วันก่อนวันเลือกตั้ง ให้มาแจ้งเหตุที่ไม่อาจไปลงคะแนนเลือกตั้งต่อบุคคลที่แต่งตั้งโดย กกต.เขต หรือ หรือทำเป็นหนังสือและมอบหมายให้บุคคลใดไปยื่นก็ได้

๗. หลังวันเลือกตั้ง ๓๐ วัน กกต. ประกาศรายชื่อผู้ไม่ไปลงคะแนนและไม่ได้แจ้งเหตุอันควรตาม (6) เพื่อให้ผู้ไม่ไปลงคะแนนมาแจ้งเหตุภายใน ๖๐ วันนับแต่วันประกาศ คราวนี้ถ้าไม่ไปแจ้งเหตุอันควร จะต้องเสียสิทธิตามกฎหมายบัญญัติ

๒.๓.๓๓ คุณสมบัติของผู้มีสิทธิออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง

๑. มีสัญชาติไทย หากเป็นผู้แปลงสัญชาติต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่า ๕ ปี
๒. อายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์ในวันที่ ๑ มกราคมของทุกปีที่มีการเลือกตั้ง
๓. มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วไม่น้อยกว่า ๙๐ วัน นับถึงวันเลือกตั้ง ยกเว้นผู้ที่ย้ายที่อยู่ ผู้ไปปฏิบัติราชการนอกเขตเลือกตั้งและผู้อยู่ต่างประเทศ
๔. ไม่มีลักษณะต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ในวันเลือกตั้ง
 - (๑) วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
 - (๒) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช
 - (๓) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายศาล หรือคำสั่งที่ขอด้วยกฎหมาย
 - (๔) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

๒.๓.๓๔ สิทธิของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และเจ้าบ้าน

๑. ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือเจ้าบ้านมีสิทธิยื่นคำร้องต่อ กกต. เขต เพื่อขอเพิ่มชื่อของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิ หรือขอให้ถอนชื่อผู้ไม่มีสิทธิเลือกตั้งออกจากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิ โดยยื่นก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๑๐ วัน ถ้าผู้ยื่นคำร้องยังไม่พอใจผลวินิจฉัยของ กกต. เขต ก็สามารถยื่นคำร้องต่อศาลได้อีก

๒. เจ้าบ้านมีสิทธินำทะเบียนบ้านมายืนยันต่อ กกต.เขต หรือ กก.ประจำหน่วย ว่าบุคคลตามที่ปรากฏในบัญชีรายชื่อ ไม่มีอยู่จริงในทะเบียนบ้านของตนซึ่ง กกต.เขต หรือ กก. ประจำหน่วย จะมีคำสั่งถอนชื่อนั้น ๆ ออกจากบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ข้อห้าม

ข้อห้ามสำหรับประชาชนทั่วไป

๑. ผู้ใดรู้อยู่แล้วว่าตนไม่มีสิทธิเลือกตั้ง หรือไม่มีสิทธิลงคะแนนในหน่วยเลือกตั้งใด พยายามลงคะแนนเลือกตั้งหรือลงคะแนนโดยแสดงบัตรประจำตัวประชาชน หรือหลักฐานอื่นที่มีได้มีไว้สำหรับตน หรือที่ปลอมแปลงขึ้น

๒. ผู้ใดจงใจกระทำด้วยวิธีการใด ๆ ให้บัตรเลือกตั้งชำรุดหรือเสียหาย หรือให้เป็นบัตรเสีย หรือทำด้วยประการใด ๆ แก่บัตรเสียเพื่อให้เป็นบัตรที่ใช้ได้

๓. ห้ามมิให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดลงคะแนนโดยใช้บัตรอื่นที่มีใช้บัตรเลือกตั้ง

๔. ห้ามมิให้ผู้ใดซึ่งไม่มีอำนาจชอบด้วยกฎหมาย เปิด ทำลาย ทำให้เสียหาย ทำให้เปลี่ยนแปลง หรือทำให้ไร้ประโยชน์ หรือนำไปซึ่งหีบเลือกตั้ง หรือบัตรเลือกตั้ง หรือเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องที่ กก.ประจำหน่วยจัดส่งไปยังสถานที่นับคะแนน

๕. ห้ามมิให้ใดจงใจขัดขวางมิให้มีการส่งหีบหรือสิ่งที่ใช้แทนหีบบัตรเลือกตั้ง ไปยังสถานที่นับคะแนน หรือกระทำเพื่อให้เกิดการส่งเข้า

๖. ห้ามมิให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือผู้ใดก็ตามกระทำการต่อไปนี้

(๑) นำหีบบัตรเลือกตั้งออกไปจากที่เลือกตั้ง

(๒) ทำเครื่องหมายเพื่อเป็นที่สังเกตโดยวิธีใด ๆ ไว้ที่บัตรเลือกตั้ง

(๓) นำบัตรเลือกตั้งใส่ในหีบบัตรเลือกตั้งโดยไม่มีอำนาจชอบด้วยกฎหมาย

(๔) การทำการใดในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เพื่อแสดงว่ามีผู้มาแสดงตนเพื่อลงคะแนนโดยผิดไปจากความจริง

(๕) กระทำการใดอันเป็นเหตุให้มีบัตรเลือกตั้งเพิ่มขึ้นจากความจริง

(๖) กระทำการโดยไม่มีอำนาจชอบด้วยกฎหมาย เพื่อมิให้ผู้อื่นใช้สิทธิเลือกตั้ง หรือขัดขวาง หรือหน่วงเหนี่ยวมิให้ ผู้มีสิทธิไปเลือกตั้ง ณ สถานที่เลือกตั้ง หรือเข้าไป ณ ที่ลงคะแนน หรือมิให้ไป ณ ที่ดังกล่าวภายในกำหนดเวลาที่จะลงคะแนนเลือกตั้งได้

(๗) เรียกทรัพย์สินหรือผลประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นเพื่อจะลงคะแนน หรืองดเว้นไม่ลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด

๗. ห้ามมิให้ผู้ใดขาย จำหน่าย แจกจ่าย หรือจัดเลี้ยงสุราทุกชนิดในเขตเลือกตั้งในระหว่าง ๑๘ นาฬิกาของวันก่อนวันเลือกตั้ง ๑ วัน จนถึงสิ้นสุดวันเลือกตั้ง

๘. ห้ามมิให้ผู้ใดเล่นหรือจัดให้มีการเล่นการพนันขั้นต่อดใด ๆ เกี่ยวกับผลของการเลือกตั้ง

๒.๓.๓๕ ข้อห้ามในการหาเสียงที่ประชาชนต้องช่วยกันตรวจสอบ

ห้ามมิให้ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งหรือผู้ใดก็ตาม กระทำการเพื่อจูงใจให้ลงคะแนนเสียง หรืองดเว้นการลงคะแนนเสียง ด้วยวิธีการต่อไปนี้

๑. จัดทำ หรือให้ หรือเสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ ทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อันอาจคำนวณเป็นเงินได้ แก่ผู้ใด

๒. ให้ หรือเสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้ เงิน ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์ใดแก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันการศึกษา สถานสงเคราะห์ หรือสถาบันอื่นใด ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม

๓. โฆษณาหาเสียงด้วยการจัดให้มีมหรสพหรือการรื่นเริงต่างๆ

๔. เลี้ยงหรือรับจะจัดเลี้ยงผู้ใด

๕. หลอกลวง บังคับ ชูเชิญ ใช้อิทธิพลคุกคาม ใส่ร้ายด้วยความเท็จหรือจูงใจให้เข้าใจผิด ในคะแนนนิยมของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด

๖. จัดยานพาหนะให้ หรือจัดให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปยังที่เลือกตั้ง หรือกลับโดยไม่เสียค่าโดยสาร หรือค่าจ้างซึ่งต้องเสียตามปกติ ยกเว้นหน่วยงานของรัฐที่จัดยานพาหนะเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

๗. โฆษณาหาเสียงเลือกตั้งไม่ว่าโดยวิธีการใดๆ ตั้งแต่เวลา ๑๘ นาฬิกาของวันก่อนเลือกตั้ง ๑ วัน จนถึงสิ้นสุดวันเลือกตั้ง

๘. จัดที่ปิดประกาศและติดแผ่นป้ายเกี่ยวกับการเลือกตั้งในสาธารณสถานซึ่งเป็นของรัฐ

๙. จัดสรรเวลาออกอากาศทางวิทยุ หรือวิทยุโทรทัศน์ให้แก่พรรคการเมือง หรือกระทำกิจการอื่นที่ กกต. ประกาศกำหนดให้รัฐสนับสนุน

ข้อห้ามสำหรับเจ้าบ้าน

เจ้าบ้าน คือ ผู้มีชื่อเป็นเจ้าบ้านในทะเบียนบ้านห้ามมิให้เจ้าบ้านดำเนินการหรือยินยอมให้มีการดำเนินการแจ้งย้ายบุคคลใดเข้ามาในทะเบียนบ้านของตน โดยบุคคลนั้นมีได้มาอยู่อาศัยจริงเพื่อเจตนาทุจริตในการเลือกตั้ง

๒.๓.๓๖ ข้อห้ามสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมาย กระทำการใดๆ เพื่อเป็นคุณหรือโทษ แก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมือง เว้นแต่

๑. เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติที่พึงต้องปฏิบัติในตำแหน่งเช่นนั้น หรือ

๒. เป็นการแนะนำ หรือช่วยเหลือโดยมิได้อาศัยตำแหน่งหน้าที่

๒.๓.๓๗ ข้อห้ามของผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้าง

ห้ามมิให้ผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างขัดขวาง หรือหน่วงเหนี่ยวหรือไม่ให้ความสะดวกพอสมควรต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งของผู้ใต้บังคับบัญชาหรือลูกจ้าง

๒.๓.๓๘ ข้อห้ามสำหรับบุคคลต่างด้าว

ห้ามมิให้ผู้ที่มีได้มีสัญชาติไทยเข้ามีส่วนช่วยเหลือในการหาเสียงเลือกตั้ง หรือกระทำการใด ๆ เพื่อประโยชน์แก่การเลือกตั้งโดยประการที่เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมือง เว้นแต่การกระทำนั้นเป็นการช่วยเหลือราชการ หรือเป็นการประกอบอาชีพตามปกติโดยสุจริต

๒.๓.๓๙ ข้อห้ามสำหรับเจ้าพนักงานในการเลือกตั้ง

๑. ห้ามมิให้ กกต., ผอ.เขต, กกต.เขต, กก.หน่วย, กก.นับคะแนน หรือผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ช่วยเหลือการปฏิบัติงานในการเลือกตั้ง จงใจไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ สุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำการอื่นใดเพื่อขัดขวางมิให้การเป็นไปตามกฎหมาย ประกาศ ระเบียบ หรือคำสั่งของ กกต. หรือคำสั่งของศาล อันเกี่ยวกับการเลือกตั้ง เว้นแต่เป็นการกระทำโดยสุจริต

๒. ห้ามมิให้กรรมการนับคะแนนเลือกตั้งผู้ใดจงใจนับบัตรเลือกตั้ง หรือคะแนนในการเลือกตั้งให้ผิดไปจากความจริง หรือรวมคะแนนให้ผิดไป หรือกระทำประการใดโดยมิได้มีอำนาจกระทำโดยชอบโดยกฎหมาย ให้บัตรเลือกตั้งชำรุดหรือเสียหาย หรือให้เป็นบัตรเสีย หรือทำให้บัตรเสียเป็นบัตรที่ใช้ได้ หรืออ่านบัตรเลือกตั้งให้ผิดไปจากความจริง หรือทำรายงานการเลือกตั้งไม่ตรงความเป็นจริง

๓. ห้ามมิให้กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งเปิดเผยแก่ผู้ใดในระหว่างเวลาเปิดการลงคะแนน จนถึงเวลาการปิดลงคะแนนเลือกตั้งให้ทราบว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้ใดมาลงคะแนนหรือไม่มาลงคะแนน เพื่อเป็นคุณหรือโทษแก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด

๒.๓.๔๐ ผู้ไม่ไปเลือกตั้งต้องแจ้งเหตุอันสมควร

ในการเลือกตั้งครั้งใด ถ้าผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้เนื่องจากมีเหตุอันสมควร ให้แจ้งเหตุนั้นต่อเจ้าหน้าที่ประจำเขตเลือกตั้งก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๗ วัน ถ้าไม่เป็นเหตุอันสมควร เจ้าหน้าที่จะแจ้งให้ผู้นั้นทราบก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๓ วัน โดยทำเป็นหนังสือมอบให้ใครไปยื่นแทนก็ได้ หรือจะส่งทางไปรษณีย์ก็ได้

๒.๓.๔๑ ผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งและมีได้แจ้งเหตุ หรือแจ้งแล้วมิใช่เหตุอันสมควร

กกต.จะประกาศรายชื่อเมื่อครบ ๓๐ วันหลังการเลือกตั้ง ซึ่งบุคคลที่มีรายชื่อสามารถแจ้งเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิต่อผู้ที่ กกต. มอบหมายภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันประกาศ และผู้ที่ กกต. มอบหมายจะพิจารณาให้แล้วเสร็จใน ๙๐ วัน นับจากวันสิ้นสุดของการแจ้งเหตุ ผู้ไม่ไปใช้สิทธิและมีได้แจ้งเหตุ หรือแจ้งแล้ว แต่มิใช่เหตุอันสมควร จะเสียสิทธิ ๘ ประการ ดังนี้

๑. เสียสิทธิในการยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น

๒. เสียสิทธิในการยื่นคำร้องคัดค้านการเลือกตั้งกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น

๓. เสียสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น

๔. เสียสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องถิ่น

๕. เสียสิทธิในการเข้าชื่อร้องขอเพื่อให้รัฐสภาพิจารณากฎหมาย ตามกฎหมายว่าด้วยการเข้าเสนอชื่อกฎหมาย

๖. เสียสิทธิในการเข้าร้องขอให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่น

๗. เสียสิทธิในการเข้าชื่อร้องขอเพื่อให้วุฒิสภามีมติถอดถอนบุคคล ตามกฎหมายประกอบด้วยรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

๘. เสียสิทธิในการเข้าชื่อให้ถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น ตามกฎหมายว่าด้วยการลงคะแนนเพื่อถอดถอน สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น

๒.๓.๔๒ การลงคะแนนและการนับคะแนน

บัตรเลือกตั้ง บัตรเลือกตั้งแบบแบ่งเขต กับแบบบัญชีรายชื่อ มีลักษณะแตกต่างกันเห็นได้ชัดเจน

หีบบัตร มีลักษณะที่มองเห็นภายในได้ง่าย

เวลาเลือกตั้ง ๘.๐๐ น.-๑๕.๐๐ น.

นับบัตร-เปิดหีบเปล่า กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งจะนับจำนวนบัตรทั้งหมดที่มีอยู่ และเปิดหีบเปล่าให้ดูก่อนเปิดการลงคะแนน เมื่อหมดเวลาลงคะแนน กก.ประจำหน่วยจะประกาศปิดการลงคะแนน นับบัตรที่เหลือ แล้วปิดช่องใส่บัตรของหีบบัตรเลือกตั้ง กก.ประจำหน่วยไม่น้อยกว่า ๕ คน เป็นผู้นำหีบบัตร และเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องไปยังสถานที่นับคะแนนของเขตเลือกตั้งนั้นโดยเร็ว

๒.๓.๔๓ การลงคะแนนของผู้ที่ย้ายที่อยู่

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งย้ายที่อยู่ไปอยู่ในทะเบียนบ้านใหม่ไม่ถึง ๙๐ วัน นับวันเลือกตั้ง ต้องกลับไปลงคะแนนในเขตเลือกตั้งที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านครั้งสุดท้ายไม่น้อยกว่า ๙๐ วัน ตามหลักเกณฑ์ที่ กกต. ประกาศกำหนด

การลงคะแนนผู้ไปปฏิบัติราชการนอกเขตเลือกตั้ง ผู้ได้รับคำสั่งจากทางราชการให้ปฏิบัติหน้าที่นอกเขต ให้แจ้งความประสงค์ขอใช้สิทธิเลือกตั้งต่อ กกต.เขต ที่ตนมีสิทธิออกเสียงลงคะแนน ซึ่งเมื่อ กกต.เขตตรวจแล้ว จะแจ้งที่เลือกตั้งกลางให้ผู้นั้นไปลงคะแนน ตามหลักเกณฑ์ที่ กกต. ประกาศกำหนด

การลงคะแนนของผู้อยู่ต่างประเทศ ผู้มีชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งของเขตเลือกตั้งใด แต่ในวันเลือกตั้งผู้นั้นมีถิ่นที่อยู่นอกราชอาณาจักร ต้องแจ้งความประสงค์ว่าตนต้องการใช้สิทธิเลือกตั้งต่อบุคคลที่ กกต.แต่งตั้งซึ่งผู้แจ้งอาจลงคะแนนเสียง ณ ประเทศที่ตนมีถิ่นที่อยู่ในวันเลือกตั้ง หรืออาจใช้สิทธิทางไปรษณีย์ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ กกต.ประกาศกำหนด หีบบัตรลงคะแนนที่ส่งมาจากต่างประเทศ หากมาถึงที่นับคะแนนหลังจากเริ่มนับคะแนนแล้วจะไม่มี การนับคะแนนในหีบบัตรนั้น

การลงคะแนนก่อนวันเลือกตั้ง ทหารประจำการ ตำรวจ สมาชิกกองอาสารักษาดินแดน หรือข้าราชการที่ได้รับคำสั่งจากทางราชการให้ไปปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย หรือเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัยของประเทศนอกที่ตั้งปกติที่ตนมีภูมิลำเนาอยู่ ถ้าผู้บังคับบัญชา ตั้งแต่ชั้นผู้บังคับกองพันหรือเทียบเท่าขึ้นไปเห็นว่าบุคคลดังกล่าว ไม่อาจไปลงคะแนนในหน่วยเลือกตั้งที่มีสิทธิได้ ให้แจ้ง กกต.ทราบ เพื่อขอใช้สิทธิเลือกตั้งก่อนวันเลือกตั้ง ซึ่ง กกต.เขตจะกำหนดที่เลือกตั้งกลางให้เป็นพิเศษตามหลักเกณฑ์ที่ กกต. ประกาศกำหนด

การนับคะแนน ๑) การนับคะแนน ให้นับที่สถานที่นับคะแนนของแต่ละเขตเลือกตั้ง ๒) เริ่มนับ เมื่อหีบบัตรมาครบถ้วนทุกหีบแล้ว และนับตามวิธีที่ กกต. กำหนด ซึ่งจะต้องทำโดยเปิดเผย มีการอ่านคะแนน เปิดโอกาสให้มีผู้คัดค้านหรือทักท้วงได้ ๓) วิธีนับ ให้นับคะแนนบัตรที่มีเครื่องหมายว่าไม่ลงคะแนนเลือกตั้ง และไม่นับบัตรเสียเป็นคะแนน

การเลือกตั้งทั่วไปและการเลือกตั้งซ่อม

การเลือกตั้งทั่วไป คือ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภาเต็มทั้งสภา หลังจากสภาหมดอายุหรือมีการยุบสภาซึ่งกระทำพร้อมกันทุกจังหวัด ทุกเขตเลือกตั้งทั่วราชอาณาจักรสภาผู้แทนราษฎร มีอายุ ๔ ปี เมื่อครบ ๔ ปี นับจากวันเลือกตั้ง ต้องจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปภายใน ๔๕ วัน นับจากวันที่สภาหมดอายุ แต่ถ้าเป็นการยุบสภาเลือกตั้งทั่วไปภายใน

๖๐ วัน วุฒิสภา มีอายุ ๖ ปี เมื่อครบ ๖ ปี นับจากวันเลือกตั้ง ต้องจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปภายใน ๓๐ วัน นับจากวันที่สภาหมดอายุ

การเลือกตั้งซ่อม คือ การเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างลงเพราะเหตุอื่นที่ไม่ใช่การยุบสภา หรือสภาหมดอายุ เช่น ตาย ลาออก หรือขาดคุณสมบัติ เป็นต้นผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งซ่อมจะอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าอายุของสภาที่เหลืออยู่ การเลือกตั้งซ่อม อาจแยกได้เป็น ๒ กรณีใหญ่ ๆ คือ

ก. เลือกตั้งซ่อมในบัญชีรายชื่อ ถ้าเป็นตำแหน่งที่ว่างเป็นตำแหน่งในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมือง ไม่ต้องจัดให้มีการเลือกตั้ง แต่งตั้งพรรคการเมืองนั้นมาเป็นแทน

ข. เลือกตั้งซ่อมตำแหน่ง สว. หรือตำแหน่ง สส. แบบแบ่งเขต ถ้าตำแหน่งที่ว่างเป็นตำแหน่ง สว. หรือตำแหน่ง สส. แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ให้จัดให้มีการเลือกตั้งในเขตนั้นภายใน ๔๕ วัน เว้นแต่อายุสภาจะเหลืออยู่ไม่ถึง ๑๘๐ วัน จะปล่อยให้ตำแหน่งว่างอยู่ได้จนหมดอายุของสภา โดยไม่ต้องมีการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างก็ได้

ประชาชนถอดถอนผู้ได้รับเลือกตั้งได้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ. ๒๕๕๐ บัญญัติให้ประชาชนสามารถถอดถอนผู้แทนที่ตนเลือกได้ก่อนครบวาระ ถ้าเห็นว่าเป็นผู้ทุจริตใช้อำนาจโดยไม่สุจริตทั้งทางตรงและทางอ้อม หรือร่ำรวยผิดปกติ

ประชาชน ๒ หมื่นคน ถอดถอน สส. หรือ สว. ได้ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า ๒ หมื่นคน สามารถเข้าชื่อกันร้องขอต่อประธานวุฒิสภา โดยระบุว่าสมาชิกวุฒิสภา (สส. หรือ สว.) ผู้ใดทุจริต หรือร่ำรวยผิดปกติอย่างไรวุฒิสภา จะส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) สอบสวน แล้ววุฒิสภามีมติด้วยคะแนนเสียง ๓ ใน ๕ ให้สมาชิกสภาผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง และถูกเพิกถอนสิทธิมิให้สมัคร หรือออกเสียงเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาใด ๆ เป็นเวลา ๕ ปี หรือถอดถอนสภาท้องถิ่นได้ เช่น สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เป็นต้น

ประชาชน ๓ ใน ๔ ในเขตปกครองท้องถิ่น ถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นได้ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองท้องถิ่น เช่น เทศบาล กรุงเทพมหานคร จำนวนไม่น้อยกว่า ๓ ใน ๔ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนนเสียง สามารถร้องขอให้มีการถอดถอนผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ เช่น นายกเทศมนตรี หรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร หรือถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นได้ เช่น สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร เป็นต้น

พรรคการเมือง การปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นการปกครองที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศในบางเรื่องประชาชนคนเดียวอาจเสนอความเห็นร้องเรียน แต่ในกรณีที่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ ควรต้องนำผ่านคณะบุคคลที่มีความเห็นตรงกัน ไม่ใช่อยากเป็นรัฐบาลลำพังคนเดียว จึงจำเป็นต้องมีพรรคการเมือง เพื่อทำหน้าที่รวบรวมและถ่วงดุลความคิดเห็นของประชาชน รวมทั้งสรรหาและคัดเลือกบุคคล เพื่อให้ประชาชนคิดเลือกสำหรับทำหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ

พรรคการเมือง หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีอุดมการณ์ทางกิจการบ้านเมืองอย่างเดียวกัน คือ มีความคิดด้านเศรษฐกิจ สังคม และการปกครองในแนวทางเดียวกัน ร่วมกันจัดตั้ง และจดทะเบียน เป็นพรรคการเมืองตามกฎหมาย

บทบาทของพรรคการเมือง พรรคการเมืองทำหน้าที่ และบทบาท ดังนี้

๑. วางนโยบายบริหารประเทศ พรรคการเมืองแต่ละพรรคต่างมีนโยบายในการพัฒนา และแก้ไขปัญหาของประเทศ และต้องการนำนโยบายของพรรคไปเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับทราบ เพื่อการพิจารณาสนับสนุน

๒. คัดเลือกบุคคล พรรคการเมืองเป็นผู้คัดเลือกสมาชิกของพรรค เพื่อสมัครรับเลือกตั้ง หรือเข้าไปทำหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ ทั้งระดับท้องถิ่น และระดับชาติ

๓. ประชาสัมพันธ์พรรค โดยการนำนโยบายของพรรคไปแถลงเพื่อให้ประชาชนได้ทราบ แนวทางการดำเนินการของพรรคในระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นของ ประชาชน รับทราบปัญหาและแก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนเหล่านั้นเป็นฐานเสียง สนับสนุนในการเลือกตั้ง

๔. ให้ความรู้ด้านการเมือง พรรคการเมืองจะต้องให้ความรู้ด้านข้อมูลข่าวสารด้าน เศรษฐกิจ การปกครอง และความเคลื่อนไหวต่าง ๆ แก่สมาชิกของพรรคและประชาชนทั่วไป โดยการ ใช้เอกสารเผยแพร่ การจัดอบรม การปาฐกถา และการอภิปราย

๕. ควบคุมการทำงานของรัฐบาล เมื่อรัฐบาลเข้าบริหารประเทศจะต้องแถลงนโยบาย ต่อรัฐสภา หากพรรคการเมืองนั้นเป็นรัฐบาลก็ต้องควบคุมดูแลให้ฝ่ายบริหารดำเนินการให้เป็นไป ตามนโยบายที่แถลงไว้ หากเป็นฝ่ายค้านจะต้องตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล เช่น การตั้งกระทู้ ถาม การเปิดการอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล เป็นต้น

ประโยชน์ของพรรคการเมือง การเลือกตั้งในประเทศที่มีการปกครองระบอบ ประชาธิปไตย พรรคการเมืองจะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งลงแข่งขันกัน เพื่อให้ได้รับเสียงข้างมากสำหรับ จัดตั้งรัฐบาล ในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยที่มั่นคง เช่น สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร การเลือกตั้งผู้แทนเพื่อทำหน้าที่ทางการเมืองในระดับต่าง ๆ ประชาชนนิยมเลือกผู้สมัครที่ สังกัดพรรคการเมือง พรรคการเมืองที่มีประโยชน์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ดังนี้

๑. มีนโยบายที่แน่นอน นโยบายของพรรคการเมืองต้องผ่านการพิจารณาถ้อยแถลง โดย มีผู้ทรงคุณวุฒิ และประสบการณ์ทางการเมืองจึงมีความแน่นอน และสามารถนำไปใช้ปฏิบัติและ พัฒนาประเทศได้

๒. บริหารประเทศได้ดี พรรคการเมืองเป็นผู้คัดเลือกสมาชิกพรรคที่มีคุณภาพ มี อุดมการณ์และความพร้อมอยู่จำนวนมากพอที่จะทำหน้าที่ได้ กลุ่มบุคคลดังกล่าวย่อมบริหารประเทศ ได้ดี

๓. เป็นองค์กรควบคุมสมาชิก พรรคการเมืองมีหน้าที่ควบคุมสมาชิกของพรรคทุกคนให้ประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัย และปฏิบัติหน้าที่ตามแนวนโยบายพรรค

๔. ได้รับความต้องการของประชาชน ระบบพรรคการเมืองมีความใกล้ชิดกับประชาชน และมีกลไกที่สามารถรับทราบปัญหาและความต้องการของประชาชนได้ดี ทำให้พรรคการเมืองสามารถแก้ปัญหา และสนองความต้องการของประชาชนได้

ประชาชนและพรรคการเมือง ประชาชนสามารถสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่มีแนวนโยบายและอุดมการณ์ที่สอดคล้องต้องกันได้ และร่วมดำเนินกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคนั้น หรือสนับสนุนพรรคการเมือง โดยการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ให้เงินสนับสนุนพรรคการเมือง ให้ความคิดเห็นหรือเสนอแนะแนวทางที่เป็นประโยชน์กับพรรคการเมืองที่ตนเลื่อมใสศรัทธา

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ บัญญัติให้นายทะเบียนพรรคการเมือง เป็นผู้รับผิดชอบการเลือกตั้งพรรคการเมือง และดูแลการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย

การดำเนินกิจการของพรรคการเมือง

๑. หัวหน้าพรรคการเมือง หัวหน้าพรรคเป็นผู้แทนของพรรคในกิจการอันเกี่ยวกับบุคคลภายนอก แต่หัวหน้าพรรคจะมอบหมายเป็นหนังสือให้กรรมการบริหารพรรคคนหนึ่ง หรือหลายคนทำการแทนก็ได้

๒. กรรมการบริหารพรรคการเมือง คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินกิจการของพรรคให้เป็นไปตาม

- (๑) นโยบาย
- (๒) ข้อบังคับ และ
- (๓) มติของที่ประชุมใหญ่

๓. ที่ประชุมใหญ่ ที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมือง ประกอบด้วย

- (๑) คณะกรรมการบริหารพรรค
- (๒) ผู้แทนสาขาพรรค
- (๓) สมาชิกพรรคตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อบังคับพรรค

๔. กิจการที่พรรคต้องกระทำโดยที่ประชุมใหญ่

- (๑) การเปลี่ยนแปลงนโยบาย ข้อบังคับ
- (๒) การเลือกตั้งหัวหน้าพรรค และกรรมการบริหารอื่น ๆ ของพรรค
- (๓) การอื่นที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนด

๕. หน้าที่ของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง

(๑) หัวหน้าพรรค กรรมการบริหารพรรค และกรรมการสาขาพรรค มีหน้าที่ยื่นบัญชี แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน ของคู่สมรส และของบุตร ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อ นายทะเบียน ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่เข้าดำรงตำแหน่ง และภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง หากฝ่าฝืน ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๑ แสนบาท และปรับอีกไม่เกินวันละ ๕๐๐ บาท ตลอดเวลาที่ยังมิได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

(๒) กรรมการบริหารพรรค มีหน้าที่ควบคุมพรรค และผู้สมัครรับเลือกตั้งไม่ให้ใช้จ่าย เกี่ยวกับการเลือกตั้งเกินวงเงินตามที่กฎหมายกำหนด หากไม่ปฏิบัติตามต้องระวางโทษจำคุกไม่ เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๕ แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๖. สมาชิกพรรคการเมือง สมาชิกพรรคการเมืองต้องมีคุณสมบัติครบ ๔ ประการต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่า ๒ ปี บริบูรณ์

(๓) ไม่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ

๗. พรรคการเมืองกับสมาชิกซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) สมาชิกของพรรคใด อาจถูกพรรคนั้นขับออกจากการเป็นสมาชิกพรรคได้ตามข้อบังคับของพรรค แต่ถ้าสมาชิกผู้นั้นเป็น สส. ด้วย มติของพรรคที่จะขับออกจากพรรค ต้องเป็นมติของที่ประชุมร่วมของกรรมการบริหารของ พรรคกับสมาชิกพรรคที่เป็น สส. โดย

(๑) เป็นการลงคะแนนลับ

(๒) มติมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า ๓ ใน ๔ ของจำนวนกรรมการบริหารพรรคและ สมาชิกพรรคที่เป็น สส. ทั้งหมดรวมกัน สส. ที่พรรคมีมติขับออกจากพรรค อาจอุทธรณ์ต่อศาล รัฐธรรมนูญภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่พรรคมีมติว่ามติดังกล่าวขัดต่อสถานะและการปฏิบัติหน้าที่ของ สส. หรือขัดหรือแย้งกับหลักการพื้นฐานแห่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขถ้าศาลรัฐธรรมนูญเห็นด้วยกับการอุทธรณ์ สมาชิกภาพยังคงอยู่ และ สส. ผู้นั้นอาจเข้าเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองอื่นได้ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยถ้าศาลรัฐธรรมนูญไม่เห็นด้วยกับอุทธรณ์ สมาชิกภาพในพรรคการเมืองนั้นต้องสิ้นสุดลง นับ ตั้งแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ซึ่งมีผลให้สมาชิกภาพของการเป็น สส. สิ้นสุดลงด้วย สส. ที่พรรคเลิกหรือถูกยุบ ต้องเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอื่นภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่พรรคนั้น เลิกหรือยุบ มิฉะนั้นสมาชิกภาพและการเป็น สส. จะสิ้นสุดลง นับแต่วันถัดจากวันที่ครบ ๙๐ วันนั้น

ข้อห้ามของพรรคการเมือง

๑. พรรคการเมืองที่ปฏิบัติหน้าที่ไม่ถูกต้อง อาจถูกนายทะเบียนตักเตือนเป็นหนังสือ ถ้า ไม่ปฏิบัติตามคำเตือน นายทะเบียนมีอำนาจยื่นคำร้อง เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ระงับ หรือ จัดการแก้ไขการกระทำ หรือให้หัวหน้าพรรคการเมือง หรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองทั้งคณะ

หรือบางคน ออกจากตำแหน่งได้ ผู้ที่ถูกสั่งให้ออกจากตำแหน่งไม่มีสิทธิเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองอีก เว้นแต่จะพ้นกำหนด ๒ ปี นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง

๒. ห้ามมิให้พรรคการเมืองรับบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทยโดยการเกิดเข้าเป็นสมาชิกหรือดำรงตำแหน่งใด ๆ ในพรรคการเมือง หรือยอมให้กระทำการอย่างใดเพื่อประโยชน์ของพรรคการเมือง หากฝ่าฝืน พรรคการเมืองหรือบุคคลนั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๒ ปี หรือปรับไม่เกิน ๔ หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนด ๕ ปี และถ้าฝ่าฝืนไม่มีสัญชาติไทยโดยการเกิด ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยสั่งเพิกถอนสัญชาติไทย และเนรเทศออกนอกราชอาณาจักรด้วย

๓. ห้ามมิให้พรรคการเมืองช่วยเหลือหรือสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นวุฒิสภา ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๑ แสนบาท

๔. ห้ามมิให้หัวหน้า กรรมการบริหารพรรค กรรมการสาขาพรรค หรือสมาชิกพรรคการเมืองรับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด ที่เป็นการบริจาคโดยไม่เปิดเผย ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่น้อยกว่า ๓ เท่า ของจำนวนเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนด ๕ ปี

๕. ห้ามมิให้พรรคการเมืองหรือสมาชิกผู้ใด รับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด เพื่อบ่อนทำลายความมั่นคงของราชอาณาจักร ราชบัลลังก์ เศรษฐกิจ ราชการแผ่นดิน ทำลายทรัพยากร บ่อนทำลายสุขภาพอนามัยของประชาชน ก่อวินาศกรรมหรือคุกคามความสงบเรียบร้อยของประชาชนสิทธิของการมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศไทยเป็นสิทธิอันเป็นศักดิ์ของพลเมืองไทยเท่านั้น และพรรคการเมืองมีบทบาทในการบริหารประเทศ ฉะนั้นต้องทำหน้าที่อย่างดี สุจริต เพื่อประโยชน์ของชาวไทยเท่านั้น จึงห้ามมิให้ชาวต่างชาติเข้ามายุ่งเกี่ยวกับพรรคหรือมีอิทธิพลเหนือพรรค

๖. ห้ามมิให้พรรคการเมืองหรือสมาชิกผู้ใดรับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดเพื่อดำเนินการทางการเมือง จากบุคคลผู้ไม่มีสัญชาติไทย หรือนิติบุคคลหรือองค์กรตามที่กฎหมายห้ามไว้ ผู้ฝ่าฝืนข้อ ๕ หรือข้อ ๖ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ ๒ ปี ถึง ๑๐ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๒ แสนบาท ถึง ๑ ล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนด ๕ ปีห้ามมิให้บุคคลที่ถูกกฎหมายห้ามไว้ตามข้อ ๖ บริจาคเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดแก่พรรค หรือสมาชิกพรรคเพื่อดำเนินกิจการของพรรค หรือดำเนินกิจการใด ๆ ทางการเมือง ผู้ฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑ ล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และถ้าผู้ฝ่าฝืนไม่มีสัญชาติไทย ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยสั่งเนรเทศออกนอกราชอาณาจักรด้วย

รายได้ของพรรคการเมือง พรรคการเมือง มีรายได้จาก ๒ ทาง คือ รายได้จาก การบริจาค และรายได้จากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง ตามที่คณะกรรมการเลือกตั้งจัดสรรให้

๑. รายได้จากการบริจาค การบริจาคเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์ใด ๆ ให้แก่พรรคการเมือง ต้องกระทำโดยเปิดเผย ตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด และ

(๑) ต้องออกหลักฐานการรับบริจาค

(๒) ต้องเปิดเผยรายชื่อผู้บริจาคและจำนวนเงินที่บริจาค

ผู้ฝ่าฝืน ข้อ ๑ หรือ ข้อ ๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่น้อยกว่า ๓ เท่า ของจำนวนเงิน หรือทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่ให้แก่พรรคการเมือง หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนด ๕ ปี

(๓) หัวหน้าพรรคการเมืองต้องจัดให้มีบัญชีแสดงรายการรับบริจาคตามรายการที่ กฎหมายกำหนด

(๔) หัวหน้าพรรคการเมืองและற்றுฎีก ต้องนำเงินที่ได้รับบริจาคไปฝากไว้กับธนาคาร พาณิชย์ โดยระบุชื่อเจ้าของบัญชีในนามพรรคการเมืองนั้น และแจ้งหมายเลขบัญชี และจำนวนเงินที่ เปิดบัญชีทุกบัญชี และส่งสำเนาบัญชีแก่นายทะเบียน ภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่เปิดบัญชีผู้ฝ่าฝืน ข้อ ๓ หรือข้อ ๔ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๑ แสนบาท

(๕) หัวหน้าพรรค กรรมการบริหารพรรค กรรมการสาขาพรรค และสมาชิกพรรค การเมือง ซึ่งได้รับเงินบริจาคต้องนำส่งเข้าบัญชีแสดงรายรับที่ได้จากการบริจาคภายใน ๗ วัน นับแต่ วันที่ได้รับการ บริจาค

ผู้ฝ่าฝืน ข้อ ๕ ต้องระวางโทษปรับไม่น้อยกว่า ๒ เท่า แต่ไม่เกิน ๔ เท่าของจำนวนเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่ได้รับบริจาค

รายได้จากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง รัฐสนับสนุนพรรคการเมืองโดยจัดให้ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งมีกองทุนเพื่อพัฒนาพรรคการเมือง ใช้เป็นทุนหมุนเวียน และใช้ จ่ายในการสนับสนุนพรรคการเมือง และดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวกับพัฒนาพรรคการเมืองตามที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจและหน้าที่จัดสรรเงินสนับสนุน แก่พรรคการเมือง โดยแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งทำหน้าที่แทน โดยมีนายทะเบียนเป็น ประธาน

การรวม เลิก หรือยุบพรรคการเมือง พรรคการเมืองพรรคหนึ่งหรือหลายพรรค อาจ รวมเข้ากับพรรคการเมืองอื่นได้หรือรวมกันเป็นพรรคการเมืองใหม่ก็ได้ โดยดำเนินการตามลำดับ ขั้นตอน ดังนี้

๑. ที่ประชุมใหญ่แต่ละพรรคเห็นชอบรวมกัน

๒. หัวหน้าพรรคและกรรมการบริหารพรรคละ ๑๐ คน ประชุมร่วมกัน เพื่อกำหนด นโยบาย และข้อบังคับของพรรคใหม่

๓. จัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างสมาชิกพรรคทุกพรรค เพื่อประชุมจัดตั้งพรรคการเมือง เช่นเดียวกับวิธีการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่ เช่น เลือกว่าหัวหน้าพรรค และกรรมการบริหารของพรรค หลังจากนั้นผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าพรรคใหม่ยื่นคำขอจัดตั้งพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง และนายทะเบียนประกาศการจัดตั้งพรรคในราชกิจจานุเบกษา

พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

๑. มีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรค
๒. มีสมาชิกเหลือไม่ถึง ๑๕ คน
๓. มีคำสั่งของพรรคให้ไปรวมกับพรรคอื่น
๔. มีคำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญให้ยุบศาลรัฐธรรมนูญจะสั่งยุบพรรค เมื่อพรรคไม่ปฏิบัติให้ถูกต้องตามที่กฎหมายบัญญัติ เช่น ปฏิบัติผิดข้อบังคับพรรค หาสมาชิกได้ไม่ครบกำหนด ไม่ส่งรายงานประจำปี หรือส่งรายงานไม่ถูกต้อง ตามความจริง ใช้จ่ายเงินสนับสนุนผิดหลักเกณฑ์ หรือไม่ตรงความจริง รับเป็นสมาชิกหรือรับเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์ใด ๆ จากผู้ไม่มีสัญชาติไทย หรือกระทำการเป็นปฏิปักษ์ หรือเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือการอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ หรือขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

๒.๔ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวิถีพุทธ

จะเน้นไปที่การประพฤติปฏิบัติทางคุณธรรมและเป็นประโยชน์แก่บุคคลอื่น เป็นประโยชน์แก่สังคม รวมทั้งทำตนเป็นประโยชน์แก่พระพุทธศาสนา ดังนั้น การศึกษาลักษณะผู้มีจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยทางพระพุทธศาสนาจะมีบุคคลมากมายที่สามารถจะนำมาเป็นแบบอย่างของผู้นำสตรีในยุคปัจจุบัน แต่กระนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า แบบอย่างทั้งหลายจะมีลักษณะที่ใกล้เคียงกัน ดังนั้น จึงจะนำเสนอลักษณะผู้นำสตรีทางพระพุทธศาสนาเพียง ๒ ท่านเท่านั้น ได้แก่ พระนางสามาวดีอุบาสิกา เป็นผู้ได้รับการยกย่องจากพระพุทธเจ้าว่าเป็นเลิศในการเจริญเมตตา รวมทั้งพระนางได้ถวายทานแก่ภิกษุสามเณรตลอดชีวิต เป็นต้น ส่วนนางวิสาขามหาอุบาสิกาเป็นผู้ได้รับการยกย่องจากพระพุทธเจ้า ว่าเป็นผู้เลิศในการถวายทานแก่พระภิกษุสามเณรตลอดชีวิต รวมทั้งการรักษาศีล และการเจริญภาวนา ซึ่งผู้วิจัยจะนำหลักการเหตุผล และทั้งประวัติที่เกี่ยวข้องกัน มาอธิบายเพื่อให้เห็นถึงแบบอย่างของจริยวัตรที่งดงามและลักษณะภาวะผู้นำสตรีเชิงพุทธของอุบาสิกาทั้ง ๒ ท่าน ดังต่อไปนี้

- ๑) ลักษณะของเมตตา

ธรรมทั้งหลาย คือ ความรู้สึกนึกคิดและการกระทำของมนุษย์ จึงได้ชื่อว่า มีใจเป็นประธาน มีใจเป็นใหญ่ และเกิดขึ้นมาจากใจทั้งสิ้น เมื่อใจถูกปกคลุมด้วยกิเลสนานาชนิด ได้แก่ โลภะ โมหะ และโทสะ เป็นต้น ใจจะคิดแต่เรื่องอยากมี อยากได้ คิดแต่จะให้ได้ คิดแต่จะไม่ให้เสีย หรือเมื่อถูกโทสะครอบงำ เมื่อนั้นก็คิดแต่จะทำร้ายด้วยความอาฆาตพยาบาททำให้เกิดความไม่พอใจ ทำให้เกิดความโกรธ เป็นต้น^{๕๔} แต่กระนั้น หากบุคคลผู้มีเมตตาที่เจริญไว้ดีแล้วเมื่อเกิดโลภะ โมหะ และโทสะเข้าก็จะสามารถกำหนดให้จิตใจมีความปรารถนาดีต่อบุคคลผู้ประทุษร้ายแก่ตนสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน ป.ธ.๙) ตรัสว่า เมตตา คือ ภาวะของจิตใจที่มีเยื่อใยไมตรีใจคิดเกื้อกูลด้วยสุขประโยชน์ ปราศจากอาฆาต พยาบาท^{๕๕} ซึ่งสอดคล้องกับ พระพรหมคุณาภรณ์ให้ความหมายไว้ว่า เมตตา มีลักษณะของความปรารถนาดี อยากให้ผู้อื่นมีความสุขและประสบแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์^{๕๖} และสอดคล้องกับ พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ กล่าวว่า เมตตา เป็นความปรารถนาที่จะให้โลกอยู่เป็นสุข ให้คนและสัตว์ทั้งหลายได้รับความสุขด้วยกัน^{๕๗}

นางสามาวดีอุบาสิกา^{๕๘} ซึ่งเป็นลูกสาวของโฆสกเศรษฐี และเป็นอัครมเหสีของพระเจ้าอุเทน อัครมเหสีอีกสองพระองค์ชื่อว่า พระนางมาคันทิยา และพระนางवासุถัตตา รวมเป็น ๓ คน ณ แคว้นปัญจาละ แห่งเมืองโกสัมพี พระนางสามาวดี เป็นผู้มีความเมตตาเป็นที่ตั้งและได้รับการสรรเสริญจากพระพุทธเจ้าว่า เป็นเลิศด้านความมีเมตตา และพระนางได้ฟังธรรมจากนางขุขุตตราซึ่งเป็นบริวารของตนทำให้เกิดดวงตาเห็นธรรมพร้อมด้วยบริวารจำนวน ๕๐๐ คน ทางด้านพระนางมาคันทิยา มีความอาฆาตแค้น ผูกใจเจ็บต่อพระพุทธองค์ เพราะบิดากับมารดาของนางมาคันทิยา ประสงค์ยกลูกสาวให้เป็นภรรยาของพระพุทธเจ้า พระพุทธองค์ทรงตรัสว่า “แม้แต่ปลายเล็บพระองค์ก็ไม่พึงประสงค์ที่จะมองเลย” นางคันทิยาได้ฟังดังนั้น จึงโกรธแค้นและผูกอาฆาตพยาบาทมาตั้งแต่นั้นมา ต่อมาอาของนางมาคันทิยาเห็นว่านางมาคันทิยามีหน้าตาที่สวยงาม เหมาะสมแก่พระราชาราช จึงยกนางคันทิยาให้กับพระเจ้าอุเทน พระเจ้าอุเทนจึงแต่งตั้งให้เป็นมเหสี เมื่อนางมาคันทิยาเห็นว่า พระพุทธองค์ทรงเสด็จมายังเมืองโกสัมพี นางมาคันทิยา จึงใช้อำนาจของมเหสี จ้างคนไปกลั่นแกล้งและด่าบริภาษ พระพุทธองค์และเหล่าสาวกต่าง ๆ นานา และยิ่งรู้ว่าพระนางสามาวดีไปศรัทธาเลื่อมใส

^{๕๔}พระธรรมกิตติวงศ์, (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙ ราชบัณฑิต), **ธรรมสารทีปนี**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ เลียงเชียง, ๒๕๔๔), หน้า ๑-๒.

^{๕๕}สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (เจริญ สุวฑฺฒโน ป.ธ.๙), **รวมธรรมะ**, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๒๗), หน้า ๓.

^{๕๖}พระธรรมปิฎก(ป.อ. ปยุตโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๕๐๗.

^{๕๗} พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ, **บันทึกธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คลังวิทยา, ๒๕๒๖), หน้า ๒๐๔.

^{๕๘}ดูเพิ่มเติมใน ขุ.ธ.อ. (ไทย). ๒/๕๔-๗๗

พระพุทธองค์ก็ยิ่งทำให้มีความเจ็บแค้นมากยิ่งขึ้น เพราะไปศรัทธาและสักการบูชากับบุคคลที่นางเกลียด และยังมีสามีพระองค์เดียวกัน ทางด้านพระนางมาคันทิยา ใส่ร้ายป้ายสีพระนางสามาวดีโดยการเอางูเห่าใส่ตะกร้าของพระเจ้าอุเทน เมื่อพระเจ้าอุเทนไปประทับที่ประสาธน์กับพระนางสามาวดี พระเจ้าอุเทนเห็นงูออกมาจากตะกร้าก็ตกใจกลัว พระนางมาคันทิยา ทูลยุยงใส่ร้ายว่า พระนางสามาวดีและบริวารทั้งหลายของพระนางสามาวดี คิดปรองพระชนม์พระองค์ พระเจ้าอุเทนจึงสั่งจับพระนางสามาวดีและเหล่าบริวารไปประหารโดยใช้ลูกธนูอาบยาพิษ ทางด้านพระนางสามาวดีจึงบอกกับเหล่าบริวารให้แม่เมตตาแก่พระสวามี ว่า “แม้ทั้งหลายที่พี่น้องของเราไม่มี ท่านทั้งหลายจงยังเมตตาอันสม่ำเสมอฉันนั้นแลท่านทั้งหลายอย่าทำความโกรธต่อใคร ๆ” สุดท้ายพระเจ้าอุเทนทรงยกโทษให้กับพระนางสามาวดีพร้อมด้วยบริวารด้วยอาณุญาตแห่งเมตตา ต่อมาพระเจ้าอุเทนได้ฟังธรรม เกิดความศรัทธาต่อพระพุทธเจ้าแสดงตนเป็นอุบาสก ฝ่ายพระนางมาคันทิยาจึงไม่สามารถปลงพระชนม์พระนางสามาวดีได้ แต่ก็จ้องหาโอกาสที่จะทำเพราะความอาฆาตแต่ก็หาโอกาสต่อไป ต่อมาพระนางมาคันทิยาสั่งให้นำและญาติพร้อมของตนพร้อมทั้งจ้างนักฆ่า มาทำการปิดประตูปราสาทของนางสามาวดีไม่ให้ออก แล้วทำการวางเพลิงเผาปราสาทนั้นในเวลากลางคืน พระนางสามาวดีและเหล่าบริวารจึงถูกไฟเผาจนสิ้นชีพทำให้พระเจ้าอุเทนมีความทุกข์ใจเป็นอันมากจึงใช้อุบายเพื่อสืบดูว่าเป็นการกระทำของใคร สุดท้ายจึงทราบว่าเป็นพระนางมาคันทิยา และพวกญาติพร้อมทั้งพวกนักฆ่าจึงสั่งให้จับกุมและลงโทษด้วยการประหารชีวิตทั้งหมด

จึงกล่าวได้ว่า ความเมตตา เป็นความปรารถนาดีต่อบุคคลอื่น แม้กระทั่งผู้ที่คิดร้ายต่อที่จะทำลายตนถึงขั้นประหารชีวิตก็ตาม ฉะนั้น การกระทำของบุคคลอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งมีผลกระทบไปยังอีกบุคคลหนึ่งให้ได้รับความเดือดร้อนและบุคคลผู้กระทำนั้นไม่จงใจ ไม่โกรธ ชื่อว่า ไม่กระทำตอบแก่กัน ไม่ควรประหารแก่บุคคลใด ก็ผู้ใดถูกประหารแล้ว และการกระทำคืนแก่บุคคลผู้ประหารอยู่ พระพุทธเจ้าย่อมติเตียนผู้จงใจหรือบุคคลนั้น และไม่คิดการพยาบาท ไม่คิดอาฆาตมาดร้าย และไม่คิดเคืองแค้นของพระชินาสพโต ย่อมเป็นความประเสริฐมิใช่น้อย และย่อมกลับได้ซึ่งความรักซึ่งผู้ที่จงใจต่อกันเหมือนกับเวรของงูกับพังพอน เหมือนหมึกกับไม้ตระกูล้อ และเหมือนกากกับนกเค้า ซึ่งไม่สามารถที่จะระงับเวรได้ด้วยการจงใจเลยพระพุทธองค์ทรงตรัสว่า “ในกาลไหน ๆ เสร็จทั้งหลายในโลกนี้ ย่อมไม่ระงับด้วยเวรเลย ก็แต่ย่อมระงับด้วยการไม่มีเวร ธรรมนี้เป็นของเก่า.” ^{๕๙}นอกจากนี้พระพุทธองค์ทรงตรัสถึงผลของการขาดเมตตาและผู้ที่ทำร้ายแก่ผู้ที่ไม่คิดจะประทุษร้ายแก่ตนย่อมได้ประสพผลก่อความทุกข์ ๑๐ ประการ ทรงตรัสว่า “ผู้ประทุษร้ายในท่านผู้ไม่ประทุษร้ายทั้งหลาย ผู้ไม่มีอาชญา ด้วยอาชญา ย่อมถึงฐานะ ๑๐ อย่าง อย่างใดอย่างหนึ่งพลันทีเดียว คือ ถึงเวทนากลับ ๑ ความเสื่อมทรัพย์ ๑ ความสลายแห่งสรีระ ๑ อาพาธหนัก ๑ ความฟุ้งซ่านแห่งจิต ๑ ความขัดข้องแต่พระราช

^{๕๙}จุ.ธ.อ. (ไทย)๑/๖๙.

๑ การถูกกล่าวต่ออย่างร้ายแรง ๑ ความย่อยยับแห่งเครื่องญาติ ๑ ความเสียหายแห่งโศกะทั้งหลาย ๑ อีกอย่างหนึ่ง ไฟย่อมไหม้เรือนของเธอ ๑, ผู้นั้นมีปัญญาทรม เพราะกายแตก ย่อมเข้าถึงนรก.”^{๖๐}

ลักษณะของเมตตาได้แก่ การไม่ทำร้าย การไม่พูดร้าย และการไม่คิดร้ายแก่ผู้ใด ที่ปรารถนาให้โลก ให้คนและสัตว์ทั้งหลายมีความสุข ไม่อาฆาต มาดร้ายต่อกัน ไม่ทำลายซึ่งกันและกัน ไม่พยายามปกป้องร้ายต่อกัน หากบุคคลอื่นโกรธ เกลียดต่อเรา จะไม่มีการตอบโต้ร้าย พร้อมทั้งแผ่เมตตาให้บุคคลนั้นประสบแต่ความสุขตลอดไป

ตารางที่ ๒.๙ ตารางสรุปแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของเมตตา

ชื่อนักวิชาการ	ลักษณะของเมตตา
พระธรรมกิตติวงศ์, (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. ๙ ราชบัณฑิต), (๒๕๔๔, หน้า ๑-๒)	ธรรมทั้งหลาย คือ ความรู้สึกนึกคิดและการกระทำของมนุษย์ จึงได้ชื่อว่า มีใจเป็นประธาน มีใจเป็นใหญ่ และเกิดขึ้นมาจาก ใจทั้งสิ้น
สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระ สังฆราช(เจริญ สุวฑฺฒโน ป.ธ.๙), (๒๕๒๗, หน้า ๓)	เมตตา คือ ภาวะของจิตใจที่มีเอื้อโยไมตรี ใจคิดเกื้อกูลด้วย สุขประโยชน์ ปราศจากอาฆาต พยาบาท
พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), (๒๕๔๑, หน้า ๕๐๗)	เมตตา มีลักษณะของความปรารถนาดี อยากให้ผู้อื่นมี ความสุขและประสบแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์
พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ, (๒๕๒๖, หน้า ๒๐๔)	เมตตา เป็นความปรารถนาที่จะให้โลกอยู่เป็นสุข ให้คนและ สัตว์ทั้งหลายได้รับความสุขทั่วกัน

๒) ลักษณะการให้ทาน

ลักษณะการให้ทานในทางพระพุทธศาสนามีต้นแบบ หรือตัวอย่างไว้มากมายทั้งฝ่าย
อุบาสกและอุบาสิกา ซึ่งจะมีลักษณะการบูชาด้วยอามิสทานและธรรมทานแตกต่างกันไปโดยเฉพาะ
การถวายปัจจัย ๔ ได้แก่ การถวายผ้า การถวายอาหาร การสร้างกุฏิ และการถวายยาสำหรับรักษา
โรคหรือบางครั้งอาจจะไม่ใช่ยา แต่กระนั้น การถวายเป็นไปด้วยกับความต้องการของผู้รับเป็นที่ตั้ง

^{๖๐}ช.ธ.อ. (ไทย)๒/๒๕.

หรือบางครั้งก็กลายเป็นกิจวัตรประจำวันดังพระนางสามาวดี^{๖๑} มีความเลื่อมใสพระพุทธศาสนาอย่างแรงกล้า เมื่อพระเจ้าอุเทนพระสวามีจะประทานพรแก่พระนาง พระนางจึงถือโอกาสขอพร โดยนิมนต์พระภิกษุสงฆ์จำนวน ๕๐๐ รูปมาฉันภัตตาหารทุกวัน พระนางพร้อมทั้งบริวารได้ฟังธรรมเป็นประจำในราชนิเวศน์ของตนด้วย เป็นต้น

ประวัติของนางวิสาขามหาอุบลิกา ผู้ที่ได้รับการสรรเสริญจากพระพุทธองค์ว่าเป็นเลิศในด้านการถวาทาน ซึ่งเป็นบุตรของธัญชัยเศรษฐี ในเมืองภัททนคร ต่อมาท่านได้สามีและย้ายไปอยู่กับสามีที่เมืองสาวัตถี ท่านบรรลุนิพพานตั้งแต่อายุ ๗ ขวบ ในประวัติของนางวิสาขาระบุไว้มากมายเกี่ยวกับการถวาทานทุก ๆ วัน เช่น การสร้างวัดบุพพาราม การซื้อที่ดินและสร้างวิหารประสาท การถวายผ้า การถวายเภสัช เป็นต้น ซึ่งการถวายสิ่งดังกล่าวย่อมเป็นไปตามความปรารถนา ความมุ่งหวังในอดีตชาติที่ปรารถนาว่า เราจักถวายประสาทที่ฉาบด้วยปูนและดิน เราจักถวายเตียง ตั่งฟูกและหมอน เราจักถวายเสนาสนภัณฑ์ เราจักถวายสลาภกัณฑ์ผสมด้วยเนื้ออันสะอาด เราจักถวายโภชนาทาน เราจักถวายผ้ากาสิกาพัสเตอร์ ผ้าเปลือกไม้ ผ้าฝ้าย เป็นจีวรทาน เราจักถวายนยสี เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำมันและน้ำอ้อย เป็นเภสัชทาน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะถวาทาน แต่พระศาสดาในพระพุทธศาสนา หรือการให้โดยที่ผู้รับแม่ห้ามไว้ ดังกรณีตัวอย่างดังต่อไปนี้

กรณีวิธีการสอนพวกคนตระหนี่ ความว่า ในวันหนึ่งนางวิสาขานั่งพัศวีให้กับพ่อสามี และในขณะที่นั้นมี พระเถระรูปหนึ่งมายืนบิณฑบาตอยู่หน้า ฝ่ายพ่อสามีแกล้งทำเป็นมองไม่เห็นเพราะมองว่าสาวกสาวิกาของพระพุทธเจ้าเป็นตัวกาลกิณี ยังคงก้มหน้ารับประทานอาหารต่อไป นางวิสาขาก็พูดกับพระเถระว่า “นิมนต์ข้างหน้าเถิด(วันพรุ่งนี้หรือวันต่อไป) เจ้าข้า พ่อสามีกำลังบริโภคนของเก่า” ฝ่ายพ่อสามีแม้ว่าจะอดกลั้น ได้วางมือเลิกรับประทานอาหารและสั่งให้คนใช้ไล่นางวิสาขาออกจากบ้าน แต่คนใช้ทั้งหมดล้วนเป็นคนของนางวิสาขา ต่อมานางวิสาขาได้ทูลนิมนต์พระพุทธองค์พร้อมด้วยพระภิกษุสงฆ์จำนวนมากมาฉันภัตตาหารที่บ้าน ฝ่ายพวกสมณะซีเปลี่ยทราบข่าวจึงรีบมาประท้วงด้วยการล้อมบ้านเอาไว้ และได้ให้คนใช้ไปเชิญพ่อสามีถึงสามครั้งเพื่อมาฟังธรรมเพราะนั่งอยู่หลังม่าน ฝ่ายพ่อสามีคิดว่า หากไม่ไปก็เป็นการไม่สมควร พระพุทธเจ้าจึงทรงแสดงธรรมว่า “ท่านจะนั่งอยู่หลังม่านก็ตาม ที่ฝาเรือนก็ตาม ที่อื่นก็ตาม ฟากภูเขาโน้นก็ตาม ฟากจักรวาลก็ตาม ชื่อว่าพระพุทธเจ้า ย่อมอาจแสดงธรรมให้ท่านได้ยินเสียงของเรา” และพระพุทธองค์ทรงแสดงอนุปพิภพีกถา หลังจากนั้น พ่อสามีของนางวิสาขาก็ได้ดวงตาเห็นธรรม จึงแต่งตั้งให้นางวิสาขาในฐานะมารดาของตน และกล่าวว่า “ทานที่บุคคลให้แล้วในศาสนานี้มีผลมาก ข้าพระองค์ทราบผลแห่งทานในบัดนี้ ก็เพราะอาศัยหญิงสะใภ้ของข้าพระองค์ ข้าพระองค์เป็นผู้พ้นแล้วจากอบายทุกข์ทั้งปวง หญิงสะใภ้นี้เมื่อมาสู่เรือนนี้เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขของข้าพระองค์”^{๖๒}

^{๖๑}ดูเพิ่มเติมใน ขุ.ธ.อ. (ไทย) ๒/๗๑-๑๑๕.

^{๖๒}ขุ.ธ.อ. (ไทย) ๓/๙๑-๑๐๐.

กรณีการเดินทางสำรวจบริเวณวัดและความต้องการของพระภิกษุสงฆ์ว่ายังขาดตกบกพร่องอะไรบ้าง จากการที่นางวิสาขาได้เดินตรวจในวัดและพบว่ามิพระสงฆ์อาพาธอยู่จึงเข้าไปถามว่าต้องการอะไรหรือไม่ ฝ่ายพระสงฆ์จึงกล่าวว่า ต้องการรสแห่งเนื้อ นางวิสาขาจึงจัดแจงนำมาถวาย วันที่ ๒ จึงได้ตัดเนื้อที่ซาอ่อนของตนด้วยความเลื่อมใสในพระศาสนาแต่ก็กลับมีอวัยวะที่ปกติดั้งเดิม

กรณีนางวิสาขาลืมเครื่องประดับไว้ที่วิหาร ซึ่งพระอานนท์เก็บไว้ เมื่อทราบว่าเป็นพระอานนท์เก็บไว้ นางวิสาขาจึงถวายเครื่องประดับ และท่านรู้ว่าหากพระอานนท์ครอบครองจะเป็นการลำบากจึงนำไปขายและนำเงินมาซื้อที่ดินถวายแด่พระพุทธองค์พร้อมการสร้างวิหารโลหะประสาท ๙ เดือนจึงเสร็จ เมื่อสำเร็จและพระนางวิสาขาได้ฉลองวิหารด้วยความตั้งต้นใจเป็นอย่างยิ่ง โดยท่านเปล่งเสียงอันไพเราะ ๕ คาถา ว่า “ความดำริของเราว่า เมื่อไร เราจักถวายประสาทใหม่ ฉาบด้วยปูนและดิน เป็นวิหารทาน ดังนี้ ความบริบูรณ์ ความดำริเราว่า เมื่อไร เราจักถวายเตียงตั้งผูกและหมอนเป็นเสนาสนะกัณฑ์ ดังนี้ บริบูรณ์แล้ว ความดำริของเราว่า เมื่อไร เราจักถวายสลากัณฑ์ ผสมด้วยเนื้ออันสะอาด เป็นโภชนาทาน ดังนี้ บริบูรณ์แล้ว ความดำริของเราว่า เมื่อไร เราจักถวายผ้ากาสิกพัสดุผ้าเปลือกไม้ และผ้าฝ้าย เป็นจีวรทาน ดังนี้ บริบูรณ์แล้ว ความดำริของเราว่า เมื่อไร เราจักถวายเนยใส เนยข้น น้ำผึ้ง และน้ำอ้อย เป็นเภสัชทาน ดังนี้ บริบูรณ์แล้ว”^{๖๓}

ลักษณะการให้ทานชี้ให้เห็นถึงความหลากหลายของมนุษย์เรา ถึงมีความพร้อมด้านวัตถุครบถ้วน ก็ยังมีความต้องการเติมเต็มด้านจิตใจอยู่”^{๖๔} พระพุทธองค์ ได้แสดงลักษณะพฤติกรรมของการให้ทานไว้ ๕ ประการ คือ ๑) ให้โดยเคารพ ๒) ให้ด้วยความอ่อนน้อม ๓) ให้ด้วยมือตนเอง ๔) ให้ของที่ไม่เป็นเดน และ ๕) ระบุดมมุ่งหมายในการให้ไว้ ๒ ประการ ได้แก่ ๑) ให้เพื่ออนุเคราะห์ ได้แก่ การสงเคราะห์ช่วยเหลือคนยากไร้ด้วยจิตเมตตาสงสาร โดยไม่หวังผลตอบแทน จึงให้ทานเพราะคิดว่า ถ้าเรตกอยู่ในสภาพเช่นนั้นจะมีความยากลำบากเพียงไร เมื่อได้รับการช่วยเหลือ จะส่งผลให้เขามีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และ ๒) ให้เพื่อบูชาคุณได้แก่ ถวายทานในพระพุทธเจ้า และพระสงฆ์สาวก เพราะค่านิ่งว่า เป็นผู้มิพระคุณแก่ชาวโลก หลักธรรม คำสั่งสอนก่อเกิดประโยชน์สุขเป็นอนนงค์ ให้แก่มารดา บิดา ผู้ให้กำเนิด ครูอาจารย์ ผู้ให้ศิลปวิทยาการ ท่านเหล่านี้เป็นบุพพการีชนผู้ทำอุปการะก่อนที่ตนควรทำการตอบแทนคุณ^{๖๕} เหตุแห่งการให้ทานหรือแรงจูงใจในการให้ทานดังกล่าว พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ ๘ ประการ ดังนี้ ๑) บางคนให้ทานเพราะได้โอกาสพอเหมาะ ๒) บางคนให้ทานเพราะความกลัวต่อการถูกตีเตียน ๓) บางคนให้ทานเพราะคิดว่าเขาได้ให้แต่ตนแล้ว ๔) บางคนให้ทานเพราะเพราะคิดว่า เขาก็ให้แก่ตน ๕) บางคนให้ทานเพราะคิดว่า การให้ทานเป็นการดี ๖) บ้าง

^{๖๓}พ.อ. (ไทย). ๓/๑๐๙-๑๑๐.

^{๖๔}พ.อ. (ไทย). ๒/๗.

^{๖๕}พระสิริมังคลาจารย์, มงคลัตถ์ปิณี แบล เล่ม ๓, พิมพ์ครั้งที่ ๑๘, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาหมกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗), หน้า ๑๗.

คนให้ทานเพราะคิดว่าตนหุงหากินเองได้ คนเหล่านี้หุงหากินเองไม่ได้การที่เราหุงหากินเองได้จะไม่ให้ทานแก่คนเหล่านี้ผู้หุงหากินเองไม่ได้ ไม่ควร ๗) บางคนให้ทานด้วยคิดว่าเมื่อตนให้ทานนี้ กิตติศัพท์อันงามย่อมขจรไป และ ๘) บางคนให้ทานเพื่อเป็นเครื่องประดับจิตและปรุ้งแต่งจิต^{๖๖} สำหรับอานิสงส์ของท่านในระดับพื้นฐานไว้อีก ๕ ประการ คือ ๑) ผู้ให้ทานย่อมเป็นที่รักที่พอใจของคนหมู่มาก ๒) สัตบุรุษย่อมคบหาผู้ให้ทาน ๓) กิตติศัพท์อันงามของผู้ให้ทานย่อมขจรไป ๔) ผู้ให้ทานย่อมไม่ห่างเหินจากกรรมของคฤหัสถ์ และ ๕) ผู้ให้ทานหลังจากตายแล้วย่อมเกิดในสุคติโลกสวรรค์^{๖๗}

จึงกล่าวได้ว่า ลักษณะการให้ทานจะประกอบด้วย ๑) ลักษณะเป็นความต้องการของผู้ให้อย่างเช่น การสร้างประสาร ๒) ลักษณะการให้เฉพาะหน้า อย่างเช่น การถวายผ้าอาบเภสัชแก่ภิกษุผู้อาพาธและการถวายผ้าอาบน้ำฝน ๓) ลักษณะการให้เป็นกิจจิวัตร์ อย่างเช่น การถวายภัตตาหาร ๔) ลักษณะการให้เพื่อเอาชนะคนตระหนี่ อย่างเช่น พ่อสามีของนางวิสาขา ๕) ลักษณะการให้โดยที่ผู้รับแม่ห้ามไว้ อย่างเช่น การถวายอาหารบิณฑบาตแก่พระภิกษุแก่สามเณรที่ห้ามว่าพอแล้ว ๆ ฉะนั้นลักษณะการให้ผู้ให้จะต้องมีความฉลาดในการให้ จะต้องดูว่าสิ่งที่ผู้รับมีความเหมาะสมที่จะรับหรือไม่ หากให้ไปแล้วเป็นการส่งเสริมความผิดก็ไม่สมควรที่จะให้แต่หากเป็นสิ่งจำเป็นเฉพาะหน้าหรือการไม่ให้ของเราย่อมมีผลต่อชีวิตก็สมควรที่จะให้เช่นกัน

ตารางที่ ๒.๑๐ ตารางสรุปแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะการให้ทาน

ชื่อนักวิชาการ	ลักษณะการให้ทาน
พระสิริมังคลาจารย์ (๒๕๓๗, หน้า ๑๗)	๑) ให้เพื่ออนุเคราะห์ ๒) ให้เพื่อบูชาคุณ

๓) ลักษณะการรักษาศีล

จากการศึกษาประวัติของนางสามาวดีและนางวิสาขาทำให้พบว่า ต้นแบบในการรักษาศีลจะไม่ค่อยเด่นชัดเหมือนกับหลักเมตตา และหลักการให้ทานมากนัก แต่กระนั้น ในงานวิจัย เอกสารต่างก็ยอมรับว่า อุบาสิกาทั้งสองท่านเป็นผู้ที่รักษาศีลอย่างเคร่งครัดไม่ว่าจะเป็นศีล ๕ หรือ ศีลอุโบสถก็ตาม ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้แนวของผู้รู้ในทางพระพุทธศาสนาอธิบายถึงลักษณะของการรักษาศีล

^{๖๖}ที.ปา.(ไทย) ๑๑/๓๔๕/๒๖๙-๒๗๐.

^{๖๗}อง.ปญจก.(ไทย) ๒๒/๓๕/๕๖.

เพราะเห็นว่าแม้ไม่ตัวอย่างให้เห็นชัดแต่คำสั่งสอนที่เกี่ยวกับการรักษาศีล ผลการรักษาศีลและไม่รักษาศีลจะส่งผลอย่างไรต่อไป

ประวัติของนางวิสาขา ท่านบรรลุนิพพานตั้งแต่อายุ ๗ ขวบ เป็นการแสดงได้อย่างหนึ่งว่า คุณสมบัติของการเป็นพระโสดาบัน ด้านหลวงพ่อดุริตถะ (หลวงพ่อกุณี วัดท่าซุง) กล่าวว่า ๑) มีความเคารพในพระรัตนตรัยอย่างที่สุด ๒) มีศีล ๕ บริสุทธ์ และ ๓) มีจิตจับพระนิพพานเป็นอารมณ์^{๖๘} ดังนั้นพระโสดาบันจึงเป็นผู้บริบูรณ์ในศีล มีสมาธิและปัญญาได้พอสมควร^{๖๙} โดยเฉพาะประเด็นเรื่องมีระดับที่แตกต่างกันไปตามการปฏิบัติในส่วนของคฤหัสถ์นั้นจะแสดงศีล ๕ ประการตามที่พระสารีบุตรเถระได้พรรณนาไว้ในปฏิสัมภิทามรรคญาณกถาว่า “ศีล ๕ คือ การละปาณาติบาต เป็นศีล เวรมณี การงดเว้นเป็นศีล เจตนาเป็นศีล สังวรเป็นศีล การไม่ล่วงเป็นศีล ศีลเห็นปานนี้ ย่อมเป็นไป เพื่อความไม่เดือดร้อนแห่งจิต”^{๗๐} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) กล่าวว่า ศีล ๕ หรือ เบญจศีล คือ ความประพฤติชอบทางกายและวาจาการรักษากายวาจาให้เรียบร้อยการรักษากฎตามระเบียบวินัยข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่วการควบคุมตนให้ตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียน^{๗๑}

พระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๒ คัมภีร์ อังคุตตรนิกาย ปัญจกนิบาตพระพุทธองค์ทรงตรัสถึงการไม่รักษาศีลไว้ว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย ภิกษุณี สิกขมานา สามเณร สามเณรี อุบาสก อุบาสิกา ประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ ย่อมเกิดใน นรกเหมือนถูกนำมาโยนลง ธรรม ๕ ประการเป็นไฉน คือ เป็นผู้ฆ่าสัตว์ ๑ ลักทรัพย์ ๑ ประพฤติผิดในกาม ๑ พุดเท็จ ๑ ดื่มน้ำเมาคือสุราและเมรัยอัน เป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ๑ ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุบาสิกาประกอบด้วยธรรม ๕ ประการนี้แล ย่อมเกิดในนรกเหมือนถูกนำมาโยนลง” และทรงตรัสถึงผลดีในการรักษาศีลไว้ว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุบาสิกา ประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ ย่อมเกิดในสวรรค์เหมือนถูกเชิญมาประดิษฐานไว้ ธรรม ๕ ประการเป็นไฉน คือ ๑) เป็นผู้งดเว้นจากการฆ่าสัตว์ ๒) งดเว้นจากการลักทรัพย์ ๓) งดเว้นจากการประพฤติผิดในกาม ๔) งดเว้นจากการพุดเท็จ ๕) งดเว้นจากการดื่มน้ำเมาคือสุราและเมรัยอันเป็นฐานะแห่งความประมาท ดูกรภิกษุทั้งหลาย อุบาสิกาประกอบด้วยธรรม ๕ ประการนี้แล ย่อมเกิดในสวรรค์เหมือนถูกเชิญมาประดิษฐานไว้”^{๗๒}

^{๖๘} พระราชพรหมยาน (หลวงพ่อกุณี วัดท่าซุง), คุณสมบัติของพระโสดาบัน, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล: <http://buddhasattha.com/๒๐๑๐/๐๔/๐๓/คุณสมบัติของพระโสดาบัน> [๒๙ ก.ย.๕๖].

^{๖๙} คณะงานธรรมวัดนาป่าพง, พุทธวจนะ ฉบับ ๒ คู่มือโสดาบัน, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (อุบลราชธานี: มูลนิธิพุทธโฆษณ์, ๒๕๕๔), หน้า ๒๗.

^{๗๐} ชู. ปา. (ไทย). ๓๑/๙๐/๔๓.

^{๗๑} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๒๓, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิธรรมทานกุศลจิต, ๒๕๕๕), หน้า ๑๗๕.

^{๗๒} อ.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๒๖๔/๒๘๘-๒๘๙.

พระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๓ คัมภีร์ อังคุตตรนิกาย อัญญกนิบาต พระพุทธองค์ทรงตรัสกับนางวิสาขาถึงอานิสงส์การรักษาศีลอุโบสถว่า “วิชาชาอุโบสถประกอบด้วยองค์ ๘ ประการ ที่บุคคลอยู่จำแล้ว ย่อมมีผลมากมีอานิสงส์มาก มีความรุ่งเรืองมาก แฝไพศาลมาก” เป็นอย่างไรคืออริยสาวก ๖ ในธรรมวินัยนี้เห็นประจักษ์ดังนี้ว่า

๑) พระอรหันต์ทั้งหลายเว้นขาดจากฆาตว์คือวางทัณทาวุธและศัสตราวุธในสัตว์ทั้งหลายแล้ว มีความละอาย มีความเอ็นดูมุ่งประโยชน์เกื้อกูลต่อสรรพสัตว์ตลอดชีวิตแม้เราเองก็เว้นขาดจากการฆาตว์วางทัณทาวุธและศัสตราวุธ มีความละอาย มีความเอ็นดูมุ่งประโยชน์เกื้อกูลต่อสรรพสัตว์ตลอดวันหนึ่งกับคืนหนึ่งในวันนี้ เราเชื่อ ว่าได้ทำตามพระอรหันต์ทั้งหลาย

๒) พระอรหันต์ทั้งหลายเว้นขาดจากลักทรัพย์คือ รับเอาแต่ของที่เขาให้มุ่งหวังแต่ของที่เขาให้เท่านั้น ไม่เป็นขโมย เป็นคนสะอาดอยู่ตลอดชีวิต แม้เราก็กินขาดจากการลักทรัพย์รับเอาแต่ของที่เขาให้มุ่งหวังแต่ของที่เขาให้เท่านั้นไม่เป็นขโมย เป็นคนอยู่สะอาดอยู่ตลอดวันหนึ่งกับคืนหนึ่งในวันนี้ เราเชื่อว่าได้ทำตามพระอรหันต์ทั้งหลาย

๓) พระอรหันต์ทั้งหลายละพฤติกรรมอันเป็นขาศึกต่อพรหมจรรย์คือประพฤติพรหมจรรย์ เว้นห่างไกลจากเมถุนธรรมอันเป็นกิจของชาวบ้านอยู่ตลอดชีวิต แม้เราก็กะประพฤติกรรมอันเป็นขาศึกต่อพรหมจรรย์อยู่ประพฤติพรหมจรรย์เว้นห่างไกลจากเมถุนธรรมอันเป็นกิจของชาวบ้านอยู่ตลอดวันหนึ่งกับคืนหนึ่งในวันนี้ เราได้เชื่อว่าได้ทำตามพระอรหันต์ทั้งหลาย

๔) พระอรหันต์ทั้งหลายเว้นขาดจากการพูดเท็จคือ พูดแต่คำสัตย์ดำรงความสัตย์มีถ้อยคำเป็นหลักเชื่อถือได้ไม่หลอกลวงชาวโลกอยู่ตลอดชีวิต แม้เราก็กินเว้นขาดจากการพูดเท็จพูดแต่คำสัตย์ดำรงความสัตย์มีถ้อยคำเป็นหลักเชื่อถือได้ไม่หลอกลวงชาวโลกอยู่ตลอดวันหนึ่งกับคืนหนึ่งในวันนี้ เราได้เชื่อว่าได้ทำตามพระอรหันต์ทั้งหลาย

๕) พระอรหันต์ทั้งหลายเว้นขาดจากการเสพของมีนเมา คือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาทอยู่ตลอดชีวิต แม้เราก็กินเว้นขาดจากการเสพของมีนเมา คือสุราและเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาทอยู่ตลอดวันหนึ่งกับคืนหนึ่งในวันนี้ เราได้เชื่อว่าได้ทำตามพระอรหันต์ทั้งหลาย

๖) พระอรหันต์ทั้งหลาย ฉันทมือเดียว ไม่ฉันทอนกลางคืน เว้นขาดจากการฉันทในเวลาวิกาลตลอดชีวิต แม้เราก็กินมือเดียว ไม่บริโภคกลางคืน เว้นขาดจากการบริโภคในเวลาวิกาลอยู่ตลอดวันหนึ่งกับคืนหนึ่งในวันนี้เราได้เชื่อว่าได้ทำตามพระอรหันต์ทั้งหลาย

๗) พระอรหันต์ทั้งหลายเว้นขาดจากการฟอนรำขบรองประโคนดนตรีดูการละเล่นอันเป็นขาศึกแกกุกุส การทัดทรง ประดับตกแต่งร่างกายด้วยดอกไม้ของหอมและเครื่องประทีนผิวอันเป็นลักษณะแห่งการแต่งตัวตลอดชีวิต แม้เราก็กินขาดจากการฟอนรำขบรองประโคนดนตรีดูการละเล่นอันเป็นขาศึกแกกุกุส เว้นการทัดทรง ประดับตกแต่งร่างกายด้วยพวงดอกไม้ของหอม และ

เครื่องประทีนผิวอันเป็นลักษณะแห่งการแต่งตัวอยู่ตลอดวันหนึ่งกับคืนหนึ่งในวันนี้ เราได้เชื่อว่าทำตามพระอรหันต์ทั้งหลาย

๘) พระอรหันต์ทั้งหลายเว้นขาดจากการนอนบนที่นอนสูงและที่นอนใหญ่ นอนบนที่นอนต่ำคือ บนเตียงหรือบนที่นอนที่ปูลาดด้วยหญ้าอยู่ตลอดชีวิต แม่เราก็เว้นขาดจากการนอนบนที่นอนสูงและที่นอนใหญ่ นอนบนที่นอนต่ำคือ บนเตียงหรือบนที่นอน ที่ปูลาดด้วยหญ้าอยู่ตลอดวันหนึ่งกับคืนหนึ่งในวันนี้ เราเชื่อว่าได้ทำตามพระอรหันต์ทั้งหลาย^{๗๓}

จึงกล่าวได้ว่า ลักษณะการรักษาศีล เป็นการประพฤติชอบทางกายและวาจาการรักษา กาย วาจาให้เรียบร้อยให้เกิดระเบียบวินัยของสังคมและความปกติของตนเองไม่ว่าจะเป็นศีล ๕ ประการ หรือ ศีล ๘ ประการย่อมส่งผลหรืออานิสงส์ไปในทางที่ดี นั่นก็คือ ความสุขของตนเองและความสงบของสังคม หรือแม้กระทั่ง กติกา กฎเกณฑ์ กฎหมาย จารีต ขนบธรรมเนียมที่ดั่งามหากเป็นไปเพื่อความเรียบร้อยของบ้านเมืองก็จัดอยู่ในลักษณะของศีลด้วยเช่นกัน ดังนั้น จะเห็นจะเห็นได้ว่า การที่พระนางสามาวดีและนางวิสาขาได้บรรลุธรรมชั้นโสดาบัน ทำให้เกิดการรักษาศีล และการให้ความเคารพต่อพระรัตนตรัยอย่างที่สุด และนำมาซึ่งความสรรเสริญในจริยาวัตรและการประพฤติปฏิบัติต่อคนอื่นด้วยความเป็นปกติและเป็นคุณสมบัติสำหรับผู้เป็นอุบาสิกในทางพระพุทธศาสนา

ตารางที่ ๒.๑๑ ตารางสรุปแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะการรักษาศีล

ชื่อนักวิชาการ	ลักษณะการรักษาศีล
พระราชพรหมยาน (หลวงพ่อกฤษี วัดท่าซุง) (ออนไลน์)	๑. มีความเคารพในพระรัตนตรัยอย่างที่สุด ๒. มีศีล ๕ บริสุทธี ๓. มีจิตจับพระนิพพานเป็นอารมณ์
คณะงานธรรมวัดนาป่าพง, (๒๕๕๔, หน้า ๒๗)	พระโสดาบันจึงเป็นผู้บริบูรณ์ในศีล มีสมาธิและปัญญาได้พอประมาณ
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (๒๕๕๕, หน้า ๑๗๕)	๑) ความประพฤติชอบทางกายและวาจา ๒) การรักษากายวาจาให้เรียบร้อย ๓) การรักษาปกติตามระเบียบวินัย ๔) ข้อปฏิบัติในการเว้นจากความชั่ว ๕) การควบคุมตนให้ตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียน

^{๗๓} อ.อรรถก. (ไทย) ๒๓/๔๓/๓๐๙-๓๑๐.

๔) ลักษณะการเจริญภาวนา

จากการศึกษาประวัติของนางสามาวดีและนางวิสาขาทำให้พบว่าลักษณะการเจริญภาวนา จะพบมากในรูปแบบของการพึงธรรมชาติทำให้เกิดสติปัญญา ทำให้เกิดความรอบรู้ และเกิดความฉลาด ในการแก้ปัญหา ความฉลาดในการเจรจาอันไพเราะ ความฉลาดในการถวายนทาน ความฉลาดในการ ปกครองลูกหลาน ความฉลาดในการถามปัญหาต่อพระพุทธองค์ ความฉลาดในการจัดแจงการทำงานต่าง ๆ ความฉลาดในการเลือกคนทำงาน เป็นต้นซึ่งพบในประวัติของนางวิสาขามากกว่าประวัติของนางสามาวดี ผู้วิจัยจึงขอยกตัวอย่างต่อไปนี้

กรณีความรอบรู้และรู้จักควบคุมอารมณ์ของตน ในประวัติโดยย่อของนางวิสาขาระบุว่า ในขณะที่ปฐมณวัฏนกุมารได้เสาะแสวงหาสตรีที่มีลักษณะเบญจกัลยาณี^{๗๔} ได้พบว่านางวิสาขาพร้อมด้วย บริวาร ๕๐๐ คน ขณะนั้น อายุอย่างประมาณ ๑๕ - ๑๖ ปี และมีฝนตกลงหนัก บริวารทั้งหมดก็วิ่งเพื่อไป หลบฝนในศาลา แต่นางวิสาขากลับเดินอย่างปกติ ฝ่ายพรหมณ์เห็น ลักษณะ ๔ ประการ ยกเว้น ฟันงาม จะเข้าไปถามคล้ายว่าจะดูหมิ่นและต่อนางวิสาขา ว่า ชักช้าอย่างนี้จะทำอะไรกิน นางวิสาขาจึงตอบว่า ชน ๔ จำพวกเมื่อวิ่งจะไม่งาม ๑. พระราชาที่ประดับเครื่องทรง ๒. สตรี ๓. ช้างมงคลของพระราชา และ ๔. บรรพชิต จะเห็นได้ว่า ในลักษณะการตอบเป็นการแสดงภูมิรู้และการอดกลั้นต่อคำพูดของพรหมณ์จึง เป็นลักษณะของนางวิสาขา

ความฉลาดในการปกครองลูกหลานนางวิสาขาเป็นผู้ที่มีลูกหลาน เหลน ร่วมประมาณ ๘,๔๒๐ คนแม้ว่าจะอายุมากแต่ก็ไม่มีผมขาวให้ปรากฏแม้แต่เส้นเดียวหากดูอายุจะพบว่า คงประมาณ ๑๕ - ๑๖ ปี เท่านั้น เมื่อไปวิหารจะมีบุตรหลานเป็นบริวารเดินตามกันไป ผู้คนทั้งหลายที่เห็นไม่สามารถแยกออกว่า คนไหน คือ นางวิสาขา เพราะความงามในอิริยาบถทั้ง ๔ ได้แก่ การเดิน การยืน การนอน และการนั่ง ล้วน แต่งงดงาม ทำให้ลูกหลาน เหลนและชาวบ้านทั้งหลายที่เห็นเกิดความศรัทธาเลื่อมใสในนางวิสาขาเป็นอัน มาก และความที่นางวิสาขามีพละกำลังมาก เท่ากับช้าง ๕ เชือก ทำให้พระราชาทดลองปล่อยช้าง ตรงไป ยังนาง ขณะนั้น ทั้งลูกหลาน เหลนและบริวารต่างก็วิ่งกันไปคนละทาง แต่นางวิสาขาหาได้เป็นอย่างนั้น แต่นางคิดว่า ไม่มีประโยชน์ที่เราจะหนีไปไหน จึงใช้ ๒ นิ้ว จับงวง แล้วก็ผลักช้างให้ล้มไป^{๗๕} ดังนั้น จะเห็น ได้ว่า การปกครองลูกหลาน เหลนของนางวิสาขาอยู่ที่การประพฤติความงามในทุกอิริยาบถเป็นปกติ ทุก สถานการณ์แม้ว่าจะมีอุปสรรคหรืออันตรายก็ตามก็ได้ตระหนกตกใจในสิ่งที่กำลังเกิดขึ้น

กรณีความฉลาดในการเลือกคนทำงานหลังจากที่นางวิสาขาซื้อที่ดินถวายเป็นวิหาร เพื่อสร้างวิหาร ใน วันหนึ่งพระพุทธองค์ทรงรับบิณฑบาตจากบ้านท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีแล้วเสด็จออกไปทางทิศอุดร ซึ่ง นางวิสาขาทราบดังนั้นก็รู้แน่ว่า พระพุทธองค์ทรงจะเสด็จไปที่อื่น จึงรีบไปเข้าเฝ้า และกราบทูลว่า หม่อม

^{๗๔} ดูเพิ่มเติมใน ขุ.ธ.อ. (ไทย). ๓/๗๕ - ๗๘. และเบญจกัลยาณี ประกอบด้วย ผมงาม เนืองงาม ฟันงาม ผิวงาม และวัยงาม

^{๗๕} ดูเพิ่มเติมใน ขุ.ธ.อ. (ไทย). ๓/๑๐๑-๑๐๒.

ฉันสร้างวิหารถวายสงฆ์ด้วยทรัพย์จำนวนมาก โปรดเสด็จกลับเถิด ขณะนั้น นางวาสาชาก็สงสัยอยู่ว่า คงจะมีผู้มีบุญใหญ่ที่เป็นเหตุให้พระพุทธร่องค์ทรงจารึกไป ดังนั้น จึงกราบทูลต่อไปว่า ถ้ากระนั้น พระองค์ทรงอนุญาตรับสั่งให้ภิกษุรูปหนึ่ง ผู้เข้าใจการทำงานที่จะทำหรือกำลังจะทำ พระพุทธร่องค์ ทรงตรัสว่า “หากพอใจภิกษุรูปใด ก็รับบาตรของภิกษุรูปนั้นไป” ฝ่ายนางวิสาขาคิดว่า หากรับบาตรพระอานนท์หรือพระภิกษุรูปอื่น ๆ จะทำให้การทำงานชักช้าไปมาก จึงเข้าไปรับบาตรของพระมหาโมคคัลลานเถระ ซึ่งเป็นผู้มีฤทธิ์ และจะทำให้งานการสร้างวัดสำเร็จได้โดยรวดเร็ว^{๗๖} จะเห็นได้ว่าการเลือกคนมาทำงานให้ตรงและรวดเร็วย่อมเป็นความฉลาดของผู้นำสตรีว่า งานประเภทนี้สมควรจะมอบหมายให้ใครเป็นผู้ดูแล เป็นต้น

กรณีความฉลาดในการเจรจาอันไพเราะและความฉลาดในการให้ ตอนหนึ่งความว่า ขณะที่นางวิสาชากำลังจะเดินไปสู่บ้านของสามีจึงได้ส่งบรรณการเป็นจำนวนมากไปสู่บ้านของฝ่ายสามีและกำชับผู้จัดส่ง ว่าจงให้สิ่งนี้แก่คุณแม่ของฉันท จงให้สิ่งนี้แก่คุณพ่อของฉันท จงให้สิ่งนี้แก่พี่ชายน้องชายของฉันท จงให้สิ่งนี้แก่พี่สาวน้องสาวของฉันท ซึ่งผลก็คือการทำให้ชาวนครทั้งหมดให้เป็นเสมือนญาติของตน^{๗๗} จะเห็นได้ว่า ความฉลาดในการเจรจาด้วยคำพูดที่เรียกว่า คุณแม่ คุณพ่อ พี่ชายน้องชาย และพี่สาวน้องสาวของฉันททำให้เกิดความรู้สึกเหมือนญาติ และการส่งเครื่องบรรณการไปสู่บุตรของสามีทำให้เป็นการปรับความรู้สึกของผู้รับว่า การมาของนางวิสาขาเป็นการเพื่อประโยชน์แก่ชาวนคร มาเพื่อให้ มาเพื่อการช่วยเหลือแก่ทุกคน ดังนั้น เมื่อนางวิสาขาไปถึงเมืองของฝ่ายสามีทำให้ชาวเมืองมีความรักใคร่ต่อนางวิสาขาเป็นอันมาก

จึงกล่าวได้ว่า การเจริญภาวนา การทำให้มีขึ้นเป็นขึ้น การทำให้เกิดขึ้น การเจริญ การบำเพ็ญ การฝึกอบรม^{๗๘} อันเป็นวิธีการพัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้ ให้มีความสติปัญญา ให้มีความฉลาดในการจัดการสิ่งต่าง ๆ ในทางสังคม ฉะนั้น การเจริญภาวนาจุดเริ่มแรกจะเห็นได้ว่าเป็นการพึงธรรมเพื่อให้เกิดจิตใจผ่องใส และทำความเข้าใจในเนื้อหาของหลักธรรมที่พึงมา จนสามารถรู้แจ้ง เห็นจริงและได้ดวงตาเห็นธรรม ดำรงตนในความเป็นพระโสดาบัน นอกจากนี้การเจริญภาวนา จะมีลักษณะทางกาย มีความเรียบร้อย สวยงาม ซึ่งความงามทั้ง ๔ ได้แก่ ความงามในการเดิน การยืน การนั่งและการนอนในพฤติกรรมต่างที่เป็นต้นแบบในการปฏิบัติจนนำไปสู่ความเลื่อมใสศรัทธา จากประชาชนที่พบเห็น และลักษณะทางวาจา จะมีพัฒนาไปด้วยคำพูดที่อ่อนหวาน ไพเราะน่าฟังอยู่เสมอไม่ทำให้ใครเดือดร้อน ซึ่งบางครั้งก็ได้ใช้คำพูดไปในลักษณะเป็นอุบายเพื่อให้คนนั้นเกิดสติปัญญาความศรัทธาเลื่อมใสต่อพระพุทธศาสนาต่อไป

^{๗๖}ดูเพิ่มเติมใน ขุ.ธ.อ. (ไทย) ๓/๑๐๖-๑๐๗.

^{๗๗}ดูเพิ่มเติมใน ขุ.ธ.อ. (ไทย) ๓/๙๐.

^{๗๘}พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรม ฉบับประมวลศัพท์, หน้า ๒๗๓.

ตารางที่ ๒.๑๒ ตารางสรุปแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะการเจริญภาวนา

ชื่อนักวิชาการ	ลักษณะการรักษาศีล
พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (๒๕๕๕, หน้า ๒๗๓)	๑) การเจริญภาวนา ๒) การทำให้มีขึ้นเป็นขึ้น ๓) การทำให้เกิดขึ้น ๔) การเจริญ ๕) การบำเพ็ญ ๖) การฝึกอบรม

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕.๑ งานวิจัยในต่างประเทศ

ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลไกการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธโดยมีผู้วิจัยไว้ดังนี้

ประทีป มากมิตร ได้ศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาดังนี้

๑. การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน และพวกพ้อง ซึ่งเป็นจริยธรรมของมนุษย์ทุกคนที่อยู่ในสังคม และต้องการเห็นความสงบสุขและความเจริญรุ่งเรืองของสังคม แต่เนื่องจากนักการเมืองเป็นผู้ที่มีอำนาจมากในสังคม และมีส่วนในการนำสังคมไปสู่ความดีขึ้นหรือเลวลง นักการเมืองจึงควรมีจริยธรรมข้อนี้มากกว่าคนธรรมดาอริสโตเติล กล่าวว่า “ถ้าการปกครองนั้นไม่คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมแล้วไซ้ การปกครองนั้นย่อมเลวแต่สถานเดียว”

๒. การมีศีลธรรมประจำใจ นักการเมืองจะต้องกระทำตนไม่เป็นผู้ประพฤติเหลวแหลกโดยมาตรฐานของความประพฤติที่ยอมรับกันโดยทั่วไป เช่น ไม่เป็นคนโกหกปกปิด หน้าไหว้หลังหลอก และต้องมีความจริงใจทั้งในคำพูดและการกระทำของตน

๓. การมีความรับผิดชอบ นักการเมืองจะต้องยอมรับความผูกพันในหน้าที่ของตนหรือที่ตนสั่ง ถ้าหากเกิดความผิดพลาดก็พร้อมที่จะรับผิดชอบและรีบดำเนินการแก้ไขโดยเร็ว หากความผิดพลาดก่อให้เกิดความเสียหาย นักการเมืองต้องพร้อมที่จะพิจารณาตนเอง หลีกทางให้ผู้อื่นได้เข้ามาดำรงตำแหน่งแทนตน โดยกระบวนการตามกฎหมายของสังคมอย่างสันติวิธี

๔. การเคารพกติกาของสังคม ทุกสังคมต้องมีกติกากำหนดขอบเขตว่าคนในสังคมจะทำได้บ้างและทำอะไรไม่ได้บ้าง กติกาที่สำคัญที่สุดของทุกสังคมคือกฎหมายบ้านเมือง นักการเมืองแม้จะ

มีอำนาจมากก็ไม่อาจอยู่เหนือกฎหมายของบ้านเมืองได้และจำต้องเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชน ในการแสดงให้เห็นว่าตนนั้นมีความระมัดระวังในการกระทำของตนที่จะไม่ละเมิดกฎหมาย และพร้อมที่จะเคารพกฎหมายอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะการสร้างระเบียบวินัยทางการเมืองซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาทางการเมืองและพัฒนาประเทศ สังคมใดระเบียบวินัยหย่อนยานอำนาจหน้าที่ของรัฐจะระส่ำระสาย ประสิทธิภาพในทางปฏิบัติงานลดทอนลงความชอบธรรมของรัฐบาลและนักการเมืองก็เสื่อมลงด้วย ในที่สุดความเสื่อมทรามทางการเมืองก็จะครอบงำสังคมนั้น^{๗๙}

เอกนถุน บางท่าไม้ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบอิลีร์นิง เพื่อเสริมสร้างจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี มีวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อสร้างรูปแบบการเรียนรู้แบบอิลีร์นิง ๒) เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบอิลีร์นิง พบว่า รูปแบบการเรียนรู้แบบอิลีร์นิง ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย ๘ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) ปฐมนิเทศการเรียนและวางแผนการเรียนรู้ ๒) สร้างแรงจูงใจในการเรียนและสนับสนุนให้มีการประเมินตนเอง ๓) ทบทวนและเชื่อมโยงความรู้เดิมโดยการจัดระบบการเรียนรู้โดยให้หลักการพิจารณาจากผลลัพธ์ ๔) นำเสนอเนื้อหาและกิจกรรมที่ส่งเสริมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ๕) สร้างลักษณะนิสัยโดยสนับสนุนให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ ๖) สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือโดยพิจารณาทางเลือกอย่างอิสระ ๗) แนะนำให้ข้อมูลป้อนกลับโดยการแสดงปฏิกิริยาต่อตนเอง ๘) ส่งเสริมคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบที่พึงประสงค์ สำหรับผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบอิลีร์นิง พบว่า ผลการเปรียบเทียบจริยธรรมด้านความรับผิดชอบระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองหลังจากเรียนด้วยรูปแบบนั้น คะแนนเฉลี่ยจริยธรรมด้านความรับผิดชอบกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ โดยคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้ ทักษะคิด พฤติกรรม สามารถแปลผลอยู่ในระดับมาก^{๘๐}

รัชชา ภัคติจิตต์ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง องค์การมหาชนของไทย: การศึกษากลไกและกระบวนการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์กลไกและกระบวนการบริหารขององค์การมหาชนของไทยในปัจจุบันภายใต้กรอบแนวคิดธรรมาภิบาล โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ การศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์บุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พบว่า กลไกและกระบวนการบริหารองค์การมหาชนของไทยในปัจจุบันภายใต้กรอบแนวคิดธรรมาภิบาลถูกต้องตามกฎหมาย ตามหลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการอื่นตามกรอบแนวคิดธรรมาภิบาลยังไม่ครอบคลุม และ

^{๗๙}ประทีป มากมิตร, “จริยธรรมของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา” **ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐).

^{๘๐}เอกนถุน บางท่าไม้, “การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบอิลีร์นิงเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี” **ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**, สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐).

ข้อมูลสำคัญที่ได้จากกลุ่มบุคคลส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบ และประเมินผลองค์การมหาชน และฝ่ายการเมือง คือ กลุ่มสมาชิกวุฒิสภาและคณะกรรมการบริหาร การศึกษาความยืดหยุ่นและความคล่องตัว ความเป็นอิสระทางการบริหาร พบว่า องค์การมหาชนมีความยืดหยุ่นและความคล่องตัวทางการบริหารในระดับหนึ่ง แต่ไม่มีความเป็นอิสระทางการบริหารอย่างแท้จริงตามปรัชญา และวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง การบริหารงานได้รับการแทรกแซงทางการเมืองทั้งการกำหนดนโยบายการตัดสินใจทางการบริหาร^{๘๑}

นายภพร แก้วขัน ได้ทำการศึกษาวินิจฉัยเรื่อง: การศึกษาวิเคราะห์การอภัยโทษในสังคมไทยตามหลักพระพุทธศาสนาวิทยานิพนธ์เรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวคิดและหลักธรรมวินัยการอภัยโทษในพระพุทธศาสนา เพื่อศึกษาแนวคิดและพัฒนาการอภัยโทษในสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและ เพื่อศึกษาวิเคราะห์การอภัยโทษในสังคมไทยตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากพระไตรปิฎก คัมภีร์พระพุทธศาสนาอื่น ๆ เอกสารวิชาการทางพระพุทธศาสนา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาจากภาคสนาม ด้วยการสังเกต และสัมภาษณ์ โดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดและหลักธรรมวินัยการอภัยโทษในพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย มรรคมงคล ๘ เป็นข้อปฏิบัติอันพอดีที่จะนำไปสู่จุดหมายแห่งความหลุดพ้น บุญกิริยาวัตถุ ๓ ทาน ทำให้คนเห็นแก่ตัวน้อยลง เป็นธรรมเบื้องต้นของการทำบุญ ศิล ๕ จัดว่าเป็นมหาทาน เป็นการให้ความปลอดภัย ไม่เบียดเบียนผู้อื่น สังคหวัตถุ ๔ เป็นธรรมที่ยืดเหนียวและประสานใจหมู่ชนให้เกิดความสามัคคี พรหมวิหาร ๔ เป็นธรรมที่ผู้บริหารต้องประพฤติ ต่อมนุษยสัตว์ทั้งหลายโดยชอบ สาราณียธรรม ๖ เป็นธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึง ทศพิธราชธรรมนั้นเป็นธรรมสำหรับพระเจ้าแผ่นดิน คุณสมบัติของนักปกครองที่จะสามารถปกครองแผ่นดินโดยธรรมจักรวรรดิวัตร ๑๒ วัตรของพระเจ้าจักรพรรดิ และราชสังคหวัตถุ ๔ เป็นหลักการสงเคราะห์ประชาชนของนักปกครอง การอภัยโทษมีหลักคิดมาจากหลักอภัยทานส่งเสริมให้เกิดคุณค่าในการพัฒนาคุณภาพจิต เป็นการสร้างพื้นที่ให้อารมณ์ที่เป็นกุศลในการเป็นจุดเริ่มใหม่ของมิตรภาพที่ยั่งยืนทั้งผู้ให้และผู้รับอภัยโทษ และเป็นการทำมหาทานสร้างมหากุศลที่ยิ่งใหญ่

แนวคิดและพัฒนาการอภัยโทษในสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันพระมหากษัตริย์ผู้ปกครองประเทศไทยได้ทรงยึดมั่นหลักเมตตาธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นข้อปฏิบัติและบำเพ็ญศบารมีมาช้านาน เช่น ในสมัยกรุงสุโขทัยมีการอภัยโทษโดยตรงกับราษฎร โดยยึดหลักพรหมวิหารธรรมและทศพิธราชธรรม กรุงศรีอยุธยาเป็นแบบเจ้ากับข้าแต่ยังคงยึดหลักทศพิธราชธรรม กรุงธนบุรีเป็นการใช้พระราชอำนาจแบบเบ็ดเสร็จเด็ดขาดรวมทั้งแบบพ่อปกครองลูก แต่ทรงยึดหลักทศพิธราชธรรมมาใช้ร่วมกัน กรุงรัตนโกสินทร์ใช้การอภัยโทษตามสมัยกรุงธนบุรีจนกระทั่งรัชสมัย

^{๘๑}รัชยา ภักดีจิตต์, “องค์การมหาชนของไทย: การศึกษาไกลและกระบวนการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล” **ปรัชญาคุณกัณฐิต**, สาขาวิชาจิตวิทยา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐).

รัชกาลที่ ๕ ที่เริ่มมีการปฏิรูปกฎหมายและการศาล หลังจากปีพุทธศักราช ๒๔๗๕ มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย พระมหากษัตริย์ทรงใช้พระราชอำนาจการอภัยโทษตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ การพระราชทานการอภัยโทษในสังคมปัจจุบัน ใช้หลักเกณฑ์ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค ๗ มี ๒ แบบ คือ การพระราชอภัยโทษเป็นรายบุคคลและเป็นการทั่วไป ความสำคัญของการอภัยโทษในประเทศไทยปัจจุบันยึดหลัก ๖ ประการ คือ หลักแห่งทาน หลักแห่งความเมตตาธรรมของผู้ปกครอง หลักแห่งความยุติธรรม หลักแห่งอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา หลักแห่งการบริหารกิจการราชทัณฑ์ และหลักแห่งความมั่นคงของประเทศ

การอภัยโทษในสังคมไทยตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนานั้น โดยรวมแล้วเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันมาตลอด ตั้งแต่สมัยอดีตจนถึงปัจจุบันคือต้องอิงอาศัยหลักเมตตาธรรมพระพุทธศาสนาค้นพบวิถีทางพัฒนาจิตวิญญาณ ซึ่งล้วนมุ่งลดความมีตัวตนหรือความเห็นแก่ตัวประกอบด้วย การอยู่ร่วมกันที่ดี (ศีล) การทำจิตให้สงบ (สมาธิ) และรู้แจ้งเห็นจริง (ปัญญา) เป็นผลออกมาที่เรียกว่ากรรมหรือการกระทำนั้น จะมีตัวเจตนาเป็นตัวกำหนดทั้งสิ้น ทั้งในทางพระพุทธศาสนาและในทางกฎหมาย ส่วนอภัยทานกับการอภัยโทษคงมีความสัมพันธ์ที่สำคัญอย่างยิ่งนำมาป้องกันและจัดการความขัดแย้งของสังคมไทยทั้งอดีต ปัจจุบันและอนาคตได้ อภัยทานเป็นสิ่งที่ทุกคนปฏิบัติได้จริง ซึ่งเป็นการพิสุจน์ (สันติภูมิ) และให้ผลได้ไม่จำกัดกาล (อกาลิโก) เป็นการใช้สติปัญญา เพื่อพัฒนาชีวิต พัฒนาจิตใจของเราให้บริสุทธิ์ยิ่งขึ้น ให้ทันเหตุการณ์กับข้อเท็จจริงในยุคโลกาภิวัตน์^{๘๒}

บงกชสุทัศน์ณอยุธยา ได้ศึกษาเรื่องการแก้วิกฤตการณ์โลกด้วยจริยธรรมของนักการเมืองพบว่า จากสภาพความเป็นจริงของสังคมโลกในปัจจุบันพบว่า ตามทฤษฎีนักการเมืองคือผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารประเทศชาติสำหรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแต่ปรากฏว่านักการเมืองส่วนใหญ่ยังขาดความรับผิดชอบและไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้อย่างทั่วถึงกล่าวคือไม่สามารถทำให้เป็นไปตามความหมายของการเมืองที่ว่า “การเมืองเป็นกระบวนการการจัดสรรแบ่งปันทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้กับทุกคนในสังคมได้อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม” โดยมีสาเหตุหลายประการแต่ที่เห็นได้ชัดเจนคือเกิดจากการบริหารราชการแผ่นดินที่ผิดพลาดและการทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมือง

ดังนั้น กระบวนการคัดสรรบุคคลเข้าสู่ระบบการเมืองจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้มีความเหมาะสมเพื่อป้องกันบุคคลที่ขาดจริยธรรมทางการเมืองและจิตสำนึกทางการเมืองเข้าสู่ตำแหน่งและต้องทำอย่างไรจึงจะสามารถจูงใจให้คนดีมีจริยธรรมและความรู้

^{๘๒}นายภพร แก้วขัน, “การศึกษาวิเคราะห์การอภัยโทษในสังคมไทยตามหลักพระพุทธศาสนา” **พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต**, สาขาพระพุทธศาสนา (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

ความสามารถเป็นที่ยอมรับของสังคมเข้าสู่ระบบการเมืองเพื่อช่วยพัฒนาการเมืองให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการที่นักการเมืองจะต้องยึดถือจริยธรรมและจรรยาบรรณในอาชีพเพราะถ้าปราศจากจริยธรรมก็จะมีเครื่องมือควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ซึ่งทำให้มนุษย์ไม่ต่างอะไรไปจากสัตว์นั่นเองซึ่งเป็นหนึ่งในหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา^{๘๓}

ปรีชาเลิศกมลมาศ^{๘๔} ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารในการกำหนดมาตรการป้องกันการทุจริตพบว่า สภาพปัญหาการขาดจริยธรรมของนักการเมืองมีที่มาหรือมูลเหตุของปัญหาดังนี้

๑. อำนาจบังคับบัญชา (Authority) กล่าวคือกลุ่มนักการเมืองระดับชาติเป็นกลุ่มที่มีอำนาจบังคับบัญชามากและมีอำนาจในการกำหนดนโยบายอำนาจดังกล่าวเอื้ออำนวยต่อการกระทำทุจริต เช่นการมีอำนาจในการอนุมัติหรืออนุญาตให้ดำเนินโครงการต่างๆ

๒. โอกาส (Opportunity) หมายถึงกฎหมายระเบียบหรือคำสั่งต่างๆเปิดโอกาสให้สามารถใช้ดุลยพินิจที่จะเอื้ออำนวยให้สามารถกระทำการทุจริตได้

๓. สิ่งจูงใจ (Incentive) ที่เพียงพอจะกระทำความผิด อาทิผลประโยชน์จำนวนมหาศาลในรูปของเงินหุ้นหรือผลตอบแทนอื่น ๆ

๔. ชื่อเสียง (Reputation) หมายถึงความประสงคในตำแหน่งเพื่อเป็นชื่อเสียงเกียรติยศแก่ตนเองและวงศ์ตระกูลจึงเป็นสาเหตุของการกระทำทุกอย่างโดยไม่คำนึงถึงจริยธรรม

๕. วัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) ของคนไทยที่เห็นว่าการละเมิดจริยธรรมและมีลักษณะผลประโยชน์ทับซ้อนของนักการเมืองเป็นเรื่องปกติวิสัยที่มีมาทุกยุคทุกสมัยจึงทำให้นักการเมืองไม่หวั่นเกรงในการกระทำทุจริต

๖. ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมเสรี (Liberal Capitalism) ที่เข้ามากับกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ทำให้องค์กรธุรกิจเข้ามาเกี่ยวกับนักการเมืองโอกาสที่จะเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนจึงเพิ่มมากขึ้น

๗. ระบบอุปถัมภ์ (Patronage System) ในสังคมไทยที่เน้นประโยชน์นิยม (Utilitarianism) ที่ถือเอาประโยชน์สุขเป็นเกณฑ์ตัดสินความผิดถูกชั่วดีมากกว่าจริยธรรมคุณธรรมหรือความถูกต้อง

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งผู้วิจัยได้ไปศึกษาค้นคว้ามา สรุปได้ว่าการนำหลักธรรมมาปรับใช้ในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภา เพื่อส่งเสริมให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมี

^{๘๓} บงกช สุทัศน์ ณ อยุธยา, การแก้วิกฤตการณ์โลกด้วยจริยธรรมของนักการเมือง, (คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่, ๒๕๕๐). (บทคัดย่อ)

^{๘๔} ปรีชาเลิศ กมลมาศ, ความคิดเห็นของผู้บริหารในการกำหนดมาตรการป้องกันการทุจริต, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๕).

ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ลดการทุจริต คอร์รัปชัน การทำงานมีความสุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล สร้างความเจริญให้แก่ประเทศชาติ อีกทั้งการนำหลักทศพิธราชธรรมมาใช้ยังจะทำให้การพัฒนานั้นเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งความเจริญองกมด้านจิตใจ และทางเศรษฐกิจ สามารถนำมากำหนดเป็นรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธได้ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยต่อไป

พระวิมาน คมกัรปญโญ (ตริกมล) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์ศีล ๕ ในฐานะเป็นรากฐานของสันติภาพ ผลการศึกษา พบว่า ^{๕๕}ศีลแต่ละข้อเป็นรากฐานของสันติภาพในรูปแบบต่าง ๆ กล่าวคือ ศีลข้อ ๑ ครอบคลุมถึงการไม่ใช้ความรุนแรงทางสังคม วัฒนธรรม ไม่กดขี่และบีบบังคับทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม การเมือง สังคม การช่วยเหลือเกื้อกูล การป้องกันภัยคุกคาม การให้อภัย การเคารพในสิทธิมนุษยชน การตระหนักถึงคุณค่าของชีวิตและการอยู่ร่วมกันในฐานะพลเมืองโลก ศีลข้อ ๒ ครอบคลุมถึงการไม่ฉกฉวยหรือข่มขู่บังคับหรือผลประโยชน์อื่นด้วยอำนาจ ไม่ทำลายเอกลักษณ์ วัฒนธรรม วิถีชีวิต เป็นต้น ศีลข้อ ๓ ครอบคลุมถึงการป้องกันการใช้ความรุนแรงต่อเด็กและสตรีทุกเชื้อชาติ ส่งเสริมให้มีความเท่าเทียมกันทางเพศ ป้องกันการนำมนุษย์ไปเป็นสินค้าหรือธุรกิจทางเพศ ป้องกันการใช้ความรุนแรงทางเพศ เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ศีลข้อ ๔ ครอบคลุมถึงการไม่ก้าวร้าวแย่งชิงข้อมูลข่าวสาร ไม่ปล่อยข่าวลวงเพื่อให้เกิดความสับสน การไม่ละเมิดสิทธิในการรับรู้ข่าวสารที่เป็นภัยคุกคามต่อชีวิต การไม่สรรเสริญหรือให้ความชอบธรรมกับการใช้ความรุนแรง และ ศีลข้อ ๕ ครอบคลุมชีวิต ๓ ด้าน คือ ด้านป้องกันอบายมุข ความเสื่อมทรามทางสังคม ด้านป้องกันอาชญากรรมและการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมทุกรูปแบบ ด้านการส่งเสริมอุดมการณ์แบบสันติวิธี สามารถอยู่ร่วมกันได้ท่ามกลางความหลากหลายอย่างสันติ

เฉลียว รอดเขียว และคณะ ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวบ้านในชุมชนตลาดวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษา พบว่า ^{๕๖} มีการนำหลักธรรมเข้ามาปรับประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน เช่น เบญจศีล เบญจธรรม สุจริต ๓ ขรവാสาธรรม อิทธิบาท ๔ สังคหวัตถุ ๔ พรหมวิหาร ๔ ขรวาสาธรรม ๔ เป็นต้น ซึ่งเมื่อนำไปประยุกต์ใช้ส่วนใหญ่ชาวบ้านพยายามหลีกเลี่ยงพฤติกรรม การดื่มสุราและของมีเมา การเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืน การเล่นเกมพนันในรูปแบบต่าง ๆ และการคบเพื่อนที่มีลักษณะ

^{๕๕}พระวิมาน คมกัรปญโญ (ตริกมล), “การศึกษาวิเคราะห์ศีล ๕ ในฐานะเป็นรากฐานของสันติภาพ”, **พุทธศาสตร์คุณูปภัณชิต** สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^{๕๖}เฉลียว รอดเขียว และคณะ, “การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวบ้านในชุมชนตลาดวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก”, **รายงานการวิจัย**, (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๙), หน้า ๙๙-๑๐๑.

พฤติกรรมไม่ดี ละเว้นการกระทำละเมิดกรรมสิทธิ์ในร่างกายผู้อื่น สัตว์อื่น พุตเทจ โทก หลอกหลวงผู้อื่น สร้างเสริมพฤติกรรมในการให้ทานแบ่งปันสิ่งของแก่ผู้ยากไร้ มีความซื่อสัตย์ต่อคู่รักของตนเอง ดูแลครอบครัวให้มีความอบอุ่นทั้งทางกายและใจ สั่งสอนให้สมาชิกในครอบครัวดำรงอยู่ในคุณงามความดี ปกป้องไม่ให้ไปในทางที่ต่ำ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทั้งคนในครอบครัวและผู้อื่น สนทนากับคนอื่นด้วยถ้อยคำอ่อนหวานสุภาพ ทำตนเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม ช่วยเหลือกิจการงานของส่วนรวม รู้จักการแบ่งปัน และเสียสละเพื่อส่วนรวม

ประสงค์ ทองประ และคณะ ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางแก้ปัญหาการขาดคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตจังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษา พบว่า^{๘๗} การแก้ปัญหาการขาดความเคารพนับถือผู้ใหญ่ มีแนวทางแก้ปัญหา ดังนี้ ๑) ปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษาตั้งแต่เยาว์วัย ๒) ครอบครัวต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ๓) จัดอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม ๔) ปลุกจิตสำนึกที่ดีงาม ๕) ครู-อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ๖) สถานศึกษาต้องฝึกหัดให้เยาวชนมีสัมมาคารวะ ๗) สถานศึกษาจัดให้มีการวัดผลประเมินผลด้านมารยาทไทย ๘) สถานศึกษาต้องจัดการเรียนการสอนด้านคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กันกับเนื้อหาวิชาหลัก ๙) สถานศึกษาควรเสริมเนื้อหาวิชาด้านคุณธรรมจริยธรรมทางศาสนาให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ๑๐) สื่อสารมวลชนทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมที่จำเป็นและสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเยาวชนให้มากยิ่งขึ้น ๑๑) สถานศึกษามีจุดแข็งในการควบคุมความประพฤติของนักศึกษา ๑๒) อาจารย์ที่ปรึกษาควรเอาใจใส่ดูแลพฤติกรรมของนักศึกษาอย่างจริงจัง ๑๓) สถาบันที่เกี่ยวข้องกับการชดเชยทางสังคมควรมีการเสริมแรงหรือจูงใจให้นักศึกษาประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม และการแก้ปัญหาการขาดคุณธรรมจริยธรรมในเรื่องการพูดนินทาว่าร้ายผู้อื่น แก้ปัญหาโดยการสอนให้รู้จักการเคารพสิทธิของผู้อื่น สอนให้มีเมตตาธรรมไม่โอ้อวดริษยาผู้อื่น ฝึกฝนให้รู้จักการพูดคำที่สุภาพและไพเราะ รวมถึงการแก้ปัญหาการประพฤติทางกามารมณ์ในทำนองขู้สาว แก้ปัญหาโดย ๑) ปลุกฝังจิตสำนึกที่ดีงาม ๒) อบรมว่ากล่าวตักเตือนอย่างสม่ำเสมอ ๓) สอนให้เห็นคุณค่า ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม ๔) แนะนำให้เข้าใจเกี่ยวกับการใช้ชีวิตคู่ ๕) สอนให้เห็นโทษของความสำส่อน ๖) สอนให้เห็นความสำคัญเกี่ยวกับอนาคตของตนเอง ๗) จัดกิจกรรมเข้าค่ายจริยธรรม ๘) พานักศึกษาเข้าวัดปฏิบัติธรรม ๙) ผู้ปกครองไม่ควรให้นักศึกษาเช่าหอพักอยู่ตามลำพัง ๑๐) สอนให้นักศึกษารู้จักวิธีป้องกันตนเอง ๑๑) สร้างค่านิยมที่ถูกต้อง ๑๒) บิดา มารดา ผู้ปกครองต้องเป็นที่ปรึกษาที่ดีแก่นักศึกษา ๑๓) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้หลากหลาย ๑๔) จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มเพื่อน ๑๕) ออกกฎหมายลงโทษผู้กระทำความผิดศีลธรรม

^{๘๗}ประสงค์ ทองประ และคณะ, “การศึกษาแนวทางแก้ปัญหาการขาดคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในเขตจังหวัดสุรินทร์”, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๙๙-๑๐๕.

เสื่อ สัชชานนท์ และคณะ ได้วิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการพัฒนาจริยธรรมแนวพุทธในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ ผลการศึกษา พบว่า^{๘๘} รูปแบบของการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย ๑) ด้านเนื้อหา มีการบูรณาการพุทธธรรมในสาระการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ๒) ด้านการสอน ใช้วิธีการเสริมแรงทางบวก จัดกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะกลุ่มใช้หลักธรรมเป็นฐานในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาโดยเชื่อมโยงกับชีวิตจริง ๓) บุคลิกภาพของครูต้องมีวิถีชีวิตเป็นแบบอย่างที่ดี ตั้งอยู่ในพรหมวิหารธรรม แต่งกายเหมาะสม ยิ้มแย้ม เป็นกัลยาณมิตรต่อครูและนักเรียน ให้เกียรติกัน ส่วนรูปแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาจริยธรรม ได้แก่ ๑) กิจกรรมการเข้าค่ายพุทธบุตร หรือโครงการอบรมจริยธรรม ๒) กิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระในวันสุกัลป์ดาห์ การฝึกสมาธิประจำสัปดาห์ ๓) กิจกรรมอบรมหน้าเสาธง ๔) กิจกรรมนั่งสมาธิ ๕) กิจกรรมไปวัดในวันสำคัญทางพุทธศาสนา และการเรียนธรรมศึกษา และรูปแบบทางกายภาพที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นการจัดลักษณะทางภูมิทัศน์ สภาพแวดล้อม สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาจริยธรรมแนวพุทธ เช่น ประดิษฐานพุทธรูปในที่ที่เหมาะสม มีห้องจริยธรรม บริเวณโรงเรียนสะอาด ปลอดภัย ร่มรื่น ปลอดภัยเสพติด มีส่วนหย่อม ถอดรองเท้าเป็นระเบียบเรียบร้อย มีห้องสุขาเพียงพอ และพร้อมใช้

บรรยวีสต์ ผางคำ และนฤมล ดวงแสง ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนตามนโยบายการป้องกันปัญหาสารเสพติดของจังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษา พบว่า^{๘๙} การประยุกต์ให้หลักพุทธธรรมของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง จะมีการใช้หลักอิทธิบาท ๔ โดยเจ้าหน้าที่แสดงออกถึงพฤติกรรมการมีความสุขในการดำเนินชีวิตที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา สำหรับของผู้นำชุมชนระดับอำเภอ และระดับตำบลมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม ในด้านความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบมากที่สุด ส่วนผู้นำครอบครัวระดับอำเภอ และระดับตำบลมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม ในด้านอิทธิบาท ๔ ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ

^{๘๘}เสื่อ สัชชานนท์ และคณะ, “การศึกษารูปแบบการพัฒนาจริยธรรมแนวพุทธในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์”, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๖๘-๖๙.

^{๘๙}บรรยวีสต์ ผางคำ และนฤมล ดวงแสง, “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวและชุมชนตามนโยบายการป้องกันปัญหาสารเสพติดของจังหวัดอุบลราชธานี”, รายงานการวิจัย, (อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๑๕๑-๑๕๘.

วราภาสประสมสุขและนิพนธ์กินาวงศ์ ได้วิจัยเรื่องหลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธธรรม ผลการศึกษา พบว่า^{๙๐} หลักพุทธธรรมที่สอดคล้องกับหลักการบริหารการศึกษามีจำนวน ๒๑ หลักธรรมแยกตามหลักการครองตนการครองคนและการครองงานได้ดังนี้การครองตนสอดคล้องกับ ๑๙ หลักพุทธธรรม ได้แก่ กัลยาณมิตตตา โยนิโสมนสิการธรรมคัมภีร์ครองโลก ๒ ธรรมทำให้งาม ๒ ธรรมมีอุปการะมาก ๒ กุศลมูล ๓ สันโดษ ๓ สุจจริต ๓ อธิปไตย ๓ ฆราวาสธรรม ๔ พรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ อธิษฐานธรรม ๔ เบญจธรรม พละ ๕ กัลยาณมิตรธรรม ๗ สัปปริสธรรม ๗ อริยทรัพย์ ๗ และ ทศพิธราชธรรมการครองคนสอดคล้องกับ ๑๕ หลักพุทธธรรม ได้แก่ กัลยาณมิตตตา โยนิโสมนสิการธรรมคัมภีร์ครองโลก ๒ ธรรมทำให้งาม ๒ กุศลมูล ๓ สุจจริต ๓ อธิปไตย ๓ ฆราวาสธรรม ๔ พรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ กัลยาณมิตรธรรม ๗ สัปปริสธรรม ๗ อปริหานิยธรรม ๗ อริยทรัพย์ ๗ และ ทศพิธราชธรรม การครองงานสอดคล้องกับ ๑๐ หลักพุทธธรรม ได้แก่ กัลยาณมิตตตา โยนิโสมนสิการ ธรรมทำให้งาม ๒ ธรรมมีอุปการะมาก ๒ สุจจริต ๓ อธิปไตย ๔ พละ ๕ ฆราวาสธรรม ๔ สังคหวัตถุ ๔ และ สัปปริสธรรม ๗ นอกจากนี้ยังพบว่า มีจำนวน ๗ หลักธรรมที่สอดคล้องกับการบริหารการศึกษาด้านการครองตนการครองคนและการครองงานได้แก่ กัลยาณมิตตตา โยนิโสมนสิการ ธรรมทำให้งาม ๒ สุจจริต ๓ อธิปไตย ๔ พละ ๕ ฆราวาสธรรม ๔ สังคหวัตถุ ๔ และ สัปปริสธรรม ๗

พระเทพปริยัติเมธี, ผศ.ดร.^{๙๑} ได้วิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงพุทธกับการจัดการความขัดแย้งในสังคมไทย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงพุทธมีลักษณะ ๓ อย่าง ได้แก่ ๑) คุณลักษณะภายนอก คือ มีรูปร่างสง่างาม นำเคารพศรัทธาเลื่อมใส มีกำลังแข็งแรง สุขภาพดี มีความเพียร ๒) คุณลักษณะภายใน คือ มีความรู้ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความชำนาญในงาน มีมนุษยสัมพันธ์ดี ๓) มีความแตกต่างจากบุคคลอื่น ซึ่งความแตกต่างนี้เองทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเคารพนับถือ มีความเชื่อมั่น มีความเชื่อฟังอย่างจริงจัง โดยผู้นำเชิงพุทธควรมีหลักธรรมทางพุทธศาสนามาใช้ในการทำงานแก้ไขความขัดแย้งในสังคม โดยนำหลักธรรมมาใช้ในการปกครองตน ปกครองคน ปกครองงาน และนำหลักธรรมมาใช้ในการบริหารจัดการ

ธงชัย สิงอุตม^{๙๒} ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำควรใช้หลักธรรม ๒ ประการ ได้แก่หลักธรรมจาก

^{๙๐}วราภาส ประสมสุข และนิพนธ์ กินาวงศ์, หลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธ, **วารสารศึกษาศาสตร์**, ปี ๑๘ ฉบับที่ ๒ (พฤศจิกายน ๒๕๔๙-มีนาคม ๒๕๕๐): ๖๓-๘๔.

^{๙๑}พระเทพปริยัติเมธี, ผศ.ดร., “ภาวะผู้นำเชิงพุทธกับการจัดการความขัดแย้งในสังคมไทย”, **รายงานการวิจัย**, (วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ก-ข.

^{๙๒}ธงชัย สิงอุตม, “การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต** (รัฐประศาสนศาสตร์), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

ทุติยปาปณิกสูตร และสังขโสมณสูตร หลักปาปณิกธรรมได้แก่ ๑) จักขุมา การมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มองสภาพการณ์แห่งอนาคตออก ๒) วิฐุโร ความชำนาญในการทำงาน ๓) นิสสยสัมปันโน การมีมนุษยสัมพันธ์ดี เข้าได้กับทุกคน และหลักธรรมในสังขโสมณสูตรได้แก่ ๑) วิยตโต การมีปัญญา ๒) วินีโต การมีระเบียบวินัยดี ๓) วิสารโท การมีความเฉลียวฉลาด ๔) ธัมมานุธัมมปฏิปันโน การรู้จักสิ่งที่ถูกต้อง สิ่งใดควรไม่ควร การนำหลักธรรมทั้งสองนี้มาใช้ในการทำงานพัฒนาคณะสงฆ์จักก่อให้เกิดการสร้างภาวะผู้นำในหมู่สงฆ์ซึ่งจะเป็นศาสนทายาทสืบต่อพระพุทธศาสนาได้ต่อไป

พระปรัล จันทโก^{๑๓} ได้วิจัยเรื่องการวิเคราะห์แนวคิดภาวะผู้นำในพระพุทธศาสนาเถรวาท ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำตามหลักพระพุทธศาสนาต้องมี ๑) เป็นบุคคลที่คนส่วนใหญ่ให้การยอมรับและพอใจ มีวิสัยทัศน์ดี เป็นนักจัดการที่ดี มีเครือข่ายที่เอื้อประโยชน์ต่อองค์กรได้ มีหลักธรรมเป็นแนวทางดำเนินชีวิตทั้งส่วนตนและส่วนรวม ๒) ต้องเป็นผู้ที่นำตนเองให้ได้ก่อน และมีความเมตตาต่อคนอื่น ๓) รักษาบทบาทความเป็นผู้นำของตนเองได้ดี ไม่ว่าจะเป็นผู้นำครอบครัว ผู้นำองค์กร หรือผู้นำรัฐหลักธรรมสำคัญประการหนึ่งสำหรับผู้นำได้แก่ หลักปาปณิกธรรม ๓ ได้แก่ ๑) จักขุมา ตาดี มีความรอบคอบ มีสายตาว้างไกล มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน มีความละเอียดรอบคอบในการจัดการงานให้เรียบร้อย ๒) วิฐุโร จัดเจนธุรกิจเป็นคนฉลาดในการบริหารจัดการงานที่ได้รับมอบหมาย ๓) นิสสยสัมปันโน รู้จักชอบพอกับคนมาก มีสหายมาก เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจได้

พระครูปริยัติวิสุทธิคุณ, ผศ.ดร. และคณะ^{๑๔} ได้วิจัยเรื่องการใช้หลักพุทธศาสนาในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองลุ่มแม่น้ำมูล อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนชาวบ้านได้นำหลักธรรมของพระพุทธศาสนามาปรับใช้ในการบริหารจัดการ ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านบริหารจัดการกลุ่มและสมาชิก ด้านการตลาดและลูกค้า ด้านการผลิตและการสนับสนุนการผลิต ด้านบัญชีและการเงิน ด้านการปรับปรุงและพัฒนาธุรกิจชุมชน หลักธรรมเด่นที่นำมาใช้ได้แก่ ปาปณิกธรรม สัปปุริสธรรม อปริหานิยธรรม โภควิภาค ผลการใช้หลักพุทธศาสนาในการบริหารจัดการ พบว่าก่อให้เกิดสามัคคีมีความซื่อสัตย์เกิดความไว้วางใจมีการปฏิบัติงานอย่างทุ่มเทเสียสละจริงจังมีเป้าหมายมีความขยันหมั่นเพียรอดทนต่อความยากลำบากฉลาดรอบรู้เสียสละมีมุมมองที่กว้างขวาง

^{๑๓}พระปรัล จันทโก, “การวิเคราะห์แนวคิดภาวะผู้นำในพระพุทธศาสนาเถรวาท”, รายงานการวิจัย, วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๖): ๗๓-๘๘.

^{๑๔}พระครูปริยัติวิสุทธิคุณ, ผศ.ดร.และคณะ, “การใช้หลักพุทธศาสนาในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนพึ่งตนเองลุ่มแม่น้ำมูล อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสุรินทร์”, รายงานการวิจัย, (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์, ๒๕๕๑), หน้า ก-ข.

สุวัฒน์ จุลสุวรรณ^{๙๕} ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสายสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่สำคัญของผู้นำประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบได้แก่ ๑) คุณลักษณะทางกาย ๒) คุณลักษณะภูมิหลังทางสังคม ๓) คุณลักษณะทางสติปัญญาและความสามารถ ๔) คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ ซึ่งคุณลักษณะเชิงบุคลิกภาพนี้ต้องมีความคล่องแคล่วในการสื่อสาร ซื่อสัตย์ อดทน เชื่อมมั่นในตนเอง มีมนุษยสัมพันธ์ดีกับทุกคน ซึ่งผู้ที่จะเป็นผู้นำได้ต้องพัฒนาองค์ประกอบเหล่านี้ให้สมบูรณ์

สินสมุทร บุตรภักดี^{๙๖} ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณธรรมของบุคลากรทางการศึกษาด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” พบว่า ๑) บุคลากรทางการศึกษามีระดับคุณธรรมหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับสูง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายการพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง และระดับต่ำในด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านเงื่อนไขคุณธรรมความสุจริต ด้านเงื่อนไขคุณธรรมความขยัน และด้านเงื่อนไขคุณธรรมความอดทน ๒) บุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาคุณธรรมหลังการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพเพราะหลักสูตรมีประสิทธิภาพระหว่างกระบวนการ และมีประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ๓) ระดับคุณธรรมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบุคลากรทางการศึกษาหลัง การพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา ในด้านความพอประมาณ และด้านคุณธรรมความขยัน ส่วนด้านคุณธรรมความสุจริต ด้านอื่น ๆ ไม่พบว่ามีคุณธรรมสูงขึ้น ๔) บุคลากรทางการศึกษาที่มีความเข้าใจในโมเดลเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหลังการพัฒนา สูงกว่าก่อนการพัฒนา ๕) นักเรียนเห็นว่าบุคลากรทางการศึกษานำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัด การเรียนการสอนในระดับมากที่สุดทุกรายการและโดยรวม

เอื้อมอร ชลวร^{๙๗} วิจัยเรื่อง “การพัฒนาปัญญาในพระพุทธศาสนาเถรวาท” พบว่า การพัฒนาปัญญาเป็นการทำให้ความรู้ ความเข้าใจชัดเจนเจริญขึ้นเพื่อนำมาจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพในการดำเนินชีวิตเพื่อเป้าหมายที่วางไว้ แต่การพัฒนาปัญญาจะสำเร็จไม่ได้หากพบกับอุปสรรค คือ ตัณหา มานะ และทิฏฐิ ที่เป็นเครื่องสกัดกั้นความเจริญ แนวทางการ

^{๙๕}สุวัฒน์ จุลสุวรรณ, “การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสายสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ”, *วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรบัณฑิต*, (สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๔), หน้า ก.

^{๙๖}สินสมุทร บุตรภักดี, “การพัฒนาคุณธรรมของบุคลากรทางการศึกษาด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”, *ปรัชญาศษฏบัณฑิต* (ยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาภาค), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๕๔).

^{๙๗}เอื้อมอร ชลวร, “การพัฒนาปัญญาในพระพุทธศาสนาเถรวาท”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรศษฏบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

พัฒนาปัญญาในงานวิจัยฉบับนี้มุ่งสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาปัญญาตามหลักไตรสิกขาเข้ากับแนวทางการพัฒนาปัญญาตามหลักอุทธรธรรม ๔ การพัฒนาปัญญาทั้งสองแนวทางมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงเป็นเนื้อเดียวกันเพราะแนวทางพัฒนาปัญญาตามหลักไตรสิกขาจะต้องมีศีลเป็นพื้นฐานเพื่อให้มีสมาธิที่ตั้งมั่นและมีประสิทธิภาพทั้งผู้ปฏิบัติและผู้ทรงปัญญาที่เรียกว่า กัลยาณมิตรด้วย

ณัฐวัฒน์ สุดประเสริฐ^{๙๘} วิจัยเรื่อง “พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสังคมมนุษย์ที่มีผลต่ออายุและทรัพยากรธรรมชาติในจ๊กกวัตตีสูต” พบว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสังคมมนุษย์ใน จ๊กกวัตตีสูตมี ๑๗ ประการคือ ๑) งตเว้นปาณาติบาต ๒) งตเว้นจากอกทินนาทาน ๓) งตเว้นจากกาเมสุมิฉฉาจาร ๔) งตเว้นจากมุสาวาท ๕) งตเว้นจากปิสุณาวาจา ๖) งตเว้นจากผรุสวาจา ๗) งตเว้นจากสัมผัปปลาปะ ๘) ละอภิชณา ๙) ละพยาบาท ๑๐) ควรรละมิฉฉาหิฐิ ๑๑) ละอธรรมราคะ ๑๒) ละวิสมโลภะ ๑๓) ละมิฉฉาธรรม ๑๔) ปฏิบัติชอบในมารดาบิดาและในสมณะพรหมณ์ ๑๕) การประพฤติอ่อนน้อมต่อท่านผู้ใหญ่ในตระกูล ๑๖) งตเว้นการสมสู่ไม่เลือกหน้าและ ๑๗) งตเว้นการเคียดแค้นฆ่าไม่เลือกคน เมื่อประชากรส่วนใหญ่ของสังคมโลกไม่กระทำพฤติกรรมทั้ง ๑๗ ประการได้ส่งผลกระทบต่ออายุมนุษย์คือมนุษย์มีอายุน้อยลงจาก ๘๐,๐๐๐ ปีจนเหลืออายุ ๑๐ ปี แต่เมื่อประชากรส่วนใหญ่ของสังคมโลกได้กระทำพฤติกรรม ๑๗ ประการอายุของมนุษย์จะยืนขึ้นจาก ๑๐ ปี ไปจนถึง ๘๐,๐๐๐ ปีส่วนทรัพยากรธรรมชาติ ก็เช่นเดียวกับอายุมนุษย์เมื่อมนุษย์มีพฤติกรรมฝ่ายเสื่อมทรัพยากรธรรมชาติก็เสื่อมลงเช่นกัน เมื่อมนุษย์มีอายุ ๑๐ ปี ธรรมชาติถูกทำลาย เนื้อสัตว์ ข้าวสุก เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย และเกลือ หหมดไปจากโลก แต่เมื่อมนุษย์มีพฤติกรรมในทางเจริญทรัพยากรธรรมชาติก็เจริญขึ้นเช่นกัน การเปลี่ยนแปลงของอายุมนุษย์เป็นไปตามหลักอิทัปปัจจยตา คือ นิยาม ๕ ว่า จิตเปลี่ยน กรรมเปลี่ยน จะมีผลให้โลกเปลี่ยนในทางเจริญขึ้นหรือเสื่อมลงได้ แต่การเปลี่ยนนั้นจะเปลี่ยนตามธรรมชาติคือ ธรรมนิยามมิได้เปลี่ยนตามใจคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

ศันสนีย์ ชุมพลบุญชร^{๙๙} วิจัยเรื่อง “จริยธรรมทางธุรกิจของผู้บริหารที่มีต่อพนักงานในมุมมองทางพระพุทธศาสนา” พบว่า จริยธรรมของผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องมีเป็นอันดับแรก เนื่องจากผู้บริหารต้องปกครองตนเองให้มีพฤติกรรมที่ถูกต้องตั้งงามจนเป็นแบบอย่างที่ดีได้ก่อน จึงจะปกครองหรือบริหารพนักงานให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรเริ่มต้นการวางแผนจากความคิดที่ดีเพื่อกำหนดเป้าหมายกำไรที่เป็นธรรมและทิศทางการบริหารงานที่ไม่มี

^{๙๘}ณัฐวัฒน์ สุดประเสริฐ, “พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสังคมมนุษย์ที่มีผลต่ออายุและทรัพยากรธรรมชาติในจ๊กกวัตตีสูต”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^{๙๙}ศันสนีย์ ชุมพลบุญชร, “จริยธรรมทางธุรกิจของผู้บริหารที่มีต่อพนักงานในมุมมองทางพระพุทธศาสนา”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

โทษ ขณะบริหารงานก็ควรมีความสัมพันธ์ที่ดีกับพนักงาน ในตอนท้ายจะมีการประเมินผลว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ไม่ว่าจะผลจะเป็นอย่างไรผู้บริหารต้องทำความเข้าใจตามความเป็นจริงของสรรพสิ่งและดำรงสติให้มั่นเพื่อป้องกันการละเมิดจริยธรรมในการบริหารงาน นอกจากนี้ผู้บริหารควรมองและปฏิบัติต่อพนักงานในฐานะเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่ามากที่สุดขององค์กร ซึ่งมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน มีศักยภาพในการพัฒนาตนเอง มีสิทธิและหน้าที่ตามสมควรแก่ฐานะ จึงไม่ควรดูหมิ่นและไม่ใช้เป็นเครื่องมือเพื่อประโยชน์ตน แต่ควรให้โอกาสฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้นและเคารพในสิทธิของพนักงาน สิ่งเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดคุณค่ามากมายทั้งในด้านผู้บริหาร พนักงาน องค์กร และสังคมโดยรวม

๒.๕.๒ งานวิจัยในต่างประเทศ

งานวิจัยในต่างประเทศที่สอดคล้องกับจริยธรรมที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนานักศึกษาระดับอุดมศึกษามี ดังต่อไปนี้

C.M. Corte, M.S. Sommers ได้วิจัย เรื่อง Alcohol and risky behaviors ผลการศึกษา พบว่า^{๑๐๐} วัยรุ่นมีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือเพศสัมพันธ์ตั้งแต่อายุยังน้อย หรือมีการขับรถที่มีความเสี่ยงอันตราย ที่อาจจะก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย ซึ่งการมีเพศสัมพันธ์มีสาเหตุมาจากด้วยความคึกคะนอง อยากรู้ อยากลอง สนุกสนาน ตื่นเต้น อยากทำในสิ่งที่แตกต่างไปจากบรรทัดฐานของสังคม หรืออยู่ในกลุ่มเพื่อน ๆ ที่มีนิยมในการมีพฤติกรรมที่เสี่ยง ดังนั้น แนวทางป้องกัน คือ ให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทัศนคติและการประพฤติปฏิบัติตนตามมาตรฐานของสังคม และมีการคบเพื่อนในกลุ่มที่เป็นตัวอย่างที่ดีตามมาตรฐานของสังคม

S.M. Bot, R.C.M.E Engels, R.A. Knibbe, W.H.J. Meeus ได้วิจัย เรื่อง Friend's drinking behavior and adolescent alcohol consumption: the moderating role of friendship characteristics ผลการศึกษา พบว่า^{๑๐๑} เพื่อนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมดื่มสุรา ไม่ว่าจะเป็นการดื่มให้เหมือนเพื่อน หรือ ชักชวนในเพื่อนดื่ม และเพื่อนอาจส่งเสริมสนับสนุนให้ดื่มสุรา หรือหยุดดื่มสุราได้ ตลอดจนผู้ที่ดื่มสุรามักมีเพื่อนดื่มสุราด้วย ประกอบกับวัยรุ่นชายมีพฤติกรรมในการดื่มสุรามากกว่า

^{๑๐๐}C.M. Corte, M.S. Sommers, "Alcohol and risky behaviors", *Annu Rev Nurs Res*, Vol. ๒๓2005: 327.

^{๑๐๑}S.M. Bot, R.C.M.E Engels, R.A. Knibbe, W.H.J. Meeus, "Friend's drinking behavior and adolescent alcohol consumption: the moderating role of friendship characteristics", *Addictive Behaviors*, Vol. ๓๐(๕) June 2005: 929 – 947.

V.L. Jones, Charles Morris ได้วิจัย เรื่อง Relations of Temperament to the choice of Values ผลการศึกษา พบว่า^{๑๐๒} ความรู้ ความเข้าใจ และพฤติกรรมการปฏิบัติที่เกี่ยวกับ จริยธรรมของเด็กมีระดับต่ำ การจัดการเรียนการสอนในเรื่อง จริยธรรม ศีลธรรมที่โรงเรียน ไม่สามารถชักจูงให้เด็กได้แสดงพฤติกรรมการปฏิบัติทางจริยธรรมได้ ซึ่งมีสาเหตุมาจาก ครอบครัว สังคม ความต้องการและความรู้สึกของเด็กเป็นสิ่งสำคัญมากกว่าการจัดการเรียนการสอนจริยธรรม ศีลธรรมในโรงเรียน ดังนั้น โรงเรียนควรมีการพัฒนาการสอนจริยธรรมและศีลธรรมให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น รวมถึงใช้วิธีการให้เด็กได้เห็นตัวแบบที่จริยธรรมที่ดีงาม

K.M. Howard ได้วิจัย เรื่อง When meeting Khun teacher, each time we should pay respect: Standardizing respect in a Northern Thai Classroom ผลการศึกษา พบว่า^{๑๐๓}กระบวนการขัดเกลาทางสังคมทางด้านภาษาของเด็กหมู่บ้านทางภาคเหนือของประเทศไทย ที่ใช้ภาษาพื้นเมืองเป็นภาษาพูด ให้สามารถพูดภาษากลางของไทยได้อย่างถูกต้องและมีความสุขเหมาะสม โดยโรงเรียนเป็นผู้ขัดเกลาทางสังคมดังกล่าว

สรุปได้ว่า หลักปาปนิกรธรรม ๓ ซึ่งประกอบด้วย ๑) จักขุมา มีวิสัยทัศน์ดี ๒) วิธูโร มีความรอบรู้ในงานของตน ๓) นิสสยสัมปันโน มีมนุษยสัมพันธ์ดีเข้าได้กับทุกคน เป็นหลักธรรมที่ผู้นำควรจะมีไว้ประจำตน ควบคู่ไปกับหลักธรรมะข้ออื่น ๆ ที่พระพุทธเจ้าได้บัญญัติไว้ แม้หลักปาปนิกรธรรมนี้เป็นองค์คุณแห่งพ่อค้า แต่ก็สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับการสร้างภาวะผู้นำขึ้นมาในตน และหลักธรรมนี้ยังส่งเสริมให้บุคคลและคณะพัฒนาธุรกิจการค้าให้มีความเจริญก้าวหน้าได้อีกด้วย

^{๑๐๒}V.L. Jones, Charles Morris, "Relations of Temperament to the choice of Values", *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, Vol. ๕๓(๓) Nov 1956: 345 - 349.

^{๑๐๓}K.M. Howard, "When meeting Mrs. teacher, each time we should pay respect : Standardizing respect in a Northern Thai Classroom", *Linguistics and Education*, Vol. ๒๐(๓) 2009: 254 -272.

ตารางที่ ๒.๑๓ แสดงแนวคิดหลักของนักวิชาการเกี่ยวกับหลักปาปนิกรรม

ลำดับ	นักวิจัย	ผลการวิจัย
๑	ประทีป มากมิตร (๒๕๕๐).	๑. การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ๒. การมีศีลธรรมประจำใจ ๓. การมีความรับผิดชอบ ๔. การเคารพกติกาของสังคม
๒	เอกนถน บางท่าไม้ (๒๕๕๐).	ส่งเสริมคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบต่อที่พึงประสงค์ การทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบอิลีร์นิง การเปรียบเทียบจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองหลังจากเรียนรู้ด้วยรูปแบบ
๓	รัชยา ภักดีจิตต์ (๒๕๕๐).	หลักความโปร่งใส หลักการอื่นตามกรอบแนวคิดธรรมาภิบาลยังไม่ครอบคลุม และข้อมูลสำคัญที่ได้จากกลุ่มบุคคลส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบ และประเมินผลองค์การมหาชน และฝ่ายการเมือง คือ กลุ่มสมาชิกวุฒิสภาและคณะกรรมการบริหาร
๔	นายภพธร แก้วขັນ (๒๕๕๖.)	หลักการสงเคราะห์ประชาชนของนักปกครอง การอภัยโทษมีหลักคิดมาจากหลักอภัยทานส่งเสริมให้เกิดคุณค่าในการพัฒนาคุณภาพจิต เป็นการสร้างพื้นที่ให้อารมณ์ที่เป็นกุศลในการเป็นจุดเริ่มใหม่ของมิตรภาพที่ยั่งยืนทั้งผู้ให้และผู้รับอภัยโทษ และเป็นการทำมหาทานสร้างมหากุศลที่ยิ่งใหญ่
๕	บงกชสุทัศน์ณอยุธยา (๒๕๕๐.บทคัดย่อ)	สำหรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแต่ปรากฏว่านักการเมืองส่วนใหญ่ยังขาดความรับผิดชอบต่อและไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้อย่างทั่วถึงกล่าวคือไม่สามารถทำให้เป็นไปตามความหมายของการเมืองที่ว่า “การเมืองเป็นกระบวนการการจัดสรรแบ่งปันทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้กับทุกคนในสังคมได้อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม”

ตารางที่ ๒.๑๓ แสดงแนวคิดหลักของนักวิชาการเกี่ยวกับหลักปาปนิกรรม (ต่อ)

ลำดับ	นักวิจัย	ผลการวิจัย
๖	ปรีชาเลิศกมลมาศ (๒๕๓๕)	๑. อำนาจบังคับบัญชา ๒. โอกาส ๓. สิ่งจูงใจ ๔. ชื่อเสียง ๕. วัฒนธรรมทางการเมือง ๖. ระบบอุปถัมภ์
๗	พระวิมาน คมกักรปญ โญ (ตริกมล) (๒๕๕๕)	เอกลักษณ์ วัฒนธรรม วิถีชีวิต เป็นต้น ศีลข้อ ๓ ครอบคลุมถึงการ ป้องกันการใช้ความรุนแรงต่อเด็กและสตรีทุกเชื้อชาติ ส่งเสริมให้มี ความเท่าเทียมกันทางเพศ ป้องกันการนำมนุษย์ไปเป็นสินค้าหรือ ธุรกิจทางเพศ ป้องกันการใช้ความรุนแรงทางเพศ เคารพศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ ศีลข้อ ๔ ครอบคลุมถึงการไม่ก้าวท้าวแทรกแซง ข้อมูลข่าวสาร
๘	เฉลียว รอดเขียว และ คณะ(๒๕๔๙, หน้า ๙๙ - ๑๐๑.)	เบญจศีล เบญจธรรม สุจริต ๓ ฆราวาสธรรม อิทธิบาท ๔ สังคห วัตถุ ๔ พรหมวิหาร ๔ ฆราวาสธรรม ๔ เป็นต้น ซึ่งเมื่อนำไป ประยุกต์ใช้ส่วนใหญ่ชาวบ้านพยายามหลีกเลี่ยงพฤติกรรม การดื่ม สุราและของมีเมา การเที่ยวเตร่ในเวลากลางคืน การเล่นการพนัน ในรูปแบบต่าง ๆ และการคบเพื่อนที่มีลักษณะพฤติกรรมไม่ดี ละ เว้นการกระทำละเมิดกรรมสิทธิ์ในร่างกายผู้อื่น สัตว์อื่น พืชทั้ง โกหก หลอกลวงผู้อื่น
๙	ประสงค์ ทองประ และคณะ (๒๕๔๗, หน้า ๙๙ - ๑๐๕.)	๑) plugged คุณธรรมจริยธรรมแก่นักศึกษาตั้งแต่เยาว์วัย ๒) ครอบครัวต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ๓) จัดอบรมด้านคุณธรรมจริยธรรม ๔) plugged จิตสำนึกที่ดีงาม ๕) ครู-อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาต้องประพฤติตนเป็น แบบอย่างที่ดี ๖) สถานศึกษาต้องฝึกหัดให้เยาวชนมีสัมมาคารวะ ๗) สถานศึกษาจัดให้มีการวัดผลประเมินผลด้านมารยาทไทย ๘) สถานศึกษาต้องจัดการเรียนการสอนด้านคุณธรรมจริยธรรม ควบคู่กันกับเนื้อหาวิชาหลัก

ตารางที่ ๒.๑๓ แสดงแนวคิดหลักของนักวิชาการเกี่ยวกับหลักปาปนิกรรม (ต่อ)

ลำดับ	นักวิจัย	ผลการวิจัย
๑๐	เสื่อ สัชชานนท์ และ คณะ (๒๕๔๗, หน้า ๖๘ - ๖๙.)	๑) ด้านเนื้อหา มีการบูรณาการพุทธธรรมในสาระการเรียนรู้ตาม หลักไตรสิกขา ๒) ด้านการสอน ใช้วิธีการเสริมแรงทางบวก จัดกระบวนการเรียนรู้ ในลักษณะกลุ่ม ใช้หลักธรรมเป็นฐานในการคิดวิเคราะห์และ แก้ปัญหาโดยเชื่อมโยงกับชีวิตจริง ๓) บุคลิกภาพของครู
๑๑	บรรยวีสต์ ผางคำ และนฤมล ดวงแสง (๒๕๕๐, หน้า ๑๕๑ - ๑๕๘.)	พฤติกรรมที่มีความสุขในการดำเนินชีวิตที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา
๑๒	วรภาสประสมสุขและ นิพนธ์กีนาวงค์๑๘, ๒, พฤศจิกายน๒๕๔๙ - มีนาคม๒๕๕๐., หน้า ๖๓-๘๔.	ธรรมทำให้งาม ๒ธรรมมีอุปการะมาก๒สุจริต๓อิทธิบาท๔ผล๕ ฆราวาสธรรม๔สังคหวัตถุ๔และสัปปุริสธรรม๗นอกจากนี้ยังพบว่า มีจำนวน ๗หลักธรรมที่สอดคล้องกับการบริหารการศึกษาด้านการ ครองตน
๑๓	พระเทพปริยัติเมธี, ผศ.ดร. (๒๕๕๓, หน้า ก-ข)	ผู้นำเชิงพุทธควรมีความสมบูรณ์ทั้ง คุณลักษณะภายนอก และ คุณลักษณะภายใน คุณลักษณะภายในประกอบด้วย การมี วิสัยทัศน์กว้างไกล มีความชำนาญในงาน และมีมนุษยสัมพันธ์ดี
๑๔	ธงชัย สิงอุดม, (๒๕๕๗, หน้า ก)	หลักธรรมที่คณะสงฆ์ควรนำมาใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของพระ สังฆาธิการได้แก่ ปาปนิกรรม ๓ ๑) จักขุมา ๒) วิธูโร ๓) นิสสยสัม ปันโน และหลักธรรมจากสังขโสภณสูตร ได้แก่ ๑) มีปัญญา ๒) มี วินัย ๓) มีความแก่กล้า ๔) รู้จักสิ่งที่ควรและไม่ควร
๑๕	พระปรลิต จันทโก, (๒๕๕๖, หน้า ๗๓- ๘๘)	ภาวะผู้นำเชิงพุทธ ต้องมีองค์ประกอบดังนี้ ๑) เป็นบุคคลที่ได้รับการ การยอมรับ มีวิสัยทัศน์ดี เป็นนักจัดการที่ และมีเครือข่ายที่เอื้อ ประโยชน์ต่อองค์กรได้ ๒) นำตนเองให้ได้ก่อน ๓) เป็นผู้นำได้ หลายบทบาททั้งในครอบครัวและในองค์กร หลักธรรมที่สำคัญ ประการหนึ่งคือ หลักปาปนิกรรม ๓

ตารางที่ ๒.๑๓ แสดงแนวคิดหลักของนักวิชาการเกี่ยวกับหลักปาปนิกรรม (ต่อ)

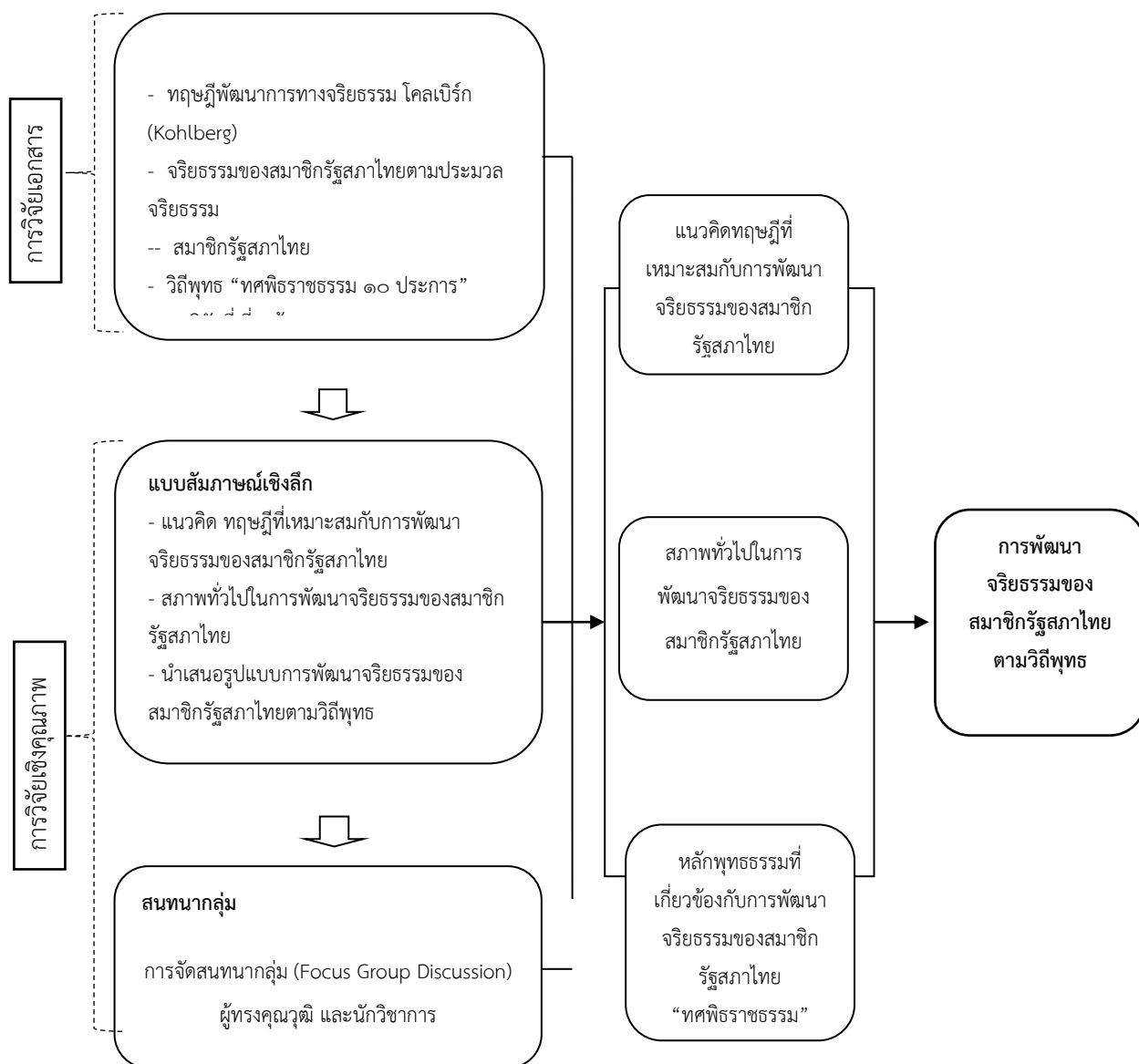
ลำดับ	นักวิจัย	ผลการวิจัย
๑๖	พระครูปริยัติวิสุทธิ คุณ, ผศ.ดร.และคณะ, (๒๕๕๑, หน้า ก-ข)	หลักธรรม ได้แก่ ปาปนิกรรม สัปปริสธรรม พรหมวิหารธรรม โภควิภาค ที่นำมาใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนทำให้ชาวบ้าน เกิดการพัฒนาคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี มี เป้าหมาย มีมุมมองที่กว้างขวาง มากขึ้น
๑๗	สุวัฒน์ จุลสุวรรณ, (๒๕๕๔, หน้า ก)	คุณลักษณะของผู้นำที่ดีมี ๔ ประการได้แก่ ๑) ด้านร่างกาย ๒) ด้านภูมิหลัง ทางสังคม ๓) ด้านสติปัญญาความสามารถ ๔) ด้านบุคลิกภาพ ซึ่งต้องมีมนุษย์ สัมพันธ์ดี สื่อสารได้คล่องแคล่ว เข้ากับคนได้ดี
๑๘	สินสมุทร บุตรภักดี (๒๕๕๔).	บุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาคุณธรรมหลังการพัฒนาตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงด้วยหลักสูตรที่มี ประสิทธิภาพเพราะหลักสูตรมี ประสิทธิภาพระหว่างกระบวนการ และมีประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ระดับ คุณธรรมตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของบุคลากรทางการศึกษาหลัง การ พัฒนา สูงกว่าก่อนการพัฒนาในด้านความพอประมาณ และด้านคุณธรรม ความขยัน ส่วนด้านคุณธรรมความสุจริต
๑๙	เอี่ยมอร ชลวร (๒๕๕๓).	เป็นเครื่องมือสกัดกั้นความเจริญ แนวทางการพัฒนาปัญญา ในงานวิจัยฉบับนี้ มุ่งสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาปัญญาตามหลักไตรสิกขาเข้ากับแนวทางการ พัฒนาปัญญาตามหลักกุศลธรรม ๔ การพัฒนาปัญญาทั้งสองแนวทางมี ความสัมพันธ์และเชื่อมโยงเป็นเนื้อเดียวกันเพราะแนวทางพัฒนาปัญญาตาม หลักไตรสิกขาจะต้องมีศีลเป็นพื้นฐาน เพื่อให้มีสมาธิที่ ตั้งมั่นและมี ประสิทธิภาพ
๒๐	ณัฐวัฒน์ สุด ประเสริฐ (๒๕๕๕)	จิตเปลี่ยน กรรมเปลี่ยน จะมีผลให้โลกเปลี่ยนในทางเจริญขึ้นหรือเสื่อมลงได้ แต่การเปลี่ยนนั้นจะเปลี่ยนตามธรรมชาติ คือธรรมนิยามมิได้เปลี่ยนไปตามใจ คนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง
๒๑	ศันสนีย์ ชุมพลบุญชร (๒๕๕๕).	สิทธิและหน้าที่ตามสมควรแก่ฐานะ จึงไม่ควรดูหมิ่นและไม่ใช้เป็น เครื่องมือเพื่อประโยชน์ตน แต่ควรให้ออกาสฝึกอบรมเพื่อพัฒนา ศักยภาพให้สูงขึ้นและเคารพในสิทธิของพนักงาน สิ่งเหล่านี้ได้ ก่อให้เกิดคุณค่ามากมายทั้งในด้าน ผู้บริหาร พนักงาน องค์กร และ สังคมโดยรวม

ตารางที่ ๒.๑๓ แสดงแนวคิดหลักของนักวิชาการเกี่ยวกับหลักปาปนิกรรม (ต่อ)

ลำดับ	นักวิจัย	ผลการวิจัย
๒๒	C.M. Corte, M.S. Sommers (2005: 327.)	ทัศนคติและการประพฤติปฏิบัติตนตามมาตรฐานของสังคม และมีการคบเพื่อนในกลุ่มที่เป็นตัวอย่างที่ดีตามมาตรฐานของสังคม
๒๓	S.M. Bot, R.C.M.E Engels, R.A. Knibbe, W.H.J. Meeus (2005: 929 – 947.)	ทดลองจนผู้ที่ดื่มสุรามักมีเพื่อนดื่มสุราร่วมด้วย ประกอบวัยรุ่นชายมีพฤติกรรมในการดื่มสุรามากกว่า
๒๔	V.L. Jones, Charles Morris(1956: 345 - 349.)	แสดงพฤติกรรมการปฏิบัติทางจริยธรรมได้ ซึ่งมีสาเหตุมาจากครอบครัว สังคม ความต้องการและความรู้สึกของเด็กเป็นสิ่งสำคัญมากกว่าการจัดการเรียนการสอนจริยธรรม ศีลธรรมในโรงเรียน
๒๕	K.M. Howard (2009: 254 -272.)	ชัดเจนทางสังคมทางด้านภาษาของเด็กหมู่บ้านทางภาคเหนือของประเทศไทยที่ใช้ภาษาพื้นเมืองเป็นภาษาพูด

๒.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งหลักการโดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๒.๑ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ” เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

๑. การรวบรวมข้อมูลเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎีงานวิจัย ตลอดจนหลักการที่เกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ ตามรูปแบบการวิจัย เอกสาร (Documentary Research) และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร ตามวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

๒. การรวบรวมข้อมูลภาคสนามเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๒๕ รูป/คน และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

๒.๑ จัดระเบียบข้อมูล (Data Organizing)

๒.๒ การแสดงข้อมูล (Data Display)

๒.๓ การหาข้อสรุป ตีความและตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิจัย (Conclusion, Interpretation and Verification)

๓. การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion: FGD) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑๐ รูป/คน

๔. สรุปการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ ที่ได้จากการศึกษาทั้งหมด ในรูปแบบของงานวิจัย

๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มประชากรแบบเจาะจง โดยคัดเลือกเอาผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิก รัฐสภาไทย และผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อนำมาประยุกต์ใช้เข้ากับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย จำนวน ๒๕ รูป/คน โดยแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม ประกอบด้วย

กลุ่มที่ ๑ ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับหลักทศพิธราชธรรม ๑๐ ประกอบด้วย พระภิกษุ จำนวน ๕ รูป

กลุ่มที่ ๒ ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับสภาพทั่วไปในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย ประกอบด้วย อดีตสมาชิกรัฐสภา และนักวิชาการ จำนวน ๑๐ ท่าน

กลุ่มที่ ๓ ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา ประกอบด้วย นักวิชาการ จำนวน ๑๐ คน

ตารางที่ ๓.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย

ลำดับที่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย	
๑	พระเทพบัณฑิต	อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒	พระเทพปริยัติเมธี, รศ.ดร.	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์
๔	พระราชวชิรเมธี, ผศ.ดร.	ผู้อำนวยการหน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
๕	พระมหากำพล คุณงกโร, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
๖	พระปลัดปิยศักดิ์ ปิยธมโม, ดร.	ผู้อำนวยการส่วนงานบริหาร สำนักส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการสังคม
๗	นายธนิตพล ไชยนันท์	อดีต ส.ส.จังหวัดตาก
๘	นายสุทธิ ปัญญาสกุลวงศ์	อดีต ส.ส.กรุงเทพมหานคร
๙	นายแทนคุณ จิตต์อิสระ	อดีต ส.ส.กรุงเทพมหานคร
๑๐	ผศ.ดร.รัชดา ธนาดิเรก	อดีต ส.ส.กรุงเทพมหานคร
๑๑	ดร.เกียรติศักดิ์ ส่องแสง	อดีต ส.ส. จังหวัดปทุมธานี
๑๒	ดร.กฤษฎา ให้วฒนานุกูล	อดีตสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ปี 2550
๑๓	รศ.ดร.อดิสร เพียงเกษ	อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตารางที่ ๓.๑ (ต่อ) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย

ลำดับที่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย	
๑๔	ศ.(พิเศษ) ภัทรศักดิ์ วรรณแสง	สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
๑๕	นายศักดิ์ทิพย์ ไกรฤกษ์	สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
๑๖	นายสมศักดิ์ โชติรัตนะศิริ	สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
๑๗	ดร.เสนอ อัครมันทา	อดีตผู้อำนวยการประจำคณะกรรมการป้องกัน
	และ	
๑๘		ปรามปราบการทุจริตแห่งชาติ
๑๙	ดร.พัฒนสรณ์ เกียรติฐิติคุณ	นักวิชาการอิสระ
	ดร.พินิจ ตันติวิญญพงศ์	เจ้าหน้าที่สอบสวนผู้อำนวยการสนง.ผู้ตรวจการ-
๒๐		แผ่นดิน
๒๑	ดร.อรุณ ไชยนิิตย์	อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
	ผศ.ดร.ณกมล ปุญชเขตต์ทิกุล	ผู้อำนวยการพัชวิชาลัย ประธานศูนย์ธรรมมาภิบาล
๒๒		เพื่อความโปร่งใส มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
	ผศ.ดร.ชาติเมธี หงษา	อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
๒๓		มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
	ดร.จักรวาล สุขไมตรี	อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
๒๔		มหามกุฏราชวิทยาลัย
	รศ.ดร.ชัยยุทธ ชีโนกุล	ผู้อำนวยการหลักสูตรภาคพิเศษ ทบ.
๒๕		สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
	ดร.สรารุช ณ พัทลุง	อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
๒๖		มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
	ผศ.ดร.อำพล บุคดาสาร	อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
		มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

๓.๓.๑ การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Informal Interview) เป็นลักษณะคำถามปลายเปิด ที่ได้มีการกำหนดหัวข้อศึกษาไว้อย่างกว้างๆ ล่วงหน้า โดยผู้วิจัยต้องใช้วิธีการสัมภาษณ์

แบบเจาะลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลระดับลึกและสามารถยืดหยุ่น หรือปรับปรุงคำถามได้ตลอดตามสถานการณ์ของการสัมภาษณ์ โดยนำวัตถุประสงค์หลัก แยกเป็นวัตถุประสงค์ย่อย ในวัตถุประสงค์ย่อยมีประเด็นต่างๆ แยกย่อยลงไปอีก แล้วนำไปสร้างเป็นเครื่องมือในภาคสนาม โดยประเด็นในการสัมภาษณ์ คือ

๑. แนวคิด ทฤษฎี และหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย เป็นอย่างไร

๒. สภาพทั่วไป จุดแข็ง จุดอ่อน ในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยเป็นอย่างไร

๓. รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธควรเป็นอย่างไร

๓.๓.๒ สันทนาการกลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion: FGD)

ผู้วิจัยใช้เทคนิคนี้กับผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการ โดยมีกลุ่มอภิปรายประมาณ ๙ รูป/คน เพื่อเป็นการยืนยันและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การสนทนากลุ่มนี้ผู้วิจัยได้ใช้ พลวัตรของกลุ่มเป็นสิ่งกระตุ้นให้สมาชิกแต่ละคนได้แสดงความคิดเห็น และทัศนะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในการใช้เครื่องมือนี้จะใช้ภายหลังที่ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์แล้ว ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดจัดสนทนากลุ่มเฉพาะขึ้นในวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ.๒๕๖๑ สถานที่ ณ ห้องประชุม ๕๐๗ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วม ดังรายชื่อต่อไปนี้

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion: FGD)

๑. พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์

กิตติปัญญา, ผศ.ดร.

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัย-
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒. รศ.ดร.สมาน งามสนิท

อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย-
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย /
อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๓. ผศ.ดร.รัฐพล เย็นใจมา

อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัย-
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔. ผศ.ดร.อนุวัต กระสังข์

อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย-
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕. ดร.ประเสริฐ ธิลาว

อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย-

	มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๖. นายณัฏฐ์ บรรทัดฐาน	อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร
๗. ดร.ภาส ภาสสัทธา	ที่ปรึกษากรรมการ ป.ป.ช. และสมาชิกสภา กรุงเทพมหานคร
๘. นายธนะ อาษาวุธ	เจ้าพนักงานป้องกันการทุจริตเชี่ยวชาญ
๙. พลเอกจรูญ กสิวุฒิ	ที่ปรึกษาพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง มีข้อมูลหลายส่วนที่ต้องทำการรวบรวมข้อมูลมาประกอบกันให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีการและขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับดังต่อไปนี้

๑. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ ข้อมูลจากพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ทั้งฉบับภาษาบาลีและภาษาไทย

๒. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ เอกสาร หนังสือ ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๓. สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน ๓ กลุ่มคือ

๑) ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับหลักทศพิธราชธรรม ๑๐ ประกอบด้วย พระภิกษุ จำนวน ๕ รูป

๒) ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวสภาพทั่วไปในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย ประกอบด้วย อดีตสมาชิกรัฐสภา และนักวิชาการ จำนวน ๑๐ ท่าน

๓) ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา ประกอบด้วย นักวิชาการ จำนวน ๑๐ คน

๔) จัดสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion: FGD) ณ ห้องประชุม ๕๐๗ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ.๒๕๖๑ ตั้งแต่เวลา ๑๔.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. โดยมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะจำนวน ๙ รูป/คน เข้าร่วมแสดงความคิดเห็น

๓.๔.๑ การศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) โดยวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ต และหลักทศพิธราชธรรม ๑๐ รวมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ลึก (In-Depth Interview: IDI) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ประกอบบริบท (Content Analysis Technique) และนำมาวิเคราะห์ SWOT Analysis มาร่วมกำหนดในการบูรณาการหลักพุทธธรรม เพื่อนำเสนอต่อการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Groups Discussion) เพื่อหาข้อสรุป ปัญหา และข้อเสนอแนะในการบูรณาการหลักพุทธธรรมที่สมบูรณ์ ก่อนที่จะนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ ต่อการประชุมประชาพิจารณ์ (Public Hearing) และนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมานำเสนอเขียนเป็นความเรียงต่อไป

๓.๔.๒ การศึกษาจากแหล่งข้อมูลที่เป็นบุคคล

การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีเชิงคุณภาพ โดยการสำรวจภาคสนามจะใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการบริหาร การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนของเขตเทศบาลจังหวัดนครสวรรค์ และเป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวหลักพุทธธรรม โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่มซึ่งประกอบด้วย

กลุ่มที่ ๑ ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวสภาพทั่วไปในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย ประกอบด้วย อดีตสมาชิกรัฐสภา และนักวิชาการ จำนวน ๑๐ ท่าน ประกอบด้วย

๑. นายธนิตพล ไชยนันทน์	อดีต ส.ส. จังหวัดตาก
๒. นายสุทธิ ปัญญาสกุลวงศ์	อดีต ส.ส. กรุงเทพมหานคร
๓. นายแทนคุณ จิตต์อิสระ	อดีต ส.ส. กรุงเทพมหานคร
๔. ผศ.ดร.รัชดา ธนาดิเรก	อดีต ส.ส. กรุงเทพมหานคร
๕. ดร.เกียรติศักดิ์ ส่องแสง	อดีต ส.ส. จังหวัดปทุมธานี
๖. ดร.กฤษฎา ใจวัฒนากุล	อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ปี ๒๕๕๐
๗. รศ.ดร.อดิศร เพียงเกษ	อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๘. ศ.พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง	สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
๙. นายศักดิ์ทิพย์ ไกรฤกษ์	สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
๑๐. นายสมศักดิ์ โชติรัตนศิริ	สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

กลุ่มที่ ๒ ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับหลักทศพิธราชธรรม ๑๐ ประกอบด้วย พระภิกษุ จำนวน ๕ รูป ประกอบด้วย

๑. พระเทพบัณฑิต	อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒. พระเทพปริยัติเมธี	ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

๓. พระราชวชิรเมธี, ผศ.ดร.	ผู้อำนวยการหน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์
นครสวรรค์
๔. พระมหากำพล คุณงุโร, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
๕. พระปลัดปิยศักดิ์ ปิยธมโม, ดร.	ผู้อำนวยการส่วนงานบริหาร
สำนักส่งเสริมพระพุทธศาสนาและ
บริการสังคม

กลุ่มที่ ๓ ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา ประกอบด้วย
นักวิชาการ จำนวน ๑๐ คน ประกอบด้วย

๑. ดร.อรุณ ไชยนิทย์	อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
๒. ผศ.ดร.ณกมล ปุณฺชเขตต์ทิกุล	ผู้อำนวยการพุทธวิชาลัย ประธานศูนย์
ธรรมมาภิบาลเพื่อความโปร่งใส มหาวิทยาลัย
ราชภัฏพระนคร
๓. รศ.ดร.ชัยยุทธ ชีโนกุล	ผู้อำนวยการหลักสูตรภาคพิเศษ ทบ.
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
๔. ดร.สรารุณ ณ พัทลุง	อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
๕. ผศ.ดร.อำพล บุคดาสาร	อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
๖. ผศ.ดร.ชาติเมธี หงษา	อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
๗. ดร.จักรวาล สุขไมตรี	อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย
๘. ดร.เสนอ อัครม้นตา	อดีตผู้อำนวยการประจำคณะกรรมการ
ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
๙. ดร.พินิจ ตันตวิญญูพงศ์	เจ้าหน้าที่สอบสวนผู้อำนวยการสำนักงาน-
ผู้ตรวจการแผ่นดิน
๑๐. ดร.พัฒนสรณ์ เกียรติจิตติคุณ	นักวิชาการอิสระ

เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพการโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดย
ผู้เชี่ยวชาญเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยแนวคำถามใน
การศึกษาจะมีด้วยกัน ๓ ลักษณะ ดังนี้

๑. แนวคิด ทฤษฎี และหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิก
รัฐสภาไทย เป็นอย่างไร
๒. สภาพทั่วไป จุดแข็ง จุดอ่อน ในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยเป็นอย่างไร

๓. รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธควรเป็นอย่างไร
นำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ สรุปผล และนำเสนอเขียนเป็น
ความเรียง

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสังเคราะห์เอกสาร
เกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการบริหาร การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนของเขต
เทศบาลจังหวัดนครสวรรค์ รวมทั้งการลงเก็บข้อมูลในพื้นที่ด้วยตัวเองตามระเบียบวิธีวิจัย และตาม
ประเด็นโจทย์วิจัย วิธีดำเนินงานวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก
(In-Depth Interview) โดยผู้เชี่ยวชาญ และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion:
FGD) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การสังเคราะห์เนื้อหา (Synthesis)
ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

๑. จัดระเบียบข้อมูล (Data Organizing)
๒. การแสดงข้อมูล (Data Display)
๓. การหาข้อสรุป ที่ความและตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิจัย (Conclusion,
Interpretation and Verification)
๔. สรุปผล นำเสนอผลการวิจัย

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ” ในบทนี้เพื่อศึกษาศึกษาวิเคราะห์ทฤษฎีและหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงศึกษาวิเคราะห์ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยสภาพทั่วไปในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยโดยนำหลักทศพิธราชธรรมมาช่วยในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

- ๔.๑ สภาพทั่วไปในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย
- ๔.๒ ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไป ในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย
- ๔.๓ รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ
- ๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ สภาพทั่วไปในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย

จากผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับสภาพทั่วไปในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย โดยตั้งเป็นประเด็นคำถามดังต่อไปนี้

๔.๑.๑ แนวคิด และทฤษฎีที่เหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย

จากผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีที่เหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยในขณะนี้คงหนีไม่พ้น ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม โคลเบิร์ก (Kohlberg) เนื่องจากเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางซึ่งเขาได้ทำการศึกษาคูบุคคลต่างเชื้อชาติและวัฒนธรรมทั้งในทวีปยุโรปเอเชียและอเมริกา ผลการศึกษามนุษยชาติทำให้สามารถแบ่งระดับการพัฒนาการทางจิตใจและใช้เหตุผล แบ่งออกเป็น ๓ ระดับ รวม ๖ ขั้นตอน

ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Reconvention) เป็นระดับที่บุคคลยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางในการตัดสินใจกระทำ^๑ การจะทำสิ่งใดมักคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับเป็นใหญ่ โดยมีได้คำนึงถึงว่าการกระทำนั้นจะส่งผลต่อผู้อื่นอย่างไร ระดับนี้แบ่งออกได้เป็น ขั้นที่ ๑ หลักการเชื่อฟังคำสั่งและหลบ

^๑สัมภาษณ์ ผศ.ดร.ชาติเมธี หงษา, อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ม.ราชภัฏพระนคร, ๘ มกราคม ๒๕๖๑.

หลักการถูกลงโทษ บุคคลที่มีการตัดสินใจอยู่ในขั้นนี้ จะตัดสินใจการกระทำว่าดี-เลว ถูก-ไม่ถูก โดยพิจารณาที่ผลการกระทำว่าจะส่งผลต่อตนเองอย่างไรหลบหลักการถูกลงโทษทางกายเพราะกลัวได้รับความเจ็บปวด ยอมทำตามคำสั่งผู้มีอำนาจทางกายเหนือตน^๒ ผู้ที่ใช้หลักการตัดสินใจขั้นนี้มักเป็นเด็กชั้นที่ ๒ หลักการแสวงหารางวัล^๓ บุคคลที่มีการตัดสินใจอยู่ในขั้นนี้ เป็นผู้ที่ยึดถือว่าการกระทำที่ถูกต้องคือ การกระทำที่สนองความต้องการของตนและทำให้คนเกิดความพอใจ^๔ การสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นไปในลักษณะแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน การกระทำแบบดีมาดีตอบ ร้ายมาร้ายตอบ เข้าทำนองตาต่อตา ฟันต่อฟัน ผู้ใช้หลักการตัดสินใจขั้นนี้มักเป็นเด็ก ผู้ใหญ่ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมชะงักขั้นนี้จะมีเหตุผลในการทำหรือไม่ ทำอะไร เช่น ทำแล้วไม่คุ้ม ทำหน้าที่ที่ต้องขอสิ่งตอบแทน มิฉะนั้นจะไม่ทำ

ระดับตามกฎเกณฑ์ (Convention) เป็นระดับที่บุคคลเรียนรู้ที่จะกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยของตน กระทำตามกฎหมายหรือกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ของศาสนา รู้จักที่จะเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความสามารถที่จะแสดงบทบาทของตนได้อย่างเหมาะสมเมื่ออยู่ในสังคมในระดับนี้จะเป็นขั้นที่ ๓ หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ^๕ พฤติกรรมที่ดีตามที่คนจะ การทำให้ผู้อื่นพอใจและยอมรับลักษณะที่เด่นก็คือ การคล้อยตามและส่วนผู้ใหญ่ที่จริยธรรมหยุดชะงักในขั้นนี้จะเป็นผู้กระทำการใด ๆ โดยเห็นแก่พวกพ้อง เครือญาติ และเพื่อนฝูงมากกว่าจะตัดสินใจกระทำสิ่งใดเพื่อส่วนรวม^๖ พยายามทำตนให้ผู้อื่นรักหรือมองเห็นว่าน่ารัก ผู้ใช้หลักขั้นนี้มักเป็นเด็กชั้นที่ ๔ หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม ตามกฎหมาย กฎเกณฑ์ของสังคม^๗ บุคคลจะเริ่มมองเห็นความสำคัญของกฎเกณฑ์ระเบียบต่าง ๆ เห็นความสำคัญของการทำตามหน้าที่ตน แสดงการยอมรับ เคารพในอำนาจและมุ่งรักษาไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ทางสังคม ผู้มีหลักการ ตัดสินใจขั้นนี้ มักเป็นเด็ก และผู้ใหญ่โดยทั่วไป หากจริยธรรม

^๒สัมภาษณ์ รศ.ดร.สมชัย ศรีนोक, ผู้อำนวยการหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๔ กันยายน ๒๕๖๐.

^๓สัมภาษณ์ ดร.จักรวาล สุขไมตรี, อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒ เมษายน ๒๕๖๑.

^๔สัมภาษณ์ รศ.ดร.ชัยยุทธ ชีโนกุล, ผู้อำนวยการหลักสูตรภาคพิเศษ ทบ. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๔ เมษายน ๒๕๖๑.

^๕สัมภาษณ์ ผศ.ดร.ชาติเมธี หงษา, อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ม.ราชภัฏพระนคร, ๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^๖สัมภาษณ์ ดร.จักรวาล สุขไมตรี, อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒ เมษายน ๒๕๖๑.

^๗สัมภาษณ์ รศ.ดร.สมชัย ศรีนोक, ผู้อำนวยการหลักสูตรการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๔ กันยายน ๒๕๖๐.

หยุดชะงักในขั้นนี้ บุคคลจะกระทำการใด ๆ โดยอ้างกฎระเบียบ เป็นสำคัญ โดยไม่สนใจประโยชน์ส่วนรวม

ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post Convention) ในระดับนี้ การตัดสินใจพฤติกรรมใด ๆ เป็นไปตามความคิดและเหตุผลของตนเอง^๘ แล้วตัดสินใจไปตามที่ตนคิดว่าเหมาะสม สำหรับระดับนี้จะเป็นขั้นที่ ๕ หลักการทำตามคำมั่นสัญญา ขั้นนี้ยึดประโยชน์และความถูกต้องเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก เป็นการกระทำที่เป็นไปตามข้อตกลงและยอมรับกันของผู้ที่มีจิตใจสูง โดยจะต้องนำเอากฎเกณฑ์ของสังคม กฎหมาย ศาสนา และความคิดเห็นของบุคคลรอบด้านมาร่วมในการพิจารณาความเหมาะสมด้วยใจเป็นกลาง เข้าใจในสิทธิของตนและเคารพในสิทธิของผู้อื่น สามารถควบคุมตนเองได้มีความภาคภูมิใจเมื่อทำดีและละอายใจตนเองเมื่อทำชั่ว ผู้มีการตัดสินใจโดยใช้หลักนี้มักเป็นผู้ที่มีอายุมากกว่า ๑๖ ปีขึ้นไปและขั้นที่ ๖ หลักการยึดอุดมคติสากล มีลักษณะแสดงถึงความเป็นสากลนอกเหนือจากกฎเกณฑ์ในสังคมของตน มีความยึดหยุ่นทางจริยธรรมเพื่อจุดมุ่งหมายอันปลายอันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่มีหลักธรรมประจำใจของตนเอง มีความเกลียดกลัวความชั่ว เลื่อมใสศรัทธาในความดีงาม ยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ผู้มีหลักการตัดสินใจขั้นนี้ส่วนมาเป็นผู้ใหญ่ตอนกลาง^๙

สรุปได้ว่า ทฤษฎีพัฒนาการการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบิร์กมี ๖ ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้น ๑ การหลบหลีกการถูกลงโทษ กลัวถูกลงโทษทางวินัยและอาญา (เห็นแก่ตัว กลัวเจ็บ กลัวตกรอก กลัวถูกฆ่า) ขั้น ๒ การแสวงหารางวัล (ต้องการวัตถุสิ่งของ เงินทอง เป็นรางวัล) ขั้น ๓ การทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น (เห็นแก่พวกพ้อง เพื่อนญาติ ชอบการชมเชยการยอมรับ การสนับสนุน) ขั้น ๔ การทำตามหน้าที่กฎของสังคม (กฎหมาย กฎเกณฑ์ ข้อปฏิบัติศาสนา ทำหน้าที่) ขั้น ๕ การทำเพื่อส่วนรวมการทำตามคำมั่นสัญญา (ภูมิใจ ละอายใจ) และขั้น ๖ การยึดมั่นในอุดมคติสากล (ยุติธรรม มนุษยธรรม)

จากผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวแนวคิดและทฤษฎีที่เหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักให้สัมภาษณ์ตรงกันดังตารางที่ ๔.๑ ปรากฏเป็นความถี่ ดังนี้

^๘สัมภาษณ์ ผศ.ดร.ชาติเมธี หงษา, อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ม.ราชภัฏพระนคร ๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^๙สัมภาษณ์ รศ.ดร.ชัยยุทธ ชีโนกุล, ผู้อำนวยการหลักสูตรภาคพิเศษ ทบ. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๔ เมษายน ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๑ แนวคิดและทฤษฎีที่เหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย

ข้อที่	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	
		ความถี่(คน)	คนที่
๑	ระดับก่อนกฎเกณฑ์ ขั้นที่ ๑ การหลบหลีกการถูกลงโทษ ขั้นที่ ๒ การหลบหลีกการถูกลงโทษ	๓	๒๓, ๒๔, ๒๕
๒	ระดับตามกฎเกณฑ์ ขั้นที่ ๓ การหลบหลีกการถูกลงโทษ ขั้นที่ ๒ การหลบหลีกการถูกลงโทษ	๓	๒๑, ๒๒, ๒๔
๓	ระดับเหนือกฎเกณฑ์ ขั้นที่ ๕ การหลบหลีกการถูกลงโทษ ขั้นที่ ๖ การหลบหลีกการถูกลงโทษ	๒	๒๒, ๒๓

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่าผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) มีการนำเสนอแนวคิด ทฤษฎีที่เหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยผู้วิจัยสามารถอธิบายได้ด้วยการจัดลำดับความเหมาะสมจากมากไปหาน้อย ตามลำดับดังนี้

ลำดับที่ ๑ ตัวบ่งชี้ก่อนกฎเกณฑ์ อันประกอบด้วย

๑. การหลบหลีกการถูกลงโทษ
๒. การแสวงหารางวัล

ลำดับที่ ๒ ตัวบ่งชี้ตามกฎเกณฑ์ อันประกอบด้วย

๑. การทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น
๒. การทำตามหน้าที่กฎของสังคม

ลำดับที่ ๓ ตัวบ่งชี้เหนือกฎเกณฑ์ อันประกอบด้วย

๑. การทำเพื่อส่วนรวม
๒. การยึดมั่นในอุดมคติสากล

๔.๑.๒ หลักจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยที่ใช้ในปัจจุบัน

จากผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับหลักจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยที่ใช้ในปัจจุบันได้ยึดหลักจริยธรรมตามข้อบังคับ ว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและ

กรรมาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๓ และ ข้อบังคับว่าด้วย ประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๓ แบ่งเป็น ๓ หมวด โดยมีสาระสำคัญดังนี้

๑. จริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อตนเอง จริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อตนเอง ได้สาระสำคัญดังนี้

(๑) ความรับผิดชอบยอมรับผลทั้งที่ดีและไม่ดีในกิจการที่ตนได้ทำลงไปหรือที่อยู่ในความดูแลของตนเป็นการยอมรับในการกระทำคือกรรมของตน^{๑๐}

(๒) การเคร่งครัดในการปฏิบัติหน้าที่เคร่งครัด เข้มงวด กวดขันถูกต้องครบถ้วนเป็นการรักษาคุณความดีในการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กติกา ข้อบังคับโดยเคร่งครัด^{๑๑}

(๓) ความกล้าหาญ ไม่กลัว ไม่ครั้นคร้ามเป็นดำเนินชีวิตด้วยความมั่นใจ ไม่หวั่นต่อภัยทุกอย่างที่จะเกิดเนื่องจากการตัดสินใจกระทำกรณนั้น ๆ^{๑๒}

(๔) การปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ไม่พร่องมีคุณสมบัติที่จะทำได้โดยเฉพาะทางความรู้หรือความชำนาญเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามคุณสมบัติทางด้านความรู้ความชำนาญของตนอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง^{๑๓}

(๕) การไม่กระทำให้เกิดความเสื่อมเสียเกียรติภูมิ การไม่กระทำให้เกิดความเสียหายหรือสูญเสียหรือสูญสิ้นไป” เป็นการกระทำความดี โดยไม่กระทำความชั่วทั้งปวง^{๑๔}

(๖) ความเป็นอิสระ “ความเป็นไทแก่ตัว ไม่ขึ้นแก่ใครคือ การมีคุณเที่ยงธรรม ไม่ลำเอียงใด ๆ ด้วยเหตุใด ๆ ตัดสินใจกระทำเองโดยปัญญาของตนเองโดยไม่มีผู้ใดบงการ^{๑๕}

(๗) การรักษาชื่อเสียง “การรักษาเกียรติยศ” เป็นการกระทำที่รักษาความดีไว้ ไม่กระทำความชั่วใด ๆ^{๑๖}

(๘) การประกอบสัมมาอาชีพะการเลี้ยงชีพในทางชอบ เป็นการหาเลี้ยงชีพในทางสุจริต เว้นมิฉฉาชีพทั้งปวง^{๑๗}

^{๑๐} สัมภาษณ์นายธนิตพล ไชยนันทน์, อดีต ส.ส. จังหวัดตาก, ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๑๑} สัมภาษณ์ นายสุทธิ ปัญญาสกุลวงศ์, อดีต ส.ส. กรุงเทพมหานคร, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๒} สัมภาษณ์ นายแทนคุณ จิตต์อิสระ, อดีต ส.ส. กรุงเทพมหานคร, ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๑๓} สัมภาษณ์ ผศ.ดร.รัชดา ธนาดิเรก, อดีต ส.ส. กรุงเทพมหานคร, ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๑๔} สัมภาษณ์ ดร.เกียรติศักดิ์ ส่องแสง, อดีต ส.ส. จังหวัดปทุมธานี, ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๑๕} สัมภาษณ์ ดร.กฤษฎา ให้วฒฒนานุกูล, อดีตสมาชิกสภาว่ารัฐธรรมนุญ ปี ๒๕๕๐, ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๖} สัมภาษณ์ รศ.ดร.อดิศร เพียงเกษ, อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๗} สัมภาษณ์ ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง, สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๐.

(๙) การไม่คบคนพาลพาล หาเรื่องทำให้วุ่นวาย หาเรื่องทำให้เดือดร้อนเมื่อได้หลีกเลี่ยง การคบคนพาลแล้ว จึงควรคบแต่มิตร มิตรที่ดีมีน้ำใจ^{๑๘}

(๑๐) การตรงต่อเวลา เทียบตามกำหนด ถูกต้องตาม” เป็นการรู้เวลาอันเหมาะสม ระยะเวลาที่ควรหรือจะต้องใช้ในการประกอบกิจการทำหน้าที่ต่าง ๆ หรือ ปฏิบัติการต่าง ๆ ให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา^{๑๙}

(๑๑) การแต่งกายสุภาพเรียบร้อย เรียบร้อย สุภาพ เป็นระเบียบ มีระเบียบ ประณีต เป็นผู้รู้จักการแต่งกายให้เหมาะสมตามฐานะ เพศ วัย ตามกาละ เทศะ และตามประเพณีนิยม^{๒๐}

(๑๒) ความรวดเร็วในการปฏิบัติหน้าที่รวดเร็ว การทำงานรวดเร็ว การเป็นผู้รู้จักกาล เวลา รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และ ระยะเวลาที่ควรที่จะต้องใช้ในการประกอบกิจการหน้าที่การงาน หรือปฏิบัติการต่าง ๆ ให้ทันเวลา ให้พอเวลาให้เหมาะสมเวลา^{๒๑}

๒. จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อผู้อื่น จริยธรรมของสมาชิก รัฐสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อผู้อื่น โดยจากผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักได้สาระสำคัญดังนี้

(๑) ความจงรักภักดี การรู้คุณค่าอย่างยิ่งการเป็นผู้รู้คุณค่าของ บุคคลผู้กระทำความดี^{๒๒}

(๒) ความซื่อสัตย์สุจริต ประพฤติชอบ ประพฤติถูกต้องตาม คล่องธรรมเป็นผู้มีความ ประพฤติ ดี ความประพฤติชอบ ทางกาย วาจา และ ใจ^{๒๓}

(๓) ความถูกต้องเป็นธรรมชาติความจริง ความดี ความถูกต้องเป็นความประพฤติที่ ประเสริฐบริสุทธิ์^{๒๔}

(๔) การไม่ดูหมิ่นและหมิ่นประมาทผู้อื่น ประกอบด้วยคำว่าดูหมิ่น หมายถึง ความว่า แสดงกิริยาท่าทาง พุดจาหรือเขียนเป็นลายลักษณ์ อักษรเป็นเชิงดูถูกว่ามีฐานะต่ำต้อยหรือมีดีจริง ไม่ เก่งจริงและ หมิ่นประมาท หมายถึงความว่า แสดงกิริยาวาจาถูกเหยียดหยามผู้อื่น^{๒๕}

^{๑๘}สัมภาษณ์ นายศักดิ์ทิพย์ ไกรฤกษ์, สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๙}สัมภาษณ์ นายสมศักดิ์ โชติรัตน์ศิริ, สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๒๐}สัมภาษณ์ ดร.เสนอน อัครมันตา,อดีตผู้อำนวยการประจำคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติ, ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๑}สัมภาษณ์ ดร.พินิจ ตันตวิญญพงศ์, เจ้าหน้าที่สอบสวนผู้ชำนาญการสนง.ผู้ตรวจการแผ่นดิน, ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๒}สัมภาษณ์ ผศ.ดร.ณกมล ปุญชเขตต์ทีกุล, ผู้อำนวยการพุทธรักษาวิทยาลัย ประธานศูนย์ธรรมมาภิบาล เพื่อความโปร่งใสมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร , ๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๓}สัมภาษณ์ ดร.อรุณ ไชยนิศย์, อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๙ กันยายน ๒๕๖๐.

^{๒๔}สัมภาษณ์ ดร.พินิจ ตันตวิญญพงศ์, เจ้าหน้าที่สอบสวนผู้ชำนาญการสนง.ผู้ตรวจการแผ่นดิน, ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

(๕) การเคารพสิทธิเสรีภาพผู้อื่นประกอบด้วย คำว่า เคารพแสดงอาการนับถือ ไม่ล่วงเกิน ไม่ล่วงละเมิด สิทธิ หมายความว่า อำนาจอันชอบธรรมและ เสรีภาพ หมายความว่า ความสามารถที่จะกระทำการใด ๆ ได้ ตามที่ตนปรารถนาโดยไม่อุปสรรคขัดขวางสรุปความหมายรวมว่า เป็นการแสดงอาการนับถือไม่ล่วงละเมิดอำนาจหรือการแสดงออกอันชอบธรรมของผู้อื่นทั้งกาย วาจาและใจ^{๒๖}

(๖) การไม่เสียดสีและใส่ร้ายป้ายสีบุคคลอื่น ประกอบด้วยคำว่า เสียดสี หมายความว่า อาการที่ว่ากระทบกระเทียบเหน็บแนมด้วยความอิจฉาและ ใส่ร้ายป้ายสีหาความร้ายป้ายผู้อื่นให้ได้รับความเสียหายการพูดจากระทบกระเทียบเหน็บแนมและหาความไม่ดีให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายด้วยความอิจฉา^{๒๗}

(๗) การใช้วาจาและกิริยาสุภาพประกอบด้วยคำว่า วาจา ถ้อยคำ คำกล่าว คำพูด กิริยาการกระทำอาการที่แสดงออกมาด้วยกายและ สุภาพเรียบร้อย อ่อนโยน ละมุน ละม่อม ไม่กระโชกโฮกฮาก สรุปรวมได้ความหมายว่า การใช้ถ้อยคำหรือคำพูดและการแสดงออกที่เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละม่อม^{๒๘}

(๘) การไม่คุกคามหรือระรานทางเพศ ประกอบด้วย คำว่าคุกคามแสดงอำนาจด้วย กิริยาหรือวาจาให้หวาดกลัว ทำให้หวาดกลัวและประพฤติเป็นพาลเกรทำให้เดือดร้อน สรุปรวมความหมายได้ว่า การไม่ทำให้เกิดความหวาดกลัวหรือเดือดร้อนทางเพศ ทั้งกายกรรมและวจีกรรม^{๒๙}

(๙) การเสริมสร้างสถาบันครอบครัว ประกอบด้วยคำว่า เสริมสร้าง หมายความว่า เพิ่มพูนให้ดีหรือมั่นคงยิ่งขึ้นและครอบครัว หมายความว่า สถาบันพื้นฐานของสังคมสรุปรวมความว่าการเพิ่มพูนให้สถาบันพื้นฐานของสังคมมั่นคงยิ่งขึ้น^{๓๐}

^{๒๕} สัมภาษณ์ ดร.เสนอ อัครมโนตา, อดีตผู้อำนวยการประจำคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, ๙ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๒๖} สัมภาษณ์ นายสมศักดิ์ โชติรัตน์ศิริ, สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๒๗} สัมภาษณ์ นายศักดิ์ทิพย์ ไกรฤกษ์, สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๒๘} สัมภาษณ์ ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง, สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๒๙} สัมภาษณ์ รศ.ดร.อดิศร เพียงเกษ, อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๓๐} สัมภาษณ์ ดร.กฤษฎา ให้วฒมนานกุล, อดีตสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐, ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

๓. จริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อสังคม จริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อสังคม โดยจากผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักได้สาระสำคัญดังนี้

(๑) การอนุรักษ์ การรักษาและเสริมทวี รักษาให้คงเดิมเป็นการเพียรรักษาคุณธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ให้ตั้งมั่นและเจริญยิ่งขึ้นไปให้ไปพลอย^{๓๑}

(๒) ความเสียสละการให้โดยยินยอม การให้ด้วยความเต็มใจ เป็นการให้สิ่งของ หรือการให้ธรรม การให้ความรู้แนะนำสั่งสอนแก่ผู้อื่นและสังคม^{๓๒}

(๓) ความรักสามัคคี ความพร้อมเพรียงกันความปรองดองกันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อมแตกความสามัคคี^{๓๓}

(๔) การรักษาระบบคุณธรรม คุณธรรม สภาพคุณงามความดี สภาพที่เกื้อกูลเป็นหลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ ในการเป็นผู้ที่มีความเที่ยง ตรง ถูกต้องเป็นธรรม^{๓๔}

(๕) ความเที่ยงธรรม ตั้งตรงด้วยความเป็นธรรมไม่พึงประพฤติในทางที่ผิด ทางที่เกิดความลำเอียง

(๖) การอุทิศเวลาเจาะจงให้เวลาเป็นผู้ซึ่งรู้เวลาอันเหมาะสม สม ระยะเวลาที่ควรหรือจะต้องใช้ในการประกอบกิจ ทำหน้าที่ต่าง ๆ หรือ ปฏิบัติการต่าง ๆ^{๓๕}

(๗) การให้เกียรติและการเคารพสถานที่ประกอบด้วยคำว่า เกียรติ ความยกย่องนับถือและ เคารพหมายความว่า ไม่ล่วงเกิน ไม่ล่วงละเมิดเป็นซึ่งยกย่องนับถือโดยไม่ล่วงเกิน หรือ ล่วงละเมิดสถานที่^{๓๖}

(๘) การยึดถือและรักษาประโยชน์ส่วนรวมเป็นสูงสุดประโยชน์ สิ่งที่มีผลใช้ได้ดีสมกับที่คิดมุ่งหมายไว้หมายความว่า การยึดถือและรักษาซึ่งสิ่งซึ่งมีผลดีร่วมกันของหมู่คณะให้มากที่สุด^{๓๗}

^{๓๑}สัมภาษณ์ นายธนิตพล ไชยนันทน์, อดีต ส.ส. จังหวัดตาก, ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๓๒}สัมภาษณ์ นายสุทธิ ปัญญาสกุลวงศ์, อดีต ส.ส.กรุงเทพมหานคร, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๓๓}สัมภาษณ์ ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง, สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๓๔}สัมภาษณ์ นายศักดิ์ทิพย์ ไกรฤกษ์, สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๓๕}สัมภาษณ์ ดร.อรุณ ไชยนิติย์, อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๙ กันยายน ๒๕๖๐.

^{๓๖}สัมภาษณ์ ผศ.ดร.ณกมล ปุณยเขตต์ทิกุล, ผู้อำนวยการมหาวิทยาลัย ประธานศูนย์ธรรมมาภิบาล เพื่อความโปร่งใสมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, ๘ มกราคม ๒๕๖๑.

^{๓๗}สัมภาษณ์ ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง, สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๐.

(๙) การใช้จ่ายเงินงบประมาณอย่างประหยัดโดยให้เกิดประโยชน์สูง ประหยัด ยับยั้ง ระมัด ระวัง ใช้จ่ายแต่พอควรแก่ฐานะเป็นผู้มีปัญหาในการใช้จ่ายเงินงบประมาณอย่างยับยั้ง ระมัด ระวัง ใช้จ่ายแต่พอควร พอประมาณแก่ฐานะโดยให้เกิดประโยชน์สูง^{๓๘}

(๑๐) ความเป็นกลางในทางการเมืองเป็นกลางไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นผู้ที่ไม่เอนเอียงด้วยชอบหรือชัง พึงใช้ปัญญาพิจารณาเห็นผลอันเกิดขึ้น และปฏิบัติ ต่อไปตามควรแก่เหตุ นั้น^{๓๙}

(๑๑) การสร้างความศรัทธา คำว่า ศรัทธา ความเชื่อ ความเลื่อมใสการสร้าง ความเชื่อถือ ความเลื่อมใส จะเกิดขึ้นได้ ต่อเมื่อผู้นั้นเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติดีละเว้นการทำความชั่วทั้งปวง และเป็นผู้มีจิตใจอันสะอาดบริสุทธิ์^{๔๐}

จากผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวหลักจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาไทยที่ใช้ในปัจจุบัน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักให้สัมภาษณ์ตรงกันดังตารางที่ ๔.๒ ปรากฏเป็นความถี่ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒ หลักจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาไทยที่ใช้ในปัจจุบัน

ข้อที่	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	
		ความถี่ (คน)	คนที่
๑	จริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อตนเอง	๑๒	๖,๗,๘,๙,๑๐,๑๑,๑๒,๑๓,๑๔,๑๕,๑๖,๑๗
๒	จริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อผู้อื่น	๙	๑๑,๑๒,๑๓,๑๔,๑๕,๑๖,๑๗,๑๘,๑๙
๓	จริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อสังคม	๑๑	๖,๗,๘,๙,๑๐,๑๑,๑๒,๑๓,๑๔,๑๕,๑๖

^{๓๘}สัมภาษณ์ นายศักดิ์ทิพย์ ไกรฤกษ์, สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๓๙}สัมภาษณ์ ดร.เกียรติศักดิ์ ส่องแสง, อดีต ส.ส. จังหวัดปทุมธานี, ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๔๐}สัมภาษณ์ ผศ.ดร.รัชดา ธนาดิเรก, อดีต ส.ส.กรุงเทพมหานคร, ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๐.

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่าผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) มีการนำเสนอหลักจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยที่ใช้ในปัจจุบันคือประมวลจริยธรรม โดยแบ่งเป็น ๓ หมวด อันได้แก่ ผู้วิจัยสามารถอธิบายได้ด้วยการจัดลำดับความเหมาะสมจากมากไปหาน้อย ตามลำดับดังนี้

ลำดับที่ ๑ ตัวบ่งชี้ประมวลจริยธรรมต่อตนเอง

ลำดับที่ ๒ ตัวบ่งชี้ประมวลจริยธรรมต่อสังคม

ลำดับที่ ๓ ตัวบ่งชี้ประมวลจริยธรรมต่อผู้อื่น

๔.๑.๓ สภาพปัจจุบันในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย

จากผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ ส่วนราชการสังกัดรัฐสภา ได้มีความพยายามในการยกระดับและพัฒนากระบวนการทำงานเกิดความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ เกิดความซื่อสัตย์ สุจริตและมีมาตรฐานในการปฏิบัติงานซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภา โดยมีการนำเครื่องมือทางการบริหารจัดการต่าง ๆ มาใช้ เช่น การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การจัดทำคาร์บอนการปฏิบัติราชการ การบริหารความเสี่ยง การวัดระดับความพึงพอใจผู้รับบริการ การพัฒนากระบวนการพัฒนาสมรรถนะ การบริหารความรู้ การจัดทำบัญชีต้นทุนต่อหน่วย การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการปรับโครงสร้างองค์กร ซึ่งพบว่าสถานการณ์ด้านจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภามีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ดังนี้

๑. **จุดแข็ง** ในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภา จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ ประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภาเป็นหลักการและกรอบที่ชัดเจนในการส่งเสริมคุณธรรม^{๔๑} และจริยธรรม^{๔๒} มีโครงสร้างที่มีอำนาจหน้าที่^{๔๓} และผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนในการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม^{๔๔} และมีระบบการวัดผลระดับความสำเร็จในการดำเนินการตามประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภา^{๔๕}

^{๔๑}สัมภาษณ์ นายสมศักดิ์ โชติรัตน์ศิริ, สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๔๒}สัมภาษณ์ นายแทนคุณ จิตต์อิสระ, อดีต ส.ส.กรุงเทพมหานคร, ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๐.

^{๔๓}สัมภาษณ์ นายศักดิ์ทิพย์ ไกรฤกษ์, สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๔๔}สัมภาษณ์ ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง, สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๔๕}สัมภาษณ์ ดร.กฤษฎา ให้วฒนานุกูล, อดีตสมาชิกสภาว่าจรัฐธรรมนุญ ปี ๒๕๕๐, ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

๒. จุดอ่อน ในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ ยังขาดการวิเคราะห์และจัดทำหลักสูตรด้านการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภายังไม่เป็นที่เข้าใจ แพร่หลาย รับรู้อย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง แนวนโยบายการยกระดับกลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้เป็นศูนย์ฯ ยังไม่มีการดาเนินการให้บรรลุผล โครงสร้างอำนาจหน้าที่ของกลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ยังเป็นแค่ระดับกลุ่มงาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับภารกิจที่บัญญัติไว้ในประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภา ข้อจำกัดด้านกำลังคนของกลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ความเชื่อมโยงระหว่างระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลกับการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภา ยังไม่มีการนำไปใช้ปฏิบัติอย่างจริงจังและเกิดประสิทธิผล

ยังขาดฐานข้อมูลทางด้านพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคลากรเพื่อสนับสนุนงานด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล การจัดสรรงบประมาณในการส่งเสริมณรงค์ประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภายังอยู่ในสัดส่วนที่ต่อเมื่อเทียบกับงบประมาณในการฝึกอบรมอื่นๆ ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมและผลิตสื่อในการรณรงค์เผยแพร่มีวัฒนธรรมการทำงานที่คุ้นเคยกับการปฏิบัติงานตามคำสั่งมากกว่าการวิเคราะห์และเสนอแนะเสนอทางเลือกให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาเชิงขาดเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน และสร้างความเข้าใจเชื่อมั่นศรัทธาในบุคลากรและส่วนราชการสังกัดรัฐสภา

๓. โอกาส ในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภา จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้แผนและแนวนโยบายระดับชาติให้ความสำคัญแก่การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๑ ซึ่งทำให้การดาเนินการตามประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภาสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศกระแสสังคมต้องการเห็นระบบราชการและบุคลากรในระบบปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส สุจริต ซื่อสัตย์ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภา

๔. อุปสรรค ในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภา จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้สังคมไทยกำลังเผชิญกับวิกฤติความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมและจริยธรรม โดยพบเห็นได้จากความถี่ในการใช้ความรุนแรงเพิ่มขึ้นทั้งปัญหาครอบครัว การแย่งชิงทรัพยากรระหว่างชุมชน ความคิดเห็นแตกต่างทางการเมืองขาดการใช้เหตุผล ขาดความเอื้อเฟื้อ เอื้ออาทรมีพฤติกรรมเห็นแก่ตัว ส่งผลให้มีความมีคุณธรรมและจริยธรรมของคนในสังคมลดน้อยลงการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วผ่านกระแสโลกาภิวัตน์และโลกไซเบอร์ทำให้คนไทยมุ่งแสวงหาความสุขและสร้างอัตลักษณ์ส่วนตัวผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เกิดเห็นวัฒนธรรมย่อยร่วมสมัยที่หลากหลายรูปแบบและค่านิยมที่หลงวัตถุเพิ่มขึ้นความเสื่อมถอยในการศรัทธาความดีและค่านิยมที่หลงวัตถุเป็นกระแสหลักอาจจะทำให้การรณรงค์ในการให้บุคลากรประพฤติปฏิบัติตามหลักคุณธรรมและจริยธรรมเพิ่มความท้าทายยิ่งขึ้นภาพลักษณ์ของรัฐสภา เมื่อมี

การกล่าวถึงรัฐสภา ประชาชนมักมองในส่วนของความขัดแย้งและความไม่โปร่งใสของนักการเมือง ซึ่งอาจทำให้กระทบต่อภาพลักษณ์ขององค์กรส่วนราชการสังกัดรัฐสภา

จากผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับหลักจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยที่ใช้ในปัจจุบัน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักให้สัมภาษณ์ตรงกันดังตารางที่ ๔.๓-๔.๖ ปรากฏเป็นความถี่ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๓ จุดแข็ง ในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภา

ข้อที่	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	
		ความถี่(คน)	คนที่
๑	มีประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภาเป็นหลักการและกรอบที่ชัดเจนในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม	๕	๘,๑๑,๑๓,๑๔,๑๕
๒	มีโครงสร้างที่มีอำนาจหน้าที่และผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนในการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม	๕	๖,๗,๘,๙,๑๐,๑๑
๓	มีระบบการวัดผลระดับความสำเร็จในการดำเนินการตามประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภา	๔	๑๖,๑๗,๑๘,๑๙

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่าผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ได้นำเสนอจุดแข็งในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาผู้วิจัยสามารถอธิบายได้ด้วยการจัดลำดับความเหมาะสมจากมากไปหาน้อย ตามลำดับดังนี้

ลำดับที่ ๑ ตัวบ่งชี้ประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภาเป็นหลักการและกรอบที่ชัดเจนในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม

ลำดับที่ ๒ ตัวบ่งชี้โครงสร้างที่มีอำนาจหน้าที่และผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนในการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม

ลำดับที่ ๓ ตัวบ่งชี้ระบบการวัดผลระดับความสำเร็จในการดำเนินการตามประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภา

ตารางที่ ๔.๔ จุดอ่อน ในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภา

ข้อที่	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	
		ความถี่(คน)	คนที่
๑	ขาดการวิเคราะห์และจัดทำหลักสูตรด้านการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม	๕	๑๐,๑๑,๑๒,๑๓,๑๔
๒	ประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภายังไม่เป็นที่เข้าใจแพร่หลาย รับรู้อย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง	๕	๑๕,๑๖,๑๗,๑๘,๑๙
๓	แนวนโยบายการยกระดับกลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้เป็นศูนย์ฯ ยังไม่มีการดำเนินการให้บรรลุผล โครงสร้างอำนาจหน้าที่ของกลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ยังเป็นแค่ระดับกลุ่มงาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับภารกิจที่บัญญัติไว้ในประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภา	๕	๖,๗,๘,๙,๑๐,
๔	ข้อจำกัดด้านกำลังคนของกลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม	๕	๖,๗,๘,๙,๑๐,๑๑,
๕	ความเชื่อมโยงระหว่างระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลกับการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภา ยังไม่มีการนำไปใช้ปฏิบัติอย่างจริงจังและเกิดประสิทธิผล	๕	๑๓,๑๔,๑๗,๑๘,๑๙
๖	ขาดฐานข้อมูลทางด้านพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคลากรเพื่อสนับสนุนงานด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล	๕	๖,๗,๘,๙,๑๕
๗	การจัดสรรงบประมาณในการส่งเสริมรณรงค์ประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภายังอยู่ในสัดส่วนที่ต่อเมื่อเทียบกับงบประมาณในการฝึกอบรมอื่นๆ ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมและผลิตสื่อในการรณรงค์เผยแพร่	๕	๑๑,๑๒,๑๖,๑๘,๑๙
๘	มีวัฒนธรรมการทำงานที่คุ้นเคยกับการปฏิบัติงานตามคำสั่งมากกว่าการวิเคราะห์และเสนอแนะเสนอทางเลือกให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณา	๔	๘,๙,๑๑,๑๕

ตารางที่ ๔.๔ จุดอ่อน ในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภา (ต่อ)

ข้อที่	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	
		ความถี่(คน)	คนที่
๙	ยังขาดเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน และสร้างความเข้าใจ เชื่อมั่น ศรัทธาในบุคลากรและส่วนราชการ สังกัดวุฒิสภา	๔	๘,๑๕,๑๖,๑๙

ตารางที่ ๔.๕ โอกาส ในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภา

ข้อที่	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	
		ความถี่(คน)	คนที่
๑	แผนและแนวนโยบายระดับชาติให้ความสำคัญแก่การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๑ ซึ่งทำให้การดำเนินการตามประมวลจริยธรรมข้าราชการวุฒิสภา สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ	๕	๑๐,๑๒,๑๓,๑๗,๑๘
๒	กระแสสังคมต้องการเห็นระบบราชการและบุคลากรในระบบปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส สุจริต ซื่อสัตย์ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับประมวลจริยธรรมข้าราชการวุฒิสภา	๕	๑๓,๑๔,๑๗,๑๘,๑๙

ตารางที่ ๔.๖ อุปสรรค ในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภา

ข้อที่	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	
		ความถี่ (คน)	คนที่
๑	สังคมไทยกำลังเผชิญกับวิกฤติความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมและจริยธรรม โดยพบเห็นได้จากความถี่ในการใช้ความรุนแรงเพิ่มขึ้นทั้งปัญหาครอบครัว การแย่งชิงทรัพยากรระหว่างชุมชน ความคิดเห็นแตกต่างทางการเมืองขาดการใช้เหตุผลขาดความเอื้อเฟื้อ เอื้ออาทรมีพฤติกรรมเห็นแก่ตัว ส่งผลให้ความมีคุณธรรมและจริยธรรมของคนในสังคมลดน้อยลง	๕	๖,๗,๑๗,๑๘,๑๙
๒	การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วผ่านกระแสโลกาภิวัตน์และโลกไซเบอร์ทำให้คนไทยมุ่งแสวงหาความสุขและสร้างอัตลักษณ์ส่วนตัวผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เกิดเห็นวัฒนธรรมย่อยร่วมสมัยที่หลากหลายรูปแบบและค่านิยมที่หลงวัตถุเพิ่มขึ้น	๕	๘,๑๐,๑๓,๑๘,๑๙
๓	แนวนโยบายการยกระดับกลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้เป็นศูนย์ฯ ยังไม่มีการดำเนินการให้บรรลุผล โครงสร้างอำนาจหน้าที่ของกลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ยังเป็นแค่ระดับกลุ่มงาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับภารกิจที่บัญญัติไว้ในประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภา	๕	๑๑,๑๒,๑๓,๑๔,๑๕
๔	ความเสื่อมถอยในการศรัทธาความดีและค่านิยมที่หลังวัตถุเป็นกระแสหลักอาจจะทำให้การรณรงค์ในการให้บุคลากรประพฤติปฏิบัติตามหลักคุณธรรมและจริยธรรมเพิ่มความท้าทายยิ่งขึ้น	๔	๖,๙,๑๐,๑๑,๑๓
๕	ภาพลักษณ์ของรัฐสภา เมื่อมีการกล่าวถึงรัฐสภา ประชาชนมักมองในส่วนของความขัดแย้งและความไม่โปร่งใสของนักการเมือง ซึ่งอาจทำให้กระทบต่อภาพลักษณ์ขององค์กรส่วนราชการสังกัดรัฐสภา	๔	๑๑,๑๗,๑๘,๑๙

๔.๑.๔ หลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาไทย

จากผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย ผลจากการสัมภาษณ์ สรุปสาระสำคัญได้ว่าจริยธรรม (Ethical Rules) คือ ประมวลกฎเกณฑ์ความประพฤติ คำว่าจริยธรรมนั้น ในบางครั้งก็ใช้แทนคำว่า คุณธรรม หรือศีลธรรมหลักแห่งความประพฤติที่ชอบธรรมหรือเป็นหลักปฏิบัติที่ได้รับการยกย่องจากสังคมว่าเป็นสิ่งที่ถูกที่ควรเราสามารถศึกษาจริยธรรมของสังคมหนึ่ง ๆ ได้จากขนบประเพณีวัฒนธรรม หลักศีลธรรม ระบบการปกครองที่ดีสามารถก่อให้เกิดความยุติธรรมและทำการปกครองเพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวมได้ จึงมีเพียงระบบราชาธิปไตยซึ่งปกครองโดยกษัตริย์ผู้ทรงคุณธรรมประการหนึ่ง ระบบอภิชนาธิปไตยซึ่งปกครองโดยคนจำนวนน้อยที่ทรงคุณธรรมประการหนึ่งและระบบประชาธิปไตยที่ถือทางสายกลาง ซึ่งปกครองประชาชนที่ทรงคุณธรรมอีกประการหนึ่งส่วนการปกครองที่เลวนั้น คือการปกครองเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวของผู้ปกครองเองได้แก่การปกครองแบบทรราชย์ แบบคณาธิปไตยและการปกครองโดยฝูงชน

จริยธรรมในการปกครองของไทยมีรากฐานมาจากพุทธศาสนาเป็นสำคัญ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันกว่า ๗๐๐ ปี พระมหากษัตริย์ไทยทรงใช้หลักจริยธรรมของหลักธรรมะในพุทธศาสนาใช้ในการปกครองประเทศ พระมหากษัตริย์ของไทยแต่โบราณได้ยึดถือหลักธรรม อยู่สามประการในการปกครองประเทศ คือทศพิธราชธรรมนับเป็นคุณธรรมในการปกครองที่สำคัญมาก ซึ่งพระมหากษัตริย์ไทย ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน ได้ทรงยึดถือหลักธรรมดังกล่าวนี้เป็นรูปแบบในการปกครองเสมอมาทศพิธราชธรรมมีหลักธรรม ๑๐ ประการ^{๔๖} ประกอบด้วย ด้านทาน การให้คือการช่วยเหลือประชาราษฎร์และบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ซึ่งถือเป็นหน้าที่หลักของสมาชิกรัฐสภาด้านศีล สมาชิกรัฐสภาต้องเป็นผู้มีความประพฤติดีงาม^{๔๗} คือการประกอบแต่การสุจริต^{๔๘} ด้านปริจจาคะ สมาชิกรัฐสภาต้องเป็นผู้เสียสละความสุขสำราญหรือแม้แต่ชีวิตของตนเพื่อประโยชน์สุขของมวลประชาราษฎร์^{๔๙}

^{๔๖}สัมภาษณ์ พระเทพบัณฑิต, อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๑ มกราคม ๒๕๕๙.

^{๔๗}สัมภาษณ์ พระเทพปริยัติเมธี, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๙.

^{๔๘}สัมภาษณ์ พระปลัดปิยศักดิ์ ปิยธมโม, ดร., ผู้อำนวยการส่วนงานบริหาร สำนักส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการสังคม, ๓๐ กันยายน ๒๕๖๐.

^{๔๙}สัมภาษณ์ พระราชวชิรเมธี, ผศ.ดร., ผู้อำนวยการหน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, ๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

และความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองด้านอาชวาระสมาชิกรัฐสภาต้องเป็นผู้มีความซื่อตรง^{๕๐} การปฏิบัติภารกิจโดยสุจริต^{๕๑} จริ่งใจไม่หลอกลวงประชาราษฎร์^{๕๒} ด้านมัทวะ สมาชิกรัฐสภาต้องเป็นผู้มีความอ่อนโยน ไม่เยอเยิง^{๕๓} หยาบคาย หรือกระด้างให้มีความละมุนละไม^{๕๔} ให้คนทั่วไปรักภักดีและมีความยำเกรงด้วยด้านตปะ สมาชิกรัฐสภาต้องมีความทรงเดชการไม่ยอมหลงใหล^{๕๕} หรือหมกมุ่นในความสุขสำราญ^{๕๖} ประนเปรอแต่มีความเป็นอยู่สม่ำเสมอ^{๕๗} มุ่งมั่นที่จะบำเพ็ญกิจตามหน้าที่ให้บริสุทธ์ ด้านอักโกธะ สมาชิกรัฐสภาต้องไม่โกรธ^{๕๘} ไม่ลุอำนาจโกรธ^{๕๙} รู้จักระงับความขุ่นเคืองใจด้วยเหตุทั้งปวง วินิจฉัยความและกระทำการด้วยจิตอันราบเรียบ เป็นตัวของตัวเองด้านอวิหิงสา สมาชิกรัฐสภาต้องไม่เบียดเบียน เป็นผู้ไม่คิดร้ายใคร ไม่บีบบัคนกตขี้ด้านขันติ สมาชิกรัฐสภาต้องเป็นผู้มีความอดทน ไม่ทอดถอยต่องานที่ต้องตราครุฑและด้านอวิโรธนัง สมาชิกรัฐสภาเป็นผู้มีความอ่อนโยน ตั้งมั่นอยู่ในธรรม^{๖๐}

จากผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาไทย ซึ่งผู้ให้ข้อมูลหลักให้สัมภาษณ์ตรงกันดังตารางที่ ๔.๗ ปรากฏเป็นความถี่ดังนี้

^{๕๐}สัมภาษณ์ พระปลัดปิยศักดิ์ ปิยธมโม,ดร., ผู้อำนวยการส่วนงานบริหาร สำนักส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการสังคม, ๓๐ กันยายน ๒๕๖๐.

^{๕๑}สัมภาษณ์ พระมหากำพล คุณงกโร, ดร.,อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๗ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๕๒}สัมภาษณ์ พระมหากำพล คุณงกโร, ดร.,อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา, ๗ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๕๓}สัมภาษณ์ พระเทพปริยัติเมธี, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๙.

^{๕๔}สัมภาษณ์ พระเทพปริยัติเมธี, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๙.

^{๕๕}สัมภาษณ์ พระเทพปริยัติเมธี, ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๙.

^{๕๖}สัมภาษณ์ พระเทพบัณฑิต, อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๑ มกราคม ๒๕๕๙.

^{๕๗}สัมภาษณ์ พระราชวชิรเมธี, ผศ.ดร., ผู้อำนวยการหน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, ๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๕๘}สัมภาษณ์ พระปลัดปิยศักดิ์ ปิยธมโม,ดร., ผู้อำนวยการส่วนงานบริหาร สำนักส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการสังคม, ๓๐ กันยายน ๒๕๖๐.

^{๕๙}สัมภาษณ์ พระราชวชิรเมธี, ผศ.ดร., ผู้อำนวยการหน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, ๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๖๐}สัมภาษณ์ พระปลัดปิยศักดิ์ ปิยธมโม,ดร., ผู้อำนวยการส่วนงานบริหาร สำนักส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการสังคม, ๓๐ กันยายน ๒๕๖๐.

ตารางที่ ๔.๗ หลักพฤติกรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาไทย

ข้อที่	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	
		ความถี่(คน)	คนที่
๑	ด้านทาน การให้คือการช่วยเหลือประชาราษฎร์และบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ซึ่งถือเป็นหน้าที่หลักของสมาชิกรัฐสภา	๕	๑, ๒, ๓, ๔, ๕
๒	ด้านศีล สมาชิกรัฐสภาต้องเป็นผู้มีความประพฤติดีงาม คือการประกอบแต่การสุจริต	๕	๑, ๒, ๓, ๔, ๕
๓	ด้านบริจาต (จาคะ) สมาชิกรัฐสภาต้องเป็นผู้เสียสละความสุขสำราญหรือแม้แต่ชีวิตของตนเพื่อประโยชน์สุขของมวลประชาราษฎร์ และความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง	๕	๑, ๒, ๓, ๔, ๕
๔	ด้านความซื่อตรง (อาชวะ) สมาชิกรัฐสภาต้องเป็นผู้มีความซื่อตรง การปฏิบัติภารกิจโดยสุจริต จริ่งใจไม่หลอกลวงประชาราษฎร์	๕	๑, ๒, ๓, ๔, ๕
๕	ด้านความอ่อนโยน (มัทวะ) สมาชิกรัฐสภาต้องเป็นผู้มีความอ่อนโยน ไม่เยอเยิ่ง หยาบคาย หรือกระด้างให้มีความละมุนละไม ให้คนทั่วไปรักภักดีและมีความยำเกรงด้วย	๕	๑, ๒, ๓, ๔, ๕
๖	ด้านเพียร (ตบะ) สมาชิกรัฐสภาต้องมีความทรนเคขการไม่ยอมหลงใหล หรือหมกมุ่นในความสุขสำราญ ประนเปรอแต่มีความเป็นอยู่สม่ำเสมอ มุ่งมั่นที่จะบำเพ็ญกิจตามหน้าที่ให้บริสุทธิ์	๕	๑, ๒, ๓, ๔, ๕
๗	ด้านความไม่โกรธ (อภโกธะ) สมาชิกรัฐสภาต้องไม่โกรธ ไม่ลุอำนาจโกรธ รู้จักระงับความขุ่นเคืองใจด้วยเหตุทั้งปวง วินิจฉัยความและกระทำการด้วยจิตอันราบเรียบ เป็นตัวของตัวเอง	๔	๒, ๓, ๔, ๕
๘	ด้านความไม่เบียดเบียน (อวิหิงสา) สมาชิกรัฐสภาต้องไม่เบียดเบียน เป็นผู้ไม่คิดร้ายใคร ไม่บีบบังคับใคร	๔	๑, ๒, ๔, ๕
๙	ด้านอดทน (ขันติ) สมาชิกรัฐสภาต้องเป็นผู้มีความอดทน ไม่ทอดทิ้งงานที่ต้องตรากตรำ	๔	๑, ๒, ๓, ๔, ๕

ตารางที่ ๔.๗ หลักพฤติกรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาไทย (ต่อ)

ข้อที่	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	
		ความถี่(คน)	คนที่
๑๐	ด้านความเที่ยงธรรม (อวิโรธนะ) สมาชิกรัฐสภาเป็นผู้มียกย่องคนที่มีความดีความชอบ ลงโทษผู้กระทำความผิดโดยปราศจากอำนาจอคติ ๔ ประการ ให้ทุกคนในประเทศได้รับความยุติธรรมตามหลักกฎหมายเท่าเทียมกันทุกคน ทุกสถานะ	๔	๑, ๒, ๓, ๔

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่าผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) มีการนำเสนอหลักพฤติกรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาไทย คือ ทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ อันได้แก่ ผู้วิจัยสามารถอธิบายได้ด้วยการจัดลำดับความเหมาะสมจากมากไปหาน้อย ตามลำดับดังนี้

ลำดับที่ ๑ ตัวบ่งชี้ด้านทาน การให้คือการช่วยเหลือประชาราษฎร์และบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ซึ่งถือเป็นหน้าที่หลักของสมาชิกรัฐสภา

ลำดับที่ ๒ ตัวบ่งชี้ด้านศีล สมาชิกรัฐสภาต้องเป็นผู้มีความประพฤติดีงาม คือการประกอบแต่การสุจริต

ลำดับที่ ๓ ตัวบ่งชี้ด้านปริจจาคะ สมาชิกรัฐสภาต้องเป็นผู้เสียสละความสุขสำราญหรือแม้แต่ชีวิตของตนเพื่อประโยชน์สุขของมวลประชาราษฎร์ และความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

ลำดับที่ ๔ ตัวบ่งชี้ด้านอาชชวะ สมาชิกรัฐสภาต้องเป็นผู้มีความซื่อตรง การปฏิบัติภารกิจโดยสุจริต จริ่งใจไม่หลอกลวงประชาราษฎร์

ลำดับที่ ๕ ตัวบ่งชี้ด้านมัททวะ สมาชิกรัฐสภาต้องเป็นผู้มีความอ่อนโยน ไม่เยอเยิง หยาบคาย หรือกระด้างให้มีความละมุนละไม ให้คนทั่วไปรักภักดีและมีความยำเกรงด้วย

ลำดับที่ ๖ ตัวบ่งชี้ด้านตปะ สมาชิกรัฐสภาต้องมีความทรงเดชการไม่ยอมหลงใหล หรือหมกมุ่นในความสุขสำราญ ประนเปรอแต่มีความเป็นอยู่สม่าเสมอ มุ่งมั่นที่จะบำเพ็ญกิจตามหน้าที่ให้บริสุทธิ์

ลำดับที่ ๗ ตัวบ่งชี้ด้านอักโกธะ สมาชิกรัฐสภาต้องไม่โกรธ ไม่ลุอำนาจโกรธ รู้จักรงับความขุ่นเคืองใจด้วยเหตุทั้งปวง วินิจฉัยความและกระทำการด้วยจิตอันราบเรียบ เป็นตัวของตัวเอง

ลำดับที่ ๘ ตัวบ่งชี้ด้านอวิหิงสา สมาชิกรัฐสภาต้องไม่เบียดเบียน เป็นผู้ไม่คิดร้ายใคร ไม่บีบบังคับใคร

ลำดับที่ ๙ ตัวบ่งชี้ด้านขันติ สมาชิกรัฐสภาต้องเป็นผู้มีความอดทน ไม่ทอดทิ้งงานที่ต้องตรากตรำ

ลำดับที่ ๑๐ ตัวบ่งชี้ด้านอวิโรธนะ สมาชิกรัฐสภาเป็นผู้มีความอ่อนโยน ตั้งมั่นอยู่ใน

ธรรม

๔.๒ ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับสภาพทั่วไปในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยสามารถนำมาวิเคราะห์และสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๔.๒.๑ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมโคลเบอร์ก (Kohlberg)

จากผลการสังเคราะห์เอกสารและผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีที่เหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย พบว่า ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม โคลเบอร์ก (Kohlberg) เหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย อันเนื่องจากเขาได้ทำการศึกษาบุคคลต่างเชื้อชาติและวัฒนธรรมทั้งในทวีปยุโรปเอเชียและอเมริกา ผลการศึกษามนุษยชาติทำให้สามารถแบ่งระดับการพัฒนาการทางจิตใจและใช้เหตุผลแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ รวม ๖ ขั้นตอน

ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Reconvention) เป็นระดับที่บุคคลยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางในการตัดสินใจ การจะทำสิ่งใดมักคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับเป็นใหญ่ โดยมิได้คำนึงถึงว่าการกระทำนั้นจะส่งผลต่อผู้อื่นอย่างไร ระดับนี้แบ่งออกได้เป็น

ขั้นที่ ๑ หลักการเชื่อฟังคำสั่งและหลบหลีกการถูกลงโทษ บุคคลที่มีการตัดสินใจอยู่ในขั้นนี้ จะตัดสินใจกระทำว่าดี-เลว ถูก-ไม่ถูก โดยพิจารณาที่ผลการกระทำว่าจะส่งผลต่อตนเองอย่างไร หลบหลีกการถูกลงโทษทางกายเพราะกลัวได้รับความเจ็บปวด ยอมทำตามคำสั่งผู้มีอำนาจทางกายเหนือตนผู้ที่ใช้หลักการตัดสินใจขั้นนี้มักเป็นเด็ก

ขั้นที่ ๒ หลักการแสวงหารางวัล บุคคลที่มีการตัดสินใจอยู่ในขั้นนี้ เป็นผู้ที่ยึดว่าการกระทำที่ถูกต้องคือ การกระทำที่สนองความต้องการของตนและทำให้คนเกิดความพอใจ การสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นไปในลักษณะแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน การกระทำแบบตีมาตีตอบ ร้ายมาร้ายตอบ เข้าทำนองตาต่อตา ฟันต่อฟันผู้ที่ใช้หลักการตัดสินใจขั้นนี้มักเป็นเด็ก ผู้ใหญ่ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมจะก้าวขั้นนี้จะมีเหตุผลในการทำหรือไม่ ทำอะไร เช่น ทำแล้วไม่คุ้ม ทำหน้าที่ที่ต้องขอสิ่งตอบแทน มิฉะนั้นจะไม่ทำ

ระดับตามกฎเกณฑ์ (Convention) เป็นระดับที่บุคคลเรียนรู้ที่จะกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยของตน กระทำตามกฎหมายหรือกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ของศาสนา รู้จักที่จะเอาใจเขา มาใส่ใจเรา มีความสามารถที่จะแสดงบทบาทของตนได้อย่างเหมาะสมเมื่ออยู่ในสังคมในระดับนี้จะเป็น

ขั้นที่ ๓ หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ พฤติกรรมที่ดีตามทัศนะ การทำให้ผู้อื่นพอใจและยอมรับ ลักษณะที่เด่นก็คือ การคล้อยตามและส่วนผู้ใหญ่ที่จริยธรรมหยุดชะงักในขั้นนี้จะเป็นผู้กระทำ

การใด ๆ โดยเห็นแก่พวกพ้อง เครือญาติ และเพื่อนฝูงมากกว่าจะตัดสินใจกระทำสิ่งใดเพื่อส่วนรวม พยายามทำตนให้ผู้อื่นรักหรือมองเห็นว่าน่ารักผู้ใช้หลักขั้นนี้มักเป็นเด็ก

ขั้นที่ ๔ หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม ตามกฎหมาย กฎเกณฑ์ของสังคม บุคคลจะเริ่มมองเห็นความสำคัญของกฎเกณฑ์ระเบียบต่าง ๆ เห็นความสำคัญของการทำตามหน้าที่ตน แสดงการยอมรับ เคารพในอำนาจและมุ่งรักษาไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ทางสังคม ผู้มีหลักการ ตัดสินใจขั้นนี้ มักเป็นเด็ก และผู้ใหญ่โดยทั่วไป หากจริยธรรมหยุดชะงักในขั้นนี้ บุคคลจะกระทำการใด ๆ โดยอ้างกฎระเบียบ เป็นสำคัญ โดยไม่สนใจประโยชน์ส่วนรวม

ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post Convention) ในระดับนี้ การตัดสินใจพฤติกรรมใด ๆ เป็นไปตามความคิดและเหตุผลของตนเอง แล้วตัดสินใจไปตามที่ตนคิดว่าเหมาะสม สำหรับระดับนี้จะเป็น

ขั้นที่ ๕ หลักการทำตามคำมั่นสัญญา ขั้นนี้ยึดประโยชน์และความถูกต้องเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก เป็นการกระทำที่เป็นไปตามข้อตกลงและยอมรับกันของผู้ที่มีจิตใจสูง โดยจะต้องนำเอากฎเกณฑ์ของสังคม กฎหมาย ศาสนา และความคิดเห็นของบุคคลรอบด้านมาร่วมในการพิจารณาความเหมาะสมด้วยใจเป็นกลาง เข้าใจในสิทธิของตนและเคารพในสิทธิของผู้อื่น สามารถควบคุมตนเองได้มีความภาคภูมิใจเมื่อทำดีและละอายใจตนเองเมื่อทำชั่ว ผู้มีการตัดสินใจโดยใช้หลักนี้มักเป็นผู้ที่มีอายุมากกว่า ๑๖ ปีขึ้นไปและ

ขั้นที่ ๖ หลักการยึดอุดมคติสากล มีลักษณะแสดงถึงความเป็นสากลนอกเหนือจากกฎเกณฑ์ในสังคมของตน มีความยึดหยุ่นทางจริยธรรมเพื่อจุดมุ่งหมายอันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่มีหลักการประจำใจของตนเอง มีความเกลียดกลัวความชั่ว เลื่อมใสศรัทธาในความดีงาม ยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ผู้มีหลักการตัดสินใจขั้นนี้ส่วนมาเป็นผู้ใหญ่ตอนกลาง

สรุปได้ว่า ทฤษฎีพัฒนาการการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบิร์กมี ๖ ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้น ๑ การหลบหลีกการถูกลงโทษ กลัวถูกลงโทษทางวินัยและอาญา (เห็นแก่ตัว กลัวเจ็บ กลัวตกนรก กลัวถูกฆ่า) ขั้น ๒ การแสวงหารางวัล (ต้องการวัตถุสิ่งของ เงินทอง เป็นรางวัล) ขั้น ๓ การทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น(เห็นแก่พวกพ้อง เพื่อนญาติ ชอบการชมเชยการยอมรับ การสนับสนุน) ขั้น ๔ การทำตามหน้าที่กฎของสังคม(กฎหมาย กฎเกณฑ์ ข้อปฏิบัติศาสนา ทำหน้าที่) ขั้น ๕ การทำเพื่อส่วนรวมการทำตามคำมั่นสัญญา (ภูมิใจ ละอายใจ) และขั้น ๖ การยึดมั่นในอุดมคติสากล (ยุติธรรม มนุษยธรรม)

๔.๒.๒ จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาที่นำมาใช้ในปัจจุบัน

จากการสังเคราะห์และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับหลักจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยที่ใช้ในปัจจุบัน พบว่าได้ยึดหลักจริยธรรม ตามข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๓ และ ข้อบังคับว่าด้วย ประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๓ แบ่งเป็น ๓ หมวด โดยมีสาระสำคัญดังนี้

๑. ประมวลจริยธรรมต่อตนเอง จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อตนเอง ได้สาระสำคัญดังนี้

๑) ความรับผิดชอบยอมรับผลทั้งที่ดีและไม่ดีในกิจการที่ตนได้ทำลงไปหรือที่อยู่ในความดูแลของตนเป็นการยอมรับในการกระทำคือกรรมของตน

๒) การเคร่งครัดในการปฏิบัติหน้าที่เคร่งครัด เข้มงวด กวดขันถูกต้องครบถ้วน เป็นการรักษาคุณความดีในการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กติกา ข้อบังคับ โดยเคร่งครัด

๓) ความกล้าหาญ ไม่กลัว ไม่ครั้นคร้ามเป็นดำเนินชีวิตด้วยความมั่นใจ ไม่หวั่นต่อภัยทุกอย่างที่จะเกิดเนื่องจากการตัดสินใจกระทำการนั้น ๆ

๔) การปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ไม่พรัองมีคุณสมบัติที่จะทำได้ โดยเฉพาะทางความรู้หรือความชำนาญเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามคุณสมบัติทางด้านความรู้ความชำนาญของตนอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง

๕) การไม่กระทำให้เกิดความเสียหายเกียรติภูมิ การไม่กระทำให้เกิดจากความนิยมเสื่อมเสียหรือสูญสิ้นไปเป็นการกระทำความดี โดยไม่กระทำความชั่วทั้งปวง

๖) ความเป็นอิสระความเป็นไทแก่ตัว ไม่ขึ้นแก่ใครคือ การมีความเที่ยงธรรม ไม่ลำเอียงใด ๆ ด้วยเหตุใด ๆ ตัดสินใจกระทำเองโดยปัญญาของตนเองโดยไม่มีผู้ใดบงการ

๗) การรักษาชื่อเสียงการรักษาเกียรติยศเป็นการกระทำที่รักษาความดีไว้ ไม่กระทำ ความชั่วใด ๆ

๘) การประกอบสัมมาอาชีพะการเลี้ยงชีพในทางชอบ เป็นการหาเลี้ยงชีพในทางสุจริต เว้นมิฉฉาชีพทั้งปวง

๙) การไม่คบคนพาลพาล หาเรื่องทำให้วุ่นวาย หาเรื่องทำให้เดือดร้อนเมื่อได้หลีกเลี่ยงการคบคนพาลแล้ว จึงควรคบแต่มิตร มิตรที่ดีมีน้ำใจ

๑๐) การตรงต่อเวลา เที่ยงตามกำหนด ถูกต้องตาม เป็นกรรรู้เวลาอันเหมาะสม ระยะเวลาที่ควรหรือจะต้องใช้ในการประกอบกิจ ทำหน้าที่ต่าง ๆ หรือ ปฏิบัติการต่าง ๆ ให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา

๑๑) การแต่งกายสุภาพเรียบร้อย เรียบร้อย สุภาพ เป็นระเบียบ มีระเบียบ ประณีต เป็นผู้รู้จักการแต่งกายให้เหมาะสมตามฐานะ เพศ วัย ตามกาละ เทศะ และตามประเพณีนิยม

๑๒) ความรวดเร็วในการปฏิบัติหน้าที่รวดเร็ว “เร็วไวเช่น การทำงานรวดเร็ว” การเป็นผู้รู้จักกาล เวลา รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และ ระยะเวลาที่ควรที่จะต้องใช้ในการประกอบกิจการ หน้าที่การงานหรือปฏิบัติการต่าง ๆ ให้ทันเวลา ให้พอเวลาให้เหมาะสมเวลา

๒. ประมวลจริยธรรมต่อผู้อื่น จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อผู้อื่น โดยจากผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักได้สาระสำคัญดังนี้

๑) ความจงรักภักดี การรู้คุณอย่างยั้งการเป็นผู้รู้คุณของ บุคคลผู้กระทำความดี

๒) ความซื่อสัตย์สุจริต ประพฤติชอบ ประพฤติถูกต้องตาม คล่องธรรมเป็นผู้มีความประพฤติ ดี ความประพฤติชอบ ทางกาย วาจา และ ใจ

๓) ความถูกต้องเป็นธรรมความจริง ความดี ความถูกต้องเป็นความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์

๔) การไม่ดูหมิ่นและหมิ่นประมาทผู้อื่น ประกอบด้วยคำว่าดูหมิ่น หมายถึง ความว่าแสดงกิริยาท่าทาง พุดจาหรือเขียนเป็นลายลักษณ์ อักษรเป็นเชิงดูถูกว่ามีฐานะต่ำต้อยหรือมีสติจริง ไม่เก่งจริงและ หมิ่นประมาท หมายถึงความว่า แสดงกิริยาวาจาถูกเหยียดหยามผู้อื่น

๕) การเคารพสิทธิเสรีภาพผู้อื่นประกอบด้วย คำว่า เคารพแสดงอาการนับถือ ไม่ล่วงเกิน ไม่ล่วงละเมิด สิทธิ หมายถึงความว่า อำนาจอันชอบธรรมและ เสรีภาพ หมายถึงความว่า ความสามารถที่จะกระทำการใด ๆ ได้ ตามที่ตนปรารถนาโดยไม่อุปสรรคขัดขวางสรุปความหมายรวมว่า เป็นการแสดงอาการนับถือไม่ล่วงละเมิดอำนาจหรือการแสดงออกอันชอบธรรมของผู้อื่นทั้งกาย วาจาและใจ

๖) การไม่เสียดสีและใส่ร้ายป้ายสีบุคคลอื่น ประกอบด้วยคำว่า เสียดสี หมายถึงความว่า อาการที่วาทะทบทกระเทียบเหน็บแนมด้วยความอิจฉาและ ใส่ร้ายป้ายสี หาความร้ายป้ายสีผู้อื่นให้ได้รับความเสียหาย” สรุปรวมความหมายว่าเป็นการพุดจากระเทียบเหน็บแนมและหาความไม่ดีให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายด้วยความอิจฉา

๗) การใช้วาจาและกิริยาสุภาพประกอบด้วยคำว่า วาจา ถ้อยคำ คำกล่าว คำพุด” กิริยา หมายถึงความว่า การกระทำอาการที่แสดงออกมาด้วยกายและ สุภาพ หมายถึงความว่า “เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุน ละม่อม ไม่กระโชกโฮกฮาก สรุปรวมได้ความหมายว่า “การใช้ถ้อยคำหรือคำพุดและการแสดงออกที่เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละม่อม

๘) การไม่คุกคามหรือระรานทางเพศ ประกอบด้วย คำว่าคุกคามแสดงอำนาจด้วย กิริยาหรือวาจาให้หวาดกลัว ทำให้หวาดกลัวและ ความหมายของคำว่า ระราน หมายถึงความว่า ประพฤติเป็นพาลเกรทำให้เดือดร้อน สรุปรวมความหมายได้ว่า “การไม่ทำให้เกิดความหวาดกลัวหรือเดือดร้อนทางเพศ ทั้งกายกรรมและวจีกรรม

๙) การเสริมสร้างสถาบันครอบครัว ประกอบด้วยคำว่า เสริมสร้าง หมายความว่า เพิ่มพูนให้ดีหรือมั่นคงยิ่งขึ้นและครอบครัว หมายความว่า สถาบันพื้นฐานของสังคมสรุปรวมความว่าการเพิ่มพูนให้สถาบันพื้นฐานของสังคมมั่นคงดียิ่งขึ้น

๓. ประมวลจริยธรรมต่อสังคม จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อสังคม โดยจากผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักได้สาระสำคัญดังนี้

๑) การอนุรักษ์ การรักษาและเสริมทวี รักษาให้คงเดิมเป็นการเพียรรักษาคุณธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ให้ตั้งมั่นและเจริญยิ่งขึ้นไปให้พยุภูลย์

๒) ความเสียสละการให้โดยยินยอม การให้ด้วยความเต็มใจ เป็นการให้สิ่งของ หรือการให้ธรรม การให้ความรู้แนะนำสั่งสอนแก่ผู้อื่นและสังคม

๓) ความรักสามัคคี ความพร้อมเพรียงกันความปรองดองกันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อมแตกความสามัคคี

๔) การรักษาระบบคุณธรรม คุณธรรม สภาพคุณงามความดี สภาพที่เกื้อกูลเป็นหลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ ในการเป็นผู้ที่มีความเที่ยง ตรง ถูกต้องเป็นธรรม

๕) ความเที่ยงธรรม ตั้งตรงด้วยความเป็นธรรมไม่พึงประพฤตินทางที่ผิด ทางที่เกิดความลำเอียง

๖) การอุทิศเวลาเจาะจงให้เวลาเป็นผู้ซึ่งรู้เวลาอันเหมาะสม สม ระยะเวลาที่ควรหรือจะต้องใช้ในการประกอบกิจ ทำหน้าที่ต่าง ๆ หรือ ปฏิบัติการต่าง ๆ

๗) การให้เกียรติและการเคารพสถานที่ประกอบด้วยคำว่า เกียรติ ความยกย่องนับถือและ เคารพหมายความว่า ไม่ล่วงเกิน ไม่ล่วงละเมิดเป็นซึ่งยกย่องนับถือโดยไม่ล่วงเกิน หรือ ล่วงละเมิดสถานที่

๘) การยึดถือและรักษาประโยชน์ส่วนรวมเป็นสูงสุดประโยชน์ สิ่งที่มีผลใช้ได้ดีสมกับที่คิดมุ่งหมายไว้หมายความว่า การยึดถือและรักษาซึ่งสิ่งซึ่งมีผลดีร่วมกันของหมู่คณะให้มากที่สุด

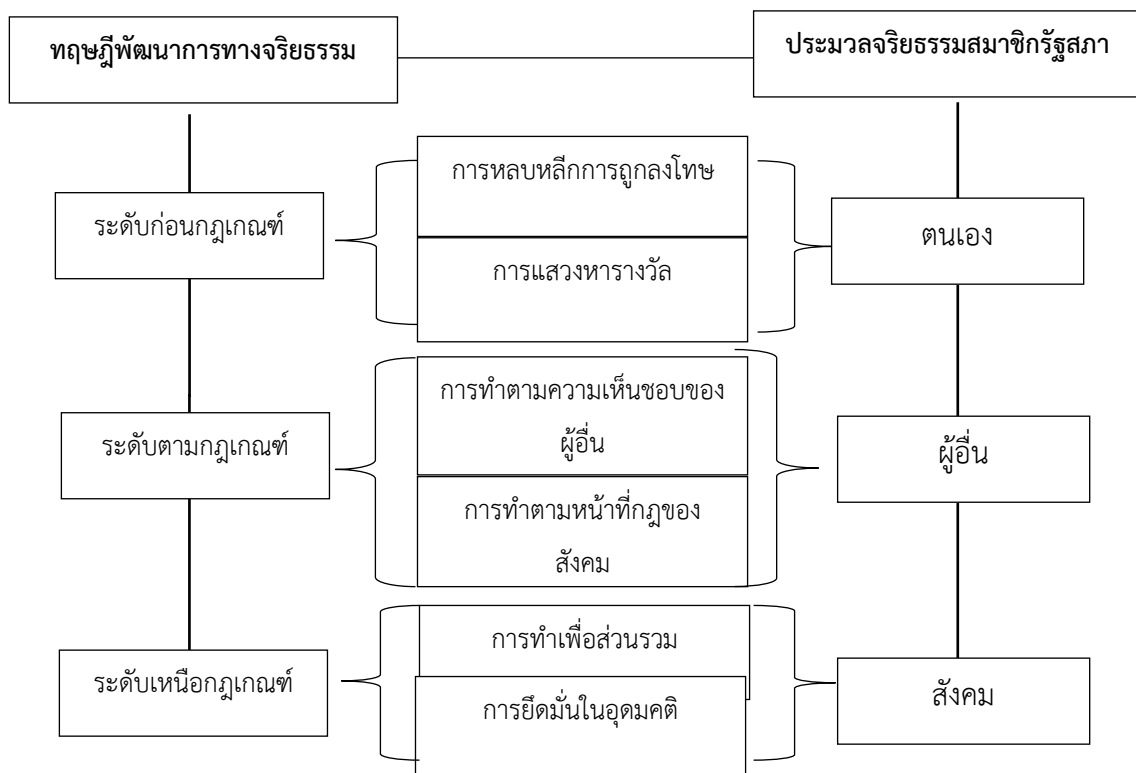
๙) การใช้จ่ายเงินงบประมาณอย่างประหยัดโดยให้เกิดประโยชน์สูง ประหยัด ยับยั้งระมัด ระวัง ใช้จ่ายแต่พอควรแก่ฐานะเป็นผู้มีปัญญาในการใช้จ่ายเงินงบประมาณอย่างยับยั้ง ระมัด ระวัง ใช้จ่ายแต่พอควร พอประมาณแก่ฐานะโดยให้เกิดประโยชน์สูง

๑๐) ความเป็นกลางในทางการเมืองเป็นกลางไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นผู้ที่ไม่เอนเอียงด้วยชอบหรือชัง พึงใช้ปัญญาพิจารณาเห็นผลอันเกิดขึ้น และปฏิบัติ ต่อไปตามควรแก่เหตุนั้น

๑๑) การสร้างความศรัทธา คำว่า ศรัทธา ความเชื่อ ความเลื่อมใสการสร้าง ความเชื่อถือ ความเลื่อมใส จะเกิดขึ้นได้ ต่อเมื่อผู้นั้นเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติดีละเว้นการทำความชั่วทั้งปวง และเป็นผู้มีจิตใจอันสะอาดบริสุทธิ์

สรุปได้ว่าหลักจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยที่ใช้ในปัจจุบันได้ยึดหลักจริยธรรมตามข้อบังคับ ว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๓ และข้อบังคับว่าด้วย ประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๓ แบ่งเป็น ๓ หมวดอันประกอบด้วย ๑. จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อตนเอง ๒. จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อตนเองและ ๓. จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อตนเอง

จากผลการสังเคราะห์ประมวลผลคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับทฤษฎีพัฒนาการการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของ โคลเบิร์ก (Kohlberg) และหลักจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย พบว่าประมวลจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยจากผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับหลักจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยที่ใช้ในปัจจุบันสามารถนำมาวิเคราะห์จำแนกแสดงเป็นแผนภาพที่ ๔.๑

แผนภาพที่ ๔.๑ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบิร์ก (Kohlberg) และประมวลจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย พ.ศ. ๒๕๕๓

๔.๒.๓ ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย

จากผลการสังเคราะห์เอกสารและผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ การยกระดับและพัฒนาระบบการทำงานเกิดความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ เกิดความซื่อสัตย์ สุจริตและมีมาตรฐานในการปฏิบัติงานซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภา โดยมีการนำเครื่องมือทางการบริหารจัดการต่าง ๆ มาใช้ พบว่าสถานการณ์ด้านจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาได้มีการวิเคราะห์สถานการณ์จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาได้ใช้หลักการวิเคราะห์ SWOT พิจารณาตั้งแต่ จุดแข็ง-จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค มาพิจารณา ดังนี้

ตารางที่ ๔.๘ วิเคราะห์สถานการณ์จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาโดย SWOT

จุดแข็ง(Strengths)	จุดอ่อน(Weaknesses)
มีประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาเป็นหลักการและกรอบที่ชัดเจนในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม	ขาดการวิเคราะห์และจัดทำหลักสูตรด้านการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม
มีโครงสร้างที่มีอำนาจหน้าที่และผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนในการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม	ประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภายังไม่เป็นที่เข้าใจแพร่หลาย รับรู้อย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง
มีระบบการวัดผลระดับความสำเร็จในการดำเนินการ ตามประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภา	แนวนโยบายการยกระดับกลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้เป็นศูนย์ฯ ยังไม่มีการดำเนินการให้บรรลุผล โครงสร้างอำนาจหน้าที่ของกลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ยังเป็นแค่ระดับกลุ่มงาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับภารกิจที่บัญญัติไว้ในประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภา
	ข้อจำกัดด้านกำลังคนของกลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมแก่สมาชิกรัฐสภา

ตารางที่ ๔.๘ วิเคราะห์สถานการณ์จริยธรรมของสมาชิกสภาโดย SWOT (ต่อ)

จุดแข็ง(Strengths)	จุดอ่อน(Weaknesses)
	ความเชื่อมโยงระหว่างระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลกับการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภา ยังไม่มีการนำไปใช้ปฏิบัติอย่างจริงจังและเกิดประสิทธิผล
	ขาดฐานข้อมูลทางด้านพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคลากรเพื่อสนับสนุนงานด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล
	การจัดสรรงบประมาณในการส่งเสริมรณรงค์ประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภายังอยู่ในสัดส่วนที่ต่างเมื่อเทียบกับงบประมาณในการฝึกอบรมอื่นๆส่งผลต่อการจัดกิจกรรมและผลิตสื่อในการรณรงค์เผยแพร่
	วัฒนธรรมการทำงานที่คุ้นเคยกับการปฏิบัติงานตามคำสั่งมากกว่าการวิเคราะห์และเสนอแนะเสนอทางเลือกให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณา
	ยังขาดเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน และสร้างความเข้าใจ เชื่อมั่น ศรัทธาในบุคลากรและส่วนราชการสังกัดรัฐสภา

ตารางที่ ๔.๘ วิเคราะห์สถานการณ์จริยธรรมของสมาชิกสภาโดย SWOT (ต่อ)

โอกาส(Opportunities)	อุปสรรค(Threats)
<p>แผนและแนวนโยบายระดับชาติให้ความสำคัญแก่ การส่งเสริม คุณ ธรรม และ จริยธรรม เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๑ ซึ่งทำให้การดำเนินการตามประมวล จริยธรรมสมาชิกรัฐสภาสอดคล้องกับทิศทางการ พัฒนาประเทศ</p>	<p>สังคมไทยกำลังเผชิญกับวิกฤติความเสื่อมถอย ด้านคุณธรรมและจริยธรรม โดยพบเห็นได้จาก ความถี่ในการใช้ความรุนแรงเพิ่มขึ้นทั้งปัญหา ครอบครัว การแย่งชิงทรัพยากรระหว่างชุมชน ความคิดเห็นต่างทางการเมืองขาดการใช้ เหตุผล ขาดความเอื้อเฟื้อ เอื้ออาทรมีพฤติกรรม เห็นแก่ตัว ส่งผลให้ความมีคุณธรรมและจริยธรรม ของคนในสังคมลดน้อยลง</p>
<p>กระแสสังคมต้องการเห็นระบบราชการและ บุคลากรในระบบปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส สุจริต ซื่อสัตย์ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับ ประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภา</p>	<p>การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วผ่านกระแสโลกาภิวัตน์และโลกไซเบอร์ทำให้คนไทยมุ่งแสวงหา ความสุขและสร้างอัตลักษณ์ส่วนตัวผ่านเครือข่าย สังคมออนไลน์ เกิดเห็นวัฒนธรรมย่อยร่วมสมัยที่ หลากหลายรูปแบบและค่านิยมที่หลงวัตถุเพิ่มขึ้น</p>
	<p>แนวนโยบายการยกระดับกลุ่มงานส่งเสริม คุณธรรมและจริยธรรมให้เป็นศูนย์ฯ ยังไม่มีการ ดำเนินการให้บรรลุผล โครงสร้างอำนาจหน้าที่ ของกลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ยัง เป็นแค่ระดับกลุ่มงาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับภารกิจ ที่บัญญัติไว้ในประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภา</p>
	<p>ความเสื่อมถอยในการศรัทธาความดีและค่านิยม ที่หลงวัตถุเป็นกระแสหลักอาจจะทำให้การ รณรงค์ในการให้บุคลากรประพฤติปฏิบัติตาม หลักคุณธรรมและจริยธรรมเพิ่มความท้าทาย ยิ่งขึ้น</p>
	<p>ภาพลักษณ์ของรัฐสภา เมื่อมีการกล่าวถึงรัฐสภา ประชาชนมักมองในส่วนของความขัดแย้งและ ความไม่โปร่งใสของนักการเมือง ซึ่งอาจทำให้ กระทบต่อภาพลักษณ์ของสมาชิกรัฐสภา</p>

๔.๒.๒ ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไป ในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย

จากผลการสังเคราะห์เอกสารและผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย และหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๔.๒.๑ สภาพปัจจุบันในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย

จากผลการสังเคราะห์เอกสารและผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ การยกระดับและพัฒนาระบบการทำงานเกิดความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ เกิดความซื่อสัตย์ สุจริตและมีมาตรฐานในการปฏิบัติงานซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภา โดยมีการนำเครื่องมือทางการบริหารจัดการต่าง ๆ มาใช้ พบว่าสถานการณ์ด้านจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาได้มีการวิเคราะห์สถานการณ์จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาได้ใช้หลักการวิเคราะห์ SWOT พิจารณาตั้งแต่ จุดแข็ง- จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค มาพิจารณา ดังนี้

จากผลการสังเคราะห์ สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยผ่านหลักการวิเคราะห์ SWOT ทำให้เห็นว่าประเด็นสำคัญที่จะต้องได้รับการพิจารณาแก้ไขและพัฒนาจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาไทย สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ส่วนราชการสังกัดรัฐสภา มีระเบียบแบบแผน มีประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาที่เป็นหลักการชัดเจนในการกำหนดทิศทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม เพียงแต่ยังสร้างความเข้าใจ การรณรงค์ เผยแพร่ ไม่กว้างขวางแพร่หลายเพียงพอ และขาดการเชื่อมโยงระหว่างประมวลจริยธรรมกับระบบการบริหารทรัพยากรบุคคล จึงจำเป็นต้องมีการรณรงค์เผยแพร่ สร้างคู่มือในการปฏิบัติ เสริมระบบการนำประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาไปใช้โดยเชื่อมโยงกับระบบการบริหาร เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนและบังคับใช้ประมวลจริยธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

กลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมมีบทบาทหลักในการปฏิบัติการและดำเนินการตามประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภาตั้งนั้น เพื่อให้การดำเนินตามบทบาทเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพจึงต้องเสริมสร้างและพัฒนาขีดสมรรถนะหลักและส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรมโดยการจัดหาหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนเองและบุคลากรในสายงานอื่น ๆ ภายในส่วนราชการสังกัดรัฐสภาด้วย

สมาชิกรัฐสภา ถือเป็นผู้ที่กุมอำนาจทางด้านนิติบัญญัติแม้บุคลากรจะไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรงแต่การปฏิบัติราชการจำเป็นต้องสร้างความเชื่อมั่นเชื่อถือศรัทธาในสายตาประชาชนซึ่งจะสะท้อนถึงความเชื่อมั่นศรัทธาระบบราชการโดยรวมดังนั้นจึงจำเป็นต้องทำงานร่วมกับ

เครือข่ายอื่น ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจในประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาและสร้างความเชื่อถือศรัทธาในบุคลากรและองค์กรในส่วนราชการสังกัดรัฐสภา

การทำงานในยุคโลกาภิวัตน์จำเป็นต้องมีมาตรฐานมืออาชีพโปร่งใสและเป็นธรรมดังนั้น การดำเนินการต่าง ๆ จึงควรมีความรู้และฐานข้อมูลในการรองรับการปฏิบัติหรือการพิจารณา โดยเฉพาะการนำประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาเชื่อมโยงกับระบบการบริหาร

๔.๒.๓ หลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย

จากผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย สรุปสาระสำคัญได้ว่า จริยธรรม คือ ประมวลกฎเกณฑ์ความประพฤติ คำว่าจริยธรรมนั้น ในบางครั้งก็ใช้แทนคำว่า คุณธรรม หรือศีลธรรม หลักแห่งความประพฤติที่ชอบธรรมหรือเป็นหลักปฏิบัติที่ได้รับการยกย่องจากสังคมว่าเป็นสิ่งที่ถูกที่ควรเราสามารถศึกษาจริยธรรมของสังคมหนึ่ง ๆ ได้จากขนบประเพณีวัฒนธรรม หลักศีลธรรม ระบบการปกครองที่ดีสามารถก่อให้เกิดความยุติธรรมและทำการปกครองเพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวมได้ จึงมีเพียงระบบราชาธิปไตยซึ่งปกครองโดยกษัตริย์ผู้ทรงคุณธรรมประการหนึ่ง ระบบอภิชนาธิปไตยซึ่งปกครองโดยคนจำนวนน้อยที่ทรงคุณธรรมประการหนึ่งและระบบประชาธิปไตยที่ถือทางสายกลาง ซึ่งปกครองประชาชนที่ทรงคุณธรรมอีกประการหนึ่งส่วนการปกครองที่เลวนั้น คือการปกครองเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวของผู้ปกครองเองได้แก่การปกครองแบบทรราชย์ แบบคณาธิปไตยและการปกครองโดยฝูงชน

จริยธรรมในการปกครองของไทยมีรากฐานมาจากพุทธศาสนาเป็นสำคัญ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันกว่า ๗๐๐ ปี พระมหากษัตริย์ไทยทรงใช้หลักจริยธรรมของหลักธรรมะในพุทธศาสนาใช้ในการปกครองประเทศ พระมหากษัตริย์ของไทยแต่โบราณได้ยึดถือหลักธรรม อยู่สามประการในการปกครองประเทศ คือทศพิธราชธรรมนับเป็นคุณธรรมในการปกครองที่สำคัญมาก ซึ่งพระมหากษัตริย์ไทย ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน ได้ทรงยึดถือหลักธรรมดังกล่าวนี้เป็นรูปแบบในการปกครองเสมอมาทศพิธราชธรรมมีหลักธรรม ๑๐ ประการประกอบด้วย

๑. ทานหรือการให้ การเสียสละกำลังในการปกครอง การใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาวิกฤติและพัฒนาเศรษฐกิจ การให้โอกาสประชาชนมีสิทธิตามหลักกฎหมาย

๒. ศีล หรือความเป็นปกติ การประพฤติกาย วาจาให้ปราศจากโทษทั้งในการปกครอง อันได้แก่ปฏิบัติตามหลักศีลธรรมและกฎหมายบ้านเมือง และมีความรับผิดชอบในการกระทำอันขัดต่อกฎหมายและศีลธรรมของตนเอง

๓. บริจาค (จาคะ) หรือการสละสิ่งไม่เป็นประโยชน์หรือมีประโยชน์น้อยเพื่อสิ่งที่ดีกว่า คือเมื่อถึงคราวก็สละได้ แม้แต่ตำแหน่งหน้าที่ พวกพ้อง หรือผลประโยชน์ตัวเอง เพื่อรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของประเทศและหลักประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข

๔. ความซื่อตรง (อาชชวะ) หรือการที่ซื่อตรงในฐานะที่เป็นนักปกครอง ที่มาทำหน้าที่แทนพี่น้องประชาชน ดำรงอยู่ในสัตย์สุจริตความตรงไปตรงมา ไม่หลอกตนเองและประชาชนทั้งประเทศ

๕. ความอ่อนโยน (มัททวะ) หรือเคารพในเหตุผลที่ควร มีสัมมาคารวะต่อผู้บังคับบัญชา และอ่อนโยนต่อบุคคลที่เสมอกันรวมทั้งผู้ใต้บังคับบัญชา

๖. ความเพียร (ตบะ) หรือความเพียรที่แผดเผาความเกียจคร้าน คือการที่มีความอุตสาหะ ขวนขวายในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

๗. ความไม่โกรธ (อภฺโกธะ) หรือความไม่แสดงความโกรธให้ปรากฏ ไม่พยายามมุ่งร้ายผู้อื่นแม้จะลงโทษผู้ทำผิดก็ตามแต่

๘. ความไม่เบียดเบียน (อวิหิงสา) หรือไม่เบียดเบียนผู้อื่นทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ปกครองประชาชนในประเทศให้เหมือนบุคคลในครอบครัวเดียวกัน

๙. ความอดทน (ขันติ) หรือการอดทนต่อสิ่งทั้งปวงที่เป็นปัญหาและอุปสรรคการรักษา ปกติภาวะของตนไว้ได้ ไม่ว่าจะถูกกระทบกระทั่งด้วยสิ่งอันเป็นที่พึงปรารถนาหรือไม่พึงปรารถนาก็ตาม มีความมั่นคงหนักแน่นไม่หวั่นไหว

๑๐. ความเที่ยงธรรม (อวิโรธนะ) หรือการประพฤติให้เกิดความยุติธรรม ยกย่องคนที่มีความดีความชอบ ลงโทษผู้กระทำความผิดโดยปราศจากอำนาจอคติ ๔ ประการ ให้ทุกคนในประเทศได้รับความยุติธรรมตามหลักกฎหมายเท่าเทียมกันทุกคน ทุกสถานะ

จากผลการสังเคราะห์ประมวลผลคำตอบของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับจากผลการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย สามารถนำมาวิเคราะห์จำแนกแสดงเป็นแผนภาพที่ ๔.๒

แผนภาพที่ ๔.๒ หลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย

๔.๓ รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ณ ห้อง ๕๐๗ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในวันศุกร์ที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑ โดยมีผู้เชี่ยวชาญ ๙ รูป/คน ประกอบด้วย อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๒ คน สมาชิกสภา จำนวน ๑ คน นักวิชาการด้านจริยธรรม จำนวน ๒ คน นักวิชาการ จำนวน ๓ คน และนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน ๑รูป ด้วยกระบวนการวิภาววิธี (Dialectic Process) เป็นเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการจัดกลุ่มข้อมูล เนื้อหาเป็น ๔ รูปแบบ ทั้งข้อมูลเชิงข้อเสนอ (Thesis) เชิงปฏิเสธ (Anti Thesis) และข้อมูลเชิงสรุป/สังเคราะห์ (Synthesis) ในทุกมิติของประเด็นการวิจัย ซึ่งจะทำให้กระบวนการรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลมีความรอบคอบ รอบด้านในทุกมุมมองของประเด็นสำคัญของการวิจัย แล้วนำข้อมูลมาสังเคราะห์ตามรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ

ผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ได้สาระสำคัญดังนี้

จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ผลการวิจัยของ เรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ” จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยได้

สังเคราะห์ รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามหลักทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ โดยมีรูปแบบดังนี้

๔.๓.๑ รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามหลักทศพิธราชธรรม ด้านทาน

จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธมีรูปแบบในการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมในด้านทาน ดังนี้

(๑) รูปแบบการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาตามประมวลจริยธรรมต่อตนเอง ได้รูปแบบการปฏิบัติดังนี้

๑) ส่งเสริมความรู้ให้กับสมาชิกรัฐสภา เพื่อใช้ในปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถให้ไม่พรัองเกี่ยวกับงานที่รับผิดชอบ^{๖๑}

๒) สมาชิกรัฐสภาต้องเข้ารับการอบรมความรู้เฉพาะทางการด้านบริหารจัดการทางความรู้หรือความชำนาญตามตำแหน่ง หน้าที่ที่รับผิดชอบเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามคุณสมบัติทางด้านความรู้ความชำนาญของตนอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง^{๖๒}

(๒) รูปแบบการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาตามประมวลจริยธรรมต่อผู้อื่น ได้รูปแบบการปฏิบัติดังนี้

๑) จัดกิจกรรมส่งเสริมสมาชิกรัฐสภาที่แสดงความจงรักภักดี การรู้คุณอย่างยั้งการเป็นผู้รู้คุณของ บุคคลผู้กระทำความดี เป็นบุคคลตัวอย่าง^{๖๓}

๒) สนับสนุนให้สมาชิกรัฐสภาเร่งให้การช่วยเหลือประชาชนในทุกพื้นที่เมื่อเกิดความเดือดร้อน และบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ซึ่งถือเป็นหน้าที่หลัก^{๖๔}

(๓) รูปแบบการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาตามประมวลจริยธรรมต่อสังคมได้รูปแบบการปฏิบัติดังนี้

๑) สมาชิกรัฐสภาต้องความเสียสละส่วนตัว ไม่นิ่งนอนใจ การให้ด้วยความเต็มใจ เป็นการให้สิ่งของ หรือการบริการต่อสังคม^{๖๕}

^{๖๑}สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา,ดร., ผอ.หลักสูตร พธ.ด. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๖๒}สนทนากลุ่มเฉพาะผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัฐพล เย็นใจมา, อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๖๓}สนทนากลุ่มเฉพาะผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต กระสังข์, อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๖๔}สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.ภาส ภาสสีธา, ที่ปรึกษากรรมการ ป.ป.ช. และสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

๒) สมาชิกวุฒิสภาต้องมีการส่งเสริมและให้ความรู้และช่วยเหลือสังคมอย่างเต็มที่ โดยไม่หวังผลตอบแทน^{๖๖}

ตัวชี้วัด: การเสียสละกำลังในการปกครอง การใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาวิกฤติและพัฒนาเศรษฐกิจ การให้โอกาสประชาชนมีสิทธิตามหลักกฎหมาย

จากการสนทนากลุ่มเฉพาะเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาไทย ตามทศพิธราชธรรม ด้านทานซึ่งผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะได้ให้ข้อมูลหลักตรงกันดังตารางที่ ๔.๙ ปรากฏเป็นความถี่ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๙ ความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาไทย ตามทศพิธราชธรรม ด้านทาน

ข้อที่	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
		ความถี่(คน)	คนที่
๑	ส่งเสริมความรู้ให้กับสมาชิกวุฒิสภา เพื่อใช้ในปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถไม่พ่วงเกี่ยวกับงานที่รับผิดชอบ	๖	๑, ๓, ๔, ๗, ๘, ๙
๒	สมาชิกวุฒิสภาต้องเข้ารับการอบรมความรู้เฉพาะทางการด้านบริหารจัดการทางความรู้หรือความชำนาญตามตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบ เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามคุณสมบัติทางด้านความรู้ความชำนาญของตนอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง	๖	๒, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙
๓	จัดกิจกรรมส่งเสริมสมาชิกวุฒิสภาที่แสดงความจงรักภักดี การรู้คุณอย่างยิ่ง การเป็นผู้รู้คุณของ บุคคลผู้กระทำความดี เป็นบุคคลตัวอย่าง	๕	๓, ๕, ๖, ๗, ๘
๔	สมาชิกวุฒิสภาเร่งให้การช่วยเหลือประชาชนในทุกพื้นที่เมื่อเกิดความเดือดร้อน และบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ซึ่งถือเป็นหน้าที่หลัก	๕	๔, ๕, ๗, ๘, ๑๐

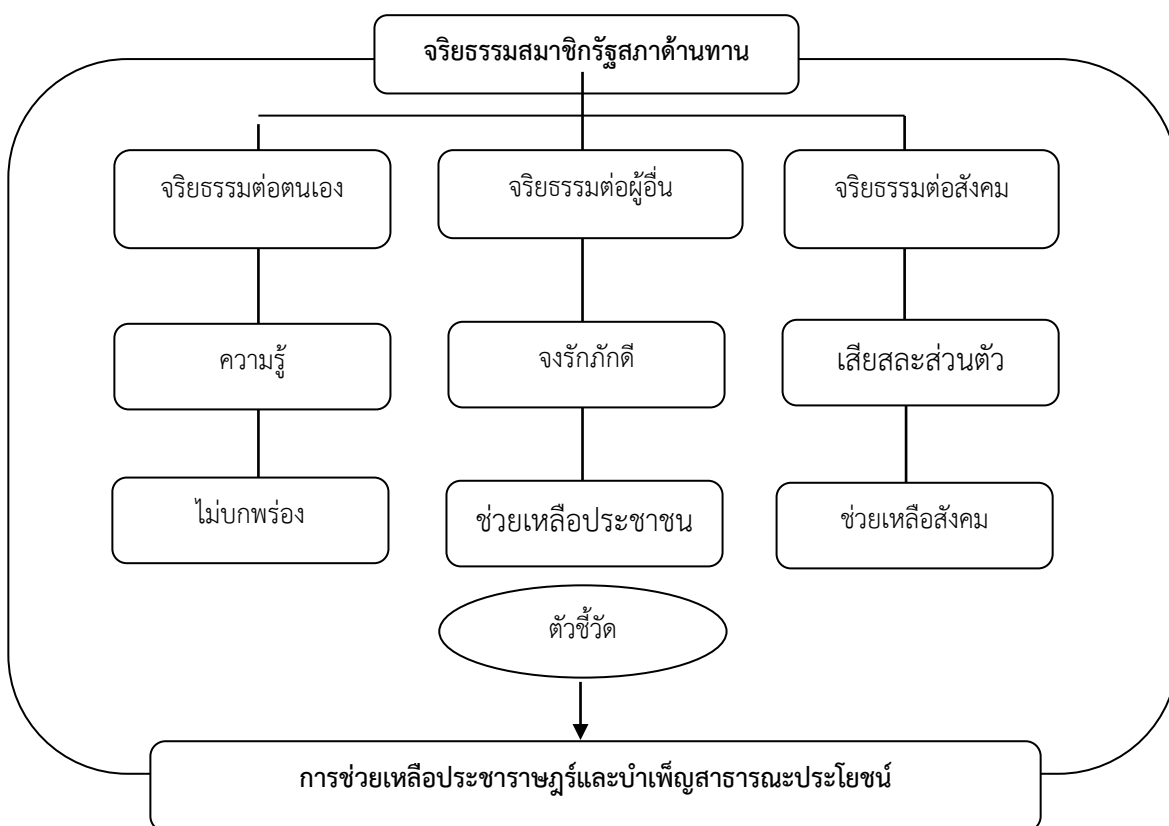
^{๖๕}สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.วรุฒิ แสงเพียง, นักวิชาการอิสระด้านคุณธรรมและจริยธรรม, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๖๖}สนทนากลุ่มเฉพาะ นายธนะ อาษาวุธ, เจ้าพนักงานป้องกันการทุจริตเชี่ยวชาญ, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๙ ความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านทาน (ต่อ)

๕	สมาชิกรัฐสภาต้องความเสียสละส่วนตัว ไม่นิ่งนอนใจ การให้ด้วยความเต็มใจ เป็นการให้สิ่งของ หรือการบริการต่อสังคม	๔	๖, ๘, ๙, ๑๐
๖	สมาชิกรัฐสภาต้องมีการส่งเสริมและให้ความรู้และช่วยเหลือสังคมอย่างเต็มใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน	๔	

จากผลการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้วิจัยได้สังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านทานสามารถนำมาวิเคราะห์จำแนกแสดงเป็นแผนภาพที่ ๔.๓

แผนภาพที่ ๔.๓ รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านทาน

๔.๓.๒ รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้าน ศีล

จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธมีรูปแบบในการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมในด้านศีล ดังนี้

(๑) รูปแบบการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาตามประมวลจริยธรรมต่อตนเอง ได้รูปแบบการปฏิบัติดังนี้

๑) ส่งเสริมสมาชิกรัฐสภา ความกล้าหาญ ไม่กลัว ไม่ครั้นคร้ามเป็นดำเนินชีวิตด้วยความมั่นใจ ไม่หวั่นต่อภัยทุกอย่างที่จะเกิดเนื่องจากการตัดสินใจกระทำการนั้น ๆ^{๖๗}

๒) ยกย่องสมาชิกรัฐสภาต้องเป็นผู้มีความประพฤติดีงาม คือการประกอบแต่การสุจริต ยึดมั่นถือมั่นในศีล^{๖๘}

(๒) รูปแบบการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาตามประมวลจริยธรรมต่อผู้อื่น ได้รูปแบบการปฏิบัติดังนี้

๑) สมาชิกรัฐสภาต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่ความรับผิดชอบที่ให้ไว้แก่ประชาชน ประพฤติชอบประพฤติถูกต้องตามจัตอบรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต^{๖๙}

๒) สมาชิกรัฐสภาคลองธรรม เป็นผู้มีความประพฤติ ดี ความประพฤติชอบ ทางกาย วาจา และ ใจเป็นตัวอย่างแก่ผู้อื่น จัตอบรมด้านบุคลิกภาพให้กับสมาชิกรัฐสภา^{๗๐}

(๓) รูปแบบการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาตามประมวลจริยธรรมต่อสังคมได้รูปแบบการปฏิบัติดังนี้

๑) ส่งเสริมให้สมาชิกรัฐสภาต้องเป็นการรักษาระบบคุณธรรม คุณธรรม สภาพคุณงามความดี สภาพที่เกื้อกูลเป็นหลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์^{๗๑}

^{๖๗}สนทนากลุ่มเฉพาะ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา,ดร., ผอ.หลักสูตร พธ.ด. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๖๘}สนทนากลุ่มเฉพาะผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต กระสังข์, อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๖๙}สนทนากลุ่มเฉพาะ นายณัฐ บรรทัดฐาน, อดีตสมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๗๐}สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.วรุฒิ แสงเฟื่อง, นักวิชาการอิสระด้านคุณธรรมและจริยธรรม, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๗๑}สนทนากลุ่มเฉพาะ นายธนะ อาษาวุธ, เจ้าพนักงานป้องกันการทุจริตเชี่ยวชาญ, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

๒) ส่งเสริมให้สมาชิกรัฐสภาต้องเป็นผู้รักษา กฎระเบียบทางสังคม เทียบ ตรง ถูกต้องเป็นธรรมโดยการจัดให้มีการอบรมด้านกฎหมายต่าง ๆ^{๗๒}

ตัวชี้วัด: มีจิตสำนึกและรับผิดชอบในการกระทำผิดต่อหลักกฎหมายและศีลธรรมแล้ว จะเป็นตัวอย่างที่ดีของประชาชนเองทำกฎหมายให้มีความศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งส่วนมากชอบแต่ไม่รับผิดชอบ

จากการสนทนากลุ่มเฉพาะเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย ตามทศพิธราชธรรม ด้านศีลซึ่งผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะได้ให้ข้อมูลหลักตรงกันดังตารางที่ ๔.๑๐ ปรากฏเป็นความถี่ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๐ ความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภา ไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านศีล

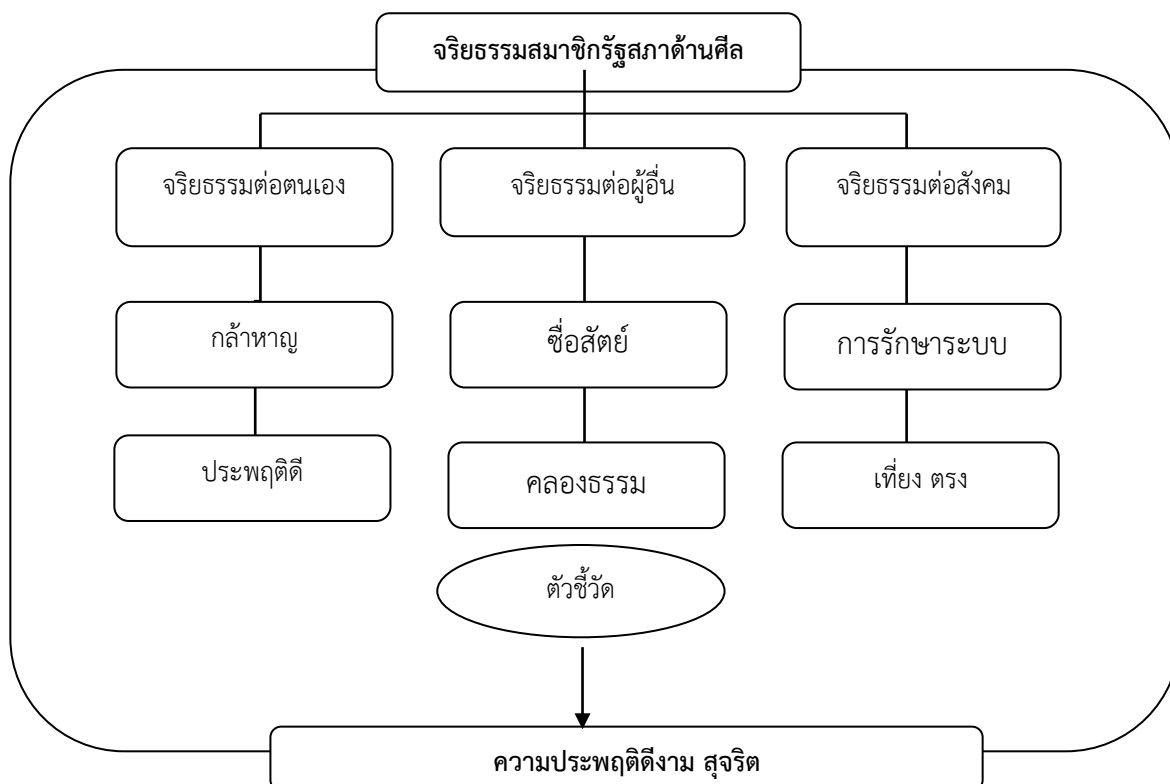
ข้อที่	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
		ความถี่(คน)	คนที่
๑	ส่งเสริมสมาชิกรัฐสภา ความกล้าหาญ ไม่กลัว ไม่ ครั้นคร้าม เป็นดำเนินชีวิตด้วยความมั่นใจ ไม่หวั่น ต่อภัยทุกอย่างที่จะเกิดเนื่องจากการตัดสินใจ กระทำการนั้นๆ	๖	๑, ๓, ๕, ๖, ๗, ๘
๒	ยกย่องสมาชิกรัฐสภาต้องเป็นผู้มีความประพฤติดีงาม คือ การประกอบแต่การสุจริต ยึดมั่นถือมั่นในศีล	๖	๒, ๓, ๔, ๕, ๘, ๙
๓	สมาชิกรัฐสภาต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่ ความรับผิดชอบที่ให้ไว้แก่ประชาชน ประพฤติชอบ ประพฤติถูกต้องตาม จัตตบรณด้านความซื่อสัตย์ สุจริต	๕	๑, ๒, ๓, ๕, ๖
๔	สมาชิกรัฐสภาคลองธรรม เป็นผู้มีความประพฤติ ดี ความประพฤติชอบ ทางกาย วาจา และ ใจ เป็น ตัวอย่างแก่ผู้อื่น จัตตบรณด้านบุคลิกภาพให้กับ สมาชิกรัฐสภา	๕	๓, ๕, ๖, ๘, ๙

^{๗๒}สนทนากลุ่มเฉพาะ พลเอกจรูญ กสิวุฒิ, ที่ปรึกษาพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๑๐ ความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านศีล (ต่อ)

๕	ส่งเสริมให้สมาชิกรัฐสภาต้องเป็นการรักษาระบบคุณธรรม คุณธรรม สภาพคุณงามความดี สภาพที่เกื้อกูล เป็นหลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์	๔	๖, ๗, ๘, ๙,
๖	ส่งเสริมให้สมาชิกรัฐสภาต้องเป็นผู้รักษากฎระเบียบทางสังคม เที่ยง ตรง ถูกต้องเป็นธรรม โดยการจัดให้มีการอบรมด้านกฎหมายต่าง ๆ	๔	๓, ๔, ๕, ๑๐

จากผลการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้วิจัยได้สังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรมด้านศีลสามารถนำมาวิเคราะห์จำแนกแสดงเป็นแผนภาพที่ ๔.๔

แผนภาพที่ ๔.๔ รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรมด้านศีล

๔.๓.๓ รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้าน บริจาต(จาคะ)

จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธมีรูปแบบในการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมในด้านบริจาต ดังนี้

(๑) รูปแบบการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาตามประมวลจริยธรรมต่อตนเอง ได้รูปแบบการปฏิบัติดังนี้

๑) ส่งเสริมให้สมาชิกรัฐสภาต้องการรักษาชื่อเสียง การรักษาเกียรติยศรักษาความดีไว้ ไม่กระทำความชั่วใด ๆ^{๗๓}

๒) จัดอบรมให้กับเกี่ยวกับหลักการปกครอง สมาชิกรัฐสภาต้องยอมเสียสละความสุขส่วนตนในฐานะเป็นผู้ปกครอง^{๗๔}

(๒) รูปแบบการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาตามประมวลจริยธรรมต่อผู้อื่น ได้รูปแบบการปฏิบัติดังนี้

๑) ส่งเสริมให้สมาชิกรัฐสภาการไม่คุกคาม ไม่แสดงอำนาจด้วยกิริยาหรือวาจาให้หวาดกลัว ทำให้ผู้อื่นหวาดกลัว ไม่ประพฤติเป็นพาลเกรทำให้เดือดร้อน^{๗๕}

๒) ส่งเสริมให้สมาชิกรัฐสภาไม่ทำให้เกิดความหวาดกลัวหรือเดือดร้อนต่อผู้อื่น ทั้งกายกรรมและวจีกรรม^{๗๖}

(๓) รูปแบบการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาตามประมวลจริยธรรมต่อสังคมได้รูปแบบการปฏิบัติดังนี้

๑) ส่งเสริมสมาชิกรัฐสภาต้องเสียสละเวลาในการเข้าประชุมเพื่อให้ครบองค์ประชุม เพื่อให้สามารถออกกฎหมาย หรือข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อให้ครบองค์ประชุม^{๗๗}

^{๗๓} สทนากลุ่มเฉพาะผู้เชี่ยวชาญศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต กระสังข์, อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๗๔} สทนากลุ่มเฉพาะ นายณัฐ บรรทัดฐาน, อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๗๕} สทนากลุ่มเฉพาะ ดร.วรวิมล แสงเฟื่อง, นักวิชาการอิสระด้านคุณธรรมและจริยธรรม, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๗๖} สทนากลุ่มเฉพาะ นายธนะ อาชาวุธ, เจ้าพนักงานป้องกันการทุจริตเชี่ยวชาญ, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๗๗} สทนากลุ่มเฉพาะ พลเอกจรูญ กสิวุฒิ, ที่ปรึกษาพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

๒) ส่งเสริมสมาชิกรัฐสภาต้องมีความเสียสละ การให้โดยยินยอม การให้ด้วยความเต็มใจ เป็นการให้สิ่งของ หรือ การให้ธรรม การให้ความรู้แนะนำสั่งสอนแก่ผู้อื่นและสังคม^{๗๘}

ตัวชี้วัด: เห็นแก่ประโยชน์ประเทศมากกว่าผลประโยชน์ตนเองและพวกพ้อง ผลประโยชน์ที่ได้จะเกิดกับประชาชนและประเทศชาติอย่างแท้จริง

จากการสนทนากลุ่มเฉพาะเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านบริจาค (จาคะ) ซึ่งผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะได้ให้ข้อมูลหลักตรงกันดังตารางที่ ๔.๑๑ ปรากฏเป็นความถี่ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๑ ความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านบริจาค (จาคะ)

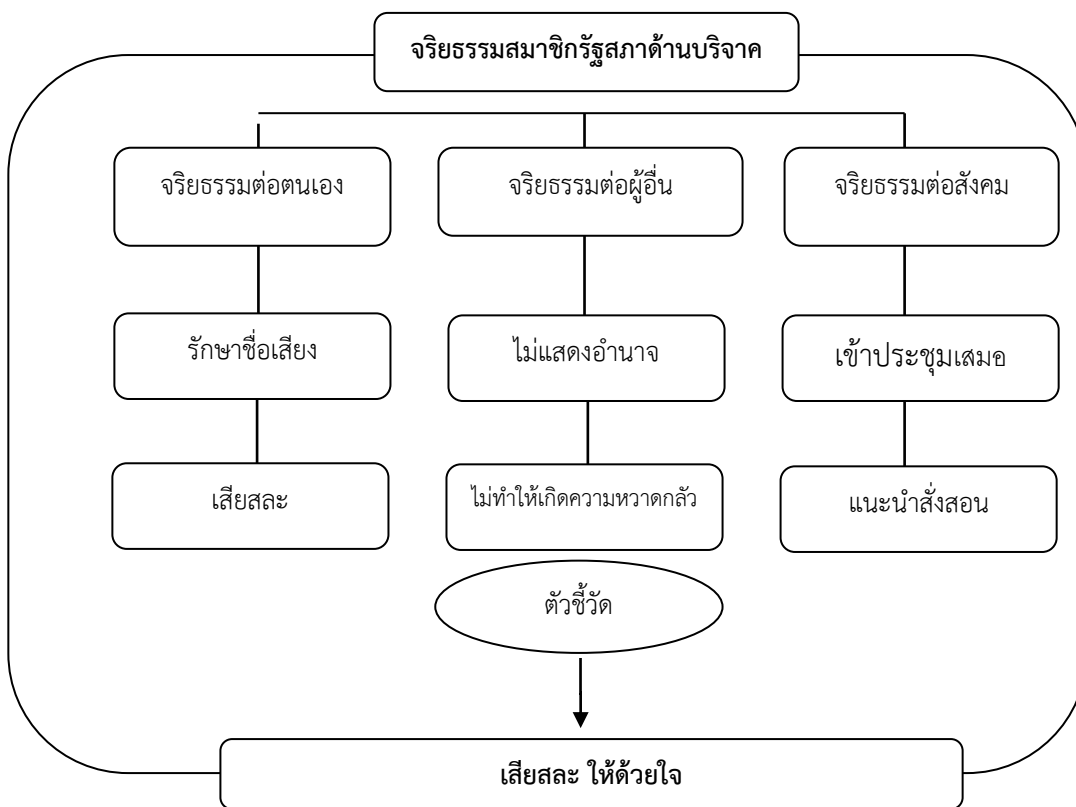
ข้อที่	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
		ความถี่(คน)	คนที่
๑	ส่งเสริมให้สมาชิกรัฐสภาต้องการรักษาชื่อเสียง การรักษาเกียรติยศ รักษาความดีไว้ ไม่กระทำความชั่วใด ๆ	๖	๑, ๓, ๕, ๖, ๗, ๘
๒	จัดอบรมให้กับเกี่ยวกับหลักการปกครอง สมาชิกรัฐสภาต้องยอมเสียสละความสุขส่วนตนในฐานะเป็นผู้ปกครอง	๖	๒, ๓, ๔, ๕, ๘, ๙
๓	ส่งเสริมให้สมาชิกรัฐสภาไม่คึกคาก ไม่แสดงอำนาจ ด้วยกิริยาหรือวาจาให้หวาดกลัว ทำให้ผู้อื่นหวาดกลัว ไม่ประพฤติเป็นพาลเกรงทำให้เดือดร้อน	๕	๓, ๕, ๖, ๘, ๙
๔	ส่งเสริมให้สมาชิกรัฐสภาไม่ทำให้เกิดความหวาดกลัวหรือเดือดร้อนต่อผู้อื่น ทั้งกายกรรมและวจีกรรม	๕	๓, ๕, ๖, ๘, ๙
๕	ส่งเสริมสมาชิกรัฐสภาต้องเสียสละเวลาในการเข้าประชุมเพื่อให้ครบองค์ประชุม เพื่อให้สามารถออกกฎหมาย หรือข้อบังคับต่างๆ เพื่อให้ครบองค์ประชุม	๔	๖, ๗, ๘, ๙,

^{๗๘}สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.ภาส ภาสสิทธิ์, ที่ปรึกษากรรมาการ ป.ป.ช. และสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๑๑ ความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านบริจาค (จาคะ) (ต่อ)

๖	ส่งเสริมสมาชิกรัฐสภาต้องมีความเสียสละ การให้โดยยินยอม การให้ด้วยความเต็มใจ เป็นการให้สิ่งของ หรือ การให้ธรรม การให้ความรู้แนะนำสั่งสอนแก่ผู้อื่นและสังคม	๔	๓, ๔, ๕, ๘
---	--	---	------------

จากผลการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้วิจัยได้สังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านบริจาค สามารถนำมาวิเคราะห์จำแนกแสดงเป็นแผนภาพที่ ๔.๕

แผนภาพที่ ๔.๕ รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านบริจาค

๔.๓.๔ รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความซื่อตรง (อาชชวะ)

จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธมีรูปแบบในการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมในด้านความซื่อตรง ดังนี้

(๑) รูปแบบการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาตามประมวลจริยธรรมต่อตนเอง ได้รูปแบบการปฏิบัติดังนี้

๑) ส่งเสริมให้สมาชิกรัฐสภาความรับผิดชอบ ยอมรับผลทั้งที่ดีและไม่ดีในกิจการที่ตนได้ทำลงไปหรือที่อยู่ในความดูแลของตน เป็นการยอมรับในการกระทำคือกรรมของตน^{๗๙}

๒) สมาชิกรัฐสภาต้องยอมรับในการกระทำของตน เมื่อดำเนินการลงไปแล้ว^{๘๐}

(๒) รูปแบบการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาตามประมวลจริยธรรมต่อผู้อื่น ได้รูปแบบการปฏิบัติดังนี้

๑) สมาชิกรัฐสภาการจัดทำโครงการต่างๆ ขึ้นมาต้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อประชาชน ไม่ยอมรับผลประโยชน์เข้ากระเป๋าตัวเอง^{๘๑}

๒) สมาชิกรัฐสภาการเสริมสร้างสถาบันครอบครัว ส่งเสริมสถาบันพื้นฐานของสังคม การเพิ่มพูนให้สถาบันพื้นฐานของสังคมมั่นคงดียิ่งขึ้น^{๘๒}

(๓) รูปแบบการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาตามประมวลจริยธรรมต่อสังคมได้รูปแบบการปฏิบัติดังนี้

๑) สมาชิกรัฐสภาความเป็นกลางในทางการเมือง เป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นผู้ที่ไม่เอนเอียงด้วยชอบหรือชัง พึงใช้ปัญญาพิจารณาเห็นผลอันเกิดขึ้น และปฏิบัติ ต่อไปตามควรแก่เหตุ^{๘๓}

^{๗๙}สนทนากลุ่มเฉพาะรองศาสตราจารย์ ดร.สมาน งามสนิท, อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ และอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๘๐}สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.ภาส ภาสสัทธา, ที่ปรึกษากรรมการ ป.ป.ช. และสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๘๑}สนทนากลุ่มเฉพาะผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัฐพล เย็นใจมา, อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสนศึกษา สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๘๒}สนทนากลุ่มเฉพาะ นายณัฐ บรรทัดฐาน, อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๘๓}สนทนากลุ่มเฉพาะ นายธนะ อาษาวุธ, เจ้าพนักงานป้องกันการทุจริตเชี่ยวชาญ, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

๒) สมาชิกรัฐสภาต้องพึงใช้ปัญญาพิจารณาเห็นผลอันเกิดขึ้น และปฏิบัติ ต่อไปตาม
 ควรแก่เหตุ^{๘๔}

ตัวชี้วัด: สถาบันการเมืองที่มีหน้าที่ในการปกครองบริหารประเทศ ทั้งอำนาจบริหาร
 นิติบัญญัติและตุลาการ ก็จะเป็นที่ไว้วางใจเชื่อมั่นคงมีเสถียรภาพอย่างแท้จริง สุจริตโปร่งใส
 ตรวจสอบได้

จากการสนทนากลุ่มเฉพาะเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย
 ตามทศพิธราชธรรม ความซื่อตรง (อาชชวะ) ซึ่งผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะได้ให้ข้อมูลหลักตรงกันดัง
 ตารางที่ ๔.๑๒ ปรากฏเป็นความถี่ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๒ ความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภา
 ไทยตามทศพิธราชธรรม ความซื่อตรง (อาชชวะ)

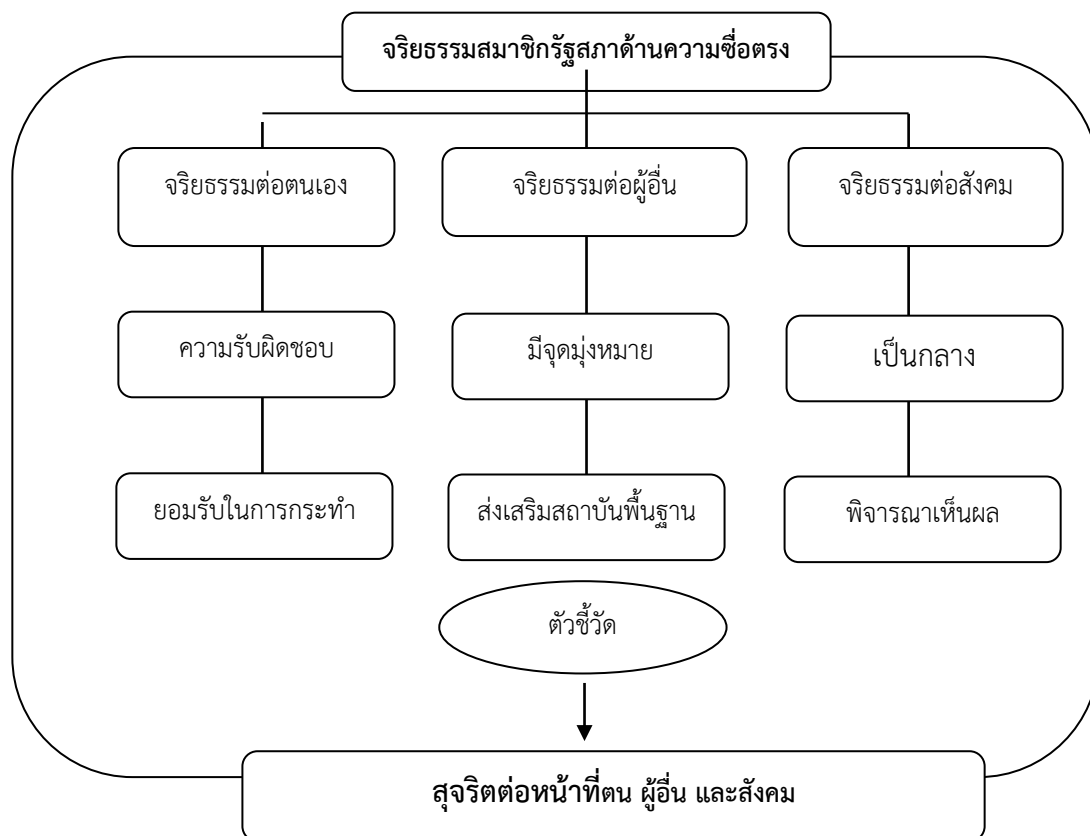
ข้อที่	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
		ความถี่(คน)	คนที่
๑	ส่งเสริมให้สมาชิกรัฐสภาความรับผิดชอบ ยอมรับ ผลทั้งที่ดีและไม่ดีในกิจการที่ตนได้ทำลงไปหรือที่ อยู่ในความดูแลของตน เป็นการยอมรับในการ กระทำคือกรรมของตน	๖	๑, ๓, ๕, ๖, ๗, ๘
๒	สมาชิกรัฐสภาต้องยอมรับในการกระทำของตน เมื่อดำเนินการลงไปแล้ว	๖	๒, ๓, ๔, ๕, ๘, ๙
๓	สมาชิกรัฐสภาการจัดทำโครงการต่างๆ ขึ้นมาต้องมี จุดมุ่งหมายเพื่อประชาชน ไม่ยอมรับผลประโยชน์ เข้ากระเป๋าตัวเอง	๕	๒, ๓, ๕, ๖, ๘
๔	สมาชิกรัฐสภาการเสริมสร้างสถาบันครอบครัว ส่งเสริมสถาบันพื้นฐานของ สังคม การเพิ่มพูนให้ สถาบันพื้นฐานของสังคมมั่นคงยิ่งขึ้น	๕	๔, ๕, ๖, ๘, ๙

^{๘๔}สนทนากลุ่มเฉพาะ พลเอกจรูญ กสิวุฒิ, ที่ปรึกษาพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม, วันที่ ๒๐
 เมษายน ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๑๒ ความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ความซื่อตรง (อาชชวะ) (ต่อ)

๕	สมาชิกรัฐสภาความเป็นกลางในทางการเมือง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นผู้ที่ไม่เอนเอียงด้วยชอบหรือชัง พึงใช้ปัญญาพิจารณาเห็นผลอันเกิดขึ้น และปฏิบัติ ต่อไปตามควรแก่เหตุนั้น	๔	๕, ๗, ๘, ๙,
๖	สมาชิกรัฐสภาต้องพึงใช้ปัญญาพิจารณาเห็นผลอันเกิดขึ้น และปฏิบัติ ต่อไปตามควรแก่เหตุนั้น	๔	๓, ๔, ๕, ๑๐

จากผลการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้วิจัยได้สังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความซื่อตรง สามารถนำมาวิเคราะห์จำแนกแสดงเป็นแผนภาพที่ ๔.๖

แผนภาพที่ ๔.๖ รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความอ่อนโยน

๔.๓.๕ รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้าน ความอ่อนโยน (มัททวะ)

จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธมีรูปแบบในการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมในความอ่อนโยน(มัททวะ)ดังนี้

(๑) รูปแบบการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาตามประมวลจริยธรรมต่อตนเอง ได้รูปแบบการปฏิบัติดังนี้

๑) สมาชิกรัฐสภาการแต่งกายสุภาพเรียบร้อย เรียบร้อย ภาพ เป็นระเบียบ มีระเบียบ ประณีตเป็นผู้รู้จักการแต่งกายให้เหมาะสมตามฐานะ^{๘๕}

๒) สมาชิกรัฐสภาต้องเสริมสร้างบุคลิกภาพ รู้จัก ฐานะ วาระ และตามประเพณีนิยม^{๘๖}

(๒) รูปแบบการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาตามประมวลจริยธรรมต่อผู้อื่น ได้รูปแบบการปฏิบัติดังนี้

๑) สมาชิกรัฐสภาต้องใจกว้างและกิริยาสุภาพ การกระทำอาการที่แสดงออกมาด้วยกาย เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุน ละม่อม ไม่กระโชกโฮกฮาก การใช้ถ้อยคำหรือคำพูดและการแสดงออกที่เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุน ละม่อมต่อผู้อื่น^{๘๗}

๒) สมาชิกรัฐสภาการเสริมสร้างความประทับใจให้ผู้พบเห็น สำนวณกิริยาท่าทาง แสดงความเคารพต่อผู้อื่น^{๘๘}

(๓) รูปแบบการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาตามประมวลจริยธรรมต่อสังคมได้รูปแบบการปฏิบัติดังนี้

๑) สมาชิกรัฐสภาควรแสดงความเคารพต่อบุคคล สถานที่ ศึกษาประเพณีในสังคมนั้น ๆ^{๘๙}

^{๘๕}สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.ประเสริฐธิดาว, อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๘๖}สนทนากลุ่มเฉพาะ นายณัฐ บรรทัดฐาน, อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๘๗}สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.วรวุฒิ แสงเฟื่อง, นักวิชาการอิสระด้านคุณธรรมและจริยธรรม, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๘๘}สนทนากลุ่มเฉพาะ นายธนะ อาชาวุธ, เจ้าพนักงานป้องกันการทุจริตเชี่ยวชาญ, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๘๙}สนทนากลุ่มเฉพาะ พลเอกจรูญ กสิวุฒิ, ที่ปรึกษาพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

๒) สมาชิกวุฒิสภาต้องการให้เกียรติและการเคารพสถานที่ ไม่ล่วงเกิน ไม่ล่วงละเมิด เป็นซึ่งยกย่องนับถือโดยไม่ล่วงเกิน หรือ ล่วงละเมิดสถานที่^{๙๐}

ตัวชี้วัด: เหตุผลที่ควรเคารพ เป็นเหตุผลที่อ้างอิงบนหลักกฎหมายของประเทศ และไม่ขัดต่อศีลธรรมวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม รับฟังความคิดเห็นทุกฝ่ายเพื่อเป็นประโยชน์ในการบริหารงาน

จากการสนทนากลุ่มเฉพาะเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาไทย ตามทศพิธราชธรรม ความอ่อนโยน(มีททวะ)ซึ่งผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะได้ให้ข้อมูลหลักตรงกันดังตารางที่ ๔.๑๓ ปรากฏเป็นความถี่ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๓ ความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ความอ่อนโยน (มีททวะ)

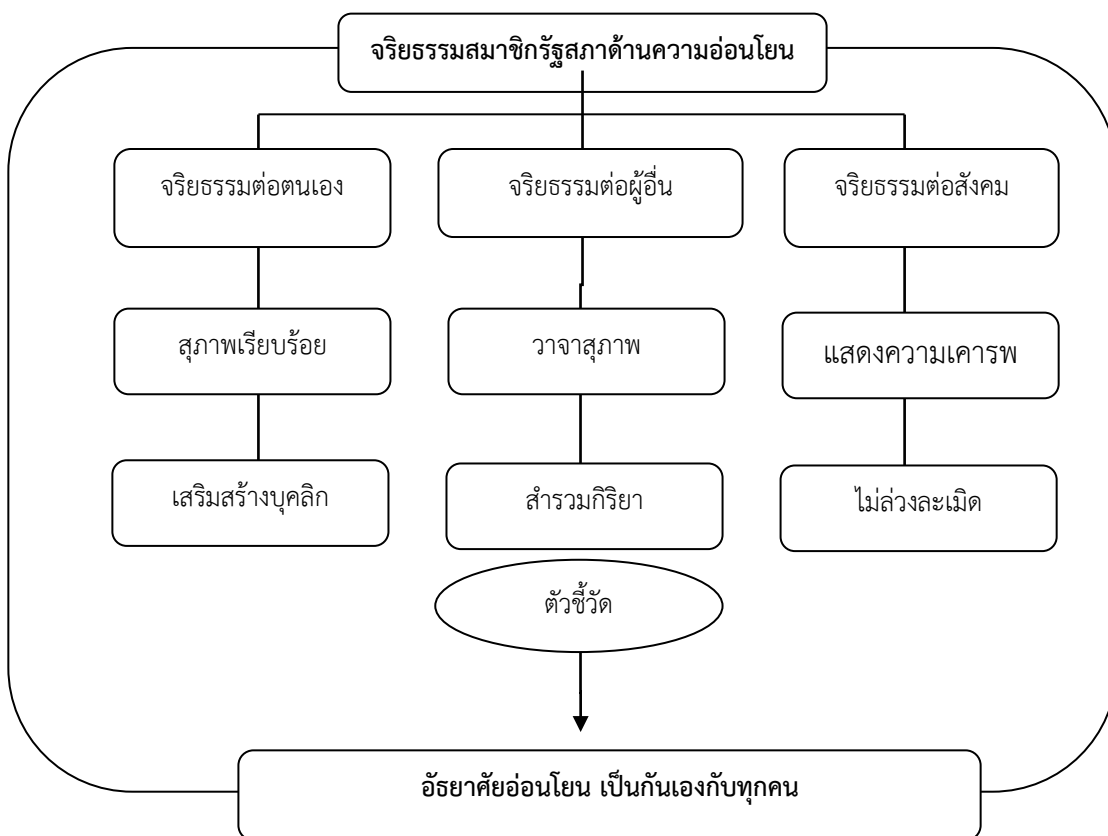
ข้อที่	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
		ความถี่(คน)	คนที่
๑	สมาชิกวุฒิสภาการแต่งกายสุภาพเรียบร้อย เรียบร้อย ภาพเป็นระเบียบ มีระเบียบ ประณีต เป็นผู้รู้จักการแต่งกายให้เหมาะสมตามฐานะ	๖	๒, ๓, ๕, ๖, ๗, ๙
๒	สมาชิกวุฒิสภาต้องเสริมสร้างบุคลิกภาพ รู้จัก ฐานะ วาระ และตามประเพณีนิยม	๖	๓, ๔, ๕, ๘, ๙, ๑๐
๓	สมาชิกวุฒิสภาต้องใจวาจาและกิริยาสุภาพ การกระทำอาการที่แสดงออกมาด้วยกาย เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุน ละม่อม ไม่กระโชกโฮกฮาก การใช้ถ้อยคำหรือคำพูดและการแสดงออกที่เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุน ละม่อมต่อผู้อื่น	๕	๒, ๓, ๕, ๖, ๑๐
๔	สมาชิกวุฒิสภาการเสริมสร้างความประทับใจให้ผู้พบเห็น สำรวมกิริยาท่าทาง แสดงความเคารพต่อผู้อื่น	๕	๓, ๕, ๖, ๘, ๙
๕	สมาชิกวุฒิสภาควรแสดงความเคารพต่อบุคคล สถานที่ ศึกษาประเพณีในสังคมนั้นๆ	๔	๖, ๗, ๘, ๑๐

^{๙๐}สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.ภาส ภาสสิทธิ์า, ที่ปรึกษากรรมการ ป.ป.ช. และสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๑๓ ความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ความอ่อนโยน (มัททวะ) (ต่อ)

๖	สมาชิกรัฐสภาต้องการให้เกียรติและการเคารพสถานที่ ไม่ล่วงเกิน ไม่ล่วงละเมิด เป็นที่ยกย่องนับถือโดยไม่ล่วงเกิน หรือล่วงละเมิดสถานที่	๔	๓, ๔, ๕, ๘
---	---	---	------------

จากผลการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้วิจัยได้สังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรมความอ่อนโยน (มัททวะ) สามารถนำมาวิเคราะห์จำแนกแสดงเป็นแผนภาพที่ ๔.๗

แผนภาพที่ ๔.๗ รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรมความอ่อนโยน (มัททวะ)

๔.๓.๖ รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้าน ความเพียร (ตบะ)

จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิก
รัฐสภาไทยตามวิถีพุทธที่มีรูปแบบในการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมในด้านความเพียร (ตบะ) ดังนี้

(๑) รูปแบบการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาตามประมวลจริยธรรมต่อ
ตนเอง ได้รูปแบบการปฏิบัติดังนี้

๑) สมาชิกรัฐสภาแก้ไขปัญหาวิกฤติต่าง ๆ เป็นหลัก ทำตามนโยบายที่วางไว้อย่าง
ชัดเจนเป็นรูปธรรม^{๙๑}

๒) ส่งเสริมให้สมาชิกรัฐสภาต้องมีความขยัน หมั่นเพียร ในการปฏิบัติหน้าที่อย่าง
เต็มความสามารถ^{๙๒}

(๒) รูปแบบการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาตามประมวลจริยธรรมต่อ
ผู้อื่น ได้รูปแบบการปฏิบัติดังนี้

๑) จัดอบรมให้กับสมาชิกรัฐสภาต้องความซื่อสัตย์สุจริต ประพฤติชอบ ประพฤติ
ถูกต้องตาม คล่องธรรม เป็นผู้มีความประพฤติ ดี ความประพฤติชอบ ทางกาย วาจา และ ใจ^{๙๓}

๒) จัดอบรมให้กับสมาชิกรัฐสภาไม่กระทำความผิด ทุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ใน
โครงการต่าง ๆ ต้องคำนึงถึงประโยชน์ต่อผู้อื่นในฐานะผู้บริหาร^{๙๔}

(๓) รูปแบบการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาตามประมวลจริยธรรมต่อ
สังคมได้รูปแบบการปฏิบัติดังนี้

๑) ส่งเสริมสมาชิกรัฐสภาด้านการอนุรักษ์ การรักษาให้คงเดิม เป็นการเพียรรักษา
กุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ให้ตั้งมั่นตามอุดมคติที่ให้ไว้^{๙๕}

^{๙๑}สนทนากลุ่มเฉพาะ นายธนะ อาชาวุธ, เจ้าพนักงานป้องกันการทุจริตเชี่ยวชาญ, วันที่ ๒๐
เมษายน ๒๕๖๑.

^{๙๒}สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.วรุฒิ แสงเฟื่อง, นักวิชาการอิสระด้านคุณธรรมและจริยธรรม, วันที่ ๒๐
เมษายน ๒๕๖๑.

^{๙๓}สนทนากลุ่มเฉพาะ พลเอกจรูญ กสิวุฒิ, ที่ปรึกษาพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม, วันที่ ๒๐
เมษายน ๒๕๖๑.

^{๙๔}สนทนากลุ่มเฉพาะ นายณัฐ บรรทัดฐาน, อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร, วันที่
๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๙๕}สนทนากลุ่มเฉพาะ นายณัฐ บรรทัดฐาน, อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร, วันที่
๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

๒) สมาชิกรัฐสภาควรส่งเสริมการอนุรักษ์โครงการต่าง ๆ จัดให้สมาชิกได้มี

การศึกษาดูงานในต่างประเทศ^{๙๖}

ตัวชี้วัด: มุ่งหวังความเจริญก้าวหน้าและการแก้ไขปัญหาวิกฤติต่าง ๆ เป็นหลัก ทำตามนโยบายที่วางไว้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม

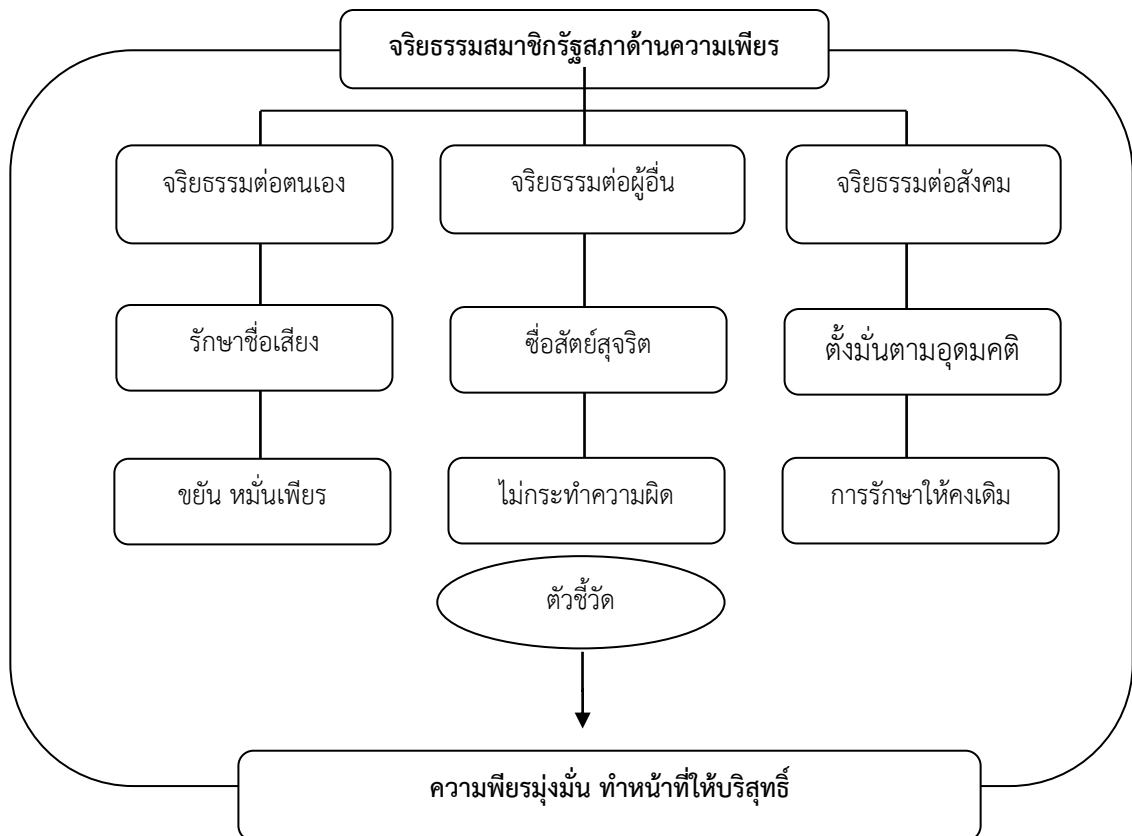
จากการสนทนากลุ่มเฉพาะเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ความเพียร (ตบะ) ซึ่งผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะได้ให้ข้อมูลหลักตรงกันดังตารางที่ ๔.๑๔ ปรากฏเป็นความถี่ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๔ ความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความเพียร (ตบะ)

ข้อที่	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
		ความถี่(คน)	คนที่
๑	สมาชิกรัฐสภาแก้ไขปัญหาวิกฤติต่าง ๆ เป็นหลัก ทำตามนโยบายที่วางไว้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม	๖	๑, ๓, ๕, ๖, ๗, ๘
๒	ส่งเสริมให้สมาชิกรัฐสภาต้องมีความขยัน หมั่นเพียร ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ	๖	๒, ๓, ๔, ๕, ๘, ๙
๓	จัดอบรมให้กับสมาชิกรัฐสภาต้องความซื่อสัตย์สุจริต ประพฤติชอบ ประพฤติถูกต้องตาม คล่องธรรม เป็นผู้มี ความประพฤติ ดี ความประพฤติชอบ ทางกาย วาจา และ ใจ	๕	๑, ๒, ๓, ๕, ๖
๔	จัดอบรมให้กับสมาชิกรัฐสภาไม่กระทำความผิด ทุกจริตในการปฏิบัติหน้าที่ในโครงการต่าง ๆ ต้องคำนึงถึงประโยชน์ต่อผู้อื่นในฐานะผู้บริหาร	๕	๓, ๕, ๖, ๘, ๙
๕	ส่งเสริมสมาชิกรัฐสภาด้านการอนุรักษ์ การรักษาให้คงเดิม เป็นการเพียรรักษาคุณธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ให้ตั้งมั่นตามอุดมคติที่ให้ไว้	๔	๖, ๗, ๘, ๙
๖	สมาชิกรัฐสภาควรส่งเสริมการอนุรักษ์โครงการต่าง ๆ จัดให้สมาชิกได้มีการศึกษาดูงานในต่างประเทศ	๔	๓, ๔, ๕, ๘

^{๙๖}สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.ภาส ภาสสัทธา, ที่ปรึกษากรรมการ ป.ป.ช. และสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

จากผลการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้วิจัยได้สังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความเพียร (ตบะ) สามารถนำมาวิเคราะห์จำแนกแสดงเป็นแผนภาพที่ ๔.๘

แผนภาพที่ ๔.๘ รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความเพียร (ตบะ)

๔.๓.๗ รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความไม่โกรธ (อภโกธะ)

จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธมีรูปแบบในการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมในด้านความไม่โกรธ (อภโกธะ) ดังนี้

(๑) รูปแบบการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาตามประมวลจริยธรรมต่อตนเอง ได้รูปแบบการปฏิบัติดังนี้

๑) สมาชิกรัฐสภาต้องไม่โกรธ ไม่ลู่อำนาจโกรธ รู้จักรงับความขุ่นเคืองใจด้วยเหตุ ทั้งปวง วินิจฉัยความและกระทำการด้วยจิตอันราบเรียบ เป็นตัวของตัวเอง^{๙๗}

๒) สมาชิกรัฐสภาต้องมีสติไตรตรอง รู้จักเหตุและผลในการแก้ปัญหา^{๙๘}

(๒) รูปแบบการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาตามประมวลจริยธรรมต่อผู้อื่น ได้รูปแบบการปฏิบัติดังนี้

๑) สมาชิกรัฐสภาการไม่ดูหมิ่นและหมิ่นประมาทผู้อื่น ไม่แสดงกิริยาท่าทาง พุดจา หรือเขียนเป็นลายลักษณ์ อักษรเป็นเชิงดูถูกว่ามีฐานะต่ำต้อยหรือมีดีจริง ไม่เก่งจริง^{๙๙}

๒) สมาชิกรัฐสภาต้องไม่แสดงกิริยาว่าจากถูกเหยียดหยามผู้อื่น เมื่อได้รับตำแหน่งทางการเมือง^{๑๐๐}

(๓) รูปแบบการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาตามประมวลจริยธรรมต่อสังคมได้รูปแบบการปฏิบัติดังนี้

๑) สมาชิกรัฐสภาควรเสริมสร้างความรักสามัคคี ความพร้อมเพรียงกัน ความปรองดองกัน ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อมแตกความสามัคคี^{๑๐๑}

๒) สมาชิกรัฐสภาไม่แบ่งพรรค แบ่งพวกต้องเป็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ร่วมมือกันทำงานเพื่อสังคม ประเทศชาติ^{๑๐๒}

ตัวชี้วัด: รู้จักข่มใจตนเองไม่ให้เกิดความโกรธตามสิ่งที่มากระทบ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำ หรือคำพูด และถึงแม้จะโกรธก็สามารถระงับยับยั้งซึ่งใจได้ รวมทั้งไม่สร้าง ความโกรธให้กับผู้อื่น ไม่ระดมปลุกปั่นยั่วยุให้ผู้อื่นมีความโกรธ มุ่งหวังในการสร้างสามัคคีอย่างแท้จริง

^{๙๗}สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.ภาส ภาสสิทธิ์, ที่ปรึกษากรรมการ ป.ป.ช. และสมาชิกสภา กรุงเทพมหานคร, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๙๘}สนทนากลุ่มเฉพาะ นายณัฐ บรรทัดฐาน, อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๙๙}สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.วรุฒิ แสงเฟื่อง, นักวิชาการอิสระด้านคุณธรรมและจริยธรรม, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๑๐๐}สนทนากลุ่มเฉพาะ นายธนะ อาษาวุธ, เจ้าพนักงานป้องกันการทุจริตเชี่ยวชาญ, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๑๐๑}สนทนากลุ่มเฉพาะ พลเอกรุจ กสิวุฒิ, ที่ปรึกษาพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

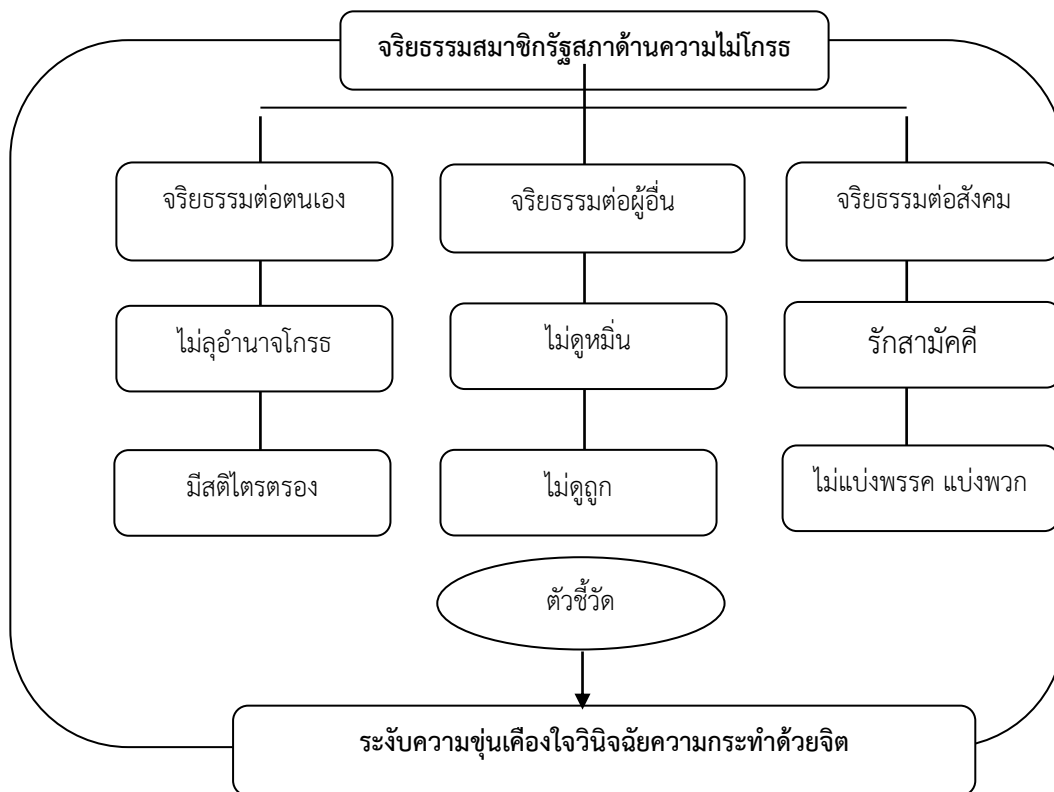
^{๑๐๒}สนทนากลุ่มเฉพาะ นายณัฐ บรรทัดฐาน, อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

จากการสนทนากลุ่มเฉพาะเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย ตามทศพิธราชธรรม ด้านความไม่โกรธ (อภฺโกธะ) ซึ่งผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะได้ให้ข้อมูลหลัก ตรงกันดังตารางที่ ๔.๑๕ ปรากฏเป็นความถี่ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑๕ ความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความไม่โกรธ (อภฺโกธะ)

ข้อที่	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
		ความถี่(คน)	คนที่
๑	สมาชิกรัฐสภาต้องไม่โกรธไม่ลุอำนาจโกรธ รู้จักรงับความ ขุ่นเคืองใจด้วยเหตุที่พึงปรารถนา วินิจฉัยความและกระทำการด้วย จิตอันราบเรียบ เป็นตัวของตัวเอง	๖	๒, ๓, ๕, ๖, ๗, ๘
๒	สมาชิกรัฐสภาต้องมีสติไตรตรอง รู้จักเหตุและผลในการ แก้ปัญหา	๖	๒, ๓, ๔, ๕, ๘, ๙
๓	สมาชิกรัฐสภาการไม่ดูหมิ่นและหมิ่นประมาทผู้อื่น ไม่ แสดงกิริยาท่าทาง พุดจาหรือเขียนเป็นลายลักษณ์ อักษร เป็นเชิงดูถูกว่ามีฐานะต่ำต้อยหรือมีดีจริง ไม่เก่งจริง	๕	๒, ๓, ๕, ๖, ๗
๔	สมาชิกรัฐสภาต้องไม่แสดงกิริยาจากดูถูกเหยียดหยาม ผู้อื่น เมื่อได้รับตำแหน่งทางการเมือง	๕	๓, ๕, ๖, ๘, ๙
๕	สมาชิกรัฐสภาควรเสริมสร้างความรักสามัคคี ความพร้อมเพรียงกัน ความปรองดองกัน ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม แดกความสามัคคี	๔	๕, ๗, ๘, ๙
๖	สมาชิกรัฐสภาไม่แบ่งพรรค แบ่งพวกต้องเป็นประโยชน์ ส่วนรวมเป็นหลัก ร่วมมือกันทำงานเพื่อสังคม ประเทศชาติ	๔	๒, ๔, ๕, ๑๐

จากผลการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้วิจัยได้สังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความไม่โกรธ สามารถนำมาวิเคราะห์จำแนก แสดงเป็นแผนภาพที่ ๔.๙

แผนภาพที่ ๔.๙ รูปแบบการพัฒนาจรรยาบรรณของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความไม่โกรธ (อภฺโกธะ)

๔.๓.๘ รูปแบบการพัฒนาจรรยาบรรณของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความไม่เบียดเบียน (อวิหิงสา)

จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจรรยาบรรณของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธมีรูปแบบในการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมในความไม่เบียดเบียน (อวิหิงสา) ดังนี้

(๑) รูปแบบการปฏิบัติตามประมวลจรรยาบรรณสมาชิกรัฐสภาตามประมวลจรรยาบรรณต่อตนเอง ได้รูปแบบการปฏิบัติดังนี้

- ๑) สมาชิกรัฐสภาส่งเสริมการดำเนินชีวิตไปตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง^{๑๐๓}
- ๒) สมาชิกรัฐสภาส่งเสริมการผลิต การบริโภคที่สมดุลไม่เน้นประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก ไม่แข่งขันแย่งชิงจนเป็นการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่นและทำลายสิ่งแวดล้อม^{๑๐๔}

^{๑๐๓}สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.ประเสริฐธิดาว, อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

(๒) รูปแบบการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาตามประมวลจริยธรรมต่อผู้อื่น ได้รูปแบบการปฏิบัติดังนี้

๑) สมาชิกรัฐสภาต้องเคารพสิทธิเสรีภาพผู้อื่นประกอบด้วย ไม่แสดงอาการนับถือไม่ล่วงเกิน ไม่ล่วงละเมิด สิทธิ^{๑๐๕}

๒) สมาชิกรัฐสภาใช้อำนาจอันชอบธรรม ตามที่ตนปรารถนาโดยไม่อุปสรรคขัดขวาง ไม่ล่วงละเมิดอำนาจหรือการแสดงออกอันชอบธรรมของผู้อื่นทั้งกาย วาจาและใจ^{๑๐๖}

(๓) รูปแบบการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาตามประมวลจริยธรรมต่อสังคมได้รูปแบบการปฏิบัติดังนี้

๑) สมาชิกรัฐสภาควรเสริมสร้างความเชื่อถือ ความเลื่อมใส จะเกิดขึ้นได้ ต่อเมื่อผู้นั้นเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติดี ละเว้นการกระทำความชั่วทั้งปวง และเป็นผู้มีจิตใจอันสะอาดบริสุทธิ์^{๑๐๗}

๒) สมาชิกรัฐสภาต้องไม่เบียดเบียน เป็นผู้ไม่คิดร้ายใคร ไม่บีบบังคับกดขี่สร้างประโยชน์เพื่อสังคม^{๑๐๘}

ตัวชี้วัด: ไม่แบ่งฝักแบ่งฝ่ายแบ่งสี ไม่สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้น รักษากฎหมายบ้านเมืองโดยไม่เลือกปฏิบัติ ประชาชนมีสิทธิหน้าที่เท่าเทียมกันมีนโยบายที่ไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อน

จากการสนทนากลุ่มเฉพาะเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความไม่เบียดเบียน (อวิหิงสา) ซึ่งผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะได้ให้ข้อมูลหลักตรงกันดังตารางที่ ๔.๑๖ ปรากฏเป็นความถี่ ดังนี้

^{๑๐๕}สนทนากลุ่มเฉพาะ นายณัฐ บรรทัดฐาน, อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๑๐๕}สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.วรวิทย์ แสงเฟื่อง, นักวิชาการอิสระด้านคุณธรรมและจริยธรรม, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๑๐๖}สนทนากลุ่มเฉพาะ พลเอกจรูญ กสิวิทย์, ที่ปรึกษาพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

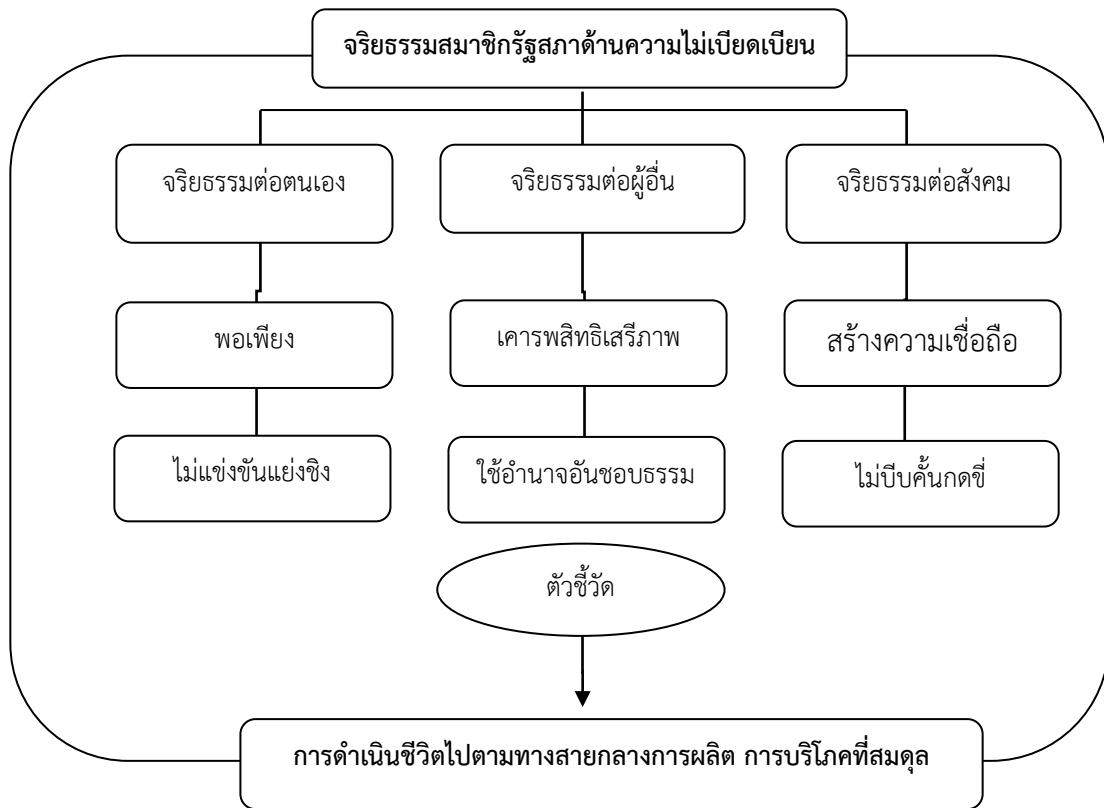
^{๑๐๗}สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.ภาส ภาสสัทธา, ที่ปรึกษากรรมการ ป.ป.ช. และสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๑๐๘}สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.ประเสริฐธิดาว, อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๑๖ ความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความไม่เบียดเบียน (อวิหิงสา)

ข้อที่	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
		ความถี่(คน)	คนที่
๑	จัดอบรมให้กับสมาชิกรัฐสภาส่งเสริมการดำเนินชีวิตไปตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	๖	๑, ๓, ๕, ๖, ๗, ๘
๒	สมาชิกรัฐสภาส่งเสริมการผลิต การบริโภคที่สมดุล ไม่เน้นประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก ไม่แข่งขันแย่งชิงจนเป็นการเบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น และทำลายสิ่งแวดล้อม	๖	๒, ๓, ๔, ๕, ๘, ๙
๓	สมาชิกรัฐสภาต้องเคารพสิทธิเสรีภาพผู้อื่น ประกอบด้วย ไม่แสดงอาการนับถือ ไม่ล่วงเกิน ไม่ล่วงละเมิด สิทธิ	๕	๑, ๒, ๓, ๕, ๖
๔	สมาชิกรัฐสภาใช้อำนาจอันชอบธรรม ตามที่ตนปรารถนาโดยไม่อุปสรรคขัดขวาง ไม่ล่วงละเมิดอำนาจหรือการแสดงออกอันชอบธรรมของผู้อื่นทั้งกาย วาจาและใจ	๕	๓, ๕, ๖, ๘, ๙
๕	สมาชิกรัฐสภาควรเสริมสร้างความเชื่อถือ ความเลื่อมใส จะเกิดขึ้นได้ ต่อเมื่อผู้นั้นเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติดี ละเว้นการกระทำความชั่วทั้งปวง และเป็นผู้มีจิตใจอันสะอาดบริสุทธิ์	๔	๖, ๗, ๘, ๙
๖	สมาชิกรัฐสภาต้องไม่เบียดเบียน เป็นผู้ไม่คิดร้ายใคร ไม่บีบบังคับใคร สร้างประโยชน์เพื่อสังคม	๔	๓, ๔, ๕, ๘

จากผลการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้วิจัยได้สังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรมความไม่เบียดเบียน (อวิหิงสา) สามารถนำมาวิเคราะห์จำแนกแสดงเป็นแผนภาพที่ ๔.๑๐

แผนภาพที่ ๔.๑๐ รูปแบบการพัฒนาจรรยาบรรณของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความไม่เบียดเบียน (อวิหิงสา)

๔.๓.๙ รูปแบบการพัฒนาจรรยาบรรณของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความอดทน (ขันติ)

จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจรรยาบรรณของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธมีรูปแบบในการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมในด้านความอดทน (ขันติ) ดังนี้

(๑) รูปแบบการปฏิบัติตามประมวลจรรยาบรรณสมาชิกรัฐสภาตามประมวลจรรยาบรรณต่อตนเอง ได้รูปแบบการปฏิบัติดังนี้

๑) ส่งเสริมการฝึกสมาธิให้กับสมาชิกรัฐสภาในการควบคุมอารมณ์ของตนไว้ได้ ไม่ว่าจะถูกรบกวนรบกวนทั้งด้วยสิ่งอันเป็นที่พึงปรารถนาหรือไม่พึงปรารถนาก็ตาม มีความมั่นคงหนักแน่นไม่หวั่นไหว^{๑๐๙}

^{๑๐๙}สนทนากลุ่มเฉพาะผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัฐพล เย็นใจมา, อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

๒) จัดอบรมให้กับสมาชิกรัฐสภาการอดทนการให้เวลา รู้เวลาอันเหมาะสม ระยะเวลาที่ควรหรือจะต้องใช้ในการประกอบกิจ ทำหน้าที่ต่าง ๆ หรือ ปฏิบัติการต่าง ๆ ให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา^{๑๐๐}

(๒) รูปแบบการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาตามประมวลจริยธรรมต่อผู้อื่น ได้รูปแบบการปฏิบัติดังนี้

๑) จัดอบรมจริยธรรมให้กับสมาชิกรัฐสภาต้องการไม่เสียดสีและใส่ร้ายป้ายสีบุคคลอื่น^{๑๐๑}

๒) ส่งเสริมให้สมาชิกรัฐสภาไม่พุดจากระทบกระเทียบเหน็บแนมและหาความไม่ดีให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายด้วยความอิจฉา^{๑๐๒}

(๓) รูปแบบการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาตามประมวลจริยธรรมต่อสังคมได้รูปแบบการปฏิบัติดังนี้

๑) ส่งเสริมให้สมาชิกรัฐสภาอุทิศเวลาในการทำงานเพื่อสังคมอดทนด้วยความยากลำบากในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อมุ่งหวังประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง^{๑๐๓}

๒) สมาชิกรัฐสภาไม่เลือกเวลา เป็นผู้ซึ่งรู้เวลาอันเหมาะสม ระยะเวลาที่ควรหรือจะต้องใช้ในการประกอบกิจ ทำหน้าที่ต่าง ๆ หรือ ปฏิบัติการต่าง ๆ^{๑๐๔}

ตัวชี้วัด: มีความอดทนและความรับผิดชอบในหน้าที่สูง เพื่อให้ประเทศชาติผ่านพ้นเดินหน้าไปได้ด้วยความเรียบร้อย มีความอดทนแม้แต่จะขัดความรู้สึกของตนเอง อดทนด้วยความยากลำบากในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อมุ่งหวังประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

จากการสนทนากลุ่มเฉพาะเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความอดทน (ขันติ) ซึ่งผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะได้ให้ข้อมูลหลักตรงกันดังตารางที่ ๔.๑๗ ปรากฏเป็นความถี่ ดังนี้

^{๑๐๐}สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.ภาส ภาสสัทธา, ที่ปรึกษากฎหมาย ป.ป.ช. และสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๑๐๑}สนทนากลุ่มเฉพาะ นายณัฐ บรรทัดฐาน, อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๑๐๒}สนทนากลุ่มเฉพาะ นายธนะ อาษาวุธ, เจ้าพนักงานป้องกันการทุจริตเชี่ยวชาญ, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๑๐๓}สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.วรวิทย์ แสงเฟื่อง, นักวิชาการอิสระด้านคุณธรรมและจริยธรรม, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๑๐๔}สนทนากลุ่มเฉพาะ พลเอกจรูญ กสิวุฒิ, ที่ปรึกษาพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๑๗ ความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความอดทน (ชนิดิ)

ข้อที่	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
		ความถี่(คน)	คนที่
๑	ส่งเสริมการฝึกสมาธิให้กับสมาชิกรัฐสภาในการควบคุมอารมณ์ของตนไว้ได้ ไม่ว่าจะถูกระทบกระแทงด้วยสิ่งอันเป็นที่พึงปรารถนาหรือไม่พึงปรารถนาก็ตาม มีความมั่นคงหนักแน่นไม่หวั่นไหว	๖	๑, ๓, ๕, ๖, ๗, ๘
๒	สมาชิกรัฐสภาส่งเสริมการผลิต การบริโภคที่สมดุล ไม่เน้นประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก ไม่แข่งขันแย่งชิงจนเป็นการเบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น และทำลายสิ่งแวดล้อม	๖	๒, ๓, ๔, ๕, ๘, ๙
๓	จัดอบรมจริยธรรมให้กับสมาชิกรัฐสภาต้องการไม่เสียดสีและใส่ร้ายป้ายสีบุคคลอื่น	๕	๑, ๒, ๓, ๕, ๖
๔	ส่งเสริมให้สมาชิกรัฐสภาไม่พุดจากระทบกระเทียบ เหน็บแนมและหาความไม่ดีให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายด้วยความอิจฉา	๕	๓, ๕, ๖, ๘, ๙
๕	ส่งเสริมให้สมาชิกรัฐสภาอุทิศเวลาในการทำงานเพื่อสังคม อดทนด้วยความยากลำบากในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อมุ่งหวังประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง	๔	๖, ๗, ๘, ๙
๖	สมาชิกรัฐสภาไม่เลือกเวลา เป็นผู้ซึ่งรู้เวลาอันเหมาะสม ระยะเวลาที่ควรหรือจะต้องใช้ในการประกอบกิจ ทำหน้าที่ต่างๆ หรือ ปฏิบัติการต่างๆ	๔	๓, ๔, ๕, ๘

จากผลการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้วิจัยได้สังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความอดทน (ชนิดิ) สามารถนำมาวิเคราะห์ จำแนกแสดงเป็นแผนภาพที่ ๔.๑๑

แผนภาพที่ ๔.๑๑ รูปแบบการพัฒนาจรรยาบรรณของสมาชิกสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความอดทน (ขันติ)

๔.๓.๑๐ รูปแบบการพัฒนาจรรยาบรรณของสมาชิกสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความเที่ยงธรรม

จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจรรยาบรรณของสมาชิกสภาไทยตามวิถีพุทธมีรูปแบบในการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมในด้านความเที่ยงธรรมดังนี้

(๑) รูปแบบการปฏิบัติตามประมวลจรรยาบรรณสมาชิกสภาตามประมวลจรรยาบรรณต่อตนเอง ได้รูปแบบการปฏิบัติดังนี้

๑) สมาชิกสภาการตรงต่อเวลา เที่ยงตามกำหนด ถูกต้องตามรู้เวลาอันเหมาะสม ระยะเวลาที่ควรหรือจะต้องใช้ในการประกอบกิจ^{๑๑๕}

๒) สมาชิกสภาต้องซื่อสัตย์ต่ออำนาจ หน้าที่ของตนเอง^{๑๑๖}

^{๑๑๕}สนทนากลุ่มเฉพาะผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัฐพล เย็นใจมา, อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๑๑๖}สนทนากลุ่มเฉพาะ นายณัฐ บรรทัดฐาน, อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

(๒) รูปแบบการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาตามประมวลจริยธรรมต่อผู้อื่น ได้รูปแบบการปฏิบัติดังนี้

๑) สมาชิกรัฐสภาต้องเป็นธรรม ความจริง ความดี ความถูกต้อง เป็นความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ในการปฏิบัติหน้าที่^{๑๑๗}

๒) สมาชิกรัฐสภาต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หากทราบว่าฝ่ายนั้นผิดถึงแม้จะเป็นพรรคเดียวกันก็ตามลงโทษผู้กระทำความผิดโดยปราศจากอำนาจอคติ ๔ ประการ ให้ทุกคนในประเทศได้รับความยุติธรรมตามหลักกฎหมายเท่าเทียมกันทุกคน ทุกสถานะ^{๑๑๘}

(๓) รูปแบบการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาตามประมวลจริยธรรมต่อสังคมได้รูปแบบการปฏิบัติดังนี้

๑) สมาชิกรัฐสภาต้องความเที่ยงธรรม ตั้งตรงด้วยความเป็นธรรม ไม่พึงประพฤติในทางที่ผิด ทางที่เกิดความลำเอียง^{๑๑๙}

๒) สมาชิกรัฐสภาต้องยึดถือและรักษาประโยชน์ส่วนรวมเป็นสูงสุด ประโยชน์ สิ่งที่มีผลใช้ได้ดีสมกับที่คิดมุ่งหมายไว้^{๑๒๐}

ตัวชี้วัด: สร้างความยุติธรรมตามหลักนิติธรรม นิติรัฐ โดยปราศจากอำนาจอคติ ๔ คือ ยุติธรรมโดยปราศจากความกลัวแรงกดดันต่าง ๆ ยุติธรรมโดยปราศจากความลำเอียงเพราะรักชอบ เห็นด้วย ยุติธรรมโดยปราศจากความเห็นผิดทางกฎหมายและศีลธรรม ยุติธรรมโดยปราศจากความโกรธไม่เห็นด้วย

จากการสนทนากลุ่มเฉพาะเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย ตามทศพิธราชธรรม ด้านความเที่ยงธรรม (อวิโรธนะ) ซึ่งผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะได้ให้ข้อมูลหลักตรงกันดังตารางที่ ๔.๑๘ ปรากฏเป็นความถี่ ดังนี้

^{๑๑๗}สนทนากลุ่มเฉพาะ นายธนะ อาชาวุธ, เจ้าพนักงานป้องกันการทุจริตเชี่ยวชาญ, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๑๑๘}สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.ภาส ภาสสัทธา, ที่ปรึกษากฎหมาย ป.ป.ช. และสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

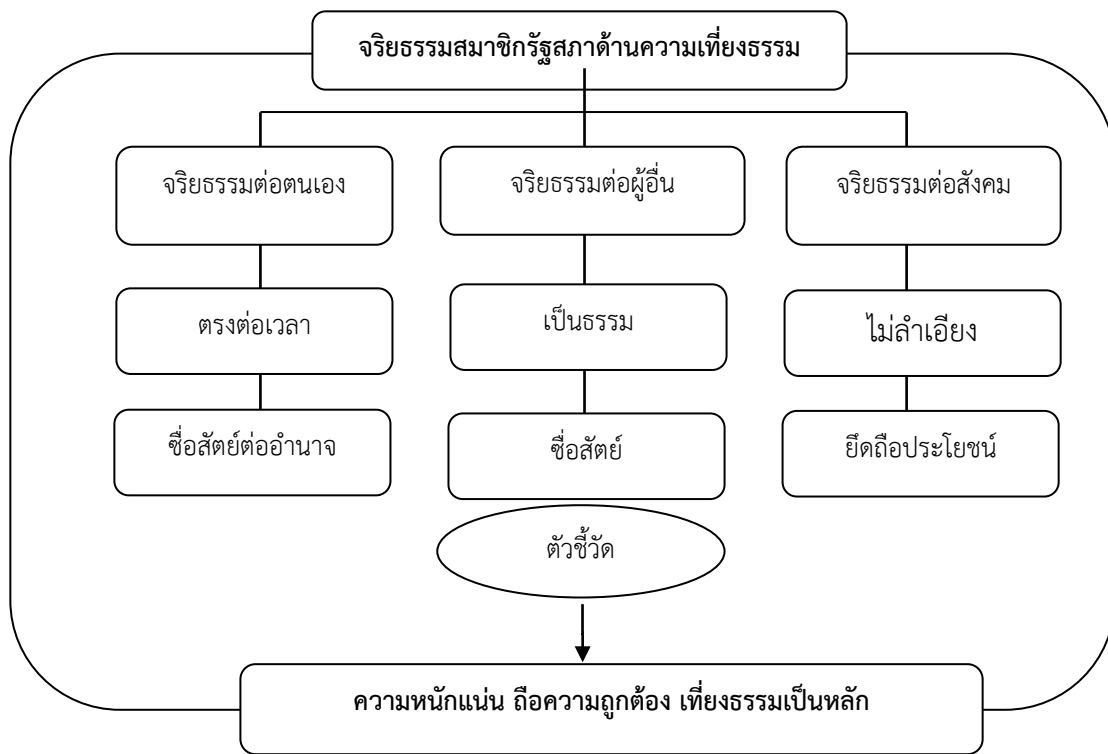
^{๑๑๙}สนทนากลุ่มเฉพาะ ดร.วรวิทย์ แสงเฟื่อง, นักวิชาการอิสระด้านคุณธรรมและจริยธรรม, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

^{๑๒๐}สนทนากลุ่มเฉพาะ พลเอกจรูญ กสิวุฒิ, ที่ปรึกษาพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม, วันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๖๑.

ตารางที่ ๔.๑๘ ความถี่ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความเที่ยงธรรม (อวิโรธนะ)

ข้อที่	ประเด็น/ตัวบ่งชี้	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	
		ความถี่(คน)	คนที่
๑	สมาชิกรัฐสภาต้องเป็นธรรม ความจริง ความดี ความถูกต้อง เป็นความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ในการปฏิบัติหน้าที่	๖	๑, ๓, ๕, ๖, ๗, ๘
๒	สมาชิกรัฐสภาต้องซื่อสัตย์ต่ออำนาจ หน้าที่ของตนเอง	๖	๒, ๓, ๔, ๕, ๘, ๙
๓	สมาชิกรัฐสภาต้องเป็นธรรม ความจริง ความดี ความถูกต้อง เป็นความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ในการปฏิบัติหน้าที่	๕	๑, ๒, ๓, ๕, ๖
๔	สมาชิกรัฐสภาต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หากทราบว่าฝ่ายนั้นผิดถึงแม้จะเป็นพรรคเดียวกันก็ตาม ลงโทษผู้กระทำความผิดโดยปราศจากอำนาจอคติ ๔ ประการ ให้ทุกคนในประเทศได้รับความยุติธรรมตามหลักกฎหมายเท่าเทียมกันทุกคน ทุกสถานะ	๕	๓, ๕, ๖, ๘, ๙
๕	สมาชิกรัฐสภาต้องยึดถือและรักษาประโยชน์ส่วนรวมเป็นสูงสุด ประโยชน์ สิ่งที่มีผลใช้ได้ดีสมกับที่คิดมุ่งหมายไว้	๔	๓, ๔, ๕, ๘

จากผลการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้วิจัยได้สังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความเที่ยงธรรม (อวิโรธนะ) โดยผู้วิจัยได้สรุปสาระสำคัญเป็นแผนภาพที่ ๔.๑๒

แผนภาพที่ ๔.๑๒ รูปแบบการพัฒนาจรรยาบรรณของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม
ด้านความเที่ยงธรรม

๔.๓.๑๑ สรุปผลการสนทนากลุ่มเฉพาะ

จากผลการสนทนากลุ่มเฉพาะเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาจรรยาบรรณของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ โดยมีแนวปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ ดังตารางที่ ๔.๑๙

ตารางที่ ๔.๑๙ สรุปผลการสนทนากลุ่มเฉพาะรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิธีพุทธ โดยมีแนวปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ

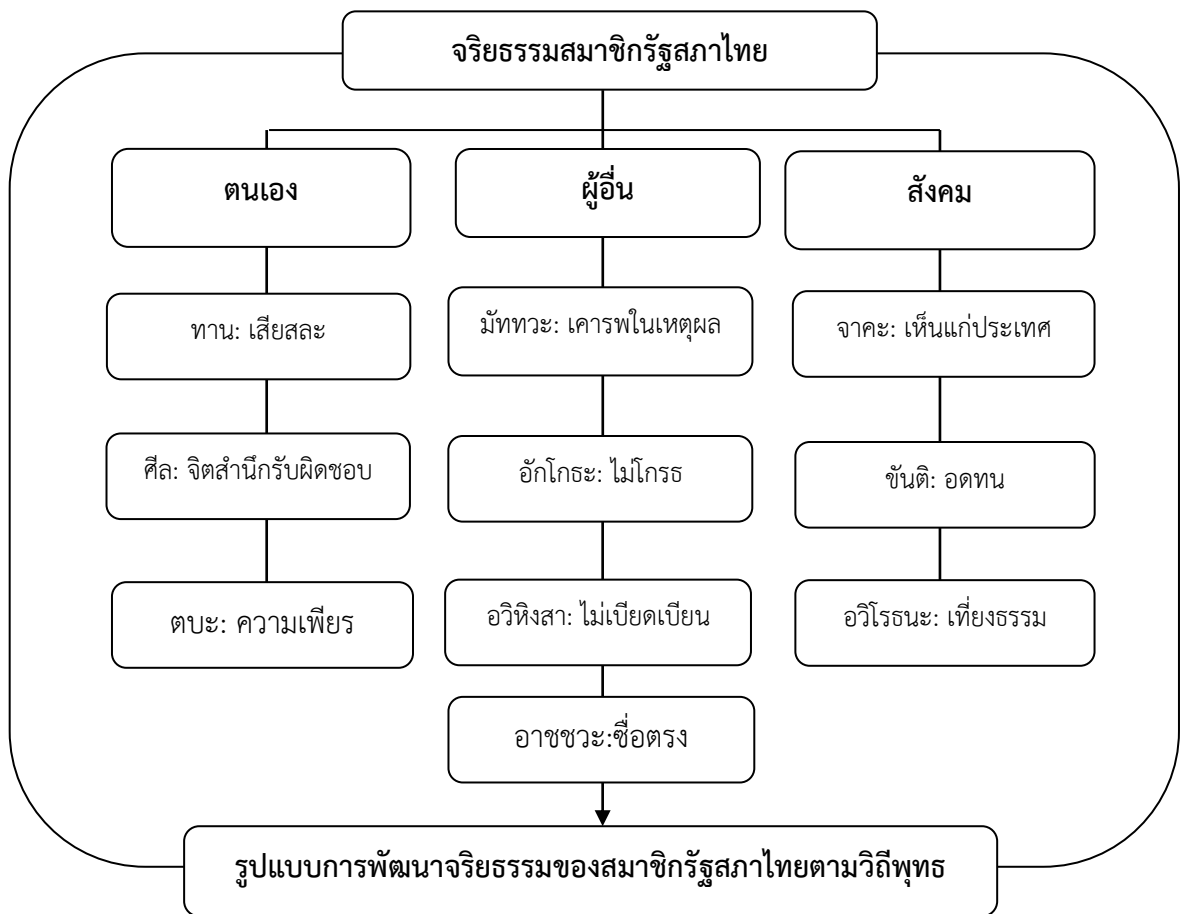
การพัฒนาจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาไทย	ตัวชี้วัด
<p>๑. ทาน หรือการให้ การเสียสละกำลังในการปกครอง การใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาวิกฤติและพัฒนาเศรษฐกิจ การให้โอกาสประชาชนมีสิทธิตามหลักกฎหมาย</p> <p>๒. ศีล หรือความเป็นปกติ การประพฤติกาย วาจาให้ปราศจากโทษทั้งในการปกครอง อันได้แก่ปฏิบัติตามหลักศีลธรรมและกฎหมายบ้านเมือง และมีความรับผิดชอบในการกระทำอันขัดต่อกฎหมายและศีลธรรมของตนเอง</p> <p>๓. บริจาค (จาคะ) การสละสิ่งไม่เป็นประโยชน์ หรือมีประโยชน์น้อยเพื่อสิ่งที่ดีกว่า คือเมื่อถึงคราวก็สละได้ แม้แต่ตำแหน่งหน้าที่ พวกพ้อง หรือผลประโยชน์ตัวเอง เพื่อรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของประเทศและหลักประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข</p> <p>๔. เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาเห็นแก่ประโยชน์ประเทศมากกว่าผลประโยชน์ตนเองและพวกพ้อง ผลประโยชน์ที่ได้จะเกิดกับประชาชนและประเทศชาติอย่างแท้จริง</p> <p>๕. ความอ่อนโยน (มัททวะ) หรือเคารพในเหตุผลที่ควร มีสัมมาคารวะต่อผู้บังคับบัญชาและอ่อนโยนต่อบุคคลที่เสมอกัน รวมทั้งผู้ใต้บังคับบัญชา</p> <p>๖. ความเพียร (ตบะ) หรือความเพียรที่แผดเผาความเกียจคร้าน คือการที่มีความอุตสาหะขวนขวายในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย</p>	<p>๑. เพื่อให้สมาชิกรัฐสภามีจิตคิดจะให้มากกว่าจิตที่คิดจะเอาแล้ว ประเทศพัฒนาเจริญก้าวหน้ากว่าประเทศใด ๆ ในโลก</p> <p>๒. เพื่อให้สมาชิกรัฐสภามีจิตสำนึกและรับผิดชอบในการกระทำผิดต่อหลักกฎหมายและศีลธรรมแล้ว จะเป็นตัวอย่างที่ดีของประชาชนเองทำกฎหมายให้มีความศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งส่วนมากรับชอบแต่ไม่รับผิดชอบ</p> <p>๓. เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาเห็นแก่ประโยชน์ประเทศมากกว่าผลประโยชน์ตนเองและพวกพ้อง ผลประโยชน์ที่ได้จะเกิดกับประชาชนและประเทศชาติอย่างแท้จริง</p> <p>๔. เพื่อให้สมาชิกรัฐสภามีหน้าที่ในการปกครองบริหารประเทศ ทั้งอำนาจบริหาร นิติบัญญัติและตุลาการก็จะเป็นที่ไว้วางใจเชื่อมั่นคงมีเสถียรภาพอย่างแท้จริง สุจริตโปร่งใสตรวจสอบได้</p> <p>๕. เพื่อให้สมาชิกรัฐสภามีเหตุผลที่อ้างอิงบนหลักกฎหมายของประเทศ และไม่ขัดต่อศีลธรรมวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม รับฟังความคิดเห็นทุกฝ่ายเพื่อเป็นประโยชน์ในการบริหารงาน</p> <p>๖. เพื่อให้สมาชิกรัฐสภามุ่งหวังความเจริญก้าวหน้าและการแก้ไขปัญหาวิกฤติต่าง ๆ เป็นหลัก ทำตามนโยบายที่วางไว้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม</p>

ตารางที่ ๔.๑๙ สรุปผลการสนทนากลุ่มเฉพาะรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิธีพุทธ โดยมีแนวปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ (ต่อ)

การพัฒนาจริยธรรมสมาชิกรัฐสภาไทย	ตัวชี้วัด
<p>๗. ความไม่โกรธ (อภฺโกธะ) หรือความไม่แสดงความโกรธให้ปรากฏ ไม่พยายามมุ่งร้ายผู้อื่นแม้จะลงโทษผู้ทำผิดก็ตามแต่</p>	<p>๗. เพื่อให้สมาชิกรัฐสภา รู้จักข่มใจตนเองไม่ให้เกิดความโกรธตามสิ่งที่มากระทบ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำหรือคำพูด และถึงแม้จะโกรธก็สามารถระงับยับยั้งชั่งใจได้ รวมทั้งไม่สร้างความโกรธให้กับผู้อื่น ไม่ระดมปลุกปั่นยั่วยุให้ผู้อื่นมีความโกรธ มุ่งหวังในการสร้างสามัคคีอย่างแท้จริง</p>
<p>๘. ความไม่เบียดเบียน (อวิหิงสา) หรือไม่เบียดเบียนผู้อื่นทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ปกครองประชาชนในประเทศให้เหมือนบุคคลในครอบครัวเดียวกัน</p>	<p>๘. เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาไม่แบ่งฝักแบ่งฝ่ายแบ่งสี ไม่สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้น รักษากฎหมายบ้านเมืองโดยไม่เลือกปฏิบัติ ประชาชนมีสิทธิหน้าที่เท่าเทียมกัน มีนโยบายที่ไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อน</p>
<p>๙. ความอดทน (ขันติ) หรือ การอดทนต่อสิ่งทั้งปวงที่เป็นปัญหาและอุปสรรค</p>	<p>๙. เพื่อให้สมาชิกรัฐสภามีความอดทนและความรับผิดชอบในหน้าที่สูง เพื่อให้ประเทศชาติผ่านพ้นเดิหน้าไปได้ด้วยความเรียบร้อย มีความอดทนแม้แต่จะขัดความรู้สึกของตนเอง อดทนด้วยความยากลำบากในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อมุ่งหวังประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง</p>
<p>๑๐. ความเที่ยงธรรม (อวิโรธนะ) หรือการประพฤติให้เกิดความยุติธรรม ยกย่องคนที่มี ความดีความชอบ ลงโทษผู้กระทำความผิดโดยปราศจากอำนาจอคติ ๔ ประการ ให้ทุกคนในประเทศได้รับความยุติธรรมตามหลักกฎหมายเท่าเทียมกันทุกคน ทุกสถานะ</p>	<p>๑๐. เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาสร้างความยุติธรรมตามหลักนิติธรรม นิติรัฐ โดยปราศจากอำนาจอคติ ๔ คือ ยุติธรรมโดยปราศจากความกลัว แรงกดดัน ต่าง ๆ ยุติธรรมโดยปราศจากความลำเอียง เพราะรักชอบเห็นด้วย ยุติธรรมโดยปราศจากความเห็นผิดทางกฎหมายและศีลธรรม ยุติธรรมโดยปราศจากความโกรธไม่เห็นด้วย</p>

๔.๔ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ” โดยมีแนวปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ ผู้วิจัยค้นพบองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิด ดังแสดงในแผนภาพที่ ๔.๑๓ ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑๓ รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ” ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย ๒) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป ในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย และ ๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ

กำหนดรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธธรรมจากคัมภีร์พระไตรปิฎก (Documentary Research) ประกอบกับส่วนที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีและหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย จากนั้นนำไปสังเคราะห์ร่วมกับผลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๒๕ รูป/คน แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ ๑ ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับหลักทศพิธราชธรรม ๑๐ ประกอบด้วย พระภิกษุ จำนวน ๕ รูป กลุ่มที่ ๒ ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับสภาพทั่วไปในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย ประกอบด้วย อดีตสมาชิกรัฐสภา และนักวิชาการ จำนวน ๑๓ ท่าน และกลุ่มที่ ๓ ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา ประกอบด้วยนักวิชาการ จำนวน ๗ คน เพื่อให้เกิดรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ จากนั้นผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์ศักยภาพ เพื่อประเมินสถานการณ์พัฒนาตามหลัก (SWOT Analysis) และนำเสนอสู่เวทีการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion: FGD) โดยมีผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน ๑๐ รูป/คน เพื่อหาข้อสรุปรวมถึงปัญหาข้อเสนอแนะ และนำผลที่ได้สู่เวทีประชาพิจารณ์ (Public Hearing) เพื่อขอคำยืนยันจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ ปรากฏผลการวิจัย สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ” มีผลการวิจัยที่สำคัญ สรุปได้ดังต่อไปนี้

๕.๑.๑ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย

๑. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม โคลเบิร์ก (Kohlberg)

จากผลการสังเคราะห์เอกสารและผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับแนวคิด และทฤษฎีที่เหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย พบว่า ทฤษฎีพัฒนาการทาง

จริยธรรม โคลเบิร์ก (Kohlberg) เหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย อันเนื่องจากเขาได้ทำการศึกษาบุคคลต่างเชื้อชาติและวัฒนธรรมทั้งในทวีปยุโรปเอเชียและอเมริกา ผลการศึกษามนุษยชาติทำให้สามารถแบ่งระดับการพัฒนาการทางจิตใจและใช้เหตุผล แบ่งออกเป็น ๓ ระดับ รวม ๖ ขั้นตอน

ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Reconvention) เป็นระดับที่บุคคลยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางในการตัดสินใจ การกระทำ การจะทำอะไรก็ตามคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับเป็นหลัก โดยมิได้คำนึงถึงว่าการกระทำนั้นจะส่งผลต่อผู้อื่นอย่างไร ระดับนี้แบ่งออกได้เป็น

ขั้นที่ ๑ หลักการเชื่อฟังคำสั่งและหลบหลีกการถูกลงโทษ บุคคลที่มีการตัดสินใจอยู่ในขั้นนี้ จะตัดสินใจการกระทำว่าดี-เลว ถูก-ไม่ถูก โดยพิจารณาที่ผลการกระทำว่าจะส่งผลต่อตนเองอย่างไรหลบหลีกการถูกลงโทษทางกายเพราะกลัวได้รับความเจ็บปวด ยอมทำตามคำสั่งผู้มีอำนาจทางกายเหนือตน ผู้ที่ใช้หลักการตัดสินใจขั้นนี้มักเป็นเด็ก

ขั้นที่ ๒ หลักการแสวงหารางวัล บุคคลที่มีการตัดสินใจอยู่ในขั้นนี้ เป็นผู้ที่ยึดว่าการกระทำที่ถูกต้องคือ การกระทำที่สนองความต้องการของตนและทำให้คนเกิดความพอใจ การสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นไปในลักษณะแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน การกระทำแบบตีมาตีตอบ ร้ายมาร้ายตอบ เข้าทำนอง ตาต่อตา ฟันต่อฟัน ผู้ใช้หลักการตัดสินใจขั้นนี้มักเป็นเด็ก ผู้ใหญ่ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมจะยกขั้นนี้จะมีเหตุผลในการทำหรือไม่ ทำอะไร เช่น ทำแล้วไม่คุ้ม ทำหน้าที่ที่ต้องขอสิ่งตอบแทน มิฉะนั้นจะไม่ทำ

ระดับตามกฎเกณฑ์ (Convention) เป็นระดับที่บุคคลเรียนรู้ที่จะกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยของตน กระทำตามกฎหมายหรือกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ของศาสนา รู้จักที่จะเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีความสามารถที่จะแสดงบทบาทของตนได้อย่างเหมาะสมเมื่ออยู่ในสังคมในระดับนี้จะ

ขั้นที่ ๓ หลักการทำตามผู้อื่นเห็นชอบ พฤติกรรมที่ดีตามที่คนจะ การทำให้ผู้อื่นพอใจและยอมรับ ลักษณะที่เด่นก็คือ การคล้อยตามและส่วนผู้ใหญ่ที่จริยธรรมหยุดชะงักในขั้นนี้จะเป็นผู้กระทำการใด ๆ โดยเห็นแก่พวกพ้อง เครือญาติ และเพื่อนฝูงมากกว่าจะตัดสินใจกระทำสิ่งใดเพื่อส่วนรวม พยายามทำตนให้ผู้อื่นรักหรือมองเห็นว่าน่ารักผู้ใช้หลักขั้นนี้มักเป็นเด็ก

ขั้นที่ ๔ หลักการทำตามหน้าที่ทางสังคม ตามกฎหมาย กฎเกณฑ์ของสังคม บุคคลจะเริ่มมองเห็นความสำคัญของกฎเกณฑ์ระเบียบต่าง ๆ เห็นความสำคัญของการทำตามหน้าที่ตน แสดงการยอมรับ เคารพในอำนาจและมุ่งรักษาไว้ซึ่งกฎเกณฑ์ทางสังคม ผู้มีหลักการ ตัดสินใจขั้นนี้ มักเป็นเด็ก และผู้ใหญ่โดยทั่วไป หากจริยธรรมหยุดชะงักในขั้นนี้ บุคคลจะกระทำการใด ๆ โดยอ้างกฎระเบียบ เป็นสำคัญ โดยไม่สนใจประโยชน์ส่วนรวม

ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post Convention) ในระดับนี้ การตัดสินใจพฤติกรรมใด ๆ เป็นไปตามความคิดและเหตุผลของตนเอง แล้วตัดสินใจไปตามที่ตนคิดว่าเหมาะสม สำหรับระดับนี้จะเป็น

ขั้นที่ ๕ หลักการทำตามคำมั่นสัญญา ขั้นนี้ยึดประโยชน์และความถูกต้องเพื่อประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก เป็นการกระทำที่เป็นไปตามข้อตกลงและยอมรับกันของผู้ที่มีจิตใจสูง โดยจะต้องนำเอากฎเกณฑ์ของสังคม กฎหมาย ศาสนา และความคิดเห็นของบุคคลรอบด้านมาร่วมในการพิจารณาความเหมาะสมด้วยใจเป็นกลาง เข้าใจในสิทธิของตนและเคารพในสิทธิของผู้อื่น สามารถควบคุมตนเองได้มีความภาคภูมิใจเมื่อทำดีและละอายใจตนเองเมื่อทำชั่ว ผู้มีการตัดสินใจโดยใช้หลักนี้มักเป็นผู้ที่มีอายุมากกว่า ๑๖ ปีขึ้นไป และ

ขั้นที่ ๖ หลักการยึดอุดมคติสากล มีลักษณะแสดงถึงความเป็นสากลนอกเหนือจากกฎเกณฑ์ในสังคมของตน มีความยึดหยุ่นทางจริยธรรมเพื่อจุดมุ่งหมายอันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่มีหลักธรรมประจำใจของตนเอง มีความเกลียดกลัวความชั่ว เลื่อมใสศรัทธาในความดีงาม ยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ผู้มีหลักการตัดสินใจขั้นนี้ส่วนมากเป็นวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง

สรุปได้ว่า ทฤษฎีพัฒนาการการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก มี ๖ ขั้นตอนประกอบด้วย ขั้น ๑ การหลบหลีกการถูกลงโทษ กลัวถูกลงโทษทางวินัยและอาญา (เห็นแก่ตัว กลัวเจ็บ กลัวตกรอก กลัวถูกฆ่า) ขั้น ๒ การแสวงหารางวัล (ต้องการวัตถุสิ่งของ เงินทอง เป็นรางวัล) ขั้น ๓ การทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น (เห็นแก่พวกพ้อง เพื่อนญาติ ชอบการชมเชยการยอมรับ การสนับสนุน) ขั้น ๔ การทำตามหน้าที่กฎของสังคม (กฎหมาย กฎเกณฑ์ ข้อปฏิบัติศาสนา ทำหน้าที่) ขั้น ๕ การทำเพื่อส่วนรวมการทำตามคำมั่นสัญญา (ภูมิใจ ละอายใจ) และขั้น ๖ การยึดมั่นในอุดมคติสากล (ยุติธรรม มนุษยธรรม)

๒. จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาที่นำมาใช้ในปัจจุบัน

จากการสังเคราะห์และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับหลักจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยที่ใช้ในปัจจุบัน พบว่าได้ยึดหลักจริยธรรมตามข้อบังคับ ว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๓ และ ข้อบังคับ ว่าด้วย ประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๓ แบ่งเป็น ๓ หมวด โดยมีสาระสำคัญดังนี้

(๑) ประมวลจริยธรรมต่อตนเอง จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อตนเอง ได้สาระสำคัญดังนี้

๑) ความรับผิดชอบ ยอมรับผลทั้งที่ดีและไม่ดีในกิจการที่ตนได้ทำลงไปหรือที่อยู่ในความดูแลของตน เป็นการยอมรับในการกระทำคือกรรมของตน

๒) การเคร่งครัดในการปฏิบัติหน้าที่เคร่งครัด เข้มงวด กวดขันถูกต้องครบถ้วน เป็นการรักษาคุณความดีในการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กติกา ข้อบังคับ โดยเคร่งครัด

๓) ความกล้าหาญ ไม่กลัว ไม่ครั่นคร้าม เป็นดำเนินชีวิตด้วยความมั่นใจ ไม่หวั่นต่อภัยทุกอย่างที่จะเกิดเนื่องจากการตัดสินใจกระทำกรณัั้น ๆ

๔) การปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ไม่พร่อง มีคุณสมบัติที่จะทำได้ โดยเฉพาะทางความรู้หรือความชำนาญ เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามคุณสมบัติทางด้านความรู้ความชำนาญของตนอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง

๕) การไม่กระทำให้เกิดความเสียหายเกียรติภูมิ การไม่กระทำให้เกิดจากความนิยมเสื่อมเสียหรือสูญสิ้นไป เป็นการทำความดี โดยไม่ทำความชั่วทั้งปวง

๖) ความเป็นอิสระ ความเป็นไทแก่ตัว ไม่ขึ้นแก่ใคร คือ การมีความเที่ยงธรรม ไม่ลำเอียงใด ๆ ด้วยเหตุใด ๆ ตัดสินใจกระทำเองโดยปัญญาของตนเองโดยไม่มีผู้ใดบงการ

๗) การรักษาชื่อเสียง การรักษาเกียรติยศ เป็นการกระทำที่รักษาความดีไว้ ไม่ทำความชั่วใด ๆ

๘) การประกอบสัมมาอาชีพะ การเลี้ยงชีพในทางชอบ เป็นการหาเลี้ยงชีพในทางสุจริต เว้นมิจฉอาชีพทั้งปวง

๙) การไม่คบคนพาล พาล หาเรื่องทำให้วุ่นวาย หาเรื่องทำให้เดือดร้อน เมื่อได้หลีกเลี่ยงการคบคนพาลแล้ว จึงควรคบแต่มิตร มิตรที่ดีมีน้ำใจ

๑๐) การตรงต่อเวลา เที่ยงตามกำหนด ถูกต้องตาม เป็นการรู้เวลาอันเหมาะสม ระยะเวลาที่ควรหรือจะต้องใช้ในการประกอบกิจ ทำหน้าที่ต่าง ๆ หรือ ปฏิบัติการต่าง ๆ ให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา

๑๑) การแต่งกายสุภาพเรียบร้อย เรียบร้อย สุภาพ เป็นระเบียบ มีระเบียบ ประณีต เป็นผู้รู้จักการแต่งกายให้เหมาะสมตามฐานะ เพศ วัย ตามกาละ เทศะ และตามประเพณีนิยม

๑๒) ความรวดเร็วในการปฏิบัติหน้าที่รวดเร็ว “เร็วไว เช่น การทำงานรวดเร็ว” การเป็นผู้รู้จักกาล เวลา รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และ ระยะเวลาที่ควรที่จะต้องใช้ในการประกอบกิจ ทำหน้าที่การงานหรือปฏิบัติการต่าง ๆ ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะสมเวลา

(๒) ประมวลจริยธรรมต่อผู้อื่น จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อผู้อื่น โดยจากผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักได้สาระสำคัญดังนี้

๑) ความจงรักภักดี การรู้คุณอย่างยิ่ง การเป็นผู้รู้คุณของ บุคคลผู้ทำความดี

๒) ความซื่อสัตย์สุจริต ประพฤติชอบ ประพฤติถูกต้องตาม คลองธรรม เป็นผู้มีความประพฤติ ดี ความประพฤติชอบ ทางกาย วาจา และ ใจ

๓) ความถูกต้องเป็นธรรม ความจริง ความดี ความถูกต้อง เป็นความประพฤติที่ ประเสริฐบริสุทธิ์

๔) การไม่ดูหมิ่นและหมิ่นประมาทผู้อื่น ประกอบด้วยคำว่า ดูหมิ่น หมายถึง ความว่า แสดงกิริยาท่าทาง พุดจาหรือเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นเชิงดูถูกว่ามีฐานะต่ำต้อยหรือมีดีจริง ไม่เก่งจริง และ หมิ่นประมาท หมายถึง ความว่า แสดงกิริยาว่าจากถูกเหยียดหยามผู้อื่น

๕) การเคารพสิทธิเสรีภาพผู้อื่น ประกอบด้วย คำว่า เคารพ แสดงอาการนับถือ ไม่ล่วงเกิน ไม่ล่วงละเมิด สิทธิ หมายถึง ความว่า อำนาจอันชอบธรรม และ เสรีภาพ หมายถึง ความว่า ความสามารถที่จะกระทำการใด ๆ ได้ ตามที่ตนปรารถนาโดยไม่อุปสรรคขัดขวาง สรุปความหมายรวมว่า เป็นการแสดงอาการนับถือไม่ล่วงละเมิดอำนาจหรือการแสดงออกอันชอบธรรมของผู้อื่นทั้งกาย วาจาและใจ

๖) การไม่เสียดสีและใส่ร้ายป้ายสีบุคคลอื่น ประกอบด้วย คำว่า เสียดสี หมายถึง ความว่า อาการที่ว่ากระทบกระเทียบเหน็บแนมด้วยความอิจฉา และ ใส่ร้ายป้ายสี หาความร้ายป้ายสีผู้อื่น ให้ได้รับความเสียหาย” สรุปรวมความหมายว่า เป็นการพุดจากระทบกระเทียบเหน็บแนมและหาความไม่ดีให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายด้วยความอิจฉา

๗) การใช้วาจาและกิริยาสุภาพประกอบด้วยคำว่า วาจา ถ้อยคำ คำกล่าว คำพูด” กิริยา หมายถึง ความว่า การกระทำอาการที่แสดงออกมาด้วยกาย และ สุภาพ หมายถึง ความว่า “เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุน ละม่อม ไม่กระโชกโฮกฮาก สรุปรวมได้ความหมายว่า “การใช้ถ้อยคำหรือคำพูดและการแสดงออกที่เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุน ละม่อม

๘) การไม่คุกคามหรือรบกวนทางเพศ ประกอบด้วย คำว่า คุกคาม แสดงอำนาจด้วย กิริยาหรือวาจาให้หวาดกลัว ทำให้หวาดกลัว และ ความหมายของ คำว่า รบกวน หมายถึง ความว่า ประพฤติเป็นพาลเกรงทำให้เดือดร้อน สรุปรวมความหมายได้ว่า “การไม่ทำให้เกิดความหวาดกลัวหรือเดือดร้อนทางเพศ ทั้งกายกรรมและวจีกรรม

๙) การเสริมสร้างสถาบันครอบครัว ประกอบด้วยคำว่า เสริมสร้าง หมายถึง ความว่า เพิ่มพูนให้ดีหรือมั่นคงยิ่งขึ้น และครอบครัว หมายถึง ความว่า สถาบันพื้นฐานของ สังคม สรุปรวมความว่า การเพิ่มพูนให้สถาบันพื้นฐานของสังคมมั่นคงยิ่งขึ้น

(๓) ประมวลจริยธรรมต่อสังคม จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อสังคม โดยจากผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักได้สาระสำคัญดังนี้

๑) การอนุรักษ์ การรักษาและเสริมทวี รักษาให้คงเดิม เป็นการเพียรรักษาคุณธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ให้ตั้งมั่นและเจริญยิ่งขึ้นไปให้เพบูรณ์

๒) ความเสียสละ การให้โดยยินยอม การให้ด้วยความเต็มใจ เป็นการให้สิ่งของ หรือ การให้ธรรม การให้ความรู้แนะนำสั่งสอนแก่ผู้อื่นและสังคม

๓) ความรักสามัคคี ความพร้อมเพรียงกัน ความปรองดองกัน ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อมแตกความสามัคคี

๔) การรักษาระบบคุณธรรม คุณธรรม สภาพคุณงามความดี สภาพที่เกื้อกูล เป็นหลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ ในการเป็นผู้ที่มีความเที่ยง ตรง ถูกต้องเป็นธรรม

๕) ความเที่ยงธรรม ตั้งตรงด้วยความเป็นธรรม ไม่พึงประพฤติในทางที่ผิด ทางที่เกิดความลำเอียง

๖) การอุทิศเวลา เจาะจงให้เวลา เป็นผู้ซึ่งรู้เวลาอันเหมาะสม สม ระยะเวลาที่ควรหรือจะต้องใช้ในการประกอบกิจ ทำหน้าที่ต่าง ๆ หรือ ปฏิบัติการต่าง ๆ

๗) การให้เกียรติและการเคารพสถานที่ประกอบด้วยคำว่า เกียรติ ความยกย่องนับถือ และ เคารพ หมายความว่า ไม่ล่วงเกิน ไม่ล่วงละเมิด เป็นซึ่งยกย่องนับถือโดยไม่ล่วงเกิน หรือ ล่วงละเมิดสถานที่

๘) การยึดถือและรักษาประโยชน์ส่วนรวมเป็นสูงสุด ประโยชน์ สิ่งที่มีผลใช้ได้ดีสมกับที่คิดมุ่งหมายไว้ หมายความว่า การยึดถือและรักษาซึ่งสิ่งซึ่งมีผลดีร่วมกันของหมู่คณะให้มากที่สุด

๙) การใช้จ่ายเงินงบประมาณอย่างประหยัดโดยให้เกิดประโยชน์สูง ประหยัด ยับยั้งระมัด ระวัง ใช้จ่ายแต่พอควรแก่ฐานะ เป็นผู้ที่มีปัญญาในการใช้จ่ายเงินงบประมาณอย่างยับยั้ง ระมัด ระวัง ใช้จ่ายแต่พอควร พอประมาณแก่ฐานะโดยให้เกิดประโยชน์สูง

๑๐) ความเป็นกลางในทางการเมือง เป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นผู้ที่ไม่เอนเอียงด้วยชอบหรือชัง พึงใช้ปัญญาพิจารณาเห็นผลอันเกิดขึ้น และปฏิบัติ ต่อไปตามควรแก่เหตุ

๑๑) การสร้างความศรัทธา คำว่า ศรัทธา ความเชื่อ ความเลื่อมใส การสร้างความเชื่อถือ ความเลื่อมใส จะเกิดขึ้นได้ ต่อเมื่อผู้นั้นเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติดี ละเว้นการทำความชั่วทั้งปวง และเป็นผู้มีจิตใจอันสะอาดบริสุทธิ์

สรุปได้ว่าหลักจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยที่ใช้ในปัจจุบันได้ยึดหลักจริยธรรมตามข้อบังคับ ว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎรและกรรมาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๓ และข้อบังคับ ว่าด้วย ประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๓ แบ่งเป็น ๓ หมวด อันประกอบด้วย ๑. จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อตนเอง ๒. จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อตนเอง และ ๓. จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อตนเอง

๕.๑.๒ สภาพทั่วไปในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย

๑. หลักจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยที่ใช้ในปัจจุบัน

จากการสังเคราะห์และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับหลักจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยที่ใช้ในปัจจุบัน พบว่าได้ยึดหลักจริยธรรมตามข้อบังคับ ว่าด้วยประมวลจริยธรรมของ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๓ และ ข้อบังคับ ว่าด้วย ประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๓ แบ่งเป็น ๓ หมวด โดยมีสาระสำคัญดังนี้

(๑) ประมวลจริยธรรมต่อตนเอง จริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อตนเอง ได้สาระสำคัญดังนี้

๑) ความรับผิดชอบ ยอมรับผลทั้งที่ดีและไม่ดีในกิจการที่ตนได้ทำลงไปหรือที่อยู่ในความดูแลของตน เป็นการยอมรับในการกระทำคือกรรมของตน

๒) การเคร่งครัดในการปฏิบัติหน้าที่เคร่งครัด เข้มงวด กวดขันถูกต้องครบถ้วน เป็นการรักษาคุณความดีในการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ กติกา ข้อบังคับ โดยเคร่งครัด

๓) ความกล้าหาญ ไม่กลัว ไม่ครั้นคร้าม เป็นดำเนินชีวิตด้วยความมั่นใจ ไม่หวั่นต่อภัยทุกอย่างที่จะเกิดเนื่องจากการตัดสินใจกระทำกรณานั้น ๆ

๔) การปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ไม่พร่อง มีคุณสมบัติที่จะทำได้ โดยเฉพาะทางความรู้หรือความชำนาญ เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามคุณสมบัติทางด้านความรู้ความชำนาญของตนอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง

๕) การไม่กระทำให้เกิดความเสื่อมเสียเกียรติภูมิ การไม่กระทำให้เกิดจากความนิยมเสื่อมเสียหรือสูญสิ้นไป เป็นการทำความดี โดยไม่ทำความชั่วทั้งปวง

๖) ความเป็นอิสระ ความเป็นไทแก่ตัว ไม่ขึ้นแก่ใคร คือ การมีความเที่ยงธรรม ไม่ลำเอียงใด ๆ ด้วยเหตุใด ๆ ตัดสินใจกระทำเองโดยปัญญาของตนเองโดยไม่มีผู้ใดบงการ

๗) การรักษาชื่อเสียง การรักษาเกียรติยศ เป็นการกระทำที่รักษาความดีไว้ ไม่ทำความชั่วใด ๆ

๘) การประกอบสัมมาอาชีพะ การเลี้ยงชีพในทางชอบ เป็นการหาเลี้ยงชีพในทางสุจริต เว้นมิจอาชีพทั้งปวง

๙) การไม่คบคนพาล พาล หาเรื่องทำให้วุ่นวาย หาเรื่องทำให้เดือดร้อน เมื่อได้หลีกเลี่ยงการคบคนพาลแล้ว จึงควรคบแต่มิตร มิตรที่ดีมีน้ำใจ

๑๐) การตรงต่อเวลา เที่ยงตามกำหนด ถูกต้องตาม เป็นกรรผู้รู้เวลาอันเหมาะสม ระยะเวลาที่ควรหรือจะต้องใช้ในการประกอบกิจ ทำหน้าที่ต่าง ๆ หรือ ปฏิบัติการต่าง ๆ ให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา

๑๑) การแต่งกายสุภาพเรียบร้อย เรียบร้อย สุภาพ เป็นระเบียบ มีระเบียบ ประณีต เป็นผู้รู้จักการแต่งกายให้เหมาะสมตามฐานะ เพศ วัย ตามกาละ เทศะ และตามประเพณีนิยม

๑๒) ความรวดเร็วในการปฏิบัติหน้าที่รวดเร็ว “เร็วไว เช่น การทำงานรวดเร็ว” การเป็นผู้รู้จักกาล เวลา รู้กาลเวลาอันเหมาะสม และ ระยะเวลาที่ควรที่จะต้องใช้ในการประกอบกิจ ทำหน้าที่การงานหรือปฏิบัติการต่าง ๆ ให้ทันเวลา ให้พอเวลา ให้เหมาะสมเวลา

(๒) ประมวลจริยธรรมต่อผู้อื่น จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อผู้อื่น โดยจากผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักได้สาระสำคัญดังนี้

- ๑) ความจงรักภักดี การรู้คุณอย่างยิ่ง การเป็นผู้รู้คุณของ บุคคลผู้กระทำความดี
- ๒) ความซื่อสัตย์สุจริต ประพฤติชอบ ประพฤติถูกต้องตาม คลองธรรม เป็นผู้มีความประพฤติ ดี ความประพฤติชอบ ทางกาย วาจา และ ใจ
- ๓) ความถูกต้องเป็นธรรม ความจริง ความดี ความถูกต้อง เป็นความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์
- ๔) การไม่ดูหมิ่นและหมิ่นประมาทผู้อื่น ประกอบด้วยคำว่า ดูหมิ่น หมายถึง ความว่าแสดงกิริยาท่าทาง พุดจาหรือเขียนเป็นลายลักษณ์ อักษรเป็นเชิงดูถูกว่ามีฐานะต่ำต้อยหรือมีดีจริง ไม่เก่งจริง และ หมิ่นประมาท หมายถึงความว่า แสดงกิริยาวาจาถูกเหยียดหยามผู้อื่น
- ๕) การเคารพสิทธิเสรีภาพผู้อื่นประกอบด้วย คำว่า เคารพ แสดงอาการนับถือ ไม่ล่วงเกิน ไม่ล่วงละเมิด สิทธิ หมายถึงความว่า อำนาจอันชอบธรรม และ เสรีภาพ หมายถึงความว่า ความสามารถที่จะกระทำการใด ๆ ได้ ตามที่ตนปรารถนาโดยไม่อุปสรรคขัดขวาง สรุปความหมายรวมว่า เป็นการแสดงอาการนับถือไม่ล่วงละเมิดอำนาจหรือการแสดงออกอันชอบธรรมของผู้อื่นทั้งกาย วาจาและใจ
- ๖) การไม่เสียดสีและใส่ร้ายป้ายสีบุคคลอื่น ประกอบด้วยคำว่า เสียดสี หมายถึงความว่า อาการที่วาทะทบกระเทียบเหน็บแนมด้วยความอิจฉา และ ใส่ร้ายป้ายสี หาความร้ายป้ายสีผู้อื่นให้ได้รับความเสียหาย” สรุปรวมความหมายว่า เป็นการพุดจากระทบกระเทียบเหน็บแนมและหาความไม่ดีให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายด้วยความอิจฉา
- ๗) การใช้วาจาและกิริยาสุภาพประกอบด้วยคำว่า วาจา ถ้อยคำ คำกล่าว คำพูด” กิริยา หมายถึงความว่า การกระทำอาการที่แสดงออกมาด้วยกาย และ สุภาพ หมายถึงความว่า “เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุน ละม่อม ไม่กระโหกโหกฮาก สรุปรวมได้ความหมายว่า “การใช้ถ้อยคำหรือคำพูดและการแสดงออกที่เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุน ละม่อม
- ๘) การไม่คุกคามหรือระรานทางเพศ ประกอบด้วย คำว่า คุกคาม แสดงอำนาจด้วยกิริยาหรือวาจาให้หวาดกลัว ทำให้หวาดกลัว และ ความหมายของ คำว่า ระราน หมายถึงความว่า ประพฤติเป็นพาลเกรทำให้เดือดร้อน สรุปรวมความหมายได้ว่า “การไม่ทำให้เกิดความหวาดกลัวหรือเดือดร้อนทางเพศ ทั้งกายกรรมและวจีกรรม
- ๙) การเสริมสร้างสถาบันครอบครัว ประกอบด้วยคำว่า เสริมสร้าง หมายถึงความว่า เพิ่มพูนให้ดีหรือมั่นคงยิ่งขึ้น และครอบครัว หมายถึงความว่า สถาบันพื้นฐานของ สังคม สรุปรวมความว่า การเพิ่มพูนให้สถาบันพื้นฐานของสังคมมั่นคงยิ่งขึ้น

(๓) ประมวลจริยธรรมต่อสังคม จริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อสังคม โดยจากผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักได้สาระสำคัญดังนี้

๑) การอนุรักษ์ การรักษาและเสริมทวี รักษาให้คงเดิม เป็นการเพียรรักษาคุณธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ให้ตั้งมั่นและเจริญยิ่งขึ้นไปให้พูนพล

๒) ความเสียสละ การให้โดยยินยอม การให้ด้วยความเต็มใจ เป็นการให้สิ่งของ หรือ การให้ธรรม การให้ความรู้แนะนำสั่งสอนแก่ผู้อื่นและสังคม

๓) ความรักสามัคคี ความพร้อมเพรียงกัน ความปรองดองกัน ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อมแตกความสามัคคี

๔) การรักษาระบบคุณธรรม คุณธรรม สภาพคุณงามความดี สภาพที่เกื้อกูล เป็นหลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ ในการเป็นผู้ที่มีความเที่ยง ตรง ถูกต้องเป็นธรรม

๕) ความเที่ยงธรรม ตั้งตรงด้วยความเป็นธรรม ไม่พึงประพฤติในทางที่ผิด ทางที่เกิดความลำเอียง

๖) การอุทิศเวลา เจาะจงให้เวลา เป็นผู้ซึ่งรู้เวลาอันเหมาะสม สม ระยะเวลาที่ควรหรือจะต้องใช้ในการประกอบกิจ ทำหน้าที่ต่าง ๆ หรือ ปฏิบัติการต่าง ๆ

๗) การให้เกียรติและการเคารพสถานที่ประกอบด้วยความว่า เกียรติ ความยกย่องนับถือ และ เคารพ หมายความว่า ไม่ล่วงเกิน ไม่ล่วงละเมิด เป็นซึ่งยกย่องนับถือโดยไม่ล่วงเกิน หรือ ล่วงละเมิดสถานที่

๘) การยึดถือและรักษาประโยชน์ส่วนรวมเป็นสูงสุด ประโยชน์ สิ่งที่มีผลใช้ได้ดีสมกับที่คิดมุ่งหมายไว้ หมายความว่า การยึดถือและรักษาซึ่งสิ่งซึ่งมีผลดีร่วมกันของหมู่คณะให้มากที่สุด

๙) การใช้จ่ายเงินงบประมาณอย่างประหยัดโดยให้เกิดประโยชน์สูง ประหยัด ยับยั้งระมัด ระวัง ใช้จ่ายแต่พอควรแก่ฐานะ เป็นผู้ที่มีปัญญาในการใช้จ่ายเงินงบประมาณอย่างยับยั้ง ระมัด ระวัง ใช้จ่ายแต่พอควร พอประมาณแก่ฐานะโดยให้เกิดประโยชน์สูง

๑๐) ความเป็นกลางในทางการเมือง เป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นผู้ที่ไม่เอนเอียงด้วยชอบหรือชัง พึงใช้ปัญญาพิจารณาเห็นผลอันเกิดขึ้น และปฏิบัติ ต่อไปตามควรแก่เหตุ

๑๑) การสร้างความศรัทธา คำว่า ศรัทธา ความเชื่อ ความเลื่อมใส การสร้างความเชื่อถือ ความเลื่อมใส จะเกิดขึ้นได้ ต่อเมื่อผู้นั้นเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติดี ละเว้นการทำความชั่วทั้งปวง และเป็นผู้มีจิตใจอันสะอาดบริสุทธิ์

สรุปได้ว่าหลักจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาไทยที่ใช้ในปัจจุบันได้ยึดหลักจริยธรรมตามข้อบังคับ ว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๓ และข้อบังคับ ว่าด้วย ประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๓ แบ่งเป็น ๓

หมวด อันประกอบด้วย ๑. จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อตนเอง ๒. จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อตนเอง และ ๓. จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อตนเอง

๒. สถานการณ์ด้านจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภามีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค

จากผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ ส่วนราชการสังกัดรัฐสภา ได้มีความพยายามในการยกระดับและพัฒนาระบบการทำงานเกิดความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ เกิดความซื่อสัตย์ สุจริตและมีมาตรฐานในการปฏิบัติงานซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภา โดยมีการนำเครื่องมือทางการบริหารจัดการต่าง ๆ มาใช้ เช่น การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การจัดทำคาร์บอนการปฏิบัติราชการ การบริหารความเสี่ยง การวัดระดับความพึงพอใจผู้รับบริการ การพัฒนากระบวนการปฏิบัติงาน การพัฒนาสมรรถนะ การบริหารความรู้ การจัดทำบัญชีต้นทุนต่อหน่วย การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการปรับโครงสร้างองค์กร ซึ่งพบว่าสถานการณ์ด้านจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภามีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ดังนี้

(๑) จุดแข็ง ในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภา จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ ประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภาเป็นหลักการ และกรอบที่ชัดเจนในการส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรม มีโครงสร้างที่มีอำนาจหน้าที่ และผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนในการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม และมีระบบการวัดผลระดับความสำเร็จในการดำเนินการตามประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภา

(๒) จุดอ่อน ในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภา จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ ยังขาดการวิเคราะห์และจัดทำหลักสูตรด้านการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภา ยังไม่เป็นที่เข้าใจ แพร่หลาย รับรู้อย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง แนวนโยบายการยกระดับกลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้เป็นศูนย์ฯ ยังไม่มีการดำเนินการให้บรรลุผล โครงสร้างอำนาจหน้าที่ของกลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ยังเป็นแค่ระดับกลุ่มงาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับภารกิจที่บัญญัติไว้ในประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภา ข้อจำกัดด้านกำลังคนของกลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ความเชื่อมโยงระหว่างระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลกับการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภา ยังไม่มีการนำไปใช้ปฏิบัติอย่างจริงจังและเกิดประสิทธิผล

ยังขาดฐานข้อมูลทางด้านพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคลากรเพื่อสนับสนุนงานด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล การจัดสรรงบประมาณในการส่งเสริมณรงค์ ประมวลจริยธรรม

ข้าราชการรัฐสภายังอยู่ในสัดส่วนที่ต่อเมื่อเทียบกับงบประมาณในการฝึกอบรมอื่น ๆ ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมและผลิตสื่อในการรณรงค์เผยแพร่ มีวัฒนธรรมการทำงานที่คุ้นเคยกับการปฏิบัติงานตามคำสั่งมากกว่าการวิเคราะห์และเสนอแนะ เสนอทางเลือกให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณา ยังขาดเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน และสร้างความเข้าใจ เชื่อมั่น ศรัทธาในบุคลากรและส่วนราชการสังกัดรัฐสภา

(๓) โอกาส ในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภา จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ แผนและแนวนโยบายระดับชาติให้ความสำคัญแก่การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๑ ซึ่งทำให้การดาเนินการตามประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภาสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ กระแสสังคมต้องการเห็นระบบราชการและบุคลากรในระบบปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส สุจริต ซื่อสัตย์ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภา

(๔) อุปสรรค ในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภา จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ สังคมไทยกำลังเผชิญกับวิกฤติความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมและจริยธรรม โดยพบเห็นได้จากความถี่ในการใช้ความรุนแรงเพิ่มขึ้น ทั้งปัญหาครอบครัว การแย่งชิงทรัพยากรระหว่างชุมชน ความคิดเห็นแตกต่างทางการเมืองขาดการใช้เหตุผล ขาดความเอื้อเฟื้อ เอื้ออาทร มีพฤติกรรมเห็นแก่ตัว ส่งผลให้ควมมีคุณธรรมและจริยธรรมของคนในสังคมลดน้อยลง การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วผ่านกระแสโลกาภิวัตน์และโลกไซเบอร์ทำให้คนไทยมุ่งแสวงหาความสุขและสร้างอัตลักษณ์ส่วนตัวผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เกิดเห็นวัฒนธรรมย่อยร่วมสมัยที่หลากหลายรูปแบบและค่านิยมที่หลงวัตถุเพิ่มขึ้น ความเสื่อมถอยในการศรัทธาความดีและค่านิยมที่หลงวัตถุเป็นกระแสหลักอาจจะทำให้การรณรงค์ในการให้บุคลากรประพฤติปฏิบัติตามหลักคุณธรรมและจริยธรรมเพิ่มความท้าทายยิ่งขึ้น ภาพลักษณ์ของรัฐสภา เมื่อมีการกล่าวถึงรัฐสภา ประชาชนมักมองในส่วนของความขัดแย้งและความไม่โปร่งใสของนักการเมือง ซึ่งอาจทำให้กระทบต่อภาพลักษณ์ขององค์กรส่วนราชการสังกัดรัฐสภา

๓. หลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย

จากผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย สรุปสาระสำคัญได้ว่า จริยธรรม คือ ประมวลกฎเกณฑ์ความประพฤติ คำว่าจริยธรรมนั้น ในบางครั้งก็ใช้แทนคำว่า คุณธรรม หรือศีลธรรม หลักแห่งความประพฤติที่ชอบธรรม หรือเป็นหลักปฏิบัติที่ได้รับการยกย่องจากสังคมว่าเป็นสิ่งที่ถูกที่ควรเราสามารถศึกษาจริยธรรมของสังคมหนึ่ง ๆ ได้จากขนบประเพณีวัฒนธรรม หลักศีลธรรม ระบบการปกครองที่ดีสามารถก่อให้เกิดความยุติธรรมและทำการปกครองเพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวมได้ จึงมีเพียงระบบราชาธิปไตยซึ่งปกครองโดยกษัตริย์ผู้ทรงคุณธรรมประการหนึ่ง ระบบอภิชนาธิปไตยซึ่งปกครองโดยคนจำนวนน้อยที่ทรงคุณธรรมประการหนึ่งและระบบประชาธิปไตยที่ถือทางสายกลาง ซึ่ง

ปกครองประชาชนที่ทรงคุณธรรมอีกประการหนึ่งส่วนการปกครองที่เลวนั้น คือการปกครองเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวของผู้ปกครองเองได้แก่การปกครองแบบทรราชย์ แบบคณาธิปไตยและการปกครองโดยฝูงชน

จริยธรรมในการปกครองของไทยมีรากฐานมาจากพุทธศาสนาเป็นสำคัญ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันกว่า ๗๐๐ ปี พระมหากษัตริย์ไทยทรงใช้หลักจริยธรรมของหลักธรรมะในพุทธศาสนา มาใช้ในการปกครองประเทศ พระมหากษัตริย์ของไทยแต่โบราณได้ยึดถือหลักธรรม อยู่สามประการในการปกครองประเทศ คือ ทศพิธราชธรรมนับเป็นคุณธรรมในการปกครองที่สำคัญมาก ซึ่งพระมหากษัตริย์ไทย ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน ได้ทรงยึดถือหลักธรรมดังกล่าวนี้เป็นแนวทางในการปกครอง เสมอมาทศพิธราชธรรมมีหลักธรรม ๑๐ ประการ ประกอบด้วย

๑. ทานหรือการให้ การเสียสละกำลังในการปกครอง การใช้สติปัญญาในการแก้ไข ปัญหาวิกฤติและพัฒนาเศรษฐกิจ การให้โอกาสประชาชนมีสิทธิตามหลักกฎหมาย

๒. ศีล หรือความเป็นปกติ การประพฤติกาย วาจาให้ปราศจากโทษทั้งในการปกครอง อันได้แก่ปฏิบัติตามหลักศีลธรรมและกฎหมายบ้านเมือง และมีความรับผิดชอบในการกระทำอันขัดต่อกฎหมายและศีลธรรมของตนเอง

๓. บริจาค (จาคะ) หรือการสละสิ่งไม่เป็นประโยชน์หรือมีประโยชน์น้อยเพื่อสิ่งที่ดีกว่า คือเมื่อถึงคราวก็สละได้ แม้แต่ตำแหน่งหน้าที่ พวกพ้อง หรือผลประโยชน์ตัวเอง เพื่อรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของประเทศและหลักประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข

๔. ความซื่อตรง (อาชชวะ) หรือการที่ซื่อตรงในฐานะที่เป็นนักปกครอง ที่มาทำหน้าที่แทนพี่น้องประชาชน ดำรงอยู่ในสัจย์สุจริตความตรงไปตรงมา ไม่หลอกตนเองและประชาชนทั้งประเทศ

๕. ความอ่อนโยน (มัททวะ) หรือเคารพในเหตุผลที่ควร มีสัมมาคารวะต่อผู้บังคับบัญชา และอ่อนโยนต่อบุคคลที่เสมอกันรวมทั้งผู้ใต้บังคับบัญชา

๖. ความเพียร (ตบะ) หรือความเพียรที่แผดเผาความเกียจคร้าน คือการที่มีความอุตสาหะขวนขวายในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

๗. ความไม่โกรธ (อักโกธะ) หรือความไม่แสดงความโกรธให้ปรากฏ ไม่พยายามมุ่งร้ายผู้อื่นแม้จะลงโทษผู้ทำผิดก็ตามเหตุผล

๘. ความไม่เบียดเบียน (อวิหิงสา) หรือไม่เบียดเบียนผู้อื่นทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ปกครองประชาชนในประเทศให้เหมือนบุคคลในครอบครัวเดียวกัน

๙. ความอดทน (ขันติ) หรือการอดทนต่อสิ่งทั้งปวงที่เป็นปัญหาและอุปสรรค การรักษาปกติภาวะของตนไว้ได้ ไม่ว่าจะถูกรบกวนกระทบกระทั่งด้วยสิ่งอันเป็นที่พึงปรารถนาหรือไม่พึงปรารถนาก็ตาม มีความมั่นคงหนักแน่นไม่หวั่นไหว

๑๐. ความเที่ยงธรรม (อวิโรธนะ) หรือการประพฤติให้เกิดความยุติธรรม ยกย่องคนที่มี ความดีความชอบ ลงโทษผู้กระทำความผิดโดยปราศจากอำนาจอคติ ๔ ประการ ให้ทุกคนในประเทศ ได้รับความยุติธรรมตามหลักกฎหมายเท่าเทียมกันทุกคน ทุกสถานะ

๕.๑.๓ รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ

จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ผลการวิจัยของ เรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ” จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามหลักทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ โดยมีรูปแบบในแต่ละด้านดังนี้

๑. รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามหลัก ทศพิธราชธรรม ด้านทาน

จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ มีแนวทางในการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมในด้านทาน ดังนี้

ส่งเสริมความรู้ให้กับสมาชิกรัฐสภา เพื่อใช้ในปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถให้ไม่พร่องเกี่ยวกับงานที่รับผิดชอบ สมาชิกรัฐสภาต้องเข้ารับการอบรมความรู้เฉพาะทางการด้านบริหารจัดการทางความรู้หรือความชำนาญตามตำแหน่ง หน้าที่ที่รับผิดชอบ เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามคุณสมบัติทางด้านความรู้ความชำนาญของตนอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง จัดกิจกรรมส่งเสริมสมาชิกรัฐสภาที่แสดงความจงรักภักดี การรู้คุณอย่างยิ่ง การเป็นผู้รู้คุณของ บุคคลผู้กระทำความดี เป็นบุคคลตัวอย่าง สนับสนุนให้สมาชิกรัฐสภาเร่งให้การช่วยเหลือประชาชนในทุกพื้นที่เมื่อเกิดความเดือดร้อนและบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ซึ่งถือเป็นหน้าที่หลัก สมาชิกรัฐสภาต้องความเสียสละส่วนตัว ไม่นิ่งนอนใจ การให้ด้วยความเต็มใจ เป็นการให้สิ่งของ หรือการบริการต่อสังคม สมาชิกรัฐสภาต้องมีการส่งเสริมและให้ความรู้และช่วยเหลือสังคมอย่างเต็มใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน

ตัวชี้วัด: การเสียสละกำลังในการปกครอง การใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาวิกฤติ และพัฒนาเศรษฐกิจ การให้โอกาสประชาชนมีสิทธิตามหลักกฎหมาย

๒. รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านศีล

จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ มีแนวทางในการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมในด้านศีล ส่งเสริมสมาชิกรัฐสภา ความกล้าหาญ ไม่กลัว ไม่ครั่นคร้าม เป็นดำเนินชีวิตด้วยความมั่นใจ ไม่หวั่นต่อภัยทุกอย่างที่จะเกิดเนื่องจากการตัดสินใจกระทำกรณัั้น ๆ ยกย่องสมาชิกรัฐสภาต้องเป็นผู้มีความประพฤติดีงาม คือการประกอบแต่การสุจริตยึดมั่นถึมั่นในสมาชิกรัฐสภาต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่ความ

รับผิดชอบที่ให้ไว้แก่ประชาชน ประพฤติชอบ ประพฤติถูกต้องตาม จัตอบรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต สมาชิกรัฐสภาคลองธรรม เป็นผู้มีความประพฤติ ดี ความประพฤติชอบ ทางกาย วาจา และ ใจ เป็นตัวอย่างแก่ผู้อื่น จัตอบรมด้านบุคลิกภาพให้กับสมาชิกรัฐสภา ส่งเสริมให้สมาชิกรัฐสภาต้องเป็นการรักษาระบบคุณธรรม คุณธรรม สภาพคุณงามความดี สภาพที่เกื้อกูล เป็นหลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ และส่งเสริมให้สมาชิกรัฐสภาต้องเป็นผู้รักษา กฎระเบียบทางสังคม เทียง ตรง ถูกต้องเป็นธรรมโดยการจัดให้มีการอบรมด้านกฎหมายต่าง ๆ

ตัวชี้วัด: มีจิตสำนึกและรับผิดชอบต่อในการกระทำผิดต่อหลักกฎหมายและศีลธรรมแล้ว จะเป็นตัวอย่างที่ดีของประชาชนเองทำกฎหมายให้มีความศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งส่วนมากชอบแต่ไม่รับผิดชอบ

๓. รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้าน บริจาค (จาคะ)

จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ มีรูปแบบในการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมในด้านบริจาค ดังนี้ ส่งเสริมให้สมาชิกรัฐสภาต้องการรักษาชื่อเสียง การรักษาเกียรติยศ รักษาความดีไว้ ไม่กระทำความชั่วใด ๆ จัตอบรมให้กับเกี่ยวกับหลักการปกครอง สมาชิกรัฐสภาต้องยอมเสียสละความสุขส่วนตนในฐานะเป็นผู้ปกครอง ส่งเสริมให้สมาชิกรัฐสภาการไม่คุกคาม ไม่แสดงอำนาจด้วยกิริยา หรือวาจาให้หวาดกลัว ทำให้ผู้อื่นหวาดกลัว ไม่ประพฤติเป็นพาลเกรทำให้เดือดร้อน ส่งเสริมให้สมาชิกรัฐสภาไม่ทำให้เกิดความหวาดกลัวหรือเดือดร้อนต่อผู้อื่น ทั้งกายกรรมและวจีกรรม ส่งเสริมสมาชิกรัฐสภาต้องเสียสละเวลาในการเข้าประชุมเพื่อให้ครบองค์ประชุม เพื่อให้สามารถออกกฎหมาย หรือข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อให้ครบองค์ประชุม และส่งเสริมสมาชิกรัฐสภาต้องมีความเสียสละ การให้โดยยินยอม การให้ด้วยความเต็มใจ เป็นการให้สิ่งของ หรือ การให้ธรรม การให้ความรู้แนะนำสั่งสอนแก่ผู้อื่นและสังคม

ตัวชี้วัด: เห็นแก่ประโยชน์ประเทศมากกว่าผลประโยชน์ตนเองและพวกพ้อง ผลประโยชน์ที่ได้จะเกิดกับประชาชนและประเทศชาติอย่างแท้จริง

๔. รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้าน ความซื่อตรง (อาชชวะ)

จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ มีรูปแบบในการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมในด้านความซื่อตรง ดังนี้ ส่งเสริมให้สมาชิกรัฐสภาความรับผิดชอบ ยอมรับผลทั้งที่ดีและไม่ดีในกิจการที่ตนได้ทำลงไปหรือที่อยู่ในความดูแลของตน เป็นการยอมรับในการกระทำคือกรรมของตน สมาชิกรัฐสภาต้องยอมรับในการกระทำของตน เมื่อดำเนินการลงไปแล้ว สมาชิกรัฐสภาการจัดทำโครงการต่าง ๆ ขึ้นมาต้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อประชาชน ไม่ยอมรับผลประโยชน์เข้ากระเป๋าตัวเอง สมาชิกรัฐสภาการเสริมสร้าง

สถาบันครอบครัว ส่งเสริมสถาบันพื้นฐานของ สังคม การเพิ่มพูนให้สถาบันพื้นฐานของสังคมมั่นคงดี ยิ่งขึ้น สมาชิกรัฐสภาความเป็นกลางในทางการเมือง เป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นผู้ที่ไม่เอนเอียงด้วยชอบหรือชัง พึงใช้ปัญญาพิจารณาเห็นผลอันเกิดขึ้น และปฏิบัติ ต่อไปตามควรแก่เหตุ นั้น สมาชิกรัฐสภาต้องพึงใช้ปัญญาพิจารณาเห็นผลอันเกิดขึ้น และปฏิบัติ ต่อไปตามควรแก่เหตุ นั้น

ตัวชี้วัด: เพื่อเป็นที่ไว้น้ำใจเชื่อมั่นคนมีเสถียรภาพอย่างแท้จริง สุจริตโปร่งใสตรวจสอบได้

๕. รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความอ่อนโยน (มัททวะ)

จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ มีรูปแบบในการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมในความอ่อนโยน(มัททวะ) ดังนี้ สมาชิกรัฐสภาการแต่งกายสุภาพเรียบร้อย เรียบร้อย ภาพ เป็นระเบียบ มีระเบียบ ประณีต เป็นผู้รู้จักการแต่งกายให้เหมาะสมตามฐานะ สมาชิกรัฐสภาต้องเสริมสร้างบุคลิกภาพ รู้จัก ฐานะ วาระ และตามประเพณีนิยม สมาชิกรัฐสภาต้องใช้วาจาและกิริยาสุภาพ การกระทำอาการที่แสดงออกมาด้วยกาย เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุน ละม่อม ไม่กระโชกโฮกฮาก การใช้ถ้อยคำหรือคำพูดและการแสดงออกที่เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุน ละม่อมต่อผู้อื่น สมาชิกรัฐสภาการเสริมสร้างความประทับใจให้ผู้พบเห็น สำรวมกิริยาท่าทาง แสดงความเคารพต่อผู้อื่น สมาชิกรัฐสภาควรแสดงความเคารพต่อบุคคล สถานที่ ศึกษาประเพณีในสังคมนั้น ๆ สมาชิกรัฐสภาต้องการให้เกียรติและการเคารพสถานที่ ไม่ล่วงเกิน ไม่ล่วงละเมิด เป็นซึ่งยกย่องนับถือโดยไม่ล่วงเกิน หรือ ล่วงละเมิดสถานที่

ตัวชี้วัด: มีเหตุผลที่อ้างอิงบนหลักกฎหมายของประเทศ และไม่ขัดต่อศีลธรรม วัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม รับฟังความคิดเห็นทุกฝ่ายเพื่อเป็นประโยชน์ในการบริหารงาน

๖. รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความเพียร (ตบะ)

จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ มีรูปแบบในการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมในด้านความเพียร (ตบะ) ดังนี้ สมาชิกรัฐสภาแก้ไขปัญหาวิกฤติต่าง ๆ เป็นหลัก ทำตามนโยบายที่วางไว้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม ส่งเสริมให้สมาชิกรัฐสภาต้องมีความขยัน หมั่นเพียร ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ จัดอบรมให้กับสมาชิกรัฐสภาต้องความซื่อสัตย์สุจริต ประพฤติชอบ ประพฤติถูกต้องตาม คลองธรรม เป็นผู้มีความประพฤติ ดี ความประพฤติชอบ ทางกาย วาจา และ ใจ จัดอบรมให้กับสมาชิกรัฐสภาไม่กระทำความผิด ทุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ในโครงการต่าง ๆ ต้องคำนึงถึงประโยชน์ต่อผู้อื่นในฐานะผู้บริหาร ส่งเสริมสมาชิกรัฐสภาด้านการอนุรักษ์ การรักษาให้คงเดิม เป็นการเพียรรักษาคุณธรรมที่

เกิดขึ้นแล้ว ให้ตั้งมั่นตามอุดมคติที่ให้ไว้ สมาชิกรัฐสภาควรส่งเสริมการอนุรักษ์โครงการต่าง ๆ จัดให้สมาชิกได้มีการศึกษาดูงานในต่างประเทศ

ตัวชี้วัด: มุ่งหวังความเจริญก้าวหน้าและการแก้ไขปัญหาวิกฤติต่างๆ เป็นหลัก ทำตามนโยบายที่วางไว้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม

๗. รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความไม่โกรธ (อภโกธะ)

จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ มีรูปแบบในการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมในด้านความไม่โกรธ (อภโกธะ) ดังนี้ สมาชิกรัฐสภาต้องไม่โกรธ ไม่ลุอำนาจโกรธ รู้จักระงับความขุ่นเคืองใจด้วยเหตุทั้งปวง วินิจฉัยความและกระทำการด้วยจิตอันราบเรียบ เป็นตัวของตัวเอง สมาชิกรัฐสภาต้องมีสติไตรตรอง รู้จักเหตุและผลในการแก้ปัญหา สมาชิกรัฐสภาการไม่ดูหมิ่นและหมิ่นประมาทผู้อื่น ไม่แสดงกิริยาท่าทาง พุดจาหรือเขียนเป็นลายลักษณ์ อักษรเป็นเชิงดูถูกว่ามีฐานะต่ำต้อยหรือมีดีจริง ไม่เก่งจริง สมาชิกรัฐสภาต้องไม่แสดงกิริยาว่าจาดูถูกเหยียดหยามผู้อื่น เมื่อได้รับตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกรัฐสภาควรเสริมสร้างความรักสามัคคี ความพร้อมเพรียงกัน ความปรองดองกัน ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อมแตกความสามัคคี สมาชิกรัฐสภาไม่แบ่งพรรค แบ่งพวกต้องเป็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ร่วมมือกันทำงานเพื่อสังคม ประเทศชาติ

ตัวชี้วัด: เพื่อให้รู้จักข่มใจตนเองไม่ให้เกิดความโกรธตามสิ่งที่มีกระทบ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำหรือคำพูด และถึงแม้จะโกรธก็สามารถระงับยับยั้งซึ่งใจได้ รวมทั้งไม่สร้างความโกรธให้กับผู้อื่น ไม่ระดมปลุกปั่นยั่วยุให้ผู้อื่นมีความโกรธ มุ่งหวังในการสร้างสามัคคีอย่างแท้จริง

๘. รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความไม่เบียดเบียน (อวิหิงสา)

จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ มีรูปแบบในการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมในความไม่เบียดเบียน (อวิหิงสา) ดังนี้ สมาชิกรัฐสภาส่งเสริมการดำเนินชีวิตไปตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง สมาชิกรัฐสภาส่งเสริมการผลิต การบริโภคที่สมดุลไม่เน้นประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก ไม่แข่งขันแย่งชิงจนเป็นการเบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น และทำลายสิ่งแวดล้อม สมาชิกรัฐสภาต้องเคารพสิทธิเสรีภาพผู้อื่น ประกอบด้วย ไม่แสดงอาการนับถือ ไม่ล่วงเกิน ไม่ล่วงละเมิด สิทธิ สมาชิกรัฐสภาใช้อำนาจอันชอบธรรม ตามที่ตนปรารถนาโดยไม่อุปสรรคขัดขวาง ไม่ล่วงละเมิดอำนาจหรือการแสดงออกอันชอบธรรมของผู้อื่นทั้งกาย วาจาและใจ สมาชิกรัฐสภาควรเสริมสร้างความเชื่อถือ ความเลื่อมใส จะเกิดขึ้นได้ ต่อเมื่อผู้นั้นเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติดี ละเว้นการกระทำความชั่วทั้งปวง และเป็นผู้มีจิตใจอันสะอาด

บริสุทธิ์ และสมาชิกรัฐสภาต้องไม่เบียดเบียน เป็นผู้ไม่คิดร้ายใคร ไม่บีบบังคับใคร สร้างประโยชน์เพื่อสังคม

ตัวชี้วัด: ไม่แบ่งฝักแบ่งฝ่ายแบ่งสี ไม่สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้น รักษากฎหมายบ้านเมืองโดยไม่เลือกปฏิบัติ ประชาชนมีสิทธิหน้าที่เท่าเทียมกัน มีนโยบายที่ไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อน

๙. รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความอดทน (ขันติ)

จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ มีรูปแบบในการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมในด้านความอดทน (ขันติ) ดังนี้ ส่งเสริมการฝึกสมาธิให้กับสมาชิกรัฐสภาในการควบคุมอารมณ์ของตนไว้ได้ ไม่ว่าจะถูกกระทบกระทั่งด้วยสิ่งอันเป็นที่พึงปรารถนาหรือไม่พึงปรารถนาก็ตาม มีความมั่นคงหนักแน่นไม่หวั่นไหว จัดอบรมให้กับสมาชิกรัฐสภาการอดทนการให้เวลา รู้เวลาอันเหมาะสม ระยะเวลาที่ควรหรือจะต้องใช้ในการประกอบกิจ ทำหน้าที่ต่าง ๆ หรือ ปฏิบัติการต่าง ๆ ให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา จัดอบรมจริยธรรมให้กับสมาชิกรัฐสภาต้องการไม่เสียดสีและใส่ร้ายป้ายสีบุคคลอื่น ส่งเสริมให้สมาชิกรัฐสภาไม่พุดจากระทบกระเทียบเหน็บแนมและหาความไม่ดีให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายด้วยความอิจฉา ส่งเสริมให้สมาชิกรัฐสภาอุทิศเวลาในการทำงานเพื่อสังคม อดทนด้วยความยากลำบากในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อมุ่งหวังประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง และสมาชิกรัฐสภาไม่เลือกเวลา เป็นผู้ซึ่งรู้เวลาอันเหมาะสม ระยะเวลาที่ควรหรือจะต้องใช้ในการประกอบกิจ ทำหน้าที่ต่าง ๆ หรือ ปฏิบัติการต่าง ๆ

ตัวชี้วัด: มีความอดทนและความรับผิดชอบในหน้าที่สูง เพื่อให้ประเทศชาติผ่านพ้นเดินหน้าไปได้ด้วยความเรียบร้อย มีความอดทนแม้แต่จะขัดความรู้สึกของตนเอง อดทนด้วยความยากลำบากในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อมุ่งหวังประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

๑๐. รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความเที่ยงธรรม

จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ มีรูปแบบในการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมในด้านความเที่ยงธรรม ดังนี้ สมาชิกรัฐสภาการตรงต่อเวลา เที่ยงตามกำหนด ถูกต้องตาม รู้เวลาอันเหมาะสม ระยะเวลาที่ควรหรือจะต้องใช้ในการประกอบกิจ สมาชิกรัฐสภาต้องซื่อสัตย์ต่ออำนาจ หน้าที่ของตนเอง สมาชิกรัฐสภาต้องเป็นธรรม ความจริง ความดี ความถูกต้อง เป็นความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ในการปฏิบัติหน้าที่ สมาชิกรัฐสภาต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หากทราบว่าฝ่ายนั้นผิดถึงแม้จะเป็นพรรคเดียวกันก็ตาม ลงโทษผู้กระทำความผิดโดยปราศจากอำนาจอคติ ๔ ประการ

ให้ทุกคนในประเทศได้รับความยุติธรรมตามหลักกฎหมายเท่าเทียมกันทุกคน ทุกสถานะ สมาชิก รัฐสภาต้องความเที่ยงธรรม ตั้งตรงด้วยความเป็นธรรม ไม่พึงประพฤติในทางที่ผิด ทางที่เกิดความลำเอียง และสมาชิกรัฐสภาต้องยึดถือและรักษาประโยชน์ส่วนรวมเป็นสูงสุด ประโยชน์ สิ่งที่มีผลใช้ได้ดีสมกับที่คิด มุ่งหมายไว้

ตัวชี้วัด: สร้างความยุติธรรมตามหลักนิติธรรม นิติรัฐ โดยปราศจากอำนาจอคติ ๔ คือ ยุติธรรมโดยปราศจากความกลัวแรงกดดันต่าง ๆ ยุติธรรมโดยปราศจากความลำเอียงเพราะรักชอบ เห็นด้วย ยุติธรรมโดยปราศจากความเห็นผิดทางกฎหมายและศีลธรรม ยุติธรรมโดยปราศจากความโกรธไม่เห็นด้วย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ” ผู้วิจัยจะได้นำประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจ นำมาอภิปรายผล ดังนี้

๕.๑.๑ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย

๑. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม โคลเบิร์ก (Kohlberg)

จากผลการสังเคราะห์เอกสารและผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับแนวคิด และทฤษฎีที่เหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย พบว่า ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม โคลเบิร์ก (Kohlberg) เหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย อันเนื่องจากเขาได้ทำการศึกษาบุคคลต่างเชื้อชาติและวัฒนธรรมทั้งในทวีปยุโรปเอเชียและอเมริกา ผลการศึกษามนุษยชาติทำให้สามารถแบ่งระดับการพัฒนาการทางจิตใจและใช้เหตุผล ทฤษฎีพัฒนาการการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบิร์ก มี ๓ ระดับประกอบด้วย ระดับก่อนกฎเกณฑ์ ประกอบด้วย ขั้นที่ ๑ การหลบหลีกการถูกลงโทษ กลัวถูกลงโทษทางวินัยและอาญา (เห็นแก่ตัว กลัวเจ็บ กลัวตกนรก กลัวถูกฆ่า) ขั้นที่ ๒ การแสวงหารางวัล (ต้องการวัตถุสิ่งของ เงินทอง เป็นรางวัล) ระดับตามกฎหมายเกณฑ์ ประกอบด้วย ขั้นที่ ๓ การทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น (เห็นแก่พวกพ้อง เพื่อนญาติ ชอบการชมเชยการยอมรับ การสนับสนุน) ขั้นที่ ๔ การทำตามหน้าที่กฎของสังคม (กฎหมาย กฎเกณฑ์ ข้อปฏิบัติศาสนา ทำหน้าที่)

และระดับเหนือกฎเกณฑ์ ประกอบด้วย ขั้นที่ ๕ การทำเพื่อส่วนรวมการทำตามคำมั่นสัญญา (ภูมิใจ ละอายใจ) และขั้นที่ ๖ การยึดมั่นในอุดมคติสากล (ยุติธรรม มนุษยธรรม) ทั้งหมดนี้สอดคล้องกับหลักจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยที่ใช้ในปัจจุบันได้ยึดหลักจริยธรรมตามข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๓ และ ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาและกรรมาธิการ พ.ศ. ๒๕๕๓ แบ่งเป็น ๓ หมวด อัน

ประกอบด้วย ๑. จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อตนเอง ๒. จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อตนเอง และ ๓. จริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามประมวลจริยธรรมต่อตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ณัฐวัฒน์ สุดประเสริฐ^๑** วิจัยเรื่อง “พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสังคมมนุษย์ที่มีผลต่ออายุและทรัพยากรธรรมชาติในจ๊กกวัตตีสูตฺร” พบว่าพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสังคมมนุษย์ใน จ๊กกวัตตีสูตฺรมี ๑๗ ประการคือ ๑.งดเว้นปาณาติบาต ๒.งดเว้นจากอกทินนาทาน ๓. งดเว้นจากกาเมสุมิฉฉาจาร ๔. งดเว้นจากมุสาวาท ๕. งดเว้นจากปิสุณาวาจา ๖. งดเว้นจากผรุสวาจา ๗. งดเว้นจากสัมผัปปลาปะ ๘. ละอภิชฌา ๙. ละพยาบาท ๑๐. ควรละมิจฉาทิฐิ ๑๑. ละอธรรมราคะ ๑๒. ละวิสมโลภะ ๑๓. ละมิจฉาธรรม ๑๔.ปฏิบัติชอบในมารดาบิดา และในสมณะพราหมณ์ ๑๕. การประพฤติด่อนน้อมต่อท่านผู้ใหญ่ในตระกูล ๑๖.งดเว้นการสมสู่ไม่เลือกหน้า และ ๑๗.งดเว้นการเคียดแค้นฆ่าไม่เลือกคน

เมื่อประชากรส่วนใหญ่ของสังคมโลกไม่กระทำพฤติกรรมทั้ง ๑๗ ประการได้ส่งผลต่ออายุมนุษย์คือมนุษย์มีอายุน้อยลงจาก ๘๐,๐๐๐ ปีจนเหลืออายุ ๑๐ปี แต่เมื่อประชากรส่วนใหญ่ของสังคมโลกได้กระทำพฤติกรรม ๑๗ ประการอายุของมนุษย์จะยืนขึ้นจาก ๑๐ ปี ไปจนถึง ๘๐,๐๐๐ ปี ส่วนทรัพยากรธรรมชาติ ก็เช่นเดียวกับอายุมนุษย์เมื่อมนุษย์มีพฤติกรรมฝ่ายเสื่อมทรัพยากรธรรมชาติก็เสื่อมลงเช่นกัน เมื่อมนุษย์มีอายุ ๑๐ ปี ธรรมชาติถูกทำลาย เนื้อสัตว์ ข้าวสุก เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย และเกลือ หหมดไปจากโลก แต่เมื่อมนุษย์มีพฤติกรรมในทางเจริญทรัพยากรธรรมชาติก็เจริญขึ้นเช่นกัน การเปลี่ยนแปลงของอายุมนุษย์เป็นไปตามหลักอิทัปปัจจยตา คือ นิยาม ๕ ว่า จิตเปลี่ยนแปลง จะมีผลให้โลกเปลี่ยนในทางเจริญขึ้นหรือเสื่อมลงได้ แต่การเปลี่ยนนั้นจะเปลี่ยนตามธรรมชาติคือ ธรรมนิยามมิได้เปลี่ยนตามใจคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

๒. หลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย

จากผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมที่เหมาะสมกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย สรุปสาระสำคัญได้ว่า จริยธรรม คือ ประมวลกฎเกณฑ์ความประพฤติ คำว่าจริยธรรมนั้น ในบางครั้งก็ใช้แทนคำว่า คุณธรรม หรือศีลธรรม หลักแห่งความประพฤติที่ชอบธรรม หรือเป็นหลักปฏิบัติที่ได้รับการยกย่องจากสังคมว่าเป็นสิ่งที่ถูกที่ควรเราสามารถศึกษาจริยธรรมของสังคมหนึ่ง ๆ ได้จากขนบประเพณีวัฒนธรรม หลักศีลธรรม ระบบการปกครองที่ดีสามารถก่อให้เกิดความยุติธรรมและทำการปกครองเพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวมได้ จึงมีเพียงระบบราชาธิปไตยซึ่งปกครองโดยกษัตริย์ผู้ทรงคุณธรรมประการหนึ่ง ระบบอภิชนาธิปไตยซึ่งปกครองโดยคนจำนวนน้อยที่ทรงคุณธรรมประการหนึ่งและระบบประชาธิปไตยที่ถือทางสายกลาง ซึ่ง

^๑ณัฐวัฒน์ สุดประเสริฐ, “พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสังคมมนุษย์ที่มีผลต่ออายุและทรัพยากรธรรมชาติในจ๊กกวัตตีสูตฺร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

ปกครองประชาชนที่ทรงคุณธรรมอีกประการหนึ่งส่วนการปกครองที่เลวนั้น คือการปกครองเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวของผู้ปกครองเองได้แก่การปกครองแบบทรราชย์ แบบคณาธิปไตยและการปกครองโดยฝูงชน

จริยธรรมในการปกครองของไทยมีรากฐานมาจากพุทธศาสนาเป็นสำคัญ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันกว่า ๗๐๐ ปี พระมหากษัตริย์ไทยทรงใช้หลักจริยธรรมของหลักธรรมะในพุทธศาสนาใช้ในการปกครองประเทศ พระมหากษัตริย์ของไทยแต่โบราณได้ยึดถือหลักธรรม อยู่สามประการในการปกครองประเทศ คือ ทศพิธราชธรรมนับเป็นคุณธรรมในการปกครองที่สำคัญมาก ซึ่งพระมหากษัตริย์ไทย ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน ได้ทรงยึดถือหลักธรรมดังกล่าวนี้เป็นรูปแบบในการปกครอง เสมอมาทศพิธราชธรรมมีหลักธรรม ๑๐ ประการ ประกอบด้วย ทานหรือการให้ การเสียสละกำลังในการปกครอง การใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาวิกฤติและพัฒนาเศรษฐกิจ การให้โอกาสประชาชนมีสิทธิตามหลักกฎหมาย ศิล หรือความเป็นปกติ การประพฤติกาย วาจาให้ปราศจากโทษทั้งในการปกครอง อันได้แก่ปฏิบัติตามหลักศีลธรรมและกฎหมายบ้านเมือง และมีความรับผิดชอบในการกระทำอันขัดต่อกฎหมายและศีลธรรมของตนเอง บริจาค (จาคะ) หรือการสละสิ่งไม่เป็นประโยชน์หรือมีประโยชน์น้อยเพื่อสิ่งที่ดีกว่า คือเมื่อถึงคราวก็สละได้ แม้แต่ตำแหน่งหน้าที่ พวกพ้อง หรือผลประโยชน์ตัวเอง เพื่อรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยของประเทศและหลักประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข ความซื่อตรง (อาชชวะ) หรือการที่ซื่อตรงในฐานะที่เป็นนักปกครอง ที่มาทำหน้าที่แทนพี่น้องประชาชน ดำรงอยู่ในสัจสุจริตความตรงไปตรงมา ไม่หลอกตนเองและประชาชนทั้งประเทศ

ความอ่อนโยน (มัททวะ) หรือเคารพในเหตุผลที่ควร มีสัมมาคารวะต่อผู้บังคับบัญชา และอ่อนโยนต่อบุคคลที่เสมอกันรวมทั้งผู้ใต้บังคับบัญชา ความเพียร (ตบะ) หรือความเพียรที่แผดเผา ความเกียจคร้าน คือการที่มีความอดุสาหะชวนชวายนในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ความไม่โกรธ (อภโกธะ) หรือความไม่แสดงความโกรธให้ปรากฏ ไม่พยายามมุ่งร้ายผู้อื่นแม้จะลงโทษผู้ทำผิดก็ตามเหตุผล ความไม่เบียดเบียน (อวิหิงสา) หรือไม่เบียดเบียนผู้อื่นทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ปกครองประชาชนในประเทศให้เหมือนบุคคลในครอบครัวเดียวกัน ความอดทน (ขันติ) หรือการอดทนต่อสิ่งทั้งปวงที่เป็นปัญหาและอุปสรรค การรักษาปกติภาวะของตนไว้ได้ ไม่ว่าจะถูกรบกวนกระทบกระทั่งด้วยสิ่งอันเป็นที่พึงปรารถนาหรือไม่พึงปรารถนาก็ตาม มีความมั่นคงหนักแน่นไม่หวั่นไหว และความเที่ยงธรรม (อวิโรธนะ) หรือการประพฤติให้เกิดความยุติธรรม ยกย่องคนที่มีความดีความชอบ ลงโทษผู้กระทำความผิดโดยปราศจากอำนาจอคติ ๔ ประการ ให้ทุกคนในประเทศได้รับความยุติธรรมตามหลักกฎหมายเท่าเทียมกันทุกคน ทุกสถานะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ**บุญแสง ชีระภากร** ที่กล่าวว่า ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่บริหารโดยคำนึงถึงมิติประสิทธิภาพและประสิทธิผล ความรับผิดชอบต่อสังคม ซื่อสัตย์ เป็นธรรม โปร่งใส และการให้ประชาชนมีส่วนร่วม

ในการบริหารงาน แต่ในมิติความมีจริยธรรม และเคารพกฎหมาย และการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้นมีผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นค่านึงน้อยกว่ามิติอื่น และเมื่อควบคุมตัวแปรระยะเวลาที่เคยทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาก่อน ประเภทผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานใน ๓ มิติ คือ ความรับผิดชอบต่อสังคม การสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น และความซื่อสัตย์ เป็นธรรม โปร่งใส ส่วนรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานใน ๓ มิติ คือการคำนึงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผล ความรับผิดชอบต่อสังคม และการสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น แต่ตัวแปรทั้งสองไม่มีอิทธิพลร่วมกันต่อการบริหารงาน^๒

๕.๒.๒ สภาพทั่วไปในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย

จากผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทย สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ ส่วนราชการสังกัดรัฐสภา ได้มีความพยายามในการยกระดับและพัฒนาระบบการทำงานเกิดความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ เกิดความซื่อสัตย์ สุจริตและมีมาตรฐานในการปฏิบัติงานซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภา โดยมีการนำเครื่องมือทางการบริหารจัดการต่าง ๆ มาใช้ เช่น การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ การจัดทำคาร์บอนการปฏิบัติราชการ การบริหารความเสี่ยง การวัดระดับความพึงพอใจผู้รับบริการ การพัฒนากระบวนการทำงาน การพัฒนาสมรรถนะ การบริหารความรู้ การจัดทำบัญชีต้นทุนต่อหน่วย การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการปรับโครงสร้างองค์กร ซึ่งพบว่าสถานการณ์ด้านจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภามีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ดังนี้

การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภา จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ ประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภาเป็นหลักการ และกรอบที่ชัดเจนในการส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรม มีโครงสร้างที่มีอำนาจหน้าที่ และผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนในการดำเนินการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม และมีระบบการวัดผลระดับความสำเร็จในการดำเนินการตามประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภา

ยังขาดการวิเคราะห์และจัดทำหลักสูตรด้านการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ประมวลจริยธรรมสมาชิกรัฐสภา ยังไม่เป็นที่เข้าใจ แพร่หลาย รับรู้อย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง แนวนโยบายการยกระดับกลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้เป็นศูนย์ฯ ยังไม่มีการดำเนินการให้บรรลุผล

^๒บุญแสง ชีระภากร, “ภาวะผู้นำและการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”, **ปรัชญาดุสิตบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์)**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๒).

โครงสร้างอำนาจหน้าที่ของกลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ยังเป็นแค่ระดับกลุ่มงาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับภารกิจที่บัญญัติไว้ในประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภา ข้อจำกัดด้านกำลังคนของกลุ่มงานส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม ความเชื่อมโยงระหว่างระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลกับการบังคับใช้ประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภา ยังไม่มีการนำไปใช้ปฏิบัติอย่างจริงจังและเกิดประสิทธิผล ยังขาดฐานข้อมูลทางด้านพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคลากรเพื่อสนับสนุนงานด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล การจัดสรรงบประมาณในการส่งเสริมณรงค์ ประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภายังอยู่ในสัดส่วนที่ต่อเมื่อเทียบกับงบประมาณในการฝึกอบรมอื่น ๆ ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมและผลิตสื่อในการรณรงค์เผยแพร่ มีวัฒนธรรมการทำงานที่คุ้นเคยกับการปฏิบัติงานตามคำสั่งมากกว่าการวิเคราะห์และเสนอแนะ เสนอทางเลือกให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณา ยังขาดเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน และสร้างความเข้าใจ เชื่อมัน ศรัทธาในบุคลากรและส่วนราชการสังกัดรัฐสภา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เสื่อ สัชชานนท์ และคณะ** ได้วิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการพัฒนาจริยธรรมแนวพุทธในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า^๓ รูปแบบของการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย การบูรณาการพุทธธรรมในสาระการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา ใช้วิธีการเสริมแรงทางบวก จัดกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะกลุ่มใช้หลักธรรมเป็นฐานในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาโดยเชื่อมโยงกับชีวิตจริง ตั้งอยู่ในพรหมวิหารธรรม แต่งกายเหมาะสม ยิ้มแย้ม เป็นกัลยาณมิตรต่อครูและนักเรียน ให้เกียรติกัน

ส่วนรูปแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาจริยธรรม ได้แก่ กิจกรรมการเข้าค่ายพุทธบุตรหรือโครงการอบรมจริยธรรม กิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระในวันสุดสัปดาห์ การฝึกสมาธิประจำสัปดาห์ กิจกรรมอบรมหน้าเสาธง กิจกรรมนั่งสมาธิ กิจกรรมไปวัดในวันสำคัญทางพุทธศาสนา และการเรียนธรรมศึกษา และรูปแบบทางกายภาพที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นการจัดลักษณะทางภูมิทัศน์สภาพแวดล้อม สร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาจริยธรรมแนวพุทธ เช่น ประดิษฐานพุทธรูปในที่ที่เหมาะสม มีห้องจริยธรรม บริเวณโรงเรียนสะอาด ปลอดภัย ร่มรื่น ปลอดภัยเสพติด มีส่วนหย่อม ถอดรองเท้าเป็นระเบียบเรียบร้อย มีห้องสุขาเพียงพอและพร้อมใช้

แผนและแนวนโยบายระดับชาติให้ความสำคัญแก่การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๑ ซึ่งทำให้การดำเนินการตามประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภาสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ กระแสสังคมต้องการเห็นระบบราชการและบุคลากรในระบบปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส สุจริต ซื่อสัตย์ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับประมวลจริยธรรมข้าราชการรัฐสภา

^๓เสื่อ สัชชานนท์ และคณะ, “การศึกษารูปแบบการพัฒนาจริยธรรมแนวพุทธในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตจังหวัดสุรินทร์และบุรีรัมย์”, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๖๘ – ๖๙.

สังคมไทยกำลังเผชิญกับวิกฤติความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมและจริยธรรม โดยพบเห็นได้จากความถี่ในการใช้ความรุนแรงเพิ่มขึ้น ทั้งปัญหาครอบครัว การแย่งชิงทรัพยากรระหว่างชุมชน ความคิดเห็นแตกต่างทางการเมืองขาดการใช้เหตุผล ขาดความเอื้อเฟื้อ เอื้ออาทร มีพฤติกรรมเห็นแก่ตัว ส่งผลให้ควมมีคุณธรรมและจริยธรรมของคนในสังคมลดน้อยลง การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วผ่านกระแสโลกาภิวัตน์และโลกไซเบอร์ทำให้คนไทยมุ่งแสวงหาความสุขและสร้างอัตลักษณ์ส่วนตัวผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ เกิดเห็นวัฒนธรรมย่อยร่วมสมัยที่หลากหลายรูปแบบและค่านิยมที่หลงวัตถุเพิ่มขึ้น ความเสื่อมถอยในการศรัทธาความดีและค่านิยมที่หลงวัตถุเป็นกระแสหลักอาจจะทำให้การรณรงค์ในการให้บุคลากรประพฤติปฏิบัติตามหลักคุณธรรมและจริยธรรมเพิ่มความท้าทายยิ่งขึ้น ภาพลักษณ์ของรัฐสภา เมื่อมีการกล่าวถึงรัฐสภา ประชาชนมักมองในส่วนของความขัดแย้งและความไม่โปร่งใสของนักการเมือง ซึ่งอาจทำให้กระทบต่อภาพลักษณ์ขององค์กรส่วนราชการสังกัดรัฐสภา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ V.L. Jones, Charles Morris ได้วิจัย เรื่อง Relations of Temperament to the choice of Values ผลการศึกษาพบว่า^๔ ความรู้ ความเข้าใจ และพฤติกรรมการปฏิบัติที่เกี่ยวกับจริยธรรมของเด็กมีระดับต่ำ การจัดการเรียนการสอนในเรื่อง จริยธรรม ศีลธรรมที่โรงเรียนไม่สามารถชักจูงให้เด็กได้แสดงพฤติกรรมปฏิบัติทางจริยธรรมได้ ซึ่งมีสาเหตุมาจาก ครอบครัว สังคม ความต้องการและความรู้สึกของเด็กเป็นสิ่งสำคัญมากกว่าการจัดการเรียนการสอนจริยธรรม ศีลธรรมในโรงเรียน ดังนั้น โรงเรียนควรมีการพัฒนาการสอนจริยธรรมและศีลธรรมให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น รวมถึงใช้วิธีการให้เด็กได้เห็นตัวแบบที่จริยธรรมที่ดีงาม

๕.๒.๓ รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ

จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ผลการวิจัยของ เรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ” จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามหลักทศพิธราชธรรม ๑๐ ประการ โดยมีรูปแบบในแต่ละด้านดังนี้

๑. รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามหลักทศพิธราชธรรมด้านทาน

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ มีรูปแบบในการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมในด้านทาน ส่งเสริมความรู้ให้กับสมาชิกรัฐสภา เพื่อใช้ในปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถให้ไม่พรั่งเกี่ยวกับงานที่รับผิดชอบ สมาชิกรัฐสภาต้องเข้ารับการอบรมความรู้เฉพาะทางการด้านบริหาร

^๔V.L. Jones, Charles Morris, “Relations of Temperament to the choice of Values”, The Journal of Abnormal and Social Psychology, Vol.๕๓(๓) Nov 1956: 345 - 349.

จัดการทางความรู้หรือความชำนาญตามตำแหน่ง หน้าที่ที่รับผิดชอบ เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามคุณสมบัติทางด้านความรู้ความชำนาญของตนอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง จัดกิจกรรมส่งเสริมสมาชิกรัฐสภาที่แสดงความจงรักภักดี การรู้จักคุณอย่างยิ่ง การเป็นผู้รู้คุณของ บุคคลผู้กระทำความดี เป็นบุคคลตัวอย่าง สนับสนุนให้สมาชิกรัฐสภาเร่งให้การช่วยเหลือประชาชนในทุกพื้นที่เมื่อเกิดความเดือดร้อน และบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ซึ่งถือเป็นหน้าที่หลัก สมาชิกสภาต้องความเสียสละส่วนตัว ไม่นิ่งนอนใจ การให้ด้วยความเต็มใจ เป็นการให้สิ่งของ หรือการบริการต่อสังคม สมาชิกสภาต้องมีการส่งเสริมและให้ความรู้และช่วยเหลือสังคมอย่างเต็มที่ โดยไม่หวังผลตอบแทน เพื่อให้เกิดการเสียสละกำลังในการปกครอง

การใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาวิกฤติและพัฒนาเศรษฐกิจ การให้โอกาสประชาชนมีสิทธิตามหลักกฎหมาย **ไพศาล เครือแสง** ศีรษะวิจัยเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมจริยธรรมทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บังคับการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนล่าง” ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมจริยธรรมของผู้บังคับการปกครองส่วนตำบลจะต้องใช้คุณธรรมควบคู่กับปัญญาเสมอและพยายามส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้ของประชาชน^๔

๒. รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านศีล

จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ มีรูปแบบในการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมในด้านศีล ส่งเสริมสมาชิกสภา ความกล้าหาญ ไม่กลัว ไม่ครั้นคร้าม เป็นดำเนินชีวิตด้วยความมั่นใจ ไม่หวั่นต่อภัยทุกอย่างที่จะเกิดเนื่องจากการตัดสินใจกระทำการนั้น ๆ ยกย่องสมาชิกสภาต้องเป็นผู้มีความประพฤติดีงาม คือการประกอบแต่การสุจริต ยึดมั่นถือมั่นในสมาชิกสภาต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่ความรับผิดชอบที่ไว้แก่ประชาชน ประพฤติชอบ ประพฤติถูกต้องตาม

จัตอบรมด้านความซื่อสัตย์สุจริต สมาชิกสภาคลองธรรม เป็นผู้มีความประพฤติ ดี ความประพฤติชอบ ทางกาย วาจา และ ใจ เป็นตัวอย่างแก่ผู้อื่น จัตอบรมด้านบุคลิกภาพให้กับสมาชิกสภา ส่งเสริมให้สมาชิกสภาต้องเป็นการรักษาระบบคุณธรรม คุณธรรม สภาพคุณงามความดี สภาพที่เกื้อกูล เป็นหลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ และส่งเสริมให้สมาชิกสภาต้องเป็นผู้รักษา กฎระเบียบทางสังคม เทียง ตรง ถูกต้องเป็นธรรมโดยการจัดให้มีการอบรมด้านกฎหมายต่าง ๆ ทำให้สมาชิกสภาผู้มีจิตสำนึกและรับผิดชอบต่อการทำผิดต่อหลักกฎหมายและศีลธรรมแล้ว จะเป็นตัวอย่างที่ดีของประชาชนเองทำกฎหมายให้มีความศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งส่วนมากชอบแต่ไม่รับผิดชอบ

^๔ไพศาล เครือแสง, “รูปแบบการส่งเสริมจริยธรรมทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บังคับการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนล่าง”, **ปริญญาพุทธศาสตร์คุณุภีบัณฑิต**, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวิมาน คมภีรปญโญ (ตริกมล) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์ศีล ๕ ในฐานะเป็นรากฐานของสันติภาพ ผลการศึกษา พบว่า^๖ ศีลแต่ละข้อเป็น รากฐานของสันติภาพในรูปแบบต่าง ๆ กล่าวคือ ศีลข้อ ๑ ครอบคลุมถึงการไม่ใช้ความรุนแรงทาง สังคม วัฒนธรรม ไม่กดขี่และบีบบังคับทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม การเมือง สังคม การช่วยเหลือ เกื้อกูล การป้องกันภัยคุกคาม การให้อภัย การเคารพในสิทธิมนุษยชน การตระหนักถึงคุณค่าของชีวิต และการอยู่ร่วมกันในฐานะพลเมืองโลก ศีลข้อ ๒ ครอบคลุมถึงการไม่ฉกฉวยหรือข่มขู่บังคับหรือ ผลประโยชน์อื่นด้วยอำนาจ ไม่ทำลายเอกลักษณ์ วัฒนธรรม วิถีชีวิต เป็นต้น ศีลข้อ ๓ ครอบคลุมถึง การป้องกันการใช้ความรุนแรงต่อเด็กและสตรีทุกเชื้อชาติ ส่งเสริมให้มีความเท่าเทียมกันทางเพศ ป้องกันการนำมนุษย์ไปเป็นสินค้าหรือธุรกิจทางเพศ ป้องกันการใช้ความรุนแรงทางเพศ เคารพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ศีลข้อ ๔ ครอบคลุมถึงการไม่ก้าวร้าวแย่งชิงข้อมูลข่าวสาร ไม่ปล่อยข่าว ลวงเพื่อให้เกิดความสับสน การไม่ละเมิดสิทธิในการรับรู้ข่าวสารที่เป็นภัยคุกคามต่อชีวิต การไม่ สรรเสริญหรือให้ความชอบธรรมกับการใช้ความรุนแรง และศีลข้อ ๕ ครอบคลุมชีวิต ๓ ด้าน คือ ด้าน ป้องกันอบายมุข ความเสื่อมทรามทางสังคม ด้านป้องกันอาชญากรรมและการตกเป็นเหยื่อของ อาชญากรรมทุกรูปแบบ ด้านการส่งเสริมอุดมการณ์แบบสันติวิธี สามารถอยู่ร่วมกันได้ท่ามกลางความ หลากหลายอย่างสันติ

๓. รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้าน บริจาค (จาคะ)

จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ มีรูปแบบในการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมในด้านบริจาค ดังนี้ ส่งเสริมให้ สมาชิกรัฐสภาต้องการรักษาชื่อเสียง การรักษาเกียรติยศ รักษาความดีไว้ ไม่กระทำความชั่วใด ๆ จัด อบรมให้กับเกี่ยวกับหลักการปกครอง สมาชิกรัฐสภาต้องยอมเสียสละความสุขส่วนตนในฐานะเป็น ผู้ปกครอง ส่งเสริมให้สมาชิกรัฐสภาการไม่คุกคาม ไม่แสดงอำนาจด้วยกิริยา หรือวาจาให้หวาดกลัว ทำให้ผู้อื่นหวาดกลัว ไม่ประพฤติเป็นพาลเกรงทำให้เดือดร้อน ส่งเสริมให้สมาชิกรัฐสภาไม่ทำให้เกิด ความหวาดกลัวหรือเดือดร้อนต่อผู้อื่น ทั้งกายกรรมและวจีกรรม ส่งเสริมสมาชิกรัฐสภาต้องเสียสละ เวลาในการเข้าประชุมเพื่อให้ครบองค์ประชุม เพื่อให้สามารถออกกฎหมาย หรือข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อให้ครบองค์ประชุม และส่งเสริมสมาชิกรัฐสภาต้องมีความเสียสละ การให้โดยยินยอม การให้ด้วยความเต็มใจ เป็นการให้สิ่งของ หรือ การให้ธรรม

^๖พระวิมาน คมภีรปญโญ (ตริกมล), “การศึกษาวิเคราะห์ศีล ๕ ในฐานะเป็นรากฐานของสันติภาพ”, พุทธศาสตร์คุณปฏิบัตินิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

การให้ความรู้แนะนำสั่งสอนแก่ผู้อื่นและสังคม สมาชิกรัฐสภาจะต้องเป็นผู้ที่เห็นแก่ประโยชน์ประเทศมากกว่าผลประโยชน์ตนเองและพวกพ้อง ผลประโยชน์ที่ได้จะเกิดกับประชาชนและประเทศชาติอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ไพศาล เครือแสง** ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการส่งเสริมจริยธรรมทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนล่าง” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารเพื่อส่วนร่วมเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อประชาชน มุ่งไปสู่การลดการใช้ทรัพยากรตามลักษณะของโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลตั้งไว้ ด้านการมีส่วนร่วมกับหลักพหุสัจจะ ได้แก่การสร้างกระบวนการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผน การจัดโครงการ กระบวนการดังกล่าวจะต้องเกิดจากความต้องการของภาคประชาชนเป็นหัวใจสำคัญ^๗

๔. รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความซื่อตรง (อาชชวะ)

จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ มีรูปแบบในการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมในด้านความซื่อตรง ดังนี้ ส่งเสริมให้สมาชิกรัฐสภาความรับผิดชอบ ยอมรับผลทั้งที่ดีและไม่ดีในกิจการที่ตนได้ทำลงไปหรือที่อยู่ในความดูแลของตน เป็นการยอมรับในการกระทำคือกรรมของตน สมาชิกรัฐสภาต้องยอมรับในการกระทำของตน เมื่อดำเนินการลงไปแล้ว สมาชิกรัฐสภาการจัดทำโครงการต่าง ๆ ขึ้นมาต้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อประชาชน ไม่ยอมรับผลประโยชน์เข้ากระเป๋าตัวเอง สมาชิกรัฐสภาการเสริมสร้างสถาบันครอบครัว ส่งเสริมสถาบันพื้นฐานของ สังคม การเพิ่มพูนให้สถาบันพื้นฐานของสังคมมั่นคงดียิ่งขึ้น สมาชิกรัฐสภาความเป็นกลางในทางการเมือง เป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นผู้ที่ไม่เอนเอียงด้วยชอบหรือชัง พึงใช้ปัญญาพิจารณาเห็นผลอันเกิดขึ้น และปฏิบัติ ต่อไปตามควรแก่เหตุ นั้น สมาชิกรัฐสภาต้องพึงใช้ปัญญาพิจารณาเห็นผลอันเกิดขึ้น และปฏิบัติ ต่อไปตามควรแก่เหตุ นั้น เพื่อเป็นที่ไว้เนื้อเชื่อใจมันคงมีเสถียรภาพอย่างแท้จริง สุจริตโปร่งใสตรวจสอบได้

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ปรีชา เลิศกมลมาศ**^๘ ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารในการกำหนดมาตรการป้องกันการทุจริต พบว่า การนำหลักธรรมมาปรับใช้ในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภา เพื่อส่งเสริมให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ลดการทุจริต คอร์รัปชัน การทำงานมีความสุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้เป็นไปตามหลัก

^๗ไพศาล เครือแสง, “รูปแบบการส่งเสริมจริยธรรมทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนล่าง”, **ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).**

^๘ปรีชา เลิศกมลมาศ, **รายงานการวิจัยความคิดเห็นของผู้บริหารในการกำหนดมาตรการป้องกันการทุจริต, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๕)**

ธรรมาภิบาล สร้างความเจริญให้แก่ประเทศชาติ อีกทั้งการนำหลักทศพิธราชธรรมมาใช้ยังจะทำให้ การพัฒนานั้นเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งความเจริญองงามด้านจิตใจ และทางเศรษฐกิจ สามารถ นำมากำหนดเป็นกลไกการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธได้ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เป็น รูปแบบในการศึกษาวิจัยต่อไป

๕. รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้าน ความอ่อนโยน (มีททวะ)

จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิก รัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ มีรูปแบบในการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมในความอ่อนโยน (มีททวะ) ดังนี้ สมาชิกรัฐสภาการแต่งกายสุภาพเรียบร้อย เรียบร้อย ภาพ เป็นระเบียบ มีระเบียบ ประณีต เป็น ผู้รู้จักการแต่งกายให้เหมาะสมตามฐานะ สมาชิกรัฐสภาต้องเสริมสร้างบุคลิกภาพ รู้จัก ฐานะ วาระ และ ตามประเพณีนิยม สมาชิกรัฐสภาต้องใช้วาจาและกิริยาสุภาพ การกระทำอาการที่แสดงออกมาด้วย กาย เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุน ละม่อม ไม่กระโชกโฮกฮาก

การใช้ถ้อยคำหรือคำพูดและการแสดงออกที่เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุน ละม่อมต่อ ผู้อื่น สมาชิกรัฐสภาการเสริมสร้างความประทับใจให้ผู้พบเห็น สำรวมกิริยาท่าทาง แสดงความเคารพ ต่อผู้อื่น สมาชิกรัฐสภาควรแสดงความเคารพต่อบุคคล สถานที่ ศึกษาประเพณีในสังคมนั้น ๆ สมาชิก รัฐสภาต้องการให้เกียรติและการเคารพสถานที่ ไม่ล่วงเกิน ไม่ล่วงละเมิด เป็นซึ่งยกย่องนับถือโดยไม่ ล่วงเกิน หรือ ล่วงละเมิดสถานที่ มีเหตุผลที่อ้างอิงบนหลักกฎหมายของประเทศ และไม่ขัดต่อ ศีลธรรมวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม รับฟังความคิดเห็นทุกฝ่ายเพื่อเป็นประโยชน์ในการบริหารงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **อนุวัต กระสังข์** ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร ตามแนวพุทธภายใต้กระแสบริโภคนิยม” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนา ได้แก่การพัฒนาปัญญา และ หลักธรรมสนับสนุนและสร้างภูมิคุ้มกันกระแสบริโภคนิยม ได้แก่ วิธีการแห่งปัญญาแบบอริยสัจ ที่มุ่ง ตรงต่อปัญหาที่ต้องการจะพิจารณาและเป็นวิธีคิดที่เป็นไปตามเหตุและผล โดยสืบสาวจากผลไปหา เหตุ แล้วทำการแก้ไขที่ต้นเหตุเพื่อขจัดปัญหาให้หมดไป โดยกระบวนการจะอยู่ในรูปของการ พัฒนาใน ๓ ด้านร่วมกันคือ พฤติกรรม จิตใจและปัญญา มีความสัมพันธ์อิงอาศัยกันและส่งผลต่อกันเป็นปัจจัยแก่กันในกระบวนการการพัฒนาในองค์กร^๔

^๔อนุวัต กระสังข์ “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรตามแนวพุทธภายใต้กระแสบริโภคนิยม”, **ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

๖. รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความเพียร (ตบะ)

จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ มีรูปแบบในการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมในด้านความเพียร (ตบะ) ดังนี้ สมาชิกรัฐสภาแก้ไขปัญหาวิกฤติต่าง ๆ เป็นหลัก ทำตามนโยบายที่วางไว้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม ส่งเสริมให้สมาชิกรัฐสภาต้องมีความขยัน หมั่นเพียร ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ จัดอบรมให้กับสมาชิกรัฐสภาต้องความซื่อสัตย์สุจริต ประพฤติชอบ ประพฤติถูกต้องตาม คลองธรรม เป็นผู้มีความประพฤติ ดี ความประพฤติชอบ ทางกาย วาจา และ ใจ จัดอบรมให้กับสมาชิกรัฐสภาไม่กระทำความผิด พุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ในโครงการต่าง ๆ ต้องคำนึงถึงประโยชน์ต่อผู้อื่นในฐานะผู้บริหาร ส่งเสริมสมาชิกรัฐสภาด้านการอนุรักษ์ การรักษาให้คงเดิม เป็นการเพียรรักษาคุณธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว ให้ตั้งมั่นตามอุดมคติที่ให้ไว้ สมาชิกรัฐสภาควรส่งเสริมการอนุรักษ์โครงการต่าง ๆ

จัดให้สมาชิกรัฐสภาได้มีการศึกษาดูงานในต่างประเทศ เพื่อมุ่งหวังความเจริญก้าวหน้าและการแก้ไขปัญหาวิกฤติต่าง ๆ เป็นหลัก ทำตามนโยบายที่วางไว้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คำพันธ์ อัครเนตร^{๑๐} ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารท้องถิ่นขั้นพื้นฐานตามหลักพุทธธรรม” ผลการวิจัย พบว่า การบริหารท้องถิ่นขั้นพื้นฐานตามหลักพุทธธรรม จากการศึกษาพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง พ.ศ.๒๕๑๔ ให้ปรับปรุงองค์ประกอบของรูปแบบเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านมนุษย์หรือบุคลากร ๒) ด้านสังฆะหรือองค์กร ๓) ด้านเป้าหมายองค์กร และ ๔) ด้านพุทธโธโลยีหรือนวัตกรรมกรรมการบริหาร นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องมากที่สุดในประเด็นเรื่องการให้ความสำคัญสูงสุดในพระธรรม และในประเด็นเรื่องมนุษย์ประเสริฐด้วยการพัฒนาคน

๗. รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความไม่โกรธ (อภโกธะ)

จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ มีรูปแบบในการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมในด้านความไม่โกรธ (อภโกธะ) ดังนี้ สมาชิกรัฐสภาต้องไม่โกรธ ไม่ลุอำนาจโกรธ รู้จักรงับความขุ่นเคืองใจด้วยเหตุทั้งปวง วินิจฉัยความและกระทำการด้วยจิตอันราบเรียบ เป็นตัวของตัวเอง สมาชิกรัฐสภาต้องมีสติไตรตรอง รู้จักเหตุและผลในการแก้ปัญหา สมาชิกรัฐสภาการไม่ดูหมิ่นและหมิ่นประมาทผู้อื่น ไม่แสดงกิริยา

^{๑๐} คำพันธ์ อัครเนตร, “การพัฒนารูปแบบการบริหารท้องถิ่นขั้นพื้นฐานตามหลักพุทธธรรม”, ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา), (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ๒๕๔๙).

ท่าทาง พุดจาหรือเขียนเป็นลายลักษณ์ อักษรเป็นเชิงดูถูกว่ามีฐานะต่ำต้อยหรือมีดีจริง ไม่เก่งจริง สมาชิกรัฐสภาต้องไม่แสดงกิริยาว่าจากถูกเหยียดหยามผู้อื่น เมื่อได้รับตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกรัฐสภาควรเสริมสร้างความรักสามัคคี ความพร้อมเพรียงกัน ความปรองดองกัน ไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อมแตกความสามัคคี สมาชิกรัฐสภาไม่แบ่งพรรค แบ่งพวกต้องเป็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ร่วมมือกันทำงานเพื่อสังคม ประเทศชาติ เพื่อให้รู้จักข่มใจตนเองไม่ให้เกิดความโกรธตามสิ่งที่มากระทบ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำหรือคำพูด และถึงแม้จะโกรธก็สามารถระงับยับยั้งซึ่งใจได้

รวมทั้งไม่สร้างความโกรธให้กับผู้อื่น ไม่ระดมปลุกปั่นยั่วยุให้ผู้อื่นมีความโกรธ มุ่งหวังในการสร้างสามัคคีอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสิริศิริรักษ์ (สมคิด กนตธมโม)** ศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์การบริหารส่วนจังหวัด” ผลการวิจัยพบว่า สำหรับรูปแบบพุทธบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารจะต้องสร้างต้นแบบที่ดีในบทบาทผู้บริหาร รวมไปถึงผู้บริหารในองค์การบริหารส่วนจังหวัด จะเป็นต้นแบบได้ดีที่สุด เพราะสังคมย่อมจับตามองถึงพฤติกรรมกระทำทุกอิริยาบถของผู้บริหาร ดังนั้น การกำหนดนโยบาย การกำหนดแผนงานและการกำหนดโครงการต่าง ๆ ให้เชื่อมโยงกับภารกิจ ๓ ด้าน ได้แก่ งานด้านบริหารงาน ด้านบริการ และงานด้านสนับสนุนในการส่งเสริมการบริหารทั้ง ๔ ด้าน จะทำให้เกิดการปฏิบัติหน้าที่อย่างสมบูรณ์ที่สุดด้วยการจัดการความรู้ในลักษณะ ๗ ประการ ได้แก่ ๑) รู้จักหลักการ รู้จักเหตุผล รู้กฎเกณฑ์ ๒) รู้ความมุ่งหมาย ๓) รู้จักตน ๔) การรู้จักประมาณ ๕) รู้กาลเวลา ๖) การรู้จักชุมชน ๗) การรู้จักบุคคล มีความซื่อสัตย์สุจริต การให้อภัย มีความรอบคอบ รับผิดชอบ เป็นกำลังใจให้แก่ชาวบ้านและลูกน้อง และไม่ปกป้องคนชั่วแต่ต้องช่วยเหลือคนดี^{๑๑}

๘. รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความไม่เบียดเบียน (อวิหิงสา)

จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ มีรูปแบบในการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมในความไม่เบียดเบียน (อวิหิงสา) ดังนี้ สมาชิกรัฐสภาส่งเสริมการดำเนินชีวิตไปตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง สมาชิกรัฐสภาส่งเสริมการผลิต การบริโภคที่สมดุลไม่เน้นประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก ไม่แข่งขันแย่งชิงจนเป็นการเบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น และทำลายสิ่งแวดล้อม สมาชิกรัฐสภาต้องเคารพสิทธิเสรีภาพผู้อื่น ประกอบด้วย ไม่แสดงอาการนับถือ ไม่ล่วงเกิน ไม่ล่วงละเมิด สิทธิ สมาชิกรัฐสภาใช้อำนาจอันชอบธรรม ตามที่ตนปรารถนาโดยไม่อุปสรรคขัดขวาง ไม่ล่วงละเมิดอำนาจหรือการแสดงออกอันชอบ

^{๑๑}พระครูสิริศิริรักษ์ (สมคิด กนตธมโม), “พุทธบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์การบริหารส่วนจังหวัด”, **ปริญาพุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต**, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗).

ธรรมของผู้อื่นทั้งกาย วาจาและใจ สมาชิกรัฐสภาควรเสริมสร้างความเชื่อถือ ความเลื่อมใส จะเกิดขึ้นได้ ต่อเมื่อผู้นั้นเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติดี ละเว้นการกระทำความชั่วทั้งปวง และเป็นผู้มีจิตใจอันสะอาด บริสุทธิ์ และสมาชิกรัฐสภาต้องไม่เบียดเบียน เป็นผู้ไม่คิดร้ายใคร ไม่บีบบังคับใคร

สร้างประโยชน์เพื่อสังคม สมาชิกรัฐสภาต้องไม่แบ่งฝักแบ่งฝ่ายแบ่งสี ไม่สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้น รักษากฎหมายบ้านเมืองโดยไม่เลือกปฏิบัติ ประชาชนมีสิทธิหน้าที่เท่าเทียมกัน มีนโยบายที่ไม่ทำให้เกิดความเดือดร้อน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพนธ์ กินาวงศ์^{๑๒} ได้วิจัย เรื่อง “หลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธธรรม” พบว่า หลักพุทธธรรมที่สอดคล้องกับหลักการบริหาร การศึกษา มีจำนวน ๒๑ หลักธรรม แยกตามหลักการครองตน การครองคน และการครองงาน ดังนี้ การครองตน สอดคล้องกับ ๑๙ หลักพุทธธรรม เช่น พรหมวิหาร ๔ เบญจธรรม สปัปฺริสธรรม ๗ การครองคนสอดคล้องกับ ๑๕ หลักพุทธธรรม เช่น สังคหวัตถุ ๔ อปฺริหานิยธรรม ๗ กัลยาณมิตตตา ส่วนการครองงานสอดคล้องกับ ๑๐ หลักพุทธธรรม เช่น อิทธิบาท ๔ พละ ๕ สุจฺริต ๓ และมีจำนวน ๗ หลักธรรมที่สอดคล้องกับหลักการบริหารการศึกษา ด้านการครองตน การครองคน และการครองงาน ได้แก่ กัลยาณมิตตตา โยนิโสมนสิการ ธรรมทำให้งาม ๒ สุจฺริต ๓ ฆราวาสธรรม ๔ สังคหวัตถุ ๔ และ สปัปฺริสธรรม ๗

๙. รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความอดทน (ขันติ)

จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิก รัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ มีรูปแบบในการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมในด้านความอดทน(ขันติ) ดังนี้ ส่งเสริมการฝึกสมาธิให้กับสมาชิกรัฐสภาในการควบคุมอารมณ์ของตนไว้ได้ ไม่ว่าจะถูกกระทบกระทั่ง ด้วยสิ่งอันเป็นที่พึงปรารถนาหรือไม่พึงปรารถนาก็ตาม มีความมั่นคงหนักแน่นไม่หวั่นไหว จัดอบรม ให้กับสมาชิกรัฐสภาการอดทนการให้เวลา รู้เวลาอันเหมาะสม ระยะเวลาที่ควรหรือจะต้องใช้ในการ ประกอบกิจ ทำหน้าที่ต่าง ๆ หรือ ปฏิบัติการต่าง ๆ ให้ตรงเวลา ให้เป็นเวลา ให้ทันเวลา จัดอบรม จริยธรรมให้กับสมาชิกรัฐสภาต้องการไม่เสียดสีและใส่ร้ายป้ายสีบุคคลอื่น ส่งเสริมให้สมาชิกรัฐสภาไม่ พุดจากระทบกระทั่งเทียบเหน็บแนมและหาความไม่ดีให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายด้วยความอิจฉา ส่งเสริมให้สมาชิกรัฐสภาอุทิศเวลาในการทำงานเพื่อสังคม อดทนด้วยความยากลำบากในการปฏิบัติ หน้าที่เพื่อมุ่งหวังประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง และสมาชิกรัฐสภาไม่เลือกเวลา เป็นผู้ซึ่งรู้เวลาอัน เหมาะสม ระยะเวลาที่ควรหรือจะต้องใช้ในการประกอบกิจ ทำหน้าที่ต่าง ๆ หรือ ปฏิบัติการต่าง ๆ สมาชิกรัฐสภาต้องมีความอดทนและความรับผิดชอบในหน้าที่สูง

^{๑๒}นิพนธ์ กินาวงศ์, “การบริหารการศึกษาตามแนวพุทธธรรม”, คุษณินิพนธ์ปริญาปรัชญา การศึกษาคุษณินิติต (การบริหารการศึกษา), (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๙).

เพื่อให้ประเทศชาติผ่านพ้นเดินหน้าไปได้ด้วยความเรียบร้อย มีความอดทนแม้แต่จะขัดความรู้สึกของตนเอง อดทนด้วยความยากลำบากในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อมุ่งหวังประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **เอี่ยมอร ชลวร**^{๑๓} ได้วิจัยเรื่อง “การจัดการความรู้เชิงพุทธบูรณาการ” พบว่า ความรู้มี ๒ ประเภท คือ ความรู้ฝังลึกในตัวคน และความรู้ชัดแจ้ง ในกระบวนการจัดการความรู้และการสืบทอดองค์ความรู้ผ่านกาลเวลาที่ยาวนานร่วม ๒,๖๐๐ ปี ซึ่งนับว่ายาวนานมากแสดงให้เห็นถึงกระบวนการบริหารจัดการความรู้ในทางพระพุทธศาสนาเป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพสูงมาก จึงสามารถรักษาองค์ความรู้ทั้งปริยัติ รูปแบบปฏิบัติ และปฏิเวธธรรมไว้ได้อย่างดี มีหลักธรรมที่โดดเด่นอยู่ ๔ หมวด คือ ๑) การใช้หลักไตรสิกขา ๒) หลักสาราณียธรรม ๓) กระบวนการจัดการสังคีติ ร้อยกรองพระธรรมและพระวินัย และ๔) พระวินัย และระเบียบวิธีปฏิบัติว่าด้วยการรวมตัวเป็นหมู่สงฆ์

๑๐. รูปแบบการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามทศพิธราชธรรม ด้านความเที่ยงธรรม

จากการสังเคราะห์และวิเคราะห์ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ มีรูปแบบในการปฏิบัติตามหลักทศพิธราชธรรมในด้านความเที่ยงธรรม ดังนี้ สมาชิกรัฐสภาการตรงต่อเวลา เที่ยงตามกำหนด ถูกต้องตาม รู้เวลาอันเหมาะสม ระยะเวลาที่ควรหรือจะต้องใช้ในการประกอบกิจ สมาชิกรัฐสภาต้องซื่อสัตย์ต่ออำนาจหน้าที่ของตนเอง สมาชิกรัฐสภาต้องเป็นธรรม ความจริง ความดี ความถูกต้อง เป็นความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ในการปฏิบัติหน้าที่ สมาชิกรัฐสภาต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หากทราบว่ามีฝ่ายนั้นผิดถึงแม้จะเป็นพรรคเดียวกันก็ตาม ลงโทษผู้กระทำความผิดโดยปราศจากอำนาจอคติ ๔ ประการ ให้ทุกคนในประเทศได้รับความยุติธรรมตามหลักกฎหมายเท่าเทียมกันทุกคน ทุกสถานะ สมาชิกรัฐสภาต้องความเที่ยงธรรม ตั้งตรงด้วยความเป็นธรรม ไม่พึงประพฤติในทางที่ผิด ทางที่เกิดความลำเอียง และสมาชิกรัฐสภาต้องยึดถือและรักษาประโยชน์ส่วนรวมเป็นสูงสุด ประโยชน์ สิ่งที่มีผลใช้ได้ดีสมกับที่คิดมุ่งหมายไว้

สมาชิกรัฐสภาต้องมีความยุติธรรมโดยปราศจากความลำเอียงเพราะรักชอบเห็นด้วย ยุติธรรมโดยปราศจากความเห็นผิดทางกฎหมายและศีลธรรม ยุติธรรมโดยปราศจากความโกรธไม่เห็นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **บุญแสง ชีระภากร** ที่กล่าวว่า ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่บริหารโดยคำนึงถึงมิติประสิทธิภาพและประสิทธิผล ความรับผิดชอบต่อสังคม ซื่อสัตย์ เป็นธรรม โปร่งใส และการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงาน แต่ในมิติความมีจริยธรรม และเคารพกฎหมาย และการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคำนึงน้อยกว่ามิติอื่น และเมื่อควบคุมตัวแปรระยะเวลาที่เคย

^{๑๓}เอี่ยมอร ชลวร, “การจัดการความรู้เชิงพุทธบูรณาการ”, **พุทธศาสตร์คุณภูมิบัณฑิต** พระพุทธศาสนา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

ทำงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาก่อน ประเภทผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานใน ๓ มิติ คือ ความรับผิดชอบต่อสังคม การสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น และความซื่อสัตย์ เป็นธรรม โปร่งใส ส่วนรูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานใน ๓ มิติ คือ การคำนึงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผล ความรับผิดชอบต่อสังคม และการสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น แต่ตัวแปรทั้งสองไม่มีอิทธิพลร่วมกันต่อการบริหารงาน^{๑๔}

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาไทยตามวิถีพุทธ” ทำให้มีข้อเสนอแนะผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การพัฒนาทุนมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญในทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชน ควรนำผลงานวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาบุคลากรในด้านการฝึกอบรม ด้านการศึกษา และด้านการพัฒนา โดยผ่านกิจกรรมดังต่อไปนี้

๑. ควรจะมีวิธีการพัฒนาจริยธรรมสำหรับหน่วยงานของวุฒิสภาที่ชัดเจน มีความเหมาะสม เพื่อให้ทันต่อสภาพแวดล้อมทางการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทั้งทางแนวความคิดค่านิยม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น จึงควรจะมีวิธีการใหม่ ๆ ในการพัฒนาจริยธรรมอยู่เสมอ

๒. ควรมีการจัดทำรูปแบบของการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมเพิ่มเติม เพื่อเป็นรูปแบบในการปฏิบัติของสมาชิกวุฒิสภาให้พึงระวังในประเด็นที่หมิ่นเหม่ต่อการละเมิดจริยธรรม เช่น การอภิปราย การยื่นญัตติ การยื่นกระทู้ถามที่ตนมีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติต่าง ๆ ซึ่งตนเองเป็นผู้มีส่วนได้เสีย อันอาจก่อให้เกิดการขัดกันของผลประโยชน์ นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดความเข้าใจในการปฏิบัติที่ตรงกัน การบัญญัติข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมอย่างกว้างๆ นั้น ก่อให้เกิดข้อถกเถียงและการตีความที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จของการบังคับใช้ข้อบังคับว่าด้วยประมวลจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภา

๓. ควรที่จะทำให้ประเด็นเรื่องคุณธรรมจริยธรรมของนักการเมืองเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งและเป็นประเด็นสาธารณะ โดยเปิดโอกาสให้นักการเมืองและภาคประชาชนต่าง ๆ ได้ร่วมกัน

^{๑๔}บุญแสง ชีระภากร, “ภาวะผู้นำและการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”, *ปรัชญาดุสิตบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์)*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๒).

เสนอความเห็นอย่างเต็มที่ว่า การควบคุมคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้มีประสิทธิภาพ

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

จากศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาไทยตามวิถีพุทธ” ทำให้มีข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

๑. รูปแบบการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมควรเปลี่ยนแปลงได้บ่อย เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการปฏิบัติ แต่ในการเปลี่ยนแปลงทุกครั้งต้องขอความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกวุฒิสภา
๒. หากมีการเปลี่ยนแปลงในรายการทรัพย์สินขณะดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา แม้จะไม่ต้องแจ้งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่ควรมีการกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาต้องแจ้งการเปลี่ยนแปลงรายการทรัพย์สินต่อคณะกรรมการจริยธรรมสมาชิกวุฒิสภา โดยการแถลงทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นขณะดำรงตำแหน่ง
๓. การกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาต้องลงลายมือชื่อเพื่อรับทราบสาระสำคัญต่าง ๆ ของประมวลจริยธรรมในครั้งแรกของการรายงานตัว หรือการประชุมครั้งแรก

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

หากมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาไทยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในลักษณะต่อไปนี้

๑. ควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปศึกษาหาประสิทธิภาพ เพื่อให้เหมาะสมในการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาทั้งกลไก
๒. ควรนำการศึกษารูปแบบการพัฒนาจริยธรรมจากการวิจัยนี้ ไปใช้ในองค์กรต่าง ๆ เพื่อเปรียบเทียบว่ามีประสิทธิภาพแตกต่างกันหรือไม่
๓. ควรศึกษาการพัฒนาจริยธรรมของทั้งภาครัฐและเอกชน ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและเปรียบเทียบกับการพัฒนาจริยธรรมองค์กรตามแนวทวิไปว่าจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด
๔. ควรศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมในระดับต่าง ๆ เพื่อจะได้กลุ่มตัวอย่างที่มีการกระจายตัวมากขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาที่มุ่งเน้นการพัฒนาจริยธรรมต่อไป

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ

กীরติ บุญเจือ. ชุดพื้นฐานปรัชญาจริยศาสตร์สำหรับผู้เริ่มเรียน. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๓๘.

จำเริญรัตน์ เจือจันทร์. จริยศาสตร์ : ทฤษฎีจริยธรรมสำหรับนักบริหารการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์, ๒๕๔๘.

ฉันทนา จันทร์บรรจง. จิตวิทยาการบริหาร. พิษณุโลก : โรงพิมพ์ตระกูลไทย, ๒๕๔๕.

ซัชชัย คุ่มทวี. จริยศาสตร์ ทฤษฎีและการวิเคราะห์ปัญหาจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร : Mild Punishing, ๒๕๔๑.

ดวงเดือน พันธมนาวิน. การสอนค่านิยมและจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์, ๒๕๒๔.

ดวงเดือน พันธมนาวิน. ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล. กรุงเทพมหานคร : โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๓๘.

ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์. นักการเมืองไทย : จริยธรรม ผลประโยชน์ทับซ้อน การคอร์รัปชัน สภาพปัญหา สาเหตุ ผลกระทบ แนวทางแก้ไข. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๔๙.

นิพนธ์ กีนาวงค์. หลักการบริหารการศึกษา. พิษณุโลก : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๒.

บุญมี แท่นแก้ว. ความจริงของชีวิต. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๒.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). จริยธรรมสำหรับคนรุ่นใหม่. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๓.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). ธรรมบุญชีวิต : พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๕.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). พัฒนาปัญญา. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๐.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

- พระธรรมกิตติวงศ์. **ธรรมสารที่ปณี**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เลี้ยงเชียง, ๒๕๔๔.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). **สู่การศึกษาแนวพุทธ**. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๘.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). **ธรรมนุญชีวิต**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๔๙.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). **ภาวะผู้นำ**. กรุงเทพมหานคร : สุขภาพใจ, ๒๕๕๐.
- พระราชชัยกวี (พุทธทาสภิกขุ อินทปญโญ). **การสร้างเสริมจริยธรรมแก่เด็กวัยรุ่น**. พระนคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด การพิมพ์พระนคร, ๒๕๑๑.
- พระราชวรมุนี (ป.อ. ปยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๒๘.
- พระสิริมังคลาจารย์. **มั่งคั่งที่ปณี**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗.
- พลตรี หลวงวิจิตรวาทการ. **บันทึกธรรม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์คลังวิทยา, ๒๕๒๖.
- วสิน อินทสระ. **พุทธจริยศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณาคาร, ๒๕๔๙.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. **พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน**. กรุงเทพมหานคร : อักษราพิพัฒน์, ๒๕๔๕.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. **พุทธศาสนสุภาษิต ฉบับรวมเล่ม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช. **รวมธรรมะ**. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์, ๒๕๒๗.
- สาโรช บัวศรี. **จริยธรรม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๒๖.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. **จริยธรรมทางวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เฟื่องฟ้า, ๒๕๕๒.
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. **ภาวะผู้นำ**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๖.
- แสง จันทร์งาม. **วิธีสอนของพระพุทธเจ้า**. กรุงเทพมหานคร : กมลการพิมพ์, ๒๕๒๖.
- แสง จันทร์งาม. **๘๐ ปีเชียงใหม่**. กรุงเทพมหานคร : หจก.ธนุชพรีนติ้ง, ๒๕๕๐.
- เดือน คำดี. **พุทธปรัชญา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๔.
- ไสว มาลาทอง. **การศึกษาจริยธรรม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๒.

(๒) ดุษฎีนิพนธ์ / วิทยานิพนธ์ / สารนิพนธ์

คำพันธ์ อัครเนตร. “การพัฒนารูปแบบการบริหารท้องถิ่นขั้นพื้นฐานตามหลักพุทธธรรม”.

ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาการศึกษาดุฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๙.

- ณัฐวัฒน์ สุดประเสริฐ. “พฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสังคมมนุษย์ที่มีผลต่ออายุและทรัพยากรธรรมชาติในจักกวัตตีสู่ตรา”. **ดุष्ฎินิพนธ์ พุทธศาสตร์ดุष्ฎินิพนธ์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.
- ธงชัย สิงอุตม. “การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค ๘”. **ดุष्ฎินิพนธ์ พุทธศาสตร์ดุष्ฎินิพนธ์ สาขารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.
- นิพนธ์ กิณาวงศ์. “การบริหารการศึกษาตามแนวพุทธธรรม”. **ดุष्ฎินิพนธ์ ปรัชญาการศึกษาดุष्ฎินิพนธ์** สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๔๙.
- บุญแสง ชีระภากร. “ภาวะผู้นำและการบริหารงานของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”. **ดุष्ฎินิพนธ์ ปรัชญาดุष्ฎินิพนธ์ สาขารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๒.
- ประทีป มากมิตร. “จริยธรรมของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา”. **ดุष्ฎินิพนธ์ ปรัชญาดุष्ฎินิพนธ์** สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐.
- พระครูสิริศิริรักษ์ (สมคิด กนตธมโม). “พุทธบริหารทรัพยากรมนุษย์ในองค์การบริหารส่วนจังหวัด”. **ดุष्ฎินิพนธ์ พุทธศาสตร์ดุष्ฎินิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.
- พระวิมาน คมภีร์ปญโญ (ตรีภมม). “การศึกษาวิเคราะห์ศีล ๕ ในฐานะเป็นรากฐานของสันติภาพ”. **ดุष्ฎินิพนธ์ พุทธศาสตร์ดุष्ฎินิพนธ์ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.
- ไพศาล เครือแสง. “รูปแบบการส่งเสริมจริยธรรมทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนล่าง”. **ดุष्ฎินิพนธ์ พุทธศาสตร์ดุष्ฎินิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.
- ภพธร แก้วขัน. “การศึกษาวิเคราะห์การอภัยโทษในสังคมไทยตามหลักพระพุทธศาสนา”. **ดุष्ฎินิพนธ์ พุทธศาสตร์ดุष्ฎินิพนธ์ สาขาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- รัชยา ภักดีจิตต์. “องค์การมหาชนของไทย : การศึกษากลไกและกระบวนการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล”. **ดุष्ฎินิพนธ์ ปรัชญาดุष्ฎินิพนธ์ สาขาวิชาจิตวิทยา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๐.

ศันสนีย์ ชุมพลบัญญัติ. “จริยธรรมทางธุรกิจของผู้บริหารที่มีต่อพนักงานในมุมมองทางพระพุทธศาสนา”. **ดุष्ฎินิพนธ์ พุทธศาสตร์ดุष्ฎินิพนธ์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

สุวัฒน์ จุลสุวรรณ. “การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสายสนับสนุนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ”. **ดุष्ฎินิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๔.

สินสมุทร บุตรภักดี. “การพัฒนาคุณธรรมของบุคลากรทางการศึกษาด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”. **ดุष्ฎินิพนธ์ ปรัชญาดุष्ฎินิพนธ์ ยุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ๒๕๕๔.

อนุวัต กระสังข์. “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรตามแนวพุทธภายใต้กระแสบริโภคนิยม”. **ดุष्ฎินิพนธ์ พุทธศาสตร์ดุष्ฎินิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

เอกนถน บางท่าไม้. “การพัฒนารูปแบบการเรียนแบบอีเลิร์นนิ่งเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี”. **ดุष्ฎินิพนธ์ ปรัชญาดุष्ฎินิพนธ์ สาขาวิชาการศึกษาคูใหญ่**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐.

เอี่ยมอร ชลวร. “การจัดการความรู้เชิงพุทธบูรณาการ”. **ดุष्ฎินิพนธ์ พุทธศาสตร์ดุष्ฎินิพนธ์ สาขาพระพุทธศาสนา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

เอี่ยมอร ชลวร. “การพัฒนาปัญญาในพระพุทธศาสนาเถรวาท”. **ดุष्ฎินิพนธ์ พุทธศาสตร์ดุष्ฎินิพนธ์**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

(๓) บทความในวารสาร / หนังสือพิมพ์ / สารานุกรม/ เอกสารอื่น ๆ

ศิษฐา ดาราสร. “การบังคับใช้ประมวลจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ศึกษาเฉพาะกรณีการขัดกันระหว่างผลประโยชน์”. **สำนักนายกรัฐมนตรี**. (พฤศจิกายน ๒๕๕๐).

ดวงเดือน พันธมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิม. “จริยธรรมของเยาวชนไทย”. **สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**. ฉบับที่ ๒๑ (๒๕๒๐) : ๓-๔.

ภาวิณี วรรณสุข. “รายงานการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของข้าราชการสาย ข และสาย ค ต่อการพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัยรามคำแหง”. **มหาวิทยาลัยรามคำแหง สำนักงานอธิการบดีกองการเจ้าหน้าที่**. (๒๕๔๑).

- รุ่งฤดี กิจควร (๔ มี.ค. ๕๓). “การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์คืออะไร : พัฒนาทำไม ทำไมต้องพัฒนา”.
มหาวิทยาลัยรามคำแหง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://joomla.ru.ac.th/hrd/Journal/vol_1/rungredee.pdf [๔ มี.ค. ๒๕๕๓].
- วรภาส ประสมสุข และนิพนธ์ กิनावงศ์. “หลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธ”. **วารสารศึกษาศาสตร์**, ปี ๑๘ ฉบับที่ ๒ (พฤศจิกายน ๒๕๔๙-มีนาคม ๒๕๕๐) : ๖๓-๘๔.
- สมชัย จิตสุชน. “การกระจายรายได้ : บทสำรวจความรู้”. **วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์**. (กันยายน ๒๕๔๗) : ๗๗-๗๘.

2. ภาษาอังกฤษ :

- C.M. Corte, M.S. Sommers. **Alcohol and risky behaviors**. Annu Rev Nurs Res, Vol. ๒ (2005): 327.
- Du Brin,A.J. **Leadership : Research Findings Practice and Skills**. Boston Houghton, 1995.
- K.M. Howard. **When meeting Mrs. teacher, each time we should pay respect : Standardizing respect in a Northern Thai Classroom**. Linguistics and Education. Vol.๒๐ (๓) (2009): 254-272.
- Piaget, J. **The Moral Judgment of the Child**. London: Routledge & Kegan Paul, 1932.
- Kohlberg, L. “Essays on Moral Development”. **The Psychology of Moral Development : Moral Stages**. Vol. 2 (1984): 90-105.
- characteristics. Addictive Behaviors, Vol. ๓๐ (2005): 929–947.
- S.M. Bot, R.C.M.E Engels, R.A. Knibbe, W.H.J. Meeus. **Friend’s drinking behavior and adolescent alcohol consumption: the moderating role of friendship**
- V.L. Jones, Charles Morris. **Relations of Temperament to the choice of Values**. The Journal of Abnormal and Social Psychology. Vol. ๕๓ (๓) (1956): 345-349.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

๑. ดร.บุษกร วัฒนบุตร อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒. ดร.ยุทธนา ประณีต อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓. ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๔. ดร.พิเชฐ ทั้งโต อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๕. ดร.สุรียา รักษาเมือง อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๕๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศบ ๖๐๐๕.๖/๓๕๕

วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร อาจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร

ด้วย นายไชยอนันต์ นามสกุล ศรีไพบูรณ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๑๑๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาไทยตามวิถีพุทธ" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าวิทยานิพนธ์

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเจริญพรเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระมหาบุญเลิศ อินฺทปณฺโณ, ทต.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วิศวีสุตาราม)

ตรวจแก้ไขเครื่องมือการวิจัยเรียบร้อยแล้ว

ค.ดร.บุษกร วัฒนบุตร

11 มี.ค. ๒๕๕๘ ๙๘

ผู้ประสานงาน : นายไชยอนันต์ ศรีไพบูรณ์

โทรศัพท์ต่อ : ๐๓๕-๖๖๑-๔๐๐๖

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๔๘-๐๐๐ ต่อ ๘๖๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๔.๒/๒๕๕

วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร อาจารย์ ดร.ยุพธนา ประณีต

ด้วย นายไชยอนันต์ นามสกุล ศรีไพบุณย์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๑๑๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาไทยตามวิถีพุทธ" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ความหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเจริญพรเชิญท่านเป็น
ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตร
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่าง
ยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระมหาบุญเลิศ อินฺทปญฺโญ, รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุธาราม)

ผู้ประสานงาน : นายไชยอนันต์ ศรีไพบุณย์

โทรศัพท์ต่อ : ๐๓๕-๖๖๑-๔๐๐๖

ดร.ยุพธนา ประณีต
รับตัว ๑๖/๓/๕๘

(อาจารย์ ดร.ยุพธนา ประณีต)

๑๓ มี.ค. ๕๘

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๕๘-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๒๕๐๕๒/๓๕๕

วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสกศักดิ์ ทองอินทร์

ด้วย นายไชยอนันต์ นามสกุล ศรีไพบุณย์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๑๑๐๐ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาระยะเรื่อง "การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาไทยตามวิถีพุทธ" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าวิทยานิพนธ์

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเจริญพรเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระมหาบุญเลิศ อินทปณฺโณ, พ.ศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุทธาราม)

ผู้ประสานงาน : นายไชยอนันต์ ศรีไพบุณย์
โทรศัพท์ : ๐๓๕-๒๕๘-๕๐๐๖

๐๒/๓/๕๘
เสกศักดิ์ ทองอินทร์
๑๕ มีนาคม ๒๕๕๘

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๕๕-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๓๕๕

วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร อาจารย์ ดร.พิเชฐ หังโต

ด้วย นายไชยอนันต์ นามสกุล ศรีใหญ่ตรี รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๑๑๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาไทยตามวิถีพุทธ" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเจริญพรเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระมหาบุญเลิศ อินฺทปญฺโญ, รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุคาราม)

ผู้ประสานงาน : นายไชยอนันต์ ศรีใหญ่ตรี

โทรศัพท์ต่อ : ๐๓๕-๖๖๑-๔๐๐๖

๐๖ ม.ค. ๕๘

(อาจารย์ ดร.พิเชฐ หังโต)

๐๖ ม.ค. ๕๘

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต โทร/แฟกซ์ ๐๓๕-๒๕๙-๐๐๐ ต่อ ๘๒๐๐

ที่ ศธ ๖๐๐๕.๒/๓๕๕

วันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์

เจริญพร อาจารย์ ดร.สุริยา รักษาเมือง

ด้วย นายไชยอนันต์ นามสกุล ศรีไพบุลย์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๑๑๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้
ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาไทยตามวิถีพุทธ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงใคร่ขอเจริญพรเชิญท่านเป็น
ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ ดังที่ได้แนบมาพร้อมแล้วนี้ หลักสูตร
พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่าง
ยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณในความเชื่อเพื่อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

(พระมหาบุญเลิศ อินพลงไธ, รท.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วิศศิริสุตาราม)

ผู้ประสานงาน : นายไชยอนันต์ ศรีไพบุลย์
โทรศัพท์ต่อ : ๐๓๕-๒๕๖๑-๔๐๐๖

๒๕ มีนาคม ๒๕๕๘
และ ประเด็น เดิม ๒๕๐/๑๕๖
ดร. สุริยา รักษาเมือง
๑๕ มี.ค. ๕๘

ภาคผนวก ข
รายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
(Key Informants)

รายนามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑. พระเทพบัณฑิต	อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
๒. พระเทพปริยัติเมธี	ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
๓. พระราชวชิรเมธี, ผศ.ดร.	ผู้อำนวยการหน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
๔. พระอุดมสิทธินายก(ป.ธ.๙), ดร.	รองเจ้าคณะจังหวัดนนทบุรี
๕. พระปลัดปิยศักดิ์ ปิยธมโม,ดร.	ผู้อำนวยการส่วนงานบริหารสำนักส่งเสริมพระพุทธศาสนา และบริการสังคม
๖. นายฉันทพล ไชยนันท์	อดีต ส.ส.จังหวัดตาก
๗. นายสุทธิ ปัญญาสกุลวงศ์	อดีต ส.ส.กรุงเทพมหานคร
๘. นายแทนคุณ จิตต์อิสระ	อดีต ส.ส.กรุงเทพมหานคร
๙. ผศ.ดร.รัชดา ธนาดิเรก	อดีต ส.ส.กรุงเทพมหานคร
๑๐. ดร.เกียรติศักดิ์ ส่องแสง	อดีต ส.ส. จังหวัดปทุมธานี
๑๑. ดร.กฤษฎา ให้วฒนานุกูล	อดีตสมาชิกสภาวางรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐
๑๒. รศ.ดร.อดิศร เพียงเกษ	อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๑๓. ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง	สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
๑๔. นายศักดิ์ทิพย์ ไกรฤกษ์	สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
๑๕. นายสมศักดิ์ โชติรัตน์ศิริ	สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
๑๖. ดร.เสนอ อัครมันตา	อดีตผู้อำนวยการประจำคณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
ดร.พัฒนสรณ์ เกียรติฐิติคุณ	นักวิชาการอิสระ
ดร.พินิจ ตันติวิญญูพงศ์	เจ้าหน้าที่สอบสวนผู้อำนวยการสนง.ผู้ตรวจการแผ่นดิน
ดร.อรุณ ไชยนิทย์	อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผศ.ดร.ณกมล ปุณฺชเขตต์ทิกุล	ผู้อำนวยการพุทธวิซาลัย ประธานศูนย์ธรรมมาภิบาล เพื่อความโปร่งใส มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผศ.ดร.ชาติเมธี หงษา	อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๔๔

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยู่ระยะ : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑ ตุลาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร รองศาสตราจารย์พิเศษ ดร.อดิศร เพียงเกษ

อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ถึงที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายไชยอนันต์ นามสกุล ตรีไพบูลย์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๑๑๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขออภัยเป็นอย่างสูงในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพราเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทปณฺโณ,รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุทธาราม)

รับทราบแล้ว

อดิศร เพียงเกษ

๖๙๘.๑.๒๕๕๐

ผู้ประสานงาน: นายไชยอนันต์ ตรีไพบูลย์

โทรศัพท์ติดต่อ .๐๙๔-๖๖๑-๔๐๐๒

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๔๔

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๙๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๖-๘๘๖-๓๑๔๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑ ตุลาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ให้นิตยภัณฑ์ข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายแทนคุณ จิตต์อิสระ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายไชยอนันต์ นามสกุล ศรีไพบูลย์ รหัสประจำตัวนิตย ๕๕๐๑๕๐๔๑๑๑
 นิตยภัณฑ์พุทธศาสตร์คุณูปกัณฑ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ”
 เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคุณนิตยภัณฑ์ดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
 อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิตยภัณฑ์ดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
 เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป นิตยภัณฑ์พุทธศาสตร์คุณูปกัณฑ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
 ขออนุโมทนาขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทปณฺโณ,รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตร์คุณูปกัณฑ์

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุทธาราม)

ผู้ประสานงาน: นายไชยอนันต์ ศรีไพบูลย์

โทรศัพท์ต่อ ๐๙๔-๖๖๑-๔๐๐๒

ที่ ศธ ๖๑๐๕๒/๙๕๔

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๖-๘๘๖-๓๑๕๔ คือ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑ ตุลาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร ดร.รัชดา ธนาดิเรก อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ กรุงเทพมหานคร
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายไชยอนันต์ นามสกุล ศรีไพบุลย์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๑๑๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทปญฺโญ,รศ.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุทธาราม)

ผู้ประสานงาน: นายไชยอนันต์ ศรีไพบุลย์
โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙๔๖๖๑-๔๐๐๒

ไชยอนันต์ ศรีไพบุลย์

ที่ ศธ ๖๓๐๕.๒/๙๔๔

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๔ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๖-๔๔๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑ ตุลาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร ดร.เกียรติศักดิ์ ส่องแสง อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดปทุมธานี
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายไชยอนันต์ นามสกุล ศรีไพบุลย์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๑๑๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกวุฒิสภาไทยตามวิถีพุทธ"
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีควมจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทปณฺโณ,รศ.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุทธาราม)

ผู้ประสานงาน: นายไชยอนันต์ ศรีไพบุลย์
โทรศัพท์ต่อ ๐๙๔-๖๖๑-๔๐๐๒

ยินดีในสัมภาษณ์

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๔๔

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุदारาม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยู่ชานชาลา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑ ตุลาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายธนิตพล ไชยนันทน์ อดีต ส.ส. จังหวัดตาก

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายไชยอนันต์ นามสกุล ตรีไพบูลย์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๑๑๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขออภัยในความเฝ้าเพื่อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพราเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหากษัตริย์ บรมราชาธิราช)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุदारาม)

ผู้ประสานงาน: นายไชยอนันต์ ตรีไพบูลย์

โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙๔-๖๖๑-๔๐๐๒

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๔๔

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุदारม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑ ตุลาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายสุทธิ ปัญญาสกุลวงศ์ อดีต ส.ส.กรุงเทพมหานคร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายไชยอนันต์ นามสกุล ตรีไพบูลย์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๑๑๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ,รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุदारม)

ผู้ประสานงาน: นายไชยอนันต์ ตรีไพบูลย์

โทรศัพท์ต่อ ๐๙๔-๖๖๑-๔๐๐๒

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๔๔

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุदारาม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑ ตุลาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
 เจริญพร ดร.กฤษฏา ให้วัฒนานุกูล อดีตสมาชิกสภาข้าราชการธรรมบุญ พ.ศ.๒๕๕๐
 สิ่งที่มาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายไชยอนันต์ นามสกุล ศรีไพบูลย์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๑๑๑
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออภัยในความเื้ออื้อเพื่อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทปณฺโณ,รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุदारาม)

ผู้ประสานงาน: นายไชยอนันต์ ศรีไพบูลย์ (ดร.กฤษฏา ให้วัฒนานุกูล)
 โทรศัพท์ติดต่อ .๐๙๔-๖๖๑-๔๐๐๒

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๕๔

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๑๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑ ตุลาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร นายสมศักดิ์ โชติรัตนศิริ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายไชยอนันต์ นามสกุล ศรีไพบูลย์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๑๑๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทปณฺโณ,รศ.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุทธาราม)

ผู้ประสานงาน: นายไชยอนันต์ ศรีไพบูลย์
โทรศัพท์ต่อ ๐๙๔-๖๖๑-๔๐๐๒

ที่ ศธ ๒๑๐๕๒/๙๔๔

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุดาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยู่ถยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางบัวทอง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๕ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑ ตุลาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร ศาสตราจารย์พิเศษ ภัทรศักดิ์ วรณแสง สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายไชยอนันต์ นามสกุล ตรีไพบูลย์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๑๑๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทปโล,รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุดาราม)

ผู้ประสานงาน: นายไชยอนันต์ ตรีไพบูลย์
โทรศัพท์ต่อ .๐๙๔-๖๖๑-๔๐๐๒

๑๓๕๐.๖๐

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๔๔

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๖-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑ ตุลาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายศักดิ์ทิพย์ ไกรฤกษ์ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายไชยอนันต์ นามสกุล ตรีไพบูลย์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๑๑๑ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นจะต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขออโนทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพราเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทปณฺโณ,รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุธรรม)

ผู้ประสานงาน: นายไชยอนันต์ ตรีไพบูลย์

โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙๔-๖๖๑-๔๐๐๖

๐๙๔-๖๖๑-๔๐๐๖

13/12/60

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๔๔

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑ ตุลาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร ดร.พินิจ ตันตวิญญูพงศ์ เจ้าหน้าที่สอบสวนผู้อำนวยการสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายไชยอนันต์ นามสกุล ศรีไพบูลย์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๑๑๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขออโนทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหากษัตริย์ไทย)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุทธาราม)

ผู้ประสานงาน: นายไชยอนันต์ ศรีไพบูลย์
โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙๔-๖๖๑-๔๐๐๖

โดยให้สัมภาษณ์แก่ นายไชยอนันต์
ศรีไพบูลย์ ในราชวโรบายเรื่องดังกล่าว

ดร.พินิจ ตันตวิญญูพงศ์
9 ม.ค. 2561

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๔๔๔

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุตาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑ ตุลาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร นายเสนอ อัครมันตา ผู้อำนวยการประจำคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการ
ทุจริตประพฤติมิชอบ(ปปช.) สภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายไชยอนันต์ นามสกุล ตรีไพบูลย์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๑๑๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขออโนทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหากษัตริย์ อินทปณฺโณ, รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุตาราม)

9/1/61

ผู้ประสานงาน: นายไชยอนันต์ ตรีไพบูลย์
โทรศัพท์ติดต่อ .๐๙๔-๖๖๑-๔๐๐๒

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๔๔

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๖-๘๘๒-๓๑๕๔ คือ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑ ตุลาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตรเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร ผศ.ดร.ชาติเมธี หงษา อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สาขาวิชาพุทธศาสตร์และปรัชญา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายไชยอนันต์ นามสกุล ศรีไพบูลย์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๑๑๑
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
 วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ”
 เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
 อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
 เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
 ขออโนทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทปณฺโณ,รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุทธาราม)

๒๑๑.๖๑

fu

(๑๐๗.๐๖๖๑-๔๐๐๒)

๗.๓๓๓๓๓๓๓

๓๓๓๓

๓๓๓

ผู้ประสานงาน: นายไชยอนันต์ ศรีไพบูลย์

โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙๔-๖๖๑-๔๐๐๒

ที่ ศธ ๖๑๕.๒/๙๔๔

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๖-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑ ตุลาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตรเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร ผศ.ดร.ณนล ปุณฺณเขตต์ทิกุล ผู้อำนวยการพุทธวิทยาลัย ประธานศูนย์ธรรมภิบาลเพื่อความโปร่งใส
กรรมการและเลขานุการหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา
สิ่งทีส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายไชยอนันต์ นามสกุล ตรีไพบูลย์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๑๑๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มีควมจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้นิสิตรดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพราเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทปณฺโณ,รศ.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุทธาราม)

ผู้ประสานงาน: นายไชยอนันต์ ตรีไพบูลย์
โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙๔-๖๖๑-๔๐๐๒

8 21 61

(ผศ.ดร.ณนล ปุณฺณเขตต์ทิกุล)
ผ.รท(๖)พธ. ๑๑

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๔๔

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุตาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑ ตุลาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร ดร.อรุณ ไชยนิศย์ อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายไชยอนันต์ นามสกุล ศรีไพบูลย์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๑๑๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขออโนทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทพล โณ,รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุตาราม)

ดร.อรุณ ไชยนิศย์
๗/๑๐กรกฎาคม ๒๕๕๘

ผู้ประสานงาน: นายไชยอนันต์ ศรีไพบูลย์

โทรศัพท์ติดต่อ .๐๙๔-๖๖๑-๔๐๐๖

ที่ ศธ ๖๑๐๕๒/๙๔๔

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยู่ยาว : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๖-๘๕๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑ ตุลาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุญาตให้หนังสือเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร รศ.ดร.ชัยยุทธ ชีโนกุล ผู้อำนวยการหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายไชยอนันต์ นามสกุล ศรีไพบุลย์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๑๑๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรศษุภบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ"
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขออนุญาต
อนุญาตให้ไปรศพิจารณาอนุญาตให้หนังสือดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรศษุภบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขออภัยในความเผลอเพ้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทปณฺโณ,รศ.)
ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรศษุภบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุทธาราม)

๕๕๐๑๕๐๔๑๑๑

๕๕๐๑๕๐๔๑๑๑

๒๕๕๘

ผู้ประสานงาน: นายไชยอนันต์ ศรีไพบุลย์
โทรศัพท์ต่อ ๐๙๔-๖๖๑-๔๐๐๖

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๕๔๔

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาศาสนา ศาสนศาสตร์

ภาควิชาปรัชญา ศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุคาราม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยุธยา : ๗๕ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๖-๔๕๒-๓๑๔๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๔

๑ ตุลาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร ดร.จักรวาล สุขไมตรีอาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายไชยอนันต์ นามสกุล ศรีไพบูลย์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๑๑๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญา ศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขออภัยในความเผลอเพ้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ,รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาปรัชญา ศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุคาราม)

๒ ๑๓.๑๐.๖๑

ผู้ประสานงาน: นายไชยอนันต์ ศรีไพบูลย์

โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙๔-๖๖๑-๔๐๐๖

ที่ ศธ ๖๓๐๕.๒/๙๔๔

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชาปรัชญาประศาสนศาสตร์

ภาควิชาปรัชญา ศณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษณ์

กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุธรรม แขวงบางขุนนนท์

เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐

อยู่ยาว : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๓๓๐, ๒๓๓๗, ๒๓๓๘

๑ ตุลาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เจริญพร ดร.สรารุณ ณ พัทลุง

อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายไชยอนันต์ นามสกุล ตรีไพบูรณ์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๑๑๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ"
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บัณฑิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทปณโด,รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาปรัชญาประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุธรรม)

ผู้ประสานงาน: นายไชยอนันต์ ตรีไพบูรณ์

โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙๔-๖๖๑-๕๐๐๒

ที่ ศธ ๖๓๐๔.๒/๔๔๔

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุทธาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยู่ยาว : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๖-๘๘๒๒-๓๓๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑ ตุลาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้ผลิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร ผศ.ดร.อำพล บุคตาสาร

อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายไชยอนันต์ นามสกุล ศรีไพบูลย์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๑๑๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ"
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษานี้เกี่ยวกับเรื่องที่มีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้ผลิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรหมเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทปณฺโณ,รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุทธาราม)

(ผศ.ดร.อำพล บุคตาสาร)

ผู้ประสานงาน: นายไชยอนันต์ ศรีไพบูลย์
โทรศัพท์ต่อ .๐๙๔-๖๖๑-๔๐๐๖

ที่ ศธ ๖๑๐๕.๒/๙๔๔

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร : อาคารเรียนศูนย์วัดศรีสุตาราม แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ๑๐๗๐๐
อยุธยา : ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอรังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทร. ๐๒-๘๘๒-๓๑๕๔ ต่อ ๒๑๓๐, ๒๑๓๗, ๒๑๓๘

๑ ตุลาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุญาตให้บัณฑิตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
เจริญพร ดร.พัฒนสรณ์ เกียรติจิตคุณ นักวิชาการอิสระ
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วย นายไชยอนันต์ นามสกุล ตรีไพบูลย์ รหัสประจำตัวนิสิต ๕๕๐๑๕๐๔๑๑๑
นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ”
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรดังกล่าว

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มี ความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการนี้จึงใคร่ขอความ
อนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาอนุญาตให้บัณฑิตดำเนินการสัมภาษณ์ และเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะ
เป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และ
ขออนุโมทนาขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรามาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอเจริญพร

(พระมหาบุญเลิศ อินทปโล,รศ.)

ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ (วัดศรีสุตาราม)

ผู้ประสานงาน: นายไชยอนันต์ ตรีไพบูลย์
โทรศัพท์ติดต่อ ๐๙๔-๖๖๑-๔๐๐๖

ดร. พัฒนสรณ์ เกียรติจิตคุณ

8 พ.ย. 61

ภาคผนวก ค

รายนามผู้สนทนากลุ่มเฉพาะ

(Focus Group Discussion)

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion : FGD)

๑. พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตติปัญญา, ผศ.ดร. ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๒. รศ.ดร.สมาน งามสนิท อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย / อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
๓. ผศ.ดร.รัฐพล เย็นใจมา อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๔. ผศ.ดร.อนุวัต กระสังข์ อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๕. ดร.ประเสริฐ อธิลา อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๖. นายณัฐ บรรทัดฐาน อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร
๗. ดร.ภาส ภาสัทธา ที่ปรึกษากรรมการ ป.ป.ช. และสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร
๘. นายธนะ อาษาวุธ เจ้าหน้าที่งานป้องกันการทุจริตเชี่ยวชาญ
๙. พลเอกจรูญ กสิวุฒิ ที่ปรึกษาพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

ภาคผนวก ง

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับเป็นข้อมูลและแนวทางสำหรับผู้วิจัย และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการวางแผน พัฒนา และปรับปรุงการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตลอดจนเป็นข้อมูลสารสนเทศต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ต่อสาธารณชนต่อไป

แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ เป็นคำถามเกี่ยวกับ การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสัมภาษณ์ครั้งนี้ด้วยดี และขอขอบพระคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

นายไชยอนันต์ ตรีไพบูลย์
 นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
 บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยผู้ทรงคุณวุฒิ
เรื่อง การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ-นามสกุล.....

อายุ.....ปี

ตำแหน่ง/หน้าที่.....

วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์.....

ตอนที่ ๒ คำถามการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาไทยตามวิถีพุทธ”

ท่านคิดว่าการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภาไทยที่ผ่านมาเป็นอย่างไรบ้าง โดยแบ่งเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

๑. ปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริต เที่ยงธรรมและมีความเป็นอิสระ

.....
.....
.....

๒. ยึดถือผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนเป็นสิ่งสูงสุด

.....
.....
.....

๓. เคารพสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลของผู้อื่น ไม่ใช่วาจาอันไม่สุภาพ หมิ่นประมาทหรือใส่ร้ายป้ายสี

.....
.....
.....

๔. แสดงความรับผิดชอบเมื่อปฏิบัติหน้าที่บกพร่องหรือผิดพลาด

.....
.....
.....

ภาคผนวก จ

ภาพการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเฉพาะ

สัมภาษณ์ พระเดชพระคุณ พระเทพบัณฑิต อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๕๙

สัมภาษณ์ พระมหากำพล คุณงุโร, ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา

วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๘

สัมภาษณ์ พระเดชพระคุณ พระราชวชิรเมธี, ผศ.ดร. ผู้อำนวยการหน่วยวิทยบริการวิทยาลัยสงฆ์

จังหวัดกำแพงเพชร วันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๘

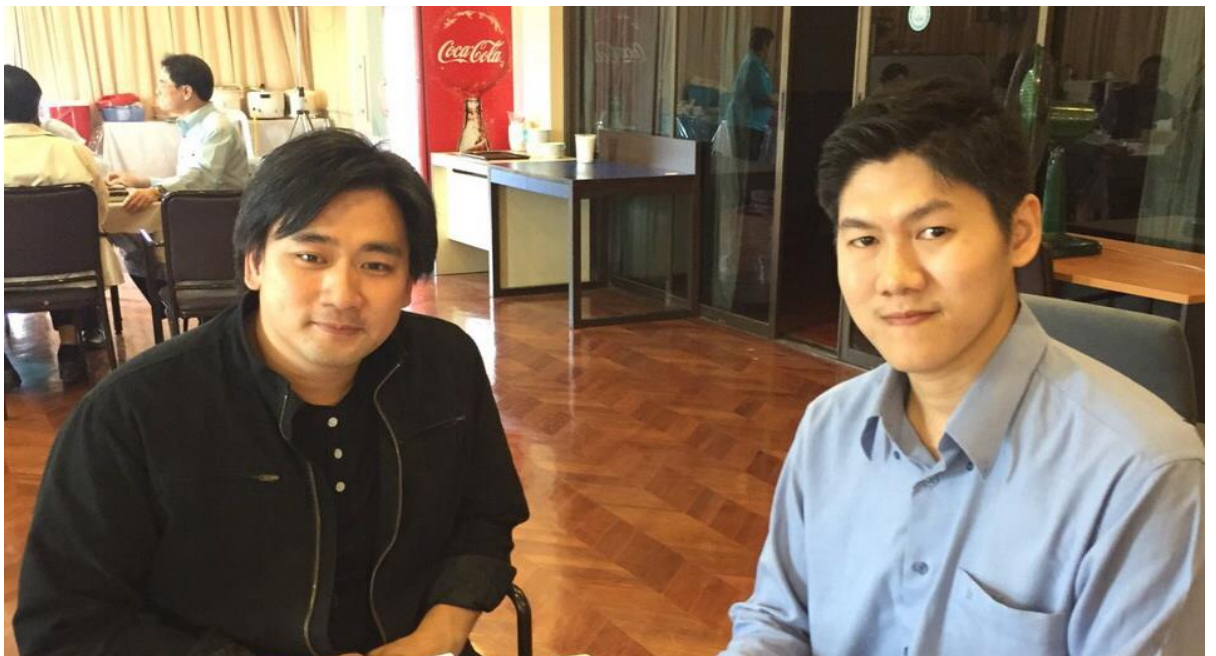
สัมภาษณ์ พระเดชพระคุณ พระเทพปริยัติเมธี ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์

วันที่ ๑๗ มิถุนายน ๒๕๕๙

สัมภาษณ์ ดร.เกียรติศักดิ์ ส่องแสง อดีต ส.ส. จังหวัดปทุมธานี

วันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๐

สัมภาษณ์ นายแทนคุณ จิตต์อิสระ อดีต ส.ส.กรุงเทพมหานคร

วันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๐

สัมภาษณ์ นายธนิตพล ไชยนันทน์ อดีต ส.ส.กรุงเทพมหานคร

วันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๐

สัมภาษณ์ ผศ.ดร.รัชดา ธนาดิเรก อดีต ส.ส.กรุงเทพมหานคร

วันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๐

สัมภาษณ์ รศ.ดร.อดิศร เพียงเกษ อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

วันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๐

สัมภาษณ์ นายสุทธิ ปัญญาสกุลวงศ์ อดีต ส.ส.กรุงเทพมหานคร

วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๐

สัมภาษณ์ นายศักดิ์ทิพย์ ไกรฤกษ์ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๐

สัมภาษณ์ นายสมศักดิ์ โชติรัตน์ศิริ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๐

สัมภาษณ์ ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๐

สัมภาษณ์ ดร.เสนอ อัสวมันตา อดีตผู้อำนวยการประจำคณะกรรมการป้องกันและ

ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

วันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑

สัมภาษณ์ ดร.กฤษฎา ให้วฒนานุกูล อดีตสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ปี 2550

วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

สัมภาษณ์ ดร.พินิจ ตันติวิญญูพงศ์ เจ้าหน้าที่สอบสวนผู้ชำนาญการสนง.ผู้ตรวจการแผ่นดิน

วันที่ ๙ มกราคม ๒๕๖๑

สัมภาษณ์ ดร.อรุณ ไชยนิทย์ อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
วันที่ ๗ มกราคม ๒๕๖๑

สัมภาษณ์ รศ.ดร.ชัยยุทธ ชีโนกุล ผู้อำนวยการหลักสูตรภาคพิเศษ ทบ.
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
วันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๑

สัมภาษณ์ ผศ.ดร.ชาติเมธี หงษา อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๑

วิทยาลัยราชภัฏพระนคร
วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๑

สัมภาษณ์ ดร.จักรวาล สุขไมตรี อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วันที่ ๒ เมษายน ๒๕๖๑

ดร.สรารุณ ณ พัทลุง อาจารย์ประจำ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๑

ผศ.ดร.อำพล บุคตาศาร อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๑

สัมภาษณ์ ดร.พัฒนสรณ์ เกียรติฐิติคุณ นักวิชาการอิสระ
วันที่ ๘ เมษายน ๒๕๖๑

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย) นายไชยอนันต์ ตรีไพบูลย์
ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ) Mr. Chaianan Tripaiboon
ที่อยู่ปัจจุบัน ๓๖/๔๙ ถ.เลียบบคลองสาม ต.คลองสาม อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี
Email tosumaey@gmail.com
เบอร์ติดต่อ ๐๘๓-๖๖๕๓๙๗๙

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.๒๕๔๗ บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการจัดการอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยรังสิต
พ.ศ.๒๕๕๓ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประวัติการทำงาน

พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๗ ผู้ช่วยดำเนินงานสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรุงเทพมหานคร
พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๖ ที่ปรึกษาประธานคณะกรรมการการศึกษา สภาผู้แทนราษฎร
พ.ศ.๒๕๖๑-๒๕๖๒ ผู้จัดหลักสูตรอบรม Un-Frame for the future มูลนิธิ ควง อภัยวงศ์
พ.ศ.๒๕๕๙-ปัจจุบัน อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์ สาขาศิลปะการจัดการ สถาบันรัชต์ภาคย์

ผลงานวิชาการ

บทความวิชาการ ผู้สูงอายุ : วิธีปรับความสมดุลของชีวิตตามแนวพุทธบูรณาการ
บทความวิชาการ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน : แนวคิด หลักการและการส่งเสริม
บทความวิชาการ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กรณีศึกษาคนต่างด้าวเข้าศึกษาในประเทศไทย
ภายใต้หลักสิทธิมนุษยชน